הלכה · שולחן ערוך · מפרשים

# חידושי אנשי שם

רבי שלמה קלוגר [המהרש"ק]

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# חידושי אנשי שם

רבי שלמה קלוגר [המהרש"ק]

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידושי-אנשי-שם/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

# תוכן העניינים


**שם - הקדמה** ..... 7
**שם סימן א** ..... 25
**שם סימן ב** ..... 40
**שם סימן ג** ..... 49
**שם סימן ד** ..... 51
**שם סימן ה** ..... 54
**שם סימן ו** ..... 56
**שם סימן ז** ..... 58
**שם סימן ח** ..... 59
**שם סימן ט** ..... 61
**שם סימן י** ..... 63
**שם סימן יא** ..... 64
**שם סימן יב** ..... 65
**שם סימן יג** ..... 70
**שם סימן יד** ..... 71
**שם סימן טו** ..... 74
**שם סימן טז** ..... 74
**שם סימן יז** ..... 75
**שם סימן יח** ..... 78
**שם סימן יט** ..... 80
**שם סימן כ** ..... 81
**שם סימן כא** ..... 83
**שם סימן כב** ..... 92
**שם סימן כג** ..... 97
**שם סימן כד** ..... 98
**שם סימן כה** ..... 101
**שם סימן כו** ..... 106
**שם סימן כז** ..... 108
**שם סימן כח** ..... 109
**שם סימן כט** ..... 110
**שם סימן ל** ..... 110
**שם סימן ל** ..... 111
**שם סימן לב** ..... 115
**שם סימן לד** ..... 117
**שם סימן לה** ..... 123
**שם סימן לו** ..... 133
**שם סימן לח** ..... 138
**שם סימן לט** ..... 138
**שם סימן מ** ..... 139
**שם סימן מא** ..... 140
**שם סימן מב** ..... 141
**שם סימן מג** ..... 158
**שם סימן מד** ..... 161
**שם סימן מה** ..... 163
**שם סימן מו** ..... 164
**שם סימן מח** ..... 166
**שם סימן מט** ..... 166
**שם סימן נ** ..... 167
**שם סימן נא** ..... 168
**שם סימן נב** ..... 170
**שם סימן נג** ..... 173
**שם סימן נד** ..... 174
**שם סימן נה** ..... 177
**שם סימן נו** ..... 180
**שם סימן נז** ..... 182
**שם סימן נח** ..... 186
**שם סימן נט** ..... 186
**שם סימן ס** ..... 187
**שם סימן סא** ..... 187
**שם סימן סב** ..... 190
**שם סימן סג** ..... 191
**שם סימן סד** ..... 200

**שם סימן סה** ..... 205
**שם סימן סו** ..... 208
**שם סימן סז** ..... 221
**שם סימן סח** ..... 223
**שם סימן סט** ..... 223
**שם סימן ע** ..... 226
**שם סימן עא** ..... 228
**שם סימן עב** ..... 231
**שם סימן עג** ..... 232
**שם סימן עד** ..... 238
**שם סימן עה** ..... 243
**שם סימן עז** ..... 244
**שם סימן עח** ..... 250
**שם סימן עט** ..... 252
**שם סימן פ** ..... 252
**שם סימן פא** ..... 257
**שם סימן פב** ..... 263
**שם סימן פג** ..... 265
**שם סימן פד** ..... 265
**שם סימן פה** ..... 266
**שם סימן פו** ..... 268
**שם סימן פז** ..... 272
**שם סימן פח** ..... 273
**שם סימן פט** ..... 276
**שם סימן צ** ..... 277
**שם סימן צא** ..... 281
**שם סימן צב** ..... 282
**שם סימן צג** ..... 283
**שם סימן צד** ..... 288
**שם סימן צה** ..... 296
**שם סימן צו** ..... 301
**שם סימן צח** ..... 301
**שם סימן צח** ..... 303
**שם סימן צט** ..... 304
**שם סימן ק** ..... 307
**שם סימן קא** ..... 308
**שם סימן קב** ..... 321
**שם סימן קג** ..... 324
**שם סימן קד** ..... 330
**שם סימן קה** ..... 330
**שם סימן קו** ..... 352
**שם סימן קז** ..... 359
**שם סימן קח** ..... 360
**שם סימן קט** ..... 363
**שם סימן קט** ..... 366
**שם סימן קי** ..... 367
**שם סימן קיא** ..... 367
**שם סימן קיב** ..... 370
**שם סימן קיג** ..... 372
**שם סימן קיד** ..... 375
**שם סימן קטו** ..... 375
**שם סימן קטז** ..... 379
**שם סימן קיז** ..... 380
**שם סימן קיח** ..... 386
**שם סימן קיט** ..... 387
**שם סימן קכ** ..... 388
**שם סימן קכא** ..... 389
**שם סימן קכב** ..... 389
**שם סימן קכג** ..... 390
**שם סימן קכד** ..... 391
**שם סימן קכה** ..... 392
**שם סימן קכו** ..... 395
**שם סימן קכז** ..... 395
**שם סימן קכח** ..... 396

**שם סימן קכט** ..... 397
**שם סימן קל** ..... 397
**שם סימן קלא** ..... 399
**שם סימן קלב** ..... 401
**שם סימן קלג** ..... 402
**שם סימן קלד** ..... 403
**שם סימן קלה** ..... 403
**שם סימן קלו** ..... 403
**שם סימן קלז** ..... 405
**שם סימן קלח** ..... 406
**שם סימן קלט** ..... 408
**שם סימן קמ** ..... 410
**שם סימן קמא** ..... 410
**שם סימן קמב** ..... 411
**שם סימן קמג** ..... 412
**שם סימן קמד** ..... 414
**שם סימן קמה** ..... 422
**שם סימן קמו** ..... 424
**שם סימן קמז** ..... 426
**שם סימן קמח** ..... 428
**שם סימן קמט** ..... 430
**שם סימן קנ** ..... 432
**שם סימן קנא** ..... 435
**שם סימן קנב** ..... 436
**שם סימן קנג** ..... 437
**שם סימן קנד** ..... 438
**שם סימן קנה** ..... 439
**שם סימן קנו** ..... 440
**שם סימן קנז** ..... 440
**שם סימן קנח** ..... 441
**שם סימן קנט** ..... 444
**שם סימן קס** ..... 447
**שם סימן קסא** ..... 448
**שם סימן קסב** ..... 449
**שם סימן קסג** ..... 450
**שם סימן קסד** ..... 450
**שם סימן קסה** ..... 451
**שם סימן קסו** ..... 451
**שם סימן קסז** ..... 453
**שם סימן קסח** ..... 456
**שם סימן קסט** ..... 456
**שם סימן קע** ..... 457
**שם סימן קעא** ..... 458
**שם סימן קעב** ..... 459
**שם סימן קעג** ..... 459
**שם סימן קעד** ..... 462
**שם סימן קעה** ..... 463
**שם סימן קעו** ..... 465
**שם סימן קעז** ..... 467
**שם סימן קעח** ..... 469
**שם סימן קעט** ..... 469
**שם סימן קפ** ..... 470
**שם סימן קפא** ..... 470
**שם סימן קפב** ..... 471
**שם סימן קפג** ..... 472
**שם סימן קפד** ..... 472
**שם סימן קפה** ..... 475
**שם סימן קפו** ..... 476
**שם סימן קפז** ..... 477
**שם סימן קפח** ..... 477
**שם סימן קפט** ..... 478
**שם סימן קצ** ..... 478
**שם סימן קצא** ..... 479
**שם סימן קצב** ..... 479

**שם סימן קצג** ..... 480
**שם סימן קצד** ..... 480
**שם סימן קצה** ..... 481
**שם סימן קצו** ..... 483
**שם סימן קצז** ..... 484
**שם סימן קצח** ..... 489
**שם סימן קצט** ..... 490
**שם סימן ר** ..... 493
**שם סימן רא** ..... 495
**שם סימן רב** ..... 497
**שם סימן רג** ..... 498
**שם סימן רד** ..... 499
**שם סימן רה** ..... 500
**שם סימן רו** ..... 501
**שם סימן רז** ..... 502
**שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן א** ..... 502
**שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן ב** ..... 503
**שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן ג** ..... 504
**שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן ד** ..... 506
**שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן ה** ..... 506
**שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן ו** ..... 507
**שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן ז** ..... 508
**שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן ט** ..... 509
**שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן י** ..... 510
**שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן יא** ..... 511
**שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן יב** ..... 511

## שם - הקדמה

לרבי שלמה קלוגר ז"ל:

אשר טפחתי וריביתי בחמלת ה' עלי מכל החבורים של אשר חנני ה' על אבן העזר, ולקטתי במין האמרים השייך ללבבן העזר סימן קכ"ט ולדיני שמות אנשים ונשים:

ויהא רעוא דאימא מילתא דתתקבל לפני אל עלי גומר:

והכל בידו כיוצר חומר:

ואשיר בשירים כאשר שלמה שר:

ברכת הודאה. וקרבן תודה לשוכן רומה:

אהללה אלהי אשירה עוזו אביעה רננות בעד מפעליו אשר חנן דעה לאיש נבער מדעת ומיראת שמים כמוני ושם חלקי מיושבי בהמ"ד. וזכני לחבר חבורים גדולים בפלפול ודינים ובאגדות יקרים ועוד הוסיף ידו הגדולה וזכני להוציא לאור עולם משהו משהו מחבורינו ואם כי המה כטיפה מן הים מחבורי על כל זה אני שמח בחלקי אשר חנני ה' להוציאם לאור ובמה אקדם ה' אכף לאלהי מרום. אין כחי אלא בפה להודות לו ית'. על כל תגמולוהי עלי והנני נותן הודאה לשעבר ואתפלל על העתיד. אתה אלהי כאשר היה נפלאותך ומחשבותיך אלינו כן תזכני להיות דברים המעטים יערבו לפניך כאישים וניחוחים וכמנחת עניים ותקיים בנו מאמר הכתוב כי לא בזה ולא שקץ ענות עני. ומאמר הכתוב אני את דכא ושפל רוח. ויקובל לפניך דברי השפל והמעתיר. שלמה קלוגר:

אלהא דשמיא וארעא מברכותך כן יבורך גבר ירא ה' הרבני המופלג השנון הירא ושלם מו"ה אייזק פריימאן. אשר העיר ה' את רוחו ונדב לבו להדפיס ספר הזה על הוצאותיו וטרחותיו בגופו ובממונו ומעט מזער אשר הייתי בעזרו לסייע לו במעט דמעט. ישלם ה' שכרו ותהי משכורתו אתו. ופעולתו לפניו ליתן לו כל משאלות לבו לטובה בעוה"ז ובעוה"ב כנפש המעתיר. שלמה קלוגר:

אמר הכותב הנבער מדעת ובינה חסר, אם באמת הגדת לו ית' החונן לאיש בינה חנני בהרבה ספרים וכמה אלפי אלפים תשובת וביחוד על אה"ע למאות ולאלפים ועונותי גרמו שאיני זוכה להוציאם לאור אף לא לשלישי ולרביעי רק משהו משהו מהם אך כיון שזכני ה' להוציא חבורי זה לאור אעתיק סנסין א' מתשובתי מה דהוי תקנה לעולם. היות כמה נשים שאינן שומרות ההיתר שלהם במכתב ב"ד וכשבאות להנשא קשה להם להמציא עדים שראו הגרושין אך שכיח שיש קול וע"א מה נעשה ברינה לזה אעתיק כאן מ"ש בזה במהדורא ב' ה' גיטין סי' קנ"ב בהסכמת גאוני הדור וזה החלי בעזר מחוללי:

בסימן קנ"ב סעיף זיין בהג"ה באו עדים ואמרו שמענו שהיא מגורשת אין זה עדות וכו' מעשה בא' שנלקח לבעל מלחמה וגירש את אשתו בק"ק זלאטשוב זה ד' שנים וכעת באה אשתו להנשא ולא הניחוה כי אין לה עדים שנתגרשה לפניהם אך יש כמה אנשים שאמרו ששמעו שנתגרשה אך לא ראו הגירושין אך ע"א יש שראה הגירושין ועוד יש ע"א שראה אגרת מן הבעל שכתב לאמו שמבקש מאשתו שאף שגירשה והתנה עמה אח"כ להמתין עליו שתי שנים וכבר עברו מבקש ממנה להמתין לו עוד חצי שנה וא"כ יש ע"א שראה מכתב מן הבעל בעצמו שגרשה והנה הבעל כעת הלך למרחקים וא"א להשיג ממנו גט שני ויש בזה עגון גדול וגם יש כמה אנשים ששמעו ממנה בעת שבאה מק"ק זלאטשוב ואמרה לפניהם שנתגרשה ואמרו לה מז"ט וזה מעידין כמה שכנים שזוכרין זה ע"כ לשון השאלה:

תשובה הנה לכאורה דינה פשוט וגלוי שאשה זו אסורה דבמה נתיר אותה אם בע"א שאמר שראה הגרושין אין דבר שבערוה פחות משנים ואם על מה שיש קול שיודעים כמה ששמעו שנתגרשה כבר כתב הריב"ש בתשובה והביאו הרמ"א דזה לא הוי עדות אך יען כי נכמרו רחמי על האשה הזאת כי ילדה היא וכמה חשו חז"ל לתק"ע פניתי לבי לעיין בזה והאל הטוב יאיר עיני בתורתו להורות כדת וכהלכה ולפתוח לה פתחא דהיתרא:

והנה גרסינן בש"ס ב"ב דף קל"ד אמר ר' יוסף השתא דאמרינן הואיל בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן הואיל ובידו לגרשה ופירשב"ם שם דנאמן לפוטרה מיבום כו' (ודבריו צ"ע דלמה לא פי' טפי להתירה לעלמא והוא כ"כ לקמן בד"ה כאן להבא כו' ולמה דייק כאן לפוטרה מן היבום כו') כי אתא ר' יצחק ב"ר יוסף אמר ר' יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן פירשב"ם דאם איתא דגרשה קלא אית למלתא הלכך לא אמרינן מה לי לשקר כו' איני והאמר ר"י ב"ר אבין אמר ר' יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן ל"ק כאן למפרע כאן להבא כו' עד סוף הסוגיא ואשנויי ניקום ונסמוך א"ל רבא לר' נתן בר אמי זיל חיש. לה והנה כן פסקו הרי"ף והרמב"ם והרא"ש וכל הפוסקים דבעל שאמר גרשתי את אשתי הוי ספק וחולצת ולא מתייבמת וכולם נקטו הטעם דלכך אינו נאמן משום דאם איתא דמגרשה קלא הו"ל למלתא והנה הי' נראה לומר דאם נזדמן דבאמת הי' קול שגרשה ובא הבעל ואמר גרשתי בזה נאמן אף לדידן משום הך מגו דבידו לגרשה אבל לפ"ז קשה לי טובא דמה פריך דר' יוחנן אדר' יוחנן נימא דהך מימרא דר"י דאמר אינו נאמן מיירי בליכא קול גרושין ולכן אינו נאמן ומה דאמר ר' יוחנן נאמן מיירי ביש קול שנתגרשה ולכך ס"ל דנאמן ולכאורה הי' אפשר להוכיח מזה דביש קול שנתגרשה

מותרת להנשא אף בלי אמירתו ומ"ש הריב"ש באם אומרים שמענו שנתגרשה לא מהני היינו רק בליכא קול רק ששנים מעידין שנתגרשה וליכא קול מעלייא זה לא מהני אבל היכי דיש קול מעלייא מותרת מחמת הקול אף בלי אמירתו. אך באמת הא ליתא דהרי ש"ס מפורש בגיטין דף פ"ח אמתניתין שם יצא עליו קול מקודשת ה"ז מקודשת מגורשת ה"ז מגורשת ופריך הש"ס ואסרינן לה אגברא והאמר ר"א כל קלא דבתר נשואין ל"ח לי' ע"ש א"כ מוכח מזה דאף לחומרא למיסרה אגברא לא חיישינן לקול מגורשת ומכ"ש דלא מהני לקולא להתירה לעלמא מכח קול לבד. וא"כ הדרא קושיתנו לדוכתא ל"ל לשנות כאן להבא כאן למפרע הו"ל לתרץ כאן בליכא קול כאן באיכא קול ועיין ברמב"ם פי"ב מה' גירושין הלכה כ' כתב להדי' מי שהוחזקה א"א כו' ויצא שמה בעיר מגורשת אפי' רוב העיר או כולה מעבירין את הקול שנתגרשה אין חוששין לה והרי בחזקתה כו' מפורש יוצא דאין חוששין לקלא בהך ואינו מתיר רק כשהקדושין נמי ע"י קול והראב"ד ודעמי' חולקין דאף בזה לא מהני קול רק ביצאו יחד וא"כ מדברי כולם משמע דקול גירושין לאו כלום הוא להתירה וא"כ קשה כנ"ל לתרץ כאן בליכא קלא כאן באיכא קלא: והנה לשון הרמב"ם פי"ב מה' גירושין הלכה ה' אמר הבעל גרשתי את אשתי אינו נאמן וחוששין לדבריו ותהי' ספק מגורשת ואפי' הודית לו שנתגרשה אינו נאמן שמא יתכוין לקלקלה או בגט בטל גרשה והיא אינה יודעת או שמא תעיז פני' בו מפני שהוא מאמינה והיא אינה יודעת כובד האיסור שלה לפיכך אומרים לו אם אמת הדבר הרי אתם קיימים גרש אותה עתה בפנינו עכ"ל והנה לכאורה הך סיום לפיכך אומרים לו הרי אתם קיימים לפנינו הוא למותר דזה מלתא דפשיטא דאם בלא"ה אסורה פשיטא דצריכה גט שני ומי נתנו ליועץ. ולכך הי' נראה דס"ל להרמב"ם שיטה חדשה דלא ס"ל כטעם הפוסקים דלכך אינו נאמן משום דאם איתא דגרשה קלא הוי לה משום דהי' קשה לו קושיתנו דלמה לא מתרץ כאן בליכא קול כאן באיכא קול ולזה מפרש טעם אחר דהנה עיקר הטעם שהוכרחו הפוסקים ליתן טעם דאם איתא קלא הו"ל משום דהי' ק"ל מ"ט לענין זה בני נאמן לומר משום הך מגו דבידו לגרשה ולענין לומר גרשתי אינו נאמן משום האי מגו ולזה מחלקים דבגרשתי הטעם דאינו נאמן משום דאם איתא קלא הו"ל וכמ"ש התוס' כן להדי' עיי"ש אבל הרמב"ם מפרש בענין אחר דס"ל דזה דומה למה דאמרינן בע"ז דף ל"ז ע"ב גבי ספק טומאה בר"ה כי אתו לקמי' דר"י אמר להו הא מיא בנהרא זילו טבילו' כו' עיי"ש. וא"כ חזינן אף דמן הדין ספק טומאה בר"ה טהור מ"מ כיון דאפשר להו בתקנה לטבול שנית אמר להו זילו טבילו וא"כ ה"נ כיון דאפשר לו לגרשה בגט אחר לא סמכינן על הואיל ובידו לגרשה ובשלמא לענין האומר זה בני דבזה א"א בתקנה

אחרת דלומר לו גרשה הרי הוא רוצה שתהי' יושבת תחתיו וגם לא נתן עיניו בגירושין וגם אם יגרשנה או יחלוץ לה אח"כ תהי' נפסלת מן הכהונה ולכך נחשב ליתא בתקנה ולכך נאמן שפיר מכח הואיל דעכ"פ ס"ס בידו לגרשה אבל באומר גרשתי כיון דהיום נמי נפסלת מן הכהונה ותצא ממנו א"כ נאמר לו הרי בידו לגרשה מחדש ולכן לא סמכינן אמגו וס"ל דהואיל ובידו לגרשה לא עדיף מרוב וכמ"ש גם באו"ת לא עדיף מרוב ולכך לא מהני מגו להוציא עיי"ש כן ה"נ בזה הך הואיל ובידו לגרשה לא עדיף מרוב וברוב גופא היכי דיש לו תקנה שלא יצטרך לילך בתר הרוב ואיכא לברורי לא סמכינן ארוב כן ה"נ לא סמכינן אהואיל ובידו לגרשה כיון דאפשר לו לגרשה שנית ולפיכך כתב הרמב"ם הך לפיכך אומרים לו לתת טעם למלתא דלכך אינו נאמן משום דאומרים לו הרי אתם קיימים גרש אותה עתה בפנינו והי' נראה להוסיף תבלין בדבר די"ל דהרמב"ם הוציא כן מגוף הסוגיא דמשני כאן למפרע כאן להבא ומפרש הרמב"ם דלא כפי' המפרשים דהכוונה דלמפרע אינו נאמן ולהבא נאמן והרמב"ם יהי' מפרש להיפוך דהנה באמת הך סברא שפי' הרשב"ם שלמפרע אינו נאמן משום דלמפרע ל"ל מגו אין זה מוסכם ולכאורה יהי' זה תליא בשני הפירושים שכתב הש"ך ביו"ד סימן קכ"ז סק"א בפי' הדבר דאמרינן שם כל שבידו נאמן דחד מפרש כל שהי' בידו בשום פעם נחשב כבעלים וח"א כל שבידו לנסכו וכתב הש"ך דלפ"ז באומר על יין מבושל שנתנסך קודם הבישול אינו נאמן משמע מדבריו דלפי' קמא אף באומר על יין מבושל שנתנסך קודם הבישול משום דהי' בידו בשום פעם וא"כ ה"נ הני מפרשים דס"ל דלמפרע אינו נאמן משום דס"ל דבעינן שיהי' בידו עתה ולכך לענין למפרע אין בידו עתה לעשותה גרושה למפרע ולכך ס"ל דלמפרע אינו נאמן ולהבא נאמן אבל הרמב"ם יסבור כדעת הסוברים דכל שהי' בידו בשום פעם נאמן דנחשב כבעלים עליו ולכך ס"ל דלמפרע נמי נאמן דעכ"פ הי' בידו בשום פעם לעשותה גרושה הרי על זמן זה שאומר שנתגרשה אז הי' בידו לגרשה נחשב כבעלים ונאמן והן אמת דאלו המפרשים דמפרשים דלמפרע אינו נאמן מפרשים התם בייי"נ דהי' בידו לשמרו כפי' קמא שכתב הש"ך ובע"כ דמחלקים בין שאר איסורים לדבר שבערוה מ"מ י"ל דהרמב"ם לא ס"ל כן רק ס"ל דגם דבר שבערוה כיון דהי' בידו לעשותו בשום זמן הוי כבעלים ובעלים נאמנים ולכך מפרש הרמב"ם להיפוך כאן למפרע בזה לא שייך לומר הרי אתם קיימים לפנינו גרש אותה מחדש דבזה לא יתקן למפרע ולכן כיון דא"א עתה בתקנה ומ"מ בידו הי' אז לגרשה לכך נאמן כאן להבא בזה אינו נאמן דבזה בידו לתקן מחדש ואפשר בתקנה לכך אינו נאמן ומה דבעי בש"ס באמר שגרשה למפרע מהו שיהיה נאמן להבא מי פלגינן דבורא או לא מפרש הרמב"ם נמי להיפוך

מפי' רשב"ם ומפרש כך דמה דמשני תחלה כאן להבא היינו באומר עתה גרשה דאין נ"מ רק להבא אינו נאמן דהרי אפשר בתקנה אחרת ליתן לה גט מחדש אבל באומר שגרשה כבר למפרע אז נאמן לשוי' גרושה למפרע לענין אם זינתה שלא תהי' נהרגת דבזה לא הי' אפשר בתקנה לכך נאמן ואח"כ מבעי' לי' אם אומר שגרשה למפרע אם נאמן גם אלהבא משום דלא פ"ד וכיון דנאמן למפרע נאמן אף להבא אף דאפשר בתקנה לגרשה פעם ב' אי אמרינן פ"ד ואינו נאמן רק למפרע בענין דא"א בתקנה אחרת אבל להבא דאפשר בתקנה אחרת לגרשה אינו נאמן להתירה דפ"ד. והוכיח הרמב"ם עוד פי' זה ממה דגרסינן בש"ס ההוא דהוי קא שכיב אמרה לי' אתתי' למאן אמר להו חזי' לכהנא רבא כו' עד אמר רבא חוש לה והנה לפי' הרשב"ם דמפרש דלמפרע אינו נאמן ולהבא נאמן צריך לפרש דהתם הי' מעשה אלהבא והי' בידו לגרשה והנה באמת לפ"ז קשה קושית התוס' דאיך אמר חזי' לכהנא רבא הרי אסורה לכהן והנה בחדושי הרמב"ן הביא דיש רוצים לתרץ דמיירי דאמר דהוי קדושי תנאי ולא נתקיים התנאי אך הרמב"ן הקשה עליהם דהרי בזה הוי אמירתו עיקרו למפרע ואלמפרע אינו נאמן עיי"ש והנה הרמב"ם הי' ק"ל קושי' זו דאיך אמר חזיא לכהנא רבא וניחא לי' כפי' הי"מ שהביא הרמב"ן והי' קשה לו קושיתו דא"כ הרי עיקרו הוי למפרע דהרי כבר שכב ובחליצה א"א דתאסור לכהן לכך הי' ראוי להיות נאמן להך חילוקא דלמפרע נאמן ולא להבא רק כיון דהש"ס קאמר ואנן אשנויי ניקום ונסמוך וא"ל רבא חוש לה וא"כ מסיק דאף למפרע יש ספק אם נאמן או לא ולכך פסק הרמב"ם כך דלענין למפרע כיון דעתה אינו בידו רק מחמת שהי' בידו בשום זמן בזה הוי ספק אם נאמן או לא והוי ספק אם זה נחשב בידו או לא נחשב בידו אבל לענין להבא בידו ודאי הוי רק בזה אינו נאמן מטעם אחר דלענין להבא אומרים לו הרי אתם קיימים לפנינו זיל וגרשה לפנינו לכך כתב הרמב"ם תחלה דאם אמר הבעל גרשתי את אשתי ספק מגורשת היינו לענין למפרע ספק מגרשת דהוי ספק אם זה נחשב בידו או לא ואח"כ כתב לענין להבא אף דודאי הוי בידו מ"מ בזה שוב אינו נאמן משום דאיכא לברורי דאומרים לו הרי אתם לפנינו כו' ונ"מ מזה היכי דא"א לגרשה רק ע"י טורח דהרי הרמב"ם כתב שאומרים לו הרי אתם לפנינו גרש אותה עתה לפנינו משמע הא אם אינו לפנינו עתה לא שייך זה וכמו דקיי"ל בכמה דוכתא דאם אינו לפנינו וא"א לברר הדבר רק ע"י טורח לא נחשב איכא לברורי ולכך ה"נ בנ"ד מגו שפיר אמרינן דמגו הוי אף באפשר ע"י טורח ובפרט בדבר שבידו דעדיף ממגו דעלמא זה אמרינן אף באם הוי ע"י טורח ולענין איכא לברורי לא נחשב איכא לברורי כיון דהוי ע"י טורח שוב נאמן אף לדידן להבא משום מגו דבידו לגרשה ונהי היכי דליכא קול אין לסמוך ע"ז

כיון דמדעת כל הפוסקים משמע להיפוך מ"מ ביש קול שנתגרשה כבר דלפי משמעות הפוסקים ראוי להיות נאמן בכה"ג לענין להבא ובפרט לפי משמעות דעת הרמב"ם לפי מה שהוכחתי דזה דחקו ליתן טעם חדש דהי' קשה לו קושי' הנ"ל דלמה לא משני כאן ביש קול כאן באין קול ומוכח מדעתו דהיכי דאיכא קול הוי מגו מעלי' ומטעם אחר אינו נאמן משום דאומרים לו הרי אתם לפנינו וממילא היכי דא"א לגרשה מחדש כגון בנ"ד דהי' הבעל מרחוק מכאן ובין בעלי מלחמות ולכך לא נחשב איכא לברורי ומגו שפיר הוי ונאמן הבעל לומר גרשתי לשוי' מגורשת מזמן אמירתו ואילך עכ"פ והי' ראוי לסמוך ע"ז במקום עגון ולכך לפי דברי העד שראה כתב הבעל שכתב שגרשה ואף שהוא כתב שכבר גרשה י"ל דסמכינן אמ"ד דפ"ד ובפרט דהוי ס"ס דלמא הלכה כמ"ד דפלגינן דבורא דלמא כפירושנו לעיל בדברי הרמב"ם דהכוונה להיפוך דאם לא פ"ד אז נאמן בכולה ולכך אם היו שני עדים רואים כתב הבעל הי' נראה לסמוך ע"ז להתירה ולכך נהי דכאן הוי רק חד סהדי שראה כן מ"מ כיון דיש ע"א שראה הגירושין ממש א"כ מצטרף הך עד עם זה שראה כתב הבעל שגרשה והוי שני עדים שהיא מגורשת. הן אמת דלדעתי יש להוכיח מן הש"ס כפי' הרשב"ם והתוס' וסייעתם בכוונת הסוגי' ולא כדעת הרמב"ם כפירושנו לעיל דהנה התוס' לעיל ד"ה למפרע אינו נאמן הקשה דמה קמ"ל פשיטא דאינו נאמן דאל"כ מה הועילו חכמים בתקנתן שתקנו זמן בגיטין אכתי יחפה על ב"א והניחו בתימא וליישב קושייתם הי' נראה דהנה הוי קשיא לי דלמה אמרינן בש"ס דלמפרע אינו נאמן משום דלמפרע לא הוי בידו הרי גם למפרע הוי בידו למ"ד בגיטין דף ל"ג דבטלו אינו מבוטל ומפורש בש"ס הטעם משום דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקינהו רבנן מני' וא"כ בידו לשלוח לה גט ע"י שליח ולבטלו שלא בפניו ואז יתבטלו הקדושין למפרע ותהי' פנוי' למפרע ואף למאי דקיי"ל התם כרבי דבטלו מבוטל מ"מ קשה לשיטת הרמב"ם דס"ל עדות שבשטר רק דרבנן וס"ל דאם גרשה בע"ח בלי ע"מ כשר הגט א"כ בידו לגרשה בע"ח לבד ובע"כ יצטרך לומר כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקינהו רבנן לקדושין מני' וכמ"ש כ"ז הב"ש בסימן קמ"א וקמ"ב וא"כ בכה"ג תהי' פנוי' למפרע וא"כ למה לא יהי' נאמן על למפרע הרי בידו לעשות כן אבל באמת לק"מ דזה לא נחשב בידו דא"כ ישוה כל בעילותיו בעילת זנות ובשלמא השתא הוא אינו עושה איסור רק שנימא שמעיד שקר ומכשיל לאחרים ואינו עובר רק אלפני עור משא"כ אם יעשה שליח שיתבטלו הקדושין למפרע וא"כ יהי' כל בעילותיו בעילת זנות ומאן דחשיד אלפני עור אינו חשוד לעשות איסור כמ"ש כל זה ביו"ד סימן קי"ט ולכן לא נחשב בזה בידו. והנה בזה יש ליישב קושית הרמב"ן שהבאתי לעיל במה

שמביא בשם י"מ שתרצו לקושית התוס' דלכך אמר חזיא לכהנא רבא דמיירי דאמר שהי' קדושין על תנאי ולא נתקיים התנאי והקשה הרמב"ן דא"כ היינו למפרע ממש ועיקרו הוי למפרע ולמה יהי' נאמן ולפמ"ש א"ש דבשלמא היכי דאמר גרשתי דהשתא אינו עושה בב"ז בזה אינו נאמן דלא הוי בידו אבל באומר דהי' קדושי תנאי ולא נתקיים התנאי דלפי דבריו השתא נמי משוה בעילותיו ב"ז כגון שקדשה ע"ת וכנסה ע"ת בענין דידענו דלא מחל וא"כ אף עתה בב"ז ולכך שוב שפיר הוי בידו השתא לגרשה שפיר בע"ח לבד ויפקעו הקדושין ג"כ למפרע ולכך אף למפרע הוי בידו רק אם נימא דגם להבא אינו נאמן לומר גרשתי אף דודאי הי' בידו לא אמרינן הואיל ה"ה נמי בזה דלא אמרינן הואיל אף דהוי בידו אבל אם להבא נאמן משום הואיל ובידו לגרשה נאמן אף למפרע ושפיר מדמי הש"ס להדדי ויהי' בזה ראי' לדעת הרמב"ם דס"ל דעדות בשטר הוא רק דרבנן ובע"ח נמי הגט כשר ולכך הוי בזה בידו אף למפרע דאל"כ לא הוי בידו ונשאר קושית הרמב"ן. ומזה הי' נראה להוכיח ג"כ כשיטת הרמב"ם שכתבנו לעיל דלכך אינו נאמן משום דאמרינן הרי בידך לגרשה שנית דאם כהפוסקים דהטעם משום דאם איתא דגרשה קלא הו"ל ק' דא"כ מה מדמה הש"ס זה לזה דבשלמא בטוען גרשתי לא מהני הואיל משום דאם איתא קלא הו"ל והו"ל מגו במקום עדים וכמ"ש הרשב"ם אבל בנ"ד שטוען שתנאי הי' בנשואין שפיר י"ל הואיל ובידו לעשות כנ"ל וקלא ודאי לא שייך בזה דקדושין ודאי מקדשי בצינעא כמ"ש בש"ס וגם התנאי ודאי ל"ל קלא ומה פריך והאמר ר"י בעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן ומוכח כפירוש הרמב"ם בטעמו כנ"ל ומיהו שבתי וראיתי דמזה אין ראי' להרמב"ם בזה וגם א"צ לומר כדעת הרמב"ן דאמר דהו"ל תנאי הי' בנשואין או בקדושין רק י"ל דבאמת אומר כן שגרשה רק בע"ח וכיון דמה"ת הוי מפי כתבם ובע"כ דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקינהו רבנן לקדושין מני' וא"כ ממילא נעשית פנוי' וא"כ אמירה זו אינו עוקרה למפרע דהרי הוא אומר דהשתא הוא דגרשה רק דממילא נעקר למפרע ג"כ וא"כ נהי דלמפרע אינו נאמן אלהבא נאמן דבשלמא אם אומר תנאי הי' בקדושין בזה הוי עוקרו רק למפרע בזה הקשה הרמב"ן שפיר אבל בזה הוי עוקרו השתא רק דממילא נעקר אף למפרע לכך שפיר נאמן אלהבא והוא לפי דעתו שפיר אמר חזי' לכהנא רבא כיון דלפי דעתו נפקע הקדושין למפרע וא"כ לא הוי כאן גט ולכך מותרת לכהן ואף דריח הגט נמי פוסל ובפרט בזה דאינו בטל רק משום דאפקינהו רבנן לקדושין מני' בזה כתבו הרמב"ן ושאר ראשונים הובא בש"מ פ"ק דכתובות דעכ"פ הוי גט מדרבנן ואסורה לכהן מדרבנן אך א"ש דהתם הוי עיקר טעמי משום חשש דאיכא דשמע בגט ולא שמע בקדושין שהוא ריח הגט וכדומה ויטעה

שהוא גט מעלייא ויאמר דגרושה מותרת לכהן אבל כאן דלא ראינו שום גט לפנינו רק מה שהוא אומר חזי' לכהנא רבא מזה מוכח שגרשה וא"כ הוי קול ושוברו מיד דהרי הוא אמר חזי' לכהנא רבא וא"כ ליכא חשש טעות ולכך אם הי' נאמן אף למפרע הוי אפקינהו רבנן לקדושין מני' ומותרת לכהן לגמרי רק דהדין הוא דלמפרע אינו נאמן רק להבא ולכך נשארה אסורה לכהן עכ"פ כן נראה ליישב קושית הרמב"ן:

ויהי' איך שיהי' עכ"פ קושית התוס' לק"מ די"ל דמה דס"ד לומר דלמפרע נמי נאמן והרי כיון דלמפרע לא הוי בידו א"כ פשיטא דאינו נאמן ומה"ת הי' ס"ד לומר שיהי' נאמן כיון דלמפרע ליכא מגו אך נראה כיון דהוי ס"ד כיון דלהבא נאמן מה"ת משום הואיל ואם קדשה אחר ודאי תפסו בה קדושין ודאי וא"כ יש חשש דאם באומר גרשתי אינו נאמן למפרע יטעו לומר דגם להבא אינו נאמן ואם יקדשה אחר לא תבעי גט ולכך הוי ס"ד שיהי' נאמן אף באומר למפרע שלא יטעו בין למפרע ובין להבא ולכך קמ"ל דאעפ"כ אינו נאמן למפרע ולא גזרו בזה אטו להבא ולפ"ז כיון דעיקר הס"ד שיהי' נאמן למפרע גרשתי הוא רק דרבנן וא"כ הוי קשה פשיטא כיון דמה"ת אסורה איך ישכח להפקיע איסור א"א בקום ועשה וע"כ כדמשני הש"ס בפ"ק דכתובות ובפ"ד דגיטין דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקינהו רבנן לקדושין מני' ולפ"ז אם הס"ד הי' שיהי' נאמן מדרבנן ומכח אפקינהו שוב ממילא לא קשה קושית התוס' שיחפה על ב"א שהרי כדין יחפה וכמ"ש התוס' בגיטין דף ל"ג בזה גבי בטלו מבוטל דכה"ג לא חששו שיחפה על ב"א דכדין יחפה ע"ש וא"כ ה"נ בזה ומיושב קושית התוס' ולכך הנה מזה מוכח כפירוש רשב"ם וסייעתו דלמפרע אינו נאמן ולהבא נאמן ולכך י"ל שפיר דאצטריך לאשמעינן כנ"ל דהי' ס"ד שיהי' נאמן מדרבנן ומשום אפקינהו ובזה יחפה כדין אבל אם נפרש כפירושנו לעיל דלהבא אינו נאמן ולמפרע נאמן וא"כ קשה אם מה"ת אינו נאמן למה יהי' נאמן מדרבנן ובע"כ דמה"ת יהי' נאמן וא"כ קשה שפיר מה הועילו חז"ל בתקנתן אכתי יחפה ונשאר קושית התוס' במקומו ומוכח כפירוש רשב"ם הנ"ל:

מיהו שבתי וראיתי שמשום זה אין הוכחה לסתור דברינו ופירושנו הנ"ל דהנה קושית התוס' בלא"ה תמוה דהרי בפ"ב דגיטין אמר ר' יוחנן להדי' אליבא דר"ש מודה דל"ח לב"א רק משום פירות וגם מסיק שם דכדאי ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק וא"כ מוכח דבשעת הדחק לא חיישינן לשמא יחפה וא"כ נ"מ בזה לשעת הדחק דאם הי' בעל שאמר גרשתי נאמן רק משום חשש שמא יחפה אינו נאמן ואז בשעת הדחק היה מותרת להנשא דכדי ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק אבל אם מדינא אינו נאמן לכך אף בשעת הדחק אסורה וא"כ לפ"ז גם פירושנו לעיל בשיטת הרמב"ם די"ל דקמ"ל לדינא בעל שאמר

גרשתי נאמן רק משום חשש שמא יחפה אינו נאמן ולכך בשעת הדחק נאמן דכדי ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק והדרינן למלתא קמייתא כיון שהעליתי דדעת הרמב"ם הוי בשיטה חדשה יש לסמוך עליו בצירוף הטעם שיש כאן קול שגרשה:

ועוד נראה לצדד בזה היתר כיון שהיא אמרה בפני אחרים תחלה שנתגרשה וקיי"ל דאשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת ונהי דהיינו דוקא בפניו אבל שלא בפניו מעיזה ומעיזה מ"מ הרי כתב הר"ן בשם הרמב"ן הובא בב"י סימן י"ז וסי' קנ"ב בב"ש כיון דאיכא חד דעה משם דאף שלא בפניו אינה מעיזה חיישינן לחומרא ונהי שהתוס' שם והרא"ש כתבו דאף למ"ד דנאמנת אף שלא בפניו היינו רק לחומרא ולא לקולא עיין בתוס' גיטין דף פ"ט מ"מ דבריהם תמוהין להמעיין בש"ס דקאמר ואידך כי אתמר דרב המנונא בפניו שלא בפניו מעיזה ומעיזה משמע מזה דלל"ק אתמר דרב המנונא אף שלא בפניו והרי רב המנונא מיירי אף לקולא וכמ"ש כל הפוסקים ואם ס"ל דאתמר שלא בפניו ממילא מוכח דאף לקולא נאמנת ואף שלא בפניו ולכך נראה דלמ"ד דס"ל דאתמר דרב המנונא אף שלא בפניו אף לקולא ס"ל דנאמנת ומה שהקשו ממתניתין דא"א הייתי דאם יש עדים אינה נאמנת דבריהם תמוהין דהרי י"ל דהתם מיירי באיכא ע"א המסייע או שגם הוא מסייע לה ואמר גרשתי או דמיירי בקטטה בינו לבינה או תובעת כתובתה ומה זו ראי' ולכך נראה דלמ"ד דאתמר דר"ה אף שלא בפניו אף לקולא נאמנת ועיין מ"ש לקמן שכן מוכח דעת התוס' ביבמות דף קי"ז עיי"ש כדעתי ולכך בזה נחזיק כדעת הר"ן והרמב"ן דלא הוכרע מלתא הלכתא כמאן ואם טוענת שלא בפניו גרשתני הוי ספקא וא"כ כיון דאף לדידן בטוען גרשתי את אשתי מספקא לא נפקא וכמשמעות הש"ס חוש לה וכל הפוסקים וא"כ בזה דהיא התחילה לומר שנתגרשה ואחר הימים כתב הוא אגרת שגרשה וא"כ התחילה היא תחלה וספקא הוא וא"כ הוי ס"ס דלמא הלכה כהך מ"ד דנאמנת לומר גרשתני אף שלא בפניו ואת"ל כהסוברים דאינה נאמנת דלמא הלכה כהך תירוצא כאן למפרע כאן להבא וא"כ לדברי העד הזה שראה כתב הבעל שגרשה יש כאן ס"ס להתיר ולדבריו מותרת להנשא וא"כ שוב מצטרף הך ע"א שראה הגירושין לע"א שראה כתב הבעל והוי ב' עדים להתירה. ואעתיק כאן בעזה"י והוא בה' קדושין סי' ל"ז בחבורי סימן מ"ב ובתשובה גדולה עם בעזה"י כתבתי בתוך התשובה וזה"ל:

והנה גוף דבר זה מה שהזכרתי לעיל אם בממון וערוה מהני ע"א היכי דלא אתחזק איסורא או חזקת ממון נראה דזה גופו יהי' תלי' במה דמבעי' בש"ס יבמות אם ע"א נאמן בשאר איסורים באתחזק איסורא ונשאר בספק דהנה זה ודאי דבעריות ליכא גז"ש דדבר דבר מממון דבעינן בזה ב' עדים מה דלא בעינן בכל התורה כולה ולכך אם נימא דבשאר

איסורין אף באתחזק איסורא נאמן ע"א א"כ י"ל דתפשת מועט תפשת ולא ילפינן מהך גז"ש דדבר דבר רק היכי דאתחזק איסורא דא"א אך בלא אתחזק נאמן ע"א בממון ודבר שבערוה אבל אם נימא באתחזק איסורא אין ע"א נאמן בשום מקום א"כ א"א לומר דהך גז"ש דדבר דבר הוי באתחזק איסורא דא"כ קשה למה לי דבר דבר בכל איסורין אין ע"א נאמן נגד החזקה וגם מה מעלה הוי בממון דאין ע"א נאמן הרי גם נגד שאר החזקות אין ע"א נאמן ובע"כ דהך גז"ש דדבר דבר הוא דבממון וערוה אינו נאמן אף בלא אתחזק איסורא או חזקת ממון ולכך א"ש דהש"ס גיטין נקט דאתחזק איסורא ודבר שבערוה היינו משום שכתב התוס' שם כיון דהוי בעי' בש"ס אם ע"א נאמן באתחזק איסורא ולדרכנו יומתק יותר דהש"ס קאמר ממ"נ דהו"ל אתחזק איסורא ודבר שבערוה דאם בעלמא באתחזק איסורא אין ע"א נאמן א"כ א"צ כאן לדבר שבערוה דבלא"ה אתחזק איסורא ואם נימא דבעלמא נאמן ע"א באתחזק איסורא וא"כ בע"כ הא דדבר שבערוה אין ע"א נאמן היינו רק אם גם אתחזק איסורא וא"כ הכא כיון דאתחזק איסורא ודבר שבערוה ע"כ אינו נאמן וא"כ לדידן כיון דהש"ס בספק אם ע"א נאמן באתחזק כו' גם בזה בס' אם ע"א נאמן בדבר שבערוה או ממון במקום דליכא חזקה כנגדו והוי ספקא לדידן ובזה יתיישב על נכון מה שראיתי לאחד שהקשה דברי הר"ן אהדדי. ושוב ראיתי בס' יבין שמועה להרב מזאמושן שהרגיש בזה ועיין שם שמחלק בין היכי שמעמידה על חזקתה או אינו מעמיד ואינו סותר שבזה אינו נאמן ע"א ע"ש ועיין בתשובה באה"ע סימן קנ"ז מ"ש בישוב זה עיי"ש) שבקי"ד בסוגי' זו נתן טעם דלכך נאמן לכנוס משום דאינו סותר החזקה משמע דס"ל דדבר שבערוה ולא אתחזק איסורא נאמן ע"א ובגיטן פ' התקבל גבי השולח לקדש סתם אסור בכל הנשים שבעולם הביא שם דברי הרמב"ן שכתב שאם באו הקרובות ואמרו שלא קידש אותם מותר לישא אחת מהם והר"ן תמה עליו דהו"ל דבר שבערוה אף בלא אתחזק איסורא א"כ מוכח אף בלא אתחזק איסורא ס"ל דהו"ל דבר שבערוה וסתרו דבריו אהדדי (וכבר כתבתי בחדושי לה' קדושין בהשמטות ליישב זה מה שנשאלתי ע"ז מחכם א') אך לפמ"ש יהי' א"ש דלכאורה בלא"ה לא מקשה הר"ן מידי דלמה נאמן לכנוס כו' די"ל הטעם פשוט משום דמרתת ואולם דבר זה גופא אם מכח החזקה דמרחת יהי' נאמן תלוי במה דמבעי' בש"ס יבמות אם ע"א באשה נאמן משום עבידא לגלויי או משום דייקא דהנה על"ג הוי כמו מרתת דמשום דעל"ג הוא מרתת לשקר ושם שייך טפי מרתת וכמ"ש לעיל וכמו שמוכח מלשון הר"ן בסוגיא זו שכתב וזה לשונו ואע"ג דאין דבר שבערוה פחות מב' ומה שע"א נאמן במיתת הבעל היינו משום דייקא ומנסבא ומשום חומר שהחמרת עלי' בסופה והכא לא שייך כל זה

וי"ל דהתם הוי להוציאה מחזקתה אבל כאן שאינה מוציאה מחזקתה לא עכ"ל ולכאורה קשה כיון דבש"ס מבעי' לי' בטעם דע"א נאמן אם הוא משום על"ג או דייקא ולמה נקט הר"ן בקושייתו הך טעמא דדייקי הו"ל למנקט שניהם דהתם נאמן משום על"ג או דייקא וכאן לא שייך כל זה ובע"כ מוכח דהך טעמא דהו"ל על"ג שייך גם בזה וכמ"ש דעיקר מעלה בעל"ג הוא משום מרתת וה"נ הוי שייך מרתת ולכך לא הקשה הר"ן רק להך טעמא דדייקא כו' וא"כ א"ש דעיקר קושית הר"ן הוי להך טעמא דדייקי דלמה נאמן כאן דאין לומר משום דמרתת דאם התם לא מהני טעמא דמרתת מכ"ש בזה ולכך א"ש דמתרץ הר"ן משום דאינו מוציאה מחזקתה והיינו דממ"נ מותר לכנוס דהך בעי' דאם ע"א נאמן באשה משום על"ג או דייקא ומנסבא והך טעמא דע"א נאמן באתחזק איסורא או לא שייכין זה לזה וכך מספקא לי' להש"ס אם טעם דמרתת ועל"ג מהני בדבר שבערוה וא"כ שוב אפשר לומר דע"א היכי דאתחזק איסורא אינו נאמן בשום מקום ודבר דבר מממון מהני אף היכי דלא אתחזק איסורא ומה שכאן ס"ל לר"א דנאמן לכנוס הוי משום דמרתת או נימא להיפוך דמרתת לא מהני בדבר שבערוה היכי דלא אתחזק איסורא וגז"ש דדבר דבר מממון הוי רק באתחזק איסורא ובעלמא נאמן אף באתחזק איסורא והני בעיות שייכין להדדי ולכן בעלמא חוששין בכל א' לחומרא כדין כל ספק תורה ולכך שפיר הקשה הר"ן על הרמב"ן דאיך מהני עדות הקרובות דהרי אין דבר שבערוה פחות מב' ואף דלא אתחזק ספק הוי ולחומרא אבל בקדושין כיון דהר"ן הקשה רק להך לישנא דדייקא ומנסבא ומוכח דלהך טעמא דעל"ג ומרתת שייך גם בזה וא"כ עיקר קושייתו הוי רק דנפשוט, מהא דמותר לכנוס דהוי טעמא משום על"ג ולכך שפיר דוחה הר"ן דהכא לא אתחזק איסורא וא"כ כיון דשייך טעם דמרתת וגם לא אתחזק איסורא א"כ ממ"נ מותר שאם ע"א באתחזק איסורא אינו נאמן ולכך בדבר שבערוה אף בלא אתחזק איסורא אינו נאמן אז יהי' ע"א נאמן במלתא דעל"ג מטעם מרתת ואם נאמן משום מרתת ואם טעמא דע"א במיתת הבעל משום דייקא ולא משום מרתת אז יהי' ע"א נאמן מה"ת אף באתחזק איסורא ולכך בדבר שבערוה וממון נאמן עכ"פ בלא אתחזק וא"כ כאן נאמן משום דלא אתחזק איסורא ולכך כיון דשייך טעם מרתת וגם לא אתחזק איסורא נאמן ממ"נ אבל היכי דהוי כ"א בפ"ע הוי ספק ולכך שפיר כתב הר"ן דאף בלא אתחזק אינו נאמן בערוה וא"ש נמי מה שהוכיח בשב שמעתתא מסימנים לסימנים וע"א יניח דלא מהני בממון ע"א אף בלא אתחזק משום כיון דלדידן ספיקא הוא ולכך יניח מספק וא"ש ודו"ק ובמהדורות אחרות כתבנו עוד ישובים אחרים בדברי הר"ן הנ"ל ע"כ העתק מתוך תשובה הנ"ל ונחזור לענייננו ולכך נראה דה"נ כיון דע"י אמירתה נעשית ספק מגורשת או

ע"י מאמר הבעל גרשתי נעשית נמי ספק מגורשת וא"כ איתרע חזקת א"א דידה וכמ"ש כעין זה הפוסקים בזרק לה גט ספק קרוב לה דאתרע חזקתה כן ה"נ בזה אתרע חזקת א"א דידה ובפרט לפי מה שהעליתי דכאן הוי ס"ס וס"ס עדיף מחזקה וא"כ ודאי אתרע חזקת א"א וכיון דליכא חזקת איסור שוב ע"א נאמן לומר שבפניו גרשה אף דהוי דבר שבערוה. ועוד נראה כיון שעכ"פ איכא כאן קול שגרשה וע"י הקול נראה דאתרע חזקת א"א דידה דהרי אמרינן בפ"ג דכתובות דזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא וא"כ ה"ה נמי להיפוך אם יש כאן קול אתרע החזקה דגרוע מרוב ולכך נראה דע"י הקול אתרע לה חזקתה ושוב ע"א נאמן לומר שנתגרשה לדעת הר"ן הנ"ל והנה בזה י"ל מה שהקשינו לעיל דלמה לא משני הש"ס כאן בליכא קלא כאן באיכא קלא ולפי מ"ש י"ל כך דהנה דין מגו דמהני זה פשוט בכל הש"ס בכמה דוכתא וא"כ מה שהוכרח הש"ס לאשמעינן דבעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן ולכאורה הוא מלתא דפשיטא דהרי ודאי בידו לגרשה אך בע"כ דקמ"ל אף דהוי דבר שבערוה נמי מהני מגו א"כ תינח בליכא קול דאם הוי ע"א שנתגרשה לא הי' נאמן לכך קמ"ל דבידו עדיף מע"א ומהני אף בדבר שבערוה אבל באיכא קול שנתגרשה בענין דאם הי' ע"א שמעיד שנתגרשה הי' מהני א"כ כיון דע"א מהני א"כ פשיטא דבידו מהני נמי דודאי לא גרע מגו מע"א ולכך בע"כ מה דקמ"ל דבעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן היינו באופן דאם ע"א לא הי' נאמן ולכך הי' ס"ד נהי דבעלמא מהני מגו היינו רק מגו הוי כע"א דהרי מגו לא מהני רק להחזיק וע"א נאמן נמי לסייע לפטור משבועה אבל להוציא דאין ע"א נאמן באמת גם מגו לא מהני להוציא ולכך הי' ס"ד דמגו לא עדיפא מע"א וממילא בדבר שבערוה דאין ע"א מהימן גם מגו לא יועיל ולכך קמ"ל דאעפ"כ נאמן כאן משום דבידו עדיף ממגו ולכך תינח היכי דליכא קול אבל אם מיירי באיכא קול א"כ כיון דאתרע חזקת א"א אף ע"א הי' נאמן וכיון דע"א נאמן פשיטא דמגו מהני דלא גרע מע"א וא"כ מהו קמ"ל פשיטא דנאמן ולכן מוכרח לתרץ כאן למפרע כאן להבא ולפ"ז יש לנו ראי' ברורה דבאיכא קול ע"א נאמן להעיד שמגורשת גם אצטמיד יותר הוכחתינו לעיל דבאיכא קול נאמן הבעל לומר גרשתי את אשתי:

והנה ארווח לן הסוגיא יותר ויהי' ראי' ברורה לדברינו במה דקאמר שם רבא ואנן אשנוייא ניקום ונסמוך ולכאורה אין לו הבנה דכמה פעמים משני הש"ס דברי האמוראים אהדדי ומשני כן וקיי"ל כתירוצא ובפרט דיותר טוב לקיים כפי מה דאפשר שלא יסתרו דברי האמורא עצמו בדריו מלומר דהוי תרי תנאי אליבא דר"י ולמה קאמר כאן ואנן אשנוייא ניקום ונסמוך. אמנם נראה דכוונה גדולה כיון בזה דהנה הך דינא דהר"ן דבמקום דלא אתחזק איסורא ע"א נאמן אף בדבר שבערוה אין זה מוסכם

ובתשובה לעיל סימן כתבנו דזה יהיה תלי' בפלוגתא דאנו חוששין לקדושין בע"א ובתשובה אחרת כתבנו דתלי' בהך איבעי' דמבעי' באשה רבה אם ע"א נאמן להתיר נגד חזקת איסור דכיון דזה ודאי דדבר שבערוה גריעי טפי ובעינן טפי עדים משאר איסורים דהרי לכך ילפינן דבר דבר מממון ולכך אם בשאר איסורים נאמן ע"א אף דאתחזק איסורא י"ל דלא גלי הגז"ש בדבר שבערוה רק היכי דאתחזק איסורא אין ע"א נאמן אבל בלא אתחזק איסורא הדרינן לסברא די"ל דנאמן אבל אם בשאר איסורין נמי אינו נאמן נגד אתחזק א"כ בע"כ בדבר שבערוה אף בלא אתחזק נמי אינו נאמן דאל"כ למ"ל הגז"ש דדבר דבר הרי בכל איסורין הוי כן וכיון דהתם נשאר בעי' דלא איפשיטא ממילא גם בדבר שבערוה בלא אתחזק ספקא הוי ותלי' בהך איבעי' ע"ש שהארכנו בזה. ולפ"ז א"ש דמה דמשני כאן למפרע כאן להבא ולא משני כאן באיכא קול כאן בליכא קול בע"כ דהוי ס"ל דדבר שבערוה ולא אתחזק נאמן ע"א ולכן א"א לתרץ כאן באיכא קלא כאן בליכא קלא ולכך שפיר אמר רבא ואנן אשנוייא ניקום ונסמוך הרי יש לומר דדבר שבערוה ולא אתחזק נמי אין ע"א נאמן ושוב יש לומר דאף להבא אינו נאמן ולא קשיא דר"י אדר"י דשוב י"ל כאן באיכא קלא כאן בליכא קלא ובהך מעשה כיון דליכא קול באמת אינו נאמן אף להבא וכיון דזה נשאר בספק לדידן אם דבר שבערוה ולא אתחזק איסורא נאמן כנ"ל גם זה נשאר בספק אם כתי' כאן למפרע כאן להבא אי כתי' כאן באיכא קלא כאן בליכא קלא ולכן אמר רבא זיל חוש לה ולכך לדידן לדינא היכי דיש קול שנתגרשה וע"א שראה הגירושין גם הבעל שאמר גרשתי מותרת ממ"נ אם כהך תירוצא כאן למפרע כאן להבא הרי מוכח דעכ"פ להבא נאמנת ואם כהך תירוצא בין איכא קלא ובין ליכא קלא הרי כאן הי' קול ג"כ ולכן בלי העד נמי הי' ראוי להיות ממ"נ ומכ"ש באיכא ע"א ג"כ שראה הגרושין דודאי נאמנת וכדמוכח מש"ס הנ"ל וזה ברור ונכון לפענ"ד שוב ראיתי בבה"ט ובכה"ג אה"ע בביאו בשם תשובת הרדב"ז ח"א סימן קכ"ה שכתב באם הבעל אמר גרשתי ונשאת ואיכא ע"א שראה הגרושין וגם יש עדים ששמעו שנתגרשה מותרת להנשא עיי"ש ואין תשובת הרדב"ז בידי לעיין בו טעמו ולדעתי כיונתי לדבריו בעזה"י:
והנה שבתי וראיתי שמ"ש לעיל דלמ"ד דאתמר דרב המנונא שלא בפניו דהוי אף לקולא הנה כן מוכח מדברי התוס' ביבמות דף קי"ז ע"ב ד"ה באותה שעה כו' שהקשו דלהמני לדידה במגו דאמרה גרשתני למ"ד שלא בפניו נמי אינה מעיזה כו' ע"ש א"כ מוכח להדיא דס"ל דלמ"ד כן נאמנת אף לקולא דבלא"ה אין מקום לקושייתם וראיתי בס' בית מאיר סימן י"ז שתמה עליהם דאיך הך מתני' דאם יש עדים שהיתה א"א ואמרה גרושה

אני אינה נאמנת עיי"ש שהניח בקושיא ובאמת לק"מ כמ"ש לעיל בדברינו ושמחתי שמצאתי און לי בדברי התוס' הנ"ל וא"כ שפיר כתבנו לעיל דהוי ס"ס בזה:

גם מ"ש לעיל בשיטת הרמב"ם דמפרש דאין הטעם דנאמן לומר גרשתי את אשתי משום דאם איתא הו"ל קלא רק משום דהרי בידו לגרשה מחדש שבתי וראיתי דיש עוד ראי' לדבריו במה שראיתי הבית מאיר הנ"ל בסימן י"ז דלמה האשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת ולא אמרינן גם בה אם איתא קלא הו"ל ע"ש שנדחק לחלק דאין כל החזקות שוות ע"ש. ואולם זה לא יעלה ארוכה למ"ד דאפי' שלא בפניו נמי אינה מעיזה ולפי מה שהוכחתי לעיל מן הש"ס ומדברי התוס' הנ"ל דאף לקולא ס"ל דנאמנת ובזה ודאי לא אלים החזקה דהרי חזינן דאידך ס"ל דשלא בפניו מעיזה ומעיזה וא"כ בע"כ דלא אלים בזה החזקה ואיך יפלגו פלוגתא רחוקה כ"כ דזה יסבור דאפי' בליכא קלא נאמנת דאלים לה החזקה דאינה מעיזה אף שלא בפניו ואידך יסבור דלא הוי חזקה כלל ואף באיכא קלא אינה נאמנת ואף להחמיר אינה נאמנת כלל ואיך יפלגו פלוגתא רחוקה לכך מזה למד הרמב"ם דאין הטעם משום קול רק אומרים לו הרי בידך לגרש שנית וא"כ תינח כשהוא אומר גרשתי דהוי בידו לכך אינו נאמן משום דאפשר בתקנה לגרשה מחדש אבל כשהיא אומרת גרשני בעלי והוא אינו מודה א"כ אינו חפץ בגירושין וא"כ א"א בתקנה לכך נאמנת מכח הך חזקה דאינה מעיזה ולעולם הך חזקה דאינה מעיזה והתם המגו דבידו לגרשה שוין הם וא"צ לחלק ביניהם רק הטעם דזה בידו וזה אינו בידו ויש ראי' גדולה להרמב"ם בזה העולה מכל מ"ש שבנ"ד האשה מותרת להנשא אם יעיד העד בתורת עדות שראה הגירושין והשני יעיד שראה כתב הבעל שכבר גירשה אז מצטרפין זה לזה בצירוף העדים ששמעו ממנה שנתגרשה תיכף בשעה שבאה מק"ק זלאטשוב ובצירוף הקול שיודעים כמה שנתגרשה וכדאי הרדב"ז לסמוך עליו כה"ג ואף שהבאר היטב העתיק דבריו שכבר נשאת דוקא מ"מ נראה בנ"ד בצירוף כל הני טעמי דמותרת להנשא אף לכתחלה. וה' יצילני משגיאות ויורני בתורתו נפלאות והסכימו לזה הגאונים הגאון מלבוב ז"ל והגאון מפ"ב ז"ל:

שוב הגיע לידי מהרדב"ז הזקן וראיתי בו בסימן רמ"ה שמפרש כן שמתיר אף להנשא לכתחלה ומטעם כיון שהוחזקה גרושה בעיני העולם די בזה וסומכין על החזקות והאריך שם בזה וסיים שם בסוף התשובה ועיקר סמיכת הוראה זו על החזקה והנך טעמי סניפין נינהו ע"ש וא"כ בנ"ד נמי הוי כן ממש ולכן אשה זו מותרת להנשא בלי ספק כן נלענ"ד נכון והנה אין לדחות ראי' מהרדב"ז דהתם הוי החזקה מפי עדים שהיו בשעת הגירושין רק שלא העידו בב"ד אבל כאן הוי החזקה רק מה ששמעו ממנה וממנו וכמו שעלה ע"ד

הגאון מפ"ב דז"א דודאי אין סברא לחלק דאם עדות הללו לא הי' מועיל מצד עצמן דלא הוי בב"ד מה לי זה או זה דס"ס הוחזק ע"י דבר שאינו מועיל מצד עצמו ואעפ"כ מחשב חזקה וה"ה נמי כאן ואם הי' שם עדות המועיל מצד עצמו ל"ל שם לטעם חזקה שהוחזקה בעיני העולם בגרושה ובע"כ דלא הוי עדות מצד עצמן וא"כ דומה ממש לנ"ד וגם בנ"ד אטו ידענו דהחזקה הי' מפיהם הרי אפשר שאז היו עדים ג"כ שראו הגירושין שלהם ואין לנו ליילך רק אחר החזקה וכיון דהוחזק בגרושה מהני לדעת הרדב"ז הנ"ל ודו"ק כי קצרתי. ואחר כמה שנים כתבתי כעין זה עוד בתשובה לק"ק קאלמיי' במהדורא ט' סימן ק"נ והיות כי הוא מלתא דדינא אעתיקנו כאן וזה לשוני שם. הנה ע"ד האשה שהיתה בחזקת בתולה ונשאת לאחד ובקרב ימים ילדה וניכר שהיתה מעוברת מקודם והודית לבעל שנאנסה מאחד קודם הנשואין ונתקוטט בעלה עמה שהי' להם לבוז והי' ביניהם קטטה עד שגרשה בגט אחד בכפר אחד בעידי מסירה כדין ואח"כ באה לקאלמיי' והיתה בחזקת מגורשת זמן מה ואח"כ נשאת לאיש וכעת נתמלא הבעל עלי' עברה ומערער שגרשה בגט בע"כ והיתה אסורה להנשא אבל יש כאן העידי מסירה ואומרים שהיה ברצונה אך אמרו שלא קראו הגט בעת הנתינה רק זה יודעים שזה הגט זה הוא שראוהו אצל הרב דשם שנסדר לשם בבית הרב וזה הוא שנתן הבעל לידה ועידי חתימה יש אחד מהם ואומר שהוא קרא הגט תחלה ועד שני מן החתימה ליתנהו תורף המעשה בקיצור. הנה היות כי נכמרו רחמי על האשה העלובה ובפרט על הילד שהיא מעוברת דלא לשוי' ממזר כדעת הטועים לזה באתי להשיב שאין ממש בהערעור ומותרת לישב תחת בעלה והילד היולד להם הוא כשר וישר כמו שאבאר בעזה"י:

והנה תחלה אני אומר מה דנסתפק רו"מ אם היה בידו לגרשה בע"כ הנה אין מקום ספק כלל בזה ואין לו ענין לכל הראיות שכתב רו"מ רק שורש הדין הוא כך דהן אמת דקיי"ל כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה אין לה כתובה כלל וכמ"ש באה"ע סימן ס"ח וכיון דאין לה כתובה כלל והרי אסור לדור עמה בלי כתובה ולכופו לכתוב לה כתובה על מנה מחדש ודאי אין בידינו לכופו לכך ודאי דיכול לגרשה בע"כ אך זה באם הרגיש מיד שהיתה בעולה כגון בטענת דמים או בפ"פ אבל בזה שדר עמה איזה חדשים א"כ לא מבעי' דבודאי הכיר בפ"פ ודמים שהיתה בעולה וראה ושתק אף גם בלא זה הרי מעוברת עוברה ניכר לשליש ימיה כידוע וא"כ בודאי הי' לו להכירה כי היא מעוברת ולמה ראה ושתק עד שילדה מסתמא ראה ונתפייס וידע ומחל ונהי דאין לה כתובה מאתים אבל עכ"פ מנה יש לה ואין בידו לגרשה בע"כ וז"ב ופשוט ועתה שטוען שהי' הגט בע"כ לא מבעי' כיון דהוכחש בעדים דאינו נאמן רק גם אף אם לא הי' עדים לא הי' נאמן

לומר דגרשה בע"כ מכח מ"ש רו"מ דאין אדם מע"ר ועוד גירושין בע"כ אית לה קלא דמן הסתם היא צועקת וכמ"ש בש"ס פ"ב דכתובות דף כ"ב דהוי ס"ד אם איתא דגרשה קלא הו"ל הרי דס"ד דמכח ריעותא דאין לו קול יועיל אף להכחיש עדים האומרים נתגרשה רק דהש"ס מסיק דעבידי אינשי דמגרשי בצנעא וזה כשגרשה מרצונה או בזמן הש"ס דהי' מן הדין לגרשה בע"כ ומה לה לצעוק לכך אפשר שתהי' בצנעא אבל בימים הללו דאסור לגרש בע"כ ואם אחד מגרש בע"כ מרעשת האשה העולם וצועקת במר נפשה ויש לה קול וזו שאין לה קול ודאי לא נתגרשה בע"כ ובפרט אם כבר נשא הבעל לא היתה שותקת ובודאי גרשה מרצונה וגם לפמ"ש בתשובותנו מכבר דהחרם הוי גם על העדים א"כ אין לנו להחזיק את עידי מסירה ברשיעי שהיו עדים על גט בע"כ מיהו אם לא הי' עידי מסירה לפנינו בלא"ה היתה אסורה אם היתה בחזקת א"א תחלה דאינה נאמנת לומר נתגרשה רק אם יש לה עדים והבעל אינו נאמן והן אמת דאם הי' לה ע"א שראה המסירה הי' די כיון דהוי קול שהיא מגורשת ובתשובתנו זה כמה שנים הארכנו בתשובה להקל בקול וע"א שנתגרשה והסכימו על זה הרב הגאון מו"ה משה סופר מפ"ב זלה"ה והרב הגאון אבדק"ק לבוב זלה"ה והתרנו אותה אך כאן ליכא רק ע"א בחתימה אבל על המסירה לא הי' שום עד היתה אסורה מיהו זה אם היתה בחזקת נשואה תחלה בקהלתכם אבל אם היתה בחזקת פנוי' בקהלתכם אז נאמנת לומר אשת איש הייתי וגרושה אני כמפורש במשנה ואף דהיתה מלובשת כדרך הנשים הנה אם בספר שירי טהרה כתבנו להחמיר מ"מ בספרי טיב טעם ה' שחיטה בתשובתי לק"ק טרעבוולא ולא חזרתי בו וכתבתי להקל ייע"ש וכן עמא דבר שנהגו להקל בזה ולכך אם היתה בחזקת פנוי' נאמנת לומר גרושה אני והנה אף אם היתה בחזקת אשת איש הי' נראה להקל בזה ואען ואומר מה שהי' נראה לי דמה דאם היתה בחזקת אשת איש אינה נאמנת לומר גרושה אני היינו דוקא אם לא היתה בחזקת מגורשת בלי דבורה אז לא מהני מגו שלה נגד החזקה אבל אם היתה בחזקת מגורשת אז אף שהיתה תחלה בחזקת א"א נאמנת לומר גרושה אני כיון דליכא עדים שהיתה א"א רק חזקה א"כ חזקה מוציא מידי חזקה והוי כלא הוחזקה בא"א ממ"נ אם חזקה הוי כודאי הרי הוחזקה לגרושה ואם חזקה אינה כודאי א"כ שוב נאמנת לומר גרושה אני במגו שהיתה אומרת שלא היתה נשואה כלל ובזה יומתק לנו לשון המשנה בפ"ב דכתובות דאם יש עדים שהיתה א"א והיא אומרת גרושה אני אינה נאמנת וקשיא לן למה לי עדים לאשמעינן רבותא אפי' היתה רק בחזקת א"א אינה נאמנת בשלמא בע"א אין די די"ל כל היכי דליכא שבועה מהני מגו נגד ע"א אבל עכ"פ למה לא קמ"ל דאפילו היתה רק בחזקת נשואה אינה נאמנת אך לפי הנ"ל

ניחא דהמשנה מלתא דפסיקא נקטה דלעולם אינה נאמנת לומר גרושה אני אפילו אם היתה בחזקת מגורשת ואם היתה רק בחזקת נשואה הי' מועיל חזקת מגורשת להאמין לה שנתגרשה והוי חילוק בין אם היתה בחזקת מגורשת או לא לכך נקט מלתא דפסיקא דאם יש עדים דהיתה א"א אז בכל ענין אינה נאמנת לומר גרושה אף דהיתה בחזקת גרושה כן הי' נראה לי להלכה אבל למעשה צ"ע. מיהו כאן הי' נראה להקל לצרף דעת הרא"ש הובא באה"ע סימן י"ז סעיף א' דכל שנתקדשה בעיר נקרא בפני' ונאמנת והן אמת דנראה דאם תחלה גרשה בע"כ אז הוי כקטטה ואינה נאמנת לומר אח"כ גרשתני אף בפניו אך זה אם ידענו שגרשה בע"כ אבל כאן לגרושין בע"כ אין לחוש בסתמא וא"כ ממ"נ אם גרשה הוי מן הסתם ברצון ואם לא גרשה ברצון לא גרשה כלל והרי נאמנת עתה לומר גרשתני בפניו וה"ה אם נתקדשה בעיר לדעת הרא"ש הנ"ל לצרפו לסניף מיהו באמת כאן א"צ לכל זה כיון דהוי כאן עידי מסירה לפנינו ואם אמנם שלא קראוהו מ"מ כיון דכבר ראו הגט בבית הרב בשעה שנסדר והנה מפורש ברמ"א סימן קל"ה סעיף א' בהג"ה וכן אם יעידו בטיב שזה גיטה והנה כוונת דבריו נראה אם אומרים באומדן דעתן שלהם דזה הוי הגט די אף דלא קראוהו הרי דמהני אומדן דעת שלהם והוי כעדות בידיעה בלי ראי' אף דלא מהני בד"נ ועניני ערוה היינו אם לא ראו כלל המעשה וגוף המעשה אינו רק בידיעה בלי ראי' אבל היכי דראו המעשה רק שמסופקין באיזה דבר אם הוי כהוגן או לא מהני אף בגיטן והרי אף בעריות קיי"ל דאף דלא ראו כמכחול בשפופרת רק כיון דשכבו כדרך המנאפין די והרי זה הוי רק בידיעה בלי ראי' רק מכח אומדנא דמהני כן ה"נ מה דבעינן שיקראו העדים הגט היינו רק אם הם עצמן מסופקין אם הוי גט או לא אז בלי קריאה הוי כגט בלי עדים אבל אם עפ"י אומדנא שלהם הוי ודאי הגט אף דלא קראוהו כיון דבלבם הוי ברור שזה הגט די בזה ועוד הרי מבואר בסימן קל"ה סעיף ב' באם קראוהו והחזירוהו לבעל או לשלוחו והחזירו ונתן להאשה אף דלא קראוהו לא חיישינן לאחלופי ואף אם הבעל מערער אינו נאמן והטעם נראה כיון דכבר ראו הגט ודאי דעתו ליתן לה דלא מקדים אינש פורענות לנפשי' כדקאמר בש"ס גיטין דף י"ח דלא חיישינן לכתבי' ואנחנו בכם תי' כן ה"נ בזה וא"כ ה"נ כיון דראו ביד הרב הגט אף דאח"כ לא ראוהו לא חיישינן לאחלופי ולכך האשה היתה מותרת להנשא אפילו לכתחלה מה גם כשכבר נשאת שמותרת לישב תחת בעלה בשלוה והשקט ומכ"ש דהולד כשר ויסכר פי דוברי שקר של המערערים ומוציאין לעז תבהלם רוח סערה ועלינו יערה רוח הבורא וישלח לנו לצדקה המורה כנפש המעתיר וכו':

והנה עלה ברעיוני שלא אהי' ח"ו בכלל למס מרעהו חסד לפי משאחז"ל לכך אודיע להם טעם הדבר למה כתבתי לעיל דע"א וקול מהני להתירה והנה בתשובתי מכבר הארכתי בעזה"י בפלפול גדול ואינו כעת על זכרוני הטעם שכתבתי שם ומה שנראה לי כעת בטעמו הוא כך דהנה זה מוכח בכמה דוכתא דקיי"ל מרעא לחזקה וראי' ממה דקיי"ל דחוששין לקלא דקודם נשואין אף שהי' לה חזקת היתר והיינו דלקלא דבתר נשואין דבזה להוציאה מבעלה הוי חזקה אלימתא כמו להוציא מחזקת ממון בזה אין חוששין לקלא אבל קודם נשואין דלא אלים החזקה אף דיש לה חזקת היתר חוששין לקלא וא"כ ה"נ אם הוי קול דנתגרשה זה מרעא לחזקת א"א שלה והוי כלא אתחזק איסורא ובלא אתחזק איסורא דעת הר"ן בקדושין פ"ג בסוגי' קדשתי את בתי ואיני יודע למי דאף בדבר שבערוה אם לא אתחזק איסורא ע"א נאמן ומה שדבריו סתרי לגיטן פרק וי"ו בסוגי' דאסור בכל הנשים שבעולם ישבתי בתשובה בילדותי באריכות בפלפול נכון מאוד. עכ"פ חזינן דעת הר"ן דבלא אתחזק איסורא אף דבר שבערוה די בע"א וא"כ כדי הר"ן לסמוך עליו במקום עגון ואף דכבר כתבנו דלקלא בתר נשואין לא חיישינן מכח חזקת היתר לבעלה ולא אמרינן דהקול אתרע החזקה היינו דהתם נהי דאתרע החזקה מ"מ כיון דהיא יושבת תחת בעלה היכי דקיימא תיקום אבל בנדון זה כיון דאתרע חזקת א"א ע"י הקול ויש ע"א שנתגרשה שוב מהימן העד לדעת הר"ן הנ"ל והן אמת כי מה דקיי"ל דלקלא דבתר נשואין דלא חיישינן אף אם הי' ע"א המסייע לקול לא מהימן מיהו שאני להיתר מלאיסור דלאיסור אינו נאמן אבל להיתר נאמן וטעם הדבר אסביר לו בעזה"י דהנה בחדושינו בתשובה הנ"ל כתבנו דהך דינא דבדבר שבערוה בלא אתחזק איסורא אם נאמן ע"א תלי' בהך בעי' דיבמות פ"ו בע"א באתחזק איסורא אם נאמן ע"א או לא. דהנה בדבר שבערוה דבעינן ב' ילפינן דבר דבר מממון ובע"כ דגלתה התורה מה דבעלמא נאמן בערוה אינו נאמן ולכך אי נימא דבשאר איסורין אף באתחזק איסורא נאמן י"ל מה דאהני גז"ש דדבר דבר מממון היינו נמי רק באתחזק איסורא אבל בלא אתחזק איסורא נאמן ולא שייך בזה לומר אין גז"ש למחצה דהרי בממון להוציא ממון נמי הוי נגד החזקה ולכך שלא כנגד החזקה לא הוי הגז"ש אבל באתחזק איסורא אין לחלק בין היתר בין לאיסור דבזה שפיר אין גז"ש למחצה אבל אי נימא דבכל איסורין אין ע"א נאמן נגד החזקה א"כ למ"ל גז"ש בדבר שבערוה בע"כ אף דבממון הוי נגד החזקה מ"מ אם אינו ענין לערוה היכי דהוי נגד החזקה תנהו ענין לגז"ש למה דלא הוי נגד החזקה אף בזה אין ע"א נאמן אך בזה כיון דאינו דומה דבר שבערוה לממון ואין הגז"ש רק בתורת אם אינו ענין בזה לא שייך לומר אין גז"ש למחצה כיון דאין לו דמיון לדבר הנלמד ממנו

לכך באם אינו ענין מוקמינן לי' רק במה דמסתבר טפי והרי התוס' כתבו בפ"ג דקדושין דלהיתר יותר נאמן ע"א מלאסור לכך מוקמינן הגז"ש באם אינו ענין רק דלאסור אינו נאמן אף דליכא חזקת איסור אבל להיתר אינו נאמן אם לא הוי נגד חזקת איסור ולכך לאיסור בדבר שבערוה אינו נאמן אף דאתרע חזקת א"א מכח הקול מכח כיון דהאבעי' ביבמות לא אפשיטא והוי לחומרא וכמ"ש הש"ך ביו"ד סימן קכ"ז ולכך הוי ספק אולי ע"א אינו נאמן נגד החזקה אף בשאר איסורין וא"כ הוי הגז"ש של דבר דבר אף בדבר שבערוה ואין בו חזקה וכיון דהוי ספקא אין להוציאה מיד בעלה דהיכי דקיימא תיקום אבל להתיר היכי דאתרע חזקת א"א והוי כלא הוי חזקה לא לכאן ולא לכאן נאמן ע"א להתיר ממ"נ לא מהני הגז"ש דדבר דבר שלא יהי' ע"א נאמן להתיר היכי דליכא חזקה להיפוך וזה טעם הר"ן דע"א נאמן להתיר במה דלא אתחזק איסורא. הפוך בה והפוך בה כי הוא דבר עמוק בעזה"י ולכך במקום עגון כדי הר"ן לסמוך עליו ומהני קול וע"א להעיד שהיא מגורשת ואף דאין צורך כאן יהי' הדבר שמור לו בעזה"י לעלמא דברי ידידו וכו':

## שם סימן א

בעזה"י ויתעלה הנני מעתיק ומסדר מחבורים שלי על אה"ע מ"ש על סי' קכ"ט מה' גיטין בדיני שמות הגיטין כי הוא הנצרך ביותר למסדרי הגיטין. ויהיו אמרינו לרצון לפניו ית' כאישם וכניחוחים וכמנחת עניים. ויהיו דברינו כהלכה נאסרים אמו:

תשובה לק"ק טאמשוב:

א ע"ד אשר שאל רו"מ בענין הגט שכתב בו שם המגרש זאב המכונה וואלף ואח"כ נודע ע"י אחיו וקרובו ששם הערוסה שלו הי' בנימין זאב כי נקרא מפי אביו ע"י אחד מהקרובים אשר שמו הי' ידוע בנימין זאב והובא לפני כמה מכתבים וק"ס שנכתב שמו בתוכם בנימין זאב הן כתבים מכבר והן איזה כתבים שנכתבו מזמן קרוב כתוב בהם ג"כ שני השמות ורק למטה שחתם על הכתבים לא חתם רק בשם אחד פעם בהכינוי לבד ופעם זאב וואלף לבד וכן עלה לתורה רק בשם זאב לבד ויש לספק כעת אם כשר הגט עפ"י ד"ת או צריכה גט אחר כי המגרש עומד לפנינו וציית דינינו ואין מקום עגון כלל עכ"ל רו"מ בשאלתו. וע"ז האריך הרחיב לפלפל בזה ואם כי אני טרוד בענינים שונים מהבלי הזמן אשר לא נתנונו די מרגוע והשקט להיות דעתי צלולה עלי אעפ"כ מרוב אהבתו פניתי תיכף להשיבו מיד ואשר ישים אלהים בפי אותו אדבר:

והנה במ"ש כת"ר לחקור כיון דהוא לא חתם עצמו בשם זה. הוי כשם שנשתקע וא"צ לכותבו או אפשר כיון דנכתב כן בתוך השטר לא נחשב כשם שנשתקע לא הזכיר מע"ל

פרט אחד מה שיש לדבר בזה דהנה לכאורה זה הוי אבעיות הש"ס פ"ב דכתובות דף כ"ד אם מעלין משטרות ליוחסין או לא, ומסיק הש"ס דמבעיא אם אכולה מלתא מסהדי או אמנה שבשטר מסהדי ועיי"ש בתוס' שהקשה דא"כ איך אמרינן בשני יוסף ב"ש בעיר אחת דיכתבו כהן דמה מהני אם יכתבו כהן אם אמנה שבשטר קמסהדי ולפ"ז אם נימא דאמנה שבשטר קמסהדי א"כ אף שכתבו בשטר בנימין זאב אין ראי' כלל אם באמת שמו כך או לא כיון דאין מעידין רק אמנה שבשטר ועיין מ"ש בסוף התשובה ביאור ענין זה יותר ואז ודאי דהוי כשם שנשתקע כיון דהוא לא נקרא כן לס"ת ולא חתם עצמו בכך אבל אי נימא דאכולה מלתא קמסהדי אז שפיר יש להסתפק כיון שהעידו ששמו הוי בנימין זאב וא"כ מוכח דלא נשתקע שם זה עדיין כיון דיש כתבים חדשים מקרוב באו שכ"כ העדים בשטרות. ואף גם אם אמנה שבשטר קמסהדי להסוברים דבלשון עדים ודאי אכולה מלתא קמסהדי אז ודאי מוכח מזה דהוחזק שמו לבנימין זאב וגם לפמ"ש הש"ך בחו"מ סימן מ"ט והב"ש בסימן ג' דעיקר אבעיות הש"ס אם מעידין אכולהו מלתא שיודעין שהוא כהן או רק אמנה שבשטר והיינו שהוא מוחזק שהוא כהן אך על מוחזק מעידין בודאי עיי"ש א"כ לא הי' נ"מ הכא כיון שעכ"פ מעידין שהוא מוחזק בשם זה. וא"כ הרי חזינן שלא נשתקע והנה לכאורה הי' מוכח כפי' הזה של הש"ך דאל"כ קשה למה מבעי' לי' ליוחסין ולמה לא מבעי' לי' לענין גיטין אם לפסול גיטין משטרות כגון אם בשטר כתוב בו ב' שמות ובגט נכתב רק שם אחד ואז אי אכולה מלתא קמסהדי הוא פסול הגט כיון שלא נכתבו בו ב' שמות אבל אם אמנה שבשטר קמסהדי אז ממילא אין פוסלין הגט כי אין ראי' מהשטר שנכתבו בו ב' שמות כיון דלאו אכולה מלתא קמסהדי אלא ודאי כדברי הש"ך דעכ"פ מעידין שהוא מוחזק בכך ולכן אין נ"מ לענין גט רק ליוחסין. אך לכאורה י"ל בזה הסברא להיפוך כיון דזה כלל מוסכם דשם שנשתקע אין כותבין בגט וא"כ הרי בחדושי מכבר בענינים הללו הוכחתי דאף אם מיעוט קורין אותו כך נמי צריך לכותבו היינו רק אם המיעוט הוי מיעוט חשוב עכ"פ אבל אם אין קורין אותו רק שנים ושלשה אנשים בשם זה ודאי מיעוט כזה הוי כמאן דליתא ואין כותבין כלל ולפ"ז הוי נ"מ להיפוך דאם אכולה מלתא קמסהדי דהיינו כפי' הש"ך שיודעין ששמו כך בזה אין ראי' די"ל דהם כתבו לפי ידיעתם דשם הערוסה שלו הוי כן ומ"מ הוא עצמו לא חתם בשם זה כיון דנשתקע והוי הגט כשר או נימא דאמנה שבשטר קמסהדי ושאר הדברים הוי כוונתם רק בתורת חזקה שמוחזק בכך וכך וא"כ אם כותבין בשני שמות הוי כאלו מעידין שמוחזק בשם זה וכיון שאומרים שמוחזק בכך א"כ יש שני עדים שמוחזק כן בעיני העולם וא"כ הרי מעידין שלא נשתקע רק שמוחזק

בשם זה לכך הוי הגט פסול ובהיות כן עדיין קשה למה לא מבעי' לענין גיטין אם פוסלין הגט משטרות להיפוך אם אכולה מלתא קמסהדי הגט כשר ואם אמנה שבשטר קמסהדי הגט פסול מיהו באמת אין זה קושיא דבלא"ה מצינו בזה כמה נ"מ בין אם אכולה מלתא קמסהדי או לא ובע"כ דחדא מנייהו נקט והנה לפי האמת לדידן ודאי כיון דהוי לשון העדים ובפרט דאין צריכין לחוש לחומר כל הספקות א"כ הוי כאלו הם מעידין שמוחזק בשם זה ואם בשלמא אם היו השטרות נכתבות מזמן רב הי' אפשר לומר דנהי דאז הי' מוחזק בשם זה ח"מ עתה הרי כבר נשתקע כיון שלא נקרא בפי שום אדם ולא חתם עצמו בו ואינו עולה לס"ת בשם זה אך כיון שכת"ר כתב שיש שטרות שנכתבו מקרוב וג"כ נכתב כן וא"כ זה מורה שלא נשתקע ולכך נהי דמטעם שכתב רו"מ להחמיר אין בו בית מיחוש שרו"מ כתב מחשש שיאמרו שאין זה המגרש כשתבא לגבות כתובתה מהנכסים ודומה למ"ש הרא"ש דאם נכתב רק מקום הנתינה פסול מטעם שמא תבא לגבות כתובתה למקום הכתיבה ויאמרו אין זה המגרש כו' ובאמת אין זה דמיון זה לזה כיון דהתם הבעל הוי עפ"י רוב במקום הכתיבה כי במקום שהבעל שם שם כתבו וגם הגט צריך לה כשתבא לגבות כתובה עפ"י הרוב להראות שנתגרשה ולפעמים גט גובה עיקר ולכך כה"ג שכיח הוא שתצטרך לגט בשעת גביות כתובתה ויש לחוש שפיר ואף אם לפעמים לא נצרך לה לכך לא פלוג בתקנתן אבל בנ"ד לא שכיח הוא כשתצטרך לגבות כתובתה שיצטרך הבעל להוצא כתבים שלו שהנכסים שלו דממ"נ אם יעמדו מערערים עליו שאין הנכסים שלו יעמדו בלא"ה ולא בעת גביית כתובתה ואם לא יעמדו מערערים עד הנה גם עתה לא יעמדו ומה"ת ניחוש שיעמדו מערערים עליו עתה בעת גביית כתובתה יותר מעד הנה ואף שמצאנו לפעמים טענת השני נוח לי והראשון קשה הימנו היינו רק דבדינא יכול המקפיד לומר כן אבל בדרך הטבע לא שכיח שישתוק לזה ויערער ע"ז ועוד דמסתמא הבעל יש לו חזקה בנכסים ואף בלא שטר הם שלו ואף אם יעמדו מערערים הוי עיקר הדין עם הבעל שהוא ישתעי דין עמהם ולא האשה ואין הגט והשטרות יחד בחד דינא שיהיו נראין כסותרין גם בלא"ה לא יהיו נראין כסותרין כיון דבהשטרות גופן נזכר כחחימתו רק שם הנכתב לבד וא"כ ידעו הכל כיון שהגט נכתב מפיו וכמו שהוא חותם עצמו רק בשם זה לבד כן צוה לכתוב הגט כן וא"כ מן השטרות לגט ליכא סתירה רק לפי דברינו יש חשש שפיר כיון שהעדים מעידין ששמו בנימין זאב א"כ מעידין שמוחזק בשם זה וא"כ יש לחוש שהיודע בלא"ה ששמו הוא בנימין זאב ולא ידע שחתימתו ועלייתו לתורה לא כן הוא ויראה את הגט שאין כתוב בו כן יאמר שאין זה המגרש כמו דחיישינן בכל מקום לאם המיעוט קורין אותו בשם אחר אך

עדיין יש לפקפק בזה דבשלמא אם היו המגרש דר במקום אחר והי' נכתב במקום הבעל אז אם הי' נכתב מן הגדת העדים בשטר ששמו כך א"כ מוכח שמעידין שמוחזק בשם זה והוי שינוי השם אבל כאן לפי משמעות מכתב רו"מ משמע שהמגרש דר במקומו שם ושם נכתב הגט וניתן וא"כ הרי כתבו הפוסקים וכן התוס' דבדבר הגלוי לכל לא אמרינן תרי כמאה וא"כ ה"נ ממ"נ בשביל הכתבים הישנים אין ראי' דלו יהא שהיו שמו לכל העולם אז כן אם אח"כ נשתקע אין לכתוב אותו ובשביל כתבים החדשים מה בכך שמעידים העדים שיש לו שם זה הרי גלוי לכל שאינו נקרא בשם זה ולא חותם ולא עולה לתורה וא"כ חזינן דנשתקע השם ואף דהעדים מעידין ששמו כך אף אם מעידין בפי' שלא נשתקע נאמנים כיון דכל העיר סהדי דנשתקע השם ואין לתרץ דברי העדים דבמקום אחר נקרא כך דעכ"פ א"כ אין בו נ"מ דלגט דלשם שאינו לא במקום כתיבה ולא נתינה אין לחוש כלל:

והנה ראיתי במכתב רו"מ שדעתו דשם הנכתב בשטר לא שייך לומר נשתקע משום דעל העדים לפרסם ולהודיע הענין דלכך גובין בשטרות מלקוחות משום דהעדים מוציאין הקול ועליהם לברר מי הוא המוכר או הלוקח עכ"ד זה אינו סברא כלל דאטו כוונת שם שנשתקע היינו שלא נודע שהי' שמו מעולם כן ז"א דהרי אף אם הי' ידוע שהי' שמו מתחלה כך והכל יודעים שהיו שמו כך מעריסה ואעפ"כ השתא לא נקרא בפי כלבשם זה נחשב נשתקע וכן מורה להדיא דברי הפוסקים בשם שנשתנה מחמת חולי דקצת ס"ל דשם הראשון הוי שם שנשתקע משום דמדקדקין שלא לקרותו בשם הראשון כו' והרי בזה הכל יודעין שסמוך ביום או יומים הי' לו שם אחר ואעפ"כ שייך נשתקע והיינו משום דכוונת נשתקע אינו שלא יהי' נודע שהי' לו שם אחר מעולם רק הכונה שנשתקע שעכשיו אין קורין לו בשם זה ולכך מה בכך שנכתב כן בשטרות ידעו העולם שבשעה שכ"כ בשטרות הי' לו אז שם זה ועכשיו נשתקע ואטו בשעת כתיבת השטר ידעו העדים שסופו להשתקע הם כתבו רק כפי שהי' נקרא אז והם מפרסמין שבזמן ההוא הי' נקרא כך וכל העולם יודעים שאז הי' נקרא כך וכך ומ"מ כיון שעכשיו אינו נקרא בשם זה נחשב נשתקע ואין כותבין אותו בגט וכן ראיתי בטיב גיטין בלקוטי שמות דאף בשם הנכתב בכתיבה שייך נשתקע. והנה עד וראי' לדברינו דאף בידוע שהי' לו שם אחר תחלה ואף בכתוב כן בפי' שמו הראשון ועדיין הוא קיים מ"מ נחשב נשתקע ממה דאמרינן בפ"ב דשבת בסופו גבי בבל בורסיף בורסיף בבל נ"מ לגיטי נשים והן אמת דמגוף הש"ס אין ראי' די"ל כפי' הא' של רש"י ותוס' ואף לפי' ב' של רש"י הי' מקום לומר דהכוונה להיפוך דצריך לכתוב בשם הראשון ובבבל בורסיף יכתוב בבל

ובבורסיף בבל יכתוב בורסיף או דהכונה דהוי ס"ד לכתוב רק כפי מה שנקרא עכשיו ולא יותר כי זה עיקר השם מעולם לכך קמ"ל דאשתני שמייהו בבל בורסיף ובורסיף בבל וצריך לכתוב בבורסיף גם בבל בלשון דאתקרי וכן להיפוך בורסיף בבל צריך לכתוב גם בורסיף. אך מפירש"י שכ' שם וז"ל צריך לכתוב שם של עכשיו ולא כ' וצריך לכתוב גם שם של עכשיו או דהו"ל לכתוב גם להיפוך דקמ"ל דצריך לכתוב גם השם הראשון ולא של עכשיו לבד מזה מוכח דס"ל דאין לכתוב שם של נשתקע רק של עכשיו ובהיות כן הרי שם של בבל נזכר בתורה ובנביאים ובכתובים ובש"ס וא"כ אי אמרינן דנשתני שמייהו בבל בורסיף הרי ידענו דבורסיף הי' שמו בבל תחלה ואעפ"כ משמע מפירש"י דאין לכתוב בבל ונחשב שם שנשתקע ובע"כ מוכח דאף אם ידוע שהי' שמו כן תחלה ומפורש בכתוב הקיים לעולמי עד ואעפ"כ נחשב נשתקע ולא נכתב רק שם עכשיו ובגוף הדבר אם מותר לכתוב שם נשתקע או לא הי' נראה להביא ראי' מן הש"ס להתיר מ"ש בגיטן דף פ"ח ת"ר חניכת אבות עד עשרה דורות רשב"א אומר עד ג' דורות כשר מכאן ואילך פסול וק' ממ"נ במאי מיירי אי בלא נשתקע שם המשפחה עד הנה מדוע לא יכתוב ועכ"פ בדעבד למה יפסל כיון דישנו עדיין לשם זה ואם לא נקראים עתה משפחתו בשם זה מה אריא עד יו"ד דורות או עד ג' אפילו באותו דור עצמו כיון שנשתקע יפסל ובע"כ דשם שנשתקע כשר בדיעבד ולכך קמ"ל דאינו כשר רק עד י' או ג' דורות אך אח"כ פסול בנשתקע ולפ"ז הי' נראה להוכיח עוד דאף לכתחלה כותבין שם שנשתקע דהרי יש לדייק על שינוי הלשון דבדברי ת"ק אמר חניכת אבות עד עשרה דורות רשב"א אומר עד ג' דורות כשר מכאן ואילך פסול ולמה הוסיף רשב"א על דברי ת"ק והל"ל בקיצור רשב"א אומר עד ג' דורות או להיפוך הול"ל גם בת"ק עד יו"ד דורות כשר מכאן ואילך פסול ובע"כ דבתרתי פליגי דת"ק מיקל בתרוייהו דס"ל דחניכת אבות עד י' דורת ואף לכתחלה כותבין כן ורשב"א מחמיר בתרוייהו דלכתחלה אינו רשאי לכתוב כלל החניכת אבות כיון שנשתקע ואף בדיעבד אינו כשר רק עד ג' דורות ובתרתי פליגי וכיון דקיי"ל כת"ק מותר לכתוב שם שנשתקע אף לכתחלה ובע"כ בנשתקע מיירי דאי בלא נשתקע למה לא יכתוב אפי' עד כמה דורות ועוד הי' נראה להוכיח לכאורה דבע"כ הת"ק בנשתקע מיירי דאי בלא נשתקע מאי קאמר אח"כ כמאן אזלא הך דאמר ר"ח כו' בגיטן חניכת אבות עד ג' דורות כמאן כרשב"א ומנ"ל כן דלמא אף כת"ק ומה דמכשיר הת"ק היינו בלא נשתקע בזה מכשיר עד יו"ד דורות ור"ח מיירי בנשתקע לכך מודה הת"ק דאינו כשר רק עד ג' דורות אלא ודאי דגם הת"ק מיירי בנשתקע דבלא נשתקע מותר לכתוב לעולם מיהו זה יש לדחות די"ל דלעולם הת"ק בלא נשתקע איירי ומה דלא מוקי להא

דר"ח בנשתקע דא"כ אפי' עד ג' דורות לא הוכשר כיון דנשתקע ובע"כ דגם הוא מיירי בלא נשתקע ולכך מזה ליכא הוכחה מיהו הוכחה ראשונה קיימת דאי בלא נשתקע למה רק עד יו"ד ולזה עד ג' מיהו כד דייקינן יש לדחות ראי' הנ"ל די"ל דמיירי לעולם בלא נשתקע רק הכוונה יהי' כך דמיירי שמשפחת האבות הקרובים לו עדיין קיימים ונקראים בשם חניכה דזו רק שיש כבר גם דור עשירי להם ולא יותר ובהא פליגי לת"ק גם דור עשירי נכלל בהא משפחה וא"כ כיון ששם משפחה זו כך וכך גם שמו הוי כן ורשב"א אומר דרק עד ג' דורות הוי בכלל משפחה ויותר אף דהמשפחה קיים וחניכתו אך הוא אינו בכלל משפחה זו ולעולם איירי בלא נשתקע ובהיות כן יש להוכיח להיפוך דבנשתקע ודאי פסול דאל"כ מנ"ל דר"ח הוי כרשב"א דלמא אף כת"ק והת"ק מיירי בלא נשתקע ור"ח מיירי בנשתקע ולכן הוי רק עד ג' דורות אלא ודאי דבנשתקע א"א להכשיר אף בדיעבד ואף פחות מ"ג דורות ומוכח דבשם שנשתקע פסול.:

והנה על מה שעמד רו"מ על לשון הב"י בשם הקונדרס באשה רבקה ונשתנה שמה מחמת חולי חנה והכל קורין אותה בשם רבקה דאין לכתוב שם חנה בהגט ופשיטא הוא דשם רבקה לא גרע מחניכה הניכרת וידוע כו' ע"ז עמד רו"מ דמתחלת לשונו משמע דאסור לכותבו ואח"כ כתב דלא גרע מחניכה שהכל קורין בה משמע רק בזה לבד ולא בעינן גם שם הראשון אך אין קפידא אם כתבו ובזה האריך רו"מ לפרש כוונת הב"י. ולפענ"ד הי' נראה כוונת הב"י כפשוטו והוא דהך ופשיטא שכתב הב"י כוונתו דרך הוכחה דהיינו שבא להוכיח דכוונת הקונדרס הוי דאינו רשאי לכתוב שם חנה כלל דאין לומר דמודה אם רוצה רשאי לכתוב שם חנה רק דקמ"ל דדי בשם רבקה לבד ולכך כתב הב"י דז"א דלומר דא"צ לשם חנה זה הוי מלתא דפשיטא דלא גרע מחניכה שהכל קורין בה ולא הוצרך הקונדרס להשמיענו ובע"כ כוונת הקונדרס דאסור לכתוב שם חנה. ועוד י"ל כוונתו כיון דעיקר פסול זה בכל שם שנשתקע היינו משום שיאמרו שאין זה המגרש והיינו אף דאפשר שיהי' מסקי אדעתייהו שהי' לזה שם זה תחלה רק מה שאינו נקרא עמו היינו משום שנשתקע ובפרט לפמ"ש דנשתקע השם היינו אף שיודעים שהי' לו שם זה מכבר רק שעכשיו אין נקרא כן נמי נקרא נשתקע וא"כ כל כה"ג הי' ראוי לומר אם כ' שם זה אינו נפסל דלא יבאו לומר שאין זה המגרש שידעו שכתבו שם זה שנשתקע אך בע"כ החשש הוא שיאמרו כיון שעכ"פ א"צ לכתוב השם שנשתקע וא"כ ודאי דמילי דכדי לא הוה עבדי ולא היו כותבין אותו כלל ומדכתבו כן מוכח דאין זה שם שנשתקע ולכך יאמרו דאין זה המגרש וא"כ תינח דבר זה גלוי לכל שעכ"פ א"צ לכתוב שם שנשתקע ולכן שוב יש חשש שיאמרו שאין זה המגרש ולכן פסול אם כתבו

אבל אם לא הי' זה מלתא דפשיטא שא"צ לכתוב שם שנשתקע א"כ אף לפי האמת לא צריך לכותבו מ"מ עכ"פ אם כתבו אינו נפסל בכך שאין לחוש שיאמרו שאין זה המגרש שאסקי אדעתייהו שהוא שם שנשתקע ואעפ"כ כתבוהו דאולי יסברו דבעינן לכתוב שם שנשתקע ג"כ ולכן הוי זה סידור דברי הב"י שכתב שאין לכתוב בגט שם חנה והיינו דאסור לכתוב שם חנה ונתן טעם לדבר כיון דזה הוי מלתא דפשיטא שא"צ לכותבו ואף אם הוי מסופקין אם הוא שם שנשתקע לא צריכין לכותבו משום ספק כיון דבשם רבקה נמי כשר וא"כ כיון דדבר זה לכל גלוי שלא הי' הכרח לכתבו ולכך שוב אם כותבו לכך ודאי יאמרו שאין זה שם שנשתקע רק איש אחר היא ולכך פסול ואפי' בדיעבד זה נראה כוונת הב"י בזה: והנה מ"ש רו"מ דאף אם כ' החניכה שהכל:

קורין בו בלא שום שם הקודש ג"כ אם חזינן שנחית לכתוב גם שם הטפל ולכך יאמרו מדלא כ' גם שם השני אין זה המגרש הנה בדינא גופא היטב אשר דיבר וגם אני כתבתי כן בתשובה מכבר אך אין לו ענין לכאן דבשלמא אם הי' חותם או עולה לתורה גם בשם בנימין אז שפיר שיך סברת רו"מ מדכ' שם זה ולא זה מוכח דאחר הוא אבל בנ"ד שכל חתימתו ועלייתו לתורה הוא רק בשם זאב ולא בשם בנימין א"כ לא גרע שם זאב נמי מחניכה שהכל קורין בו ומידע ידעו כיון שהגט נכתב מפי הבעל שכל הוא דברי הבעל ולכך כיון שהוא קורא לנפשו רק שם זאב לבד ועולה בו לתורה וחותם עצמו בו לכך כתבוהו אבל שם זה שאינו חותם בו ולא קורא בו לתורה זה לא כתבו ולכך הוי שם זאב כנגד שם בנימין כחניכה שהכל קורין בו והנה על גוף סברא הנ"ל דהיכי דחזינן דנחית לפרש פרטי השמות לא נחשב חניכה שהכל קוריו בו. יש להביא ראי' מגוף לשון המשנה דקאמר שם חניכתו וחניכתה כשר ויש לדייק דמה לי חניכתו ומה לי חניכתה ובחדא סגי. ועוד דהו"ל לומר סתם כ' החניכה כשר ולכך נראה דקמ"ל דדוקא אם כתב חניכת שניהם אז כשר דאמרינן דהוא לא חש לפרוט רק השם שהכל קורין בו ולא יותר אך אם כתב בה גם שם המיעוט וכתב בו רק החניכה שהכל קורין בו או להיפוך שכ' בו גם המיעוט ובה כתב רק החניכה אז פסול כיון דחזינן שהאי גברא נחית לפרש הכל א"כ מדלא כ"כ גם בשני מוכח דאיש אחר הוא ולכך אמר כ' חניכתו וחניכתה בשניהם אם כתב רק החניכה כשר אבל אם באחד הכל ובא' החניכה פסול וזה דבר נכון בביאור לשון המשנה ויתיישב בזה שיטת הרמב"ם מה שתמהו שפסק באם כתב חניכתו וחניכתה כשר ואח"כ כ' שאם כ' שם שא"י בו ביותר וכ' וכל שום פסול ותמהו עליו ולפ"מש א"ש דבכל חניכתו וחניכתה מיירי שכתב בשניהם רק שם הטפל לכך כשר אבל אח"כ מיירי שכתב בה עיקר השם ובו כ' רק שם הטפל לכך פסול ובחדושי מכבר הארכתי

בזה בע"א. ומ"ש רו"מ דאף שאין כותבין שם שנשתקע בזה גרע כיון דהי' לו שני השמות הללו מהוולדו ולכך הוי שם אחד רק כחצי השם. הנה ידידי זה אינו סברא כלל כיון דעכ"פ שם זאב הוי שם בפ"ע א"כ הרי בנשתקע שם הראשון וחזר לו שם החדש כגון שניתן לו שם חדש ונשתקע הראשון נהי יש לו דין נשתקע א"כ מה בכך דהוי חצי השם סוף סוף כיון דעתה הוי שם בפ"ע דלו יהא שנתן לו שם חדש נמי הוי שם הראשון כנשתקע ודינו לכתוב רק השני ובזה נדחה ראייתו מיצחק חכין דשם לא נשתקע שם הראשון אבל בנשתקע שם הראשון אז כללו כך הוא דאם שם זה אינו שם בפ"ע רק באמת הוי רק חצי השם אז י"ל אף דנקרא כעת בחצי השם כיון דאינו שם בפ"ע הוי כאלו נקרא בכולו ולא נחשב הראשון נשתקע אבל אם של עתה נמי שם הוא רק שמשום שהוא נקרא בשניהם יחד ולכן הוי אצלו כחצי השם אך כיון שנקרא אח"כ בזה בפ"ע לו יהא דהוי כשם חדש לו סוף סוף הוי הראשון כנשתקע ונתן לו שם חדש דכותבין רק הראשון וכן מבואר ב"ס טיב גיטין בלקוטי שמות מעשים כאלו שנקרא בתחלה בשני השמות ואח"כ נשתקע ונשאר רק אחד דהוי כנשתקע והן אמת לפי סברת רו"מ שכתב בסוף דבריו לחלק באם ניתן לו אח"כ שם ונשתקע אז די בגט אחד ואם הוי נשתקע שם העריסה אז צריך ב' גיטין הי' מקום להחזיק דבריו הנ"ל ולומר דממ"נ אם נדון שם זאב נמי בשם העריסה א"כ הוי רק חצי השם כיון שנקרא שניהם יחד ובכותב רק חצי השם לא מתכשר בשום אופן ואם נאמר דשם זאב הוי כאלו ניתן לו עכשיו מחדש א"כ בזה כיון דזה שם חדש לו ושם הראשון הוי שם העריסה א"כ לא מהני בזה נשתקע כיון דכ"א יש לו מעלה זה נקרא עכשיו אבל אינו שם העריסה וזה נשתקע והוי של העריסה לכך ראוי לכתוב שניהם. אך אם נימא בנ"ד דזאב הוי נמי שם העריסה א"כ כיון דזה יש לו שני מעלות שם העריסה ונקרא ג"כ והשני נשתקע אז לא הי' צריך לכתוב שם שנשתקע כלל אך לפי סברת רו"מ ולפום מה שבארתי הדבר א"כ הוי ממ"נ אם נדון שם זאב כשם העריסה הוי רק חצי השם וא' נדון כנתחדש לו עכשיו שוב ראוי ליתן ב' גיטין כ"ז אם נאמר כסברת רו"מ אך עיקר דבריו תמוהין שמה שהוציא חילוק זה הוא משום שהי' קשה לו דברי הקונדרסין אהדדי מ"ש ב"י בשמו תחלה בשם רבקה ונשתנה שמה לחנה ואח"כ הביא בשם הקונ' במי שנשתנה שמו והוקבע לו שם שני ונשתקע ממנו הראשון דנראה מדברי הקונ' דאפ"ה צריך ב' גיטין וסתרי דבריו אהדדי ומתוך זה העלה רו"מ הך חילוקא בין שם העריסה או לא והוא תמוה איך לא עיין רו"מ בדברי הב"י בעצמו שנראה מדבריו להיפוך חדא ממ"ש על דברי הקונד' בשם רבקה כו' כ' שכ"כ בתשובה אשכנזית בגט שנכתב מרים ואח"כ הוציא אמה לעז שהי' נקראת לאה עד ב"ש כו' ואם כדברי

רו"מ איך השוה הב"י דבריהם הלא אדרבא בנדון התשובה אשכחית לדברי הקונדרסים בעינן ב' גיטין ועוד מ"ש אח"כ ומ"מ משמע דמעשה שבא לפני הרי"ף פליג כו' ואח"כ נדחק בדרך אחר דלא פליג והרי בלא"ה לא סתרי דהרי"ף מיירי בשם העריסה שנשתקע והקונדרס מיירי ששם החולה נשתקע ועוד הרי אח"כ כתב ומשמע לי שטענה זו כו' וא"ל שיכתוב ב' השמות יחד כמ"ש בקונדרס גבי רבקה שנשתנה שמה לחנה הלכך משמע לי שדעתו שיכתוב שני גיטין כו'. והנה פשט דבריו הוי שהך כמ"ש בקונדרס נמשך למטה דא"ל דכוונתו שיכתוב יחד ב' שמות כמ"ש בקונדרס שא"א לומר כן ובע"כ כוונתו בשני גיטין א"כ משמע מזה שהב"י מפרש דבריו דלעיל גבי רבקה שנשתנה שמה לחנה מיירי לענין שאסור לכתבן יחד וכאן מיירי לענין לכתוב בשני גיטין מיהו דברי הב"י צ"ע שתחלה כתב דפשיטא ליד שם רבקה לא גרע מחניכה שהכל קורין בו כו' ואיך כתב דבר שהוא מלתא דפשיטא אדבר שהוא עצמו מביא אח"כ חולקין בדבר והקונדרס עצמו ס"ל דבעינן ב' גיטין עכ"פ גם דבריו סתרי למ"ש בד"ה ומ"מ משמע דמעשה שבא לפני הרי"ף פליג כו' ולא הוצרך גט שני ומזה משמע דמשמע דהקונדרס באשה ששמה רבקה אף גט שני לא הוצרך ומדבריו הנ"ל שהבאתי ומ"ש ומשמע לי שטענה זו כו' משמע דס"ל דהקונדרס לא קאמר רק באותו גט אין לכתוב שם חנה אבל בגט שני בעי דאם ר"ל דגם גט שני לא בעי ובע"כ הך קונדרס דשמך יעקב או דפליג על קונדרס הראשון דרבקה כו' או דשאני הך דהוא שם העריסה וא"כ בין כך ובין כך שוב אין ראי' דכוונת הקונדרס שבאותו גט יהי' נכתב השני ואין ראי' מהקונדרס ברבקה כו' כיון דבע"כ או דפליג בלא"ה או דשאני ושאני וצ"ע בזה להבין דברי הב"י על מכונו ואפשר דבזה יש להחזיק חילוק של רו"מ בין שם העריסה או דניתן לו אח"כ והיינו די"ל דבשלמא בשם שניתן לו אח"כ זה לא קנה מקומו בעצם רק בעבור מה שנקרא כן וכיון דאין בו רק מעלת הקריאה ולכן שוב אם נשתקע ולא נקרא כך נעקר לגמרי אבל בשם העריסה הלא הוא קנה מקומו בעצם ממש ולכך מה בכך שנשתקע מ"מ בזה אין הדבר תלוי אלא בקריאה רק בעצם השם שקנה מקומו עמו ולכך מה בכך שנשתקע מ"מ כיון שניתן לו שם הוא שמו אך זה אפשר לחלק בשני גיטין דאז הוי הדבר ס' אם עיקר השם תלוי בקריאה ואז ראוי לכתוב השם שנקרא בו או עיקר השם תלוי במה שנולד עמו ואז ראוי לכתוב שם העריסה ולכך יש לתקן זה בשני גיטין גט אחד בשם זה וגט אחד בשם זה אבל בגט אחד לכתוב שניהם לא שייך האי סברא דא"כ הספק הוא אם הדבר תלוי בקריאה או בשם העצם דא"כ לא יתוקן הדבר דא"כ איזה שם נכתב ראשון אם נכתב שם העריסה עיקר ותחלה א"כ אולי הדבר תלוי בקריאה ולא בשם העצם וא"כ הוי שם

העריסה הכל למותר ומכ"ש דאין לעשותו עיקר ואם נכתב שם הנקרא תחלה אולי שם העצם עדיף מן הקריאה והרי עבור חשש זה אין כותבין שם העריסה וא"כ בכה"ג הי' ראוי להקדימו ולכך בגט אחד לא יתוקן זה אך לכאורה הי' מקום לומר דאין ספקו כנ"ל רק הספק אם נעקר מעלת הקריאה בנשתקע או לא נתבטל כלל ע"י מה שנשתקע רק נחשב כאלו עדיין נקרא כן ואם ספקו כך הוא דאם נשתקע הקריאה שפיר הי' מקום לתקן בגט אחד ולכתוב תחלה שם הרגיל בו ואח"כ שם שנשתקע דלו יהא דנשתקע אינו עוקר לגמרי הקריאה מ"מ ודאי דעדיף טפי הנקרא עתה מאשר אינו נקרא והי' אפשר לתקן זה בגט אחד ולכתוב תחלה הנקרא בפי כל ואח"כ שם הנשתקע וע"ז הוא ספקו של הב"י אם כוונת הקונד' במה שהביא ראי' מיעקב היינו דאף שנשתקע הוי כלא נשתקע וכאלו נקרא עדיין בשם זה או דהוא מודה דנשתקע מבטל הקריאה ומ"מ בשם העצם לא בעינן קריאה רק הוי מעלה מצד עצמותו והנ"מ אם הכוונה דנשתקע אינו מבטל הקריאה יש תיקון אף בגט אחד ולכתוב שם הנקרא בפי כל ואח"כ הנשתקע אבל אם הספק הוא דאולי בשם העצם לא בעי קריאה אין תקנה בגט אחד דאיזה מהם נקדים ולכך מוכח שפיר דאין לומר דספקו שלו הוי אם נשתקע מבטל הקריאה ודי בגט אחד דלפי הך סברא אין לחלק בין שם העצם או כיון דעיקר ספקו, הוא אם נשתקע אינו מבטל הקריאה אין לחלק בזה בין שם העריסה או נקרא אח"כ ולכך הקשה שפיר מדברי הקונד' ברבקה כו' ולכך מוכיח שפיר דכוונתו לשני גיטין והיינו דספקו הוא אם אזלינן בתר הקריאה או בתר שם העצם כי העיקר בעצם תלוי ולא בקריאה ולכך בזה אין לו תיקון בגט אחד רק בשני גיטין ובזה אין סתירה לדברי הקונד' ברבקה כו' דשם הוי שם שנשתנה אח"כ ונשתקע דלפי הך ספקו שפיר יש חילוק כיון דנשתקע מבטל הקריאה רק בשם העצם יש בו מעלה דהוי עצם ונולד עמו וזה לא שייך בשם שנתחדש לו ונשתקע כן נראה נכון ביאור דברי הב"י ורו"מ דלה לי מרגניתא ואשכחנא מרגניתא תותי' ודו"ק היטב כי הוא עצה נכונה וסברא ברורה בישוב דברי הב"י שלא יסתרו זא"ז. ועוד הי' מקום להאריך אלא שאין הזמן גורם והנה בהנ"ל גם בזה דברי הב"י מ"ש ופשיטא דרבקה לא גרע מחניכה דאיך כתב ופשיטא על דבר שהקונד' אח"כ פליג ולפמ"ש א"ש דענין חניכה שהכל קורין בו לא מהני רק נגד שם שנתחדש לו אח"כ כגון ששם העריסה נשתקע או בנדון דהך דקונ' ברבקה שנשתנה שמה לאסתר ונעשה אסתר עיקר השם ושם העריסה חניכה בזה כיון דאין מעלת שם העיקר רק מכח לבד שנקרא כן ולכך בזה אם הוי חניכה שהכל קורין בו מהני כיון דגם השני ליכא רק מעלת הקריאה והרי זה הוי שהכל קורין בו אבל להיפוך ששם העריסה נשתקע בזה י"ל דלא

מהני מעלת חניכה שהכל קורין בו דמה מעלה הוא זה נגד שם העצם ולכך מספק אם הכוונה של הקונד' בגט אחד או בשני גיטין וא"ש:

והעולה לדינא דאם לא הי' לפניו שטרות החדשים הנכתבין בשם בנימין זאב אז ודאי הי' נחשב שם בנימין כשם שנשתקע והי' די בגט אחד כי אף שגם בשם שנשתקע יש לפקפק בפרט בזה בשם העריסה מ"מ כיון דבגט אחד א"א לכותבו ושני גיטין כיון דאין נותנין אלא מדוחק לכך יותר טוב ליתן גט אחד ולא לכתוב שם שנשתקע אבל כיון שיש לפניו גם שטרות שנכתבו מזמן קרוב הנכתבין בשם זה א"כ לא נחשב כשם שנשתקע דהוי כמעידין שמוחזק בשם זה ואף דלעיל הראיתי פנים די"ל דלא שייך בזה לומר תרי כמאה וכל העיר כמעידין שלא הוחזק בשם זה מ"מ לא בשביל שאנו מדמין נעשה מעשה וכיון דבלא"ה יש מקום להחמיר אף בשם שנשתקע ולכך בצירוף ריעותא זו די"ל דלא הוי נשתקע נראה דיפה הורה רו"מ שלא להספיק בגט זה לבד רק צריך גט אחר רק תחלה יתנו גט זה שנכתב רק זאב המכונה וואלף ולא יודיע כלל שצריך גט אחר ואח"כ אחר הנתינה יאמרו לו ליתן גט שני ויכתבו בו זאב דמתקרי בנימין זאב המכונה וואלף ויכתבו בלשון דמתקרי ולא דאתקרי דלשם שנשתקע לבד אינו חושש רק בחשש צירוף השטרות הקרובים שנראה שעדיין מוחזק בשם זה ולכך יכתבו זאב דמתקרי בנימין זאב ואז יצאנו ידי חשש שמא עדיין שמו כך ושוב נשאר רק חשש שמא נשתקע והי' לכתוב דאתקרי ובשביל זה לבד אין חשש ואין להחמיר עבור זה ליתן שלשה גיטין כנלענ"ד נכון וברור לדינא וה' יצילנו משגיאות ויראינו בתורתו נפלאות אך בדעבד אם כבר הי' ניתן הגט הי' כשר בזאב לבד בלא בנימין וזה פשוט ונכון אבל אם לא ניתן הגט יש תקנה אחרת חוץ הנ"ל לכתוב בשם וואלף לבד דהוי חניכה שהכל קורין בו מיהו אינו תקנה רק אם יש לאביו או לאשתו שמות הקדושים בלי כנויים אבל אם יש להם כנויים אז להשמיט כולם אין נראה לי ולכתוב שאר הכנויים ובו לכתוב רק שם החניכה ג"כ אין נראה מה"ט שכתבתי לעיל לכך כל כה"ג יש לכתוב ב' גיטין באופן הנ"ל:

והנה אין להקשות על דברי במ"ש שבדעבד שכבר ניתן הגט כשר כך הרי כשאני כותב ליתן לכתחלה ב' גיטן א"כ אף אם ניתן הגט עדיין יש בידו ויתן גט אחר וכיון שבלא"ה הם נתונים זא"ז וא"כ הוי כלכתחלה אבל באמת ז"א דזה מוכח בכמה דוכתי דהיכי דכבר ניתן הגט זה נחשב דיעבד אף היכי דאפשר בגט אחר וה"נ בזה והיינו דבשלמא אם לכתחלה מכוונין מסדרי הגט לכתוב ב' גיטן א"כ אין כאן חשש לעז על גט הראשון דנהי דאין מודיעין זה להבעל מ"מ מסדרי הגט יודעין זה תיכף וכיון דהם יודעין גם הבעל והאשה תכף באותו מעמד כשעסוקים באותו ענין מצווין ליתן גט אחר ולכך אין

זה כמוצא לעז על גט הראשון וגם אין בזה חשש דלמא פשטה ידה וקיבלה קידושין מאחר או כיון דאפשר להזדמן בשום פעם יש לגזור אטו בעלמא ולכך אין לעשות כן לעורר ריעותא על הגט הראשון כיון דתיכף באותו מעמד ניתן הגט האחר אבל אם כבר ניתן גט אחד כפשוטו וחל עלי' שם גרושה ובידה להתקדש ביני וביני אם נצוה ליתן גט מחדש הוי כמוצא לעז על הגט הראשון ואולי כבר נתקדשה לאחר או דיש לגזור אטו בעלמא דתתקדש בנתיים ויהי' חשש לעז על הקדושין ולכך כל כה"ג הוי כבר דעבד ודי בגט אחד לבד הניתן כבר ובזה א"ש לשון הב"י כפשוטו ואין אנו צריכין למ"ש רו"מ בכוונת הב"י דמכשיר בדיעבד דהיינו אחר שנשאת (לשון הב"י היינו ד"ה וכתב עוד שם כמדומה לי שנהגו באושטרייך וכו' וסיים שאם כבר ניתן הגט בשם הראשון כשר וקשה כיון דכ' דלכתחלה בעינן ב' גיטין יתנו עוד גט ב' ובפרט לדעת הסוברם דלכתחלה נותנין הגט יותר עיקר וא"כ תמיד הוי כן וא"ל דמיירי בנשאת דהול"ל לשון לא תצא מהו לשון כשר אלא ודאי דלא מיירי בנשאת) אלא הכוונה כפשוטו דיש חילוק בין אם נותנין גט שני באותו מעמד בין אח"כ שכבר חל עלי' שם גרושה עפ"י גט הראשון וכבר חל גט הראשון שוב הוי דיעבד ואין להצריך גט אחר וה"ה בנדון הנ"ל כנלפענ"ד ברור ונכון לדינא דכל כה"ג איכא למיחש לחורבא דנפיק מני' אם נצריך גט אחר שיאמרו אין קדושין תופסין בתחלה ע"י גט הראשון וכדחיישינן בעלמא ודו"ק וכן מצאתי בד"מ ס"ק כ"א בשם מהרי"ו כן ונהניתי רק דכתב דבפסקי מהרא"י משמע להיפוך ואין ספרו כעת בידי ומ"מ הלכה כרוב דעות:

והנה בהיותי בזה אמרתי לפרש לפניו פרפרת אחת מה שעלה ברעיוני לפרש עפי' מה שהבאתי לעיל הסוגיא דגיטין דחניכת אבות עד י' דורות ומנ"ל לרבנן כן וי"ל דהם למדו ממ"ש בפ' כי תצא לא יבא ממזר בקהל ה' וגו' ואח"ז בפ' זו גבי לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' אמר לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם וקשה למה בממזר לא אמר עד עולם ובעמוני ומואבי אמר עד עולם אך נראה החילוק בזה הוא כך דהנה ממזר אין איסורו מטעם קנס שהוא לא חטא בכלום רק כיון שנוצר בעבירה אינו ראוי לבא בקהל. וא"כ בזה אין סברא לחלק בין י' דורות או יותר כיון דאנו אוסרין עד י' דורות בע"כ משום דבניו כמוהו כיון דנוצר בעבירה שהרי אם לא הי' אביהם גם הם לא היו בעולם וא"כ מה לי י' דורות מה לי יותר כיון דנאסרו עד עשרה דורות נאסרו עד עולם אבל עמוני ומואבי אין איסורם משום שנוצרו בעבירה דככל הגוים הם רק הטעם משום אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים א"כ זה הוי רק דרך קנס שעל מעשה קנסה התורה אותם שלא יבאו בקהל ה' ולפ"ז הי' מקום לומר דלא

קנסה רק אלו שהיו אז במעשה זו ולא דורות הבאים אך מצינו דקנסו לפעמים אחריו גם בניו וכמ"ש חז"ל קנסו בנו אחריו ובבלגה חלונה סתימה לדורות סוכה דף נ"ו. ולכך קנסו כל עמוני ומואבי בשביל מעשה זו אך בשביל שהוא מטעם קנס שקנסו עמונים ומואבים לבא בקהל ה' תינח עד י' דורות דהגר נקרא ע"ש אביו דחניכת אביו עד י' דורות ולכך כיון דשמו עמוני ראוי לקונסו אבל אחר י' דורות דאין שמו עמוני אין טעם לקונסו עוד ולכן אם הי' כתוב רק עד דור עשירי הי' ס"ד דדוקא כן אבל יותר מזה מותר לכך הוצרך לפרש עד עולם אבל בממזר כיון דעשתה התורה בניו כמוהו מה לי י' מה לי יותר ולכן לא הוצרך לפרש בזה עד עולם ומזה יהי' מוכח דחניכת אבות עד עשרה דורות לכך בזה פי' עד עולם ובזה לא פי' והן אמת שבספרי פ' כי תצא והובא בילקוט שם וז"ל אם נאמר דור עשירי למה נאמר עד עולם אלא מופנה להקיש ולדון גז"ש נאמר כאן דור עשירי ונאמר להלן דור עשירי מה דור עשירי האמור כאן עד עולם אף דור עשירי האמור להלן עד עולם עכ"ל א"כ משמע דממזר נמי בעי גז"ש. אך דא"ש דלכך לא הביא הש"ס דיבמות הך לימוד דלגבי ממזר איסורן איסור עולם והיינו משום דר"א בר"ש ס"ל דחניכת אבות רק עד ג' דורות וכיון דסתם ספרי ר"ש כידוע ור"א בר"ש מסתמא כאבוהו ס"ל וכמ"ש בסוכה ומנחות וא"כ מסתמא ה"נ גם ר"ש ס"ל רק עד ג' דורות ולכך הוא ס"ל שפיר דממ"נ אם לשון גם דור עשירי משמע לעולם ל"ל בעמוני ומואבי עד עולם ואם מדור עשירי לא משמע לעולם די"ל דגזה"כ כך הוא א"כ גם בממזר למה לא יהי' לעולם ולכך הוצרך ללמוד זה מגז"ש ולומר דהוי מופנה ולכך ראב"ש ס"ל כאבוהו דיליף הך גז"ש ולכך ס"ל דחניכת אבות הוי רק עד ג' דורות ומ"ש בזה עד עולם היינו ללמוד מזה גז"ש אבל רבנן לא ס"ל הך גז"ש כמ"ש בש"ס בכמה דוכתי דאין אדם דן גז"ש מעצמו אא"כ קבלו מרבו ולכן לא ס"ל לרבנן הך גז"ש ולכך קשה להו דלמה בממזר לא כתיב עד עולם ובזה כתיב עד עולם וא"ל דממזר באמת מותר אחר עשרה דורות דא"כ הוי לי' לכתוב בעמוני ומואבי רק עד עולם ול"ל דור עשירי ולכך בע"כ דכוונת הכתוב ללמוד לנו דחניכת אבות עד עשרה דורות ולכך בממזר לא הוצרך לכתוב עד עולם ובעמוני ומואבי הוצרך לכתוב עד עולם ואם לא הי' כתוב רק עד עולם לא הוי ידענו דחניכת אבות עד עשרה דורות ולכך כתבה התורה דור עשירי וגם עד עולם ומזה מוכח דמדור עשירי אין ראי' דחניכת אבות עד עשרה דורות ולכך קמ"ל דור עשירי וגם עד עולם מוכח דחניכת אבות עד עשרה דורות וא"ש דרבנן לטעמייהו וראב"ש לטעמי':

אבל בהיות כן נתחדש לי קושיא אחת ביבמות שם דף ע"ח ע"ב קאמר שם אמר ר"ל ממזרת מותרת אחר עשרה דורות כו' עד לא קשיא הא כמ"ד דון מינה ומינה כו' וק"ל

דלמה לא דחה הש"ס דכ"ע ס"ל דון מינה ומינה כמו דנדחק בפ"ד דשבועות ד' ל"א אף דמוכח ממקום אחר דפליגי בזה מ"מ דוחה מהא ליכא למשמע מינה וכו' וא"כ ה"נ מנ"ל דפליגי בדון מינה ומינה נימא דכ"ע ס"ל דון מינה ומינה רק ר"ל ס"ל כראב"ש דחניכת אבות עד ג' דורות ולכך ס"ל בספרי כיון דבעמוני ומואבי כתיב עד עולם משמע דלולי עד מקרא דעד עשרה דורות לא משמע לעולם רק י"ל דהוי גזה"כ עד עשרה דורות ולא יותר ולכך הוצרך לפרש עד עולם וא"כ שוב גם בממזר מנ"ל דאסורין יותר מעשרה. ולכך הוצרך ללמוד גז"ש כהספרי וכיון שכן לכך ס"ל דדון מינה ומינה וממזרת מותרת אחר עשרה דורות אבל מתניתן אתיא כרבנן דס"ל דחניכת אבות עד יוד דורות ולכך בעמוני דהדבר תלוי בשם עמוני ומואבי ולכן אם הי' כתיב רק דור עשירי הי' ס"ד דהמותר מותר ולכך הוצרך לומר עד עולם אבל בממזר דלאו בשמא תליא רק ביצירתו לכן אין לחלק בין יוד דורות או יותר ולכך אי הוי כתוב דור עשירי ממילא מוכח דעד עולם כן דאין טעם לחלק בנייהו ולכך כיון דלא הוצרך לגז"ש ולכך אין לחלק בזה בין ממזר לממזרת ולכך ס"ל דאסורין תמיד וצ"ע בזה דלמה לא מתרץ הש"ס כן:

והנה בדברי הספרי עצמו שיש שם הגרסא אם נאמר דור עשירי למה נאמר עד עולם ועמד בזה פי' הספרי דהרי מדור עשירי לא הי' משמע יותר ואני מוסיף דתחלת קושייתו משמע דעד עולם מיותר וסיים מופנה נאמר כאן דור עשירי משמע דדור העשירי מיותר ועיין שם בפי' זרע אברהם שמגי' שם להיפוך ולפענ"ד א"ש כפשוטו אם נאמר דגם הספרי ס"ל דחניכת אבות עד יוד דורות א"ש די"ל דודאי מסברא לא הוי ידעינן דחניכת אבות עד יו"ד דורות ואם לא הי' ידעינן סברא זו אז ממילא כיון דכתיב דור עשירי ה"ה יותר ולכך תחלה פריך אם נאמר דור עשירי למה נאמר עד עולם דממילא כיון דמשמע דור עשירי ה"ה יותר. אך זה הי' מקום לתרץ דקמ"ל בהא דדוקא כאן כתב עד עולם הוי עולמית אבל בעלמא הוי חניכת אבות רק עד יוד דורות ולכך שוב הי' קשה לו להיפוך א"כ לימא עד עולם ול"ל דור עשירי ולכך מתרץ דדור עשירי מופנה ללמוד גז"ש ובלא זה לא הי' קשה לו דלכתוב עד עולם ולא לכתוב דור עשירי דאפשר לתרץ דאם הי' כתוב בעמוני ומואבי עד עולם אז היינו טועין כיון דבעמוני ומואבי כתיב עד עולם ובממזר כתב דור עשירי מוכח דבממזר אינו אסור רק עד דור עשירי מדשני דבורא בזה מבזה ולכך פריך ממ"נ אם זה אינו סברא לומר דחניכת עד יוד דורות רק עד ג' דורות א"כ קשה לכתוב גם בעמוני ומואבי דור עשירי ולא יותר וממילא משמע עד עולם ואם נאמר דחניכת אבות עד יוד דורות ולכך הוצרך לכתוב עד עולם א"כ קשה להיפוך לכתוב עד עולם ולא דור עשירי וא"ל דא"כ נטעה בממזר מדשני קרא בדבורא וכתב דור עשירי

מותר אח"כ הרי בזה לא נטעה דבשלמא בעמוני ומואבי דשייך לחלק בין יוד דורות ובין אח"כ ולכך לא הי' אפשר לכתוב דור עשירי ולכך כתוב עד עולם אבל בממזר דלא שייך לחלק בין קודם יוד לכך די לכתוב דור עשירי וא"כ לכתוב עד עולם ולא דור עשירי ואם חניכת אבות לא הוי עד יו"ד ולכך אי הוי כתוב עד עולם לבד בעמוני ומואבי היינו טועין מדלא כתוב דור עשירי כמו בממזר מוכח דדור עשירי לא הוי לעולם והיינו טועין דבממזר מותר אחר יו"ד ולכך כתוב בתרוייהו דור עשירי א"כ קשה לכתוב דור עשירי ולא עד עולם כיון דחניכת אבות לא הוי עד יו"ד כו' וא"כ קשה ממ"נ ולכך דדור עשירי מופנה ואתי לגז"ש וא"ש ודו"ק והיינו דבלא"ה הי' ס"ד דמשום גזה"כ הוי כן דדוקא דור עשירי ולא אח"כ והנה הארכתי קצת בדרך פלפול שלא להוציא הדבר בלי פלפול קצת כדרכי מאז. והנה במ"ש לעיל בפתח דברינו די"ל דדין זה תליא באם אכולה מלתא קמסהדי או אמנה שבשטר קמסהדי כו' הנה אין לדחות זה ממה דקיי"ל בחו"מ סימן מ"ט שצריך שהעדים יכירו שם הלוה והמלוה וא"כ על גוף השם ודאי אכולה מלתא קמסהדי באמת ז"א דלא מבעיא אם שם בנימין זאב הנזכר בשטרות הוי בתורת לוקח או מלוה בזה ודאי דלא דייקי כיון דקיי"ל שם דבשם הלוקח והמלוה דכיון דאם יש בשטר קנין א"צ להזכיר כלל שמם ובלוקח אף באין בו קנין א"צ להזכיר שמו וא"כ שוב י"ל דאמנה שבשטר קמסהדי אך גם אם בו קנין והוא שטר הלואה או שהשם בנימין זאב הוא שם הלוה וכדומה מ"מ אין ראי' מן העדים לגיטין דאין דרך העדים לדקדק רק על עיקר השם ולא על השם הטפל שהרי בחו"מ סימן מ"ו קיי"ל דאם כתב שם הטפל לבד כשר ובגיטן פסול אם כתב שם הטפל אם לא הוי חניכה שהכל קורין בו. וא"כ ה"ה לשם שנשתקע אף דבגט פסול אם כתבו בשטרות כשר וכמו לענין לפרוט כל השמות דיש חיוב לכתחלה בגט או לכתוב וכל שום לשיטת כמה פוסקים ובשטרות לא בעינן כ"ז וכמ"ש בש"ע שם וא"כ שם שנשתקע אף דבגט פסול מ"מ בשטרות כשר ולכך אין ראי' משטרות לגיטין אם לאו אכולה מלתא קמסהדי ובפרט דכאן חזינן על העדים דלא דייקי דאם דייקי האין כותבין בנימין זאב הרי עכ"פ אצל הרוב ודאי לא נקרא בשני השמות שהרי אינו חותם עצמו ואינו עולה לתורה בשם זה וא"כ הוי שם בנימין זאב רק שם הטפל ואם הי' נכתב בגט בנימין זאב בלא דמתקרי זאב ומכ"ש בלא המכונה וואלף ודאי הוא פסול וא"כ איך כתבו הם רק שם הזה לבד לעיקר ובע"כ דהם לא דייקו רק כיון דכתבו שם אחד שהוא עיקר שחותם בו ועולה בו לתורה לא דייקי על השני וא"כ י"ל דלעולם זה השם נשתקע לגמרי ואעפ"כ כתבוהו אף דבגט אינו כן הרי בלא"ה לא דקדקו בשטר זה להיות דומיא דגט וא"כ י"ל דכתבו שם שנשתקע ג"כ ובשטרות כשר כמו שם

הטפל ובגט פסול ולכך תלי' בזה אם אמנה שבשטר קמסהדי אין ראי' שיש לו עתה שם זה ולא נשתקע אבל אי אכולה קמסהדי הוי כאלו מעידין שיש לו עתה שם זה ולא נשתקע וא"ש דברינו לעיל ומ"ש דשם הטפל כשר בשטרות ופסול בגט היינו לשיטת הב"ש סימן קכ"ט ובח"מ ליכא פלוגתא בשם הטפל דכשר ובע"כ דשאני שטרות בזה מבגט ומ"ש הב"י בחו"מ כיון שהוחזק בשם זה היינו שהוחזק שהמיעוט קורין אותו עכ"פ כך וכן משמע ממה שלא הביא הב"י שם דעות בשם הטפל כמו בגט ובע"כ דשם כשר אף במה דבגט פסול וז"ב ונכון:

ומ"ש לכתוב בנימין זאב תחלה בגט השני היינו כיון דדיעבד כשר בהקדים זאח"ז ולכך יש לכתוב שם זאב בסוף סמוך לחניכה שמכונה וואלף כיון דחניכה זו שייכא לשם זאב מיהו אם ירצה לכתוב תחלה זאב דמתקרי בנימין זאב המכונה וואלף נמי אין קפידא כיון דגם שם בנימין יש לו כנוי וואלף לפעמים כידוע ובכל זה הי' מקום להאריך אלא שלא גרם הזמן להרב הגאון אב"ד ק"ק סטאניסלאב ונעשה ברשות הרב הגאון אב"ד דק"ק לבוב בשנת תקצ"ב כי נהג עמה בעצמו וצוה לכתוב גם לי ובלי לעשות בלי צירוף הסכמתי בעזה"י:

## שם סימן ב

ב. הנה דברי קדשו על נכון קבלתי והנה מכתבו הוי מסנאי דרב מכרעאי כי איני ראוי לכך ומה אדע ולא ידעו אבין ולא עמכם אך ענותכם תרבני וקיים בי מר אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים ומה אעשה אחרי שגזר עלי מוכרח אני לעשות פקודתו ומעשה שהי' כך הי' איש אחד שלח גט מק"ק יאס לאשתו לקהילתו וכ' בשם אבי האשה בת אברהם המכונה עבר ובאמת הי' צריך לכתוב עבר בלא יוד והי' כתוב ביוד והבעל הלך לדרכו והוא מקום עיגון:

תשובה מקור הדברים הוא בטוש"ע סימן קכ"ט סעיף יוד ביוסף בן שמעון שכתב יוסף בן שמואל פסול הרי דס"ל אף דאין הכרח לכתוב שם אביו ואם לא כתבו כשר כמ"ש בסעיף הקודם שם אפ"ה אם שינה פסול וא"כ הי' נראה דאף בכה"ג בשינה שם אבי האשה פסול מיהו הלבוש הביא דעת יש מכשירין בשינה שם אבי האיש והאשה ומדמהו לשינה שם מקום עמידת האיש דכשר והב"ש דוחה דשאני שם מקום עמידה דאין אדם נקרא ע"ש מקום עמידה לכך לא אתי למימר דאין זה המגרש אבל בשינה שם אבי האיש והאשה יאמרו דאין זה המגרש והנה לפי דבריו הי' נראה דבנ"ד כ"ע ס"ל דכשר דתינח בשינה השם לשם אחר דיש בני אדם דנקראים כמוהו ולכך יש לחוש שיאמרו שאין

זה המגרש ואיש אחר הוא אבל כאן דשם עיבר ביוד לא מצינו כלל וא"כ לומר דאחר לא אפשר ולכך נהי דבשמו ושם אשתו פסול כה"ג ג"כ היינו משום דחסרון פוסל בו ולכן כל שינוי פוסל בו נהי דא"א למטעי באיש אחר אבל עכ"פ חסרון הוי אבל בשם אבי האיש והאשה כיון דחסרון אינו פוסל בו א"כ ה"נ כיון דא"א למטעי באחר דומה ממש לשינה מקום עמידה ודומה שינה בזה רק לחסרון ולא לשינה ובזה הדר דינא שדברי הלבוש נכונים בזה ומיהו מה שעומד לנגדינו היא מה שראיתי בב"י סימן קכ"ה וז"ל נשאל הרשב"א סימן תקצ"ח על גט שכתוב בו יצחק בן אברהם ומלת אברהם הוא על המחק ואינו מקוים נראה שהוא פסול דכיון שאמר בן אברהם בכלל שמו הוא זה והרי הוא כאלו נכתב שמו על המחק עכ"ל וא"כ על המחק לא שייך שיאמרו אחר הוא וא"כ לו יהא דהוי חסרון וחסר שם אביו דכשר ובע"כ דס"ל דאעפ"כ פסול המחק וס"ל דכיון דחתם א אברהם בכלל שמו הוא וא"כ מכ"ש דשינה פוסל אף אם ליכא חשש שאחר הוא. ועוד עומד לנגדי דברי נ"ב מה"ת סימן קי"ג במה שרוצה לחלק בין גט הניתן מיד הבעל ליד האשה אז לא בעינן שם אבי' אבל בניתן ע"י שליח בעינן שם אבי' ג"כ ואם חסר שם אבי' פסול ג"כ והנה אם כי הסכים שם במקום עיגון כשר א"כ שוב כאן נולדנו ב' חששות א' דלו יהא דשינה בהך הוי כחסרון אולי גם חסרון שם אבי' פוסל כיון דהוי ע"י שליח ואם נאמר דע"י שליח נמי אינו פוסל אולי אכתי שינה בהך גרע מחסרון וכדמשמע מדברי הרשב"א הנ"ל והנה מידי עיוני בדברי נ"ב שם בתשובה רוצה לחלוק על הב"י דמכשיר בחסר שם אבי האיש בגט ובאמת ברשב"א שהביא הב"י שם לא הזכיר רק בחסרון שם אבי האשה ומנ"ל דגם בחסרון שם אבי האיש דכשר גם הקשה שם שני תשובת הרא"ש אהדדי שבסימן קכ"ה בלא כתב שם אבי האשה רק הכנויים מכשיר מטעם דכתב חניכתו וחניכתה דכשר ולא כתב דאף בלא כתב שם אביו כלל דכשר ובכלל כ"ז הכשיר בלא כ' כלל שם אבי האשה ומזה מוכיח לחלק בין נתן לה בידה ובין ע"י שליח ולדעתי א"ש הכל אחר דאנהירינן לעייניו תשובת הרשב"א הנ"ל סימן תקצ"ח:

והנה בדברי הרשב"א הנ"ל מוכח דבחסרון שם אבי האיש דכשר ולכך לא פסל מה שהי' בן אברהם על המחק רק כיון שבא לכתוב בן אברהם מכלל שמו הוא אבל אם הי' ס"ל דחסרון שם אבי האיש פסול ל"ל לטעמו כיון דאמר בן אברהם בכלל שמו הוא ת"ל בלא"ה דפשיטא כיון שצריך לכותבו אם הוא על המחק ולא נתקיים פסול כדין כל התורף אלא ודאי דס"ל להרשב"א דה"ה בחסרון שם אבי האיש דכשר ולכך הוצרך לומר מטעם כיון שהתחיל לכתוב אברהם הוי כשמו. גם דברי תשובת הרא"ש הנ"ל לא סתרי

אהדדי לפ"ז כיון דמשמע מדברי הרשב"א הנ"ל דכיון שאומר בן אברהם נעשה כשמו וא"כ ה"נ בשלמא בכלל כ"ז שלא כתבו כלל שם אבי האשה בזה מכשיר בדעבד אבל בכלל כ"ה כיון שכ' בת פ' א"כ כיון שהתחילו לכתוב בת פ' נעשה כשמה ממש והי' ראוי לפסול בו שינוי ודלוג כמו בשמה ולכך הוצרך לטעם דאף בשמה אם כתב חניכתה כשר וא"כ מוכח מדברי הרא"ש דס"ל כדעת הרשב"א בזה: והנה על חילוקו של הנו"ב שם בין גט הניתן בעצמו ובין הניתן ע"י שליח קשה לי בהשקפה ראשונה מן הש"ס פ"ד דגיטין דף ל"ד ע"ב דקאמר שם תניא כוותי' דרב אשי הי' לו שתי נשים כו' יצא למקום אחר וגירש באחד מהם מגורשת והאמרת שם דגליל עמו אלא ש"מ הא דאתחזק הא דלא אתחזק וקשה מה ראי' הוא דלמא כוונת הברייתא כך דתחלה מיירי בשולח ע"י שליח אז כיון דהוא עומד במקום כתיבה וכתב הגט ושלח למקום הנתינה לכך בעינן שני השמות אבל אח"כ קאמר ביצא למקום אחר וגירש שם שלא ע"י שליח אז די בשם אחד לבד ומזה יהי' מוכח דאין סברא לחלק בין שולח ע"י שליח או לא מיהו קושיא זו אין תלוי בנו"ב דוקא דבלא"ה אף אם נימא שלא כחילוקו עכ"פ במגרש עצמו ודאי דיש סברא לחלק ביש לו שני שמות בין אם הוי הכתיבה והנתינה במקום אחד או לא וע"ש בתוס' בשם הירושלמי ויש לדבר בזה הרבה וכבר הארכתי בזה בתשובה מכבר ואינו שייך לכאן גם עומד לנגדינו לפי מה ששמע מדברי הרא"ש פרק הזורק ובתוס' דף פ' לפי פי' הנו"ב בתשובה מה"ק סימן פ"ט שמפרש דבריהם לענין פסול העדים מיירי דאי אכולה מלתא קמסהדי הוי העדים פסולים אבל אם אמנה שבשטר קמסהדי כשרים העדים וא"כ לפ"ז מוכח מדבריהם דאם הוי אמרינן דאכולה מלתא קמסהדי הוי העדים פסולים בשינה מקום הלידה וא"כ הרי הש"ך סימן מ"ט מפרש דמה דאמרינן אכולה מלתא קמסהדי היינו שאין יודעין אם הוי כהן או לא אבל עכ"פ מעידין הם שמוחזק הוא בכהן וא"כ לפ"ז ה"ה בשמו הוי כך דעכ"פ הם מעידין ששמו כך וכך הוא וא"כ אם נמצא בו שינוי הוי העדים פסולין דחתמו שקר ובזה לא מהני מה דא"א למטעי באחר שהרי במקום הלידה והדירה נמי א"א למטעי באחר דהרי לא נקרא על שם מקום הלידה והדירה ואעפ"כ משמע מדבריהם דאם הוי מסהדו אכולה מלתא היו פסולין וא"כ ה"נ בשינוי שם החניכה נהי דליכא למיחש דלמא שם אחר הוא עכ"פ העדים חתמו שקר וא"כ העדים פסולין כן יש להעיר בזה. מיהו לפי האמת כל הערעורים בזה אינו כלום דמ"ש מדברי הנו"ב בתשובה הנה עיקר הטעם מה שמחמיר ע"י שליח הוא כיון שלא נזכר שם אבי' ולא שם העמידה יש לחוש לאחרת וכאן שנזכר שם הקודש של אבי' הוי עכ"פ כמו מקום העמידה שלה ודי לסימן עכ"פ ובפרט כיון דנכתב גם שם הכינוי

רק דנכתב ביוד וכיון דליכא אחר שנקרא כן א"כ אין לחוש לשמא יש אחרת כזו ומה שחששנו לדברי הרשב"א סימן תקצ"ח יש לחלק בין תיבת בן אברהם שהוי גוף השם של אביו משם הכנוי לבד ובזה כיון שנכתב בת אברהם כתיקונו רק המכונה עבר לא נכתב כהוגן בזה מודה הרשב"א שאינו מעיקר השם כיון דהוי משם אבי' וגם אינו בגוף השם רק בחניכה לבד וגם יש לצרף בזה די"ל דחניכה זו עדיפא כיון דדעת קצת דא"צ לכתוב כלל המכונה עבר דהוי קיצור השם מאברהם וא"כ בזה אף בשם האיש והאשה עצמן לא הי' צריך לכותבו ואם כותבו אין השינוי פוסל בו כיון דלא הי' צריך לכותבו ואף להסוברים דהיכי דההסרון כשר אם שינה פוסל היינו רק בחניכה חדשה אבל בזה דשם עבר נצמח מאברהם והוי רק קיצור השם וא"כ עכ"פ הרי נכתב עיקר השם וא"כ בזה י"ל דאין השינוי פוסל בקיצורו וגם מצד העדים י"ל חדא דהרי כמה פוסקים מפרשים דלא כהש"ך וראוים לסמוך עליהם במקום עגון וגם בלא"ה אף אם העדים פסולין הרי עכ"פ נמסר בעידי מסירה ובמקום עגון די בעידי מסירה בלי ע"ח וכמ"ש הב"ש בסימן ק"ל ואין לומר דזה גרע כיון דיש בו עדים והוי מזויף מתוכו שמודה ר"א שפסול. ז"א דמזויף מתוכו לא נקרא רק היכי דלמסמך עלייהו וליפוק מנייהו חורבא אבל היכי דא"א דליפוק מנייהו חורבא לא חיישינן למזויף מתוכו וכדמוכח בדין גט החתום בעידי עכו"ם ושמות מובהקים ואפי' לדעת המחמירין שם היינו רק משום גזרה אטו אינן מובהקין אבל אם לא הי' גזרה זו הי' כשר ועיי' סימן ק"ל בב"ש סק"ל ע"ש ודו"ק. וא"כ כה"ג דלא שייך גזרה לא נחשב מזויף מתוכו ובפרט בזמנינו יש להקל יותר כיון דמשמעות הש"ס ופוסקים בכמה מקומות דיש לחלק בין אם העידי מסירה לפנינו או אינו לפנינו ודעת הס' תורת גיטין ליישב שני תשובת הרא"ש הנ"ל אהדדי לחלק נמי בכה"ג בין אם הוי עידי מסירה לפנינו או די בשמו ושמה לבד אבל אם אינו ע"מ לפנינו אז בעינן גם שם אביו ואבי' ע"ש וא"כ אף אם נימא דבכל ענין בעינן שם אביו ואבי' היינו משום דגזרינן אם יש ע"מ אטו בליכא ע"מ וחיישינן דלמא אתי למסמך עלייהו בלא ע"מ אבל בנ"ד דבזמנינו קורעין הגט והאשה מקבלת ראי' מב"ד שנתגרשה בע"מ א"כ הוי תמיד כע"מ לפנינו ולכך הנה אף שמר ני' וכבוד הגאון אמיתי אב"ד ק"ק לבוב א"צ לצרופא דידי ואני כיהודא ועוד לקרא. אך גודל ענוה שלהם היות מבקשים לחוות דעתי הנני מצטרף עמהם להיתרא ואשה זו מותרת להנשא ויפה כתב מר בזה שהפלפול בזה אך למותר ולכך לא ראיתי לפלפל בזה ובפרט שגזר עלי להשיבו על הב"ד הראשון והאגרת בא לידי קודם שבת והייתי טרוד בענינים אחרים וקבעתי הדבר לעיין אחר השבת ואז חליתי בכאב עינים ולא הי' בידי לעיין דרך עיון ולעכב הדבר לא רציתי ולכן הנני מקצר ועולה

ולדינא ודאי הנכון כדבריהם ואחר הוראתם אין להרהר והרי הוא כהלכה למשה מסיני אך זה ראוי לשאול מי היו הדיינים מסדרי הגט אם הם מומחים בדיני הגט דבלא"ה יש לנו עוד ריעותא שמא המה ע"ה כיון שלא השגיחו על דבר כזה בגוף השמות ולזה אם ידוע למר שמות הדיינים ושהמה מומחין בגיטין רק, דשגיאה בא לידם דרך מקרה אז הגט כשר ונא למחול ולהודיעני אם נעשה מעשה וניתן הגט כדת ואי"ה אם אחזיר לבריאות ויהי' לי פנאי אפשר אערוך פלפול בהנ"ל בלי נדר אי"ה. ואני טרם אכלה לדבר אל לבי עלה בדעתי עוד איזה הערות בענין הנ"ל לא נמנעתי מלהודיע למר כדי לצאת בפלפלת כל שהוא והוא א' מ"ש לעיל דיש לחוש לדברי הרשב"א שבב"י שכתב כיון שאמר בן אברהם בכלל שמו הוא כעת ראיתי שמדברי התוס' דף כ' ד"ה דהא בעינן שינה שמו ושמה שם יש להוכיח דלא כוותי' במה שהרגישו שם במה דקמ"ל בשינוי שמו ושמה ולמה לא קמ"ל בלא כתבו כלל ואם כדברי הרשב"א דכותב שם אבי' בכלל שמו הוא ומשום שכותב בן אברהם בכלל שמו הוא א"כ מה קושי' דלמא כוונת המשנה שינה שמו ושמה אף בשינוי שם אביהם כיון דכתב בן פ' או בת פ' בכלל שמם הוא ולכך דוקא בזה שינוי פוסל אבל בלא כתבו כלל כשר ומה קושיא אלא ודאי מוכח אחת משתי אלה מדברי התוס' הנ"ל דלא ס"ל כהרשב"א או דס"ל דבן פלוני לא הוי בכלל שמו ושמה וא"א לומר דבכלל שינוי שמו ושמה הוי שינוי בשם אבי' או דס"ל דשינוי בשם אבי' כשר ג"כ ומוכח משיטתם כדעת המכשירין בכה"ג:

ב' אך בזה יש לעיין דמדבריהם מוכח דאף בדבר שאינו משתנה לומר דאחר הוא נמי גרע מלא כתבו כלל דאל"כ מה הקשו דלמה קמ"ל שינה לאשמענין לא כתבו כלל הרי י"ל דשינה שמו ושמה מיירי אף בשינוי דליכא שם אחר כהך וא"א לומר דאחר הוא וא"כ שינוי כזה הי' ס"ד דעדיף מלא כתבו כלל דלא כתבו כלל לא ידענו מי הוא ולא מוכח מתוכו כלל אבל בשינוי הניכר שט"ס הוא א"כ כל א' ירגיש עיקר השם ויתלה הדבר בט"ס ולכך י"ל דהוי מוכח מתוכו ולכן קמ"ל דאך זה פסול ומה הקשו ובע"כ דס"ל דאף שינוי שאינו משתנה לשם אחר ומוכח דט"ס נמי גרע מלא כתבו כלל וא"כ ממילא בשם אבי' אף דלא כתבו כלל כשר אין ראי' דשינוי כשר אף בשינוי שאינו משתנה הענין והשם לשם אחר:

ג' בהיותי בזה ראיתי דלכאורה הי' נראה לי כדעת הנו"ב לחלק בין עומדת לפנינו או לא ולאו מטעמי' דודאי י"ל כדמסיק כיון דהוא מוחזקת בו נחשב מוכח מתוכו. אך י"ל טעם אחר בזה כיון דבגט בעינן לשמו ולשמה וא"כ בשלמא כשהם עומדין לפני הסופר והעדים שניהם מכוונין לגוף זה לכתוב להם גט אף שאין יודעין שמותם ושמות אביהם

נחשב לשמו כיון שמכוונין לגוף זה אבל אם אין עומדין לפניהם בשלמא אם מפרשים שמות אביהם ג"כ כיון דשני יוסף בן שמעון לא שכיח ומסתמא ליכא אחר הוי כמכוונין לשמו ולשמה אבל באם אינו מזכיר רק שמה לבד וכמה יש בעולם ששמה כך וכמ"ש הנו"ב בתשובה לפי דרכו וא"כ בזה לא נחשב לשמה כלל דמי יודיע לאיזה אשה הוא מכוין ולא הוי לשמה ובזה לא מהני אח"כ מה שתופסת בו דבשעת כתיבה לא הי' לשמה כן הי' נראה לומר:

אך בזה יתחדש לנו קושיא אחת במה דמפלפל הש"ס בטעם אומר אמרו דפסול ולמה לא נתן טעם כיון דשם אביו אין חיוב לכותבו א"כ יש לחוש שמא לא ידעו שם אביו ובשלמא אם עומד לפני הסופר והעדים והם מכוונין לגוף זה נחשב לשמו אבל אם יאמרו אמרו לסופר ועדים ולא יראו אותו הסופר והעדים וגם לא ידעו שם אביו לא יהי' נחשב לשמו ולכך אף במזכיר שם אביו לא מהני משום גזרה שמא לא יזכיר שם אבי' וכמו דגזרינן שם גזרות אחרות כה"ג ומדלא משני כן יהי' מוכח כדעת הנו"ב דבשם אביו יש קפידא ודוקא שם אבי' לא בעינן אבל שם אביו בעינן בלא"ה וכיון דתמיד בעינן שם אביו ובלא"ה פסול אין טעם לפסול באומר אמרו ולכך מוכרח ליתן טעמים אחרים כן עלה בדעתי דרך הערה בעלמא כי אור עיני אין אתי לעיין היטב ובין אם ייטיבו בעיני מר או לא נא להודיעני ואודה ולא אבוש ועכ"פ לדינא הנני מזכה במקומי כנ"ל:

עוד ראיתי בדברי הנו"ב מה שהעלה בפלפולו מסוגיא דגיטין דף ק"ד דלדידן דקיי"ל שני יב"ש מוציאין שט"ח על אחרים גם בגיטן נחשב מוכח מתוכו ע"י תפיסתה בידה ולכך די בשמה לבד דאף דשכיחי כמה נשים בשוקא בשם כזה מ"מ ע"י תפיסתה נחשב מוכח מתוכו ומזה העלה לחלק בין שם האיש והאשה עיי"ש ולפענ"ד לא נראה כדבריו דודאי בגט אם אין מוכיח מגוף הגט או מנתינה שלו רק מה שהיא תופסת בה לא נחשב גירושין דזה דומה למ"ש הרשב"א בחידושיו בפ"ק דגיטין גבי חציך מקודשת לי דאינה מקודשת ופריך שם מהאומר רגלה של זו עולה כולה עולה דפשטו קדושין בכולה ומשני התם בהמה הכא דעת אחרת מקנה והקשה שם הרשב"א דעכ"פ אם הסכימה להתקדש בכולה תהי' מקודשת. ותי' כיון דבזה אין הקדושין מחמתו רק מחמתה והוי היא לוקחת את עצמה ע"ש. וא"כ ה"נ כיון דבגט בעינן שהוא ישלחנה והוא הנותן וכל שמיעתו הוא בנתינה לא הוי נתינה והוא נמי מה"ט דאם סייעתו הוי הגרושין מחמתה ולא מחמתו וא"כ ה"נ אם מגוף הגט או מנתינה שלו לא מוכח למי הוא מגרש רק ממה שהיא תופסת בו הוי הגרושין מחמתה ולא מחמתו ואינו דומה לשיטת ר"א דס"ל ע"מ כרתי דלדידי' מוכח מתוכו בשעת המסירה למי הוא מוסר ואז הוי מוכח מתוכו ממסירה שלו לכך

הוי כל הגרושין משלו משא"כ לר"מ דס"ל ע"ח כרתי ולא המסירה רק שנאמר כיון שיהי' יוצא מת"י יהי' מוכח דלדידה נתן וא"כ הוי הוכחה ממנה ולא ממנו והוי כהוא מסייעת בגירושין או הנתינה והוי הגירושון מחמתה ולא מחמתו ואינו דומה לשני יב"ש שמוציאין שט"ח על אחרים דבממון לא איכפת לן ע"י מי נצמח הזכות רק כל שיש לו זכות הוא זוכה ולכך שפיר ע"י תפיסתו הוא זוכה והש"ס דמדמה להו להדדי היינו להיפוך דאם בגט גדולה מצי מגרש והוי תפיסתה לראי' דשלה ניתן מכ"ש דשני יב"ש מוציאין שט"ח על אחרים ומוכיח להיפוך מדבגט מהני מכ"ש בשט"ח אבל לפי מה דמסיק שם הש"ס דמיירי בע"מ ור"א הוא ודאי להיפוך אין ראי' דאף דבממון מוציאין שני יב"ש שט"ח על אחרים בגט לא מהני דהוי הגרושין מחמתה ולא מחמתו וכמסייע בנתינה ולכך אם אעפ"כ כשר בלא נזכר שם אבי' ה"ה נמי דלא בעינן שם אבי' ושפיר ס"ל להב"י דאין סברא לחלק בין שם אבי' לשם אביו ולא כדעת הנו"ב מיהו בהיותי בסוגיא זו ראיתי דמגוף הסוגי' דף ק"ד יהי' מוכח דבעינן גם שם אבי' ואם לא בעינן שם אבי' עכ"פ שינוי פוסל בה בודאי והוא דק' טובא מהו פריך הש"ס דקטנה הוא דלא מצי מגרש הא גדולה מצי מגרש זאת אומרת שני יב"ש הדרים בעיר אחת מוציאין שט"ח על אחרים וקשה מהו ראי' דלמא לעולם שני יב"ש הדרים בעיר אחת אין מוציאין על אחרים ומתני' מיירי ששמותיהן היו שוין אבל לשמות אביהם לא היו שוים ומיירי שכתב שם אבי הגדולה ולכך קטנה הוא דלא מצי מגרש הא גדולה מצי מגרש כיון שכ' שם אבי' ואין שם אבי הקטנה שוה לשם אבי הגדולה ואין לומר דא"כ ל"ל הטעם דקטנה לא מצי מגרש דלא נכתב לשמה ת"ל דלא כתב בי' שם אבי' ז"א דאם לא הי' בעינן לשמה הוי מצי מגרש בה אף את הקטנה אף דלא הוי שם אבי' כשם הנכתב בגט הרי שינה בשם אבי' אינו פוסל ולכך קמ"ל דלא יגרש בו את הקטנה משום דלא נכתב לשמה א"ו מדלא משני כן מוכח דשינה בשם אבי' פוסל ולכך קשה שפיר אי מיירי שאין שם אביהן שוין ממ"נ איך מגרש בו את הגדולה ואת הקטנה לולי הטעם דלא נכתב לשמה תיפוק לי' דאין שמות אביהן שוה והנה לכאורה יש לדחות ראי' זו כפשוטו די"ל דהשתא ודאי דקיי"ל שני יב"ש מוציאין שט"ח על אחרים ולא חיישינן שמאחר נפל ה"ה נמי אם שינה שם אבי' נמי כשר ולא חיישינן דמאחרת נפל משום דכיון שהוא מוחזקת בה אנן סהדי דלה נמסר ולנפילה לא חיישינן אבל אם הוי אמרינן דשני יב"ש הדרים בעיר אחת אין מוציאין שט"ח על אחרים משום דחיישינן לנפילה א"כ הוי ק"ו דמה אם בשמות הן שוין חיישינן לנפילה ולא הוי ראי' ממה שהוא בידו מכ"ש כאן דשם אבי' הוי שם אחר ולא הנכתב בגט דלא מהני מה שזה מוחזק בו דחיישינן לנפילה מן השני ששם אבי' נכתב בגט וא"כ

שפיר קאמר אביי דממ"נ אם מיירי המשנה שגם שמות אביהם שוין מוכח דשני יב"ש מוציאין שט"ח על אחרים ואם מיירי שאין שמות אביהן שוין מכ"ש דמוכח כן דאם אף בשאינו שוה מגרש את הגדולה ואת הקטנה נמי הוי מצי מגרש לולי הטעם דלא הוי לשמה מכ"ש דמוכח כן דמה באין שם אביו שוה כשם הנכתב מהני תפיסתה מכ"ש בשני יב"ש דגם שמות אביהן שוה דיכולין להוצא שט"ח על אחרים אך ז"א דאכתי יש להוכיח דשינוי שם אביו פוסל דאל"כ מנ"ל דשני יב"ש יכולין להוציא שט"ח על אחרים דדלמא מיירי מתני' באין שמות אביהן שוה ואעפ"כ לולי פסול דלשמה קטנה הוי מצי מגרש דאין קפידא בשינוי שם אבי' ואין לומר דניחוש לנפילה דז"א דכיון דקיי"ל דאשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנות דאין אשה מעיזה פני' בפני בעלה אך היינו דוקא באין הגט מסייע לה אבל באם הגט מסייע לה מעיזה ומעיזה וא"כ י"ל להיפוך דודאי אם גם שמות אביהן שוין לא הוי גט דחיישינן לנפילה וא"ל דבגט נאמנות משום דאשה שאמרה לבעלה גרשתני ז"א דבגט כיון דהגט מסייע לה מעיזה ומעיזה אבל המשנה מיירי באין שמות אבי' שוין ובזה הוי ממ"נ דאלו זו שנכתב על שם אבי' ודאי הוי גט כיון דליכא אחרת דשמה כשמה ושם אבי' כשם אבי' והשני' דלא הוי שם אבי' כשם הנכתב בגט מגורשת משום האשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנות דאינה מעיזה פני' בפני בעלה ולכן נאמנות לומר דלה נמסר הגט ואין לומר כיון דהגט מסייע לה מעיזה דבאין שם אבי' כשם הנכתב בגט אין הגט מסייע לה והוי העזה ממש ולכן נאמנות מדין האשה שאמרה לבעלה גרשתני ולכן בכה"ג הוי גיטא אם לא הוי בעינן לשמה וכעין שכ' הנו"ב לדידן דמכח תפיסתה הוי מוכח כן י"ל בזה דא"י דבורה דאינה מעיזה מוכח דלה נמסר הגט אבל באם גם שמות אביהן שוין י"ל שפיר דלא הוי גט משום דחיישינן לנפילה ומכח האשה שאמרה לבעלה גרשתני לא מהני דמשום דהגט מסייע לה מעיזה ומעיזה ולכך מכ"ש בשני יב"ש דאין מוצאין שט"ח על אחרים ומדלא משני כן יהי' מוכח כהסוברים דשינוי שם אבי' פוסל ומוכח שפיר דבע"כ מיירי מתני' דגם בשמות אביהן הן שוין או דלא נכתב שם אביהן בגט דבלא"ה בלא פסול לשמה לא מצי מגרש הקטנה וא"ש ודו"ק:
והנה בהיותי מעיין בסוגי' זו ראיתי סתירה גדולה בפירש"י תכ"ד שהנה בד"ה הא אמרינן כו' פי' שם דחיישינן שיב"ש אחר כתב לאשתו ונמלך ולא גרשה והשליכו לאיבוד מדעת ולקחתו זו שרוצת להתגרש בו משמע דהחשש הוא מכח נפילה ואח"כ בד"ה בע"מ פי' בענין אחר דחיישינן שמא נמלך זה שכתבו וחתמו ולא גירש בו את אשתו ומסרו לזו שהיא אשת חברו משמע דחיישינן שהוא בעצמו עשה ערמה זו בכוונה וצ"ע למה שינה את טעמו תכ"ד. ועוד הי' קשה לי בסוגיא דמה אמר אביי אלא מעתה רישא דקתני

שמי כשמך פסול לגרש בו שני שני הוא דלא מצי מגרש בו אבל ראשון מצי לגרש בו והא אמרינן ולא אחר יכול להוציא שט"ח עליהן כו' ואלא מאי אית לך למימר בע"מ ור"א הוא וקשה מהו ראי' מרישא לסיפא הרי התוס' במס' ב"ב ובפ"ק דמציעא הקשה דלמה כותבין לאיש אעפ"י שאין אשתו עמו ניחוש שמא כתב ליתן בניסן וכו' ותרי"ץ דלא מקדים אינש פורענות' לנפשיה ע"ש וא"כ ה"נ מה ראי' בשלמא שמי כשמך דהוי החשש שמא הוא לא מסר לה וממנו נפל בזה אין לחוש דלא מקדים אינש פורענות' לנפשי' ומסתמא מוסר לה מיד אבל בשני יב"ש דלא שייך האי טעמא לכך אין להוציא שט"ח על אחרים אבל בסיפא דשמות נשותיהן שוות דיש לחוש שמא ממנה נפל בזה שפיר מוכיח דאם בשני יב"ש אין יכולין להוציא שט"ח על אחרים גם בגט ניחוש כה"ג ולכך מוכיח שפיר דשני יב"ש יכולין להוציא שט"ח על אחרים ומהו פריך וצ"ע: ונחזור לענינינו הנה ראיתי בספר ישועות יעקב סימן קכ"ח בדין שכתבו על אבי האשה כהן והוא לא הי' כהן והשיב שפסול ונסתייע שם מדברי הצמח צדק סימן ס"ג שפסל הגט ששינה אבי המגורשת ע"ש ולפענ"ד אין מזה ראי' לפי מ"ש לעיל בשם הרשב"א דכותב בן פלוני היינו שמו וא"כ בשלמא בשינוי גוף השם כגון שכותב בת ראובן והיא בת שמעון הוי כשינוי שמה ממש ולכן פסול אבל בשינוי הכהן או הלוי דלא הוי השינוי בשם ממש זה אינו מעין שמה וי"ל דמודה הצמח צדק דכשר מיהו המעיין בצ"צ במה שפסלו מחשש כיון דהוי ע"י שליח חיישינן שמא שלחו לאשה אחרת לפ"ז אין סברא לחלק בין שינוי בשם בין שינוי בתיבת כהן. מיהו לפי טעם זה יש להקל אם נכתב בהרשאה בלא הכהן דא"כ חזינן ששלחו לאשה זו וכן אף בשינו שם אבי' אם בהרשאה לא נכתב בטעות רק כדין יש לצרף בזה די"ל דגם הצמח צדק מודה בזה להכשיר וכדאי הוא עבודת הגרשוני להכשיר בכה"ג עכ"פ גם דברי הצמח צדק אין מוכרחין דלמאי ניחוש לה אם לומר שמשלח לאשת חברו הרי אמרינן בש"ס דאין אדם מגרש אשת חברו וליחוש דיש לו ב' נשים לדידן דאסור לישא ב' נשים וא"כ אם ידוע דזו היא אשתו אין לחוש שמא יש לו עוד אחרת ולאשת חברו אין לחוש דאין אדם מגרש אשת חברו ולכך אין דברי הצ"צ בחשש זה ולכך עכ"פ בכה"ג נראה לסמוך על דעת עה"ג ועוד הי' מקום להאריך בזה אלא שלא גרם הזמן ואולי יזכני ה' בזמן אחר לבאר יותר בזה ועיי' מ"ש בתשובה שאח"ז להרב המאה"ג החריף ובקי המפורסם אב"ד דק"ק ברעסטיצקי:

## שם סימן ג

ג ע"ד אשר שאל בשם בנו הרב נ' בגט שהי' אבי המגרש יעקב לעלי' לס"ת ולחתימה אך נקרא בפי כל יאציא וכתבו בגט יאציא ביו"ד אחר הצ' עפ"י ספר טיב גיטין אות א' סק"ז וכ' ביוד אחר הצ' ואח"כ אלף ואח"כ נתעורר דאולי יש לכתוב בצ' שבורה דהיינו בטי"ת ושי"ן והי' ראוי לכתוב יאטשא ומצא כן בספר טיב גיטין בשמות נשים בשם ציזע. ובאות א' בשם אנשיל עכת"ד השאלה בקצרה הנה מה שהביא ראי' משם אנשיל אין לו שום דמיון כלל דשם בין אנשיל לאנטשיל הוי שינוי רב דאם נקרא אנשיל הוי בשין לבד ונקרא בשי"ן אבל לא בצדיק ובין אם נקרא אנטשיל בתוס' טי"ת והי' נקרא כעין צדיק או בטי"ת שי"ן והוי שינוי ממש אבל אם נקרא בצ' אז בין צ' לטית שין אין הפרש כ"כ במבטא בזה י"ל דכשר בשינוי ואינו דומה למחליף טי"ת ושי"ן בשי"ן ובין מחליף טית ושין בצ' ואינו ענין זה לזה כלל ושבתי וראיתי במכתב בנו הרב שהרגיש קצת בזה באמרו ואולי יש לחלק וכיון לזה אך לא ידעתי מה אולי וספק יש בזה ולדעתי אין ענין זה לזה כלל וגם מה שהביא ראי' משם ציזא גם בזה יש לחלק בין אם הטית ושין בראש התיבה דאז ניכר יותר השנוי בין אם נקרא בטית ושין בין אם נקרא בצ' כי בראש התיבה ניכרת הטי"ת שין ואינם נבלעים אבל אם הוי הטי"ת ושי"ן באמצע התבה דאז הטי"ת נבלעת ואין ניכר כ"כ במבטא כאשר חוש הדבור יעיד ע"ז ולכך הי' נראה דאף אם לא ניתן הגט כשר בשם יאציא מיהו למעשה היות כי הוא חומר א"א לכתחלה יש ליתן ב' גיטן ובדעבד אם ניתן הגט בשם יאציא לבד כשר וכמ"ש בס"ג בשם ציזא ואין לומר דאין זה דעבד דהרי אפשר ליתן עוד גט בשם יאטשא כיון דבלא"ה יש לכתוב ב' גיטן ז"א שכבר הוכחתי בתשובה והסכים עמי חכם מפורסם אחד דאף דלכתחלה יש לכתוב ב' גיטן היינו רק אם לא הוחזק הגט בתורת כשר אז נותנין ב' גיטין אבל היכי דכבר ניתן גט אחד בסתם בחזקת כשר כבר הוי כדעבד ולא בעינן גט שני ולא מבעי' לפי משמעות הראשונים שמשמע מדבריהם דהיכי דנותנין ב' גיטן מודיעין כן לבעל בתחלה ומה"ט חששו לזה מדין ברירה פשיטא דיש לחלק בין אם יודע בתחלה הבעל שיתן ב' גיטן אז הוי לכתחלה אבל אם לא ידע הבעל ונתן גט אחד בסתם שוב הוי כדיעבד ולא בעי גט שני אך גם לדעת הג"פ שאין מודיעין כלל לבעל שיתן גט אחר רק אחר הנתינה אומרים לו שהגט הראשון פסול הי' ובעינן גט שני מ"מ היינו רק אם עסוקין באותו ענין ובאותו מעמד לא הוחזק הגט בחזקת כשר והמסדרי הגט ידעו כן בתחלה וגם ליכא חשש שפשטה ידה וקיבלה קדושין מאחר בזה נותנין ב' גיטן אבל כל שנסתלקו מאותו ענין ויצא הדבר בהיתר שהראשון כשר הי' והוחזק בכשרות זה הוי כדעבד וכל שבדעבד כשר אין מחמירין לכתוב אחר אף היכי

דלכתחלה בעי ב' גיטין דהוי כמערער על הגט וכמוצא לעז על הגט הראשון וגם הרי אפשר שפשטה ידה וקיבלה קדושין מאחר ואף דנודע שלא פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר עדיין כל שאפשר להיות כן לא פלגינן בינייהו ונחשב הכל כדעבד ואין נותנין גט שני והוכחתי כן בתשובה לק"ק טאמשוב בראי' מוכרחת מדברי הב"י בסימן קכ"ט ולכך נראה בשם יאציא נהי דלכתחלה יש לכתוב ב' גיטין אם נכתב גט אחד בשם יאציא ויצא הדבר בהיתר לא בעינן גט שני ומכ"ש בנ"ד דהוי בשם אבי המגורשת והנה בלא כ' שם אבי המגורשת מכשיר הרשב"א ונמשכו אחריו כל האחרונים והב"י מדמה לה נמי בלא כ' אבי המגרש דכשר ואף שהנו"ב מה"ת סי' קי"ג תמה דמנ"ל דגם בשם אבי המגרש הוי כן ונתן טעם לחלק בינהם כבר כתבתי בתשובה אחרת דמוכח כן מלשון הרשב"א במקום אחר והדין עם הב"י והנמשכים אחריו והנה כיון דחסרון כשר בו הי נראה דאף שינוי אינו פוסל כמו בשינה מקום הלידה וכן הוא באמת דעת כמה ומהם בתשובת עבודת הגרשוני שמכשיר בשינוי שם אבי' אבל דעת הצ"צ בסימן פ"ג שפסול בשינה שם אבי' וגרע מחסרון. והנה זה ימים אחדים אשר אירע מעשה בק"ק סטאניסלאב בגט שבא לשם מק' יאס ונכתב בשם אבי האשה עיבר ביוד אחר העי"ן שלא כדת ושאל כבוד הרב הגאון דשם את כבוד הגאון אמיתי מלבוב והכשירו וצוה לצרף גם אותי בזה נזרקה מפי חבורה כלנו שלא פסל לי' הצ"צ רק היכי דיש לתלות בשם אחר ויאמרו דאין זה המגרש אבל היכי דליכא טעות לומר דאחר הוא דלא נקרא אחר בשם זה הוי כמו חסרון ואינו פוסל והארכתי שם בתשובה אין פנאי להעתיקה פה. ולזאת כעת אני מוסיף דע"כ לא פסלי שם הצ"צ אלא כגון נדון דידי' דהוי שם אחר ממש והוי טעות דלא עבידי למטעי בזה ודאי כל הרואה לא יטעה בטעות אלא יאמרו דאין זה המגרש ובזה פסלו הצ"צ אבל בטעו בטעות דעבידי למטעי כגון בנ"ד בין יאציא בצ' ליאטשי בטי"ת ושי"ן ודאי דרגילות הוא למטעי ואין רגילין לדקדק בזה והנה בחו"מ סימן מ"ג וכמה דוכתי משמע דהיכי דהוי טעות דעבידי למטעי כשרים העדים ותלינן אנן בטעות וא"כ לפ"ז הי' נראה לכאורה לומר דגם בשמות גיטין היכי דהוי טעות דעבידי למטעי יהי' כשר הגט דיתלו בטעות אך ז"א דנהי דטעות דעבידי למטעי אינו פוסל ואינו עושה פסול ושינוי עכ"פ חסרון עושה כיון דס"ס נכתב בטעות הוי כמאן דליתא עכ"פ ולכך הוי כלא נכתב שם האיש או האשה ולא הוי מתוכו עכ"פ ואנן בעינן מוכח מתוכו ולכך תינח בשמות האשה והאיש דחסרון פוסל בו אבל בשמות אביהן דחסרון כשר רק שינוי פוסל והיינו משום שיאמרו שאין זה המגרש והיינו בטעות דלא עבידו למטעי דאז ודאי יאמרו דאין זה המגרש אבל בטעות דעבידי למטעי יתלו בטעות דיטעו בין שם זה לזה ולכך נהי דלא

מוכח מתוכו הוי רק כחסרון ובשמות אביהם לא בעינן מוכח מתוכו ומודה הצ"צ דכשר דלמעט בפלוגתא עדיף ובפרט דאחד מן הטעמים שפוסל שם הצמח צדק היינו משום דיש חשש שעשאו שליח לגרש אשה אחרת ע"ש וזה שייך רק חם שלחו ביד שליח אבל בנתנו בעצמו לא שייך חשש זה ומכ"ש בשינה שם אבי' שהוא הנותן הגט מידו לידה או ליד השליח י"ל דאף הצ"צ מודה דכשר ולכך נראה בנ"ד דכשר הגט, בלי ספק:

העולה ממ"ש לדינא דבנ"ד דאית לאצטרופי הך סברא דהוי בשם אבי המגרש הגט כשר בלי ספק וא"צ גט אחר והיכי דנזדמן כזה בשם עצמן אז אם הוא חותם בו בשם הכינוי יש לכתוב כפי חתימתו בצ' או בטי"ת שי"ן ואם שינה פסול ואם אינו חותם בשם הכינוי יש לכתוב לכתחלה ב' גיטין ובדעבד אם נכתב בצ' או בטית שין ויצא הדבר בהיתר נמי כשר. אך זה אני אומר להלכה ולא למעשה עד אתיישב בדבר עוד כי הפנאי אין מסכים עמי כעת אך בנ"ד דהוי בשם אבי המגרש שיש לו עוד צדדים ועמודי עולם להשען עליהם הנני מצטרף עמו להכשירו הלכה למעשה ולא ינתן גט אחר בשום אופן ומחמת כי אין כחי עמדי קצרתי ועוד לטייל עמו בהלכה בזמן אחר דברי ידידי לנצח:

## שם סימן ד

ד שם סעיף יו"ד יוסף בן שמעון ששינה וכתב יוסף בן שמואל מעשה בא לידי באחד שהי' ממרחקים ובא לכאן ושהה כאן ערך למ"ד שנה והחזיק שמו ושם אביו ראובן בן אפרים וכך הי' עולה לתורה ובא לגרש את אשתו ונודע ששם אביו הי' במרחקים אפרים ליב ונשאלתי איך לכתוב בגט והשבתי דלענ"ד עיקר לכתוב ראובן בן אפרים כמו שנקרא כאן דאף שמפורש כאן בטוש"ע ובב"י דבשינה שם אביו לא מהני מה שמוחזק כמה שנים שאין בידו לשנות שם אביו זה הוי רק כששינה שם אביו לגמרי כגון משמעון לשמואל אבל בזה דלא הוי שינוי השם רק קיצור השם בזה הוי בידו להחזיק את אביו בשם אחד ושאני שם אחר לגמרי דבזה ב"א מקפידין ע"ז ואין דרך ב"א לעשות כן זולת הרמאים וגנאי הוא בדבר ולכך מסתמא לא ניחא לי' לאביו בכך ואין בידו לשנות שמו בע"כ של אביו. אבל באם אביו נקרא ע"ש זה ג"כ רק שיש לאביו ב' שמות והוא החזיקו רק בשם אחד בזה אין זה גנאי לאביו דכמה בני אדם נקראים בשעת הלידה בשני שמות ואח"כ מפני הקיצור מקצרין שמותיהם ונקראים רק בשם א' וע"ז אין דרכן להקפיד ולכך אנן סהדי שלא יקפיד עליו על כך ומהני מה שמחזיק שם אביו כאן שלא מדעתו כאלו עשה כן מדעת אביו ואף דלענין אדם בעצמו אם נקרא בשני שמות וכתבו רק אחד קראוהו הפוסקים שינוי השם מ"מ לענין זה נראה דשאני ושאני ויש חילוק בין משנה

שם אביו לגמרי ובין אם מקצר שמו. מיהו אם יש מפקפקין יש ליתן שני גיטן אך אין לכתוב בגט השני ראובן בן יוסף ליב דבזה לא יצאנו מחשש דדלמא שניהם פסולים דגט שנכתב בשם אפרים לבד אולי פסול בזה כיון דשם אביו אפרים ליב וגט זה שנכתב בו שם אפרים ליב נראה דפסול דנהי דשינוי שם אביו אינו מועיל לקולא לגרש בשם זה לבד דאין בידו לשנות שם אביו מ"מ לחומרא מהני דעכ"פ הוא החזיק שם אביו בשם אפרים לבד וא"כ אם יכתוב ויתן פה בשם אביו אפרים ליב יאמרו דאין זה המגרש כיון דעכ"פ פה נקרא בשם אפרים לבד ולכתוב בגט שני בן אפרים דמתקרי אפרים ליב ז"א דאם א"י לשנות שם אביו אין שייך כלל לכתוב דמתקרי ולהראות כאלו יש לאביו ב' שמות שהרי באמת שם אפרים אינו חל כלל ובפרט ממ"נ אם אפרים ליב הוי עיקר השם לא שייך עליו שם דמתקרי ולכתוב בן אפרים ליב דמתקרי אפרים לא שייך לכתוב דמתקרי על שם אפרים אם א"י לשנות שם אביו כלל א"כ אין זה שמו כלל ולכך נראה דיש ליתן ב' גיטן א' בשם אפרים לבד וא' בשמו בלי שם אביו כלל ובזה יצאנו מידי כל החששות דבדעבד קיי"ל לעיל דכשר בשמו לבד רק לכתחלה בעינן שם אביו ולענין קפידא לכתחלה כדאי סברתנו לסמוך בזה דיכול להחזיק שם אביו ולקצר שמו והוי שם אביו באמת פה רק אפרים לבד ואף דיש לאביו שם אחר במקום אחר כיון דאין שם לא מקום כתיבה ולא מקום נתינה אין זה קפידא כלל כמ"ש כל זה בש"ע ופוסקים ולכך בזה יצאנו ידי כל החששות בלי ספק כנלפענ"ד נכון. והנה הרוצה לעשות כדעתינו בתחלה לכתוב רק גט א' בשם אפרים נמי יכול לסמוך ולצרף בזה דעת הפוסקים שהביא הב"י דאין להקפיד כלל בשינוי שם אביו דאין אדם נקרא ע"ש אביו כמו בשינה מקום הלידה ואף החולקים אפשר דלא פליגי רק בשינה שם אביו לגמרי אבל בשינה רק בשם אחד כיון דעכ"פ זכר שם אחד י"ל דאין דרך הבן להיות נקרא בשם כל השמות של אביו ודרך העולם לקצר שם אביו ובזה ודאי אין השינוי ניכר ודומה לשינה מקום הלידה ולכך אם כתב רק שם אחד של אביו י"ל דכ"ע מודים דאין השינוי פוסל ולכך יש לצרף בזה סברתנו ועכ"פ בהוחזק כך בשם אביו למ"ד יום ומכ"ש שנים רבות דמותר לכתוב בשם א' לבד כנלפענ"ד נכון וברור לדינא:

ואם אמנם כי אין תלמיד כמוני מכריע ובפרט בדבר ערוה מ"מ נ"מ בדברינו לענין איזה גט יהי' ניתן ראשון כיון דזה ודאי דאם לא נאמר כדברינו אין לאשה זו תקנה רק בשני גיטן דהנה לכתוב גט אחד לבד בלי שם אביו כלל אין נראה כיון דזה יש בו פסול ודאי לכתחלה ואיך יגרש בו לכתחלה בדבר שאין כשר רק בדעבד ואין לומר בזה דשעת הדחק כדעבד דמי כיון דאפשר לכתחלה ליתן ב' גיטן וא"ל כיון דמפורש בש"ע דאין

ליתן ב' גיטן אלא מדוחק וא"כ י"ל דהיינו דוקא היכי דאין תקנה אף בדעבד בענין אחר אבל דבדעבד כשר בגט אחד עדיף טפי ליתן גט אחד משני גיטן ולכנוס לחשש ברירה זה ודאי אינו וממקומו הוא מוכרע בב"ש גבי מי שנשתנה שמו מחולי דס"ל להב"ש שם דבדעבד כשר אם גירש בשם הראשון לבד ואעפ"כ פוסק שם דלכתחלה בעינן ב' גיטין משמע דיותר טוב לכתוב שני גיטין מלעשות לכתחלה הדבר שאינו כשר רק בדעבד וכ"כ להדיא הב"ש שם בשמות אנשים אות מ"ם גבי שם מתתיהו וז"ל לפ"ז לכאורה משמע דה"ה במחתי' נמי כשר מיהו אינו כשר לכתחלה ולכן פסק מהרש"ל דיש ליתן ב' גיטין כו' ונראה דברי מהרש"ל עיקר לכתחלה יש ליתן ב' גיטין ע"ש. א"כ מפורש כדברינו שם וכן מוכח בדברי הב"ש אות א' מ"ש בשם אלי' וז"ל ומ"ש מהרי"ט דאם יש ספק אם שמו מלא או חסר יש ליתן שני גיטן אין סותר למ"ש אלא שם איירי דאין לו קבלה איך שמו ולא חתם א"ע וכל העולם כולו קורין אותו אלי' חסר אז יש ליתן שני גיטין כו' והרי אם כל העולם קורין אותו חסר ודאי אם הי' נכתב כך חסר הי' כשר בדעבד דלא גרע מחניכה שהכל קורין בו וא"כ אם בדעבד כשר למה הוצרך המהרי"ט לכתחלה ב' גיטין וכן מצאתי אח"כ בנו"ב סימן צ' שכתב כן דבדעבד כשר בשם אלי' לבד ואעפ"כ לכתחלה בעינן ב' גיטין וא"כ מוכח כדברינו דאף בדבר שאין בו פסול בדעבד רק לכתחלה יותר טוב ליתן ב' גיטין ולכך בנ"ד בגט אחד בלא שם אביו ודאי אינו כשר לכתחלה ולהצריך שלשה גיטין בזה שפיר י"ל דבדבר שאין בו פסול בדעבד רק לכתחלה כדאי סברתנו לסמוך ע"ז ולכתוב אחד בשם אפרים ואחד בלא שם אבי' כלל אך בזה יש לחקור היכי נדיינו דיינו להאי דינא דאיזה גט יהא ניתן בתחלה דהנה לפי סברתינו דעיקר דהי' ראוי לכתוב בשם אחד של אביו שהוחזק כאן היו נראה לפי משמעות הפוסקים דיש ליתן גט זה תחלה הנכתב בשם אפרים דזה י"ל דכשר אף לכתחלה משא"כ אם ניתן גט זה בלא שם אביו כלל בתחלה א"כ בזה יש בו פסול בודאי לענין לכתחלה ולכך ראוי ליתן גט זה הנראה לב"ד יותר כשר בתחלה אך בנו"ב סימן צדי"ק ראיתי שכתב להיפוך דגט היותר כשר יהי' באחרונה וטעמו כיון שהוא רוצה לצאת מידי חשש ברירה ולכך מצוה שלא להודיע לבעל כלל שיתן ב' גיטן רק אחר הגט הראשון יאמר לו הרב כי טעה בגט הראשון וצריך ליתן גט אחר ולכך מצוה ליתן גט הנראה יותר פסול בתחלה כדי שיוכל הרב לומר לבעל אח"כ שטעה ולדידי מהא לא ארי' דמה בכך אם יתן גט הנראה יותר כשר בתחלה מ"מ יוכל אח"כ הרב לומר לו שטעה וצריך גט אחר כי ממ"נ אם באמת פסול הגט הראשון א"כ יפה אמר הרב שטעה וצריך גט אחר ואם באמת כשר ולא טעה א"כ מה בכך אם הבעל מטעי קא טעי וסובר שהגט הראשון פסול ולכך ניתן גט שני

דמה בכך כיון שכבר נתגרשה בגט הראשון אין בידו עוד לחזור והשני הוי כמעשה קוף בעלמא וא"ל דכוונת הנו"ב הוי מכח מדבר שקר תרחק ומשום דמחזי כשקרא דאיך יאמר לפני הבעל שטעה בגט הראשון והוא לא טעה ומחזי כשקרא ז"א דא"כ מה יועיל מה שנותן גט שאינו עיקר בתחלה דסוף סוף הרי הרב ידע מתחלה שאינו עיקר וע"ז הוא עשה מתחלה ליתן שני גיטן ולא טעה כלל ולפני הבעל יאמר שטעה בגט הראשון ובע"כ דכה"ג לא חיישינן למחזי כשקרא היכי דא"א בענין אחר וא"כ ה"נ אם יתן גט הכשר תחלה יוכל לומר אח"כ שטעה ולכך נראה יותר ליתן גט הנראה יותר כשר בתחלה ואח"כ השני ובפרט אם אין מודיעין לבעל כלל תחלה ודאי דראוי ליתן היותר כשר בתחלה דאז בגט הראשון ודאי גמר ומגרש כיון שאינו יודע משום גט עוד אבל בגט השני נהי שהרב אומר לו שטעה בראשון אעפ"כ יש לחוש אולי לא סמכא דעתא ואולי מרגיש בדבר שמחמת ספק הוא ניתן ולא גמר ומגרש בשני ועדיין סמכא דעתא על הראשון ולכך נראה יותר נכון ליתן בתחלה הראשון הנראה יותר כשר. שוב מצאתו בספר גט פשוט סימן זה שכתב כן דיש ליתן היותר כשר תחלה ות"ל כוונתי לדעתו בעזה"י ומה שהוא יותר כשר בנ"ד הוא זה שיהי' נכתב בו שמו ושם אביו אפרים לבד כדרך שהחזיק פה מקום כתיבה כן נלפענ"ד נכון בזה וכן נמצא אח"כ בספר טיב גיטן בשם אברהם יאצא מוכח נמי כן כדברינו וא"ש: והנה בהיותי בזה אזכיר עוד בדבר מעשה שבא לידי בשם ליבקא שנסתפקו אם נקראת בב' או בפ' ולא חתמה עצמה מעולם אך ידוע לה ששם זה ניתן לה מזכר שהי' שמו ליפא הנה נראה בזה דיש לכתוב בפ"א דזה הוי כידוע ששמה בפ"א כיון שנקראת ע"ש הזכר ובזה נראה דאם שינה אפי' בדעבד פסול וכדעת הב"ש באות למ"ד דהיכי דידוע ושינה אפי' בדעבד פסול ואין משגיחין על מה שאין השינוי ניכר במבטא וז"פ לדעתי ונכון ואח"כ הגיע לידי תשובת הגאון מליסא שהסכים לדברינו להרב מסאסוב גוף השאלה יובן מתוך התשובה:

ה. שם סעיף י"ד הנה שאלתו קבלתי בערב היום והנני מוכרח להשיבו תיכף

## שם סימן ה

לכך אשיבהו בקצרה ובפרט שאין הנושא גורם להאריך הנה בזה ודאי הדין עם רו"מ כיון שצוה לקראה בשניהם יחד שרה פיגא ודאי יש לכתוב בלא דמתקריא רק יכתוב שרה פיגא יחד. אך בענין איזה שם יקדים אם יכתוב שרה דמתקריא שרה פיגא כיון דהרוב קורין לה רק שרה או יכתוב תחלה שרה פיגא כיון דהוי שם מחמת חולי גם חתימתה הוי כן בזה נראה דיש להקדים תחלה שם שרה לבד ולכתוב דמתקריא שרה

פיגא. הן אמת דבעלמא קיי"ל דמקדימין שם של חולה אף שהוא טפל מ"מ היינו דוקא מטעם שכתב הח"מ בתשובה דמחמת שאנו מקוין ששם זה יקרע הגז"ד והמזל ויהי' נהפך ממות לחיים ולכן מכח חשיבותי' הוי זה עיקר לכך נראה דשם חדש אינו משנה המזל רק אם נתחדש לו שם חדש לבד בלי צירוף שם הראשון אבל אם נשאר לו גם הראשון רק שנוסף לו שם חדש זה אינו משנה המזל כיון דהראשון נשאר קיים כל תוספות אינו שינוי וראי' לדברינו דהרי עיקר מה דשינוי השם משנה המזל נלמוד מש"ס ר"ה דף ט"ז ע"ב משרה דכתיב הנה שרי אשתך לא תקרא שמה שרי כי אם שרה שמה וכתיב וברכתי' וכו' והרי התם נעקר שם הראשון לגמרי ובזה הוי שינוי המזל וגז"ד אבל כשנשאר גם שם הראשון מנ"ל דכה"ג נשתנה נמי המזל והסברא נותן להיפוך ומה"ט גופא א"ש דביעקב נשאר שם יעקב במקומו ובאברהם נעקר לגמרי והן אמת שח"זל למדו זה מקרא אך קרא גופא טעמא בעי אבל לפמ"ש א"ש דביעקב לא הי' השינוי שמו בכדי לשנות המזל רק ע"ש כי שרית עם אלהים ואנשים לכך נשאר גם שם הראשון אבל באברהם הי' השינוי כדי לשנות המזל וכמ"ש חז"ל אברם אינו מוליד אברהם מוליד לכך נעקר שם אברהם לגמרי ובאמת דקשה לי על הש"ס דר"ה הנ"ל למה לא למד זה מקרא דאברהם הנאמר קודם לזה וסמך לי' תיכף והפרתי אותך במאד מאד ואין לומר דהתם השינוי מטעם אחר דאמר כי אב המון גוים נתתיך דא"כ הרי בשרה ג"כ פירש"י דלכך לא תקרא שרי דמשמע לה לבד רק שרה לכל העולם ולכך נראה עיקר הטעם דלכך לא למד מאברהם דהנה יש שינוי מזל ויש שינוי גז"ד והש"ס דייק בלשונו שג' דברים מקרעין גז"ד של אדם ואחד מהם שינוי השם ולכך לא הי' יכול ללמוד מאברהם די"ל דהתם לא הי' שינוי גז"ד רק שינוי המזל דהמזל הי' מורה לו שלא יוליד אבל בשרה כיון דאמר הש"ס שם סמוך לו דהמוסר דין לשמים הוא נענש תחלה דמשום שאמרה חמסי עליך וגו' ישפוט וגו' נענשה שמתה תחלה והרי אם אין לו בנים נחשב כמת וכמ"ש חז"ל בפסוק ואם אין מתה אנכי וא"כ כיון שנתחייבה מיתה הי' ראוי להיות שלא תלד רק ע"י שינוי השם שלה נשתנה גז"ד ומוכח דשינוי השם מהני לבטל אף גז"ד ולכך א"ש הסמיכות שסמך הש"ס אהדדי תחלה הביא שם מימרא דר"י דשלשה דברים מזכירין עונותיו של אדם ומביא שם הך מימרא דר"א דכל המוסר דין לשמים הוא נענש תחלה ואח"כ מביא סמוך לזה דברי ר"י דשלשה דברים מקרעין גז"ד של אדם והיינו דבלא"ה לא הי' מוכח משרה ששינוי מהני לבטל הגז"ד רק שינוי המזל וזה מוכח מאברהם ג"כ אך כיון שמביא ששרה נתחייבה מיתה על שמסרה דין לשמים וממילא הי' ראוי מכ"ש שלא תלד ואם אעפ"כ ילדה מוכח דשינוי השם מהני אף לבטל גז"ד וא"ש ועכ"פ נראה

דשינוי השם לא נחשב רק אם נשתנה שם חדש לבד ולא בהצטרף עם שם הראשון דתוס' לא נחשב שינוי ולכך בכה"ג כיון דהמיעוט קורין לה כך וחתימה באשה לא שכיח ולכך יש להקדים שם העריסה תחלה ואח"כ דמתקריא שרה פיגא וכיון דבדעבד קיי"ל דבין הקדים זה או זה כשר ואין נ"מ רק לכתחלה כדאי סברתנו לצרפה לענין לכתחלה כיון דאין לנו חשש בזה בדעבד ולכך נראה הלכה למעשה לכתוב שרה דמתקריא שרה פיגא כנלפענ"ד נכון וברור:

## שם סימן ו

לק"ק זבארוב:

ו. שם סעיף י"ד ע"ד אשר שאל רו"מ וזה נוסח שאלתו במעשה שהי' בעירנו זה שנה תמימה באחד שגירש את אשתו ושמו מרדכי צבי ובפי העולם רגילין לקרותו בשם מרדכי לבד רק בעת שקורין לו לתורה קורין לו בשני שמות מרדכי צבי ובגט כתוב בזה"ל אנא מרדכי צבי המכונה מרדכי הירש וזה הוא שפת יתר כי מעולם לא קראו אותו בכינוי הירש כי לתורה קורין לו בשני שמותיו הקדושים מרדכי צבי ושם הירש לא יזכר ולא יפקד והנה האיש הזה כבר נשא אשה שנית וגרשה ג"כ בטעות הלז בק"ק זאלאזיץ וכאשר בא הגט לפני רב מובהק חקרו ודרשו ודייקו בשמא עד אשר עמד על הטעות וצוה לכתוב גט פעם שנית בשם מרדכי צבי לבד וגירש אשתו השני' ועתה נראה מבוכה כיוצא לעז על הראשון שגירש אשתו הראשונה בטעות הנזכר אם לחוש ללעז להכריח אותו לגרש ג"כ פעם שנית והוא טורח רב לאסוף אותם לכתוב גט שני כי דרים מרחוק זו מזו לזאת יודיענו מורינו בלי עיכוב כלל כי נחוץ הוא למאוד בשביל שהאשה משודכת לאיש כו' עכ"ל השאלה:

תשובה בטרם כל נודיע לו שמה שכתבו בגט מרדכי צבי לבד נמי אינו נכון דכיון שנקרא בפי כל מרדכי לבד הי' צריך לכתוב מרדכי דמתקרי מרדכי צבי או להיפוך מרדכי צבי דמתקרי מרדכי אבל מרדכי צבי לבד אינו נכון ואולי השמיט זה רו"מ כיון שאינו ענין לשאלתו והנה בנדון גוף השאלה גם בזה קיצר רו"מ ולא ביאר לנו אם ידוע כן שנכתב בגט הראשון נמי מרדכי צבי המכונה הירש או הוי כן רק עפ"י אומדנא או מפי הבעל שאומר כן והנה אם הוי כן מפי אומדנא או מפי הבעל אין בזה בית מיחוש דחזקה על הב"ד והעדים שכתבו ודייקו כהוגן ולא יצא מת"י דבר שאינו מתוקן וממ"נ אם נאמר שהבעל שינה את שמו ואמר להם שמכונה הירש שאין לו נאמנות לשוי' נפשי' רשע לומר שכוונתו הי' להכשילה ואם נאמר להם שהיא אמר להם כפי האמת והב"ד והעדים

עצמן טעו לזה ודאי ל"ח לב"ד טועין בזה וחזקה על העדים והב"ד שכתבו כהוגן אך אם ידוע שכ"כ גם בגט הראשון לית דין צריך בושש וחשש כי צריכה גט אחר ואסור להנשא בלי גט אחר ואף אם נשאת תצא דהוי שינוי השם ממש ומה שרצה רו"מ לבקש לו היתר ותלא רו"מ באשלי רברבי בפלוגתת הב"ש והנו"ב בכוונת תיבת המכונה אם קאי על אדם או על השם דדעת הב"ש הוי דקאי על השם והנ"ב כתב דהמכונה קאי על האדם ורו"מ כתב דלדעת הנו"ב דקאי על האדם פסול כאן הגט דהאדם לא נקרא בשם זה אבל להב"ש דהמכונה קאי על השם כשר הגט דעכ"פ שם זה יש לו כינוי הירש עכ"ד בקצרה דבר לא נהיר ולא צהיר דלכ"ע פסול הגט דאף להב"ש דזה קאי על השם מ"מ הכוונה דבאדם זה השם מכונה בכינוי זה אבל אין הכוונה דבעלמא יש לשם זה כינוי זו דמה נ"מ לנו לכתוב בגט מה דהוי בעלמא ובודאי כל הרואה כתוב בגט זה המכונה הירש יאמר ודאי שאיש כזה מכונה כן ולא יתלה לומר הכוונה על השם דודאי יוקשה לו מה לו להזכיר כינוי השם אם כאן אינו מכונה כן ובודאי יפרש כפשוטו שאיש הזה מכונה בכינוי זו ויאמר דאין זה המגרש דמגרש זה לא נקרא בכינוי זו והרי בכל דוכתא חיישינן בזה לשמא יאמרו דאין זה המגרש ומכ"ש בשינוי כזה שיש חשש זה ומה שהביא רו"מ ראי' מדברי הרא"ש בתשובה שכתב דאם כתבו בכל שום וחניכא דאית לי' אף שאין לו שום שם במקום אחר כשר הגט כיון שכותבין כן בכל הגיטן והנה מלבד דאין זה ראי' דהתם דייק הרא"ש בטעמו כיון שכותבין גט בכל הגיטין וא"כ בזה לא אתי הרואה לומר דאין זה המגרש דאף שלאיש הזה אין לו שום וחניכה מידע ידעי דלכך כותבין כן משום שכ"כ בכל הגיטן ולא אתי למימר דאין זה המגרש אבל בצבי המכונה הירש אטו כותבין כן בכל הגיטן הרי כמה גיטן שאין בהם שם זה כלל ואף אם יש בהם שם צבי אין כולם מכונין בשם הירש ולכך כיון דאינו כן בכל הגיטן יאמרו דאין זה המגרש. ובר מן דין אין ראי' מהרא"ש דהנה בגיטן יש שני עניני פסול יש פסול אחד מה דהוי שינוי ממש בגט והשני מה שבאמת אינו שינוי רק משום חשש העולם שיאמרו שאין זה המגרש ולכן הנה בהך כתיבה וכל שום וחניכה דאית לי' בפני העולם אין חשש טעות כי מי יודע איזה שם שיש לו במקום אחר ולכך מראית עין ליכא רק דהוי חשש דהוי שינוי ממש כיון דבאמת אין לו שום וחניכה בזה כתב שפיר כיון דכותבין כן בכל הגיטן והוי זה כסדר ולא הוי שינוי ממש ומראית עין ליתא בלא"ה. אבל בנ"ד שם שאין לו במקום כתיבה ונתינה אין כותבין כלל וכיון שכ' המכונה הירש בודאי הכוונה על מקום הכתיבה או הנתינה וא"כ היודע שאין לאיש הזה כינוי זה במקום כתיבה ונתינה בודאי יאמר שאין זה המגרש ולכך נהי דשינוי ממש בגט לא הוי כיון דאפשר לפרש המכונה על שם צבי

שיש לו כינוי זה ולא הוי שינוי ממש בגט מ"מ חשש הרואים איכא שיאמרו שאין זה המגרש ולכך בזה ודאי פסול הגט בלא ספק ואין צורך להאריך בזה יותר בדבר הפשוט ומוכח בש"ס ופוסקים ולכך הדבר ברור שהאשה הזאת אסורה להנשא בלי גט אחר ואף אם נשאת כבר תצא והדין דין אמת באפס מקום להתיר. דברי ידידו:

## שם סימן ז

ז. שם סעיף כ' בגט גר כותבין בן אברהם אבינו עיין מ"ש באם לא כ' אבינו צריך לכתוב הגר ובלא"ה פסול שיאמר' שהוא בן אברהם והנה בד"ה משמע דבישראל ממש אם כתבו עליו בן אברהם ולא הזכיר שם אביו או שכתבו שם אבי אביו ולא שם אביו פסול כי אם בישראל הי' כשר כה"ג מוכח דבני בנים כבנים ונחשב בן זקנו או בן אברהם א"כ גם בגר אם כתבו סתם כשר כיון שבאמת הגרים הם בני אברהם והרי הש"ע בעצמו אומר לכתוב בן אברהם אבינו וכיון שהוא בן אברהם יהי' מותר אף בכתבו בן אברהם סתמא וע"כ מדפוסל משום שיאמרו שהוא שם אביו ממש א"כ גם בישראל כה"ג פסול אם כתב בן אברהם סתמא וע"כ מדפוסל משום שיאמרו שהוא שם אביו ממש א"כ גם בישראל כה"ג פסול אם כתב בן אברהם אך הנה המעיין בט"ז א"ח סימן קל"ט סעיף ג' סעיף ק' א' מה שהשיג שאין לקרות אסופי בשם אבי אמו דיש לחוש שמא יגרש אשתו ויכתוב פב"פ ובאמת אינו נקרא בנו והגט פסול ע"כ קורין אותו בן אברהם דבזה אין חשש פסול כי הם בניו של אברהם דכתיב כי אב המון גוים כו'. ומ"ט לא ניחוש נמי שיכתוב סתם בן אברהם ולא יכתוב שהוא אסופי או גר אי לא יכתוב בן אברהם אבינו רק כמו שקורין לו בתורה ובע"כ דבזה אין פסול אף אם יכתוב סתמא וגם מדלא ערער הט"ז על מ"ש תחלה דמומר קורין לו בשם אבי אביו ולא חיישׁ שיכתוב כן בגט מוכח דאף בזה ליכא חשש בדעבד וכשר אם כתב כך וא"כ מוכח דלא כדעת הב"ש בזה והוא חידוש דין באמת להיות בגט כשר בכתב בשם אבי אביו או בשם אברהם וצ"ע כעת לדינא ואין פנאי להאריך בזה אולי יזכני ה' בזמן אחר לבאר יותר בזה ושוב ראיתי בא"ר שהרגיש שם בזה ע"ש גם בב"ש ס"ק י"ט בשם מהרש"ל משמע שאינו מכשיר באבי אמו רק במקום עגון עיי"ש ועיין בה' יבום וחליצה בסימן קנ"ז במה"ת שלי לק"ק טרנפאל מה שהשגתי על הא"ר שהשיג על הט"ז בזה:

## שם סימן ח

ח. מעשה בא לידי באחד שהי' חותם עצמו בשם ארי' יהודה וכשעלה לתורה נקרא בשם ארי' ובפי העולם בקריאה נקרא ליב ואחר פטירתו נתגרשה בתו והורתי לכתוב בגט בת ארי' יהודה דמתקרי ארי' המכונה ליב וטעמי ונימוקי יבואר אח"כ ומקודם אעתיק מ"ש אלי מורה אחד מק"ק חרסאן וז"ל אות באות בא לפני פ' לגרש את אשתו מרת רחל בת הרב הגאון אמיתי בעל המחבר ספר לב ארי' על מ"ם חולין והראו לי אגרת מבראד וכתוב שם שפכח"ה צוה לכתוב בהגט רחל בת ארי' יהודה דמתקרי ארי' המכונה ליב ולא ביאר טעמו של פכת"ה והגם שאין להרהר אחר פסקו. אך אמרתי נחזי אנן ואמינא בי' טעמא הגד הוגד לי כי בחתימתו הוא ארי' יהודה ליב (הגם בספרו לב ארי' על השער חתם רק ארי' יהודה ובעלייתו לתורה הי' ארי' לבד ובפי כל היה נקרא ליב לבד) והנה בנדון זה העלי' לתורה והחתימה סותרין זא"ז ומה שנקרא בפי כל ליב אין מכריע לא לכאן ולא לכאן ואעפ"כ צוה פכת"ה לתפוס חתימתו לעיקר ועל שם העלי' לתורה דמתקרי ונ"ל דטעמו בזה עפ"י מ"ש הגאון אמיתי מהרא"ז זלה"ה בספרו טיב גיטן בליקוטי שמות אות ל"ד במי שהי' שמו אלי' אהרן מעריסה וכן הי' חותם רק בעלי' לתורה ובפי העולם לא נקרא רק שם אלי' לבד יש לכתוב אלי' אהרן דמתקרי אלי'. וביאר שם בביאוריו ס"ק ל"ה להשיג על שו"ת מאיר נתיבים שמגמגם בזה אם לכתוב לכתחלה אלי' אהרן בשביל החתימה כיון שהקריאה אינו רק באחד וכתב דלדעתו ברור דאין כאן בית מיחוש כשכותב שניהם כיון שחותם כך כמ"ש בב"ש גבי אלז גוטא דהחתימה עיקר ומכ"ש בזה דהקריאה והעלי' הוא קיצור השם משם המובהק שהוא שם העריסה ושם החתימה ומ"מ יש לכתוב ג"כ דמתקריא אלי' דקיצור השם אלי' אינו מזיק וכיון דהוא ג"כ שם בפ"ע יש לכותבו ג"כ כמ"ש לעיל גבי מרים בילא ושאסיא טובא כו'. הרי דהקריאה לתורה הוא קיצור השם מעריסה על הקריאה לתורה דמתקרי' וכ"ת דן דמסתמא הי' שם העריסה שלו ארי' יהודה כיון דמחזיק עצמו בב' השמות בחתימתו ומה שחותם א"ע ליב כזה ארי' יהודה ליב מה איכפת לי זה אינו רק שמראה שבפי כל קורין אותו ליב אבל עיקר שמו הוא ארי' יהודה ועיין בלקוטי שמות בביאורו אות י"ח דאפילו אם ניתנו לו שניהם מעריסה וע"ש גבי מנחם נחום לא ניתנו שם נחום רק להיות הכינוי כך ובפרט בכאן חותם בספרו רק ארי' יהודה בלא ליב. והנה אם רצונינו לצאת מידי כל החששות הי' צריך לכתוב ב' גיטן בא' ארי' יהודה דמתקרי ארי' המכונה ליב ובא' ארי' דמתקרי ארי' יהודה המכונה ליב אלא דלא ניחא לי' לכת"ה בזה דלא שייך דמתקרי אחתימה לחוד וכמו שהביא הטיב גיטן בלקוטי שמות באות ל"ה בשם שו"ת שאגת ארי' וקול

שחל ודוקא היכי ששמו מעריסה הי' ג"כ כמו החתימה שייך דמתקרי ולא על החתימה לבד ונמצא דממ"נ לא שייך לכתוב דמתקרי ארי' יהודה דאם הי' שם העריסה ארי' לבד רק בחתימתו החזיק עצמו על ארי' יהודה כבר כתבנו דאין שייך לכתוב דמתקרי על החתימה לבד ואי נימא דהי' שם העריסה ארי' יהודה א"כ ארי' יהודה הוא העיקר דשם העריסה הי' כך וכן חותם א"ע וכמו שכתב הטיב גיטן גבי שם אלי' אהרן כי מה שהי' קורין אותו לתורה רק בשם ארי' הוא מפני שהחזן מקצר בקריאה כמ"ש הטיב גיטן ודו"ק וא"כ די לכתוב בגט אחד ארי' יהודה דמתקרי ארי' ובפרט החזנים שבזמן הזה אין מדקדקין כ"כ ועיין מ"ש בשער אפרים בקריאת התורה שער א' סעיף ל"ה ובלקוטי שמות בביאור אות כ' ובכמה מקומות ולכן מחשש ברירה שא"א לצאת בשליח מחשש ברירה הסתפק א"ע לכתוב רק גט אחד וכיוצא בזה כתב הטיב ניטן בלקוטי שמות סעיף ל"ו ובבאור ס"ק ל"ז שבגט שליח לא יכתוב רק גט אחד ע"ש ורצוני עוד הי' להאריך בזה אך שבא הדבר במהירות ואצים עלי לאמר כלה מעשיך א"א לטייל באריכות כדרכי ת"ל.

כ"ד משתחוה מרחוק מול הדרת כבודו כבוד חכמים דש"ת ה"ק אברהם אבלי בלא"א הרב המנוח מו"ה נפתלי ז"ל הכ"מ אב"ד דק"ק קיאב ומו"צ דק"ק חרסאן יצו:

וזה אשר השבתי דבריו ראיתי והן אמת שיפה דיבר בזה אך אני לא מטעמי' כוונתי רק בלא"ה נראה הדין ברור דהיכי דההחתימה ועלי' לס"ת מכחישין זא"ז דאיזה שירצה יקדים ואין לזה ע"ז רק קדימה וכן נראה מדברי ספר תורת ניטן שכתב אם החתימה והעלי' לס"ת מכחישין אזלינן בתר הרוב אם חותם יותר או עולה לס"ת יותר כו' משמע הא אם הם שוין ובפרט אם אין ידוע איזה מהם הוא הרוב איזה שירצה יקדים א"כ ה"נ בנ"ד לא הי' ידוע איזה מהם יותר ובפרט מצד השכל ברב ומורה בעיר שכיח יותר החתימה מהעלי' לס"ת דהוי פ"א בשבת או בחדש והחתימה שכיח בכל שבוע כמה פעמים ולכן ראוי להקדים החתימה ואף שבת"ג שם כ' דהיכי דשלשתן מקדימין זא"ז מקדימין השם שקורין אותו רוב העולם נראה דהיינו דוקא באם מה שקורין העולם הוי נמי שם הקודש אבל אם הוא שם לעז ובפרט דבר שהוא כינוי לשם הקודש ודאי דמקדימין לשם הקודש תחלה ובפרט ברב ומורה דלא שכיח קריאת העולם בשמו וכה"ג שכיח בי' יותר החתימה ועלי' לתורה מקריאת העולם מודה הת"ג דמקדימין העלי' והחתימה נגד קריאת העולם בשמו ובנ"ד הוי רב ומורה ולכך ראוי להקדים העלי' והחתימה לקריאת העולם ובהן עצמו נראה דההחתימה הוי הרוב ועוד כוונתי בזה כונה מיוחדת כיון דהכינוי הוי ליב והכנוי הזה נוטה יותר דהוי כינוי לשם ארי' מלשם יהודה דכן הוא הפי' של ארי' הוא ליב ונוטה יותר הכינוי ליב לשם ארי' מלשם יהודה וא"כ אם יכתוב אח"כ שם ארי'

יהודה המכונה ליב לא יצאנו מידי דעת הב"ש דס"ל דהכינוי קאי על השם ולא על האדם ולא ס"ל כדעת הנו"ב דקאי על האדם ואולי הוי כינוי ליב לשם ארי' ולא לשם יהודה וכן נוטה הרוב יותר דבאו על שם ארי' ולא לשם יהודה וא"כ לא יהי' המכונה שייך לשם ארי' רק ליהודה ולכך צויתי להיפוך ולכתוב שם ארי' לבד אח"כ ואח"כ המכונה ליב להיות שפיר הכינוי ליב לשם ארי' ובפרט דבזה הוי ספק דלמא החתימה הרוב וראוי להקדים החתימה ואת"ל העלי' לס"ת הרוב דלמא הכינוי ליב לשם ארי' ולא לשם יהודה וראוי לצרף שם ליב לשם ארי' אבל להיפוך אין לעשות ס"ם דהוי נגד הרוב דהרוב נותן ונוטה יותר דקאי לשם ארי' ולא ליהודה ועוד דאם קאי לשם יהודה אין בו חשש כלל דלגבי שם יהודה ודאי אין הכוונה דהשם מכונה ליב דמה ענין שם יהודה לשם ליב ובע"כ הכוונה על האדם המכונה כן ובזה נכון כדעת הנו"ב דקאי על האדם א"כ אם כותב ארי' המכונה ליב ג"כ אין קפידא כיון דקאי על האדם אבל להיפוך אם הוי שם ליב לשם ארי' בזה הנכון כדעת הב"ש דשם ארי' מכונה בשם ליב דכן הוא סברתינו א"כ בזה אם כותב שם ליב סמוך לשם יהודה לא אתי שפיר ולכך צויתי לכתוב ארי' יהודה דמתקרי ארי' המכונה ליב ויצאנו מידי כל החששות ויש ללמוד מזה לכל כיוצא בזה וגם טעמו של רו"מ נכון ומדידי' ודידי תסתיים שמעתתא וה' יצילנו משגיאות ויורנו בתורתו נפלאות:

## שם סימן ט

לק"ק זבארוב ולק"ק טרנפאל:

ט ע"ד אשר שאל באחד שעלה לס"ת בשם אברהם אבא ובפי כל נקרא אבא לבד רק במיעוטא נקרא אביש שאנשי קלייזל שבו מתפלל שם לרוב חיבתו קראוהו אביש (ולדברי המערער אומר שבפי כל נקרא אביש) וכתבו בגט כך אברהם אבא דמתקרי אבא ולא כתבו לשם אביש כלל ועמד המערער וערער דהגט פסול ונשאלתי מה דינו וזה אשר השבתי:

תשובה נראה ברור דהגט כשר דאביש הוי קיצור השם מאבא ודומה לשרה שארקא וגד גאדיל דדי לכתוב שרה או גד ולא יותר ולא מבעיא לפי מ"ש הם דמיעוטא קורין אותו אביש דבזה ודאי אף לכתחלה לא הי' לכתוב שם אביש דאף דבעלמא מזכירין אף שם המיעוט כאן דהוי משם אחד אף לכתחלה א"צ להזכירו בכה"ג. אף גם לדבר' המערערין דהכל קורין אותו אביש בזה נראה דלכתחלה הי' להם לכתוב טפי שם אביש והי' להם לכתוב אברהם אבא דמתקרי אביש או המכונה אביש כדי להוציא נפשי' מחשדא

וספקא. אך בדעבד כשכתבו אבא ודאי כשר ומה שנסמך המערער על דברי ספר טיב גיטן שהוא פוסל בכה"ג שקר ענה בשם הטיב גיטן ובזה ראוי להיות דינו אם יד ישראל תקיפה לעונשו במצודת ר"ת שמוציא לעז על הגט כי אף אם בשאר מערער לא נכלל בכלל תקנת רבינו תם וכמו שהאריך הרמ"א בתשובה והזכרון יוסף ושאר פוסקים כולם היינו היכי דאפשר לדונו לכף זכות דלבו אונסו וכוונתו לאמת ולא להוציא לעז אף שאין הדין עמו עכ"פ אינו בכלל מוציא לעז אבל אם העיד בשם ספר דבר שאינו נראה דמכוין ללעז ודאי דינו כדין שפסק לו ר"ת:

והנה מ"ש המערער בשם ספר טיב גיטן שאף שתחלה עלה בדעתו להכשיר מסיק לבסוף לפסול שהרי סיים שם ואנ"ל דבריו דפשיטא שאין לכתוב בגט קיצור השם בדוי מלב שמעולם לא קראוהו כך ואף אם עשו כן בשם המגרש והמתגרשת פסול עכ"ל. ומזה נסתייע המערער שהטיב גיטן פוסל הנה עינים לו ולא יראה וטח עיניו מראות שהטיב גיטן מיירי שם שלא נקרא אבא מעולם לא לעלי' לתורה ולא לחתימה רק בשם אברהם עלה לתורה ובפי העולם נקרא רק אביש והם כתבו אבא משום דשכיח הוא להיות אבא קיצור השם מאברהם ומאביש וכמה אנשים ששמם אברהם ואביש נקראים ג"כ אבא בזה שפיר כ' הטיב גיטן כיון שהוא עכ"פ אינו נקרא כלל בשם אבא אין לכתוב בגט שם בדוי מלב מה שלא נקרא כלל בו. אבל בנ"ד כיון דעלייתו לתורה הי' בשם אבא ג"כ ודאי דכשר אם כתב דמתקרי אבא אף דנקרא אביש כיון דבאמת אביש ואבא חדא הוא והרי דעת כמה גאונים שהביא שם הטיב גיטין תחלה להכשיר בכתבו שם אבא לבד על אביש אף דלא נקרא אביש כלל וא"כ לדידהו מכ"ש בנ"ד דכשר ולכך נהי דהוא חולק עליהם היינו רק בנדון דהתם דלא נקרא כלל בשם אבא אבל בנקרא גם בשם אבא ודאי מודה דכשר ולמעט בפלוגתא עדיף ותדע שהרי הוא עצמו כ' שם תחלה מסברא דנפשי' בד"ה וראיתי בספר בית מאיר כו' ומכ"ש כאן דלא שמענו מי ששמו אביש שיהי' שמו הקודש אבישלום וכל אותן שנקראים במדינות אלו אביש שם הקודש שלהם אברהם ופשיטא דהוי כמו אבלי אבריל וכיוצא שהוא קיצור השם וא"צ לכותבו מיהו אם כותבו לא הפסיד כו' הרי דהוא עצמו ס"ל דא"צ לכתוב בשם אביש ומה לי שם אברהם ומה לי שם אבא ויותר נוטה דשם אביש ואבא חדא הוא ממה דשם אברהם ושם אביש יהי' חד ואם בזה כשר מכ"ש בזה ואין לומר דשם אביש אינו מעין שם אבא כיון דאין הנקודות שוין ודומה לשרה שרולה דצריך לכתוב וכדעת הט"ז דא"כ למה באברהם ואביש ס"ל להטיב גיטן דהו"ל קיצור השם הרי נמי אין הנקודות שוין דבאברהם הוי הבי"ת בשוא נח ובאביש הוי הבי"ת במלאפום וגם באברהם אבלי אין הנקודות שוין דבאבלי הוי

הבי"ת בשוא נע ובאברהם הוי בשוא נח ועוד דהרי בפתח דבריו כתב שם דאבלי הוא קיצור השם מאבא וא"צ לכתוב אבלי והרי הוא גם שם אין הנקודות שוין דאבא הוי הבי"ת בקמץ ובאבלי הוי הבי"ת בשבא ובע"כ דאין בזה חשש ולא מבעי' לענין דעבד בנ"ד פשיטא דכשר בשם אבא דהרי המעיין בב"ש אות שי"ן בשרה משמע שם להדיא דבשם שרולה אין מצריך רק לכתבו לכתחלה כיון דהריש אין הנקודת שוין אבל בדעבד אם כתב שם שרה כשר ובשם שערלין פוסל אף בדעבד אם לא כתבו ובע"כ דמחלק היכי דאין הנקודות שוין בראש התיבה אף בדעבד פסול אם לא כתבו אבל היכי דשוין בראש התיבה רק אח"כ אינן שוין בזה רק לכתחלה מצריך לכתבו ובדעבד כשר בשם העיקר לבד וא"כ ה"נ באברהם אביש דבראש התיבה הי' שוין רק אח"כ אינו שוה ודאי דכשר בדעבד אך לענין לכתחלה קשה שפיר על הטיב גיטן שאינו מצריך אף לכתחלה לכתוב שם אביש כינוי לאברהם וכן שם אבלי כינוי לאבא והרי אין הנקודות שוין ולמה יגרע משרה שרולה וצריך לומר שהוא מחלק בין אם עתה נקרא רק בשם הכינוי לבד ונשתקע השם הראשון אז בזה בעינן דהנקודות יהי' שוין כגון בנדון שרה שרולה דמיירי שאין קורין אותה עתה רק שרולה ולא שרה אבל אם גם עתה נקרא לפעמים בגוף השם אז אף דאין הנקודות שוין כיון דאין השינוי בהתחלת השם רק באמצע בזה כיון דבדעבד כשר כה"ג אף אם לא נקרא כלל בשם העיקר כנ"ל בזה מצטרף נמי הך מעלה דנקרא בשם הראשון ג"כ להיות מותר אף לכתחלה בשם העיקר כיון דהוי תרתי לטיבותא דנקרא לפעמים גם בשם הראשון וגם אין השינוי בהתחלתו כן נראה ליישב דבריו ובחילוק זה יתישבו בכמה מקומות בענין זה ועדיין לא הונח לי בזה ולכך אם הי' בא מעשה כזה לידי לכתחלה הייתי מורה לכתבו המכונה אביש אם הי' רובו קורין אותו כך ואם הי' רק מיעוטו אף לכתחלה לא הייתי מורה לכתבו אבל בדעבד אף אם הכל קורין לו אביש כיון דעכ"פ לתורה נקרא בשם אבא ג"כ ודאי דכשר אם כתבו דמתקרי אבא. כנלפענ"ד נכון וברור לדינא ולהלכה וחלילה להוציא לעז על הגט בזה:

## שם סימן י

י עיין באות בי"ת מ"ש הב"ש להקשות למה אין כותבין המכונה בונם כיון דיש לבונם שם הקודש כגון שמחה עיי"ש. לק"מ עפמ"ש הוא עצמו אח"כ דשם שמחה נצמח לבונם משם בנימין כי בנימין הוי בן אוני ונהפך לשמחה א"כ א"ש דבשלמא בכינוי אייזק דיש לו שם הקודש אחר ואין שם השני נצמח משם הקודש הראשון יצחק רק הוי ענין בפ"ע לכך הוי כשם בפ"ע וצריך לכותבו משא"כ בשם בונם ושם שמחה הכל נצמח משם

בנימין וחזר הדין דהוי כולו כשם אחד וכיון דהוי קיצור השם מבנימין א"צ לכתבו וזה פשוט ונכון לפענ"ד:

## שם סימן יא

יא. בדבר המעשה שאירע פה ק"ק בשם אבי האשה המגורשת שנסע אבי' למרחקים ומת שם זה זמן רב ולא נודע שמו פ"ק רק זה העידו שהעולם היו קוראין אותו בשם בעריל ובכתיבת אגרת אליו ראו שכתבו לו דוב בער וכן הי' חתימתו ונשאלתי איך לכתוב בגט והוריתי לכתוב דוב המכונה בעריל כי ודאי מה שרצו מקצת לומר לכתוב דוב לבד זה ודאי אינו וזה הוי ודאי שינוי השם ממש כיון דבפי כל העולם לא נקרא דוב הוי שינוי השם ממש אך לכתוב דוב המכונה בעריל בזה יצאנו ידי כל החששות דאין לחוש שמא בפניו לא נקרא בעריל רק בער מ"מ נראה דאף אם הי' ידוע כך לא הי' שינוי השם בדעבד כיון דסוף סוף שלא בפניו נקרא בעריל שייך לומר עליו המכונה בעריל דהוי כינויו כך ומה לי אם נקרא בפניו כן או שלא בפניו אין זה שינוי השם והוא כשר בדעבד וא"כ נהי דלכתחלה אם ידעינן דבפניו נקרא בער הי' ראוי לכתוב המכונה בער מ"מ כל כה"ג שלא ידעינן איך נקרא יש לנו לתלות דגם בפניו נקרא כן ואמרינן ממ"נ אם גם בפניו נקרא בעריל הרי טוב ואם אינו נקרא בפניו רק בער הרי זה עכ"פ ידוע דשלא בפניו נקרא בעריל וא"כ נמי כשר בדעבד אבל להיפוך אם יכתבו המכונה בער אולי בפניו נמי נקרא בעריל א"כ הוי שינוי השם ממש ואין לדמותו לשם ולק וילקיל שכ' דהוי שם אחד דבשם וילקול ניכר לכל שהוא שם אחד מוליק והוא רק שם קטנית אבל בבעריל לא ניכר כ"כ שהוא שם של קטנית ונראה כשם בפ"ע ולכך אם יכתבו בער על בעריל יאמרו דהוא איש אחר ושוב הראו לי ב"ס טיב גיטין שנסתפק שם באם כתבו השם הנקרא שלא בפניו אם הוי שינוי השם או לא והנה גם דעתו נוטה להכשיר בכתב השם הנקרא שלא בפניו ואף שהניח הדבר בספק היינו רק בשם של בזיון אם מקפיד אם נקרא כן בפניו אבל אם אינו מקפיד מודה הוא דכשר בדעבד ואף אם יונח דגם זה הוי בספק לו הנה חוץ ממה שדעתינו נוטה דבזה אין מקום לספק דכשר בדעבד דמה שינוי השם הוי בזה הרי נקרא כך באמת אף גם אי יהיבנא דספק הוא אכתי מותר לכתוב כה"ג דהוי ס"ם ספק דלמא איש כזה הי' נקרא כן גם בפניו ואת"ל דלא נקרא כן בפניו אכתי דלמא כשר הוא אף בכה"ג והוי ס"ס לנו להכשיר ועוד הך חששה דלמא נקרא בפניו רק בער בלא"ה חששה רחוקה הוא לדעתי דמה"ת ניחוש לשינוי ומן הסתם כיון שנקרא שלא בפניו גם בפניו נקרא כן ובכל דוכתא לא חיישינן לשינוי בסתמא וגם נראה דעפ"י הרוב

הנקראים בעריל שלא בפניו נקראים כן בפניו ג"כ כן דכיון שהורגלו העולם לקרותו כך אטו מרגיש הלשון לשנות בין בפניו לשלא בפניו מסתמא קורין אותו כפי שהלשון רגיל בו ואם קצת קורין בפניו בער הם רק מיעוטא אבל רוב העולם אין מדקדקין רק קורין אותו כפי המורגל בפיהם ומיעוטא שיהי' חילוק בזה בין בפניו לשלא בפניו ולכך אין לחוש לזה בסתמא ולכך העיקר לדינא לכתוב דוב המכונה בעריל ומכ"ש בנ"ד בשם אבי המגורשת דכ"ש דכשר כנלפענ"ד נכון וברור וה' יצילנו משגיאות ויורנו בתורתו נפלאות ועיין לקמן מ"ש עוד בזה להרב דק"ק זאלאזיץ:

## שם סימן יב

יב. ע"ד אשר שאל בגט אחד שסידר וכתב בו שם הבעל זעלקא באלף בסוף כפי אשר ראה בב"ש גם שם האשה כ' קרינצא בלא יוד אחר הצדיק ואח"כ עמדו עליו מערערים שהבעל היו חותם ביוד אחר הקו"ף ולא באלף וגם בשם האשה ראו בתשובת בית אפרים שאם כתב בלא יו"ד אחר הצדיק פסול הגט ושאל אותי היכא דעתי נוטה:

תשובה איברא דהדין עם המערערים דהגט פסול באחד משני ערעורים הנ"ל ומה גם בהצטרף שניהם יחד ראשון לציון מצד חתימת הבעל הנה הב"ש בסימן קכ"ט סק"נ הביא דברי הד"מ דאם הי וכתב ה"א במקום א' דכשר משום דמעלין בקודש ודייק מנה הא להיפוך אם גרע פסול ואף דהביא דעת הלבוש דאם שינה לגריעותא נמי כשר מ"מ העלה דוקא באם אין ידוע איך הי' חתימתו אבל בידוע איך חתם וכתב ה"א במקום א' או להיפוך הוי שינוי השם ופסול וכן נראה מלשונו בשמות אנשים או' ג' שהרי הביא דעת הט"ז שאף בשם גדלי' יהודה מתתיהו אם חותם בא' וכ' בה"א פסול ונהי שהוא משיג עליו היינו משום דשמות הללו הם שמות הקודש ולא מצינו אותם באלף רק בה"א ולכך אין משגיחין בחתימתו אבל בעלמא מודה להט"ז וכ"כ יותר מפורש באות מ"ם גבי שם מתתיהו וגבי שם אושיעא בהא או באלף שפוסל שם מהר"א אם שינה חתימתו וכתב הב"ש מיהו יש להחמיר כדעת הר"א טרויש דהא כתבתי בשם הט"ז אפי' אם חותם יהודה באלף וכתב בגט בה"א פסול ומכ"ש אם חותם שפיר והוא שינה בגט פסול והטעם הוא דיאמרו אין זה המגרש וכבר כתבתי שכמה אחרונים לא ס"ל כט"ז אלא אפילו לכתחלה אין משגיחין בחתימתו כיון שלא חתם עצמו שפיר והיינו דוקא כשאין שינוי במבטא או דלא נמצא אותו שם כאשר הוא חותם א"ע אבל כשיש שינוי במבטא או דנמצא אותו שם כאשר הוא חותם אין משנין חתימתו ע"ש. א"כ מפורש בדבריו דתרתי בעינן שלא יהי' שינוי במבטא גם לא יהי' נמצא שם כזה שהוא חותם עצמו אבל

ביש שינוי או דאין שינוי רק דנמצא כן כזה שהוא חותם בו פסול אפי' בדעבד ולכך מחמיר כדעת הר"א טרויש דבאושיעא אפי' בדעבד פסול וא"כ ה"ה נמי בשניהם שם לעז כיון דשניהם לא נמצאו במקרא הדר דינם שוה ממש כאלו נמצא שניהם ופסול בשינה חתימתו וכן משמע באות שין גבי שבתי בא' שכ' וז"ל ואם חותם עצמו בא' אין משנין ואם שינה פסול אפי' בדעבד ול"ד לשם יהודא ירמיא כו' שכתבתי לעיל דאם חותם בא' וכ' בהא דכשר בדעבד שאני הכא דמצינו ישראל בח"ל ששמותיהן שוין כשמות הכותים וכמ"ש בש"ס כ"כ מהר"י ברונא גם כאן יש שינוי במבטא כו' וא"כ מוכח דלדעת הר"י מברונא שהביא תחלה אין הטעם משום שינוי במבטא רק כיון דמצאנו שמות כאלו לישראל כמו שחותם פסול אם שינה חתימתו. אך הב"ש הוסיף אח"כ עוד טעם מדלי' משום דהוי שינוי אך בתחלה הר"י מברונא לאו מה"ט אתי עלה דאל"כ אין התחלה לדמיונו מיהודה וגדלי' דהתם ליכא שינוי וע"כ דהוא משמע לי' דלאו בשינוי תליא מלתא רק באם נמצא שם כזה או לא וא"כ בנ"ד בודאי נמצא שם זעלקי ביו"ד כמו זעלקא באלף ובמקרא שניהם אינן בנמצא הדר דינם שוה ואם שינה חתימתו פסול ועיין בספר טיב גיטין בשמות אנשים אות מי"ם ס"ק כ"ט בסופו מ"ש בשם מהרשד"ם בענינים כאלו וסיים הרשד"ם וז"ל ומ"מ נראה דכל היכי דאפשר לתקן את אשר עיות הסופר פשיטא דעדיף אפי' ליתן לה כל שלא נשאת גט שני שפיר טפי ולא חיישינן לזילותא דב"ד והיכי דלא אפשר כדאי מהריב"ל לסמוך עליו זה לשון מהרשד"ם והטיב גיטין ונלענ"ד דאם שינויים כאלו באבי המגורשת יש להקל בדיעבד וכן אפי' באבי המגרש אפשר להקל בשעת הדחק כו' א"כ משמע דלדינא אף בשעת הדחק מלאו לבו להקל רק באבי המגרש דחסרונו אינו מעכב בדיעבד ויש אומרים אף השינוי אינו פוסל בו אבל המגרש והמגרשת עצמה דשינוי פוסל בהם אף שינה דחתימה פוסל בהם אף בשעת הדחק וכן יראה מלשונו באות ח' ס"ק י"א גבי חנינא שכ' בתוך דבריו דאם כתב באלף צ"ע קצת דלמא מתברר אח"כ שחתימתו בה"א ע"ש הרי אף דעקר שם חנינא באלף אעפ"כ אם חותם בה"א פסול אם שינה חתימתו דאם כשר בדעבד מה חשש לו דשמא יתברר אח"כ שחתימתו בה"א הרי זה כלל ידוע כל שבדעבד כשר אין חוששין לכתחלה לספקו ובע"כ דס"ל בפשיטות שבדעבד פסול ולכן חושש שמא יתברר שחתימתו בה"א וע"ש מ"ש בשם ס' עזרת נשים גבי רבא נראה דיש שם איזה ט"ס ואין זה הספר בידי לעיין בו ועכ"פ מכל הנ"ל נתבאר שבנ"ד ודאי דפסול הגט בשינה חתימתו אך הנה הלום ראיתי בספר תורת גיטין סימן קכ"ט ס"ק כ"ח בביאורים וז"ל ובדעבד כשר אם החליף ואין משגיחין בחתימתו ודלא כהב"ש ס"ק נו"ן עכ"ל והנה הוא חולק על הב"ש שהבאתי לעיל וס"ל

דכשר באם שינה החתימה והנראה מדברי הת"ג שם שדברים הללו מדברי הג"פ שפסק כן הן אמת שהרבה תמי' לי' שבטיב גיטן אות ח' ס"ק י"א משמע להיפוך דעת הג"פ שאינו כשר בזה רק במקום דחק ועגון אבל היכי דאפשר ליתן אחר אף הג"פ מודה דפסול אף באין ידוע חתימתו ומכ"ש בידוע חתימתו ושינה וצ"ע בזה כי אין בידי ספר ג"פ לעיין בו מיהו עכ"פ לדברי הת"ג הי' נראה לכאורה דכשר בזה כששינה החתימה: מיהו כד דייקינן נראה שבנ"ד לכ"ע פסול כי הנה שאלותינו מבואר בתשובת נו"ב מה"ת סימן קכ"ד בשם אשה שחתמה עצמה טאלצי ביו"ד והגט כתוב בו טאלציא בא' בסוף ופסלו להגט והיותר נראה כי אפשר שאין הנו"ב מה"ת בידי וגם לברר יותר שנ"ד דמי ממש להתם אעתק לשונו מ"ש שאירע לו בגט ע"י שליח לאשה ששמה טאלצע וכתב טאלציא בא' אחר ה"צ ואח"כ נודע שחתמה עצמה ביו"ד אחר ה"צ ידע רו"מ שדעתי שצריכה גט אחר ומעל' כתב להתיר ראי' ראשונה שלו כיון שהיא נקראת בפי כל אדם טאלצא לא גרע טאלצא מחניכה שהכל קורין בו אבל אין דעתי כן אפי' יהיבנא לי' מה שנקרא אצל העולם הוי חניכה היינו מה שנרגש במבטא כגון אליהו אבל טאלצא אין דרך העולם לדקדק בלשונם והן אמת מן הסתם כותבין טאלצא בא' לבסוף כיון שאין העולם מרגישין היו"ד מן הסתם בא' הוא אבל זה הקורא הגט יקרא בדקדוק הלשון כמבואר בספר נו"ב סימן פ"ז כו' שהקורא קורא בדקדוק הלשון ויקרא טאלצא בא' כמו שחתום בגט והיא חותמת ביו"ד והוי שינוי ממש ומ"ש בהיתר השני שכיון שהחתימה אינו מפורסמת אין אנו הולכין אחר החתימה היינו אם היא חותמת בטעות אבל מי יימר שהוא בטעות כלל דלמא היא קיבלה מאבותי' ואבות אבותי' שכותבין טאלצי ביו"ד ועוד מאן מפיס שהחתימה אינה מפורסמת וכן ראי' שלישית שהביא שם באלי אפי' יהיבנא לי' שהב"ש לא חזר בו ממה שהביא בשם באלי הא' הביא שם שני טעמים להתיר חדא דשם באלי לא מצינו רק בא' אחר ה"ב וא"כ ודאי חתימתו בטעות ועוד להתיר שאין שום שינוי במבטא בין באלי בא' בין באלי בלא א' אבל שם טאלצא לא מצינו לא במקרא ולא בתלמוד גם הוא שינוי במבטא שהקורא יקרא בדקדוק הלשון בא' וחתימתה ביו"ד ויו"ד נרגשת במבטא לכך צריכה גט שני עכ"ל הנו"ב. הנה הרואה בדבריו יראה להדיא שהוא ממש נ"ד שפסלו הנו"ב כדברינו ממש כיון דשניהם אינה נמצאים בתנ"ך אזלינן בתר החתימה כדעת הב"ש והוסיף לומר שבין א' ליו"ד הוי שינוי במבטא והוי חשש שינוי השם גמור דפסול אליבא דכ"ע ואפי' להמכשירין בטעות בין א' לה"א וס"ל דלא אזלינן בתר החתימה היינו דבין א' לה"א לא הוי שינוי במבטא אבל בין א' ליו"ד הוי שינוי במבטא ואם באשה דלא שכיח חתימתה וגם לא בקיאי בדינא ומכ"ש במלאכת

הכתיבה וסידור האוחיות ואעפ"כ חשש לחתימתה ומכ"ש בזכר שיש לחוש לחתימתו ולומר כן דדלמא הוי קבלה בידם לחתום כן והנה מ"ש הנו"ב לחשוש דדלמא קבלה בידה מאבותי' כו' הדבר צריך ביאור דהרי בגט האשה לפנינו ונשאלה את פיה מאיזה טעם חותמת כן אם הוא קבלה או טעות אך כוונתו הוי כיון דעיקר החשש בהני שינויים הוי בפנים אחרים שיאמרו שאין זה המגרש וא"כ מה בכך שהוא בטעות אכתי הרואה שלא ידע זה יאמר דמסתמא כיון שחותמת ביו"ד קבלה כן מאבותי' ובודאי היו כותבין גט כן ומדכתבו בא' אשה אחרת היא זו ולא תלינן בטעות רק היכי דהטעות גלוי לכל אז כולם יתלו הדבר בטעות ויבינו כי אלו הם המתגרשים אבל היכי דאפשר לדונם שאינו טעות לא מהני מה שהם יאמרו בעצמם שהוא טעות דאכתי יאמרו העולם שאין זה המגרש כיון שיודעים שזה חותם ביו"ד וכאן כתוב בא' ומ"ש רו"מ דחתימה שלו לא שכיח כבר נסתר נמי מדברי הנו"ב הנ"ל והנה אני תמה על הנו"ב שלא הביא ראי' מפורשת מדברי הב"ש באות זי"ן בשם זאנוויל אם כותבין בווי"ן או בבי"ת וכ' שם בב"ש בשם מהר"י חיות אם בב' כשר ונראה דהיינו דוקא אם אינו ידוע חתימתו אבל אם ידוע חתימתו הוי שינוי דהא לדעת הט"ז אם חותם גדלי' בא' וכ' בה"א הוי שינוי ופסול אע"ג דליכא שינוי במבטא ואע"ג דכתבתי דלא כוות' היינו דוקא בשם גדליא דלא מצינו בא' וליכא שינוי במבטא אבל שינוי כזה דיש חותמין בווי"ן וכתב בב' או להיפוך הוי שינוי א"כ מפורש אומר דאף בשם לעז דלא מצינו במקרא נמי אם מצינו לפעמים כן ופעמים כן הוי שינוי וא"כ ה"ה בשם זה דשם זעלקי ראיתי כמה פעמים חתום ביו"ד ודאי עדיף משם טאלצי ביו"ד והוי שינוי וראיתי ב"ס טיב גיטין שכתב על הב"ש בדין שמואל זאנוויל הנ"ל שכ' וז"ל זה צ"ע לפענ"ד כיון שלפי הברותינו בשני ווי"ן ואם זה אין לו קבלה לחתום כן רק שחותם כן מעצמו ואנחנו לא ידענו אם יש מי שחותם בבי"ת רק זה הוא החותם כן וא"כ הטעות של חתימתו גלוי לכל ואין משגיחין בו ע"ש עד סוף לשונו. והנה לא ראה הרב הנ"ל המחילה דברי הנו"ב הנ"ל שהבאתי דחיישינן שיש לו קבלה מאבותיו ולא זכר כלל לשאול פיו ובע"כ כוונתו כמ"ש כיון דעכ"פ אפשר הוא שיש לו קבלה מאבותיו לא מהני הודאתו שאין לו קבלה דעדיין יאמרו העולם שאין זה המגרש וזה עצמו הוא כוונת הב"ש ג"כ וז"ב מיהו אף אם לא נימא כן היינו רק היכי דליכא שינוי במבטא כגון בין ב' לוי"ו אבל בין א' ליו"ד שחושש הנו"ב דהוי שינוי במבטא לית מאן דפליג שהוא פסול ובפרט דבלא"ה יש כמה פוסלין אף היכי דליכא שינוי במבטא א"כ היכי דיש עוד חשש שינוי ודאי דפסול הגט סוף דבר דבנ"ד הגט פסול בודאי ואין אחר דברי הנו"ב כלום והלכה כמותו בכל מקום ומכ"ש בנדון כזה ולכך אם הי' מזדמן שינוי כזה בשם

אחד מהם בין א' ליו"ד פסול הגט. ומעתה נדבר בשם השני קרינצא הנכתב בלא יוד אחר הצדיק הנה גם בזה הגט פסול בודאי כדברי הרב הגאון מהר"ז בתשובה סימן ס"ו ושפתיו ברור מללו בזה שהוא פסול ואם לא נאמר הי' ראוי להיות נאמר ומדעתי הייתי פוסק כן כי כלל זה בידינו מספרי הקדמונים דהכל תלוי בהברת לשון של המדינה באיזה לשון הוא נקרא שלא יהי' נראה כשינוי השם ולכך לפי הברת מקומינו הוי הברת סתם שם קרינציא ביו"ד אחר הצדיק ולא שכיח כלל שיהי' נקראת בלי הרגש הברת היו"ד ולכן אם כתבו בלא יו"ד הוי שינוי השם ממש ובזה אין צורך להאריך כיון שכבר אמר עם הספר הלכה למעשה מגדולי הדור ונאמרה ונישנית בספרו טיב גיטן כמה פעמים בשם חסיא פעסיא ודומיהן הרבה פעמים וגם כיון דהדבר ניכר מבעלי הלשון דהשינוי ניכר בין יש בו יו"ד ובין אין בו יו"ד ולפי קריאת השם במקומינו כל השומע יעיד שהוא בהרגש יוד וא"כ כיון שכ' בלא יו"ד ודאי הוי שינוי השם וזה גלוי לכל באי שער הש"ע ב"ה גיטן שבכה"ג הוי שינוי השם ופסול הגט ולכך האריכות בזה הוא למותר ולכך אי לא הוי בגט שינוי אחר רק זה הי' נמי פסול הגט ומכ"ש בהצטרף הני תרתי יחד אין אומר ואין דברים להתיר הגט הזה אפילו בעת הדחק ומכ"ש שלא בעת הדחק ולכן הדבר ברור שאשה זו אסורה לאחר כדין אשת איש שתתגרש בגט כשר כדין וכל מי שיתיר בזה לא חש לנפשי' והוא מתיר א"א לעלמא והירא לנפשו ומורה כהלכה תבא עליו ברכה ויזכה לראות המורה לצדקה:

והנה אחר כותבי זה זכרתי כי בילדותי ראיתי ספר רביד הזהב שחיבר חכם א' שהי' אבדק"ק סטאניסלאב ונזכרתי שהי' שמו ר' זעלקי וכ' שם שמו ביו"ד וחפשתי אחריו ומצאתי שם שכדברי כן הוא שכתוב שמו שם על השער וגם בהקדמתו הכל ביו"ד וכן בהסכמת הרב הגאון המפורסם מוהרר צבי הירש ראזינוס אבדק"ק לבוב כתוב נמי זעלקי ביו"ד וידוע דכמה דינים ודיני דינים נצמחו בדיני גיטין מכתיבת הגאונים וחכמים ולמדים מהם שמות בגיטן ולכך היות כי נמצא בזמנינו זעלקי ביוד פשיטא דפשיטא שהגט בטל ואף הטיב גיטין שמפקפק על הב"ש בשם זאנוויל בבי"ת היינו מטעמא שאין בזמנינו בנמצא שם זנבול בבית ולכן תולה חתימתו בטעות אבל בנדון כזה דשכיחי שמות כזה ובפרט בכתיבת ת"ח דבקיאו בכתיבת השמות וא"כ ודאי לאו טעות הוא ולכן הוי שינוי השם גמור בשינוי חתימתו וזה ברור ופשוט לדינא ושוב הסכים עמי הגאון מו"ה משה סופר אבדק"ק פרעסבורג דבשביל שינוי שם זעלקי לבד נמי פסול הגט אף בלי שינוי השם של קרינציא משה אמת ותורתו:

והנה אחר שערכתי תשובה הנ"ל ובהם כמות הגאון קדוש עליון מו"ה משה סופר אבד"ק פ"ב זלה"ה עמדו קצת מערערים לקיים הגט ועיקר יסודם בדברי הג"פ וצ"צ בסימן פ"ג גבי שם מערקיל בא' או בעי"ן וכ' שאין לשנות ממ"ש בסדר גיטין וגם מדברי הב"ח בשם זעליג שכ' שיש לכתוב בקו"ף אף שחותם בגימ"ל הוא בטעות כו' והנה כל דברים הללו הם פטומי מילי בעלמא כי מתשובת צ"צ פשיטא דאין ראי' דהרי שם מיירי להדיא בלא נודע חתימתו מה הוא. בזה ס"ל שם דיש לכתוב בא' כפי הכתוב בס"ג אבל בידוע חתימתו ודאי דמודה דאין לשנות חתימתו ואם שינה פסול ומדברי הב"ח בשם זעליג הנה דברי הב"ח הביא הב"ש באות זיי"ן וכתב הב"ש בפי' דהיינו דוקא אם ידוע חתימתו איך הוא אבל אם ידוע חתימתו בגימל אם שינה חתימתו פסול ע"ש. ואף דמדברי הב"ח שהביא הצ"צ הוי דאף שהי' חותם בגימיל שחק עליו הב"ח הנה בזה חלקו עליו האחרוני' וקיי"ל דלא כוותי' ואף לדברי הב"ח נראה דהיינו דוקא בשם זעליג דשכיח טובא שנקראים בזה השם ובזמן הב"ח ובמקומו הי' רובם נקראים בקוף אבל בשם זעלקא בא' או ביו"ד דלא שכיח זה יותר מבזה ומה אולמא דהך מהך בזה ודאי אם חותם עצמו ביו"ד אזלינן בתרי' ולא תלינן בטעות והיינו ממש נידון הנ"ד בשם טאלצא ממש ובודאי לא נעלם מהנ"ב כלל דברי הב"ח וצ"צ הנ"ל אך כוונתו כנ"ל גם מ"ש המתיר דזה הוי שינוי רק בנקודה כבר הרגיש בזה הנו"ב דזה אינו שינוי בנקודה רק בלשון ממש והוא עמוד גדול לסמוך עליו אפי' לקולא ומכ"ש להחמיר ובמקום דאפשר בתקנה והדברים ברורים כשמש בצהרים דהגט פסול מחד מהני ריעותא הנ"ל ומכ"ש בהצטרפם יחד וכבר בארתי הכל היטב למעלה בעזה"י:

## שם סימן יג

יג הנה מעשה בא לידי באחד שנקרא בפי כל רחמיאל בלא יו"ד בתחלתו וכן נקרא לס"ת וכן החתימה בלא יו"ד הנ"ל ונשאלתי איך לכתוב בגט אם ירחמיאל ביו"ד או רחמיאל והשבתי דנראה ברור דיש לכתוב כפי אשר נקרא וחותם בלא יו"ד בתחלתו שהרי כיוצא בזה מצינו בשם זה ביו"ד שאחר המי"ם שכתב הת"ה בפסקיו סי' ח"י כתב וז"ל ושם ירחמיאל דעכי שאלתיהו פעמים אם שמו כך מדעתי כי לא נמצא בכתיבה רק ירחמאל ואומרים להדיא ששמו ירחמיאל ודחק בלשונו החירק וכן העידו עליו מיודעיו ששמעו שעלה לקרות בתורה כך ירחמיאל וכ' אשירי פ' השולח דבהא תליא מלתא שאין לנו אלא שם שמחזיק בו לפנינו ומה בכך שלא נמצא בכתובים רק בלא יו"ד אשכחן נמי איפכא שם נחמני נמצא בכתובים ושם נחמן לא נמצא כלל ואפ"ה אשכחן כמה אמוראים

נקראים נחמן ואפשר ע"י שינוי השם בחליו נקרא כך אחד מאבותיו ירחמיאל לסימן טוב ירחם אותו אל וכן נחמן ר"ל מנחם לכל עכ"ל תה"ד. והנה הרואה שכל הני טעמי שכ' גבי נחמן הוא נמי לענין חסרון היו"ד שבראש התיבה דהנה מצינו בענין התפלות שמדברים ישראל לפני י"ת פעם נסתר ופעם נוכח כידוע וא"כ ה"נ אם נקרא ירחמאל ביו"ד הוי בלשון נסתר ירחם אל או אם נקרא ביו"ד מתפלל על עצמו ירחמיאל ואם נקרא בלא יו"ד בתחלה הוי לשון נוכח שמתפלל לפניו י"ת רחם אל וא"כ הוי ממש כמו נחמן וכמו שם ירחמיאל ביוד אחר המי"ם שתלינן הענין שנשתנה בשום פעם מחמת חולי אחת וכדומה כן ה"נ בזה ומטעם שכתב התה"ד שם בשם הרא"ש דאין לנו לילך אלא בתר שמחזיק בו לפנינו וכן מצינו עוד כיוצא בזה בשם יחזקיהו או חזקי' שכתב התה"ד שם בתשובותיו סימן רל"ג וז"ל שם כיון דתפסו האחרונים רק שם חזקי' אנו נתפוס נמי אותו בסתמא דמלתא ואף את"ל דהתלמוד קיצר בלשון לו יהא כן מ"מ הוי כחניכא שהכל קורין בו דכשר כדאיתא בתוס' ואשרי פ' השולח דלכולא שינויא דהתם חניכה כה"ג שרי לכתחלה וא"כ אפי' מה שנקרא יחזקיהו או חזקיהו אם כותבין חזקי' לא הפסיד דהוי כחניכתו אבל איפכא הוי הפסד עכ"ל לענינינו הרי דכ' אפי' יהא כן שהש"ס קיצר בלשונו וא"כ לא מצינו שם חזקיה בלא יו"ד מתחלתו מ"מ ראוי לכתוב חזקי' מטעם דהוי כחניכה שהכל קורין בו ואם כתב כן לא הפסיד ולהיפוך הפסיד דיש חשש שינוי א"כ ה"נ בשם זה כיון דנקרא רק רחמיאל הוי כחניכה שהכל קורין בו ולכן ראוי לכתוב כן ואם אם נצמח שמו מירחמיאל כשר דהוי כחניכה כו' אבל להיפוך אם יכתוב ירחמיאל אולי נקרא רחמיאל והוי שינוי ממש לכן נראה לכתוב רחמיאל כפי מה שנקרא ועולה לתורה וחותם ולענין היו"ד שאחר המי"ם הדין כמ"ש התה"ד ובש"ע בזה כנלפענ"ד נכון וברור לדינא וה' יצלני משגיאות ויראני בתורתו נפלאות כל ימי חלדי אמן:

## שם סימן יד

יד הנה בא מעשה לידי באשה שהי שמה יראה דהיינו בפתח תחת היו"ד ושוע נע הרי"ש וסגול תחת ה"א ונתגרשה מבעלה וטעו הדיינים וכתבו בגט בנוסח כזה יארא ואח"כ נודע לי הדבר והנה מתחלה כשספרו לפני שהאשה הזאת שמה יראה דהיינו היו"ד בפתח והריש בסגול ואז אמרתי דשם זה מפורש בדברי הימים א' קפיטל טי"ת ואחז הוליד את יערה ונכתב ביו"ד עי"ן רי"ש ה"א ואף דשם קאי על הזכר כבר ידוע דלפעמים שם נקבה נצמח מן הזכר ולכך מה שכתבו הדיינים יארא פסול הוא דזה יהי' נקרא בקמץ אחר היו"ד דשם יארא בקמץ כותבין כן משא"כ בשם יערה מצינו בד"ה הנ"ל ובכל מקום

שנאמר לשון יער יערה הכל בעי"ן אחר היו"ד והוי שינוי השם ממש שיהי' נקרא בקמץ אחר היוד יארא ואח"כ נודע לי האמת ששם האשה הוי יראה שהריש נמשך אחר היו"ד כדרך שוא נח והנה לפי זה טעו הדיינים ביותר דכיון שצריכין אנו לכתוב בענין שיהי' נקראת הרי"ש בשוא נח אחר היו"ד ולפי מכתבם יארא בהפסק א' אחר היו"ד ודאי לא יהי' נקרא בענין זה להיות הריש נמשך בשוא נח אחר היו"ד רק אף אם נקראנה בפתח יקרא הרי"ש בסגול או בקמץ והא בסופו יהי' נבלע ואנן להיפוך שיהי' הריש נבלע בשוא נח והא יהי' ניכרת במבטא כמו שהיא' נקראת וא"כ בזה יש כאן ב' חששות א' שיהי' נקרא היו"ד בקמץ ובפרט כיון דשם יארא בקמץ שכיח יותר והשני אף אם הי' נקרא בפתח אכתי לא נקרא הריש בשוא נח אחר היו"ד רק יהי' בסגול והא' יהי' נבלע במבטא היפוך קריאתה וכן מוכח בב"ש בשמות אנשים אות וי"ו גבי וולק ובשמות נשים אות ט' גבי שם טעלצא דהיכי דנקרא בפתח יש לכתוב אח"כ בלא אלף ואף דלפעמים נמצא בדברי אחרונים דגם בפתח כשר אם נכתב בא' אח"כ מ"מ היינו דוקא היכי דלא שכיח שם אחר כוות' בקמץ בענין דליכא חשש טעות שיהי' דומה לשם אחר אז כשר אם כתבו בא' אבל היכי דשכיח שם אחר אשר נקרא בקמץ אז אם נקרא בפתח פסול אם כתבו בא' שיהי' נקרא בקמץ כפי שם השני וכן מוכח מדברי הב"ש אות ח' גבי שם חאנוכה וכן מוכרח עוד לחלק באות ט' בין שם טשערנא לשם טאלצא ע"ש ומכ"ש היכי דבקמץ שכיח יותר מפתח דפסול אם כתבו בא' ובפרט בנ"ד דחוץ הפתח והקמץ נשתנה המבטא לגמרי באות הריש והא' דהיינו שינוי השם וגם אם הי' נקרא יערה כמ"ש בתחלה הי' בו תרתי פסולי א' שינוי הא' אחר היו"ד שיהי' נקרא בקמץ גם מ"ש בא' לבסוף ועשו משם הקודש שם חול דפסול וכמ"ש הב"ש באות ט' בשם מהרש"ל בשם תאנה ולכך הגט הראשון פסול בלי ספק:

אך איך לכתוב בגט מחדש אני נבוך קצת הנה זה ודאי דיש לכתוב יו"ד ריש בלא הפסק א' וכדמוכח בדברי הפוסקים וגם מצינו כן בקרא בכה"ג ביהושע מלך ירמות אחד וכן אל ירעם בכחו וכן וירעם כתום לבבו והרבה מזה דכל שהריש נמשך אחר היו"ד בשוא נח והיוד בפתח נכתב יו"ד ריש בלא הפסק א' או עיי"ן וכן לענין ההא' בסוף נראה דהרי אף אם ספק הוי אם לכתוב בהא או בא' כותבין ה"א ונותנין סימן לדבר מעלין בקודש משא"כ להיפוך יש פוסלין א"כ יש לכתוב בה"א דעכ"פ ספק הוא אולי נצמח משם הקודש מלשון יראה וגם הרש"ל כתב בשם תאנה דהיכי דהוי ספק יש לכתוב בה"א דאם הוי שם לעז וכתבו שם קודש כשר דאפשר לקראו בשם לעז אבל להיפוך פסול וא"כ ה"נ ממש כן הוא אף זה אני מסופק אם לכתוב בא' דהיינו יו"ד רי"ש א' ה' או בעי"ן יו"ד ריש

עי"ן ה"א אם נימא דהוא מלשון יראה או יראת דהוי בא' או דהוי מלשון רועה כמו שם ירעה עגל בישעי' כ"ז או כרועה עדרו ירעה שם מי"ם ואף דשם בחירק היו"ד היינו דשם פועל עומד נכתב בחירק ואם הוי פועל יוצא הוי נכתב בפתח כמו וירעם כתום לבבו ואם אינו דבוק נכתב בה"א בסוף והנה בנ"ד כפי מה שהגידה לפני אם מתגרשת ששמה נצמח משם יאיר שהי' לה זקנה ששמה יארא בקמץ ונצמח משם יאיר אך כיון שמתה בקוצר ימים שינה שמה להיות נקראת יראה בפתח תחת היו"ד והנה בזה דשרשה נצמח משם יאיר אז יש לכתוב באלף אבל היכי דאין נצמח משם יאיר או היכי דאין ידוע לנו ממה נצמח נראה דיש לכתבו בעי"ן דכמו שנתנו סימן בא' והא' דכותב"ן ה"א משום דמעלין בקודש כן י"ל דהיכי דהוא ספק אם בא' או בעין יש לכתב' בעין והנה בין אם יהי' נכתב בא' או בה"א אין לחוש לשמא יהי' נקרא בחירק היו"ד זה אינו כיון דלא שכיח שם זה בחירק לא חיישינן לשינוי השם דכל כה"ג אמרינן מסתמא לא יקראו בטעות רק יחקרו אחר שמה האמיתי ויקרא כשמה. אך היכי דשכיח שם כזה בנקודות אחרות אז חיישינן שלא ימתין אחר החקירה רק קוראין כפי השם שרגילין במקום הזה ולא יחקרו כלל אחר האמת משא"כ אם ליכא שם אחר הנכתב באותיות הללו בזה לא חיישינן שיקראו בטעות רק אמרינן דלא יקראו עד שיעמדו על החקירה ויקראו כפי האמת כן נראה ודעתי נוטה להלכה ולא שה עד שיסכים בזה רב אחד מובהק ומפורסם בהוראה כי מיראי הוראה אני בעסק חמור כזה אך זה פשוט כביעתא בכותחא שהראשון פסול עכ"פ ואינו דומה לשם יאכנט שדעת הב"ח לכתוב בא' כאן שאני משום יתר החששות שכתבנו גם שם יאכנט בקמץ לא שכיח ולכך כשר בא' משא"כ בזה והבן ולהחמיר יש לכתוב ב' גיטן אחד בשם יראה והשני בשם יאראה ובאלף אחר היו"ד ויוצאין בודאי:

והנה על התשובה הנ"ל הסכימו כל גדולי זמנינו הגאון מפ"ב והגאון מסטאניסלאב גם לפני הגאון מליסא ולפני הגאון מלבוב היתה וכולם הודו והסכימו לדברי כי כנים הם וכן הלכה למעשה וראיתי במכתב הגאון מפ"ב שרצה להשיג על מ"ש לעיל דיש לכתוב בעי"ן משום דמעלין בקודש כמו בה"א ואלף והרב הנ"ל דחה דכוונת מעלין בקודש הוי דבה"א הוי שם הקודש ובאלף שם החול לכך נכתב ה"א מעלין בקודש ולא משום דהוא מרובה כו'. והנה אחר המחילה לא כן הוא דמפורש בכה"ג הובא בבאה"ט דאף בשניהם שם חול שייך כלל זה דמעלין בקודש וכותבין בה"א ומזה מוכח דכוונת מעלין בקודש הוי משום שהה"א מרובה במנין מא' כדברינו ממש עיי"ש:

## שם סימן טו

טו. נשאלתי במי שהי' שמו אליעזר בלה"ק והכינוי שלו הוי לזא בקמץ תחת הלמ"ד וסגול תחת הזיי"ן ושם האשה הוי ריזא בחירק תחת הרי"ש וסגול תחת הזיי"ן ונשאלתי איך לכתוב בגט והשבתי בקצרה הנלענ"ד דאף דבב"ש נזכר שם לזא בלא אלף אחר הלמ"ד הוא מיירי באם הלמ"ד נקרא בפתח אבל בנ"ד שנקרא בקמץ נראה דיש לכתוב באלף אחר הלמ"ד וכמ"ש הב"ש באות וי"ו דהעיקר דהברת הקמץ הוי בא' והברת הפתח בלא אלף וכך יש לכתוב לאזא ואחר הזיי"ן לא יהי' יוד מטעם שכאתוב לקמן בשם האשה ובשם האשה יש לכתוב רזא בלא יוד כי אף שלפעמים הוי הברת החירק ביו"ד מ"מ כיון דהברת צייר"י דוקא ביו"ד ובמדינתינו שכיח יותר שם ריזא ביו"ד משם ריזא בחירק ולכך אם יהי' נכתב ביו"ד נטעה לקרות בשם ריזא בציר"י כי אף אם יהי' נכתב בלי יו"ד יש לטעות לקרות הריש בקמץ וכדומה מ"מ כיון דשמות הללו לא שכיחי זה כמו זה בכה"ג לא חיישינן לטעות דמה"ת יקראוהו בקמץ וכדומה יותר מחירק כפי האמת וגם יש לדמותו לשם יטא יטלן המפורש בב"ש שנכתב בלי יו"ד שני' אף שהיו"ד נקראת. אך אם יהי' נכתב בציר"י כיון דשם ריזא בחירק לא שכיח ושם ריזא בצר"י שכיח יותר ובזה שפיר יש לטעות ולתלות דיטעו בשכיח יותר במדינתינו ויקראוהו בצר"י ולכך יש לכתוב בלי יו"ד אחר הרי"ש ואחר הזיי"ן אין לכתוב יו"ד ואינו דומה לשם פעסיא חסיא שכתבו האחרונים שכותבין ביו"ד לפי הברת מדינתינו דיש לחלק בין קריאת הזיי"ן לקריאת הסמ"ך דקריאת הסמ"ך בעצמו נקראת בכבדות ולכך אם לפי הברת מדינתינו דוחקין הסגול יותר נראה שהוא בקריאת היו"ד ולכך יש לכתוב יו"ד אחר הסמ"ך אבל הברת הזיי"ן אין בו הפרש הניכר בין אם הוא ביו"ד או לא ולכך יש לכותבו בלי יו"ד אחר הזיי"ן וכמו כן בשם הבעל בכינוי לאזא יש לכותבו בלי יו"ד אחר הזיי"ן כן נלפענ"ד נכון וברור ועיין בהשמטות בזה בשם לאה לייצא עיי"ש:

## שם סימן טז

טז. הב"ש בשמות נשים אות למ"ד העתיק שם לייקו בשני יודי"ן ובסופו וא"ו ונראה דזה השם אינו נהוג במדינתינו אשר יש נשים שנקראין ליקא כי שם השכיח בינינו הלמד נקרא בציר"י והקוף בסגול נראה דצריך לכתוב בחד יו"ד אחר הלמד וא' אחר הקו"ף דמ"ש בשם בילא המפורש באות ב' או שם קילא המפורש באות קו"ף דהם בחד יו"ד וא' בסוף וכן שם ריזל הוא בחד יו"ד אחר הציר"י ולמה כאן יהי' נכתב בשני יודי"ן ולכך נראה דשם הזה המוזכר בב"ש נקרא הלמ"ד בפתח והרגשת יו"ד והקוף נקרא במלאפום

או בחולם לכך נכתב בויי"ו אבל בשם ליקא הנמצא ביניינו צריך להיות נכתב בלמ"ד יו"ד ק' א' ואם כתב כנוסח הב"ש הוא פסול מיהו נראה אם נקראת לפעמים בשם לאה אף דהוי מיעוטא מ"מ מזה מוכח דנצמח שם ליקא משם לאה דאף שכתב הב"ש דאין דורשין השמות לומר דהוי משם לאה היינו בסתמא אם אינו ידוע כלל שנקרא ע"ש לאה אבל היכי דידוע דהמיעוט נקראים ע"ש לאה בכה"ג דורשין השמות ולכך דינה כמו בשרה שארקה ויש לכתוב ליקה בהא' לבסוף והנה פ"א נזדמן לידי באחד שהי' שמו גדלי' ואשתו ליקא והורייתי דודאי בשם ליקא הי' די לכתוב גט אחד כפי דעתינו ולא לחוש לדברי הב"ש אבל כיון ששם הבעל גדלי' והנה מצד זה לבד הי' נראה כיון דהי' דרכו לחתום בחד רשימה על היו"ד ובזה נראה דדי לכתוב גט אחד כיון דבלא"ה כמה דעות לכתוב רק גדלי' ואף הסוברים דיש לכתוב שני גיטן מ"מ היכי דהוי חד רשימה בלא"ה הביא הב"ש באות א' בשמות אנשים דדי בלא וא"ו לבסוף וא"כ הוי ס"ס ולכן די בשם גדלי' לבד מיה' בזה נראה כיון דבלא"ה יש חשש משם ליקא הנרשם בב"ש ולכך יש לכתוב שני גיטן אחד בשם גדלי' בלא וא"ו ובו יכתוב שם ליקא כפי דעתינו כי הוא עיקר הגט והעיקר יש להנתן בתחלה וכמ"ש בחדושינו מכבר דלא כדעת הנו"ב ואח"כ יכתוב גט השני בשם גדליהו בויי"ו ושם יהי' נכתב בשם לייקו כנוסח הב"ש ואז ממ"נ יוצאין ידי שמים אם העיקר לכתוב ליקא כפי נוסחתינו יצאנו בגט הראשון כיון דהעיקר לכתוב גדלי' בלי וי"ו ואם הנוסח כדעת הב"ש יצאנו בגט השני כיון דאם נכתב בשם גדליהו נמי כשר בדעבד כמ"ש בטיב גיטן בזה וא"כ יצאנו בדעבד בשם גדליהו לבד כן דעתי נוטה ומזה יש ללמוד לכל כיוצא בזה וה' יצילני משגיאות ויורני בתורתו נפלאות:

## שם סימן יז

יז הנה ע"ד אשר שאל רו"מ שנקראת בפי כל סאסי' והמסדר כתב בגט שם סוסי' בוא"ו אחר הסמ"ך ראשונה וכ' שמה סוסי והשיב שמדברי ספר בת עיני משמע כן ורו"מ האריך בראיות דהוי שינוי השם דקמץ נכתב בא' אבל בוא"ו הוי חולם או מלאפום כו' הנה דברי רו"מ צודקין מאוד וא"צ להאריך בזה כי בודאי מסדר הגט הזה שכ' סוסי על שם סאסי' אינו יודע בטיב גיטן כלל ולא מבעיא דהגט הזה פסול רק חוששני אף לכל הגיטן הנעשין על ידו כעין שכתבו הפוסקים דאם נמצא פסול בהרשאה דאף הגט פסול דמוכח דמסדרי הגט היו ע"ה כו' כן ה"נ בגט זה מוכח שמסדרי הגט הם ע"ה ולכך לולי חשש הוצאת לעז על הגיטן הי' צריך לחוש לכל הגיטן שנסדרו על ידו כי הנה ניכר שאין בו יד בהוראה אפי' כל דהו. והנה מה שסמך על ספר בת עיני לכתוב שם שאסו בויי"ו

אחר השי"ן הוא טעות גדול ותלי בוקי סרוקי בהגאון הזה דהמעיין שם בתשובה ההוא מדבר שם מענין אחר דשם האשה הי' סושי בסמ"ך שי"ן והמסדר כתב סותי בסמ"ך ותי"ו וכתב במקום הסמ"ך תי"ו וע"ז מפלפל שם בכל התשובה בשינוי מסמך לתי"ו אבל אינו מדבר שם מענין התחלפות מא' לוי"ו רק שם שמה באמת בוי"ו אחר השי"ן והי' נקרא בויו חולם או מלאפום ולא הי' שמה בקמץ כלל ולא הי' השינוי רק בין סמך לתי"ו ואף בזה לא הכשיר שם הרב רק משום דמקצת היו קורין אותה כך בסמ"ך ומכשיר מכח דכ' שם הטפל לבדו נמי בדעבד כשר כמ"ש למעין שם וזולת זה אף בשינוי מתי"ו לסמו"ך הי' פוסלו ומכ"ש אם הי' השינוי בין א' לוי"ו שמשתנה הקריאה מקמץ לחולם שפסול הגט והנה חוץ מזה שמוכח כן בהתחלת תשובת בת עיני שמיירי רק כנ"ל ולא משם סאסי' יש עוד הוכחות גלויות להיפוך מדבריו שם שמדבר משם אחר ממ"ש שם קרוב לסוף תשובתו וכן נראה מדברי תשובת פ"מ שאלה מ"ו בגט שכ' סאשה דמתקרי שאשי שהאריך ומסיק בסוף וז"ל כיון דשם סאשה יוצא משם שאשה ודומה לשי"ן שמאלית לא הוי שינוי בדעבד וכשר עיי"ש. ובנ"ד נראה ג"כ יותר דשם סושי יותר משם סותי דאין לחלות דיוצא משם שאשה כיון דאין הנקודות שוין וכו' וכ"כ אח"כ בסוף תשובתו ממש וז"ל וה"נ בנ"ד בשם סושי שכתב סותי דדמי ג"כ לשינוי הנ"ל דהחליף בין שי"ן לתי"ו דכשר דאין לתלות שם שוסי בשם סאשה שהוא נגזר משם שרה שהוא לשון הקודש כיון שאין הנקודות שוין כו' עכ"ל וא"כ מדהביא ראי' מדברי הפ"מ וכ' א"כ נמי בנ"ד בשם סושי וכו' ואם איתא דמיירי בשם סאשה א"כ היינו ממש דין הפ"מ ומהו לשון וא"כ ה"נ בנ"ד בשם סושי דכאמר ועוד דהרי כתב להדיא דאין לתלות שם סושי שיוצא משם סאשה כיון דאין הנקודות שוין וכפל זה בלשונו ובע"כ דמ"ש שאין הנקודות שוין כוונתו דסאשה הוי בקמץ אחר הסמ"ך ושם סושי הוי בחולם או מלאפום א"כ מוכח דשם סושי אינו בקמץ כשם סאשה ולכך כתבו בוי"ו אבל סאשה דהוי בקמץ ודאי דנכתב בא' אחר הסמך ואם שינה פסול ואין זה צריך לפנים שאם שינה כה"ג דהגט פסול וכמו שהאריך רו"מ בראיות ולכך שלא בעת הדחק ודאי דפסול וצריכה גט אחר ובעת הדחק או שנשאת בזה יש לעיין בזה הנה לכאורה הי' מקום להקל כיון דהוי וי"ו ואלף מאותיות המתחלפות באותיות אהו"י א"כ יש לצדד בזה מה שהביא הב"ש באות ג' גרשון ובאות מי"ם מתתיהו דאף דהיכי דיש שינוי במבטא כשר באותיות המתחלפין בעת הדחק ע"ש וא"כ ה"נ בזה:

מיהו כד דייקינן הא ליתא שראיתי בספר בת עיני בתשובה הנ"ל שהוכיח דאותיות המתחלפין לא מהני רק בסוף השם ולא בתחלתו והביא ראי' מן הש"ס בההוא דהוי קרי

נאפתא וכתב חאפתא אף דתי"ו ונו"ן מתחלפין כיון דהוי בתחלת השם פסול ודבריו נכונים בזה וא"כ ה"נ בין אם נקרא השי"ן או הסמ"ך של סאשי' בקמץ או בחולם ומלאפום השינוי הוא בקריאת האות הראשון ולא מהני מה שהם מתחלפין ובפרט דבלא"ה גם בסוף השם רבו הפוסלין אף בא' א"כ ודאי למעט בפלוגתא עדיף וכדאי סברא זו לסמוך לחלק בין סוף השם לתחלתו לומר דבכה"ג לכ"ע פסול ועוד הי' נראה לפענ"ד לחלק בין שם לעז לשם הקודש דע"כ לא ס"ל להך דעה דבאותיות המתחלפין כשר רק בשם הקודש נקרא סתמא ע"ש הנאמר בתנ"ך ולכך אזלינן בתר הכתוב בתורה ואם הי' בתורה כתוב הי' כשר דשם לא תליא בתורה בשינוי הקריאה דלא שייך בתורה שיאמרו אחר הוא ולכך כיון דבתורה כתוב אותיות המתחלפין ומהני ממילא גם הנקרא ע"ש הכתוב בתורה הוי כאלו שמו כן באות המתחלף ובזה לא יטעו לומר דאין זה המגרש דמסקי אדעתייהו דנקרא ע"ש הכתוב בתורה וכיון דבתורה אם נשתנה שם זה באות המתחלף הי' כשר בגט ג"כ הוא כן אבל בשם לעז שאינו בתנ"ך או שם תרגום כל שאינו מפורש בתנ"ך וא"כ בזה ודאי אזלינן בתר שמו ואם אינו נקרא בשם זה ודאי יטעו לומר דאין זה המגרש דבלשון העולם לשון תרגום לא שייך לחלק בין אותיות המתחלפות או לא ולכך בשם נאפתא ותאפתא דהוי שם תרגום לא מהני שהם מתחלפין ובזה נדחה מ"ש הב"ש סק"ג דאין ראי' להכשיר בס"ת באותיות המתחלפין מגט דשאני גט דהוי עכ"פ בשינוי ע"ש. ולפמ"ש יש ראי' שפיר דאין לומר מטעם דהוי בכינוי דא"כ למה פוסל הש"ס בנופתא וכתבו חאפתא ובע"כ אדרבא מה דכשר הוי רק בשם הקודש הנאמר בתנ"ך ומשום שנקרא כן ע"ש הכתוב בתורה ובתורה אם הי' נכתב כן בחילוף הי' כשר לכך גם בגט כשר ולכך מוכח דבס"ת פשיטא דכשר באותיות המתחלפין ואין הפנאי להאריך בזה ועכ"פ לדינא נראה דבשם לעז וראש השם ודאי דפסול הגט אך בעת הדחק מטעמא דידי או של הספר בת עיני וכדמוכח מן הש"ס הנ"ל בנאפתא ותאפתא ולכך זה פסול אף בעת הדחק ומ"ש רו"מ לדחות הראי' מס' נ"ש בעיר באמברק וגם דחה דברי נ"ש עצמו הכל הוא ברור ונכון וגם מה שדחה הראי' לסתור מדברי הט"ג אות ד' מדבורציא הכל יפה ונכון ואין הזמן גורם להאריך בפרט בדברים פשוטים והעיקר נראה דהגט פסול אף בשעת הדחק והאשה והבעל באיסורן עומדין כמקדם כנלפענ"ד: להרב דק"ק חאליזב:

## שם סימן יח

יח ע"ד אשר שאל מכ"ת בנדון האשה דשם הערוסה הי' רבקה ואח"כ נקראת בפי העולם ריבה אם יש לכתוב בגט המכונה ריבה או דמתקריא ריבה הנה רו"מ ראה ב"ס טיב גיטין רק בשמות אנשים סמ"ך ולא ראה באות ריש בשמות נשים בשם ריבה ממש שכ' שם דיש לכתוב המכונה ריבה והנה לכאורה הדין כדברין דק"ו הוא משם שארקה דהרי בשם שארקה אף הב"ש מודה דיש לכתוב בה"א שהוא קיצור השם ואעפ"כ כתב דיש לכתוב המכונה כמ"ש בשמות נשים אות סמך בשם סאי' ובאות ב' בשמות נשים מכ"ש בשם ריבה דדעת הב"ש לכתוב בא' וא"כ אינו נוטה כ"כ לשמות הקודש מכ"ש דיש לכתוב המכונה מיהו לפי האמת דעתי נוטה לדעת כ"ת דיש לכתוב דמתקריא דהוי בזה ס"ס דלמא הלכה כדעת המ"ש דהיכי דנגזר משם הקודש יש לכתוב דמתקריא ואת"ל כדעת הב"ש דאין כותבין בזה דמתקריא דלמא הוא עצמו שם הקודש וגם כל היכי דהוי ס' כותבין דמתקריא דבזה ודאי יוצא ידי הכל דאף אם צריך לכתוב המכונה אם כתב דמתקריא כשר משא"כ להיפוך אם צריך לכתוב דמתקריא וכתב המכונה פסול לכך נראה דיש לכתוב בזה דמתקריא ואין בזה בית מיחוש כלל ואין כאן מקום להאריך:

ובנדון שאלתו השני' באחד שכתב גט לאשתו ושלחו עי' שליח למקום אחר ומסרו לשליח במקום הכתיבה להוליכו לאשתו והבעל הלך לדרכו ונשתהה השליח איזה ימים במקום הכתיבה ואח"כ באתה האשה למקום הכתיבה ומסר לה השליח שם הגט ושאל מכ"ת היות כי לא נכתב בגט העומדת היום ובאמת ניתן הגט במקום הכתיבה אם יש חשש פסול מחמת מניעת תיבת העומדת היום. הנה בזה אני קורא עליו לא יאונה לצדיק כל און במה שעוררני בזה כי ודאי מצד מניעת תיבות העומדת היום אין בית מיחוש וס' כלל דעיקר בשעת כתיבה תליא דהרי העדים מעידין על יום כתיבתן וחתימתן ואז לא הי' עומדת היום שם וגם אף אם האשה במקום כתיבה וחתימה בדעבד אם כבר ניתן הגט ולא נכתב בו העומדת היום אין בזה בית מיחוש. אך כאן יש מבוכה גדולה אחרת מצד מוקדם כיון דלא נמסר ביום הכתיבה דהנה בפ"ב דגיטין דף י"ח פריך הש"ס גיטן הבאים ממדה"י מאי איכא למימר ומשני הני קלא אית להו והנה בזה יש ב' שיטות דכת אחת ס"ל דכל גט שנמסר ביום שנכתב קלא אית לי' ולאו דוקא ע"י שליח וכת אחרת ס"ל דדוקא גט הבא ממדה"י ע"י שליח קלא אית לי' והנה בכוונת שיטה י"ל בו ב' כוונת או הכוונה דוקא משום שבא ממקום למקום וגם ע"י שליח קלא אית לי' אבל אם ניתן באותו מקום אף ע"י שליח לית לי' קלא או הכוונה כיון דניתן ע"י ולא ע"י הבעל קלא אית לי' ונ"מ אם ניתן במקום הכתיבה ע"י שליח אם כשר או לא ומצאתי בהרא"ש פ"ב

דגיטן בסוגיא דנכתב ביום אות ה' ד"ה אי נמי שכתב וז"ל לפי שיש קול להליכת השליח ולביאתו לפיכך ביש לו קול מידע ידעו זמן המסירה וכ"כ הטור בסימן קכ"ז לשון זה ממש וכ"כ השלטי גבורים לשון זה וא"כ בזה מבואר דלשיטה זו לא הוי הקול רק ממקום למקום שיש קול להליכת השליח ממקומו וביאתו למקום הגט אבל למסרו במקומו ע"י שליח הוי ליה דין מוקדם ופסול והנה אנן נמשכין אחר שיטה זו וכמו דפסקינן בש"ע דגט שלא נכתב בזמנו אין לו תקנה אלא שיש ליתנו ביד השליח א"כ קיי"ל דלא הוי הקול רק ע"י שליח וא"כ בעינן נמי שיוליכנו השליח ממקום למקום ולא שיתנו לה באותו מקום ולכן הגט הזה נמסר לאשה במקום הכתיבה שלא בזמנו הוא פסול ויראו לרדוף אחר הבעל ויתן גט אחר ולא יכנס בפרצה דחוקה בלי מכשול ח"ו זולת אם יהי' מקום עגון ולא יהי' אפשר בגט אחר ימחול להודיעני ובעזה"י אשימה עיני בו לעיין לתקנת עגונת וברוך השם אשר מנעוהו מבא בדבר מכשול וכעת אין מקום להאריך בזה ואף מאפס הפנאי והנה במ"ש לעיל דאם לא כתוב תיבת העומדת היום כשר כ"כ מסברא ואח"ז ראיתי שכ"כ בתשובת בית אפרים סימן ק' והביא כן בשם הג"פ והרלב"ח ותומת ישרים וכוונתי לדעתם בכך וכ"כ בתשובות מאיר נתיבים עיי"ש וראיתי לבאר אם אין הבעל לפנינו ליתן גט מחדש אם יש תקנה שתחזור האשה הגט להשליח ויחזור ויתן לה במקום אחר או לא אם נימא בזה כבר עשה שליח שליחותו ואין בידו להיות שליח מחדש או נימא כיון דעשה שלא כדין והוי גט מוקדם ופסול עדיין לא עשה שליחותו ויש בידו לחזור וליתן לה מחדש. והנה בסימן קכ"ג מפורש בב"ש סק"א דאפילו נפסל הגט בפסול דרבנן נמי לא עשו שליחותן ויכולין לכתוב אחר ודוקא מכח חומרא בעלמא נחשב עשו שליחותן אבל היכי שהוא פסול אפי' מדרבנן נחשב לא עשו שליחותן וא"כ ה"ה בשליח אם שינה בפסול דרבנן לא עשו שליחותן ונהי דבזה יש דעות וקצת פוסקים ס"ל דכל גט שלא נמסר ביום הכתיבה קלא איתי לי' והוי כשר אף שלא ע"י שליח וא"כ לדידהו כשר הגט מ"מ בכה"ג יש ממ"נ אם כהני פוסקים דכשר הגט בכה"ג א"כ נכשר במסירה ראשונה ולהפוסלין הוי פסול ממש דרבנן וא"כ לא עשו שליחותו ויש יכולת בידו ליקח מידו וליתנו לה מחדש במקום אחר אך כד דייקינן יש לעיין בזה כיון דלדידן הוי ס"ס דפלוגתא והוי ס' מוקדם והמשל"מ הל' אישות פ"ז הלכה כ' נסתפק בשלח שליח לקדש לו אשה וקדשה קדושי ספק אם מקודשת א"כ משמע דספק קידושין לא מקרי שינה בשליחותו וא"כ היכי דשלח שליח וגרשה גרושי ספק דהוי ספק גרושין נמי לא מקרי שינה בשליחות וא"כ אינו דומה לסימן קכ"ג הנ"ל דשם הוי ודאי פסול דרבנן ולכן נחשב עשו שליחותן אבל כאן דהוי רק ס' גט לדינא וא"כ י"ל אולי הלכה כדעת

הפוסקים דנחשב מוקדם ופסול הוא ומ"מ עשה שליחותו כיון דאנן לא ידעינן הלכה כמאן והוי לנו ספק גירושין ונחשב עשה שליחותו כן יש לכאורה לצדד בזה אך יש לחלק בין קדושין לגרושין דבקדושין י"ל דניחא לי' אף בספק כיון דתחלה הוי הברירה בידה למאן בו וכעת אגידא בי' וצריכה ממנו גט והברירה בידו שלא ליתן לה הגט וא"כ תהי' מכרחת לקבל ממנו קדושי ודאי להנשא לו וגם מסתמא לא תקבל עוד קדושין מאחר דמה הנאה לה מזה ולכן אף קדושי ספק הוי קיום השליחות ואינו שינוי בשליחות אבל בגירושין מה הרווחה יש לו בגרושי ספק יותר מאם לא נתגרשה כלל ולכך בזה ודאי דגרושי ספק הוי שינוי בשליחות ותדע דהרי אף בקדושי דרבנן נסתפק המש"למ אם לא הוי שינוי ובסימן קכ"ג מפורש דאם הגט פסול אפי' רק מדרבנן הוי שינוי אף דכשר מן התורה ומכ"ש דראוי לומר להיפוך דהיכי דהוי מן התורה רק מדרבנן דהוי שינוי ובע"כ קדושין מגרושין ולכך נראה עיקר דמותר ליטלו ממנו ולחזור וליתן לה במקום אחר וז"ב ונכון לפענ"ד שוב הגיד לי הגאון מוהר"י אבדק"ק לבוב שבכה"ג על אה"ע מסתפק בדין הנ"ל אם ניתן במקום הכתיבה ע"י שליח עי"ש ולא הרגיש בדברי הרא"ש הנ"ל:

## שם סימן יט

יט. מעשה באשה אחת שהי' חותמת א"ע רבקה ובפי כל נקראת ריבלה ונשאלתי איך לכתוב בגט והוריתי דיש לכתוב רבקה המכונה ריבלה והנה מ"ש ריבלה בה"א אף דבב"ש כתב בא' נראה דט"ס הוא בב"ש דכיון שהוא שם הקודש יש לכתוב בה"א וכן מצאתי בספר טיב גיטן שכ"כ ומה שקדמתי שם רבקה אף שהספר ת"ג כתב דדוקא אם יש עלי' וחתימה יחד אז מקדימין אותו שם אבל בעלי' לתורה לבד או חתימה לבד מקדימין שם שהכל קורין תחלה מ"מ נראה דחוץ ממה שאין דבריו מוכרחים ומלשון הב"ש בסדר הגט הראשון ס"ק י"ט במ"ש בלשונו או סתם אשה שאינה רגילה לחתום משמע הא אם רגילה לחתום כותבין שם הטפל שחותמת בו תחלה וא"כ מוכח דבחתימה בלי עלי' לתורה נמי מקדימין שם הטפל שחותמת בו דהרי באשה ליכא עלי' לתורה וא"כ נסתרו דברי הטי"ג רק אף גם לפי דבריו היינו רק אם שניהם של עריסה אז ס"ל דבעבור חתימה לבד אין לו משפט הבכורה אבל אם החתימה או העלי' לתורה הוי שם העריסה והשני שהכל קורין בו אינו של עריסה ודאי דנחשב נמי ב' מעלות ומקדימין נמי אותו שם וא"כ ה"נ באשה שחותמת רבקה ונקראת ריבלה ודאי דתחלה נקראת רבקה ומרבקה נשתנה לקרותה ריבה או ריבלה כדרך העולם כך אבל אין הדרך להיפוך להיות שם העריסה ריבה ואח"כ ישתנה לרבקה ולכך ודאי דרך העולם להיות

שם העריסה רבקה ואח"כ נשתנה לשם ריבלה ולכך יש להקדים אותו שם תחלה ושוב ראיתי בתשובת בית אפרים אה"ע סימן צ"ב מבואר כן אלא שלא הביא דברי הטי"ג ולא ביאר כאשר בארתי גם מ"ש דיש לכתוב המכונה ריבלה הנה בבית אפרים כ"כ דיש לכתוב המכונה ריבה אך לכאורה דבריו תמוהין כיון דשם ריבה הוי שם הקודש יש לכתוב דמתקרי הן אמת שלפי דמשמע מדבריו אינו שם הקודש רק משום שנגזר משם רבקה א"ש בזה דשייך בי' המכונה אבל באמת נראה דשם ריבה שם הקודש בפ"ע מלשון הש"ס מעשה בריבה אחת או מלשון רבי' בא לעולם וא"כ כיון דהוא שם הקודש בפ"ע שייך לשון דמתקרי' ויותר ראוי לכתוב דמתקרי כי אף אם הוא של חול אין קפידא בדיעבד אבל להיפוך לכתוב המכונה על שם הקודש יש קפידא טובא ולכן יש לכתוב דמתקרי' ריבה אך בנ"ד דאינה מתקרי' ריבה בפי שום ברי' רק ריבלה ודאי אינו שם הקודש רק נגזר משם הקודש ולכך יש לכתוב המכונה ריבלה כנלענ"ד נכון לדינא:

## שם סימן כ

להרב דק"ק סאסוב:

כ. ע"ד אשר שאל כת"ר בכתיבת שם האיש והאשה והנה במה ששאל על שם האשה דנקראת רוסה וקצתם קורין אותה רוסיא וקצתם קורין אותה רוסיל. הנה לדעתי הדבר פשוט ששם רוסיל א"צ לכתוב כי הוא קיצור השם משם רוסה כדאשכחן כיוצא בה בכמה דוכתא אבל שם רוסיא ודאי יש לכתוב אך מ"ש שם רוסיא בא' נראה דודאי אינו דכיון שכתב הב"ש בשמות אנשים אות סמ"ך דשם רוסה יוצא משה רבקה ויש לכתוב בה"א א"כ ה"ה נמי שם רוסיא הוי כמו שם סאיי' שהסכימו לכתוב בה"א משום שיוצא משם שרה ומה לי שם סאיי' או רוסיא לכך יש לכתוב בהא לבסוף ויש לכתוב דמתקרי כיון שהוא שם הקודש ואם ידוע מה הי' שמה מערוסה יש לכתוב שם זה תחלה ואם לא יש לכתוב שם שקורין אותה ביותר תחלה ועל השני דמתקרי. גם במ"ש כת"ר במכתבו רוסיא בוי"ו אחר הרי"ש אין זה ברור רק יש לחקור אם הוי במשמעות הלשון במלאפום אחר הרי"ש או בחיר"ק ואם א"א למיקם עלה דמלתא דיש לכתוב ביו"ד אחר דמן הסתם הוא שם אחד עם שם ריסה דהוי בחירק גם יש לדמות לספק אם כותבין בה"א או באלף דמעלין בקודש כו' כן י"ל נמי בזה ומה שנסתפק בשם המגרש בעני' ושם הקודש של בן ציון לא ידעתי איך עלה על דעתו שלא לכתוב שם בעני' כלל אחר שבפי כל נקרא בעני' ואף שעולה לתורה בן ציון מ"מ איך יעזוב שם שנקרא בפי כל ויכתוב שם הטפל ומ"ש כת"ר ששם בעני' הוי רק שם גנאי לבנימין הנה באמת אינו שם גנאי רק הוא שם

בפ"ע והרבה ראיתי שנקראים כן בפניהם והוא שם ממש לא שם גנאי גם אין לומר דהוי קיצור השם מבן ציון חדא דאין הנקודות שוין כלל ועוד כיון דבן נכתב בנו"ן שבסוף התיבה א"כ נראה דהוי ציון שם בפ"ע ועיין בטיב גיטן שלא הכשיר בכתב תיבה אחת רק משום דניכר ההפרש ע"י הנו"ן הא בלא"ה הי' פסול גם כתב דיפריד קצת א"כ מוכח דציון הוי שם בפ"ע וא"כ שם ציון אינו נכלל בכלל בעני' ולכן ודאי דצריך לכותבו גם כיון דיש לו שם הקודש אחר בנימין ולכך ודאי מחויב לכתוב שם בעני' ואם לא כתבו פסול אך אני תמה על כת"ר איך לא ראה דברי הב"ש באות ב' שמבואר כן בשם בניה וז"ל שם בניה כתב מהרש"ל שם בניהו אינו נמצא בזמנינו כוונתו דודאי שם בניה הוי שם הקודש יוצא משם בניהו רק דאין לספק אולי יש לכתוב בוי"ו כמו בחזקי' יחזקיהו שעי' ישעיהו לכך כ' דשם בניהו אינו נמצא בנינו ולכך יכתוב רק שם בניה ולא בוא"ו וא"כ עכ"פ בניה הוי שם הקודש ויש לכתוב דמתקרי' ואף אם הוא ס' אין קפידא אם כותבין דמתקרי מיהו כיון דמנהגינו בכל המקומות לכתוב בעניא יש לספק אולי הוא קיצור השם משם בענדיט ואולי אינו כלל משם בניה המוזכר בב"ש ולכך נראה דיש ליתן ב' גיטן א' בשם בן ציון דמתקרי בניה והשני ציון המכונה בעניא ובזה יצאנו ידי כל החששות ועיין בשם בענדיט בב"ש דתליא במנהג המקומות ע"ש כן י"ל בזה לכך נראה כמ"ש בזה כן דעתי נוטה להלכה ולמעשה וימחול כ"ת להודיעני אם עשה כן ואם יהי' לו מקום לפקפק יודיעני ואראה להשיבו בעזה"י:

והנה חזר הרב והשיב לי על דברי וזה אשר השבתי לו הנה דבריו קבלתי ואחרי רואי כי אין דבר חוצץ ביני ובינו לדינא בשם האשה רוסיה כי כ"מ נמי מודה דאם כ' בה"א נמי טוב ודאי הנכון לעשות כאשר כתבתי לכתוב בה"א בסימן שנתנו לדבר דמעלין בקודש ולא מורידין ואף אם יש ספק נמי יש לכתוב בה"א ולזה לא ראיתי להאריך בזה ובשם הבעל בעניא שכתבתי דאינו כקיצור השם כיון דשם ציון הוא שם בפ"ע ואינו נזכר בפ"ע בשם זה כלל וע"ז הקשה משם אייזק שהי' לו שם אחר לא הוי צריך לכותבו כו' הנה ידידי קושייתו אינו עלי רק על הט"ז והנמשכין אחריו בכמה שמות בענין זה וכ' דהיכי דאין הנקודות שוין לא נחשב קיצור השם וכבר ישבתי בתשובה אחת בכמה מקומות שסותרין כלל זה אך תירוצי שם לא יועיל כאן. אך נראה דהכוונה בזה דהנה בשם יצחק יש קיצור השם איציק וזה שפיר דומה לשם יצחק ומשם איצק נסבוב השם איסק וממנו נמשך שם אייזק ולכך בזה כ"א יש לו דמיון להשני קצת ולזה לא הי' צריך לכותבו לולי שיש לו שם הקודש אחר הקודש ודאי אבל בכינוי אחר שאין לו דמיון כלל לשם דצריך לכתבו ומה שחשש איך לכתוב בן ציון המכונה בעניא הרי יש לומר דקאי אדסמיך לי'

ובאמת זה אינו כינוי לציון כלל רק לשם בן ודומה למ"ש הב"ש למשה יהודה המכונה ליב כו' הנה כבר הכריע הנו"ב דלא כוות' והמכונה לא קאי על השם רק על האדם שמכונה כך עי"ש וגרירי עלמא כוותי':
ומ"ש דנ"ל דט"ס הוא בב"ש בשם בני' הנה ספר שמות של מהרש"ל אינו בידי אך בודאי תי' אצל הרב הגאון בעל מחבר ס' טיב גיטין ומדלא הגי' בו ודאי כי כפי הנוסחא שלפנינו הוא אמת ואין מקום להאריך בזה יותר. לק"ק טאמשוב:

## שם סימן כא

כא ע"ד שאלתו כי זה תשעה שנים נתגרשה שם אשה אחת ונכתב בשם הבעל ארי' המכונה ליב ואח"כ הוגבה עדים בב"ד שהי' עולה לס"ת בשם יהודה והתרו בה שלא תנשא לאיש ע"י ערעור הבעל וגב"ע הנ"ל וברוב הימים עמדה האשה ונשאת לבעל וכסבורה שהיא מעוברת וכעת יש עלי' מערערים ע"י ערעור הנ"ל והפרשו אותם וכעת נפשה בשאלתם אם מותרת לישב תחת בעלה או לא והוא מקום עיגון ביותר מצד עקשות הבעל הראשון ומצד נימוסי המדינה שא"א לגרשה כעת ואחד מן העדים שהעיד כבר מת רק אחד מהם עדיין הוא חי' ע"כ תורף השאלה בקצרה תשובה הנה לפום ריהטא דאין כאן מקום להתיר ובודאי אסורה לזה ולזה וצריכה גט מזה ומזה והי' בדעתי למשוך את ידי מכל וכל אך אחרי שובי נחמתי כי נכמרו רחמי על האשה להיותה נשארת עגונה ועגומה ולזה לקחתי מטה האלהים בידי להיות בעוזרי להאיר עיני בדבר הלכה ולפתוח לה פתחא דהיתרא,:
וראשון לציון נדבר בגוף הדין בלא נזכר שם האיש והאשה בגט או בשינה אם הוא בטל מה"ת או אינו רק פסול דרבנן והנה כבר ראה רו"מ ב' הדעות שהובאו ביתה יוסף ובשאר אחרונים דכמה פוסקים ס"ל דהגט בטל מה"ת ודעת המרדכי בשם רבינו יואל דאינו רק דרבנן והנה הכל תמהו על רבינו יואל הנ"ל מן הש"ס דגיטין דף כ' דקאמר שם בההוא דאעל לבה"כ ונטל ס"ת ונתן לדביתהו כו' וקאמר ר' יוסף למאי ניחוש כו' הא בעינן שינה שמו ושמה משמע דאין בזה חשש כלל מה"ת וגם כבוד תורתו כ' לפלפל בזה ואין דרכי להשיב על הפלפול וכשאני לעצמי הנה בתשובתי מכבר בילדותי זה שנים רבות כתבנו ישוב נכון ואזכרנו כאן בקיצור די"ל דעיקר טעם רבינו יואל דלא בעינן שמה מה"ת היינו משום דתפיסתה מוכחת עלי' ומקורו מדברי הר"ן בכתובות דכ' הטעם דלכך אינו נאמן בשטרות לקוח בלי כתובה משום דעיקר הטעם דנאמן במטלטלין לקוח הוא משום דתפיסתן מוכחת עליו וא"כ תינח במטלטלין דעיקר כוונתו לזכות בגופן אבל

בשטרות דאין כוונתו לזכות בגופן רק בהראי' שבהם ולכן אין תפיסתן מוכחת לזכות בהראי' שבהם ע"ש. וא"כ בגט דהוי תפיסתו רק לזכות בגופו דעיקרו הוי להיות מותרת בו ולא נעשה לראי' ולכן שוב הוי תפיסתו מוכחת עליו ולכן לא בעינן מה"ת שמו ושמה זה טעם של רבינו יואל ולכך א"ש דתינח בכותב לה גט בלבד דהוי תפיסתו מוכחת עליו דלגרושין הוא ולכן לא בעינן שמו ושמה מה"ת אבל התם שנתן לה ס"ת שלימה לו יהא דהוא נתן זוזי לספרא תחלה לשם גירושין עכ"פ מהתפיסה שלה ליכא הוכחה דלגרושין הוא ולכן שפיר אם ליכא שמו ושמה לא הוי גט מן התורה דבעינן שיהי' מוכח מתוכו ובזה לא מוכח מתוכו אך בסתם גט הוי תפיסתו מוכחת עליו והוי כמוכח מתוכו אבל בס"ת בכללה אין תפיסתה מוכחת עלי' לכן פסול מן התורה והארכנו שם בישוב דברי הרמב"ם בזה:

ובעת נראה עוד ליישב דברי רבינו יואל להמעיין בש"ס שם דקאמר שם מה אמרת ליחוש דלמא אקדים זוזי לספרא מעיקרא כו' ולפ"ז נראה דודאי אם ידעינן שנתן לה גט אף אם לא הי' בו שמו ושמה הי' נמי גט מה"ת אבל התם דלא ידעינן כלל אם הי' עליו תורת גט רק דהי' ס"ד דניחוש מספק דדלמא אקדים זוזי לספרא וא"כ כיון דספקא הוא לא מבעי' לשיטת הרמב"ם דס"ל דכל ספקא מה"ת לקולא רק מדרבנן לחומרא פשיטא דא"ש אך אף לדעת הסוברים דמדרבנן לחומרא מ"מ הם מודים דהיכי דהוי חזקה הוי מה"ת לקולא כיון דקיי"ל דתרי ותרי ספקא דרבנן ומדאורייתא אוקמיה אחזקה וא"כ ה"נ כיון דיש לה חזקה איך מה"ת ניחוש לדלמא אמר לספרא מעיקרא ובע"כ כוונת הש"ס דעכ"פ מדרבנן הי' ראוי לחוש לספקא ולכן שפיר משני הא בעינן שינה שמו ושמה ועכ"פ מדרבנן לא הוי גט בלי שמו ושמה וא"כ ממ"נ מה"ת בלא"ה אין לחוש לספקא ומדרבנן הרי שוב בלא שמו ושמה בלא"ה אינו גט ולכן אנן בלא"ה אין לחוש לזה לספקא אבל היכי דודאי הי' בתורת גט י"ל שפיר דמה"ת הוי גט אף בלי שמו ושמה והי' מקום להאריך בזה אלא דלאו לפלפולא קאתינא כי אין כחי עמדי בצירוף טרדתי בענינים אחרים ונדבר רק מעיקרא דדינא:

הנה זה ודאי אם לא ערעור מפי העדים רק מפי הבעל ודאי לא מהני ואינו נאמן לאוסרה ובפרט בז"הז כיון דמטילין חרם על כל מי שיודע פסול בגט ואינו מגיד וכיון שלא הגיד בשעת מעשה אין אדם מע"ר וא"י לערער בזה רק עיקר החשש בזה מכח ערעור העדים ונחקור מתחלה אם ערעור דע"א מהני בזה והנה הב"י הביא בשם התה"ד סימן קל"ח וכן הביאו הב"ש בסימן קכ"ט והג"פ שם דאפי ע"א מערער על שינוי השם אביו פסול אך נראה דהיינו דוקא בשם אביו דהת"ה יהי' הולך בשיטת הסוברים שהביא הב"י בסימן

קכ"ט והב"ש סימן קכ"ט דכותבין שם אביו עפ"י עצמו והנה בזה לא שייך לומר דכל מקום שהאמינה תורה ע"א הרי הוא כשנים דבע"ד בעצמו אינו בתורת עד כלל וכמ"ש הראב"ד לענין עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה דבע"ד בעצמו אינו בגדר עד כלל ובע"כ טעם הדבר מה דעל עצמו אינו נאמן וע"ש אביו נאמן היינו דשם עצמו בעינן מה"ת ואם לא כתבו כלל בטל א"כ בעינן מה"ת לפרש שמו ובעינן עדות על גוף הדבר דשמו כך וכך והיכי דבעינן עדות לא מהני דברי הבע"ד בעצמו אף דע לג אבל בשם אביו דלא בעינן מה"ת לפרש שם אביו ואם לא כתבו כשר ואין חשש בו רק בשינה וא"כ בזה לא בעינן עדות על גוף הדבר דשמו כך רק לענין חשש שמא שינה שמו ועל שינוי לא חיישינן לקלקלה במתכוין וכמ"ש הפוסקים גבי המביא גט ממדה"י דלא חיישינן למזויף דאינו עשוי לקלקלה במתכוין ולכך בזה שפיר סמכינן עפ"י עצמו ומה"ט גופ' לענין ערעור הוא להיפוך דעל שם האב דסומכין עפ"י עצמו ובע"כ דלא בעינן בזה עדות כלל ולכן לא מבעי' אם נכתב עפ"י עצמו דיכול ע"א לערער רק אף אם נכתב עפ"י אחר כיון דלא בעינן בזה עדות לא שייך לומר כל מקום שהאמינה תורה ע"א הרי הוא כשנים לכן מהני שוב אח"כ ערעור דחד אבל בשם הבעל והאשה עצמן כיון דעכ"פ בעינן שיהי' מפי אחר לו יהא דהוא מפי אשה או קרוב כיון דעכ"פ בעינן בזה עדות רק כיון דהוי ע"לג די בזה ועכ"פ כיון דבעינן שם עדות רק דאשה וקרוב נאמנין בזה שוב אמרינן כל מקום שהאמינה תורה ע"א הרי הוא כשנים ואין ערעור חד מהני אח"כ כמו דמפורש בש"ם ופוסקים סימן י"ז לענין עדות אשה שמת בעלה ה"ה נמי בזה ממש ועוד אומר אני בלא טעם דכל מקום שהאמינה תורה ע"א הרי הוא כשנים י"ל דבזה אין ע"א נאמן לאוסרה כיון דקיי"ל אין ע"א נאמן לאסור בדבר דיש לו חזקות וא"כ ה"נ בזה כיון דכבר נתגרשה ויצא הדבר בהיתר כבר הוא בחזקת היתר ממש וכדמשמע ביו"ד סימן ח"י בנאבד הסכין ואח"כ נמצא פגום דלית לן בה משום דיצא בהיתר ובארנו כן הכוונה בחדושינו בילדותי ומצאתיו אח"כ בס' משנת חכמים על משניות דהכוונה דחזקת איסור לא שייך בזה עוד כיון דיצא הדבר בהיתר ע"ש וא"כ ה"נ כיון דנתגרשה ויצא הדבר בהיתר נחשבה בחזקת היתר ואין ע"א נאמן לאוסרה ואינו דומה לע"א המעיד במיתת הבעל שם אין עדותו רק דרבנן לרוב הפוסקים ולא מן התורה וגם אף להסוברים דהוי מן התורה התם שאני דהוי עדותו נגד החזקה ממש ובעדותו סותר לחזקה ממש גם עיקר היתרו הוא ע"י זה לכך לא אלים כח דהיתרא ע"י כך ולא נחשב חזקת היתר ממש לכך הי' ראוי שע"א נאמן לאוסרה ולכן צריך לטעמא דכל מקום שהאמינה תורה ע"א הרי הוא כשנים אבל בזה לענין שם המגרש דלכ"ע נאמן מן התורה משום ע"לג ומשום דבזה

אינו סותר החזקה ממש דהרי אינו מעיד רק על שמו ולא על היתרה וא"כ אינו סותר בעדותו החזקה ושוב אלים לי' עדותו טפי ונחשב כשנים דהרי עדות כזה נחשב כ"כ אף לד"נ כמ"ש שם הרמב"ם בפט"ז דסנהדרין ואח"כ כשכותבין הגט עפ"י עדות זה הוי היתר ברור וע"י עדי הגט הוא שהותרה ואלים לה חזקת היתר דידה וכיון שיצא הדבר בהיתר דינו כדין דבר שיש לו חזקת היתר ואין ע"א נאמן לאוסרה ואף דהרמ"א כתב בסימן קכ"ז ביו"ד דהיכי דאיכא לברורי נאמן ע"א והש"ך כתב שם שהוא תלמוד ערוך נראה דהיינו דוקא בשאר איסורין ולא בדבר שבערוה אבל בדבר שבערוה אף בע"לג אינו פחות משנים ותדע דהרי ילפינן דבר דבר מממון ובממון ודאי אין מוציאין ממון בע"א אף בעל"ג וה"ה בערוה ומה דבעד מיתה נאמן משום ע"לג לחד סברא שבש"ס היינו רק להתיר ולא לאסור וכמ"ש התוס' בקדושין ובש"ע סימן קכ"ז דיותר ע"א נאמן להתיר מלאסור וא"כ ה"נ בשלמא להתיר נאמן בעל"ג אף דהוי דבר שבערוה אבל לאסור אינו נאמן בדבר שבערוה אף דעל"ג וגם התם במת יש בו צירוף דאשה דייקא וכמ"ש התוס' ביבמות שם דאף להך סברא דעל"ג שייך דייקא קצת וכאן בהכרת שם האיש כיון דאינו מעיד נגד החזקה ממש הוי כדבר שאין לו חזקת איסור ולא חזקת היתר דנאמן ע"א אבל לפסול הגט כיון שכבר יצא הדבר בהיתר הוי נגד החזקה ממש וכאן ליכא מעלה רק דעל"ג ודאי לא מהני בזה כיון דאין דבר שבערוה. פחות משנים ואף דבדברי ת"ה שהביא הב"י הנ"ל כתב שע"א נאמן בשינה שם אביו הנה המעיינן שם אין משם ראי' רק להיכא דאפשר לברורי ויש אומדנא דכמה יודעים בדבר אז אף דעתה לא שמענו רק מפי ע"א ראוי לחוש לדבריו אבל היכי דא"א לברורי עכשיו גם הוא מודה דא"צ לחוש לדבריו דהנה ז"ל בסימן קל"ח ואשר כתבת שאין עדות ברורה ששמו דן תמיהני וכי אין עדות די כמ"ש מהרר"ט דודך שידוע לו שהי' שמו דן נתנאל וחניכתו מוכיח עליו והוא דעדים בצד אסתן עיין פרק שני דכתובות במרדכי איך מפרשים עדים בצד אסתן וכו' משמע דלאו לדברי העד לבד חשש רק שהי' ניכר שהי' שם עוד עדים רק שהשואל רצה לדמות למה דאמרינן עדים בצד אסתן ותאסר ואין לחוש להם לזה דחה התה"ד דמהתם אין ראי' דכאן כבר יש לפנינו ע"א ולכן ראוי לחוש גם למותר העדים אבל בלא"ה גם הוא לא הי' חושש לע"א וגם ממ"ש וחניכתו מוכחת משמע דרק בצירוף הרגליים לדבר דחניכתו מוכחת לדברי מוהרר"ט אבל בלא"ה לא הי' סומך עליו רק כיון דיש רגליים לדבר נאמן וגם נראה דהתה"ד יסבור כדעת הש"ך בסימן קכ"ז דלדידן ספיקא הוי ולחומרא חיישינן דע"א נאמן נגד חזקת היתר ולכך כיון דבשאר איסורין נאמן לחומרא נגד חזקת היתר אף בליכא לברורי ולכן נהי דערוה שאני דאין דבר שבערוה פחות מב' היינו חד דרגא היכי

דליכא לברורי אבל באיכא לברורי לא שמענו ולא מדמינן בזה לד"מ וכיון דמספקא הוי לכך חיישינן לחומרא גם בזה כמו דחיישינן בשאר איסורין היכי דהוי נגד חזקת היתר אבל לדעת הטוש"ע ורוב הפוסקים דס"ל להלכתא דאין ע"א נאמן נגד החזקה חזקת היתר וא"כ כיון דבשאר איסורן אין ע"א נאמן נגד חזקת היתר רק באיכא לברורי ורגליים לדבר ממילא בדבר שבערוה דאיתקש לממון בע"כ דגרע משאר איסורין בזה נחתינן חד דרגא ואף באיכא לברורי אין ע"א נאמן בדבר שבערוה כיון דיש חזקת היתר ולכן אף אם הי' בנ"ד כעת איכא לברורי נמי הי' לנו עמוד גדול שיטת הפוסקים והש"ע בסימן קכ"ז לענין היוצא לנו משם דלדידהו אין ע"א נאמן אף בשינוי שם אביו ומכ"ש בשם עצמו מכ"ש בנ"ד דנראה דהשתא ליכא לברורי עוד איך הי' שמו קודם אז אם נלך בתר השתא דאין לפנינו רק ע"א אין לנו לחוש לעדותו ובזה אף התה"ד מודה מכח כמה טעמי שאמרנו חדא דהוי שם עצמו גם ליכא לברורי ולא רגליים לדבר אך עיקר החשש בזה הוי ממה שהעידו בתחלה ב' עדים בזה אך נראה דגם בזה אין בית מיחוש דהנה כפי המובן מתוך השאלה נראה שהעידו כן שלא בפני האשה וכיון דאין מקבלין עדים שלא בפני בע"ד ולדעת הש"ע בסי' כ"ח וכמה פוסקים דאפי' קבלוהו בדעבד לא הוי קבלה ואפי' לדעת המאירי שהביא הנ"ב בסימן ע"ב דלענין איסורא מקבלין שלא בפני בע"ד כתב שם דהיכי דיש צד ממון ודאי בעינן בפני בע"ד וכאן נ"מ לענין האשה דאם אין גט צריכה להחזיר את הכתובה וגם מגיע לה ממנו מזונות וא"כ כיון דנ"מ לענין ממון וגם הוי מציאתה ומע"י שלו וכיון דיש כמה נ"מ לענין ממון ולירושתה ודאי בעינן בפני בע"ד וא"ל דהיכי דיש אונס והכרח כגון שהיו העדים חולים מקבלין שלא בפני בע"ד מכ"ש הכא שכבר מת אחד מהם ז"א דודאי אם קודם קבלת העדים הוי האונס וא"כ היו מותרין לקבל שלא בפני בע"ד בזה מותרין לעשות כן לכתחלה אבל היכי דבשעת גביית עדות לא היו חולים והי' אפשר לקבל בפני בע"ד והב"ד בעצמן נתרשלו וקבלו שלא בפניו אין קבלה זו כלום ואף דאח"כ אירע אונם לא מהני ושוב ראיתי בנו"ב שהרגיש בזה הסברא הנ"ל וכתב דבד"מ כתב דאף בזה מפני הקבלה ובזה אין ראי' דהד"מ לשיטתו דס"ל דבדעבד הוי דין ולכן היכי דא"א ודאי מהני אבל לדעת מהרש"ל שהביא הש"ך דס"ל דאפי' בדעבד לא הוי' קבלה א"כ ודאי ס"ל שקבלוהו שלא כדין תחלה אף שאח"כ אירע אונס לא מהני וכדאי הוא המהרש"ל לסמוך עליו במקום עגון ולכן כיון שקבלה ראשונה לאו כלום וא"כ לא מבעי' לדעת הסוברים דא"י להחזיר ולהעיד בפניו דאין כאן שום עדות לאוסרה אך גם להסוברים דמהני שיכולין לחזור ולהגיד מ"מ כיון דעתה אין כאן רק ע"א וכבר הותרה ע"י הגט אין ע"א נאמן לאוסרה בכה"ג כיון דעתה ליכא לברורי

דלא הוי שמו ארי' וגם הוי בשם עצמו אין ע"א נאמן לאוסרה ואמרינן דמעיקרא הי' שמו ארי' ועתה הוא ששינה מחדש לשם יהודה כדי לקלקלה וזה היתר אחד הנראה לפענ"ד בזה:

ב. נראה לומר בזה היתר והוא מה שהרגיש רו"מ ג"כ בזה אך הוא רוצה להוכיח משום דחזקה על ב"ד שעשו כהוגן ובאמת המסדר רק אחד ובאחד י"ל דלא שייך חזקה זו אבל באמת אין אנו צריכין לכך דהרי זה מוסכם בכמה דוכתי דחזקה על העדים שעשו כהוגן כדמוכח בכמה דוכתא עצמו מספר וא"כ ה"נ בודאי עשו כדין וחקרו אחר הדבר ויודעים ששמו הי' ארי' ובפרט כיון דמבעי' בפ"ב דכתובות אם אמנה שבשטר קמסהדי או אכולה מלתא קמסהדי ופי' הש"ך והב"ש וכן כתב הר"ן וגם הג"פ כ"כ דהאיבעי' הוא אם כוונתם הוא רק שמעידין שהוא מוחזק בכהן או שיודעים בבירור שהוא כהן ולענין יוחסין אין מעלין רק ביודעים כן בבירור ולא משום חזקה ופירושו מוכרח מדלא קאמר בש"ס נ"מ לפסול השטר גופא כגון שכתב בו כהן ונמצא שאינו כהן דאם אמנה שבשטר קמסהדי לא נעשו העדים שקרים וכשר השטר ואם אכולה מלתא קמסהדי נעשו העדים שקרים ובהדי סהדי שקרא ל"ל וגם הוי עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ובע"כ דעל מוחזק ודאי מעידין ולכן אם נמצא שאינו כן בודאי בין כך ובין כך בטל השטר ובע"כ כדעת הש"ך והנה הרשב"א כתב דודאי דבלשון העדים ודאי אכולה מלתא מסהדי ומעלין ממנו ליוחסין וא"כ חזינן דאין זה נוגע לשטר ואף אם הוא רק מוחזקין בו שהוא כהן נמי רשאין לכתוב עליו כהן ואף עפ"י אשה או קרוב הי' רשאי לקראו כהן כיון דהוי על"ג גם הם נאמנין ליוחסין ודאי לא מעלין מהם ואעפ"כ אמרינן דאכולה מלתא קמסהדי ומסתמא כוונתם שהוא כהן ויודעים המה שהוא כן וא"כ ה"נ בגט שהוא לשון העדים ודאי דאכולה מלתא קמסהדי ובפרט בשם האיש עצמו ושם האשה דזה הוא עיקר העדות והגט הוי בזה כמו מנה שבשטר דהתם ולכך כמו במנה שבשטר ודאי מעידין עליו בבירור כן ה"נ בשם האיש והאשה ודאי סתמא הוי כמעידין עליו בבירור והוי כאלו הי' מעידין בפירוש שיודעים ששמו ארי' ואף דאפשר שהעידו מפי אשה או קרוב מ"מ אמרינן אכולה מלתא מסהדי ומעידים שיודעים כן בבירור ועוד כיון דהש"ס בפ"ב דכתובות דף י"ט ע"ב דפריך הא תרי ותרי נינהו משמע שם דהעדים החתומים על השטר נחשבו כאלו הם מעידין שהשטר כשר ונחשבו כשנים לגבי שנים וא"כ ה"נ עדים החתומין על הגט שפ' גירש פ' הוי כאלו מעידין בפי' שהגט כשר וא"כ הוי כאלו מעידין לפנינו ששמו ארי' ולכן אף אם עדים מכחישין שלא הי' שמו ארי' רק שמי יהודה נמי הוי להם דין תרי ותרי ולכן שוב כיון דאין העדים מעידין שלא הי' שמו ארי' רק

שמעידין דבמנין שלהם הי' נקרא לתורה בשם יהודה ודאי ראוי ליישב דברי העדים שלא יהי' מוכחשין כדקיי"ל בכל שתי כתי עדים המכחישות זא"ז דראוי ליישב דבריהם במה דאפשר כן ה"נ הי' אפשר ליישב דבריהם שבמנין א' הי' נקרא יהודה ובמנין אחר הי' נקרא ארי' ובפרט די"ל דכך הי' המעשה דתחלה נקרא יהודה אבל אח"כ שלשים יום קודם הגט הי' מחזיק עצמו בשם ארי' ולכן עידי הגט שראו שהוחזק למ"ד יום בשם ארי' כתבו ארי' ובפרט כיון שחזינן שההוא גברא רצה לעשות רמאות באשתו ולפסול הגט וא"כ ידע שאם לא יחזיק עצמו כלל בשם ארי' לא יכתבו עליו שינוי השם כיון דהוא בן עיר ובלא"ה אסור לכתוב בלי חקירה וא"כ לא יעשו ידיו תושי' ולכן בודאי שינה איזה זמן מה מקודם והקרא מנפשו ארי' ולכן העדים שהוחזק למ"ד יום בשם זה כן כתבו בגט ובפרט כיון דחזקה על העדים שעשו כהוגן אמרינן דודאי חקרו וידעו ששם ארי' הוא עיקר ושם יהודה טפל ולכן כתבו שם זה עיקר ואף דמן הדין יש לכתחלה לכתוב גם שם הטפל מ"מ בזה שייך לומר חזקה על העדים שעשו כהוגן דאין החיוב עליהם רק לדקדק אחר עיקר השם בעינן שלא יהי' עדותם שקר ובטל לגמרי אבל אם יודעים עיקר השם ואינו שקר ובטל לדקדק אף ע"ש הטפל דאינו מעכב בדעבד זה אין עליהם חיוב כלל לדקדק וגם בזה דומה למה דאמרינן אמנה שבשטר קמסהדי ולאו אכולה מלתא וא"כ ה"נ בשלמא על עיקר השם שלא יהי' מעידין בשקר על דבר שאינו בזה כיון דהוי לשון העדים הוי עיקר הדבר תלוי בו ולכך אכולה מלתא קמסהדי וכן התם בפ' כהן דאם הי' שקר א"כ אומרים שקר בעדותן בפי' בזה אף דאין עיקר העדות תלוי בו כדי שלא יעידו בפי' שקר ודאי כיון דהוי בלשונם מדקדקין להעיד דבר ברור ואכולה מלתא קמסהדי אבל כאן אם שם העיקר הוי ארי' א"כ עדותן כשר ואם יש לו שם טפל יהודה או לא זה לא מעידין בפי' שאין לו שם אחר כלל וא"כ כיון דאין מוזכר בלשונם להיפוך ממש ואין העיקר העדות תלוי בו ודאי לאו אכולה מלתא קמסהדי וגם בלא"ה כיון דאינן מחוייבין ליישב דבריהם במה דאפשר לכך ראוי לומר נהי דלא דקדקו ע"ש הטפל מ"מ על עיקר השם דקדקו ומן הסתם ידעו דשם ארי' הוא עיקר השם ולכך אם כתבו עיקר השם לא הי' להם לדקדק ע"ש הטפל ג"כ וכשר הגט בדעבד וכיון דקיי"ל דיש לנו חיוב ליישב דבריהם אפי' מדוחק ולכך ודאי עלינו ליישב כה"ג וז"ב ונכון לפענ"ד:

ג. ועוד בה שלישי' די"ל בזה עוד היתר ג' דאף אם לא ניישב דברי העדים עכ"פ מדין תרי ותרי לא יצאנו כדמוכח מש"ס הנ"ל דעדים החתומין על השטר הוי כאלו מעידין כשר וכאלו נחקרה עדותן בב"ד דמיא וחזקה דעשו כהוגן ובכה"ג ודאי אכולה מלתא קמסהדי ולכן ודאי לא יצא הדבר מדין תרי ותרי ומה שהפוסקים ראשונים ואחרונים פסלו כמה

פעמים לגט בערעור כזה היינו בדבר הגלוי לכל וכדאמרינן בפ"ב דכתובות דבדבר הגלוי לכל לא אמרינן תרי כמאה אבל באינו גלוי לכל רק בעינין עדים לא גרע דינו מדין תרי ותרי ולכך הנה הן אמת דקיי"ל בעלמא בדין תרי ותרי אפי' התירוה ב"ד ואח"כ באו עדים ונשאת תצא. אך נראה דשאני נ"ד ואען ואומר בזה די"ל כיון דר"ת הטיל חרם שלא לעשות שום פסול בגט וגם הב"ד בכל פעם מטילין חרם כן בגט א"כ אם המגרש לא חשש לכך עבר על תיקון חז"ל וא"כ אינו דומה לדין המשנה דקאמר בשינה שמו ושמה הגט בטל מה"ת דלדינא דש"ס אטו תיקנו חז"ל שלא לשנות השם בגט הם לא תיקנו רק דהגרושין לא חלון רק אם כתב שמו ושמה אבל בלי שמם אין הגירושין חלין ומכ"ש אם בעינן שמם מה"ת הנה היא ודאי לא גזרה רק דזולת זה לא יחולו הגרושין אבל לא מצינו איסור אם רוצה להשטות באשתו ולהזהירה אח"כ תיכף שלא תבא לידי מכשול בזה לא שמענו איסור ולכן לא שייך בזה לומר כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש אבל לדידן שתיקן ר"ת וכל סייעתו שלא לעשות פסול בגט ולא להוציא לעז על הגט והטיל כן בחרם ובכל גט עושין כן הב"ד ג"כ א"כ העובר על זה ועושה איזה ערמה עבר על תיקון חז"ל וא"כ ראוי לומר בזה כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושין מני' וכדאמרינן באין אונס בגיטן ובבטלו אינו מבוטל. והן אמת שבתשובתי מכבר הבאתי דעת קצת מן הראשונים דאין לומר אפקעינהו רבנן לקדושין כו' רק היכי דמפורש בש"ס ולא היכי דאינו מפורש כן בש"ס אך הנה הלום ראיתי בג"פ סימן קכ"ט בדין גט מומר שהאריך לומר לדעת הסוברים דמומר אין לו קדושין מה"ת דדינו כעכו"ם ממש וא"כ איך יכול לגרש מה שקידש קודם שנעשה מומר דכיון דאינו בתורת קדושין אינו בתורת גרושין והעלה דלדידהו הוי הטעם משום דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושין מני' וא"כ חזינן אף היכי דאינו מפורש בש"ס נמי אמרינן אפקעינהו אך נראה דהענין כך הוא דהנה כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושין מני' הוי רק דלא הוי קדושין מה"ת ומה"ת לא בעי גט אבל עכ"פ קדושי דרבנן עדיין הוא והיא צריכה גט מדרבנן וכמ"ש בתשובה אחרת שכן מפורש בשיטה מקובצת פ"ק דכתובות בשם הרמב"ן ושאר ראשונים וא"כ נהי דאפקעינהו רבנן מ"מ בעי גט מדרבנן ולמה גבי בטלו אינו מבוטל לרשב"ג ובאין אונס בגיטן א"צ גט כלל ובע"כ דתרי קולית הקילו בזה אדא דאפקיעינהו לקדושין להיות רק קדושי דרבנן והשנית כיון דהוי רק דרבנן הכשירו גט שאינו גט מן הדין ולכן תרתי קולי לא מקילינן רק היכי דמפורש בש"ס אבל גבי מומר דבאמת מגרש ברצון נהי דאינו בר גירושין מה"ת מ"מ הוי בר גירושין מדרבנן דבודאי אם קידש הם ג"כ מודים דבעי גט מדרבנן כיון דלשאר מלי אעפ"י שחטא ישראל

הוא וא"כ הוי נמי בר גירושין מדרבנן וכיון שמרגשה עתה ברצון הוי רק קולא שהפקיעו קדושי תורה בזה שפיר אף אנן אמרינן אפקיעונהו רבנן אבל באין אונס כיון דהוא הותנה תנאי בגט ולא נתקיים וכן בבטלו מבוטל א"כ מן הדין אין כאן גט אפי' מדרבנן ולכן להתירה בלי גט כלל בזה לא אמרינן רק היכי דאתמר בש"ס וא"כ לפי"ז י"ל ה"נ בנ"ד כיון דעבר על תקנת ר"ת והחרם אפקעינהו רבנן לקדושין מני' ולא בעי גט מה"ת רק מדרבנן והנה ודאי לאו בכל עוברי עבירה אפקיענהו רק היכי דנעשה מומר לכל התורה בענין שלא יהי' בידו לגרש או היכי בענין שקלקל בגירושין עצמו בזה דומה לאונס בגיטן ולבטלו אינו מבוטל לרשב"ג ה"נ בזה דהוי הקלקול בענין הגירושין עצמו ראוי לומר אפקיענהו ולפ"ז הנה זה ידוע דקיי"ל תרי ותרי הוי ספקא דרבנן דמה"ת אוקמא אחזקה ואף אם בעלמא הוי תרי ותרי ספקא דאורייתא הי' לנו להתיר בזה כיון דלפי מ"ש אין כאן קדושי תורה רק דרבנן ומלתא הדר הו"ל ספקא דרבנן ולקולא ומיהו אף אם נאמר דתרי ותרי הוי ספקא דרבנן ומה"ת אוקמא אחזקה יש להקל כאן ואדרבא תתחזק ההיתר יותר דהנה כיון שכבר יצאה בחזקת מגורשת תיכף איתרע חזקת א"א ונעשית בחזקת היתר וכמ"ש לעיל ראי' מסי' י"ח דכיון שיצאה הדבר בחזקת היתר ומהש"ס גבי לא נשאת נשאת ממש אלא כיון שהתירוהו להנשא לא תצא מהיתרא נמי מוכח כן ולפ"ז נהי דנימא דזה אינו מועיל רק לגרע חזקת א"א דידה אבל אינו מועיל לשויא חזקת היתר ממש לעשות מזה בתרי ותרי ספקא דרבנן ולומר דמה"ת הוא בחזקת היתר וכדמוכח בש"ס בכמה דוכתא דאין לומר כן מ"מ נראה לפענ"ד כיון דעכ"פ דחזקת א"א ליכא שוב יש לנו חזקת אחרת כיון דלרוב הפוסקים במי ששחט וניקר חלב אפי' אם הימר באותו יום אמרינן דעד הנה כשר הי' ועכשיו הוא דאתרע דמוקמינן לי' אחזקת כשרות וא"כ ה"נ בזה דהרי אם הי' שמו רק יהודה וגרשה בשם אחר ושמע שהב"ד מטילין חרם ודאי רשע הוא וא"כ ודאי ראוי לאוקמא בחזקת כשרות ולומר דלא הי' רשע ונהי דא"כ לפ"ז הוי עתה רשע במה שמערער על הגט שלא כדין מ"מ בזה אמרינן דהשתא הוא דאיתרע ועד עתה כשר הי' ואף לדעת התב"ש החולק שם היינו רק בנידון דידי' בעשה עברה גדולה או שהמיר או האכיל טרפות בזה כיון דהיצה"ר בוער מעט מעט וכמ"ש התב"ש בטעמו שם ולכן חיישינן לי' למפרע דנהי דלא עשה עד הנה עברה גדולה עשה קטנה אבל בזה דאינו עברה חמורה כ"כ כיון דעכ"פ ודאי בשום פעם כשר הי' ואח"כ יש שעה שהתחיל בחטא ולכן אמרינן עתה הוא דאתרע וגם בלא"ה השבתי בחדושינו שם על התב"ש וכדאי רוב הפוסקים לצרפם בכה"ג וא"כ ראוי לומר דתרי ותרי הוי ספקא דרבנן דמה"ת אוקמא אחזקת כשרות שלו והשתא הוא דאתרע וחזקת א"א להיפוך ליכא כיון

דיצא הדבר בהיתר וא"כ אין כאן רק ספק דרבנן וכיון דבלא"ה אין כאן רק קדושי דרבנן ולכך שוב הוי ספקא דרבנן ולהקל ואמרינן דגט זה כשר הוא ובודאי הי' עיקר שמו ארי' ויהודה שם הטפל והנה אם הי' ידעינן שהחזיק עצמו למ"ד יום בשם ארי' ודאי הי' כשר הגט כדמוכח בב"י סימן קכ"ט ד"ה וכתב עוד על א' שהי' שמו יוסף בן שמעון כו' בשם מהרי"א דאפילו החזיק עצמו למד יום בבן שמואל פסול דאין בידו לשנות שם אביו משמע הא אם הי' בידו לשנות הי' כשר אף דס"ס שם אביו שמעון אעפ"כ כשר וא"כ בשמו דיכול לשנות שמו אם הי' מחזיק עצמו כן בלמ"ד יום הי' כשר הגט ולכן אף אם לא ידענו כן תלינן כן מטעמים הנ"ל והנה העולה ממש שיש להקל בזה מכל הני טעמי בצירוף לסמוך על דעת רבינו יואל בזה דלדידן אם שינה שמו אם ניסת לא תצא דהן אמת די"ל דכוונתו רק באם ניסת בשגיאה ולא באם ניסת בעבריינות וכמ"ש באה"ע סימן י"ז לענין משאל"ס דאם ניסת בעבריינות תצא מ"מ כתב הח"מ וב"ש שם דמשמע שם בתשובה דדוקא שם הוי כן ולא במ"א ע"ש וכיון דאמרינן בש"ס בנדה כדאי ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק ועיין בח"מ סי' י"ז שפלפל שם רק בעגונה אם נסמוך על היחיד כיון דעיקר פלוגתתם הוי בשעת הדחק אבל בעלמא מודה דיש לסמוך על היחיד במקום דחק ועגון ולכן כדי הוא רבינו יואל בצירוף הני טעמי דאמרן לסמוך עליו אך בתנאי דוקא אם הוא מקום עגון או שהאשה מעוברת בעינן שאם תצא מזה ומזה יש חשש ממזר על הולד וזה א"א בתקנה לכך אני מצרף להתירה בזה אבל אם אינו מקום עגון ואינה מעוברת לא מצטרפינא להתיר בשום ענין רק תצא מזה ומזה ואף אם הוי חד מהני מקום עגון או מעוברת נמי חלילה לסמוך עלי לבד רק ישאל עוד לרב אחד מפורסם ובקי בהוראה אם יכשיר גם הוא אז נהי' ב"ד של שלשה ואלקים נצב בעדת אל ואקרא לאלקים עליון לאל גומר עלי להצילני מן המכשול והטעות ובפרט בחומר א"א ואם לא יהי' עוד אחר להתיר חלילה לסמוך עלי בשום ענין רק דברי בטלין ומבוטלין והי' כלא הי' וה' יאיר עיני בתורתו כנפש ידידו. שנית על ענין הנ"ל:

## שם סימן כב

כב. הנה תלונותו על תשובתי הגיעני יום ה' סמוך לשבת ולא הי' לי פנאי לעיין בו ובמ"ש פניתי מעט וראיתי להשיבו בקצרה ובמה דסיים אפתח מה שהעיר על מ"ש לסמוך ע"ד רבינו יואל דס"ל דלא בעינן שמו ושמה רק מדרבנן וע"ז הקשה דהרי כאן הוי בשינה ואפשר דמודה בזה דהוי מן התורה כו' הנה באמת קצרתי וכוונתי בצירוף דעת הלבוש ותשובת עה"ג דס"ל דהיכי דאין הדבר מעכב אף שינוי לא פסול ולהיפוך

י"ל דאף להסוברים דאף מה שאינו מוכרח לכתבו אם שינה פסול י"ל דהם מודים דהוי רק דרבנן ומה"ת י"ל דאף הם מודים דשינוי אינו מעכב ועוד אף לולי זה אטו ידענו כאן דלא הוי שמו ארי' כלל הרי לא ידענו רק ממה שהעידו שהי' עולה לס"ת בשם יהודה וא"כ הרי עכ"פ י"ל דלא כתבו שקר לגמרי רק עכ"פ מיעוטא היו קורין לו ארי' ורובא הי' קורין לו יהודה וא"כ שינוי אין כאן רק חסרון:

שדלגו עיקר שמו יהודה והרי בזה דעת רבינו יואל שבחסרון אינו פסול רק מדרבנן וז"פ:

ב' מה שהעיר על מ"ש בהיתר השני דהוי תרי ותרי משום ראי' מסוגיא דמעלין משטרות ליוחסין ע"ז תמה דהרי כאן הוי לשון הבעל ולא לשון העדים כו' אני תמה על תמיהתו ולמה לא ירד לעומק כוונתי אני לא הבאתי רק לראי' דאף בדבר דאפשר לסמוך על אשה וקרוב מ"מ אם כתבו סתם אמרינן דמידע ידעו בעצמם הדבר דהרי מבעי' בש"ס אם אכולה מלתא מסהדי ובלשון העדים ודאי אכולה מלתא קמסהדי ומעלין משטרות ליוחסין ונחשב כאלו העדים לפנינו שיודעים שהוא כהן והרי אפשר ששמעו מפי אשה וקרוב ואעפי"כ אמרינן אכולה מלתא קמסהדי וא"כ בזה על גוף הענין מי המגרש ודאי קא מסהדי עליו ואף דהוא לשון הבעל עדיף בזה מלשון העדים גם איש פלוני כהן דשם א"צ שידעו אם כהן או לא רק כיון דהוא לשון העדים אמרינן אכולה מלתא קמסהדי מכ"ש בזה בשם המגרש ומי הוא דזה הוי גוף עדותן ובודאי עליו קמסהדי דאמרינן מסתמא יודעים כן בבירור ולא שמע מפי אשה וקרוב וז"ב והוא ראיה שאין עלי' תשובה בעזה"י:

ג' מה ששאל על מ"ש בהיתר א' משום דלא נתקבל העדות בפני בע"ד וע"ז הק' דהרי הב"י כתב דזה הוי רק מדרבנן הנה ידע רו"מ דבכנה"ג בהגהות הטור ס"ק ע"ב הביא שבמשפטי שמואל השיג ע"ז ודעתו דהוא מן התורה וכתב שם שבהגהות ב"י האריך עוד בזה ולא מצאתי שם דבר וחוץ דבריו תמה אני על הב"י שהוא עצמו הביא אח"כ בדבריו אות כ"א ד"ה היו העדים חולים כו' וז"ל שם גם בתשובת כלל מ"א סימן כ' אבל אם הי' חולה או העדים חולים ושלחו לו ולא בא כיון דאיכא הפסד לתובע והתרו בו ולא בא הפקיעו ממונו ושויא להההוא עדות שלא בפניו עדות עכ"ל ואם איתא דהוי רק דרבנן למה הוצרך לומר משום שהפקיעו ממונו וכוונתו מתורת ב"ד הפקר ת"ל בלא"ה דהרי מה"ת הוי עדות רק מדרבנן לא הוי עדות ובזה הם אמרו והם אמרו דבהתרו בו ולא בא הוי עדות ול"ל הפקעת ממונו גם לשונו שכ' ושויא להההוא עדות שלא בפניו עדות משמע דמן הדין לא הוי עדות דאל"כ הרי בלא"ה הוי באמת עדות שלא בפניו רק להיפוך דרבנן שוינהו דלא הוי עדות ובזה אוקמא אדינא דהוי עדות אלא ודאי דס"ל להרא"ש

דמה"ת לא הוי עדות ולכן הי' קשה לו בהתרו בו ולא בא למה הוי עדות דמה"ת אין לחלק בזה ולכן הוצרך לומר דמשום תקנה דהוא פשע הפקיעו חז"ל ממונו דהפקר ב"ד הפקר ועשאוהו עדות א"כ מוכח דס"ל דהוא מה"ת וגם מוכח מלשונו דדוקא בד"מ דשייך בי' הפקר ב"ד הפקר מהני בהתרו ולא בא אבל במלתא דאיסורא דלא שייך זה בכל ענין לא מהני קבלת עדות שלא בפני בע"ד ועוד ראי' ממ"ש הרמ"א בתשובה הובא באות כ"ח ובכה"ג בהגהות ב"י ס"ק ס"ט דעדות שקבלו שלא בפני האשה כיון דלא מהני לאוסרה על בעלה לא מהני להפסידה כתובתה לכ"ע א"כ מפורש אומר דלאוסרה על בעלה לא מהני אם נתקבל שלא בפני האשה וכן האריך בענין כיוצא בזה הנ"ב בתשובה ואי ס"ד דהוי רק מדרבנן וא"כ מן הדין אסורה ואיך ישכח ביד חז"ל להתיר אשה האסורה ולעקור ד"ת בקום ועשה ועיין שם בכנה"ג כמה דינים דלא אסרינן אשה על בעלה ע"י עדות שלא בע"ד וה"ה נמי בנ"ד ממש:

ומ"ש דכאן אין הבעל מקפיד מה דהוי שלא בפניו והאשה הי' במדינה אחרת ובכה"ג מקבלין שלא בפניו הן אמת דזה שכתב דבאין הבעל מקפיד מהני העדות מצדו כן מבואר בכה"ג בהגהות ב"י ס"ק ס"ח דהיכי דהוי לזכותו אם אח"כ מהני אף שנתקבל שלא בפניו ע"ש אך מ"ש דגם מצד האשה כיון דהיתה במדינה אחרת מקבלין ז"א דעיין בב"י מחלוקת הפוסקים אם בעינן תרוייהו שהיו במקום אחר גם שלחו ולא בא או בחד מינייהו נמי מקבלין שלא בפניו ועיין בכה"ג ס"ק פ"ז דאפי' למ"ד מקבלין בחד מינייהו היינו רק בממון אבל בדבר איסור ודאי אין מקבלין עד דהוי תרוייהו ואם קבלו לאו עדות הוא ע"ש ואין לומר דמדינה אחרת גרע זה אינו דהמעיין שם בכה"ג בשם הרדב"ז ס"ק פ"ו דמשמע דעיקר פלוגתת הפוסקים אם בעינן תרוייהו הוא רק באם הוא במקום רחוק וא"א לאודיענהו אבל באפשר להודיע לכ"ע בעינן תרוייהו וא"כ בע"כ פלוגתתם בלא אפשר להודיע שהוא מקום רחוק ואעפ"כ כתב אח"כ דלענין איסור לכ"ע בעינן תרוייהו ואפי' אם קבלו לא הוי עדות גם עיין שם בדף צ"ז כתב בשם מהר"א הלוי בתשובה דאפילו נודה לדברי הר"י ביאב דמקבלין עדים כשהעדים בעיר אחרת לאסור אשה על בעלה ודאי אין מקבלין ע"ש:

ומה שהקשה עלי על מ"ש דמהר"מ פדוה שכתב דבדעבד הוי עדות אם אזלי אח"כ למדה"י אזיל לשיטתו דס"ל דבדעבד הוי עדות וע"ז הקשה דא"כ ל"ל שהולכין למדה"י בלא"ה נמי הוי עדות ובע"כ דאף להפוסלים בדעבד קאמר וכן הוא בד"מ כו' הנה במה שהביא בשם הד"מ כבר הבאתי כן בתשובתי ועליו דנתי לחלוק עליו ומה שהקשה דא"כ ל"ל שאזלו אח"כ למדה"י זה לק"מ דודאי אף לפי הסוברים דבדעבד הוי עדות היינו רק

אם כבר דנו עליו אבל בלא דנו כיון דקבלת עדות הוי רק כתחלת דין י"ל דלא נקרא דעבד ואף אם זה נקרא דיעבד עכ"פ נראה דהיינו עכ"פ בליתא קמן עדים אבל אם אפשר לגבות בלי טרחא דהעדים קמן זה ודאי לא נחשב דיעבד לכך שפיר הוצרך אם אזלי אח"כ למדה"י דבזה אף שלא דנו הוי כדיעבד ומהני העדות גם בלא"ה אף אם יהי' דעת הסוברים דבדעבד הוי עדות במתו או הלכו למדה"י היינו רק בממון דהפקר ב"ד הפקר וכמ"ש לעיל כעין זה בשם הרא"ש דהפקיעו חז"ל ממונו וא"כ ה"ה בנידון כיוצא בזה נמי הוי עיקר טעמו משום הפקר ב"ד הפקר אבל היכי דלא שייך זה לא מהני העדות אם נתקבל בשעת מעשה לפני בע"ד ולא משגיחינן במה שאח"כ הולכין למדה"י וכן מוכח בכמה תשובות והובא בכנה"ג וגם בתשובת נו"ב דאפי' בדעבד לא מהני קבלה שלא בפני בע"ד לאסור אשה על בעלה ע"ש:

ומ"ש על מ"ש דאפי' לדעת המאירי מ"מ הכא דנ"מ לענין כתיבה ודאי דבעינן בפני בע"ד וע"ז הקשה דהרי לדעת הסוברים דאינו פסול רק מדרבנן לא תצטרך להחזיר הכתובה כבר ראה בעצמו במכתבו דיש כאן ממ"נ להיפוך דאם הי' כאן פסול תורה א"כ תצטרך להחזיר הכתובה וא"כ הוי קבלת העדים שלא כדין ואם הוי רק דרבנן ויהי' כאן קבלת העדות כדין שוב בלא"ה אין כאן חשש ביטול הגט בזה. ומ"ש רו"מ דס"ס נקטינן לדידן דפסול מה"ת והכתובה לא תצטרך להחזיר כו' וכוונתו משום שתאמר קים לה שהוא דרבנן ע"ש. לק"מ דהרי אף לפי דעתו הרי עכ"פ נ"מ אם תפס הוא משלה אם יצטרך להחזיר או לא גם בלא"ה מי הגיד לו דין זה דאם אינה מגורשת רק מדרבנן מגיע לה הכתובה ולדעתי נראה להיפוך כל דאינה מגורשת לגמרי אין מגיע לה הכתובה ואף אם תפסה צריכה להחזיר דהפקר ב"ד הפקר ובפרט גבי כתובה להסוברים, דכתובה דרבנן וא"כ בזה הוי ממ"נ מדאורייתא אין לה כתובה ומדרבנן הרי לא הוי גט ואף דיש דעות דכתובה הוא דאורייתא מ"מ יש בזה ס"ס דלמא מה"ת פסול הגט ואת"ל דרבנן דלמא גם כתובה דרבנן וס"ס צריכה להחזיר הכתובה ואנן קיי"ל דמוציאין ממון מס"ס. ועוד דלפי שנראה עתה מרו"מ שגבה גם שלא בפני הבעל א"כ יש נ"מ להיפוך גם לבעל דחייב הוא במזונותי' דקיי"ל מגורשת ואינה מגורשת חייב במזונותי' וקבורתה א"כ הוי העדות לחייב לו ובפרט בנ"ד בזה"ז דאסור לישא אחרת והוי עדות זה גם לחובתו וא"כ לא מהני עדות זה שלא בפניו ואף דהיא מתרצה עתה לא מהני וכדמשמע מדברי הכנה"ג ס"ק ס"ח דדוקא היכי דהוי לזכותו מהני בנתרצה אח"כ אבל אם הוי לחובתו לא מהני אף בנתרצה אח"כ והיינו כמו דקיי"ל יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש ולא אמרינן מדעתה ניחא לי' למפרע נמי ניחא לי' רק מה דהוי זכותו אמרינן דהוי רצוי למפרע אבל במה

דהוי לחובתו לא מהני רצוי למפרע וא"כ ה"נ מצד שנגבה שלא בפני הבעל נמי לא הוי עדות ונסתלק נמי כמה פקפוקים של רו"מ בזה:

ומה שהשיג רו"מ עלי דעיקר הטעם דכל מקום שהאמינה תורה ע"א הרי הוא כשנים עיקרו מטעם כיון דנאמן איתרע החזקה ונעשה בחזקת היתר ונסתייע מדברי החוו"ד בסימן קכ"ז שכ"כ כו' והנה מזה לא תברא כי לא שמיע לי כלומר לא ס"ל כי לאו מה"ט הוא רק מצד גוף הנאמנות שהפה שאמרה דבעינן ב' עדים אמר שבכאן ע"א נמי נאמן ונעשה בזה כשנים תדע דאם רק מטעם חזקה הוא א"כ מה מבעי' בש"ס ביבמות אם ע"א נאמן נגד החזקה או לא תפשוט מהא דמפורש בכמה דוכתא דכל מקום שהאמינה אורה ע"א הרי הוא כשנים ואין ע"א נאמן לאוסרה ואי ס"ד דע"א נאמן נגד החזקה למה לא יהי' נאמן לאוסרה ועיין בש"ך יו"ד דאין חילוק בין לאסור בין להתיר הכל תליא בבעי' זו ולא פשיט מכאן ובע"כ דלאו מה"ט אתינא עלה רק דזה הוי ענין בפ"ע דכיון דהתורה האמינתו הוי כב' ממש וז"ב לפענ"ד ובכי זה הי' מקום להאריך אלא שאין הזמן גורם כעת:

ומה שהרגיש על מ"ש דאין לחוש שיבא לקלקלה במתכוין וע"ז הקשה מן הש"ס דאין כותבין לאיש אא"כ מכירין משום חשש דלמא ממטי לגטא דהאיך כו' הנה כבר ראה בעצמו דברי המהרש"א ומהרש"ל ודברי הבית מאיר שהרגיש בזה ואם הי' הדבר נוגע לי הייתי מוכרח לשום פנאי להשיבו אבל אין הדבר נוגע לי כי דברינו הוא ש"ס מפורש בגיטין פ"ק גבי המביא גט ממדה"י או בא"י דמוכח שם ובפוסקים באה"ע סימן קמ"ב דלא חיישינן לקלקלה במתכוין וא"כ אף אם יש סתירה במקום אחר אין אחריות הדבר עלי ולזה היות כי אין לי פנאי לא אשיבנו ע"ז אך להוציא חלק א"א. ולפענ"ד נראה דודאי לעשות איסורא ע"י אינו חשוד לקלקלה במתכוין דאין אדם חוטא ולא לו והתם באשת חברו אין החשש שיכוין שתעשה איסור ע"י רק שימטי לה הגט כדי שתגבה הכתובה על ידי כן ועל הרווחת ממון שפיר הוא חשוד לעשות קנוניא על ידו אבל לעשות איסורא ע"י סומך שלא תעשה בעצמה רק מכוין להוצאת הכתובה אבל באשתו דודאי לא שייך בזה הרווחת ממון בענין הכתובה ואין חשש רק שיכוין לקלקלה שתעשה אסור בזה ודאי לא חיישינן לקלקלה במכוין דאין אדם חוטא ולא לו וז"ב לפענ"ד ותימא על הב"מ שלא הרגיש בזה גם מ"ש בשם הת"ג דמ"ש הת"ה דע"א נאמן בשם אביו היינו רק קודם הגט ולא אח"כ הן אמת שכ"כ הת"ג בקיצור דינים שלו אך דבריו תמוהין ולא עיין במקור הדין של המהרא"י שם שמוכח מדברי' שם דמיירי אחר נתינת הגט ואעפ"כ פסלו שם גם מלשון הד"מ וב"ש שכתבו בלשונם דע"א נאמן על שינוי שם אביו ופסול משמע

אפי' בדיעבד גם לא הרגיש בכל דברינו דיש חילוק בין עבידי לגלויי או לא דמפורש בש"ע סימן קכ"ז דע"א נאמן היכי דאיכא לברורי סוף דבר לא מצאתי בכל דבריו סתירה לדברינו ואני על משמרתי אעמודה דהדין דין אמת דיש להתירה ואדרבא נתחזק לי אצלי כחה דהיתרא יותר ויותר דמתחלה כתבתי רק כסומא בארובה שגבו העדים שלא בפני בע"ד וכעת ראיתי שהטבתי לראות וכוונתי האמת בעזה"י ונתחזק בלבי יותר כח ההיתר בעזה"י והמקום יצלני משגיאות ויראני בתורתו נפלאות:

## שם סימן כג

לסימן קכ"ט באות למ"ד:

כג. הנה ע"ד אשר נסתפק רו"מ אם לכתוב הכינוי ליזר הדבר ברור כמ"ש הב"ש באות למ"ד דיש לכתוב הכינוי אם יקרא ליזר בצירי ואף דבאות א' לא כ"כ שם כוונתו אם נקרא בחירק וסתמא כפירושו שהרי ציין באות למ"ד לעיין א וכוונתו לפרש דשם מיירי בחיר"ק וראיתי בטיב גיטן שרצה להוכיח מסתימת שאר הפוסקים דבכל א"צ לכתוב שם ליזר וכתב הטעם כיון דבין צירי ובין חירק נכללין באות היו"ד של שם אליעזר לכך לא בעינן לכתוב הכינוי כו' אחר המחילה מכבודו הרמה לא מן השם הוא זה דכוונת הב"ש הוא כך ע"ד מה שהקשה באות א' בשם לאזר למה אין כותבין הכינוי הרי"ש לשם הקודש כינוי אחר ליפמאן ותי' דאלעזר ולאזר המה שם אחד ממש ולכן לא בעינן הכינוי ע"ש וא"כ ה"ה בליזר ק' ג"כ כן דהרי לאליעזר יש כינויים אחרים כמפורש בב"ש גם לכינוי ליזר יש שם הקודם אחר כגון אלעזר בלא יו"ד וכמ"ש הב"ש באות א' וא"כ הן מצד זה והן מצד זה הי נצרך לכתוב הכינוי ובע"כ הוי התי' נמי כן כיון דליזר הוי ממש כשם אליעזר לא בעינן הכינוי וא"כ תינח אם נקרא בחירק אז הוי שם אליעזר ממש כאחד אבל אם אינו נקרא בחירק נהי נמי דהוי קיצור השם עכ"פ אינו שם אחד ממש ולכן כיון דיש לשם הקודש כינוי ולכינוי שם הקודש אחר בעינן לכתוב הכינוי לכך לדעתי יש קפידא לכתוב דוקא שם ליזר ולכתחלה מסיק בטיב גיטן ג"כ שלכתחלה יש לכתב' כיון דאינו מזיק ולדעתי יש לחוש לענין אפי' בדעבד:

ומ"ש בשם אשר עלה לס"ת בשם יחזקאל ובפי רוב העולם נקרא פייבול ומקצתו קורין לו פייבוש וכ' שלא מצא בספר להיות יחזקאל כינוי לפייבוש הנה הרב הגאון המפורסם מו"ה פייבוש זלה"ה אבדק"ק פרעמיסלא הי' נקרא כן ויעיין מכ"ת בתשובת גור ארי' יהודה להרב הגאון אבדק"ק בראד זלה"ה הביא שם שהי' נקרא כן והנה מה שנסתפק רו"מ אולי הוי שמו העריסה יחזקאל פייבול יחד לא ידעתי למה ניחוש לזה מסתמא.

חדא כיון דעכ"פ בדעבד כשר כיון שנכתב שם שהכל קורין בו וגם לכתחלה נראה דלו יהא דנקרא כן מעריסה כיון דעכ"פ לעת עתה אינו נקרא כן בפי שום אדם הוי כשם שנשתקע ומה לי אם נשתקע כל השם או חצי השם כיון דאם נקרא בשניהם יחד וכ' בלשון דמתקרי או המכונה ביניהם פסול דנחשב שינוי השם ה"ה נמי דנחשב כנעקר שם הראשון אם כעת לא נקרא בפי שום אדם רק ביחיד או זה או זה לכן נראה דיש לכתוב יחזקאל המכונה פייבול ונידון שם פייבול ושם פייבוש נ"ל כדעת כת"ר בזה דשני שמות הם ויש לכתוב המכונה פייבול והמכונה פייבוש ובפרט בדבר שאינו מזיק אם יכתוב שניהם דלו יהא דהוי אחד קיצור השם אין קפידא אם כתבו:

ובנידון מ"ש כת"ר לפרש לו דברי הב"ש בסימן קכ"ט ס"ק י"ד במ"ש אבל במתקרי ליכא קפידא דיאמרו דנקרא כך דהרי באמת מתקרי כך וכ' רו"מ שהוא קאי אלעלמא ולא אכהן וכתב שהמה דברים מיותרים ואני בעניי עמדתי משתומם מה ראה על ככה הרי הדברים מפורשים ברמ"א שם במקומו וז"ל אבל אם יש ב' שמות שכותבין על אחד דמתקרי כותבין אח"כ כהן או לוי עכ"ל הנה ע"ז בא הב"ש ליתן טעם דלמה אחר המכונה הקפיד שלא לכתוב כהן אחריו ואחר דמתקרי מותר לכתוב כהן אחריו ע"ז כתב לחלק דעל המכונה דמשמע שם טפל ואין עיקר קריאתו כן יש קפידא שיהי' משמע שכהן הוי רק כינוי ואינו כהן בעצם אבל בתר דמתקרי מה בכך שיאמרו דהכוונה שנקרא כהן הרי באמת נקרא כהן דמתקרי מורה על שם העצם ג"כ לא דרך כינוי והרי נקרא בשם כהן לתורה או בפי העולם לכך מותר לכתוב כהן אחר דמתקרי והנה כאן שלדעתי יכתוב המכונה פייביל ודאי יכתוב הכהן תחלה זולת זה אין להאריך מחמת כי מוכ"ז אץ עלי להשיבו וברגע זו הביא אגרתו וביקש תיכף תשובה לכך השיבותיו בקצרה רבה דברי ידידו:

## שם סימן כד

כ"ד. בסעיף י"ט וי"א כשנותן ב' גיטן אין ליתן שניהם יחד אלא בזאח"ז וכו' הנה בא מעשה לידי באחד שהניח אשתו עגונה והלך חותנו לחפש אחריו ומצאוהו פ"ק מקום רחוק ממדינתו וכשבא הבעל לגרשה לא נודע שם האשה על בורי' אם שמה ראשא בשי"ן או ראסא בסמ"ך והנה ליתן שני גיטן יש חשש כיון דהוי ע"י שליח יש חשש ברירה כמ"ש הנו"ב מה"ק סימן צדי"ק. והנה אחד רצה לומר דבכה"ג לא שייך חשש ברירה דדומה למה דאמרינן בעירובין דף ל"ז דאר"י כבר בא חכם וברש"י שם דמוכח דהיכי דהוי גלוי מלתא למפרע לא שייך ברירה וא"כ ה"נ הוי גלוי מלתא למפרע מה

הוי שמה והשבתי דא"כ נפל לי' כל פלוגתת הראשונים שהביא הרמ"א דיש בזה חשש ברירה ובספר ג"פ מאריך בזה מאוד לפלפל והרי בזה עיקר הספק הוי על למפרע איזה גט כשר וא"כ קמי שמיא גליא איזה כשר מכבר והרי בזה שהוא כשר הוא מגרש והנה אין לדחות ולומר דש"ה דעומד להתברר אבל כאן אינו עומד להתברר דהרי חזינן דאם אומר אם יבא חכם למזרח וכו' לא מהני למ"ד דל"ל ברירה אף דעומד להתברר בע"כ דלא תלי' מלתא בהכי מיה' עדיין יש לחלק כן וי"ל דתרתי בעינן גבי ברירה שיהי' עומד להתברר וגם אגלאי מלתא למפרע והתם באם עדיין לא בא חכם אף דעומד להתברר כיון דאינו גלוי מלתא למפרע לא מהני וכן נמי כאן אף דהוי גלוי מלתא למפרע איזה כשר אך אינו עומד להתברר איזה כשר נמי אין ברירה משא"כ באם כבר בא חכם דכבר אגלאי מלתא למפרע וגם עתיד להתברר בזה ודאי י"ב וא"כ ה"ה נמי בנ"ד נמי כה"ג כיון דהוי גלוי מלתא למפרע וגם עתיד להתברר לכך יש ברירה ושוב ראיתי הך סברא דעומד להתברר הובא בקדמונים ובג"פ סימן זה והג"פ דחה זו דמה לנו מה שבגט לא יתברר לנו איזה הוא כשר דמה צורך לנו בבירור אטו המניח ב' זוגות תפילין דרש"י ור"ת נימא בזה א"ב כיון דאינו עומד להתברר י"ע"ש הרי דמשמע לי' דאין סברא לחלק גבי גט בין עומד להתברר או לא וא"כ לפי דעתו הי' לו להביא ראי' מזה דלא שייך בזה ברירה דדומה לאם כבר בא חכם ואין לומר דהתם שאני שעומד להתברר הרי לדידי' לא משמע לי' הך חילוקא לומר דבגט הוי קפידא מה שלא נודע לבעל איזה כשר ועכ"פ לא הו"ל להג"פ להכחיד דבר זה תחת לשונו לגמרי לכך נראה דס"ל דמטעם אחר אין לו דמיון להתם דהתם מתנה על שניהם כאחד אם בא חכם למזרח וכו' ואם בא למערב לכך היכי דהוי חד אמירה ביחד אז מהני זה ומה דהוי גלוי מלתא למפרע שלא יפול בדין ברירה משא"כ בגט כיון דליתן שני גיטן ביחד בלא"ה אין ליתן כמ"ש בש"ע ובג"פ בשם מהרי"ו מטעם דחיישינן שיתן דעתו על גט שאינו כשר כמו במלוה ופרוטה ואף אם מפרש שתתגרש בזה שהוא כשר חושש שם הג"פ מכח גזרה שמא לא יאמר גם הביא שם דעות דלא מהני מדינא כן לכך כיון דאי אפשר להתנות יחד רק ליתן לה בזאח"ז בזה אף דהוי גלוי מלתא למפרע נופל בדין ברירה כיון דאינו עושה הדבר יחד ובפרט דממ"נ אם נאמר דזה הוי חזרה מגט הראשון א"כ נתבטל לגמרי הגט או השליחות ואם לא הוי חזרה נופל בדין ברירה דהרי עיקר טעם שלי' דאם כבר בא חכם לא שייך ברירה דהוי כאומר לאותו צד שבא חכם יקנה העירוב וז"ל ואין זה סמד על בריית ספק רק קני' ודאית שהרי אמר לאותו צד שבא חכם יקנה העירוב י"ע"ש א"כ תינח התם דדי בחד אמירה אבל כאן דאי אפשר יחד בחד אמירה לומר באיזה שכשר תתגרש ובעינן

ב' מעשים וב' אמירות דוקא לומר בכל חד בפ"ע לכך שפיר שייך בזה ברירה מיהו י"ל כיון דזה אינו מדאורייתא רק מדרבנן ומן התורה ודאי הי' מותר ליתן שניהם יחד ולומר שבכשר תתגרש א"כ ממ"נ מן התורה לא שייך בזה חשש ברירה כמו התם אם בא חכם רק מדרבנן לא מהני אם אומר באיזה שכשר תתגרש ובדרבנן שוב אמרינן י"ב מיהו עצה היותר נכונה בזה נראה אחת משתי אלה אחד שלא יעשה הבעל שליח להולכה רק יאמר לשליח כשיבא למקומו ויראה איזה גט כשר שם יעשה שליח להולכה וכמ"ש בש"ע סימן ל"ו שמהני כה"ג ומותר לעשות כן לכתחלה וא"כ בזה כיון דהוי רק להבא ואין שום דבר שיחול מהשתא אינו נופל בדין ברירה וכמ"ש הנו"ב בתשובה סימן צ"א באם אומרת איזה שירצה הבעל יהי' נעשה שליח דבלהבא לא שייך ברירה וכבר הביאו האחרונים שכן מבואר בהר"ש זרעים וברמב"ן פ"ב דביצה ייע"ש. וא"כ בזה נראה שלא יכתבו הרשאה כלל ויתן הבעל להשליח שני גיטן יחד ויאמר לו בזה שיתברר בעירך שהוא כשר תמסרנו לשליח הולכה ותעשה אתה שליח להולכה בזה כשר בלי פקפוק ואם לא יעשה כן נראה שמותר גם זה ליתן לשליח ב' גיטן יחד ולומר ע"ז שהוא כשר תהי' נעשה שליח להולכה ואותו תמסרנו להאשה דהרי הג"פ העלה דיש להתיר כה"ג בנידון דידי' דהבעל מסרו ליד האשה והיכי דאינו מוסר לה רק ליד השליח והשליח יתן רק אחד מהם ליד האשה נראה דלכ"ע מותר באומר בפירוש לו שממנה אותו שליח ע"י שיתברר שהוא כשר ואותו ימסור ליד האשה כיון דעיקר הקפידא באם נותנים יחד הוי מכח חשש שמא יהי' דעתו על הגט האחר וא"כ תינח כשמוסרן ליד האשה כן בזה י"ל כן אבל כאן הרי להאשה יתן רק אחד והוא ממנה אותו רק ליתן אחד להאשה והרי הגיטן אין נצרכין להשליח רק ליתנם להאשה וא"כ ודאי דהוי דעתם ע"ז שיתן להאשה ולא ע"ז שלא יתן להאשה לכך בזה ליכא חשש זה לכך נראה שיוכל ליתן שניהם יחד לשליח הולכה ויאמר לו בזה שיתברר שהוא כשר אותו ימסרנו לה ובכה"ג ליכא חשש ברירה דכיון דהוי כן ביחד דומה שפיר לכבר בא חכם וגם כיון דהוי כאן תרתי למעליותא דהוי גלוי מלתא למפרע ועומד להתברר ודאי יש ברירה בכה"ג ואז יכתבו רק הרשאה אחת ויכתבו שממנה אותו להוליך גט לאשתו ראשא או ראסא כפי מה שיתברר שם ודי בזה מיהו עצה ראשונה נראה יותר נכון לפענ"ד דבזה ודאי יצאנו מכל החששות שבעולם ושומע לעצה חכם כנלפענ"ד נכון לדינא בעזה"י:

## שם סימן כה

כה. בסעיף יו"ד יוסף בן שמעון ששינה וכתב יוסף בן שמואל פסול וכו' אעתיק מ"ש בתשובה לק"ק טרעביוולא ע"ד אשר שאל מה שאירע בקהלתו באחד שבא ממקום אחר וגירש את אשתו בקהלתכם והיא ג"כ ממקום אחר ושאלו אותו ע"ש אביו וגם עוד אחד הי' עמו ושאלו אותו כמה פעמים והשיבו שהי' שם אביו מנחם הכהן ונקרא בפי כל נאחאלע ומאחר שהי' קצת ספק אין לכתוב שם נאחאלע יען שאינו מורגל השם כזה ולא נמצא בב"ש בשמות הגם שנמצא בכינוי מנלי או מנלא שהוא ג"כ כינוי למנחם וכפי הנראה מב"ש בכמה מקומות בס"ש שלתנועת הפתח א"צ לכתוב א' שמורה על הפתח אך קשה מאוד לדמות מלתא למלתא בענינים הללו ע"כ הסכימו לכתוב שם העיקר ולא שם היוצא ממנו וגם בלא זה א"צ לכתוב שם דנערות וגעגוע כמ"ש בסימן קכ"ט סעיף ט"ו גבי יצחק חקין וכהנה גם אין לשם כינוי הזה שם קודש אחר ואף דלשם הקודש הזה יש כנוי אחר הוא מנלא בכ"ז במקום הנ"ל לא נמצא גם שיהי' כהן כזה אח"כ נודע ששם אבי המגרש הי' בעלייתו לתורה וחתימתו הי' מנחם צבי ולא נודע אם נעלם זאת מהמגרש ודעימי' אך יהי' איך שיהי' עתה רוצה הרבה מעות מן האשה ע"כ לשון שאלתו וע"ז האריך רו"מ לחפש צדדי היתר לאשה זאת:

תשובה. הנה בראש מ"ש בלשונו דאף שיש לשם הקודש הזה כנוי אחר מנלי בכ"ז במקום הזה לא נמצא שיהי' כהן הנה דברים הללו אין להם שחר והבנה דמה שכיש לשם הקודש כינוי אחר צריך לכתוב הכינוי אינו מכח דניחוש לשני יוסף ב"ש בעיר אחת שיועיל בזה סימן כהן רק הכוונה כך דמה דאם הכינוי יוצא משם הקודש א"צ לכתוב הכינוי היינו מטעם דכשם אחד דיינינן כיון דיוצא זה מזה ולכך תינח אם אינן נפרדים בשום אופן אז נחשבו לשם אחד אבל אם יש לכינוי זה שם קודש אחר או לשם הקודש הזה כינוי אחר אז לא נחשבו לאחדים רק דינן כשני שמות נפרדים ודינן כשאר שני שמות דצריך לכתוב שניהם ולכך בודאי שלא כדין עשו והי' צריך לכתוב שם נאחאלא ובפרט דיותר מסתבר דשייך שם נאחאלע לשם נחמן והוא שם געגועין משם נחמן או נח ויותר קרוב הוא לשם נח מלשם מנחם וא"כ שלכינוי זה שם קודש אחר ובודאי הוי צריך לכתוב הכינוי מיהו מצד זה לא הוי קפידא בדעבד שכבר מפורש אומר בש"ע דאם לא הזכיר שם אבי האיש והאשה בגט כשר וכתב הרמ"א דמכ"ש אם כתב שמו ולא שם הכינוי שלו שהוא כשר אך עיקר החשש בזה הוא מה דהוי חתימתו ועלייתו לתורה בשם מנחם צבי והמה כתבו רק מנחם לבד דא הוא עקא. והנה רו"מ רצה לצדד בזה היתר וכאשר אבאר והנה מתחלה נביא דברי הפוסקים ודעתם אם לא כתב שם אבי האשה

ואבי האיש אם בטל מן התורה או רק מדרבנן דדעת כמה פוסקים דמן התורה אינו גט ודעת המרדכי בשם רבינו יואל דאינו רק דרבנן ותמהו עליו מן הש"ס פ"ב דגיטין דף כ' דקאמר שם בההוא גברא דעל לבי כנשתא שקל ס"ת וכו' עד למה ניחוש לה וכו' וכ"ת ניחוש דלמא אקדים זוזא לספרא מעיקרא הא בעינן שינה שמו ושמה וכו' א"כ מוכח מזה דמן התורה אינו גט וכבר מלתי אמורה בזה בתשובתי ליישב זה בכמה אנפי וכעת עוד לאלוקי מילין בזה דהנה מריש הוי קשה לי למ"ל לטעם זה דבעינן שמו ושמה בלא זה למה ניחוש לדלמא אקדים פשוטי לספרי הרי מפורש במשנה ב"ב דף קס"ז דכותבין גט לאיש אע"פ שאין אשתו עמו והקשו שם בתוספת ליחוש לדלמא כתב ליתן בניסן ולא נתן עד תשרי ותרצו דלא מקדים פורענותי' לנפשי' וקיי"ל כן בש"ע וא"כ קשה כאן מכ"ש דלא חזינן ריעותא כלל מה"ת ניחוש דקא קדים פשוטי לספרי לכוין לשמו ולשם גירושין הרי לא מקדים אינש פורעניות לנפשי' וצריך לומר דדוקא לכתוב גט ביחוד רק לשם גט ואינו ראוי לד"א בזה לא מקדים פורעניות לנפשי' אבל היכי דבאמת כותב ס"ת א"כ נצרך לו לס"ת רק שמבקש לכוין גם לשם גירושין אם יצטרך לו בזה לא נחשב מקדים פורעניות לנפשי' כיון דנצרך לו בלא"ה לס"ת אך לפ"ז א"ש דתינח אם היתה מגורשת בנתינה זו לגמרי אז הוי חיישינן דאקדים פשיטי לספרי ומתחלה לא נחשב מקדים פורעניות לנפשי' כיון דהוי גם לס"ת ועתה בנתינה זו לא נחשב מקדים פורעניות לנפשי' דבאמת תתגרש לגמרי אבל כיון דבעינן שמו ושמה ובלא"ה עכ"פ גם מדרבנן לא הוי גט א"כ נהי דמן התורה הוי גט מ"מ אכתי אגידא בי' מדרבנן וצריכה גט אחר מ"מ א"כ שוב אנן סהדי דאין בנתינה זו מעשה גירושין דלא מקדים אינש פורעניות לנפשי' ובודאי לא כיון אלא להשטאה ובשלמא היכי דחזינן שגרשה בגט שכשר מן החורה ואינו פסול רק דרבנן חזינן שהוא הקדים פורעניות לנפשי' אבל היכי דאפשר לומר דמן התורה אינו גט רק דניחוש לספק או ליעשה איזה טצדקי שיהי' גט מן התורה בזה ראוי לומר כיון דסוף סוף מדרבנן ודאי לא יהי' גט לכך אנן סהדי דאף מן התורה לא הוי גט ולא כיון בנתינה זו רק להשטאה מכח דלא מקדים אינש פורעניות לנפשי' וא"ש. הן אמת דיש לעיין לפי דברינו הנ"ל דא"כ אם כיון גם לשם ס"ת א"כ איך אח"כ מגרש לה בי' הרי נכתב לשם ס"ת וא"כ נצטרך לומר מטעם ברירה וקשה הרי קיי"ל אין ברירה ומהו פריך הש"ס ממ"נ אם ניחוש דכיון רק לשם גירושין הרי לא מקדים אינש פורעניות לנפשי' ואם נאמר דכיון גם לשם ס"ת א"כ איך מגרש בו אח"כ כיון דלא נכתב לשם גירושין בלבד ובע"כ לומר דכוונתו הוי דכתבו לשם ס"ת ואם יצטרך לגרש בו יגרש בו א"כ יפול בדיני ברירה ואנן קיי"ל דא"ב ולמה ניחוש לה ואין כאן מקום

להאריך וכתבתיו רק מה שרעיוני על משכבי סלוקו בעת הרהורי בזה, והנה להלכה ודאי העיקר כרוב הפוסקים דס"ל דבטל לגמרי מן התורה אך בחסרון שם אבי האיש והאשה בגט העלה הב"י והאחרונים להכשיר והנו"ב בתשובה מה"ת סימן קי"ג הקשה דברי תשובת הרא"ש אהדדי דבכלל מ"ה סימן כ"ז כתב דטוב להזכיר שם אבי האיש והאשה כדי לברר הדבר וכו' ואם לא הזכיר רק שמה בגט כשר ובסימן מ"ה הביא שאלה בגט שהובא מארץ מרחק ולא כתב בו שם אבי האשה רק הכינויין כשר מכח דכתב חניכתו וחניכתה כשר ומשמע הא בלא"ה הי' פסול ונדחק לחלק בין אם ניתן הגט מידו לידה או ע"י שליח ולדעתי אין התחלה לקושייתו דכוונת הרא"ש דהוי ס"ד דזה גרע דזה נחשב שינוי כיון שלא כתב עיקר השם רק החניכה יאמרו דזה אחר הוא ואף דחסר כשר בשם אביהם שינוי פוסל דיאמרו דזה אחר הוא מדלא כתבו עיקר השם לכך מוכיח מן המשנה דכתב חניכתו וחניכתה כשר א"כ בע"כ מוכח דאין זה שינוי דאל"כ לא הי' כשר בו וא"כ מזה יהי' נפשט ספקו של רו"מ אם בכה"ג נחשב חסרון או שינוי ולפמ"ש יהי' מוכח מן הרא"ש דזה נחשב שינוי ואף לדעת הנו"ב בתשובה דדמי להו אהדדי ונדחק בע"א ולא תירוץ כן בע"כ דמשמע לי' דבכה"ג לא נחשב שינוי רק חסרון נראה דהיינו בשם וחניכה דאינו נקרא בשניהם יחד אבל אם נקרא בשני השמות יחד ודאי נראה דהוי שינוי ומה דפשיטא לי כן היינו דודאי לענין לבטל הגט מן התורה יש לדון בזה ולומר היכי דנקרא בשני שמות יחד וכתב רק אחד הוי חסרון ולא שינה אבל כיון דבשם אביו ואבי' ודאי דאינו בטל מן התורה רק עיקר הפסול בשינוי הוי מכח גזרה שיאמרו אין זה המגרש כמ"ש הב"ש בזה א"כ ודאי בנקרא בשניהם יחד וכאן נכתב אחד מהם אין מדרך לעשות כן ודאי יש לחוש שיאמרו מדלא כתב שניהם יחד ודאי אין זה המגרש ומה דמיון זה לחסרון בשלמא בחסרון לא יאמרו דיהי' מי שיהי' בע"כ דיש לו אב ולמה לא פרטו שם אביו לכך אין זה ראי' על השינוי לומר אחר הוא אבל בכתב שם אחד מהם בשלמא בחניכה כיון דלא נקרא בשניהם יחד דרך הוא לפעמים להזכיר אחד לכך לא יטעו מזה לומר דאחר הוא אבל בנקרא בשניהם יחד ואין דרך להפריד ביניהם ודאי בנכתב אחד יש לחוש שיאמר' אחר הוא לכך דינו בזה כשינה ובפרט בשם אבי המגרש דבלא"ה חוכך הנו"ב להחמיר בזה אף בחסרון שם אבי' ועוד יש לחוש בזה לדעת הרשב"א שהבאתי בתשובתי מכבר מ"ש בסימן תקצ"ח הובא בב"ש בכתב שם בן אברהם על המחק דפסול מכח כיון דכתב בן אברהם היינו שמו והוי כנכתב שמ' על המחק יע"ש וכתבנו שם בתשובה דראה זה סברא חדשה ולפ"ז המכשירין בשינה בשם אביו ושם אבי' היינו בשינה בחניכה דאז נחשב השינוי בשם אביו אבל אם הוי השינוי

בגוף השם נחשב כשינוי בשמו והיינו כנ"ד דכתב בן מנחם וכיון דכתב בן מנחם היינו שמו והרי הוא נקרא בן מנחם צבי והוי כשינוי בשמו דפסול או בטל לכ"ע:
וגם מ"ש רו"מ בשם מהראנ"ח הובא בנטע שעשועים סימן ע"ב דאם הזכיר אחד משני שמות הוי כחסר ולא כשינוי וכאלו לא נכתב כלל הנה ספר מהראנ"ח אינו בידי אך בנטע שעשועים ראיתי ואין משם ראי' חדא דהוא לא נחית שם לכך כלל ולא מיירי שם מדבר שחסרונו כשר רק שינוי פוסל בו רק שם מיירי משם המגרש ומגרשת בעצמן בדבר שגם חסרון פוסל בו לכך נקט מלתא דפסיקא דעכ"פ חסרון ודאי הוי והוי כלא נכתב כלל ולא בא רק לאפוקי מלומר דכיון דזכר שם אחד די והוי כתיבת שמו ע"ז כתב דק"א ולאפוקי מדעת מכתב מאליהו דס"ל דיוצא בשם אחד לכך כתב דעכ"פ חסרון ודאי הוי ואם נחשב שינוי מכ"ש דפסול ויש בכלל מאתיים מנה גם הוא מיירי שם דלא נקרא שניהם יחד רק דאתחזק בהך שמא גם במקום הכתיבה ומ"מ זה נקרא בפ"ע וזה בפ"ע לכך בזה כתב דהוי חסרון וכאלו לא נכתב כלל דמי אבל נקרא בשניהם יחד ממש נראה אם כתב רק אחד מהם ודאי נחשב שינוי לענין דיש בזה גזרה דרבנן שיאמרו אחר הוא:
גם מ"ש דשם מנחם הוי אחד עם שם נאחאלע והוי כחניכה שהכל קורין בו אין נראה כלל דל"מ בנדון דידן דיש למנחם שם הקודש אחר ודאי לא נחשב שם מנחם כשם נאחאלע אף גם בעלמא אין נראה כן דלענין חניכה דהכל קורין בו בעינן שיהי' נכתב בלשון שנקרא בפי העולם ממש וע"כ לא מהני שם שבא ע"י געגוע וקטנות לומר דאחד הוא עם עיקר השם רק להפקיע א"ע שלא יופסל מכח חסרון עצמו שלא זכר שם דקטנות בזה אמרינן דלא נחשב חסרון דנחשב בזה כגוף השם והיינו שהרואה אם ירגיש על חסרונו יבין מדעתו דלכך לא נכתב דהוא אחד עם עיקר השם אבל היכי דיש פסול בלא"ה מכח חסרון איזה שם ממש מצד אחר לסמוך ע"ז לומר דשם הקודש הוי כשם החניכה והוי כחניכה שהכל קורין בו זה ודאי לא אסיק הרואה דעתי' רק יאמר אם רצה הכותב לסמוך ע"ש שהכל קורין בו הי' לו לכתוב כשם שנקרא ממש בפי העולם ואם לא כתב רק מנחם בע"כ דהוא רצה לכתוב שם הקודש וחתימתו ועלייתו לתורה א"כ הו"ל לכתוב גם צבי כמו שחותם ונקרא לכך ודאי אחר הוא כן נראה לי ברור ואף אם ימצא באיזה אחרון להיפוך אין דעתי נוחה בזה ואיני מסכים לזה בשום אופן לסמוך על סברא זו לקולא באיסור א"א בפרט לפמ"ש בשם הרשב"א דיש מקום לדין בזה דהוי בכלל שינוי שמו:
והנה אם כי כבר כתבנו לעיל דמסברא נראה דזה הוי שינוי נראה להוסיף עוד ראי' לזה מדברי התוס' דף כ' ד"ה הא בעינן שמו ושמה וכו' שכתבו בסוף דבריהם אלא אומר ר"י דלא מיירי משינה שמו ממש דא"כ הו"ל למנקט לא כתבו כלל דפסול לר"מ דמתניתן

דהתם ר"מ היא כדאמרינן התם והו"ל רבותא טפי אלא שינה שמו היינו דגליל ביהודא והשתא קאמר שפיר הא בעינן שמו ושמה וליכא וכ"ש בלא כתבו כלל דפסול עכ"ל וכן כתבו לקמן דף פ' כן לא ששינה ממש אלא שיש לעיר הזאת ב"ש בב' מקומות וקשה למ"ל לדוחקא דיש לו ב' שמות בב' מקומות וכן לומר דכתב שם גליל ביהודה הו"ל לפרש כפשוטו דהו"ל ב' שמות במקום אחד וכתב רק שם אחד ואם איתא דזה נקרא רק חסרון הו"ל רבותא טפי דלא מבעי' חסר כלל פסל אלא אפי' חסר שם אחד נמי פסול ובע"כ דס"ל להתוס' דזה אין עליו תורת חסרון רק שינה ממש וא"כ עדיין קשה לאשמעינן רבותא טפי דאפילו חסר שמו כללי פסול מכ"ש בשינה וגם מזה לא הוי שוב פריך הש"ס בדף כ' דחסרון שמם פסול ובע"כ דמיירי רק משמות שיש לו בשני מקומות וזה שפיר הוי רק חסרון ועדיף חסרון בכולו וזה ראי' ברורה לפענ"ד דזה הוי שינוי ממש ולכאורה הי' אפשר להוכיח להיפוך ממ"ש בש"ס דף פ' ע"ב אר"א אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים הולד כשר ומודים חכמים לר"מ בשינה שמו ושמה וכו' דהולד ממזר אר"א אף אנן נמי תנינא שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה תצא מזה ומזה וכו' הא מאן קתני לה אלימא ר"מ לערבינהו ולתנינהו אלא לאו רבנן ש"מ עכ"ל הש"ס וקשה מנ"ל לסייע להך מתניתן דלמא שאני ושאני דרב דקאמר מודים חכמים לר"מ בע"כ מיירי בכתב שם דגליל ביהודא כפירוש התוס' דהרי דומיא דכתב לשם מלכות שאינה הוגנת דפליגי ר"מ ורבנן והיינו דכתב בבבל שם מלכות מדי כפירוש רשי' שם והוי דומיא דשם דגליל ביהודא דהרי דומיא מה דפליגי קאמר דמודים וא"כ בע"כ מה דקאמר דמודים היינו נמי כתב שם גליל ביהודא וא"כ קשה דלמא בכה"ג באמת פליגי רבנן כיון דהוי רק כחסר שמו י"ל דלעולם גם בזה כשר לרבנן והמשנה דאתיא ככ"ע היינו ביש לו ב' שמות במקום אחד וכתב רק אחד דזה הוי שינה ממש לכך פסלי רבנן ולכך מה"ט גופו לא ערבונהו דאז הוי מפרשינן דדומיא דמלכות שאינה הוגנת מיירי ובכתב שם דגליל ביהודא ובאמת בזה מכשרו רבנן לכך נקטו בפ"ע ומיירי בהי' לו ב"ש במ"א וכתב אחד דהוי שינה ממש אלא ודאי מוכח דאף בכה"ג לא נחשב שינה רק חסרון ואין חילוק בין זה לזה שלא כדברינו אך באמת כד דייקינן הא ליתא דא"כ אכתי תקשה להס"ד די"ל דרבנן מכשרו בכה"ג א"כ י"ל דלא פסלו רק בשינה ממש א"כ מנ"ל מן המשנה דלמא המשנה מיירי בשינה ממש שכתב שמו שלא נקרא כלל ובע"כ דכוונת הש"ס כך דאי מיירי המשנה כה"ג אבל בשינה וכתב שם גליל ביהודא פליגי א"כ עכ"פ לר"מ ודאי דבטל דלא גרע משם מלכות שאינה הוגנת א"כ אכתי הו"ל לערבינהו ולתנינהו דלר"מ פסול ובטל גם בשינה בהך ואח"כ לאשמעינן דבשינה ממש אף לרבנן בטל ולא נקט

זה בין הני דלר"מ בטל בע"כ דבאמת סיפא מיירי כה"ג בכתב שם דגליל ביהודא ולכ"ע בטל הוא וליכא פלוגתא בהא ודו"ק:

ולפ"ז כיון דאין לנו סתירה להיפוך נתחזק ראיותינו דזה הוי שינוי ממש אם נקרא בשניהם יחד וכתב אחד ומוכח לפ"ז יותר דאף מדין תורה הוי שינוי ובטל ולא מכח גזרה לבד שיאמרו אחר הוא כמ"ש תחלה ומ"ש רו"מ בשם הג"פ סימן קכ"ט בשם מהריב"ל בספק אם הוי שינוי או חסרון בשם אביו כשר וע"ז נסתייע רו"מ לנ"ד הנה המהריב"ל נמשך לדעת הסוברים דפשיטא להו דחסרון בשם אבי המגרש דכשר לכך היקל גם בספק אם הוי שינוי דהוי חסרון אחד בדרבנן אבל לפי מה שהעיר הנו"ב די"ל באבי המגרש אף חסרון פוסל וגם אני הבאתי לעיל בשם הרשב"א דיש לדון בזה בשם עצמו כיון דכתב בן אברהם היינו שמו א"כ נהי דיש מקילין להיפוך עכ"פ אם הוי ספק עוד אם זה חסרון או שינוי הוי ס"ס דלמא חסרון בשם אביו פסול ואת"ל דכשר דלמא זה הוי שינוי וס"ס אף בדרבנן להחמיר ומכ"ש לפי מה שהוכחנו דהוי ודאי שינוי וגם כאן יש שינוי בתרתי דנחסר כאן ב' שמות דגם שם נאחאלע הו"ל לכותבו כיון דיש לשם הקודש כינוי אחר ובזה ודאי לא נחשב שם מנחם כחנוכה שהכל קורין בו וזה א"צ לפנים דהיכי דיש לשם הקודש כינוי אחר דלא נחשב זכרון שם הקודש כחניכא דהכל קורין בו לכך נראה דאשה זו אסורה להנשא עד שתשיג גט שנית ומן השמים ירחמו עלי' והבעל ודאי אסור לישא אחרת ג"כ כנלפענ"ד נכון וברור: ובענין כתיבת שם נאחאלע נראה דהו"ל לכתוב כך נחלא בלי שום אלף באמצע ואף שהוא חותם באלף הוי בטעות והלמ"ד אם נקרא בקמץ יש לכתבו באלף בסוף ואם בסגול הלמ"ד יש לכתבו ביו"ד בסוף כמו מגלי או מנלא ויש לכתוב בו מנחם צבי דמתקרי נחלא כיון דיוצא משם הקודש שייך דמתקרי ובפרט אם יכתוב המכונה יש קפידא לדעת הב"ש גבי משה ליב שס"ל דהמכונה קאי על השם והרי נחלא הוי כינוי לשם מנחם לא לצבי ונצטרך לסמוך על דעת הנו"ב דהמכונה קאי על האדם ולמה נכנוס לספקות טפי עדיף לכתוב דמתקרי ואז אין קפידא ובפרט דבדעבד אם כתב דמתקרי במקום המכונה נמי כשר ואם לא ירצו לעשות כך אז מוכרחין להקדים נחלא ואח"כ לכתוב דמתקרי מנחם צבי וגם בזה אין חשש ופקפוק במקום הצורך כנלפענ"ד בזה והמקום יצלנו משגיאות ויורנו בתורתו נפלאות דברי ידידו נצח:

## שם סימן כו

כו הנה באשה שנקראת מעריסה בשם לאה ואח"כ נקראת לייצא ונשאלתי איך יש לכתוב והשבתי הנה בזה הדין כמו בשרה שארקא שכתב הב"ש באות ב' ואם נקראת

מעריסה רק לאה א"צ לכתוב רק שם לאה אבל אם נקראת מעריסה שניהם אז יש לכתוב דמתקרייא לייצה ויכתוב בה"א כיון דיוצא משם לאה ובלא יו"ד אחר הצדיק ולכך יכתוב דמתקריא כיון דיוצא משם הקודש ואל ישגיחו במ"ש בספר טיב גיטן לייציא באלף וחירק אחר הצדיק דהוא מיירי משם אחר דאינו יוצא משם לאה רק נקראת בשם זה לבד וס"ל דהוי שם חול וגם משמע שם דמיירי אם המבטא הוי כך בחיר"ק אז כותבין בחירק ואם המבטא הוי בחירק ממילא ניכר דאינו יוצא משם לאה לכך כותבין באלף כיון דאין הנקודות שוין אינו משם לאה והוי שם בפ"ע לכך כותבין בחיר"ק ואלף אבל שם דידן לייצה נקראת הצדיק בסגול והוי הנקודות כמו לאה לכך יש לכתוב בה"א דיוצא משם הקודש וגם בלא יו"ד אחר הצדיק רק יכתבו לאה דמתקריא לייצה כנלפענ"ד נכון והשם יצלני משגיאות ומ"ש בשם לייצה דדומה בנקודת כמו לאה אף דלאה בתורה הוי האלף בקמץ וכאן לפי הנ"ל יהי' הצדיק בסגול זה לא תברא דידוע דבשמות גיטן העיקר במבטא תלוי לפי הברת בני אדם דעיקר הכוונה להיות ניכר לב"א מי המגרש והמתגרשת ולכך לפי הברת בני אדם הוי גם שם לאה נראה כאלו נדבר בסגו"ל כי אין מדגישין הקמץ ולכך במבטא נראה כאלו הנקודות שוין וגם בשרה ושארקא כתבו דהנקודות שוין והרי שרה נאמר בתורה בקמץ ושארקא נאמר במבטא הקוף בסגול לפי הברתינו ובע"כ כדברינו הנ"ל דגם שרה אין אנו דוחקין הקמץ בהרי' וז"ב לפענ"ד:

והנה מ"ש לעיל דאם נקראת מעריסה בשם שניהם יכתבו לאה דמתקריא לייצה הנה קצרתי ואין כוונתי אם נקראת בשניהם יחד אין לכתוב דמתקריא ביניהם אך כוונתי דנקראת מעריסה פעם כך ופעם כך כגון שנתנו לה בעריסה שם ליצא ואח"כ קורין אותה לפעמים בשם לאה ופעמים בשם לייצה אז יש לכתוב שם לאה אף שאינו מעריסה ממש יש להקדימו כיון דהוא שם הקודש ושם ליצה נמי נגזר משם לאה לפעמים לכך יש להקדים שם לאה ואף דהב"ש כתב דאין דורשין השמות היינו לשנות השם ממש אבל לענין הקדימה בזה אין קפידא כ"כ איזה נקדים בזה יש לדרוש השמות ובפרט דהב"ש מיירי משאר שמות אשר אין דומין כ"כ לשם לאה אבל לייצה הוא כמעט שוה לשם לאה יש לתלותו בלאה ויש להקדים שם לאה גם אם אין ידוע אם הוי שם העריסה לאה או ליצה יש לכתוב לאה דמתקריא ליצה וכן כתב בטיב גיטן בשם לאה בעצמו בשם לאלה ובכמה דוכתא והנה מ"ש לעיל דיש לכתוב ליצה בהא ודאי נכון הוא אך מ"ש דיש לכתוב בלא יו"ד אחר הצדיק וכוונתי הי' דאין לחוש שלא יהי' ניכר הברת הצדיק כל כך בעומק אם יהי' בלא יו"ד דדוקא אם הוי באלף אחר הצדיק אז אין ניכר בעומק הברת הצדיק רק ביו"ד אחרי' אבל אם נכתב ה"א אחר הצדיק אף בלא יו"ד ניכר הברת

הצדיק בעומק ולא בעי יו"ד אך כיון דראיתי בטיב גיטן בשמות הנשים אות שי"ן דשם שרציה דשם הסכים גם הוא בהא בסוף כיון דהוי משם שרה ואעפ"כ כתב לכתוב ביו"ד אחר הצדי ושם אינו בחירק ואעפ"כ יכתוב יו"ד א"כ גם בליצה אף דנכתב בה"א בסוף יש לכתוב ביו"ד אחר הצדי לכך הנני מבטל דעתי בזה נגד הטיב גיטן ויכתוב ליציה ביוד וה"א ומ"ש לעיל בליציה לכתוב בשני יודי"ן נמשכתי אחר הטיב גיטן שכתוב בו כן ובאמת הדרנא בי שט"ס הוא בי' יותר נוספת וכן כתבתי אני בעצמי בפנים באות למ"ד בשם לייקו דנכתב כב"ש בשני יודי"ן וכתבתי דהוא ט"ס או שם אחר הוא בפתח אחר הלמ"ד אבל בשם ליקא הנהוג בינינו יש לכתוב בחד יו"ד ואלף בסוף או ה"א ייע"ש לעיל וא"כ ה"נ בזה יש לכתוב ליציה בחד יוד אחר הלמ"ד וחד יו"ד אחר הצדי ובה"א בסוף. וזה אם נקראת מעריסה פעמים כך ופעמים כך או דא"י שם העריסה אבל אם ידוע שם העריסה רק לאה יכתוב רק שם לאה כנ"ל וז"ב לפענ"ד:

## שם סימן כז

אעתיק פה מ"ש בזה לק"ק לבוב:

כ"ז. ע"ד הגט הניתן בקהלתכם לשלחו למדינת רוסיא לק"ק שעביש בגליל שקלאוו לאשת ר' משה גרשון ושם האשה הי' שרה האשקא ובגט נכתב שם שרה לבד וכתב שם המסדר דטעמו הוי דלא ידע איך לכתוב שם האשקא אם באלף בתחלה או בה"א לכך כתב רק שם שרה דכשר בדיעבד. והנה אני תמה מאוד דע"כ לא פליגי הפוסקים רק אם אינו נקרא בשניהם יחד רק פעם בזה ופעם בזה אז יש דעות המכשירין בכתב שם העיקר לבד ודעת קצת להכשיר אפילו בשם הטפל לבד אבל אם נקרא בשניהם יחד דוקא אין שום דעה להכשיר בכתב רק אחד מהם דהוי ככותב חצי השם. וכן מוכח בב"ש גבי שמעון ראובן ובג"פ מפורש יותר ובכמה ספרי אחרונים ייע"ש וא"כ הכא כיון דנקראת שרה האשקא ביחד ודאי דפסול אם כתב רק שם שרה לבד. וגם שהי' מסופק אף לכתוב שם האשקא בה"א בתחלה או באלף הי' יכול לכתוב באלף והוי כשר אף אם נקראת בה"א דבזה שפיר יש לנו דעות להכשיר דהוי מאותיות המותחלפין כמ"ש בב"ש אות אלף בשם אושעי' וכמה דוכתא על כך. הן אם הי' כותב בה"א או באלף הי' כשר וגם הי' בידו ליתן שני גיטן וזה עדיף משני גיטן דעלמא דזה אינו נופל בדין ברירה כלל כיון דקודם נתינה יבורר שם איזה יוכשר במקום האשה א"כ יכול למנותו שיהי' נעשה שליח לזה הגט שיבורר שם שהוא כשר אז יהי' נעשה שליח לגרושין ולהבא אינו נופל בדין ברירה וגם מ"ש המסדר שלא מצא שם זה כלל בשמות הנה באמת שם זה

מבואר בשמות אנשים אות ה"א דיש שם האשקא במדינות רוסיא ונראה ברור שמשם יצמח שם האשה הזו ואף דשם הוי בשמות אנשים כבר ידוע דשכיח הוא השם להיות בא מאשה לאיש או להיפוך וכמ"ש שם הב"ש בשם הענדיל דהוי שם איש ושם אשה כן י"ל בשם האשקא ולכך הי' נראה לכתוב שרה האשקא כמ"ש הב"ש בשמות אנשים אות ה"א ואף באמת אם הי' שמה באלף נמי הי' כשר מכח אותיות המתחלפין וזה עמוד גדול לסמוך עליו בעת הדחק. אבל כאשר כתב רו"מ שם שרה לבד ודאי דפסול אף במקום עגון לכך אם ישנו להמגרש שם יראה להשתדל במה דאפשר לכתוב לאחר דברי הכותב וחוששש לתק"ע ולאפרושי מאיסורא וכו' ועיין בתשובת לק"ק אוסטילע אות רמ"ב באה"ע סימן קמ"ב מ"ש דיש לחלק בזה בין אם שניהם שם הקודש אז הוי כחצי השם אבל אם אחד שם חול לא הוי כחצי השם והי' מקום להקל בזה במקום עגון ייע"ש וכבר נדפס בתקון עולם:

והנה חזר הרב המסדר והביא סניגורין לדבריו מדברי הרשב"א בגיטן והתוס' פ"ד דגיטן ד"ה והוא דאתחזק בתרי שמא ומדברי הכנה"ג בשם הרדב"ז דכשר כה"ג והנה כל ראיותיו המה מהבל יחד ורעות רוח כי כולם מיירי שנקרא בשני שמות במקום אחד אבל לא ביחד רק דומיא דאם נקרא בשני מקומות דהכוונה דקצת קורין בשם זה וקצת בשם זה כן ה"נ במקום אחד הכוונה דקצת קורין אותו בשם זה וקצת בשם זה ושניהם הם במקום אחד אבל מ"מ אינו נקרא בשניהם יחד דוקא אבל אם נקרא בשניהם יחד וליכא שום צד שיהי' נקרא בשם אחד לבדו ודאי דפסול ואינו דומה לכותב שם הטפל דיש מכשירין דהתם כיון דעכ"פ נקרא בשם זה לבדו ג"כ וא"כ אינו בכלל שינוי השם רק בכלל חסרון דהעיקר נחסר ובזה אין חשש כ"כ משא"כ בזה דנקרא בשניהם יחד וכותב רק אחד כיון דאינו נקרא בשם זה כלל לבדו הוי שינוי ולעולם יש לחוש לשינוי מלחסרון כידוע ויאמרו דאין זו המתגרשת לכך הדבר ברור כשמש דכה"ג פסול הגט ואין מקום לפקפק בזה וכן הוא בתשובת בית אפרים בחלק אה"ע סימן קפ"ג מפורש ג"כ כך דלכך פוסל הג"פ באם כתב כה"ג דמתקרי דהוי ככותב חצי השם משמע דאם כותב חצי פשיטא דפסול:

## שם סימן כח

אעתיק כאן מ"ש בתשובה לק"ק הרומלוב להרב דשם:

כח. ע"ד שאלתו בגט שנשלח ע"י שליח ואין דעתו נוטה לכתוב ב' גיטן איך יש לעשות בשם אלי' ודעתו לכתוב אליהו דמתקרי אלי'. הנה לפענ"ד אין יכול לעשות כן כיון

דמהרי"ט לא ניחא לי' בהאי תקנתא ובפרט לפי חלוקו של הב"ש בע"כ הוי טעמו של מהרי"ט דלכך לא אזיל בתר רובא משום דחזינן ריעותא לפנינו דנקרא בשם אלי' לבד ואיתרע לן רובא וא"כ אך יכתוב אליהו אולי לא יקרא כלל והוי שינוי השם לכך נראה דיותר טוב לכתוב אלי' ויהי' כחניכא שהכל קורין בו דאף שהמהרי"ט לא ניחא לי' בכך וכמ"ש הטיב גיטן וטעמו דחוק. ולדידי נראה יותר דטעמו הוי דהיכי דהעולם קורין לו שם אחר בכוונה אז דינו כשם ממש ודי לכתוב שם זה ונתקיים בזה תקנת חז"ל שתקנו לפרש שמו אבל אם י"ל דהעולם גופייהו לא עשו בכוונה רק דרך קיצור לשונם ויתכן דהם עצמם כיוונו לקראו אליהו רק לקיצורם עשו כן לכך לא נעקר שם הראשון ממנו ולא קנה שם השני מקומו ולכן אם לא נכתב בעיקר לשונו הוי כלא נכתב שמו כלל ולכן הוצרך המהרי"ט ב' גיטן. מ"מ נראה היכי דא"א בשני גיטן יש לכתוב טפי שם אלי' לבד כדקיי"ל בכל דוכתא דיותר יש לחוש לספק שינוי מלספק חסרון ואם יכתוב אליהו יש לחוש לשינוי אבל אם יכתוב אלי' לבד הוי רק ספק חסרון. וכן נראה מתשובת נו"ב מה"ת סימן צ' והובא בטיב גיטן דגט שנכתב בשם אלי' הוא עיקר ולכן יעשה כן ובפרט דהוי ס"ס שמא מתחלה נקרא כן ואת"ל דנקרא אליהו דלמא עכ"פ העולם שקורין אלי' דלמא בכוונה קראו כן בתורת שם אחר ולא לקיצורם ושוב הוי כחניכא שהכל קורין בו דכשר כן דעתי נוטה דברי ידידו:

## שם סימן כט

כ"ט בסעיף ט' בהג"ה ואם כתבו לבסוף פסול עיין בב"ש מ"ש לחלק בין ברכה שמברכין אותו אז ודאי קאי אדסמיך לי' ע"ש וכן הוא בש"ך חו"מ סימן מ"ט והוסיף שם דלענין שבח וכבוד נמי ודאי קאי אדסמיך לי' והביא ראי' בשם הרשב"א מפסוק דוד בן ישי מלך ישראל ייע"ש. ועיין בחבורי לתורה פ' בהעלותך בפסוק ויאמר משה לחובב בן רעואל המדיני חותן משה על הילקוט שם זה כבוד לו יותר מהכל (בשנת תקצ"ח) שם הבאתי ראי' לזה מן הילקוט הנ"ל כדעה זו דיש חילוק בין דבר דהוי שבח וברכה ובין סימנא בעלמא ייע"ש:

## שם סימן ל

למ"ד סעיף א' בהג"ה אפילו לא כתב רק שם הטפל לבדו כשר עיין ב"ש ס"ק ג' מ"ש לחלק על הב"י. ולפענ"ד דבריו אין מובנים שהרי לפי דבריו אם כתב וכל שום עדיף שהרי כתב מכ"ש דמכשיר בשם טפל וכל שום ולפ"ז הרמב"ם דנקט כתב שם שאין ידועין

בו ביותר וכל שום פסול לרבותא נקט דאפילו כתב וכל שום פסול ומכ"ש כשלא כתב רק השם הטפל שפסול. ולפ"ז הא דכתב הרמב"ם דכתב חניכתו וחניכתה כשר מיירי בשם מיודעים בו ביותר ועדיף משם טפל ע"כ כשר בדעבד כמ"ש כל זה הב"י בתחלה וא"כ ממילא מוכח שאף ביודעים בו ביותר כשר דוקא בדעבד שהרי ע"כ הרמב"ם מיירי בכה"ג וא"כ דברי הב"ש סותרין זא"ז שהרי בסעיף א' פירש להיפוך שהרמב"ם מיירי בחניכה שאין הכל קורין בו ולפ"ז צריך לומר דכתב וכל שום גרע ע"כ פוסל וא"כ דבריו סותרין זא"ז גם מ"ש בס"ק זה אבל אין מוכרח פירושו כמ"ש בס"ק א' אין מובן כלל שהרי בס"ק א' לא מיירי מזה כלל ודברי הב"י אין סותרין זא"ז דמתחלה פירש דס"ל להרמב"ם דחניכה גרע משם טפל ואח"כ משמע מדבריו דהרמב"ם מיירי בחניכה שהכל קורין בו די"ל דס"ל להב"י דאף חניכה שהכל קורין גרע משם טפל כיון דהוא רק חניכה אבל שם טפל הוי שמו באמת רק שאין הכל יודעין בשם זה אבל דברי הב"ש צ"ע קצת:

## שם סימן ל

לא סעיף ב' אבל אם כתב שניהם כו'. מעשה בא לידי באחד שהי' נקרא הירש מנשה וגירש את אשתו וציוה המסדר לכתוב בגט צבי מנשה המכונה הירש מנשה כו' ולפענ"ד אין נראה כן דהן אמת מצד אחד דבריו צודקין דאי אפשר לכתוב מנשה צבי המכונה הירש דאז הוי משמע שנקרא הירש לבד והוי שינוי השם כי הוא נקרא בשניהם וכן מבואר בתשובת מאיר נתיבים אך מ"מ הי' נראה לכתוב מנשה צבי המכונה הירש מנשה כי היכי דלשתמע דהכינוי הירש קאי אדסמיך לי' דוקא כדקיי"ל בעלמא דבעינן שיהי' נכתב הכינוי סמוך לשמו ולא להיפוך וא"כ ה"נ אין לכתוב צבי מנשה המכונה הירש מנשה דמשמע דהירש הוי כינוי למנשה. ואין לומר דהכא שאני כיון שכותבין המכונה הירש מנשה משמע מזה שאין הירש כינוי למנשה דבלא"ה למה יקרא שניהם הלא מזה אין ראי' דכמה פעמים מצינו שהאדם נקרא בלשון הקדש והכינוי יחד ושכיח ביותר גבי שם יהודה ליב א"כ הוא נקרא בשם הקדש והכינוי יחד א"כ יש לחוש שיאמרו שכינוי הירש הוא כן מנשה ויקרא בשניהם יחד ושם צבי הוא שמו משעת לידה וכדומה ואינו נקרא בו כ"כ. ואין לומר שכל היכי שיקרא בשם הקדש וכינוי שלו יחד אז מקדימין שם הקדש לשם הכינוי כי האב קודם להבן וכאן שנקרא הירש מנשה שם הכינוי קודם מוכח שאין הכינוי לשם מנשה דאל"כ לא היו מקדימין אותו אלא ודאי שהוא לשם אחר דכל הוכחות כהאי אין הוכחות ברורות לסמוך עליהם ובגט בעינן ענין מבורר לכך היותר נלפענ"ד לכתוב מנשה צבי המכונה הירש מנשה דאז ליכא שום קפידא דהיתר משמע

דקאי אדסמיך לי' ואף שבספר בית מאיר ומאיר נתיבים כתבו דהיכי דנקרא כגון יעקב יוסף וכתב להיפוך יוסף יעקב הוי כמו חצי השם כיון דהוא נקרא בשם יעקב תחלה ואח"כ יוסף והוא כתב להיפוך וכן בראובן שמעון או בשאר שני שמות ואף שכתב המחבר סעיף ב' שאם כתב שניהם אין לחוש אם הקדים זה או זה היינו בלשון דמתקרי אבל בלי מתקרי פסול כן הוא תוכן כוונתם מ"מ הם מיירי שהשמות הוא בלי כינוי כלל רק נקרא בלשון הקדש לבד כשמו בזה יש לחוש דהוי שינוי השם כיון שנכתב לא כמו שנקרא בפי רבים אבל הכא שיש לו כינוי ובלשון העולם אינו נקרא כלל צבי מנשה רק הירש מנשה רק שאנן בעינן לכתוב לכל שם כינוי לשון הקדש שלו ולכך ההכרח לכתוב גם צבי אבל לפ"ז אין קפידא עכ"פ אם כותבין מנשה צבי ואין לחוש להקדמת שם השני כיון שכותבין אח"כ המכונה הירש מנשה א"כ כותבין כפי מה שיקרא בלשון העולם א"כ ליכא למיחש לשינוי בהקדמה שהרי בלשון העולם לא נקרא צבי מנשה רק הירש מנשה וכן הוא נכתב באמת ובשביל מה שיקרא לתורה בלשון זה צבי מנשה אין חשש בשביל זה לטעות היכי דבאמת נכתב שניהם רק מחמת חשש שמקדים זה לזה בזה אין חשש כלל רק אם בלשון העולם מורגל בסדר הזה אז יש חשש שיאמרו אחר הוא אם ישנו הסדר אבל בשביל פעם שעולה לס"ת אין להקפיד על הסדר בפרט דנכתב אח"כ שמכונה הירש מנשה כפי מה שיקרא באמת בפי העולם א"כ הכל ידעו שמה שמתחלה הקדימו מנשה לצבי הוא כדי לסמכו אל הכינוי שיהי' הכינוי שייך על צבי דסמך לי' כן נראה ברור ואם שהמורה הנ"ל מצא בספר נחלת שבעה כדבריו נלפענ"ד דאין לסמוך עליו בזה מטעם הנ"ל:

ועוד נראה דאפשר לכתוב כך צבי דמתקרי הירש מנשה והיינו לכתוב תחלה שם צבי לבד ולכתוב אח"כ דמתקרי הירש מנשה ואז ג"כ אין חשש דאף שבמאיר נתיבים כתב שאין לכתוב כן היינו בלשון המכונה דלשון מכונה לא שייך על לשון קדש דאז משמע שרק מכונה כך אבל אינו נקרא כן אבל אם כותב דמתקרי א"ש דאז מבואר שנקראין בשם מנשה ואף דבלשון לעז לא שייך דמתקרי כבר כתב הב"ש שם דכוונת הרמ"א רק דמכונה לא שייך בלה"ק אבל לשון דמתקרי שייך שפיר בשם חול כיון דעכ"פ נקרא כן וכשר אם כתב דמתקרי ואף הסוברים דלא כוותי' היינו אם כותב שם החול לבד וכותב עליו דמתקרי אבל אם מצרפו לשם הקדש וכותב שניהם יחד וכותב עליהם דמתקרי נראה דכשר בודאי כיון דבאמת נקרא כן בשניהם ומידע ידעו דמתקרי נכתב בשביל לשון הקדש ושינוי לא הוי דעכ"פ נקרא בשם החול ג"כ. לכך נראה לכתוב צבי דמתקרי הירש מנשה ואז אין שום חשש כנלפענ"ד נכון לדינא ולמעשה ולא כה"ש בזה:

שוב הגיע לידי ספר נו"ב מה"ת ראיתי בו קצת סברא זו דבכה"ג יש לכתוב דמתקרי אך הוא חולק על הב"ש ועיין מ"ש בחבורי לפלפל בזה בסימן זה וראיתי בספר ישועת יעקב בענין זה שכתב גבי שם משה ליב שראוי לכתוב משה יהודה המכונה משה ליב וכתב הטעם דאין לכתוב משה יהודא המכונה ליב דיש לחוש דקאי על שניהם ומ"ש הב"ש דמסתמא קאי אדסמיך לי' הביא ראי' מהש"ס פ"ק דיומא דקאמר שם אינו יודע אם רסן עיר הגדולה ולא פשיט דקאי אדסמיך לה וכתב שאף שהתוס' הקשו שם דנימא דקאי אדסמיך לי' ותירצו מדקאמר היא העיר הגדולה ולא קאמר העיר הגדולה משמע דלא קאי אסמוך לה מ"מ פשטא דש"ס לא משמע הכי ע"כ דבריו:

והנה מ"ש שסתמא דש"ס לא משמע הכי לא ידעתי שם שום רמז ורמיזה בש"ס שלא יהי' משמע כדברי התוס' ותירוצם אך מה שהביא שם הרב הנ"ל לשון התוס' בקושייתם לא העתיק על נכון שהם לא הקשו דנימא בפשיטות דקאי על כלח מכח דסמך לה רק שהקשו דהי' לו להש"ס לספוקי כמו שמסתפק אם קאי על רסן או על ננוה הי' לו לספוקי גם על כולם ולפ"ז עדיין תקשה מדברי התוס' למה דלא ידעו מתירוצם למה הקשו דהו"ל להש"ס לספוקי נמי על כלח ולא הקשו טפי דהו"ל לומר דודאי קאי על כלח דסמך לי' ומוכח לכאורה מן התוספת דלא ס"ל הך סברא דקאי אסמוך לי' אבל לפענ"ד מהא ליכא ראי' כלל דודאי לשון תורה לחוד ולשון בני אדם לחוד ובלשון תורה נמצא כמה פעמים שאחז"ל ה"ז מקרא הפוך ופעמים אמרו סרס המקרא ודרשהו וכיוצא בזה אבל בלשון בני אדם ודאי דרכו של אדם לסדר לשונו על נכון ולא להקדים את המאוחר ולאחר את המוקדם ולכך דייק הב"ש שכתב שאין לחוש שיאמרו שהוא כינוי לשניהם ולא כתב שיאמרו שהוא כינוי למשה לבד דבזה ודאי לא יטעו דקאי על שלפני פניו לבד דאין דרך לשון בני אדם לדבר כן וממ"נ אין לחוש שאם יחקרו אחר האמת אז יוודע להם שהוא כינוי ליהודה ואם יש לחוש שלא יחקרו כלל אחר האמת רק מאומד דעתם יבאו להחליט שקאי על שלפני פניו בודאי ע"פ אומדנא לבד לא יבא להחליט הדבר לומר היפוך האמת כיון שבלשון בני אדם אין דרך לדבר כן ואם לא יחליטו הדבר רק יסתפקו בזה אין שום חשש ולהחליט בודאי לא יבואו היפוך מה שרגילין לדבר לכך לא כתב החשש רק שיאמרו שקאי על שניהם ואז כיון דקאי גם אשלפניו ואין בזה שינוי לשון בזה שפיר יש לחוש דקאי על שניהם אך לזה העלה הב"ש כיון דעכ"פ יהי' מוכרחין להודות דקאי גם על יהודה שלפניו ולא יבאו לומר דקאי על משה ג"כ דאין ספק מוציא מידי ודאי כיון דעל יהודה ודאי קאי לפי לשון בני אדם ועל משה יש להסתפק אם קאי גם על שלפני פניו או לא בודאי לא יבאו להחליט הדבר דקאי על שניהם דאין ספק מוציא

מידי ודאי ובודאי לא יחליטו רק על יהודה ואף אם יסתפק להם אם קאי גם על משה אין חשש דכל שלא יחליטו הדבר אין חשש שיאמרו אחר הוא אבל בלשון המקרא ודאי יש לומר דהוי מקרא היפוך ומסורס ונמצאין כן כמה פעמים בקרא לכך שפיר יש להסתפק באמת אולי קאי רק אשלפני פניו לבד. גם מה שהביא ראי' מיוסף שליט כבר מבואר שם בש"ך שדבר שאנו מברכין אותו שאני שמסתמא קאי על מי שאנו עוסקין בו משא"כ בכינוי לבד לכך העיקר כדעת הב"ש דאין לכתוב כלל כדעת הרב משה יהודה המכונה משה ליב דאז יש לחוש שיאמרו שליב הוא כינוי למשה דסמוך לי' ונקרא בשם הקדש ושם הכינוי יחד כמו שמצינו כמה פעמים שנקראים יהודה ליב אף שליב הוא כינוי ליהודה אעפ"כ נקרא בשניהם בשם הקדש והכינוי יחד וא"כ ה"נ כמו דלדעת הרב הנ"ל יש לחוש שיאמרו שליב הוא כינוי למשה א"כ יאמרו שרק שם העריסה שלו או עולה לתורה בשם יהודה אבל בשם העולם לא נקרא שם יהודה כלל ומה שנקרא משה ליב היינו בשם משה לבד וכינוי שלו לכך העיקר לכתוב כדעת הב"ש משה יהודה המכונה ליב וזה ברור לפענ"ד לדינא:

והנה מ"ש לעיל והעליתי בדין מי ששמו הירש מנשה לכתוב צבי דמתקרי הירש מנשה ייע"ש. והנה בסברא זו שכתבנו כיון דמזכיר שם הקדש ג"כ שייך לשון דמתקרי מצאתי כעת בתשובת נו"ב מה"ת סימן קי"ט ונתכוונתי בזה לדעתו אך הנה הוא כתב שם בשם משה ליב לכתוב משה יהודה המכונה משה ליב והנה נראה דמודה בנידון דידי דבשלמא באם יקרא משה ליב ממ"נ לא יתקן החשש דקאי אדסמך לי' דאם יכתוב שם יהודה לבד יהודא דמתקרי משה ליב א"כ אכתי לא קאי שם ליב על שם יהודה רק צריך להזכיר משה תחלה ולהיפוך לכתוב ליב משה א"א כיון דנקרא משה ליב ולכך כיון דסוף סוף א"א לתקן זה צריך לכתוב משה יהודה דמתקרי משה ליב אבל בדידי שיקרא שם הלעז תחלה הירש מנשה אפשר לכתוב כן שם צבי דמתקרי הירש מנשה וגם מגוף הדין של הב"ש והנו"ב השיג עליו דהוא סבר דהמכינה קאי על השם ובאמת המכונה קאי על האדם והביא ראי' ממ"ש בד"מ דיש לקרות המכונה לאיש בסגו"ל לאשה בקמץ משמע דקאי על האדם דאם על השם מה שייך לחלק בין איש לאשה ייע"ש:

ולפענ"ד א"ש דודאי בגט אין נכתב נקודות ולכך לפי האמת יש לו לקרות המכונה כל אחד בלשונו דקאי על האדם אבל על אדם הטועה שפיר יש לחוש דהוא יקרא ככתיבתן המכונה על השם שהוא מכונה כך ויטעה דקאי אדסמיך לי' ממש. ולכך נראה דאף שכתב בד"מ לקרוא לזכר בסגול ולנקבה בקמץ היינו אם אין לו רק שם אחד וכינוי אחד אז כיון דאין קפידא בדבר יש לקרות בלשון דקאי על האדם אבל אם יש לו ב' שמות

כגון משה ליב וכותב לדעת הב"ש משה יהודה המכונה ליב יש לקרותו בלשון השייך על השם דשם זה מכונה ליב ואז אדרבא א"ש דהוי כאומר ששם זה מכונה בשם ליב א"כ האדם יקרא בשם משה ליב דאם קורא הלשון דקאי על האדם שהוא מכונה ליב הוי כשקר שבאמת מכונה בתרתי בשם משה ליב אבל אם קורא בלשון דקאי על השם אינו שקר דבאמת שם זה מכונה בשם ליב א"כ האדם יקרא בשניהם כיון דכבר כתב תחלה שנקרא בשם משה יהודא וכעת אומר ששם יהודה מכונה בשם ליב א"כ כבר מוכח שנקרא בשם שניהם ולכך כה"ג יש לקרות בלשון דקאי על השם לא על האדם ויש לקרות בשוה בין לזכר בין לנקבה מיהו בשם עצמו מצינו לשון זכר ולשון נקבה כמ"ש התוי"ט וכמה ספרים וכה"ג כתב הש"ך בחו"מ סימן שט"ז ייע"ש דבשם בכה"ג נופל שניהם לשון זכר ולשון נקבה ולכך אף אם קורא בלשון זה או זה יתכן דקאי על השם עצמו דבשם שייך שניהם הן זכר או נקבה ולכך מה"ט א"ש ג"כ מ"ש הד"מ הנ"ל דיש לקרות לזכר כך ולנקבה כך דהיינו לא כמו שהבין הנו"ב דמזה מוכח דקאי רק על האדם רק דהכוונה דקאי ודאי על גוף השם רק כיון דמ"מ לענין השם אין קפידא אם קורא בלשון זכר או נקבה לכך יש לקרותו בענין דסובל דקאי על האדם ג"כ ויש לקרות לזכר כך ולנקבה כך דאז סובל שניהם על השם ועל האדם וכל מה דאפשר לתקן יותר יתקן ומה איכפת לנו אבל עיקר המכונה קאי על השם ודאי וצדקו דברי הב"ש בזה דיש לכתוב משה יהודה המכונה ליב וא"ש ועיין מ"ש לקמן ליישב דברי הב"ש ממה שהשיבו עליו מקצת מחברים ייע"ש:

## שם סימן לב

ל"ב סעיף ד' מי שיש לו שני שמות כו' הנה לשון הרא"ש בגיטין אבל אם אין בני מקום הנתינה יודעין משם מקום הכתיבה וכן נמי אין בני מקום הכתיבה יודעין משם מקום הנתינה כו' ותמה הב"י דאדרבא אם בני מקום הנתינה יודעין ממקום הכתיבה דעדיף ותירץ דרבותא קמ"ל ואח"כ תמה על מה שבתשובה לא משמע כן והניח בצ"ע והנה לקמן בסימן זה הבאתי תשובה וישבתי לשון הרא"ש אך אח"כ הוכחתי מן הש"ס מלשונו כדעת הב"י דטפי עדיף ודוקא באם תרוייהו יודעין זה מזה כותבין שניהם ולפ"ז נשאר לשון תשובת הרא"ש בצ"ע לכך נראה דא"ש הכל דהנה בתשובה הנ"ל כתבתי שם בישוב שיטת ר"ת מ"ש רב אשי אבל בלא אתחזק אין כותבין הוי הכוונה דאף שיש עדים שיודעין משם מקום נתינה אין כותבין שם שניהם כיון דלא אתחזק אצל רבים יש לחוש שיאמרו אחר הוא רק כותבין שם מקום הנתינה למ"ד שם נתינה עיקר ושם מ"כ

להסוברים דמ"כ עיקר יע"ש. ונראה להסביר הדבר יותר דאם לא אתחזק אצל שניהם אז מחזיקין את הרע במיעוטו שאם יכתוב שניהם אז יש חשש טעות בין במקום נתינה בין במקום כתיבה כיון דאין אחד יודע מחברו א"כ יבאו לומר בשניהם שאין זה המגרש אבל אם יכתוב שם אחד מהם אין כאן טעות רק להמקום השני אבל במקום שמכירין שם זה לא הוי טעות לכך מוטב לעשות כן ולפ"ז א"ש לשון הרא"ש שהוא סובר שמקום נתינה עיקר ולפ"ז אם אין בני מקום הכתיבה יודעין משם מקום הנתינה רק שיש עדים בדבר אז מוכרחין לכתוב שם מקום הנתינה לבד א"כ בשלמא אם גם בני מקום הנתינה אין מכירין מקום הכתיבה אתי שפיר דאם יכתוב שניהם יש חשש טעות גם למקום הכתיבה גם למקום הנתינה אבל אם יכתוב שם מקום נתינה לבד לא הוי טעות להם רק למקום הכתיבה לכך עושין כן כיון דא"א בענין אחר אבל אם בני מקום הנתינה יודעין משם מקום הכתיבה אדרבא כותבין דוקא שניהם דכל מה דאפשר לתקוני מתקנינן ולכך כותב שניהם דאז ממ"נ למקום הנתינה לא יהי' חשש טעות כלל ולמקום הכתיבה א"א לתקן דאף אם יכתוב מקום הנתינה לבד ג"כ יהי' להם חשש טעות וכיון דלדידהו בין כך או כך יהי' טעות כותבין כפי מה שהוא ראוי במקום הנתינה לפרש שניהם שלא יבאו לידי טעות כלל ומה שלא ביאר הרא"ש דכותבין מקום נתינה רק סתם דבריו ומשמע דכותבין רק שם אחד מהם היינו דהרא"ש מיירי בכל ענין בין אם יש עדים שיש לו שם במקום נתינה בין אם ליכא עדים רק שהוא אומר כן ולכך נקט מלתא דפסיקא בקצרה דאם גם בני מקום הנתינה אין יודעין ממקום הכתיבה אז בכל ענין כותבין רק אחד דהיינו מקום הנתינה אבל באם יודעין מקום הנתינה משם הכתיבה כותבין שניהם ביש עדים אבל באין עדים אין כותבין על פיו שם מקום הנתינה לבד באם אין יודעין מקום הנתינה משם מקום כתיבה כיון שלא יכתבו רק שם אחד שאין יודעין בו ודאי יש לחוש שמא יגרש אשת חברו לכך בזה כותבין רק מקום הכתיבה ולכך כתב בקיצור שם אחד מהם דהיינו כל גווני כדשייך לו ביש עדים כותבין מקום הנתינה ובאין עדים מקום הכתיבה. והיינו כשאינו אומר שמקום הנתינה יודעין משם מקום הכתיבה דאז לפי דבריו הוי הדין לכתוב רק מקום הנתינה בזה אין שומעין לו רק כותבין מקום הכתיבה אבל אם אומר שיודעין שם משמו שבכאן ומצוה לכתוב שניהם אז כותבין לו גם על פיו כיון שבזה מותר לכתוב שניהם ליכא חשש שיתן לאשת חבירו כמ"ש לעיל בתשובה. ולפ"ז צ"ל מה שנקט הש"ס יוסף וקורין לו יוחנן יוחנן וקורין לו יוסף והוכחנו בתשובה דתרוייהו בעינן כמ"ש לעיל ולפ"ז צריך לומר דאו או קתני דהיינו או שבמקום הכתיבה יודעין ממקום הנתינה אף שאין במקום הנתינה יודע ממקום הכתיבה או להיפוך שבמקום

הנתינה יודע משם מקום הכתיבה אף שאין בני מקום הכתיבה יודעין ממקום הנתינה בכולן כותב שניהם כן נלפענ"ד נכון וזה עיקר לדעתי בכוונת הרא"ש ולדינא:
הג"ה מאחר שנהגו לכתבו כו' עיין ל מהרא"י שהביא ראי' מפ"ב כהן והוא תמה עליו שהרי מדברי התוס' שם משמע להיפוך שכשר שאם לא נכתב כהן ולפענ"ד לא קשה מידי דודאי מהרא"י מודה שכשר בשאר שטרות אם לא נכתב כהן רק שמביא ראי' שהמנהג לכתוב כהן בשטרות. ולפ"ז בגט אם יראה העולם שלא נכתב כמנהג יטעו שהגט של איש אחר ולא מבעלה של זאת ואיכא חשש לעז על הגט ע"כ פסול משא"כ בשאר שטרות שלא איכפת לן בלעז דידהו וכשיבא לגבות בב"ד הב"ד יודעים שאין כאן איש אחר רק זה ע"כ כשר שם בלא כהן רק שמביא ראי' שהמנהג לכתוב בשטרות כהן כן נראה לי ברור:

## שם סימן לד

ל"ד באותו סעיף בהג"ה אבל כותבין כהן או לוי כו' הנה בא מעשה לידי בגט אחד שנכתב שם האשה שרה בת יעקב הלוי ואחר שנה מנתינת הגט נתוודע שאביו ישראל הי' ולא לוי ונשאלתי מה דינו וזה אשר השבתי. הנה בדבר זה כבר נשאל הרב בעל נ"ב בח"א סימן פ"ט ובח"ב סימן ק"ט ומסיק שם שפסול אך לפי הטעם שכתב בח"ב מוכח דיש חשש שהי' לו עוד אשה אחרת כו' או דבכוונה עשה הבעל ייע"ש. דבנדון דידי הי' המעשה שהבעל שלח לה הגט ממרחקים יוע"ש ולפ"ז הי' מקום להקל בנדון דידן שהבעל לא אמר כלום רק האשה מעצמה החזיקה אביה ללוי ואמרה כן לכתוב אותו הלוי א"כ ליכא חשש ערמה בזה מהבעל והי' מקום להכשיר בזה וכדעת השואל שם שרצה לדמות זה למ"ש הפ"י בחדושיו פ' הזורק ולקמן נדבר מזה. אך לפי טעמו בח"א מוכח דבכל ענין פסול ובאמת לא ידענו למה לא הביאו ראי' בפשיטות מלשון מהר"י מרגליות והרב רמ"א כאן שכתבו דאם אין ידוע אם הי' כהן או לוי צריך שני גיטן כו' ואם איתא דבדעבד אין קפידא אם כתב כהן על מי שאינו כהן א"כ יותר הי' טוב ליתן רק אחד ולכתוב כהן דממ"נ אם הוא כהן הרי טוב ואם לאו הרי הוא כשר בדעבד וכמ"ש בסדר הגט בכמה דוכתא שכל מה שיש לנו ספק איך לכתוב אז זה הצד שבדעבד אין קפידא כותבין כן וטפי עדיף מליתן שני גיטן דאין נותנין אלא מדוחק ויש בזה חשש ברירה כידוע אלא ודאי דס"ל שינוי מכהן לאינו כהן או להיפוך אפילו בדעבד פסול ולכך צריך שני גיטן:

והנה לכאורה עלה בלבי דיש סברא לחלק בין אם כתב כהן על אינו כהן ובין אם כתב לוי על מי שאינו לוי כיון דכתב הרמ"ה והובא בטור וב"י וכן קיי"ל כאן בש"ע סעיף זה דאם כתב פלוני החכם או הרב או הנשיא אף שאינו נקרא כן וגם אינו בר הכי כלל מ"מ כשר וכתבו הטעם משום דאמרינן פליג לי' יקרי' א"כ ה"נ כיון דאמרו חז"ל שת"ח נקראים כהנים כדכתיב ובני דוד כהנים היו וכתיב ואתם תהיו לי ממלכת כהנים כו' א"כ מוכח שכהנים ג"כ הוי לשון חשיבות א"כ נימא דפליג לי' יקרי' הסופר שחשוב הוא לו ככהן ואף שבאמת אינו ת"ח ואין ראוי לחשיבות זה מ"מ הרי אף אם אינו בר הכי ג"כ כשר הגט ובע"כ דאמרינן דהסופר אחשבי' דלדידי' חשוב כרב וכנשיא א"כ הכהן ג"כ כיון דנמצא בכתוב לשון כהן על מי שאינו כהן בשם חשיבות נימא נמי דפליג לי' יקרי' והחשיבו לכהן והוי דינו כמו כרב ונשיא משא"כ בלוי שלא הוי לשון חשיבות לקרוא לוי למי שאינו לוי לכך הוי שינוי האיש ולכך ראוי שיופסל (]שוב הגיע לידי ספר מאיר נתיבים וראיתי בו סברא זו בלשון השואל והוא דוחה זה ומסיק דפסול הגט ולדעתי נראה כמ"ש כי הרב הנ"ל לא ראה כלל דברי התוס' בגיטין דף פ' ייע"ש] ומה"ט הוי א"ש מה דהוצרך מהר"י מרגליות ליתן שני גיטן בכהן די"ל דודאי הוא מודה בנכתב כהן על אינו כהן שהוא כשר דאמרינן דהסופר פליג לי' יקרי' והי' חשוב אצל הסופר ככהן ות"ח אבל אם באמת כשהמעשה בא לפנינו לשאול האיך יש לכתוב ובאמת אין הסופר רוצה להחשיבו למעלה שאין בו שפיר אם יכתוב כהן על מי שאינו כהן הוי חשש פסול דהרי הוא אינו רוצה לכתוב על שם חשיבות רק על שם שהיא כהן ממש ולא לשם חשיבות וא"כ אם זה אינו כהן הוי שינוי השם אך באמת הא ליתא דהרי אף שינוי השם ומכ"ש במעלה כגון כהן ולוי בזה אין החשש לפי האמת מצד גוף הגט ועדים וסופר דהרי סוף סוף הם מתכוונין לזה המגרש ולזו המתגרשת ואטו אם הסופר סובר שהוא כהן ואינו כהן אטו יופסל עבור זה דאין הגט תלוי בכך רק דעיקר הפסול בזה מצד הרואים דיאמרו אין זה המגרש וא"כ סוף סוף אם כשיבא לפני הרואים לא יטעו לומר שאין זה המגרש רק יאמרו דפליג לי' יקרי' שוב אם הוא מסופק למה לא יכתוב חד גט ויכתוב כהן וממ"נ לפי האמת בין אם הוא כהן או לא להההוא גברא מכוין והרואים יאמרו דפליג לי' יקרי' אלא ודאי דאף בכהן פוסל אף בדעבד והטעם צריך לומר דבאמת מה דלא אמרינן דפליג לי' יקרי' היינו דבשלמא גבי רב או נשיא או חכם דבזמן הזה נוהגין לקרוא כן כדרך חלוקת כבוד וגם עיקר קריאת שם זה נעשה רק לכבוד לכך כיון דעיקרו לשם כבוד אף בההוא גברא שאינו בר הכי לא יטעו לומר דאיש אחר הוא רק יאמרו דהסופר פליג לי' יקרי' ואצלו הי' חשוב כרב ונשיא אבל כהן בזה"ז אין דרך לחלוק כבוד בתואר הזה

ואף שנכתב בקרא כן אבל בלשון בני אדם אין קוראין כהן אלא למי שהוא כהן ואף אם היו קוראין כן לחשיבות עכ"פ עיקר הקריאה בזה לא הוי לשם חשיבות רק בשם העצם מי שהוא כהן לכך אם יראו שנכתב כהן יאמרו שאיש אחר הוא ולא יתלו הדבר דלשם חשיבות נכתב ותדע דהרי בשני יב"ש בעיר אחת דכתבו הכל דאם כתבו כהן לסימן מוציאין ממון אפילו מזה לזה ומאחרים ואמאי לא יוכל השני לטעון ששטר זה שלו הי' ונכתב כהן לחלוק לו כבוד ואין הולכין בממון אחר הרוב אלא ודאי כל כה"ג לא שייך כלל בזמנינו לתלות זה בשם יקרא וחלוקת כבוד:

מיהו נראה דאכתי אין ראיה מדברי מהר"י מרגליות והרמ"א די"ל דודאי במגרש עצמו שיש ספק אם הוא כהן או לא אם באמת אינו כהן יאמרו שאין זה המגרש כיון דבמגרש עצמו הרי הוא יודע בנפשו שאינו כהן ואיך יאמר על עצמו שהוא כהן אין זה רק שאחר הוא או שבכוונה עשה כן כדי לערער על הגט אבל בטעות לא יתלו העולם דבמגרש עצמו לא שכיח טעות ולתלות שהוא ציוה להם לכתוב וליתן והלך לדרכו זה הוי מלתא דלא שכיחא כלל ואף אם אירע כן הרי חזקה על העדים שיעשו כהוגן והיו שואלים אותו תחלה אם הוא כהן או לא לכך לא שכיחא בזה לבא לידי טעות לכך אם אירע שהם לא שאלוהו ונולד להם ספק צריך שני גיטן דבלא"ה יאמרו שאין זה המגרש אבל באבי האשה הרי אטו אבי' בכנפי תלוי לה להיות עמה בשעת גירושין ועפ"י הרוב הוא במקום אחר או שמת ובאשה אין לה היכר לרמיא אנפשה אם הי' אבי' כהן או לוי או לא ובזה שפיר שכיח הטעות באשה שתדמה בדעתה שאבי' הי' כך וכך ואינו כן לכך כל כה"ג כיון שידוע ששם אביו כותבין עפ"י האשה שפיר מידע ידעו שהשם נכתב עפ"י האשה ובאשה הוי הך מלתא דכהן או לוי מלתא דעבידי למטעי ויתלו טפי בטעות באשה שאין דרכה לדקדק בזה מלומר שאין זה המגרש ועוד דבשלמא בשינה בשם הבעל או במקום עמידתו וכדומה דבר שאין תלוי באשה שפיר חיישינן שיאמרו אין זה המגרש דנהי שבודאי אם יהי' הגט ביד אחר ליכא חשש זה דמניין ידעו איזה גט של איזה אשה הוא וכל עיקר החשש הוי אם יראו הגט ביד האשה המתגרשת שתבא להנשא בגט זה והרי קראו בו בשינוי השם יאמרו שנשאת בגט של אחר ולפ"ז כיון דאין חשש רק אם יראו אותו ביד האשה למה לא נימא דמסתמא המרגיש בשינוי שאול ישאל להאשה מניין נצמח טעות זה בגט ותודיע לו האמת וכמו כן אמרינן במגלה גבי קריאת התורה דלא חיישינן רק ליוצאין ולא לנכנסין דמאן דנכנס שיולי שייל א"כ ה"נ נימא שישאל אותה ותודיע לו מניין נצמח זה אך הטעם הזה דבשינוי בשם הבעל ועמידתם עפ"י הרוב אין האשה עצמה יודעת מניין נצמח טעות בהם וכמה פעמים הגט נכתב שלא במקום האשה

כלל ואם נכתב במקומה אין יודעת האשה מאין נצמח הטעות לכך הרואה השינוי לא אסיק אדעתי' לשאלה כלל כיון דלאו בדידה הוי הטעות ואף אם שאל אותה יש לחוש דבאמת לא תדע טעם הדבר ואם תאמר טעם הדבר היינו טעם הטעות כיון דהוי מלתא דלא עבידי למטעי לא יכנוס הדברים בלב השומעים לתלות בטעות ולא יאמינו לה רק יאמרו דאיש אחר הוא אבל בטעות בשם אבי האשה דזה תלוי בדידה ובכמה פעמים שכיח הוא דמפיה אנו חיין דאנו שואלין אותה על שם אבי' ומה טיבו וגם במה הוי או כהן או לוי זה הוי מלתא דעבידי למטעי גבי האשה לכך כל כה"ג אם יראה איזה איש טעות כזה בשם אבי' כיון שהגט בידה ודאי שיולי שייל לה על מה הוי כך או כך והיא תאמר לו שממנה נמשך טעות זה שהיא טעתה והטעות העדים וכל כה"ג הוי מלתא דעבידי למטעי ובודאי יאמינו לה ולא יתלו לומר דאשה אחרת היתה. והנה אף שטעם זה לבד אינו כדי לסמוך באיסור אשת איש החמורה דליכא הוכחה בזה מהש"ס ופוסקים מ"מ כדי לצרף למה שבאמת מבואר בתוספת בגיטין דף פ' בשם ר"ת כן אך הנה הרב נו"ב מה"ק פירש דברי התוס' דאין כוונתם רק להוכיח דהעדים אין נפסלין בזה ונסתייע לדבריו מדברי הרא"ש שם ובאמת בהרא"ש מבואר כן אך המעיין בלשון התוספת יראה דמוכח דלא כפירושו והמעיין יראה מרחק רב בין לשון התוספת ללשון הרא"ש דהנה לשון הרא"ש שם ומשום העדים אין לפוסלו דחתמי שקרי דכיון דא"צ לכתבו לא קיימו סהדי עליו כדאמרינן בכתובות דאין מעלין משטרות ליוחסין כו' דעדים אמנה שבשטר קמסהדי ולא אפלוני כהן דא"צ לכתבו עכ"ל אבל התוספת כתבו ור"ת הביא ראי' שאין השטר נפסל כשנשתנה בו דבר שאינו צריך מדאמר בפ"ב דכתובות דאין מעלין משטרות ליוחסין דלאו אכולה מלתא קמסהדי אלא על מנה שבשטר ולא על מה שכתוב שהוא כהן אלמא אפילו אינו כהן השטר כשר וסברא הוא דעדים לא קיימו אלא על עיקר המעשה עכ"ל והנה ראה שינוים מדברי הרא"ש דהרא"ש נקט דהעדים לא נפסלו והתוס' כתבו דהשטר כשר ועוד דלמה סיימו התוס' אלמא אפילו אינו כהן השטר כשר למה להם הך סיום הלא מפורש הוא בש"ס דלאו אכולה מלתא קמסהדי וא"כ מפורש אומר הוא שלא נפסלו וכמ"ש הרא"ש בקיצור כדאמרינן בכתובות כ"ו דבאמת זה א"צ להוכחה כלל כיון דמפורש בגמרא דרק אמנה שבשטר קמסהדי פשיטא דאין נפסלין. עוד קשה יותר מה שסיימו וסברא הוא דעדים לא קיימו אלא על עיקר המעשה מי ביקש מידם ליתן הסכמה לסברת הש"ס כיון דבש"ס מפורש כן דרק אמנה שבשטר קמסהדי למה להם לסיים דסברא הוא אך נראה ביאור דבריהם כך כמו שהבין השואל בנו"ב וכמ"ש הנו"ב עצמו דפשט דבריהם משמע דקאי גם אגט והם הוכיחו כך דבע"כ

אף השטר והגט כשר בשינוי שא"צ לכתבו כלל דאם עכ"פ השטר פסול איך אמרינן דרק אמנה שבשטר קמסהדי הלא ודאי בדבר שהשטר נפסל בו עליהם לדקדק להיות נכתב כהוגן ואיך לא שמו אל לבם לראות שלא יצא מתחת ידיהם שלא כהוגן אלא ודאי דגוף השטר כשר ולכך ממילא אמרינן להיפוך כיון שהשטר כשר ואין קפידא בשינוי זה ממילא הוי סברא דלא חתמו רק אעיקר מעשה. וזה הוי החילוק בין הרא"ש להתוספת דהרא"ש מביא ראי' דהעדים לא נפסלו עכ"פ דאמרינן אמנה שבשטר קמסהדי והתוס' זה הוי פשיטא להו דהעדים אין נפסלין דזה מפורש הוא בש"ס דאמנה שבשטר קמסהדי רק דהם הוכיחו דאפילו השטר כשר כיון דאמרינן אמנה שבשטר קמסהדי א"כ ממילא מוכח שגוף השטר כשר ולכך יש סברא שאין מעידין רק על עיקר המעשה. אבל אם הוי השטר פסול לא היה סברא לומר שאין מעידין רק על עיקר המעשה וזה תוכן כונתם כיון דהשטר כשר ממילא הוי סברא שאין מעידין רק על עיקר המעשה אבל אם לא הוי השטר כשר לא היה סברא לומר כן ולכך ממילא מוכח דהשטר כשר ולפ"ז מוכח מדברי התוס' דבאו לאשמעינן דהשטר כשר ונראה דכוונת הרא"ש והתוס' יהיה תליא במה דמבואר בטור וב"י בחו"מ סימן מ"ג בעדים האומרים שהוא מוקדם דדעת כמה פוסקים בשם הירושלמי דאף בכת"י יוצא ממקום אחר נאמנין לומר ע"ז חתמנו וע"ז לא חתמנו ודעת התוס' והרא"ש שם דאין נאמנין רק אש כת"י יוצא ממקום אחר או שאומרים טעינו בשנת המלך ייע"ש. ולפ"ז הנה התוס' הוכיחו לפי שיטתם באמת דהיכי דהשטר פסול אין נאמנין לומר שלא חתמו רק על עיקר השטר ולא על השאר לכך מוכיחין מדאמרינן אמנה שבשטר קמסהדי מוכח דהשטר כשר אף אם אינו כהן דאם היה פסול ודאי אכולה מלתא מסהדי. אבל הרא"ש אינו רוצה להוכיח כן דנהי דלהלכתא ס"ל ג"כ כהר"י מ"מ לראי' חושש אולי הלכה כדעת הירושלמי דנאמנין לומר ע"ז לא חתמנו אף דהשטר פסול ומוכח מזה דאין ראי' שיעידו על הכל א"כ אין ראי' דהשטר כשר בזה. לכך לא הביא ראי' רק דעכ"פ העדים לא יפסלו דזה מפורש שאמרינן דאמנה שבשטר קמסהדי כו' ועכ"פ מפורש הוא לפמ"ש דבאו להוכיח מזה עצמו דהשטר כשר אבל העדים פשיטא להו בלא"ה דהם כשרים רק דעיקר הוכחתו הוי על השטר א"כ מה ענין דבריהם לכאן לגט בע"כ כוונתם דגט יש לו דין שאר שטר ואף בו כשר בשינה מכהן לאינו כהן ולכך נהי דמלשון הרא"ש שהשמיט ראי' זו יהיה מוכח דס"ל דבגט פסול בשינה וכתב כהן וכן הוכחנו לעיל מדברי הר"י מרגליות והרמ"א מ"מ שוב בשעת הדחק הי' כדאי לסמוך על התו' הנ"ל בצרוף הטעם שכתבנו לעיל די"ל דבאשה כולם מודים דכשר בשינה כהך וכמו שבמוקדם בטעינו בשנת המלך בטעות דעבידי למטעי נאמנין לכ"ע כן ה"נ בטעות

דעבידי לטעות י"ל לכ"ע לא חיישינן שיאמרו אין זה המגרש רק יתלו הכל בטעות כזה דעבידי למטעי [אך היינו דוקא אם הגט נכתב מפיו שהיא אמרה כן שאביה כהן או לוי אבל אם הוי מפי הבעל פסול ודו"ק]:

והנה לכאורה היה מקום לפקפק בזה מטעם אחר וכן בנדון שכתב הפ"י דף פ' שהורה להקל בשינה מקום עמידת האשה ייע"ש. והוא דהרי משמע מהרא"ש ולדעת הרב הנו"ב אף מן התוספת דדוקא מכח דהעדים כשרים מכח דאמנה שבשטר קמסהדי אבל אם הי' אכילה מלתא קמסהדי הוי העדים פסולין ושוב הוי הגט פסול אף בדבר שאין הכרח לו לכתוב מכח דהעדים פסולין שהעידו שקר רק דכתבו דהם כשרים מכח דאמנה שבשטר קמסהדי ולפ"ז הרי הש"ך בחו"מ סימן מ"ט והב"ש סימן ג' פירשו מה דמבעי' בש"ס אם אכולה מלתא כו' או אמנה שבשטר היינו רק אם מעידין שיודעין שהוא כהן או שהוא מוחזק שהוא כהן אבל עכ"פ על מוחזק ודאי מעידין א"כ לפ"ז שוב אם נמצא שהוא שקר הוי העדים פסולין א"כ שוב ה"נ בלי טעם חשש שינה יש כאן פסול מכח העדים. ואין לומר דהכא שאני שהבעל אמר להם כן והכל הוא לשון הבעל מ"מ הרי כתב הש"ך שם דלדעת הרמב"ם אף בלשון הבעל אני פלוני כהן מעידין ג"כ שעכ"פ מוחזק לכהן ייע"ש בדין יוסף ב"ש שליטא ובב"ש סימן ג' א"כ מוכח דאף בלשון הלוה ואין על העדים לידע אם אבי' חי רק מפיו מ"מ אמרינן דהוי סימן ואכולה מלתא קמסהדי אף לאותן שאין מחלקין בין יש שני יב"ש או לא. רק מוכח משיטתם שם דבכל ענין אמרינן דאכולה מלתא קמסהדי שעכ"פ מוחזק הוא בכך א"כ לפ"ז אם נמצא שהוא שקר הוי העדים פסולין ואיכא חשש בלא"ה מכח העדים מיהו י"ל כיון דהרשב"א והרב רמ"א פליגי בזה וס"ל בלשון הלוה אין העדים מדקדקים כלל וכן יהי' מוכח מדעת הרא"ש הנ"ל בראייתו שמביא בזה כנ"ל, לכך כדאי הם לסמוך עליהם בשעת הדחק ולהכשיר בשינה בשם אבי האשה לכתוב כהן או לוי בצירוף טעמים הנ"ל מיהו חלילה לסמוך ע"ז בלתי הסכמות שני גדולי הדור אשר ראוין לסמוך עליהם ועיין בנו"ב עצמו משמע מסוף לשונו ג"כ שאם הי' שעת הדחק הי' מתיישב בדבר ייע"ש כן נלפענ"ד נכון ודו"ק היטב: והנה מ"ש לעיל בדין הגט שבטעות דשכיח הוא לא יבאו לומר דאין זה המגרש. ונראה ראי' לזה ממה שקיי"ל דאם כתב פלוני הרב או הנשיא אף שאינו בר הכי כשר הגט משום דאמרינן פליג לי' יקרא ולמה לא ניחוש שיאמרו אין זה המגרש כיון דהם יודעים דאינו בר הכי אלא ודאי כל שאפשר לדונם לכף זכות ויעלו על דעתם שכתבו כן מכח דחולקין לו כבוד לא יתלו לומר שאין זה המגרש רק יתלו טפי שיקרא פליג לי' א"כ ה"נ כיון דאיכא למתלי בטעות דעבידי למטעי יטעו לומר שמפי האשה כתבו כן והוא

לא רמי' אנפשי' לידע מה הי' אביו ולא יתלו רק בטעות לא לומר שאין זה המגרש. אך זה אם עכ"פ באמת נודע שכתבו כן מפי האשה אבל אם כתבו כן מפי הבעל זה שפיר פסול מטעם שכתב בנו"ב ח"ב דיש לחוש שבכוונה עשה כן כדי לפסול הגט וז"ב לדעתי:

ושוב הוגד לי שבמעשה זו לא נודע ממש שהי' ישראל רק שמצאו הכתובה שלה הכתובה לפני כמה שנים ולא נזכר בו שהי' לוי. ונראה דבכה"ג ודאי דאין לפסול הגט כיון דאין חיוב לכתוב בשטרות כהן או לוי א"כ ודאי דאין ראי' ממה שלא נכתב אז לוי שלא הוא לוי דאולי לא אסקי אדעתייהו לכתוב כן או ששכחו לכתוב כן ומידי ספקא לא נפקא אולי באמת הי' לוי ונהי דבספק כתבו ליתן ב' גיטן היינו לכתחלה אבל אם כבר ניתן גט אחד בתורת שהוא לוי ויצא בכשרות נראה דאין להצריך עוד גט אחר דיש בזה כמה ספקות אולי באמת לוי הוא ואת"ל שאינו לוי דלמא כשר אף בשינוי כזה ובשלמא לענין לכתחלה אין עושין ס"ס לכתחלה ועוד דהוי ס"ס באתחזק איסורא דא"א ולא מהני ס"ס כזו לכמה פוסקים אבל כאן שניתן הגט תחלה ויצא הדבר בהיתר כבר איתרע חזקת א"א שלה כיון דהוחזקה לפנוי' וכיוצא בזה כתבנו בתשובה מילדותי במעשה בשוחט אחד בש"ע יו"ד סי' י"ט במה שקיי"ל שם בנאבד הסכין ונמצא פגום דאמרינן הואיל ויצא הדבר בהיתר כו' ופירשנו שם הכוונה כן:

ושוב ראיתי בספר משנת חכמים על משניות שדרך שם במס' חולין בדרך הזה אכ' ה"נ כיון שיצא הדבר בהיתר מהני לה ס"ס ולכך מותרת בלי גט אחר ואין להוציא לעז לפסול הגט למפרע דכמה חששו חז"ל שלא להוציא לעז על גט דא"כ ניחוש שכל הגיטין אין כשרים לכך נראה דמותרת בלי גט אחר וז"ב לדעתי ועיין לקמן מ"ש בזה:

## שם סימן לה

ל"ה עוד נשאלתי בראובן שגירש אשתו ועשה בכוונה פסול בגט מחמת שקיבל ממנה מעות הרבה והטיל פסול בגט כדי להטעותה לחזור ולעליל עלי' שתתן לי מעות שנית וכן הי' שאחר נתינת הגט קרא תגר על הגט ופסלו והוצרכה האשה לעגן הרבה ולהשתדל מאוד ברצי כסף עד שנתן לה גט אחר ופזרה לו ממון הרבה ונתן לה גט שני ובגט השני חזר והעליל שהי' לוי ולא כתב בגט שהוא לוי והאשה לא ידעה מזה והלכה ונשאת לבעל אחר ונתגרשה מבעלה השני וכעת מתחיל בעל הראשון לעורר תגר על הגט שלה ממנו שלא נכתב בו שהוא לוי מה דינה של האשה הזאת ושוב הוגד לי המעשה שנית דהאשה היתה בת לוי ולא נכתב על אבי' לוי אבל המגרש הי' כהן ונכתב עליו כהן באמת:

תשובה הנה הב"י כתב וז"ל אם הי' המגרש כהן ולא כתב כהן כתוב בכתבי מהר"ר ישראל בסימן ז' כ"ו שיש לפסלו אפילו בימי אמוראים כדאיתא בפ"ב דכתובות אין מעלין משטרות ליוחסין כו' משמע שכתבו בשטרות כהן ול"נ דאין משם ראי' כו' ועוד דהא בחניכתו לחוד כשר בדיעבד כו' ויע"ש. והנה הרמ"א הביא שם שני דעות בש"ע והנה בראשית השקפה הי' תמוה לי מאוד ראיות הפוסלין דהרי אדרבא אמרינן בפ"ט דב"ב דף קע"ב בשני יוסף ב"ש דאם היו משולשין וכתבו כהן משמע דבאין משולשין לא היו כותבין כהן ועוד הי' ראי' מגוף הסוגיא דמעלין משטרות ליוחסין דקשה למה מבעי' כה"ג היכי דכתב אני פלוני כהן לויתי מפלוני מנה כו' ולמה לא מבעי' להיפוך אם מסלקינן בשטרות מיוחסין וכהונה כגון שהי' אחד מוחזק בכהן ואוכל תרומה וכעת כתבו אני פלוני לויתי מפלוני מנה וחתימי סהדי ולא כתב כהן א"כ אי נימא אכולהו מלתא קמסהדי והוי כמעידין שאינו כהן ומסלקינן לי" כמו אם באו שנים ואמרו שאינו כהן ואם לא אכולהו מלתא קמסהדי א"כ יתכן דהוי כהן ולא מסלקינן לי' מחזקתו:

והנה לדעת הסוברים דדוקא בלישני' דידי' קמבעי' לי' אבל בלישנא דסהדי ודאי מהימני א"ש די"ל דלהיפוך לא משכחת לה ממ"נ דאם הוא עצמו כתב על עצמו אני פלוני לויתי מנה מפלוני א"כ הוא עצמו לא כתב על עצמו כהן והוי כהודה שאינו כהן פשיטא דמסלקינן לי' מחזקתו ואם בלשון העדים א"כ פשיטא דאכולה מלתא קמסהדי אבל להפוסקים דאף בלשון דסהדי מבעי' לי' א"כ הו"ל למבעי' בכשנא דסהדי אם כתבו פלוני לוה מפלוני ולא כתבו כהן אם מסלקינן לי' מחזקתו או לא אלא ודאי דאם לא כתבו כהן על מי שהוא כהן ודאי דכשר לכך בזה ודאי לאו אכולה מלתא קמסהדי והן אמת דלדעת המפרשים דכוונת הש"ס אם אכולהו מלתא קמסהדי הוי רק אם מעידין שיודעין בבירור שהוא כהן או שרק מוחזקין בו שהוא כהן אבל עכ"פ מוחזקין ודאי מעידין א"כ לא הוי ראי' מזה דלהיפוך אם לא כתבו כהן על מי שהוא כהן הרי עכ"פ מעידין שהוא מוחזק להו שאינו כהן ובודאי מסלקינן לי' מכהונה:

והנה מידי דברי בזה הי' נראה כדמות ראי' להני פוסקים ממ"ש במ"ס ב"ב דף ק"ו י"ל דתנא אם הי' שניהם כהנים יכתבו דורת והרגישו שם התוס' למה לא נקט להיפוך שהיו שניהם ישראלים ייע"ש:

אך י"ל דבא לאשמעינן מלתא חדתא לפמ"ש התוס' בפ"ב דכתובות דבשני יוסף ב"ש ודאי אכולה מלתא קמסהדי וכו' ולפ"ז אם יש כאן שני יב"ש אחד ידוע לכל שהוא כהן בבירור ואחד רק מוחזק לנו שהוא כהן אבל לא נודע לנו בבירור אם הוא כהן אז יכולין העדים לכתוב סימן שהוא כהן כיון דבזה אכולה מלתא קמסהדי והוי כמעידין שיודעין

בבירור שהוא כהן ולא מוחזק א"כ מן הסתם הוי זה דאנו יודעין בו שהוא כהן ולא האחר דאינו ידוע רק שמוחזק לכהן ולכך אמר רק אם היו שניהם כהנים אם רק ידעינן ששניהם כהנים שבאמת הם כהנים אז יכתבו דורת אבל אם לא היו ממש כהנים שניהם רק אחד מוחזק לכהן ואחד ידוע שהוא כהן יכולין לכתוב כהן לכך בשניהם ישראלים אין צריך לאשמעינן דזה פשיטא דאם אין להם תקנה יעשו מה דאפשר וזה אין צריך לאשמעינן רק בכהן אשמעינן לדייקא דאם הי' אחד מוחזק ואחד ידוע יכתבו כהן ול"ח שמא נודע להם על האחר רק מסתמא על הידוע לנו הם מעידין ואז כוונת המשנה אם הי' אחד כהן שידוע לנו שהוא כהן יכתבו כהן ורק אם הי' ידוע שניהם כהנים יכתבו דורת אבל אם הוי אומר אם הי' שניהם ישראלים כו' ה"א דאף באחד מוחזק לכהן ואחד כהן ידוע לא הוי כהן סימן לומר דמסתמא על הידוע הם מתכוונים רק אפשר דעל המוחזק מתכוונים לכך קמ"ל דוקא אם היו שניהם כהנים באמת אז יכתבו דורת אבל בלא"ה באחד מוחזק ואחד כהן ממש שפיר הוי כהן סימן דמסתמא על הידוע הם מתכוונין דאכולה מלתא קמסהדי וא"ש ודו"ק או י"ל להיפוך דקמ"ל דאם היו שני כהנים מוחזקין בכהונה אף דאחד ידענו בו שהוא כהן ואחד רק מוחזק לכהן מ"מ יכתבו דורת ולא הוי כהן סימן דיש לחוש נהי דאנן לא ידעינן בשני שהוא כהן אולי העדים עצמן יודעים בזה שגם הוא כהן ואין מסימן כהן ראי':

והנה אח"כ בינותי קצת בספרים וראיתי בספר ישועת יעקב סימן קכ"ט שהרגיש בראי' ראשונה וכתב שגם התה"ד הרגיש בזה וכתב הרב ישועת יעקב ליישב דהתם במלוה מיירי לכך לא הי' כותבין בסתמא כהן ייע"ש. ודבריו תמוהין ונעלם ממנו לשון הרשב"ם שכתב שם להדיא במשנה דהלוה הוי כהן ועליו הוי הסימן ייע"ש ברשב"ם שכפל ושילש בלשונו שמיירי בהלוה ולקמן בארתי דמגוף הש"ס מוכח כן והנה לכאורא הי' אפשר ליישב קושיא זו דס"ל למהר"י ווינא כדעת הרשב"א דדוקא בלישנא דלוה מבעי' לי' אבל בלישני' דסהדי ודאי אכולה מלתא קמסהדי א"כ י"ל דלעולם תמיד כותבין כהן רק תמיד כותב הלוה בעצמו הסימן בלישני' דידי' אבל כאן אם יכתוב בלישנא דידי' הרי לאו אכולה מלתא קמסהדי ולא הוי סימן כמו שהקשו התוספת בפ"ב דכתובות ולכך נתן התנא עצה דהם יכתבו כהן דהעדים יכתבו כהן בלישני' דסהדי ואז ודאי אכולהו מלתא קמסהדי לכך הוי סימן לכ"ע ואין להקשות דא"כ נפשוט מכאן דבלישני' דידי' לאו אכולה מלתא קמסהדי רק אמנה שבשטר דאם תמיד אכולהו מלתא קמסהדי א"כ קשה למה אמרה המשנה דאם היו משולשין יכתבו כהן הלא בכל השטרות כותבין כהן ואין לומר דהם יכתבו ולא הלוה דמה בכך אם כותב הלוה הלא אכולהו מלתא

קמסהדי וא"כ בע"כ דאמנה שבשטר קמסהדי בלישני דידי' ולפשוט זה מכאן אך א"ש שהרי בספר גט פשוט פירש ראיות הר"י מווינא מפ"ב דכתובות דבלא כתב כהן פסול דהיינו דזה הוי בעיות הש"ס אם אכולהו מלתא קמסהדי מכח דאין צריך לכתוב כהן ולכך מדכתבו מוכח דאכולהו קמסהדי או דלמא צריך לכתוב כהן ולכך כתבו כהן מכח דהי' צריך לכתוב ולעולם אמנה שבשטר קמסהדי א"כ לפ"ז להוכיח לא הוי יכול מהך משנה דהיו משולשין וכתבו כהן דהרי אם אכולהו מלתא קמסהדי שוב א"צ לכתוב כהן בכל השטרות ולכך דוקא בשני יב"ש יכתבו כהן אך להך לישנא דאין מעלין מכח דצריך לכתוב כהן בזה י"ל שפיר דהכוונה דבמשולשין אז יכתבו העדים בלשונם כהן דאז אכולהו מלתא קמסהדי והוי סימן מעלייא אך באמת זה אינו דלהרכיב שני עניים יחד אי אפשר חדא דאם כפי' הג"פ א"כ עכ"פ על מוחזק מעידין שהוא כהן א"כ אף בלישנ' דידי' מדקדקין לכתוב כהן לסימן א"כ הוי עכ"פ סימן מעלייא ועוד דלהך פירושא דעכ"פ מעידין שהוא מוחזק בכהן אין סברא לחלק בין לישנא דידי' לשוי' דסהדי דעיקר טעם החילוק בזה דבלישנא דידי' אין העדים מדקדקין על לשונו רק על גוף הענין אבל אם הם אומרים כן בלשונם ממש אז ודאי שיקרא לא אמרו ומלתא דכדי לא הוי אמרו אבל אם נימא דגם על מנה שבשטר הוי הכוונה דעכ"פ מעידין שהוא מוחזק שהוא כהן רק שאין יודעין א"כ אף בלישנא דסהדי י"ל כן דאומרים זה שהוא מוחזק בכהן לוה כו' ולכך אין להרכיב שני דברים אלו יחד וא"כ הדרא קושייתנו לדוכתא למה לא פשיט מכאן דעל מנה שבשטר קמסהדי דאל"כ הרי כותבין כהן תמיד אלא ודאי דאין צריך לכתוב כהן לכך שפיר הקשה הת"ה על דעה זו וצריך לומר כתירוצו של תה"ד דבזמן האמוראים היו כותבין כהן אבל הוא דוחק גם הקשו ע"ז בספר ג"פ מן התוס' פ"ב דכתובות ולכאורה הי' נראה לומר דהרי גוף ראיות הר"י אינו מובן ועיין בספר ג"פ ולדעתי הי' נראה דכוונתו דהוי קשה לו למה מבעי' בש"ם אם מעלין משטרות ליוחסין ולא מבעי' לי' אם מעלין מגיטן ליוחסין דכתב בי' פלוני הכהן ואין לומר דלרבותא מבעי' לי' דס"ל אף משטרות מעלין דאכתי לפי מה דמסיק הש"ס דאין מעלין משטרות ליוחסין אכתי הו"ל למבעי' אם מעלין מגיטן ליוחסין או לא אלא ודאי דמגיטן פשיטא דמעלין דבזה אכולהו מלתא קמסהדי מכח דבזה ודאי כותבין כהן ומ"ש בלשונו אלמא היו רגילין לכתוב בשטרות כהן היינו דאפילו בשטרות היו רגילין לכתוב כהן דלא ליתי לאחלופי בגט מיהו בזה אינו נפסל ואין הכרח לכתוב דאם הי' הכרח לכתוב אז ודאי דהוי אכולהו מלתא קמסהדי רק דבזה אין הכרח לכתוב רק דהיו רגילין לכתוב דאם לא היו רגילין פשיטא דלאו אכולה מלתא קמסהדי וזה הוי בעיות הש"ס דבגט דבעינן לכתוב דוקא ודאי אכולה

מלתא קמסהדי אבל בשטרות דאין הכרח לכתוב רק דדרך לכתבו בזה מבעי' לי' אם נדמהו לגט כיון דדרך לכתבו ואכולהו קמסהדי או נימא כיון דאין הכרח לכתבו דוקא אינו דומה לגט ולאו אכולה מלתא קמסהדי ועכ"פ מדלא מבעי' בגט מוכח דבגט צריך לכתוב דוקא כהן ומעלין כו':

אך גם ראי' זו אינו נראה ראי' דדלמא דוקא בזה אכולהו מלתא קמסהדי דלכתוב על אינו כהן כהן זה י"ל דפסול דהוי שינוי השם ממש בזה י"ל דפסול ולכך אם לא שיודעין שהוא כהן אם ראו העדים שכתב כהן לא היו חותמין אבל אם לא נכתב כהן מי שהוא כהן אפשר דאף בגט אין קפידא ואפשר דהר"י ס"ל דלא כדעת ר"ת בגיטן דף פ' רק אף בשאר שטרות אם כתב כהן על מי שאינו כהן פסול דזה הוי פסול ממש והוי כמו שינוי שם הלוה והמלוה דאף בשאר שטרות פסול ולפ"ז כיון דעכ"פ מבעי' לי' אם אכולהו מלתא קמסהדי בע"כ אין הדבר תלוי במה דכעת יופסל השטר בזה רק בגוף הענין דדבר שצריכין לכתבו והוי מתורף השטר בזה הם מעידין אבל על דבר שאין צריך לכתבו ע"ז לא קאי עדותן ולכך דבשאר שטרות אין הכרח לפרש כהן אל מי שהוא כהן ולכך כיון דלא הוי הכרח לפרשו לכך י"ל דלא קאי עדותן על זה א"כ שוב מדלא מבעי' לי' בגט בע"כ דבגט הם מוכרחין לכתוב כהן ומוכח דבגט צריך לכתוב כהן דוקא:

ועוד הי' אפשר לפרש ראיות מהר"י ממה דאמר שם הש"ס תחלה ה"ד אלימא דכתב אני פלוני כהן חתמתי עד מאן קמסהיד עלוי' והנה מן הש"ס הזה הוי לכאורה סתירה לדעת הר"י מה דמשמע מפשט דבריו דלכך ס"ד דאכולהו מלתא קמסהדי מכח דפסול אם לא נכתב כהן אבל אם לא הוי פסול בלא כהן לא הוי אמרינן אכולהו מלתא קמסהדי דא"כ מה קאמר אילימא דכתב אני כהן חתמתי עד מאן קמסהיד עלוי' וקשה הרי בלא זה בעדים בודאי אין צריך לפרש כהן דוקא א"כ הו"ל להקשות נמי דבזה ודאי לאו אכולהו מלתא קמסהדי כיון שאין הכרח לכתוב כהן א"כ פשיטא דלאו אכולהו מלתא קמסהדי והו"ל להקשות גם זה דבזה פשיטא דלאו אכולהו מלתא קמסהדי דאין צורך בזה לפרש כהן:

אך נראה דאדרבא מכאן יהי' ראי' להר"י דקשה מהו פריך מאן קמסהיד עלוי' כו' והרי בחתימת עדים בעינן קיום ואשרתא דדייני וקיי"ל דעדים המעידין על חתימת עדים על מנה שבשטר הם מעידין א"כ י"ל דמיירי דכתב אני פלוני הכהן חתמתי עד וכתב עלה אשרתא דדיינא א"כ מבעי' לי' אם אכולה מלתא קמסהדי שמכירין בו שהוא כהן או רק אמנה שבשטר או אח"י הם מעידין אבל אין מכירין בו שהוא כהן או לא אך אין זה רק היכי דאין מוכרח לכתוב כהן בודאי לאו אכולהו מלתא קמסהדי ולכך בעדים דאין צריך

לפרש אם הוא כהן לכך בודאי לאו אכולהו מלתא קמסהדי וזה הוי עצם קושיות הש"ס דהקשה מאן קמסהדי עלוי' כלומר אף דיש המקיימין חתימת ידם מ"מ מאן קמסהיד עלוי' דוקא דעליו אין מעידין אם הם כהנים דבכה"ג אין הכהן חייב לכתוב רק אם כתב אני פלוני כהן לויתי מפלוני מנה דבזה צריך לכתוב כהן אז מבעי' לי' אם אכולהו מלתא קמסהדי או לא א"כ מוכח מזה כדעת הר"י דפוסל אם לא נכתב כהן ולכך מבעי' לי' דוקא בזה ולא בעדים ואשרייתא דדיינא ודו"ק היטב:

והנה בגוף הקושיא שהקשינו לעיל ומבואר הוא בתשובת ת"ה ממשנה דאם הם משולשין וכתבו כהן דמשמע דאם לא הוי יב"ש אין כותבין כהן י"ל כך דס"ל להר"י להיפוך דבלישנא דידי' גרע דבלישנא דידי' כיון דכל אחד דרכו לפרש יחוס שלו ומה שהוא כבוד לו לכך דרכו אם הוא כהן לפרש שהוא כהן ואם לא כתב מוכח שהוא אינו כהן ולכך פוסל אם לא פירש בו שהוא כהן אבל בלישנא דסהדי אין דרכם לפרש רק גוף הענין מי לוה אבל לא לפרש יחוס שלו ולכך הוי ראייתו כך דהוי קשה לי' מה שהקשו הפוסקים למה מבעי' לי' בלישנא דידי' ולא מבעי' ליה בלישנא דסהדי ולא ניחא לי' כתרוצם דלכך לא מבעי' לי' בלישנא דסהדי דבזה ודאי אכולהו מלתא קמסדי דהוא ס"ל כפירוש הש"ך וסעייתו דעל מוחזק ודאי מעידין א"כ אף בלישנא דסהדי י"ל דלא העידו רק מכח דהוחזק בכהונה ולכך הוי קשה לו למה לא מבעי' בלישנא דסהדי לכך ס"ל להיפוך דבלישנא דסהדי אין חיוב לכתוב כהן לכך לא מבעי' לי' דפשיטא דלאו אכולה מלתא קמסהדי בדבר שלא היו מחויבין לכתב לא אמרינן דאכולהו מלתא קמסהדי כיון שלא היו מחויבין לכתבו אין מעידין אכולהו מלתא אבל בלישנא דידי' צריך לפרש אם הוא כהן ולכך כיון דהוא צריך לכתבו לכך מדקדקין העדים על זה לכך י"ל בזה אכולהו קמסהדי ולכך התם במשנה מיירי בלישנא דסהדי ולכך אם לא שהיו שני יב"ש לא הוי צריכי לכתוב כהן רק אם יש שני יב"ש יכתוב כהן וא"ש ודו"ק היטב:

והנה הארכנו עד הנה ליישב ראייתו אך רוב הפוסקים חולקים עליו והנה מ"ש לעיל לדחות ספר ישועת יעקב מכח דברי הרשב"ם אין לדחות ולומר דבאמת לא יסבור הר"י כדעת הרשב"ם רק מפרש דבמלוה מיירי אך קשה מן גוף הש"ס דאיך ס"ד דאיירי במלוה אבל בלוה היו כותבין כהן בזמן המשנה קשה מ"ש דנקט אם הי' אחד מהם כהן יכתוב כהן למה לי' לכתוב כהן על המלוה הלא די אם נראה שלא נכתב כהן על הלוה מכח שהוא אינו כהן ונדע שהלוה הוא זה שאינו כהן דאל"כ היו כותבין כהן כיון דעל שם הלוה כותבין כהן ועל המלוה אין כותבין כהן א"כ באחד מהם כהן והוא המלוה אדרבא אין צריך סימן כלל כי אם לא יכתוב כהן בשום אחד מהם נדע שהלוה הוא זה שאינו כהן

ולמה אמרה המשנה דיכתבו כהן ובע"כ מיירי שהלוה הוא הכהן או דאין כותבין כהן אף בלשון הלוה בזמן המשנה ולכך קשה על הר"י שפיר ונדחה דברי ישועת יעקב הנ"ל.:
והנה להסביר הדבר יותר מ"ש לעיל דבלישנא דסהדי קיל יותר הוא כך דהנה כל ענין שהשטר נפסל בחסרונו אם היו נחסר אותו הדבר על זה חתמו העדים ותליא בהם ובזה הם מדקדקין על הענין להעיד על בוריו ובזה אכולה מלתא קמסהדי אבל בדבר שאינו נפסל בחסרונו אם הוי חזר ע"ז לא קאי עדותן ממש וכיון דאין עדותן קאי ולכך אין מדקדקין בו ולכך לאו אכולהו מלתא קמסהדי ולכך באם הוי לשון עדים הם אין דרכן לכתוב מעלת האדם אם הוא כהן או לא ולכך אף שהוא כהן לא היו צריכין לכתוב כהן ושוב אף אם כתבו הוי רק פטומי מילי לשופרי דשטרא ובזה לאו אכולהו מלתא קמסהדי רק כיון ששמעו שהוא מוחזק לכהן כתבו כהן אבל בלשון הלוה דדרכו לכתוב כהן ולכך אם לא כתבוהו יפסל השטר וכיון שהשטר נפסל בחסרונו הוי כמו תורף השטר ולכך שייך עדותו גם על זה ולכך בזה הוי כמו מנה שבשטר וי"ל אכולהו מלתא קמסהדי ולכך מבעי' לי' בלישנא דידי' ולא בלישנא דסהדי זה הוי דרך ראייתו כנ"ל:
והנה מעתה נשוב לעיין בגופא דדינא הנה דעת רוב הפוסקים להכשיר ולא מבעי' לדעת התוספת בגיטין דף פ' דאף בכתב כהן על אינו כהן כשר מכ"ש אם לא כתב כהן על מי שהוא כהן דכשר ועיין בתשובתי מכבר בנדון כזה מ"ש בזה. ולפי דבריהם כ"ש כאן דכשר ושוב ראיתי בג"פ שהרגיש בזה ואף אי נימא דלא כוותיהו רק כמ"ש הג"פ דרק בשאר שטרות מכשיר ר"ת ולא בגט ולכאורה יהי' מוכח כן מן הראי' שכתבנו בפתח דברינו דלמה לא מבעי' הש"ס רק בשאר שטרות ולא בגיטין מוכח דבגט אכולהו מלתא קמסהדי והגט פסול אם כתב כהן על מי שאינו כהן מ"מ אף אם נחמיר כן היינו רק בשינה לכתוב כהן על אינו כהן אבל אם הוא כהן ולא כתב כהן ודאי דכשר הוא כידוע דיותר חיישינן לספק שינוי מלספק חסרון ולא גרע מחניכתו שהכל קורין בו שהוא כשר וכמ"ש הב"י ולכך הב"י והרמ"א והרב בעל ג"פ ובתשובת מאיר נתיבים בסימן ל"ו ובספר ישועת יעקב כולם הסכימו להכשיר בדעבד או בשעת הדחק וגם הוכחנו בפתח דברינו מן הש"ס פ"ג דכתובות דלא כהת"ה ולכך הי' נראה דאין בזה בית מיחוש כלל:
אך כד דייקינן היה נראה די"ל דבנדון דידן גרע דהם מדברים מענין שהסופר השמיט מעצמו תיבת כהן בזה כל דהוי ט"ס כשר אבל כאן די"ל דהבעל בכונה העלים שהוא לוי כדי לקלקלה א"כ יש לחוש דמזה ניכר דלא נתכוין לגט גמור רק לקלקלה ודמי למ"ש הטור בשם בע"ה בסימן קכ"ו ובשם רב האי גאון דאף דאם לא האריך כו' אין חשש מ"מ אם הבעל כתבו או הסופר כתבו מפיו חיישינן דלא נתכוין רק לקלקלה כו' א"כ

ה"נ יש לחוש שבכונה לא הודיע הבעל שהוא לוי כדי לקלקלה וכן חשש לזה בתשובת נו"ב מה"ת סימן ק"ט חלק אה"ע יוע"ש כיוצא בזה אך נראה דאף לזה אין לחוש מכמה טעמים חדא דהרי יש להבין גוף הטעם של הגאון ובע"ה דיש חילוק בין אם הבעל או הסופר כותב מפיו או לא דאם גוף הגט כשר הוא מה יש לחוש שהוא מתכוין לקלקלה דאף אם הי' מתכוין לכך מ"מ הוי דברים שבלב ואינו דברים והרי הוא אומר שמתכוין לגרשה בגט גמור ומבטל כל מודעות כו' ולכך הי' נראה דעד כאן לא חיישי הראשונים לשמא נתכוין לקלקלה רק בהני הפסולים הנאמרים שם דלא האריך הווין או לא כתב היודין כו' דבזה הוי שינוי הניכר מגוף הגט לכך כל שיש שום שנוי בגוף הגט בזה הוי כניכר הערמה מתוכו לכך לא הוי דברים שבלב אבל אם אין הפסול ניכר מגופו רק מבחוץ ויש בו ריעותא כגון שלא נכתב בו כהן וכדומה בגוף הגט אינו ניכר שינוי כלל רק דאנו יודעין שהוא כהן ולוי בזה אין אנו חוששין לשמא נתכוין לפסלו דאף אם נתכוון הוי דברים שבלב ואינו דברים וכל כה"ג לא חיישינן וע"כ לא חשש בתשובת נו"ב מה"ת סימן ק"ט רק באם אמר לכתוב לאשתו בת כהן והוא לא הי' כהן בזה הוי כאלו אומר מפורש שכותב הגט לשם אשה אחרת שאמר לכתוב לבת כהן והיא אינה בת כהן והוי כלא נכתב לשמה אבל באם לא אמר על עצמו שהוא כהן כיון דאין הכרח לפרש שהוא כהן שפיר נחשב לשמה ולשמו לכך אף אם בלבו כיון לקלקלה הוי דברים שבלב ואינו ניכר מגוף הגט לכך לא הוי דברים ולא חיישינן לזה ועוד כיון דעתה אין ידוע אם הוי שינוי זה מפי הבעל או לא א"כ י"ל דוקא באם ידוע שכתבו מפי הבעל וממנו נמשך שינוי זה אז חיישינן דנתכוין לקלקלה אבל אם אין ידוע אם נולד זה מפי הבעל או דלמא הוא אמר להם שהוא לוי רק שהעדים והסופר טעו ולא כתבו שהוא לוי ואף דכעת אומר שהוא עשה כן לא מהימן לומר דנתכוין לקלקלה דאין אדם משים עצמו רשע וכן ראיתי בספר ג"פ שנסתפק בזה וכן בס' ישועת יעקב ייע"ש. ובזה היה נראה לפרש דברי בע"ה בסימן קכ"ו שלא יסתרו דבריו אהדדי דתחלה משמע דוקא אם נכתב מפי הבעל והבעל מערער פסול אבל בחד מהני לא מפסל ואח"כ סיים דוקא תרתי לטיבותא אם לא הוי מפי הבעל ולא מערער כשר משמע דבחד מפסל והג"פ נדחק בזה ולפי הנ"ל א"ש כך די"ל דברישא מיירי שאין ידוע לנו שהוא כתבו או הסופר מפיו רק שהוא טוען כעת שכתבו מפיו ולכך בעינן תרתי שהוא יערער ויאמר שנכתב מפיו אז אמרינן אגלאי מלתא למפרע דגם תחלה כיון לקלקלה ואמת אתו שממנו נמשך קלקול זה אבל בסיפא מיירי שידוע שהוא כתבו מפי אז אף באינו מערער פסול או להיפוך במערער אף שאינו ידוע שכתבו מפיו רק שהוא אומר כן פסול וא"כ בנדון דידן שאין

הבעל מערער וגם לא נודע אם כתבו מפי הבעל י"ל דכשר ולא חיישינן לקלקול ועוד י"ל דאף אם נימא דאף בלא ידוע שכתבו מפיו יכול הבעל לערער י"ל היינו דוקא בנדון דבע"ה דהוי רק פסול דרבנן ומן התורה היא מגורשת א"כ בזה רק שפיר דהוא חשוד לקלקלה דבאמת אם תנשא אין כאן איסור תורה א"כ אינה מכשילה באיסור תורה בזה חיישינן אולי כיון לקלקלה אבל כאן אם נימא דהוא אמר בכוונה כן כדי להיות הגט נכתב לאיש אחר שאינו לוי וכחשש של הנ"ב בתשובה א"כ הוי כאן פסול מן התורה דלא נעשה הסופר שליח לכתוב לו גט וא"כ תהי' אשת איש גמורה ולהכשילה באיסור תורה לא חיישינן דיבוא להכשילה כמ"ש הפוסקים דלא חיישינן שיבא לשלוח לה גט מזויף דאינו חשוד לקלקלה במתכוין א"כ ה"נ בזה: ועוד הי' מקום לומר דא"כ לא ס"ל לבע"ה דבכתבו מפיו חיישינן לקלקול אף דעושה עצמו רשע בזה י"ל כיוי דקשים הגירושין ואף זה הוי דבר איסור לכך אולי נתכוין שלא תוכל להנשא לאלתר ואולי ימליך בו ויחזירנה ויהי' לו שהות להיות נמלך ולכך עשה כן אבל באם הי' כהן שכיון שנתן לה גט אי אפשר להחזירה בודאי לא חיישינן שיבא לקלקלה במתכוין ולכך אף בנדון של בע"ה הי' מקום להקל אם המגרש כהן מיהו אין זה דומה לנדון דידן דהוא לוי ועוד וכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה מיהו מצד טעמים הנ"ל הי' נראה להתיר דבספק לא חיישינן לשמא נתכוין לקלקלה ועוד כיון דבשעת גט השני כבר הי' לו אשה לבעל הראשון א"כ איך אפשר לומר שכיון לקלקלה כדי שיהי' אפשר להחזירה דא"כ יצטרך לגרשה שנית וסוף סוף יצטרך לגרש אחת בפרט דהשני' כבר נשא לא חיישינן דנתכוין לקלקלה ואף אי לא נימא כן ואף אם לא הי' לו עוד אשה נראה דלא חיישינן לקלקלה רק אם מערער קודם שנשאת בכה"ג אמרינן דלא נתכוין להכשילה באיסור רק להונתה בדברים ואח"כ אחר נתינת הגט תיכף יודיע לה ולא יתן אותה להנשא לידי איסור אבל אם באה להנשא בפרט אם כבר נשאת והבעל שתק ולא ערער קודם הנשואין בזה בודאי לא חיישינן דנתכוין להכשילה בדבר איסור ולכך אף אם כעת מערער אינו נאמן ולכך התם בשליח לא חיישינן שיתכוין לקלקלה במתכוין היינו דשם מיירי בבאה להנשא ואין הבעל מערער אז לא חיישינן לקלקול להכשילה באיסור אשת איש והבעל מיירי שערער קודם שבאה להנשא לכך בזה אין קלקול באיסור ובזה חיישינן לי' אבל באם כבר נשאת והבעל שתק תחלה אין יכול אח"כ לערער ואף דבנדון זה כבר קלקלה פ"א בגט ראשון מ"מ י"ל דאטו בשביל שעשה כן פ"א חשוד לעשות כן לעולם ועוד דגם בפ"א לא נודע אם נמשך קלקול זה מן הבעל ממש או טעות מהב"ד או קרובי הבעל אבל אפשר גם אז לא נמשך מהבעל ועוד לפמ"ש דבשעת נשואין תליא א"כ התם באמת

ערער הבעל קודם נשואין שלה ולכך לא נתכוין לקלקלה באיסור א"א אבל כאן ששתק עד אחר נשואין א"כ אם נתכוין הוא לקלקלה קלקלה באיסור א"א ולכך אם נחשד על דבר קל לצערה אינו חשוד לקלקלה באיסור חמור אשת איש לכך לא חיישינן לקלקול במתכוין ועוד כיון דכבר נשאת ודאי להצריכה גט להוציא לעז על הנשואין שלה לומר שעברה על א"א ודאי אין להצריכה גט שנית והרי כתב הטור בשם רב האי בסימן קכ"ו דגם שם אף באם כתב הסופר מפי הבעל וערער הבעל אם נשאת לא תצא א"כ גם מהכא נראה דמכל הלין טעמא וכבר נשאת אין להוציא לעז על הנשואין שלה ולהצריכה גט שנית ולכך היוצא מכל זה שנכון וברור הוא שאין להצריכה גט שנית הן אם הי' כהן ולא נכתב כהן או לוי הן להיפוך שלא הי' כהן וכתב כהן או לוי שאין להצריכה בנדון כזה שכבר נשאת גט שנית וכמ"ש בתשובה מכבר בנדון אם לא הי' כהן וכתב כהן וא"ש ומכ"ש בזה כן נלפענ"ד נכון וברור ודו"ק. ולפי מה שנתודע לי אח"כ שהבעל הי' כהן ונכתב עליו כהן רק על אבי האשה לא נכתב בזה מוכח דהוי רק טעות סופר ולא ערמה מן הבעל לכך פשיטא מכ"ש דכשר הגט וז"ב ונכון: והנה ראיתי בכתבי הרב הגאון החסיד המנוח מו"ה טעביל זלה"ה אבדק"ק ליסא שאירע בידו מעשה בשני יוסף ב"ש] שהיו משולשין הרבה והוצרך אחד לגרש אשתו ולא הי' אפשר לפרש דורת כי היו שיין הרבה רק אחד הי' נכה רגלים השני רגליו ורצו לכתוב הסימן שזה הפסח הוא מגרש ונסתפקו אם יכתבו לשון פסח אולי ידמו ששמו הוי פסח דכן יש בני אדם שנקראים כן ורצו לכתוב חגר וערער אחד שהתוי"ט כתב בסוף פאה גבי מי שאינו לא חגר ולא סימא ולא פסח דפסח הוי בשני רגלים וחגר ברגלו אחת וזה הוי בשני רגלים ואין לכתוב פסח והרב הנ"ל הביא ראי' מילקוט פ' אמור גבי מומי כהן הוי בשני רגלים ייע"ש. ולדעתי יש נמי להביא ראי' מפירוש רש"י בפ"ט דברכות דחגר כולל הכל והוא ממ"ש בד"ה קטע שנקטעו שני ידיו הכא הוא דקטע משמע דידים הוא משום דהתנא תנא תרתי קטע וחגר אבל היכי דקתני קטע לחוד משמע דרגלים כו' ייע"ש בדף נ"ח. ולכאורה קשה למה לא פירש דקטע הוי בשני רגלים כין דפירש שנקטעו שני ידיו מוכח דקטע משמע שניהם הו"ל לפרש קטע הוי שנקטעו שני רגליו וחגר הוי ברגלו אחת ולמ"ל להוציא קטע ממשמעותו ואין לומר דהוי קשה לו דאם על חגר ברגלו אחת מברכין א"כ מכ"ש בשנים והוי קטע למותר אך י"ל דלא זו אף זו נקט לא מבעי' אם נקטע בשניהם מברך אף אם הוא ברגלו אחת חגר נמי מברך ואף די"ל דבשני דבורים יחד לא שייך לא זו אף זו כמ"ש התוס' ברפ"ב דקדושין ייע"ש מ"מ קשה קושיא שני' למה נקט שם תרתי ובפרט דגם התם במס' פיאה למה נקט תרתי הו"ל למנקט נמי חדא ובע"כ דדרך התנא

למנקט שניהם א"כ ה"נ כן ובע"כ דס"ל לרש"י דלשון חגר כולל שניהם הן ברגלו אחת הן בשני רגלים ולכך הוי קטע למותר דהכל הוי בכלל קטע ובכלל חיגר ואין בזה כולל יותר מבזה לכך הוכרח לפרש דקטע הוי בידים א"כ משמע להדיא דחיגר כולל נמי בשני רגליו ומה דנקט במס' פיאה פסח וחגר י"ל דחגר הוי מי שנקטעו רגליו או נהפכו ופסח הוי מי שיש לו רגלים ככל אדם רק שנתכווצו הגידין שלו ואין יכול לפושטן ומוכרח לפסוח ולדלגו לכך נקט התם הן שהוא פסח ועושה עצמו כאלו נתכוונו רגליו מחמת חולי והן שעושה עצמו כחגר כאלו נהפכו רגליו או נקטעו ולכך בברכות דנקט הקטע זה הוי בכלל לשון חיגר לכך פירש"י בידיו וא"ש וז"ב לפענ"ד ולכאורה היה אפשר לומר דפסח הוי בידי אדם וחגר בידי שמים אך בש"ס דברכות ורש"י שם מוכח להיפוך יע"ש ודו"ק היטב ועיין ראי' לזה עוד ממס' חגיגה דף ג' דקאמר אר"ת חגר ברגלו אחת פטור מן הראי' ולמ"ל לפרש ברגלו אחת הרי סתם חגר הוי ברגלו אחת בע"כ מוכח דלשון חגר כולל אף בשני רגלים ודו"ק:

## שם סימן לו

ל"ו סעיף י"ב מי שיש לו שם במקום אחד וכו' עיין מ"ש בתשובה לקמן דהא דאם כותב הגט במקום אחר צריך לכתוב שניהם היינו דוקא אם אתחזק כאן שיש לו שם אחר במקום אבל אם אין הדבר ידוע כאן א"צ לכתוב שניהם וכעת מצאתי בש"ג בגיטן שם בשם הריא"ז שנראה להדיא מלשונו שם שכתב הש"ך זה שיש לו ב' שמות למקום שאין לו אלא שם אחד הרי זה מגרש באותו השם הידוע לו בלבד ואם רוצה לשלוח הגט למקום שיודעין לו שם אחר צריך לכתוב שני שמות מוכח מזה שני דינים אחד מדכתב ה"ז מגרש באותו השם משמע אף שהוא יודע שיש לו שם אחר א"צ לכתבו שם וא"צ להודיע כלל רק רשאי לכתחלה לגרש בו בשם זה אבל אם שולח הגט למקום שיש לו ב' שמות צריך לכתוב שניהם והיינו כדרך שכתבתי דאם בני מקום הנתינה יודעין ממקום שם הכתיבה צריך לכתוב שניהם נמצא מפורש כן בדברי הש"ג וזה ברור דעת הרא"ש ג"כ ולא כהב"י שכתב דלרבותא כתב כן רק דוקא הוא ממש ומצאתי לו חבר להרא"ש ז"ל דעת הש"ג ודו"ק היטב. ואף שבלשון המחבר כתב וז"ל והוא ואשתו במקום שאין מכירין אלא בשם אחד היינו הכוונה שגוף השם לא הכירו מה הוא ולרבותא נקט דאף בכה"ג צריך לכתוב לכתחלה שניהם או דנקט בשביל בדעבד דבאם ידוע השם ממש אף בדעבד פסול בלא הזכירו אבל מ"מ מיירי שיודעין שיש לו שם במקום אחר רק

שאין יודעין מה הוא אבל באין יודעין כלל נראה דא"צ לכתבו כלל וכדעת הש"ג הנ"ל וז"ב לדעתי:

ל"ו סעיף י"ד בהג"ה אבל אם יקרא בשני שמות כשר עיין ב"ש מה שכתב דלשון הרב אין מדקדקים שלכתחלה נמי כשר וצריך לכתוב בלא מתקרי כו' הנה מ"ש לכתחלה יש לכתוב בלא מתקרי כן משמע מדברי הרב לקמן סעיף ט"ו בהגה"ה י"א דמי שיש לו שני שמות אם רגיל בשניהם ומ"מ האחד הוא יותר עיקר כותבין פלוני דאתקרי פלוני משמע אבל אם אין האחד יותר עיקר רק שניהם בשוה ממש כותבין בלא אתקרי רק שניהם ביחד כו' אך מ"ש הב"מ בפשיטות דאם כתב דמתקרי הוי שינוי ופסול דבריו תמוהין דהרי בב"י כאן במה שכתב להשוות דברי מהר"ר ישראל למהרי"ק כתב שמהר"ר ישראל מיירי בנקרא במקום אחד בשניהם ע"כ כתב שכשר בלא מתקרי בדעבד ומהרי"ק מיירי ששמו בשני מקומות ע"כ פסול עכ"ל משמע מדבריו להדיא שאף שנקרא בשם שניהם יש לכתוב לכתחלה דמתקרי ומשמע מדבריו ששם שניהם בשוה ממש דומיא דהיו לו שני שמות בב' מקומות כן נמי במקום אחד שניהם שוה ומ"מ יש לכתוב דמתקרי ונהי דהרב בד"מ כתב לפרש דברי מהרר ישראל בפירוש אחד ע"כ ס"ל דמותר לכתוב לכתחלה בלא מתקרי מ"מ מנ"ל שהרב חולק כ"כ פלוגתא רחוקה שאפילו בדעבד פסול אם כתב מתקרי ומתשובת רמ"א נמי לא משמע רק שיש לכתוב לכתחלה בלא מתקרי אבל אין ראי' שבדעבד פסול והרי הב"י כתב שיש לכתוב לכתחלה במתקרי וצ"ע ואפשר ליישב בדוחק שהב"י מיירי אף שקרא בשני שמות מ"מ האחד יותר עיקר ע"כ יש לכתוב דמתקרי אבל באם שניהם שוה ממש צריך לכתוב בלא מתקרי והוי שינוי כמ"ש הב"ש אך לפ"ז מה הקשה על הרב הא הרב הוציא זה מהב"י ונימא דהרב מיירי נמי כך שהאחד יותר עיקר אלא ודאי דהי' לו דוחק לפרש כך כיון דהרב כתב נקרא בשניהם משמע שניהם שוה וא"כ תו תימה על הב"ש האיך כתב בפשיטות דהוי שינוי ואיך נעלם ממנו דברי הב"י שכתב להיפוך ומדברי הרב אין ראי' שחולק עליו כ"כ וצ"ע ואפשר כיון דהרב שינה וכתב לשון ביחד ובב"י לא נזכר מזה:

ועיין בב"ש ס"ק למ"ד מ"ש ליישב דברי הרב וכתב וכ"כ הט"ז דבריו תמוהין להמעיין בט"ז שלדברי הט"ז כשר לכתוב מתקרי על שם לעז והוא גופא קמ"ל הרב שכשר לכתוב מתקרי ומדברי הב"ש משמע שרוצה לומר שאסור לכתוב מתקרי על שם לעז רק שהרב לא דקדק בכאן שמיירי מענין אחר וצ"ע: והנה בא מעשה לידי באחד שרצה לגרש את אשתו ולא נודע שם אביו שהי' הכינוי שלו ליב ולא הי' נודע אם שם הקדש הי' יהודה או ארי' ויש שרצו לומר ליתן שני גיטן אך הנה המעשה הי' שרצה לגרשה

ע"י שליח ובזה נראה שאין ליתן שני גיטן דהרי מבואר בשלחן ערוך שאין ליתן שני גיטן אלא מדוחק מכח דהרי קיי"ל אין ברירה וכתוב בספר ג"פ והובא בספר ישועת יעקב בסדר הגט כשנותן שני גיטן יאמר תחלה שמסכים לגרשה בגט זה ואח"כ יאמר להיפוך שמגרשה רק בגט השני ייע"ש והנה זה יתכן באם נותן הגט לידה תכף אבל אם שולח לה ע"י שליח א"כ צריך לכתוב לה בתחלה שני גיטן ושני הרשאות בזה שייך לומר שפיר דאין ברירה דאין שייך לומר דהוי חזרה שחוזר לגמרי מגט הראשון בשעה שנותן לו השני א"כ הרי ביטל השליחות ואיך יגרשה השליח אח"כ בגט הראשון הרי כבר חזר בו הבעל משליחות הראשון וביטלו אח"כ כשנתן לו השני ואם לא יחזור בו לגמרי רק יתן סתמא בהא שייך שפיר חשש ברירה דודאי אם הבעל עצמו נותן לה הגט נראה דלא כהש"ע והפוסקים שכתבו דזה שייך נמי בדין ברירה דבאמת אינו דומה כלל דע"כ לא אמרינן אין ברירה רק אם נצרך לומר דנתברר הדבר למפרע בזה אמרינן דאין ברירה לומר דהוברר הדבר למפרע אבל בספק איזה גט נכתב עפ"י דין א"צ לומר בירור הדבר למפרע רק על להבא שבשעה שנותן לה הגט אם הוא כשר אז מתגרשת בו משעה ההוא ולהבא ואין שייך בו דין ברירה והרי הרמב"ן כתב בנדרים בפ' השותפין דאף בדבר הנלקח בשותפות לא שייך בדין ברירה שאינו בירור הדבר למפרע רק להבא ייע"ש בשם הרמב"ן. ונהי שהר"ן הקשה שם עליו היינו מטעם דשם הוי בירור הדבר למפרע אבל כאן ודאי לא הוי בירור הדבר למפרע רק להבא ונהי שכתבו התוס' דבגיטן אף אם בעלמא יש ברירה בגיטן אין ברירה כיון דבעינן לשמה היינו דוקא לענין חשש שנכתב שלא לשמה ובפרט כגון לאומר לאיזה שארצה אגרש בו כיון דהגט בעינן שיהי' בשעת כתיבה ידוע לאיזה אשה הוא כותב ולכך אם אומר לאיזה שארצה אגרש אז אם אח"כ מגרש אחת נצטרך לומר מטעם ברירה שהוברר הדבר שלזו נתכוין הוא בשעת כתיבה ובזה שפיר הוי בירור הדבר על למפרע ושייך בדין ברירה ושפיר כתבו דבגט בודאי אין ברירה אבל הכא שאין החשש משום לשמה כלל וידוע לשם מי כותב רק הספק בשם וכדומה א"כ א"צ לומר הוברר הדבר למפרע רק מהשתא משעת נתינת הגט ואילך אין שייך כלל לדיני ברירה לכך נראה דאין חשש כלל ליתן שני גיטן ואין בידי ספרי האחרונים לעיין אם נתעוררו בזה אך זה תינח אם הבעל עצמו הנותן לה הגיטן אבל אם שולח ע"י שליח שני גיטן היינו שמוסר לו תחלה שניהם א"כ כיון שהדבר ספק איזה גט הוא כשר אז נצטרך לומר בשעה שנותן אותם ליד האשה שאותו שהוא כשר הוברר למפרע שעל אותן נעשה שליח מהבעל לגרשה ויש לו כח הבעל בזה שפיר תלוי בדיון ברירה כיון דקיי"ל אין ברירה לכך אין ליתן שני גיטן ע"י שליח לכך נראה יותר

נכון לכתוב רק הכינוי ליב לבד כיון דקיי"ל באם כתב הכינוי לבד כשר בדעבד בפרט בשם אבי האיש והאשה דבלא"ה אין קפידא בשמותם כ"כ לכך די לכתוב הכינוי לבד וכה"ג כתב בספר ישועת יעקב לענין אחר בסי' זה גבי הירש ליב דאין לכתוב רק הכינוי לבד מכ"ש בזה כנלפענ"ד נכון ואין הפנאי גורם לעסוק כעת בענינים הללו אולי יזכני ה' בזמן אחר: באותו סעיף בהג"ה. אבל מי שיש לו ב' שמות כו'. עיין בספר ישועת יעקב מה שהאריך באיזה מקום לכתוב הכינוי והביא ראי' מש"ס דיומא. גבי אינו יודע אם ננוה העיר הגדולה כו'. והנה לראייתו זו הנה נראה להביא ראי' יותר מכרחת מן המדרש פ' בשלח בפ' ויסע משה את ישראל כו' וז"ל הוא שמשה אמר להם לישראל המוליכך במדבר הגדול והנורא אמר ר' יוסי בר"ח אין אנו יודעין למי הוא אומר גדול אם להקב"ה או להמדבר אלא אמר להם משה הגדול והנורא הוא אלהים כו' א"כ מה נסתפק שם למי הוא קאי הרי כיון שהזכיר המדבר בסוף ודאי קאי אדסמיך לי' אהמדבר וגם אדרבא מסיק דקאי על הקב"ה דלעיל מינה ולא על המדבר וזה ראי' יותר ברורה דהתם בהעיר הגדולה י"ל כמ"ש התוס' שם דמדקאמר היא העיר הגדולה משמע דהפסיק הענין אבל הכא שפיר קשה ולכאורה ראי' ברורה היא להיפוך אך נראה דגם מזה אין ראי' די"ל דהוי קשה לו מה דקאמר הגדול והנורא דה"א של הנורא מיותר דהו"ל לומר הגדול ונורא ולמא נכתב בה"א וממה דנכתב בה"א משמע דהפסיק הענין וכמ"ש בחדושי תורה שלי על המדרש בפ' תולדות גבי ותהיין מורת רוח ליצחק ולרבקה למה יצחק תחלה וכתבנו דלמדו כן ממה דנכתב ולרבקה בלמ"ד ולא נכתב ליצחק ורבקה וכן מצאתי ביפ"ת כן וכן כתבנו שם בפ' ויצא בפסוק למקומו וכן ה"נ אם קאי על הקב"ה א"ש כיון דלו ית' בעצמו אין לתארו בשום שם וכל שמותיו הכל לפי מעשיו הוא נקרא וכמו דאיתא במדרש פ' שמות לפי מעשי אני נקרא ייע"ש וא"כ ה"נ בזמן שעושה הקב"ה נפלאות וניסים בעולם נקרא גדיל או כשעושה טובות וישועות לישראל כדכתיב והתגדלתי והתקדשתי לעיני גוים רבים כו' וכשעושה דין ברשעים נקרא נורא וא"כ אין שמותיו ית' שוין דלפעמים נקרא גדול ופעמים נורא וכיון דאינם בזמן אחד רק בזמנים מחולקין לכך הפסיקן ואמר והנורא בה' אבל אם קאי על המדבר הו"ל לאמרן יחד וזה הי' ספק של המדרש אם קאי על המדבר מכח דסמך לי' או קאי על הקב"ה כיון דנכתב בלשון הפסק כ"א בפ"ע ולכך מכריח שקאי על הקב"ה אבל היכי דליכא הוכחה י"ל דקאי אדסמך לי' מיהו העיקר נראה כמ"ש לעיל בסימן זה דאין ראי' כלל מלשון תורה ללשון בני אדם כיון דבשטרות וגיטין ונדרים אזלינן בתר לשון בני אדם ובלשון תורה י"ל שפיר דקאי אדלעיל מינה משא"כ בלשון בני אדם ודאי קאי מסתמא אדסמיך לי' ואף שכתב הש"ך ביו"ד סימן

רי"ז דהיכי דאין מדברין בלשון תורה ונדר בלשון תורה אזלינן בתר לשון תורה היינו רק לענין משמעות פירוש איזה מלה אם כוונתו כך או כך בזה שפיר אמרינן דמה בכך שלא הוי בלשון בני אדם כן הרי בלשון התורה משמעו כך והוא כתב בלשון תורה ומה ענין משמעות דבור חול למשמעות דבור קדש אבל לענין המשך הסיפור זאח"ז מה חילוק יש בין אם מדברים דבור של חול או לשון הקדש בפרט בשמות אנשים אם הורגלו בלשונם למנקט כל שם וכינוי אצל השייך וסמוך לו א"כ כפי דבורם כך כותבין בלשון הקדש ג"כ דמה חילוק יש ביניהם אם בלשון חול מזכירין כל דבר אצל השייך לו כן נמי בלשון הקדש כותבין כן ואין ראי' ללשון תורה הנאמר בדרך קצר ולפעמים אמרינן דהוי מקרא קצר ולפעמים מפסיקינן לקרא בסכינא חריפא מה דלא שייך זה בלשון בני אדם ושטרות וז"ב לפענ"ד ודו"ק וביאור הענין מ"ש לעיל דאם קאי על המדבר הו"ל לכתוב גדול ונורא היינו כיון דהמדבר הוי דבר גשמי ויש לו תואר עצמי לפי מהותו שהוא עצמו גדול ונורא וא"כ כיון ששמותיו הוי מצד עצמן ראוין בו ב' השמות יחד כפי שהוא מה שהוא גדול והוא נורא ויש לו ב' שמות יחד אך הקב"ה שתואר עצמו כביכול אין לתארו בשום שם בעולם ועיקר שמותיו הוי מצד מעשיו א"כ לפי מה שעושה עתה נשתנה השם ואין לו שני תוארים יחד דגדול מורה על רחמים וחסד ונורא מורה על דין וזה לא נעשה יחד ולכך נאמר כל אחד בהפסק ה"א כלומר האל שלפעמים תוארו גדול ולפעמים תוארו נורא לפי מעשיו אבל לא שניהם יחד ולכך מוכרח מזה דקאי על הקב"ה ושפיר מסיים דקאי על מה שהנהיגם במדבר דהנה אם עשו רצונו של מקום ולא שלטו בהם הנחשים ועקרבים היו תוארו גדול שאין לך חידוש וחסד בזה ואם לא עשו רצונו ונענשו כדכתיב וישלח ה' בעם את הנחשים וכו' ונענשו ע"י המדבר הי' תוארו נורא וא"ש ונכון. גם לפי מ"ש הש"ך בחו"מ סימן מ"ט דהיכי דאנו מדברים מאחד מסתמא קאי השבח עליו ייע"ש א"כ ה"נ ליכא ראי' כיון דשם מדבר משבחיו ית' ונפלאותיו לא מן המדבר מסתבר דמה שאמר הגדול והנורא לא קאי על המדבר דלא בא לספר שם מעלת המדבר רק מעלת הקב"ה שמדבר שם ממנו ולכך מסתבר דקאי עליו ולא אדסמך לי' על המדבר מיהו זה יש לדחות דגם אי נימא דקאי על המדבר ג"כ הוי מנפלאותיו י"ת שבא לספר איך הולכין במדבר גדול ונורא וא"כ אף אם הוי הכוונה על המדבר הוי ענין וכבוד לו י"ת וא"כ שוב שפיר שייך לומר דקאי אדסמיך לי' לכך נראה כמ"ש לעיל:

ועוד נראה ראי' ממה דאיתא במדרש בפסוק אחי יפת הגדול וז"ל איני יודע אם שם הגדול אם יפת הוא הגדול כו' וא"כ שם לא כתיב רק סתם אחי יפת הגדול ואעפ"כ מסופק המדרש אם קאי אדסמיך לי' או לא ומוכח דאף בכה"ג אין הכרח דקאי אדסמיך

לי' והדבר תמוה על התוספת שכתבו דרק מכח היא העיר הגדולה דייק וכאן אין לתרץ כן ואפשר דהתוס' ס"ל דש"ס דילן חולק על המדרש בהא ואין לומר דהכא י"ל כסברת הש"ך בחו"מ סימן ס"ט גבי מלך ישראל דבדבר שבח מסתמא קאי על מה שאנו עוסקין בו א"כ ה"נ כיון דבא לשבחו שהוא הגדול שבכולם מסתמא קאי על שם מה דאנו עוסקין בו חדא א"כ למה מספקא לי' להיפוך אם קאי על יפת הלא לדברי הש"ך דקאי דוקא אמי שמספר ממנו ועוד דא"כ גם ברסן כיון דמדבר מרסן לימא דמסתמא קאי ארסן דמדבר ממנו וגם על הש"ך קשה מן הש"ס הנ"ל דמה מספקא לי' נימא דמסתמא קאי על רסן דמיירי מיני' וצ"ע בכל זה ועיין בפירש"י מגלה גבי חיל פרס ומדי הפרתמים מוכח שם נמי דקאי רק על הסמוך לו כדעת הב"ש דאל"כ נימא פרתמים קאי אתרוייהו ייע"ש:

## שם סימן לח

ל"ח בסעיף ט"ו בהג"ה ואם הוא שם לעז כותבין המכונה הנה יש להוכיח כן מדברי הרא"ש בגיטין במשנה שם שכתב וז"ל והעולם נהגו כה"ג לפי שנהגו הנכרים באשכנז לקרוא ליהודים בחניכה הקרוב ללשון עברי ואין ראוי לכתוב על אותה חניכה דמתקרי לכך נהגו לכתוב וכל שום וחניכה דאית לי' שמלה זו כוללת הכל כו'. ולכאורה אין ביאור לדבריו למה בעבור זה מקרוב ללשון עברי לא יתכן לומר עליו מתקרי אך הוא הדבר דעת הרב רמ"א שעל עברי כותבין דמתקרי ועל לעז המכונה אבל הכא שהכינוי קרוב ללשון עברי א"כ ממ"נ דמתקרי אין לכתוב כיון שאינו לשון עברי ממש וכן המכונה אין לכתוב שעכ"פ קרוב הוא ללשון עברי לכך כותבין כל שום וחניכה דאז ממ"נ א"ש דאם נדמה אותו ללה"ק נכלל בלשון וכל שום ואם נדמה אותו ללשון לעז נכלל בלשון וחניכה דבלעז שייך המכונה כן נלפענ"ד כעת ועדיין יש לדבר בזה ואין הזמן גורם אולי יזכני ה' בזמן אחר:

והן אמת שיש לדחוק דכוונת הרא"ש כיון שדומה ללשון עברי לא שייך מתקרי שהרי הוי כשם הראשון ודומה לו אך זה דוחק והעיקר נראה כמ"ש:

## שם סימן לט

לט ונשאלתי בשם יאסיל שאחד עולה לס"ת בשם הקדש יוסף ונקרא בלשון העולם יאסל אם צריך לכתוב המכונה יאסל או לא. תשובה הן אמת דבב"ש בסדר שמות הביא בשם הנ"ש דא"צ לכתוב המכונה יאסל דהוי קיצור השם אך דבריו צ"ע דהרי באות למ"ד כתב בשם ליזר דאם נקרא ליזר בציר"י צריך לכתוב הכינוי כיון דאין הנקודות שוין א"כ ה"נ

הרי בשם שעולה לס"ת הוי יוסף והוא בחולם היו"ד ובשם יאסל הוי בקמ"ץ ולמה לא יכתוב הכינוי. והן אמת זה הי' אפשר לחלק דהתם טעמא כיון דלשם אליעזר יש כינוי אחר הנקרא ליפמאן ולכך בלא"ה דעת רש"ל דצריך לכתוב הכינוי ולכך נהי דהם השיגו עליו דא"צ לכתוב היינו רק באם נקרא ליזר בחיר"ק דאז הוי ממש כשם הקודש ואינו רק הבלעת האלף מכח קלות הלשון שמבליעין האל"ף לכך אין עליו שם כינוי כלל רק הוי כנקרא בלה"ק לבד ולכך אף שיש כינוי אחר אף לכתוב אותו מה שנקרא ליזר בחיר"ק אבל אם נקרא בצר"י נהי דהוי קיצור השם כיון שאין הנקודות שוין ויש לו שם כינוי לכך כיון שיש לשם הקדש כינוי אחר צריך לכתבו אבל גבי שם יאסל דאין ללה"ק כינוי אחר ולא להכינוי שם הקדש אחר בזה בכל ענין אין צריך לכתוב הכינוי. אך זה קשה ממ"ש הב"ש עצמו לעיל גבי שם יעקב יעקיל אם נקרא בסגול צריך לכתוב הכינוי א"כ הרי שם יעקל אין לו שם הקדש אח"כ וכן שם יעקב אין לו כינוי אחר ואעפ"כ כתב דצריך לכתוב הכינוי ולמה כאן ביוסף יאסקא לא יכתוב הכינוי וצריך ליישב דבריו דביעקב כיון דיש כינוי הנקרא יעקל בפתח לכך הוי כיש לו לשם הקדש כינוי אחר לכך שוב אם נקרא בשם יעקל בסגול צריך לכתוב את הכינוי דאם נקרא בפתח שוב הוי כשם הקדש עצמו ולא קפדינן אי יש לו שם אחר בכינוי בסגול כמ"ש בשם ליזר בחיר"ק אבל אם נקרא בסגול כיון דיש לו כינוי בפתח צריך לכתוב כן אבל בשם יוסף יוסקא דאין ליוסף כינוי רק בקמ"ץ לכך אף דאין הנקודות שוין אין צריך לכתוב הכנוי מיהו כיון דחילוק זה לא ברירא לי כולי האי להיות נחשב זה לשם הקדש כינוי אחר לכך נראה דיש לכתוב יוסף המכונה יאסקע כיון דאין אנו יכולין לעמוד על דעתם בזה וכבר קיי"ל דכל שיש ספק יש לכתוב הכינוי דאין קפידא אם כותב הכינוי לכך נראה דיש לכתוב יוסף המכונה יאסקא וה"ה לכל כה"ג דאין הנקודות שוין ואין פנאי להאריך בדינים הללו כעת אולי יזכני ה' בזמן אחר לבאר כל זה:

## שם סימן מ

מ עוד נשאלתי בדין אשה דשמה ראלא בפתח תחת הרי"ש מה דינו בגט אם לכתוב בפתח או בלא פתא כמ"ש הב"ש בשם טאלצא ובאמת דברי הב"ש נראין לכאורה כסותרין דתחלה כתב בשם טשארנא דאם נקרא בפתח יש לכתוב באלף וכאן כתב בשם טלצא בלא אלף והשבתי דכוונת הב"ש כך הוא דהכלל כך הוא דהכל תלוי לפי ענין השמות הרגילין בסביבות מקום הגט דאם שכיח שמות כאלו בקמץ כגון בשם טאלצא בקמץ דשכיח שם כזה בקמץ ג"כ א"כ אם יכתוב בפתח ג"כ באלף לא נדע אם זה קמץ

או פתח ויאמרו אשה אחרת היא לכך צריך לשנות לכתוב פתח בלי אלף דהקמץ יותר נוטה באלף מפתח לכך יש לכתוב פתח בלי אלף וז"ש בטלצא בפתח בלי אלף אבל שם טשארנא שלא נמצא במקומנו שם טשארנא בקמץ והב"י עצמו לא הביא זה בקמץ כלל א"כ כיון שאין שם זה רגיל ושם טשארנא בפתח רגיל יותר ממילא לא יטעה הקורא לקראו בקמץ רק כפי שם המורגל בפתח לכך טפי יש לפרש הפתח לכותבו באלף א"כ מזה נקח בנדון דידן דאם שכיח הוא לקרוא גם שם ראלא בקמץ אז אם נקראת בפתח אין לכתוב האלף אבל כיון דשם ראלא בקמץ אינו שכיח במקומנו רק הנקראים בפתח לכך יש לדמותו לשם טשארנא לכתבו בפתח כן נראה לפענ"ד נכון וברור לדינא דהכל תלוי בכלל הנ"ל:

עוד נשאלתי בשם זיסקינד דהיה מעשה שאחד נקרא בפי כל זיסקינד בחיר"ק והיה חותם א"ע בוי"ו אחר הזיי"ן מה לכתוב בהגט אם ביו"ד או בוי"ו והשבתי כיון דנקרא הכל בחירק הוי החתימה שלו בטעות ואין משגיחין על חתימתו כלל כעין שכתב הב"ש כמה פעמים כזה דאין להשגיח על חתימתו רק היכי דאפשר להיות כן אבל כאן הוי הטעות טעות דמוכח שבטעות הוא חותם אין להשגיח בזה אחר חתימתו ושוב הגידו לי ששאלו גם להרב הגאון מו"ה זלמן מרגליות זלה"ה ופסק ג"כ כן והוא ברור ונכון:

## שם סימן מא

מ"א באותו סעיף בהג"ה ועל שם לעז כותבין המכונה הנה הרבה האריכו האחרונים בזה אם שייך לשון המכונה על שם עברי ונראה להביא ראי' מדברי המדרש דשייך לשון כינוי על שם עברי דהנה בפ' לך איתא וז"ל על פסוק וירק את חניכיו בעלי חניכתו שמם אברם כשמו. ועיין במ"כ שם שפירש חניכתו כנויו כו' עיי"ש והנה מבואר להדיא דעל שם אברם שייך חניכה וה"ה המכונה דודאי לשון חניכה נצמח מלשון מכונה וכמ"ש המ"כ הנ"ל חניכה כנויו ואף אם אינו לשון אחד עכ"פ מה חילוק יש בין לשון חניכה ובין לשון כינוי ואם שייך בלשון עברי חניכה שייך גם המכונה ואף דקיי"ל אין למידין הלכה מפי מדרש היינו רק בדבר התלוי בסברא וכדומה אבל כאן בדבר השייך רק בשופרי דלישנא אם שייך בזה לשון חניכה ומכונה אם לא הי' שייך לומר על לשון עברי כן לא הי' המדרש דורש כן כיון שאין הלשון משמע כן אלא ודאי דשייך שפיר לשון חניכה ומכונה בשם עברי מיהו כד דייקינן יש לדחות ראי' זו כך דהנה הטעם מה שס"ל שמכונה לא שייך על שם עברי היינו כיון שבישראל הוי שם העברי עיקר לו כיון שהוא ישראל ושייך לו שם העברי ושמו נאה לו לכך לא שייך לו בזה שם המכונה רק אל שם לעז כיון דאין

לישראל ראוי שם לעז בעצם לכך בזה שייך לשון המכונה אבל בנכרי הוי להיפוך ששם עברי אין נאה לו בעצם לכך שיין בי' לשון המכונה לו כמו לנו בשם לעז ולכך שייך שהיו בימי אברהם שהיו הכל גוים ולא נאה להם שם העברי והי' שייך בהם רק חניכה ומכונה כמי לנו בשם לעז אבל לישראל בשם עברי כיון דשם עברי נאה להם לא שייך בזה לשון מכונה וא"ש מיהו כיון דהם היו עבדי אברהם ובעלי חבריו מסתמא גם הם היו צדיקים בפרט כיון שלקחם למלחמה עמו ודאי היו צדיקים ואעפ"כ קראם חניכה מוכח מזה דשייך בזה מכונה ודו"ק היטב:

## שם סימן מב

מ"ב סעיף י"ח ודוקא שקורין אותו לפעמים בשם השני כו'. הנה כדי לבאר דין דבר זה אעתיק מה שאירע מעשה לידי באחד שרצה לגרש את אשתו והוא הי' מעיר אחרת אך שנתישב בקהלתי בערך שלשה עשר שנה שנעשה תושב פה וכעת רצה לגרש את אשתו ומחמת שלא נתנו גט פה ורצה לגרש אשתו ע"י שליח הלך הוא והשליח למקום אחר לק"ק שעברישין וכתבו לו שם גט והביאו השליח לכאן ויהי בקראי בו ראיתי שנכתב בשם הבעל יצחק המכונה איצק דמתקרי יהודה המכונה ליב וה' הדבר תמוה בעיני מחמת שהי' ידוע לי ששמו פה לא הוי רק יצחק לבד וכן עולה לס"ת וחותם א"ע כן רק ביצחק לבד ולא ביהודה ליב:

והנה כשבא הבעל אצלי מחמת שהי' צריך לסלק לה המותר כתובתה ואז הי' בדעתי לשלחו מפה כדי שיתן לה השליח הגט כשאין הבעל בעיר וכשבא שאלתי, לו מה שמו ואמר יצחק איצק לבד ואמרתי לו אולי הי' שמו בשום פעם ליב ואמר ליב לא הי' שמו מעולם כלל רק יהודה זכור הוא שאמרה לו אמו שבילדותו בעת הוולדו נקרא בשם יצחק יהודה אבל כעת שאלתי לו ואם אולי נקרא במקום מולדתו שהי' שם בתחלה אולי קוראין אותו העולם שם בשם יהודה ג"כ או עכ"פ המיעוט קוראין אותו כך והשיב שאין שום אדם קורא לו שם כך אף לא הי' עולה לס"ת שם בשם זה ולא חותם לא שם ולא כאן רק שמאמו שמע שבילדותו הי' לו שם זה כל זה הגיד לפנינו ויש כמה עדים בדבר הזה שכפלתי ושלשתי עמו זה כמו חצי יום והחזיק בדבר אחד ואז אמרתי לו כיון שהוא כן אז הגט שנכתב בו שם יהודה ליב בטל הוא ואי אפשר לתנו וצריך הוא לילך למקום שנכתב וליתן גט אחר והנה מחמת שנלאה עוד לשכור שליח שנית לקח אשתו עמו לגרשה שם וכתבתי כל סיפור המעשה מה שהעיד לפני בעסק שמו להב"ד דשם איך הודה על שמו כנ"ל:

והנה הב"ד דשם לא הביטו על ככה וחזרו לכתוב כלשונם ממש כמעשהו הראשון והנה כעת יש לעיין מה משפטו של הגט הזה ולקמן נדבר מטעם הב"ד דשם. ותחלה נראה כי להוציא הדבר בלי חידוש כלל אי אפשר ותחלה נבאר קצת לפום ריהטא קצת שיטת הפוסקים בזה ואעין ואומר הנה גרסינן בסוגיא פ"ד דגיטין בראשונה הי' משנה שמו ושמה ושם עירה כו' ובגמרא שם שלחו לי' בני בבל לרשב"ג בני אדם הבאין משם לכאן כו' עד סוף הסוגיא והנה שיטת הרמב"ם כך הוא פ"ג מה' גירושין דפוסק שם באם כתב חניכתו וחניכתה כשר ואח"כ כתב שם שאין ידוע בו ביותר וכתב וכל שום שיש לו פסול. ותמה הב"י והב"ש שהרי בתחלה פוסק בכתב חניכתו וחניכתה דכשר ולמה פוסל באם כתב שם שאין ידוע ביותר ייע"ש מה שתרצו. ולדעתי נראה ליישב בדרך חדש והוא דהנה הפוסקים והובא בב"י הביאו דעת רבינו יואל שכתב באם לא כתבו שם האיש והאשה בגט כשר בדעבד ותמהו הכל עליו שהרי בש"ם גבי ההוא דשקל ס"ת ויהב לדביתהו קאמר שם הש"ס למה ניחוש לה הא בעינן שמו ושמה מוכח שם דבלי שמו ושמה אף בדעבד לא מהני והניחו בצ"ע ועיין בספר ישועת יעקב מ"ש בזה. ולדעתי נראה כך דהנה הר"ן כתב בפ"ט דכתובות בסוגיא דמליגי דשטרא כתב שם הטעם דלא מהני בשטר תפיסה למשכון או לטעון לקוח בלי כתיבה ומסירה והוא דאינו דומה לשאר מטלטלין דא"צ כתיבה ומסירה משום דבא להחזיק בגופן לבד ובזה הוי תפיסתן ראי' מכרחת על שלקחן שתפיסתן מוכחת עליו והוי כעדים אבל בשטר הרי אין עיקר כוונתו לזכות בגופו רק בהממון והרי אינו תפוס בהממון לכך אין תפיסתו מוכחת עליו לכך צריך ראי' ייע"ש שאין זה לשונו: ולפ"ז נראה דזה טעם רבינו יואל גבי גט דהתם אין עיקר כוונתה לזכות בדבר אחר רק בגוף הגט שתתגרש בו וכיון שתפיסתו רק בעבור גוף הגט לכך אף אם לא נכתב בו שם האיש והאשה תפיסתה מוכחת עליו ששלה הוא ושניתן לה לגירושין גם בשם המגרש כיון דאין דרך לגרש אשת חברו כדאמרינן בפ"ק דנדרים דאף רבא דאמר ידים שאין מוכיחות לא הוי ידים מודה לרבנן דס"ל דלא בעינן מנאי דע"כ לא קאמרי רבנן התם אלא דאין אדם מגרש אשת חברו כו' הרי דזה נקרא ידים מוכיחות מכח הך סברא לפ"ז ה"נ שתפיסת האשה מוכחת שניתן לה לגירושין וממילא כיון שאין אדם מגרש אשת חברו הוי ידים מוכיחות ממילא הוי דבר המוכיח לכך א"צ לפרש שמו ושמה בדעבד רק לכתחלה דכל מה שאפשר לפרש יותר מברירין אבל בדעבד מהני וזה כשהגט נכתב לבד אבל כשיש בידה ס"ת שלם דאז ודאי אין תפיסתה מוכחת שלגט הוא וכיון דאין התפיסה ראי' בודאי מן התורה צריך שמו ושמה וא"ש התם הסוגיא וז"ב לדעתי דעת רבינו יואל. ולפ"ז א"ש שיטת הרמב"ם דהנה יש מחלוקת בין הפוסקים אם

קיי"ל כרבנן דלא בעינן מנאי והוי ידים מוכיחות לכך ס"ל דאף שמו בעינן לא בעינן דמוכח שהוא נותן לה אבל הרמב"ם ס"ל דבעינן אף מנאי דהלכתא כר"י וכן כתב הרב המגיד בפ"ד מה' גירושין דהרמב"ם פוסק כר"י ייע"ש. לפ"ז מוכח דאף כה"ג לא הוי ידים מוכיחות ולפ"ז בעינן שמו מן התורה דנהי דתפיסה שלה מוכחת עליו שניתן לה לגירושין דלמא איש אחר הוא שנתן לה ובזה ליכא מוכיח לכך ס"ל דבעינן שמו מן התורה אבל שמה ודאי לא בעינן מן התורה דבשמה יש הוכחה מתפיסתה ואף דקיי"ל דבעינן ודין מ"מ כשכותב בהגט ודין ודאי דהתפיסה מוכיח דהוי לה לגט לכך א"צ לפרש שמה רק מדרבנן מכח שלכתחלה ראוי לפרש ולפ"ז נראה דיש חילוק בין שמה לשמו דבשמה דאף לא הי' צריך כלל לפרש שמה מן התורה כיון שהתפיסה מוכיח רק שרבנן תקנו להזכיר שמה לכך די בחניכה אם יש לה ב' שמות וכתב הטפל ג"כ די כיון דעכ"פ עשה כתיקון חז"ל וכתב הטפל גם התפיסה מוכיח ג"כ לכך מהני אבל בשמו שמן התורה בעינן לפרש שמו בזה לא מהני חניכתו דעדיין יש לחוש לטעות שיאמרו אחר הוא שגירש כיון שלא כתב שם העיקר ג"כ לכך בעינן דוקא תרוייהו גם לעשות משם העיקר עיקר ומהטפל טפל כמו שנקרא דלא לבא לידי טעות אך היינו דוקא כשלא כתב רק שם הטפל שלו אבל של האשה כתב שם העיקר או שלא הי' לה רק שם האחד לבד בזה יש לחוש שמא יבאו לטעות כיון שכתב לו שם הטפל תחלה אולי אין זה המגרש דאם זה הוא הו"ל לכתוב שם העיקר לעיקר אבל כשיש להאשה ג"כ שם הטפל וכתב לה שם הטפל לבד הנה מצדה כשר בשם הטפל שהרי תפיסתה מוכחת עליו וכיון שמצדה כשר דמוכח שזאת היא ממילא גם לו כשר שם הטפל דבזה לא יבאו לטעות ממה שלא כתב שם העיקר שאין זה המגרש שהרי גם להאשה כתב שם הטפל שהיא בודאי היא ובע"כ ההוא גברא והעדים לא קפדי ע"ז ולא דייקי בזה לכך גם אצלו לא יבאו לטעות כיון שמוכח מן הגט שההוא גברא והעדים לא קפדי בדבר הזה ולכך א"ש דהכא כתב חניכתו וחניכתה דהיינו כתב אף אצלה החניכה גם לו כשר בדיעבד והיינו כוונת המשנה דפרק הזורק אבל אח"כ כתב באם כתב שם הטפל וכל שום שיש לו היינו אצל הבעל לבד בזה שפיר פסול הוא וא"ש. ולמד הרמב"ם כן מגוף הסוגיא דקאמר שם במרים ופורתא שרה דכותבין מרים וכל שום שיש לה ולא שרה וכל שום שיש לה ולכאורה קשה כיון דלפמ"ש א"צ לכתוב שם האשה רק לכתחלה למה לא נכתוב אף שרה וכל שום שיש לה כיון שתפיסתה מוכחת עלי' אלא ודאי דעיקר הטעם מה שניתקן שם האשה בכתובת הגט היינו מכח גזרה אטו שם האיש דאם לא יכתבו לשם האשה לא יבאו לכתוב שם האיש ג"כ לכך גזרו שם האשה אטו שם האיש ולכך כיון דעיקר שם האשה הוי מכח

גזרה לכך זה הוי דוקא לכתחלה אבל בדעבד נהי שאם לא כתב כלל שם האשה י"ל שפסול אף שהוי רק מכח גזרה כיון שלא הוי כתקון חכמים וכל שלא נעשה כתיקון חז"ל פסול אבל אם הזכיר שמה רק שכתב החניכה בזה לא שייך לומר שלא נעשה כתיקון חכמים דאטו כל הנשים יש להם שני שמות וכיון שעכ"פ נכתב שם החניכה חשוב נעשה כתיקון חכמים ובשביל חשש שיאמרו אין זה המתגרשת אין חשש באשה כנ"ל ולכך כיון דעיקר שמה משום גזרה בדעבד לא גזרו ולכך מה שלכתחלה בעינן מרים וכל שום שיש לה ולא שרה וכל שום שיש לה היינו ג"כ מכח גזרה דאם נתיר באשה לכתוב שם הטפל והעיקר בו כל שום יבאו להתיר גם באיש כן לכך גזרו לכתחלה אף באשה ומפרש הרמב"ם כפיר"ת שהובא בתוס' דזה הוי רק לכתחלה ולפ"ז מוכח דבאיש עכ"פ בדעבד פסול באם כתב שם הטפל וכל שום דאם אף באיש בדעבד כשר לא הוי שייך גזרה לגזור באשה אטו איש כיון דאף באיש כשר בדעבד לא שייך גזרה כידוע לכך מוכח דאף בדעבד פסול באיש וא"ש ומכאן הוציא הרמב"ם דין שלו ודו"ק:

ובזה מיושב דעת ר"ת שכתבו התוס' דס"ל דאין כותבין וכל שום רק פורטין השמות והקשו הכל למה לא הביאו ראי' ממה דאמרינן בשם מרים דאתקרי' שרה לפי גרסת ר"ת ייע"ש. ועיין בספר ישועת יעקב מ"ש בזה ולפי דרכו לא הי' צריך לאריכות הזה דהרי באשה ליכא חשש שיעשה כן כדי לקלקלה דממ"נ אם תראה שאין נזכר שמה בגט לא תנשא שהרי היא יודעת שמה ולא שייך בזה קלקול ייע"ש ותבין:

והנה לדעתי הי' נראה ליישב קושיא זו כך דס"ל לר"ת דלא שייך לכתוב וכל שום וחניכה שיש לו רק אם הרוב קורין אותו כך דאז אם אצל הרוב נקרא בשם זה אז הוי שמו ממש ושייך לומר עליו כל שום שיש לו שהשם הזה הוי שלו ממש כיון שהרוב קוראין לו כך אבל אם אין הרוב קוראין לו כך רק המיעוט א"כ לא הוי זה שם שלו ממש דהכל תלוי ברוב ולא שייך לומר עליו וכל שום וחניכה שיש לו דאין זה שלו כיון שאינו עפ"י הרוב לכך בזה שפיר פורטין השמות לכתוב עליו דמתקרי' דזה שייך אף על המיעוט דאף שאין זה שם שלה מ"מ נקראת כן אצל קצת אנשים ולכך כל כה"ג כותבין דמתקרי' לא שיש לו אבל דעת ר"ת דאף ביש לו שני שמות שהרוב קוראין כן כותבין שני השמות לכך לא הי' אפשר להביא ראי' מסוגיא זו דהתם הטעם מכח דהמיעוט קוראין לה כן לכך הביא ראי' רק לדוגמא בעלמא ובזה יש ליישב מה שתמה בספר ישועת יעקב דלמה גבי, מומר אין כותבין וכל שום ייע"ש ולפי הנ"ל א"ש דאף להמחבר דס"ל דאף בשם טפל כותבין וכל שום היינו עכ"פ בשם שנקרא ביהדותו דאז חזינן כיון שהיהודים נקראים כן א"כ ראוי לו שם זה, לכך אף אם המיעוט קוראין לו כן מ"מ שמו הוא ושאול הוא לו ושייך

לומר עליו וכל שום שיש לו אבל בשם מומר שלא בא לו שם זה רק מצד שהמיר וכן לא יעשה א"כ לפי האמת אין שייך שם זה לו כלל ואין שייך השם לו והוא להשם לכך לא שייך לומר עליו וכל שום שיש לו דזה אינו שלו ומכ"ש דא"ש, דלפר"ת אין כותבין כה"ג וכל שום אף כיון דאי אפשר לתקוני בע"א הי' ראוי לכתוב וכל שום אף לדידי' ולפי הנ"ל א"ש דלר"ת לא שייך כלל בשם טפל לשון וכל שום שיש לו ומכ"ש בשם גיות וא"ש מיהו לפמ"ש לעיל א"ש יותר שיטת ר"ת דלא הי' מצי להביא ראי' ממרים ופורתא שרה די"ל דוקא גבי אשה כיון דמן התורה א"צ שמה כלל רק מדרבנן לכך לא חיישינן כל זמן שלא ידעינן בבירור שיש לה עוד שמות לכך אין כותבין וכל שום לחוש שמא יש לה עוד שם ל"ח לזה כשידוע שיש לה ב' שמות אז פורטין שניהם אבל באיש דמן התורה בעינן שמו אז דוקא כותבין וכל שום לחוש דשמא יש לו עוד שאר שמות שאין אנו יודעין בו ומה דקתני במתניתין איש פלוני וכל שום שיש לו אשה פלונית וכל שום שיש לה היינו שאצל האיש הוי דוקא וכל שום לכך נקט גבי אשה ג"כ כן דוקא אם רוצה יכול לכתוב גבי אשה כן ג"כ רק אגב איש דבעינן דוקא וכל שום נקט גבי אשה ג"כ כן וה"ה נמי באשה די באם כותב ופורט שניהם לכך קמ"ל בש"ס דדי אם פורט ג"כ רק שיכתוב שם העיקר תחלה ואין ראי' מזה לר"ת דמשמע דמיירי מכתיבת שם האיש כמוזכר בלשון התוספת ייע"ש לכך לא הביא ראי' מהא רק לדוגמא וא"ש. ומה שהקשה עוד על פר"ת אכתוב לקמן אי"ה בגוף השאלה:

עוד צריך אני לבאר לשון הרא"ש ז"ל שכתב אבל אם אין מקום הכתיבה יודעין מקום הנתינה וגם בני מקום הנתינה אין יודעין מקום הכתיבה אין כותבין רק אחד כו' ותמה הב"י דאדרבא אם בני מקום הנתינה יודעין מכ"ש דעדיף ותירץ דלרבותא נקט ייע"ש ולכאורה הי' נראה בע"א דדוקא נקט הרא"ש דאם בני מקום הנתינה יודעין שיש לו שם במקום הכתיבה אז לא הוי גט אף שאין בני מקום הכתיבה יודעין משם המקום של נתינה והטעם כיון דעיקר תקנה זו לכתוב שניהם הי' משום לעז כמ"ש בש"ס להדיא מפני תיקון העולם וא"כ אם בני מקום הנתינה יודעין שיש לו שם במקום הכתיבה עדיין איכא לעז שיאמרו בני מקום הנתינה מסתמא כי היכי דאנן יודעין בדידהו שיש לו שם שם ה"נ אינהו ידעו בדידן שיש לו שם כאן ואז היו כותבין אותו ומדלא כתבו אחר הוא אבל אם בני מקום הנתינה אין יודעין משם שיש לו במקום הכתיבה אז ליכא חשש דמסקי אדעתייהו דדרך הולכי למקום אחר לשנות שמותם כמ"ש הפוסקים עיין בהם וא"כ זה אסקי אדעתייהו ששינה שמו שם ולכך כמו שאנן לא ידעינן בשמו שיש לו שם כן נמי אינהו לא ידעו בשמו שבכאן ולכך לא כתבוהו ובזה הוי הגט גט וזה כוונת

הרא"ש וזה דומה למה דאמרינן בפ"ק דגיטין כי היכי דהני יודעין בהני הני נמי יודעין בהני כן ה"נ לכך אם בני מקום הנתינה יודעין משם מקום הכתיבה לא הוי הגט:
מיהו מלשון הש"ס דשלחו לי' לר"ג בני אדם הבאין משם לכאן יוסף וקורין לו יוחנן יוחנן וקוראין לו יוסף כו' וקשה למ"ל הכפל דודאי אין סברא לטעות ולומר דדוקא בשם יוחנן ויוסף תלוי הדבר עד שהוצרכו להפוך דה"ה להיפוך לכך הי' נראה להוכיח מזה דכוונת הש"ס דדוקא תרתי בעינן וקאי זה על חד גברא דהיינו שהכא נקרא יוסף וידוע הוא ששם קורין אותו יוחנן וידעו כאן משם מקום שבא משם וכן נמי להיפוך התם ידעו שיש לו שם כאן שהתם שמו יוחנן וידעו שכאן נקרא יוסף אז מבעי' להו כיון דבני מקום הנתינה יודעין ממקום הכתיבה ומקום הכתיבה יודעין ממקום הנתינה אז צריך לכתוב שניהם אבל אם בחד מקום אין יודעין ממקום השני אף שבמקום השני יודעין שיש לו שם במ"א א"צ לכתוב שניהם ולפ"ז יהי' מוכח כדעת הב"י מיהו לכאורה אי אפשר לפרש כן דאם הכוונה על הידיעה היינו שיודעין במקום זה שיש לו שם כזה במקום אחר אך היינו דוקא לדעת ספר התרומה והמרדכי שהביא הפ"י אבל כתב שם שהפוסקים לא כתבו כן רק צריך שניהם כל שלא נקראו יחד ממש בלא"ה א"ש הרי דעת ר"ת והרא"ש דדוקא אם אין מכירין גוף השם שנקרא במקום אחר רק שיודעין שיש לו שם עוד ואון יודעין מהו אז כותבין שניהם אבל באם ידוע גוף השם הוי כאלו נקרא בשם שניהם במקום אחד ואז בדעבד די בשם אחד מהם ג"כ:
ולפ"ז הי' נראה להוכיח מלשון זה של הש"ס כדעת הר"ן שכתב דתרי גווני יש וכשידוע שמותיו בשני המקומות הוא דמבעי' לי' לר"ג והוי התקנה רק מפני תיקון העולם ייע"ש ולכך א"ש דלכך דייקי באיבעי' שלהם ביוסף וקורין לו יוחנן יוחנן וקורין לו יוסף כלומר שכאן יודעין משם דהתם והתם מכאן ובהא מבעי' להו כפירוש הר"ן:
מיהו אף לפי דעת שאר הפוסקים א"ש דנהי שס"ל לר"ת דמיירי באין ידוע שמותיו ממש היינו לרוב העולם אבל מ"מ ודאי קצת יודעין שמו שבמקום אחר דאל"כ איך כותבין שניהם בפירוש הלא לא נודע מה שמו שם אלא ודאי שקצת יודעין שמו או שהוא עצמו מפרש שמו של שם כמ"ש לקמן דאף שאין נאמן על שמו שם היינו באם לא אתחזק כלל כאן שיש לו שם במ"א אבל אם ידוע שיש לו שם במ"א נאמן לפרש מה שמו וזה כוונת רב אשי דוקא דאתחזק בלא"ה בתרי שמא נאמן לפרש מה שמו אבל בלא אתחזק כלל אין נאמן לומר שיש לו שם אחר וכמ"ש לקמן ולכך עכ"פ כיון דבאמת בא לידי בירור מה שמו ונקט הש"ס לישנא קלילא לפי האמת דיוסף וקורין לו יוחנן כו' ועיקר הכוונה

דכאן ידוע שיש לו שם התם והתם ידוע שיש לו שם כאן ולפ"ז מוכח כפי' הב"י דרבותא נקט הרא"ש ודו"ק:

והנה אחר שכתבנו קצת עיון נשוב לעיין בגוף המעשה ונעתיק תחלה לשון הרב המסדר הגט מה שהשיב לי וז"ל מ"ש מעכ"ת בנידון אחד שהחזיק שמו במקום כתיבה בשני שמות ובמקום אשר גר שם כמה שנים לא החזיקו אלא בשם אחד וגם עולה לס"ת בשם אחד ודעת מעכ"ת לדונו כאלו נשתקע שם הראשון ואנכי לא כן עמדי כי דין נשתקע שם אינו אלא אם נולד במקום ישיבתו וידעינן בבירור שנשתקע שם אחד לגמרי אז אין חוששין לאותו השם שנשתקע ואדרבא לכתחלה אין כותבין שם שנשתקע שלא ואמרו שאין זה המגרש אבל בדיעבד נראה מתוך פסק הש"ע דכשר דהנה בסימן קכ"ט בסעיף י"ד כתב מי שיש לו שני שמות דהיינו במקום כתיבה שם אחד ובמקום נתינה שם השני לבד כתב הב"י בשם יש מי שפוסל והיינו דוקא אם כתב שניהם יחד בלא דמתקרי אבל אם כתב דמתקרי בודאי כשר דמשמע דמתקרי כן במקום אחר ואף דברי הב"ש שכתב ואפשר אפי' יודעין שיש לו שם במקום אחר דפסול היינו נמי דוקא בלא דמתקרי רק כתב שניהם יחד כמבואר בלשונו ואף בלא דמתקרי נראה דאינו פוסל הב"י בדעבד הואיל ולא כתב סברא זו רק בלשון יש מי שאומר ולכן לא ביאר החילוק בדעבד מה דינו שסמך עצמו על מה שכתב בלשון יש מי שאומר שאינו רק לכתחלה משום חשש שיאמרו אינו זה אבל נידון דידן אין לו ענין לכאן כלל רק אדרבא צריך לכתוב ב' השמות כמבואר בסעיף י"ב מי שיש לו שם אחד בגליל ושם אחד ביהודה אף דהם שני מדינות צריך לכתוב ב' השמות וכ"ש כאן ששני המקומות במדינה אחת ומה שרצה מעכ"ת לדונו שנשתקע שם יהודא מחמת שאין הכל קורין בו בשם זה וגם אין עולה לס"ת בשם זה לא יכולתי להבין דברי קדשו אטו אם נשתקע השם ממנו לגמרי וגם מאנשי עירו הדר שם ישתנה הדין הלא עיקר החשש משום אנשי מקום אחר אשר קראו אותו בשם שני שיאמרו אין זה המגרש ואפשר שם בעיר מולדתו לא נשכח השם כלל ולכן בודאי אין סברא כלל לדונו כנשתקע מחמת שנשתקע ממנו וכי בו תלוי הדבר ואף שאמר שלא עלה לס"ת גם שם בשם זה אפשר נשכח ממנו בפרט שפעם אומר כן ופעם אומר כן שאינו זוכר גם אמרתי להב"ד להשביע על נשמתו אולי ערום יערים הלא יאמר ג"כ שאמו ובני משפחתו קורין אותו בשם זה יהודא ליב ג"כ ובפרט כי אין חשש כלל לכתוב שניהם אף אם נשתקע באמת גם במקום מולדתו הואיל וכותבין דמתקרי וכנ"ל ומקונ"ד מהר"פ שהביא הב"י אין ראי' לנדון דידן כלל ועיין בנ"י סימן מ"ה אות כ"ג בסופו היינו טעמא דבובנט היינו הפירוש והלעז של חיים וא"כ משמע בשני השמות שאינם שייכים

זה לזה אף התם היו צריכין לכתוב דמתקרי חיים ולדעתי הי' פשוט אם לא הי' נתייחד עמה ומחסרון השליח הראשון שלא הי' שם הי' נותן גט הראשון רק עתה הוצרכו לכתוב מחדש אם כתבו ג"כ כנ"ל מחמת שדעתי נוטה שכן טוב יותר עכ"ל הרב המסדר:

והנה עתה נעיין בדין זה אם כהוגן הוי גט זה ומכ"ש אם יפה עשה לכתחלה ולדעתי לא יפה עשה מכמה טעמים וראשון לציון אף אם הי' המגרש אומר שיש לו שם במקום אחר ולא נשתקע שם כלל גם הי' זוכר הדבר בבירור ולא הי' מודה לפני תחלה להיפוך אם הי' צריך להאמין לו כן הנה מבואר בהגהת רמ"א בסימן ק"כ ובב"י בסימן זה שבשם עצמו בעינן דוקא שיהי' מוחזק למ"ד יום בעירו ובשם אביו יש דעות אם כותבין עפ"י עצמו או לא והרמ"א והב"י מסיק דשם אביו כותבין עפ"י עצמו ובאמת לכאורה הדבר צ"ע אצלם שהרי בסעיף יו"ד ביב"ש ששינה וכתב יוסף בן שמואל הביא הב"ש דברי מהרא"י שמחלק מה דבשם עצמו מהני אם החזיק לעצמו שם אחר מכח דבידו לשנות שם עצמו אבל אין בידו לשנות שם אביו ולפ"ז הנה קיי"ל דע"א נאמן באיסורין רק באתחזק איסורא אין ע"א נאמן אבל בדבר שבידו נאמן וא"כ קשה למה לא יהי' נאמן על שם עצמו מדין ע"א נאמן באיסורין [מיהו לקמן הוכחתי מן הש"ס דלכך אינו נאמן מכח דיש לחוש לערמה שיתן הגט לאשת חברו ע"ש] כנאמנות אשה על נדה וטבילתה ואף דהכא אתחזק איסורא דא"א הרי הוי בידו שבידו ליתן לעצמו שם זה ואם נימא שאעפ"כ אין נאמן מטעם דזה נקרא אין בידו דאולי מקפיד הוא שלא לשנות לעצמו שם הראשון מ"מ תקשה הרי גבי אביו מכ"ש דאינו בידו כנ"ל שאין בידו לשנות שם אביו ואעפ"כ כתבו שנאמן עפ"י עצמו והוי הדבר מהיפוך אל היפוך וצ"ע כעת:

עכ"פ נראה כיון דאף אם מחזיק לעצמו שם בכאן ממש שבידו לעשות כן אעפ"כ לא מהני ובעינן למ"ד יום ומכ"ש כשאינו מחזיק לעצמו כאן שם רק שאומר שיש לו שם במקום אחר שבני אדם קורין לו שם בשם זה דזה הוי כדבר שאינו בידו ובפרט אם אומר שאין הרוב קוראין לו כן רק המיעוט ממש א"כ לא הוי כדבר שבידו דאולי אין רוצה להחזיק עצמו בשם זה ממש שיקראו הכל שם בשם זה מכ"ש דאין נאמן לומר שיש לו שם במקום אחר שלא נודע מזה בעולם ובהכי מיושב בפשיטות לפענ"ד דעת ר"ת שכתבו התוס' דס"ל דבעינן לפרוט השמות והקשו דא"כ איך קאמר רב אשי ה"מ היכי דאתחזק בתרי שמא אבל לא אתחזק לא דאם לא אתחזק לא ידעו מה לכתוב כנ"ל ולפמ"ש א"ש דהכוונה כך דוקא אם אתחזק כאן מכבר שיש לו ב' שמות אחד כאן ואחד במ"נ עפ"י עדים או עפ"י עצמו למ"ד יום אז כותבין שניהם היינו אם יש עדים על שמו ממש או שהוא מפרש שמו דבכה"ג אפשר דנאמן כמ"ש לעיל מיהו עכשיו נראה דאף

בזה אינו נאמן שהרי בשמו ודאי ידוע שיש לו איזה שם ואעפ"כ אין נאמן לפרש מה שמו רק בהוחזק למ"ד יום א"כ ה"נ אף אם יש חזקה שיש לו שם במ"א מ"מ אם אין ידוע מה שמו שם אין נאמן לפרש מה שמו רק עפ"י עדים אבל בלא אתחזק בתרי שמא אף שהוא אומר שיש לו שם במקום אחר אין נאמן לכתוב על פיו שם השני ובהכי א"ש מה שלכאורה קשה על ר"ת מהירושלמי דפריך שם אמתניתן הגע עצמך הרי שהי' שמו ראובן ואפיק שמי' שמעון אלא איש פלוני וכל שום יש לו ופירש הרמב"ן הובא בהר"ן ז"ל בגיטין שהוא מקשה אמתניתן דשמא הי' במקום נתינה שמו ראובן ואח"כ הלך למקום כתיבה ואומר שיש לו שם במקום נתינה שמעון כדי לקלקל על אשתו ומשני שכותב וכל שום שיש לו ואינו פורט השמות ולדעת ר"ת דס"ל דפורט השמות קשה עליו קושיות הירושלמי גם איך סותר דברי הירושלמי ולפמ"ש א"ש דס"ל לר"ת דהירושלמי ס"ל דאדם נאמן על עצמו להעיד דיש לו שם אחר וס"ל דלא כרב אשי דבעינן אתחזק ולא כהסוגיא דב"ב דס"ל דאינו נאמן על שמו רק בהוחזק למ"ד יום לכך פריך שפיר הרי יכול לקלקלה לומר שיש לו שם שם אחר ולכך משני דכותב וכל שום אבל לדידן דקיי"ל דעל שמו בעינן הוחזק למ"ד יום וא"כ ה"נ לרב אשי דבעינן דוקא אתחזק בתרי שמא והכא אף שלשים יום לא שייך לענין שמו ממש איך יקרא שם שהרי אין זה שם שבכאן רק התם ולא שייך לומר שהוחזק כשמו ממש רק דבעינן עדים איך נקרא שם וכל כה"ג שוב אי אפשר לקלקלה לכך די לפרוט השמות וא"ש ולא קיי"ל כהירושלמי בהא.

אך דברי הרמב"ן עצמו בפירושו להירושלמי צ"ע שהרי בפ"ק דגיטין הביאו הפוסקים והובא בהרא"ש פ"ק דגיטין הירושלמי שמתרץ שאינו חשוד לקלקלה במתכוין ליתן לה גט מזויף וה"נ אמאי ניחוש שמא יתכוין לקלקלה והי' נראה יותר כפי' המפרשים שם מיהו אין פי' המפ' בידי והרב ישועת יעקב העיד עליו שהוא דוחק גם בלא"ה ח"ו לעשות דברי הרמב"ן תמוהין לכך הי' נראה דודאי אם שינה שמו ממש בטל מן התורה הגט אבל אם כתב שמו ממש אף כתב לו דמתקרי בשם אחר אף שזה שקר הוא מ"מ מן התורה הוי גט כיון דעיקר השם נכתב ואף דמתקרי הוא שקר הוא פסול דרבנן שיאמרו אחר הוא שגירש ולא בטל מן התורה ובזה א"ש דע"כ לא אמרינן שאין חשוד לקלקלה במתכוין רק ליתן לה גט מזויף שבטל מן התורה אז אינו חשוד לעשות כן לקלקלה מן התורה ולשוי' א"א ממש וכן משמע קצת בלשון הרא"ש בפ"ג דגיטין ייע"ש אבל אם מן התורה הוי גט ואז לא תעשה איסור תורה ע"י ומ"מ מדרבנן יהי' בטל ותצא אז שם בזה שפיר חשוד לקלקלה כיון דלא תעבור על איסור דאורייתא על ידו וא"ש ולפ"ז היה נראה לומר דאפשר דעל שם שיש לו במקום אחר נאמן להעיד בעצמו דדוקא על שמו

ממש דאם יש לו שם אחר הוי הגט בטל מן התורה אז אין נאמן כיון דאתחזק איסורא כנ"ל אבל בשם שיש לו במקום אחר כיון דאף אם שקר הוא הוי כשר מן התורה רק מדרבנן פסול א"כ איתרע חזקת א"א כבר לכך נאמן עליו. ולכך הי' א"ש מה שהקשינו לעיל דלמה נאמן בשם אביו די"ל דשינה שם אביו דומה רק לשם דמתקרי ואינו בטל מן התורה רק מדרבנן לכך נאמן עליו. ובהכי א"ש מה שהביאו התוס' דמירושלמי מוכח דעושה לשם מקום נתינה עיקר אבל בתוספתא משמע דעושה לשם מקום כתיבה עיקר ולכאורה סתרי אהדדי ולפי הנ"ל א"ש די"ל כך דהירושלמי מיירי היכי דידוע דיש לו שם התם כך וכך עפ"י עדים אז אמרינן דשם מקום נתינה עיקר אבל התוספתא מיירי שאין ידוע מה נקרא שם רק עפ"י עצמו אף דבעינן אתחזק בתרי שמא היינו רק דהוחזק דיש לו שם אחר אבל מ"מ לא נודע מה שמו רק עפ"י עצמו לכך כיון דאין הדבר ברור דומה למה דאמרינן בעלמא אין ספק מוציא מידי ודאי כן ה"נ שם זה בכאן הוא ודאי והתם ספק מה נקרא כותבין שם זה שבכאן עיקר ובפרט כיון דעיקר נאמנות שלו מכח דאף אם שקר הוא אינו פסול והיינו בשלמא אם נכתב שם שבכאן תחלה שהוא עיקר השם ועל שם מקום נתינה דמתקרי אז שפיר אף אם שקר הוא אינו בטל כיון שהשם הראשון הוא אמת והוא עיקר השם אבל השני אינו עיקר וכיון שאינו בטל לכך נאמן אבל אם יעשה להיפוך אז אם הדבר שקר אז יהי' בטל הגט מן התורה וא"כ שוב אינו נאמן עליו לכך כותבין שם הכתיבה לעיקר וא"ש:

מיהו כד דייקינן יש לשדות נרגא במ"ש לעיל שהמעיין בש"ם ב"ב גבי כותבין גט לאיש לא פריך שם הש"ס מכח דיש לחוש שמא משנה שמו כדי לקלקל אשתו רק שמא נתן הגט לאשת חברו והיינו דלגבי עצמו מטעם נאמנות הי' נאמן כיון דהוא מלתא דעבידי לגלויי כמו שנאמנים אחרים על שמו אף שאין להם דין עדות מכח דהוי עבידי לגלויי ונאמן ע"א אף באתחזק איסורא רק הכוונה שיש לחוש שיתן הגט לאשת חברו ולפ"ז אין הטעם כלל מכח אתחזק איסורא רק מכח חשש אחר שמא יתן הגט לאשת חברו. מיהו אעפ"כ א"ש כל דברי דכמו שבשם אביו נאמן עפ"י עצמו לכמה פוסקים והטעם בע"כ כיון דנודע במקצת ממנו דעכ"פ מכירין שמו לא חיישינן עוד לערמה זו א"כ ה"נ שם הטפל שלו דומה לשם אביו ממש וכיון שמכירין עיקר השם לא חיישינן עוד לשם הטפל מיהו לקמן בסוף התשובה כתבתי דבשם טפל לכ"ע נאמן אף בלי עדים כלל ייע"ש וכן מצאתי אח"כ בסדר הגט ותלוי בפלוגתת הני פוסקים אם נאמן בשם אביו נאמן נמי על שם הטפל ולפ"ז א"ש ג"כ דברי הירושלמי גם כוונת תוספות הנ"ל דעכ"פ כיון דשמו הוי ספק רק עפ"י עצמו ושם הכתיבה ודאי אין מניחין הודאי לתפוס הספק

גם אף שמדינא נאמן אכולהו לענין אשתו ולא חיישינן למשקר מכח דהוי מלתא דעבידי לגלויי מ"מ כל דאפשר לתקן מתקנינן לי' ולכך אם יהי' נכתב תחלה מקום הנתינה אם יתוודע שהוא שקר יתבטל הגט מן התורה אבל אם יכתוב להיפוך אף אם יתוודע שהוא שקר לא יתבטל מן התורה לכך עושין להיפוך. מיהו קשה למה באמת הש"ס במס' ב"ב לא חשש שמתכוין לקלקל אשתו במתכוין כמו שפריך בירושלמי הנ"ל לפירוש הרמב"ן ואם נימא שאם תראה אשתו שאין זה שמו תלך לב"ד ותראה הגט שהוא שלא כדין א"כ גם חשש הירושלמי ליתא ואם התם יש לחוש אף שיראו שם עידי המסירה וכדומה במקום הנתינה שאין זה שמו ואעפ"כ חשש לקלקול מכ"ש שיש לחוש התם במס' ב"ב והנה גוף הקושיא מה שהקשינו על הרמב"ן דהרי הירושלמי קאמר דאין חשוד לקלקלה במתכוין די"ל דוקא היכי דאין מועיל ערעורו לאחר זמן אז לא חיישינן שיבא לקלקל אותה כיון שאח"כ לא יועיל ערעורו אבל היכי שיועיל אחר זמן ערעורו לעשות בנים ממזרים והיא תצא מבעלה חיישינן שפיר שיקלקל אותה כמו דחיישינן בש"ס שמא יקלקל אשת חברו אך המעיין בהרא"ש פ"ק דגיטין שהביא הירושלמי הזה דאין חשוד לקלקלה משמע דבכל ענין אינו חשוד כלל לקלקלה ייע"ש ודוק היטב וצ"ע. מיהו על הש"ס צ"ע למה לא קאמר דיקלקל את אשתו ובגוף כוונת הירושלמי י"ל באמת דהכוונה לאו משום אשתו רק משום אשת חברו דשמא יתן לו שם אחר כדי לגרש את אשת חברו שמעון שבמקום נתינה וי"ל דלאשתו לא חיישינן שמא נתכוין לקלקלה אף היכי שיועיל ערעור שלו דממ"נ אם שונא הוא לה מסתמא מתכוין לגרשה ומסתפק עצמו ברעה זו מה שמגרשה ואינו מתכוין להוסיף לה רעה על רעתו ודי ברעה זו ואם אין שונא לה פשיטא שאין מתכוין לקלקלה לכך הוי עיקר החשש שמא יבא לגרש את אשת חברו והירושלמי ג"כ פריך כן בשביל חשש אשת חברו וס"ל דאף בשם אביו אינו נאמן עפ"י עצמו ועל שם שבמקום אחר ס"ל דנאמן רק שאין כותבין השמות רק וכל שום זה נראה לפי פירוש הרמב"ן ז"ל אבל דברי הרמב"ן עצמו שמפרש בשביל אשתו חייש כ"ע מהש"ס דילן דהוי חשש בענין אחר וסתרי אהדדי וצ"ע טובא כעת:

והנה אם נאמר שלר"ת על שם נתינה נאמן עפ"י עצמו ולפ"ז צריך לפרש מה דאמרינן ה"מ באתחזק בתרי שמא אבל בלא אתחזק אין כותבין שהקשו דבלא אתחזק איך יודעין לכתוב נראה לפענ"ד כך די"ל להש"ס דדוקא באם אתחזק אצל רוב העולם שבמקום נתינה וכתיבה שיש לו שני שמות אז כותבין שניהם ולא חיישינן שיאמרו אחר הוא כיון שידוע להם שיש לו שני שמות אבל אם אין ידוע לרוב שיש לו עוד שם במקום אחר אף אם יש עדים שיש לו שם במקום אחר אין כותבין שניהם רק שם אחד היינו

לכל חד כדאית לי' להסוברים דשם מקום כתיבה עיקר כותבין שם מקום הכתיבה לבד והפוסקים דס"ל שם מקום נתינה עיקר כותבין שם מוקים נתינה לבד והיינו דקאמר רב אשי דוקא אם אתחזק בתרי שמא אבל בלא"ה אף אם יש עדים אין כותבין רק שם האחד רק באתחזק בתרי שמא אז אף שאין העולם יודעין מה שמו שבמקום אחר בזה מהני אף עדות עצמו מה שמו שם כדמוכח מן הירושלמי הנ"ל ובזה יש לחלק דאם הוא עפ"י עצמו שם הכתיבה עיקר ואם ידוע בעדים הוי שם מקום נתינה עיקר אבל בלא אתחזק בעיני העולם לתרי שמא אז אף אם יש עדים שיש לו שם במקום אחר אין כותבין רק שם אחד או מקום כתיבה או נתינה לכל חד כדאית לי' ולפ"ז מ"ש הש"ע בסעיף י"ב מי שיש לו שם במקום אחר כו' והיינו אם הם במקום אחר ונותנין שם הגט ייע"ש מיירי ג"כ אם ידוע לרוב העולם שיש לו שם במקום אחר אז כותבין שניהם אבל אין ידוע שם שיש להם שמות במקום אחר אף אם יש עדים בזה ומכ"ש עפ"י עצמן בכה"ג נראה דודאי אין לכתוב שניהם דאף אי נימא דאם יש חילוק בין מקום כתיבה לנתינה כותבין שניהם היינו כיון דעכ"פ הוא מקום הכתיבה או נתינה אבל באם הכתיבה והנתינה הוא במקום אחר נראה דודאי אף בעדים אין כותבין רק שם מקום שהנתינה וכתיבה בו שלא יהא נראה שהוא אדם אחר כיון שאין מפורסם שמו שם ובדעבד דכשר מיירי אף באתחזק שיש לו שם במקום אחר כמ"ש הב"ש שם וז"ב לפענ"ד:

ולפ"ז בנדון דידן ודאי חדא כיון שאין עדים כלל שיש לו שם במקום אחר י"ל דאינו נאמן כלל בדבר ואף אי נימא שנאמן עפ"י עצמו י"ל דלא עדיף מעדים וכיון שבמקומות הללו אין ידוע שמו שבמקום אחר אין כותבין כלל שלא יהי' נראה במקומות הללו כאיש אחר ואף אי נימא דאף בזה כותבין מ"מ נראה דהיינו דוקא אם הרוב קוראין במקום כתיבה כן ובמקום נתינה כן אז כותבין שניהם אבל אם במקום הנתינה עצמו המיעוט קוראין כן נראה דאין כותבין רק אחד מהם ואין דומה למה דאמרינן מרים ופורתא שרה דהתם במקום הזה עצמו יש לו שם ע"י מיעוט אנשים שקוראין כן אבל אם במקום הזה עצמו אין שום אדם קורא לו שם זה ובמקום אחר רק המיעוט קורין לו נראה דאין כותבין שניהם ואף אם כותבין אף כה"ג שניהם היינו דוקא אם הוא מקום כתיבה או נתינה אבל אם הגט במקום אחר ממש רק שיש לו שם במקום אחר נראה דדוקא אם הרוב קורין לו כן במקום אחר אבל אם המיעוט קורין לו במקום אחר כן וכאן לא נקרא כלל ובפרט דאין ידוע כלל רק ע"י מה שאומר לבד פשיטא כה"ג אין לכתוב כלל רק שם שמוחזק בו וכל זה כתבנו אם הי' אומר רק מאמר אחד והי' מחזיק בדבור אחד שמשפחתו קורין אותו בשם זה אבל כאן הרי לפני יש כמה אנשים לעדים שהודה שאין נקרא כלל בשום

מקום ושום אדם בשם ליב ולא הי' שמו מעולם כן בשם ליב ואף בשם יהודה אומר שאין נקרא אף במקום ילדותו בשום אדם כן רק שאמו אמרה לו שביום הוולדו נקרא כן כל זה העיד לפני באמת ותמים ולכך הלך להביא גט אחר בעבור זה וא"כ כיון שאומר כך לפי דבריו בודאי חשוב בשם יהודה נשתקע ממש ובנשתקע ממש כבר כתב בד"ה כתב בתשוב' מהריוו"ל וז"ל שם ואם כתב ג"כ בשם חיים משמע מתוך הקונדרסים גבי אשה ששמה רבקה ונשתנה לחנה דאינה מגורשת עכ"ל משמע להדיא דבנשתקע פסול הגט וכן כתב הב"ש בשם הלבוש בסעיף י"ח שבנשתקע פסול הגט וא"כ ודאי אף שאח"כ אומר לפני הב"ד דשם בענין אחר אפשר כיון דכבר הודה לפנינו בבירור גמור שאין נקרא בשום אדם כן ושם ליב לא הי' שמו מעולם כלל ודאי אין אחר הודאתו כלום ובפרט כיון שאני הודעתי לב"ד דשם כל זה אף שאומר אח"כ להיפוך אין זה כלום ודומה ליוסף בן שמעון שכתב יוסף בן שמואל והחזיק בשקר פסול ובפרט שהרב הנ"ל הזכיר שאף שם אינו זוכר פעם אומר כך ופעם אומר כך וכיון שאינו זוכר ודאי אין לכותבו ואם נכתב נראה שלא כדין הוא ופסול ובפרט שיש עוד מעלה שאינו דומה למקום כתיבה ומקום נתינה דהתם במקום נתינה נקרא רק בחד שם ולא בצירוף שם הכתיבה יחד לכך יש לחוש שיאמרו אחר הוא וכן במרים ופורתא שרה אותן המיעוט קוראין לה רק מרים לבד אבל הכא הרי אף לפי דבריו שאמר שם אומר שמשפחתו קוראין לו יצחק יהודה וא"כ יקרא אצל המיעוט ג"כ שם זה של יצחק ודומה להיכי דאם נקרא בשני המקומות יחד דאז אף במקום ההוא ממש אם כתב רק אחד מהם מגורשת וכן אם ידוע שם מקום זה במקום השני ממש דאז כתבו ג"כ דבדעבד די בשם אחד ולכך כה"ג אם הי' במקום כתיבה ונתינה החילוק הי' די בדיעבד בשם אחד וליכא חשש לעז א"כ כה"ג שרק המיעוט קורין לו שם שניהם יחד והמקום שנותן בו הגט הוא מקום אחר לגמרי ממש ולא נודע כלל מהמיעוט שבמקום השני לכך כל כה"ג ודאי אין לחוש לשם השני ואם כתבו נראה דהוי שינוי ובפרט שאין הדבר ידוע כלל ומכ"ש אם הודה תחלה שאין לו שם זה נראה דאזלינן בתר הודאה הראשונה ובפרט בענין שם ליב שהודה לפני שלא הי' שמו מעולם כן ודאי מ"ש אח"כ נחשב כשקר ואין להאמינו כלל: ועתה נבא על סדר דברי הרב הנ"ל מ"ש בראש באחד שהחזיק שמו בשני שמות כו' לא היא שהרי לא החזיק שמו שם בשני שמות רק שאמר שמקצת משפחתו היו קורין אותו כן בהיותו שם בילדותו ואף זה אינו זוכר כמ"ש הוא בעצמו גם מ"ש אבל בדעבד נראה מדברי הש"ע דכשר טעה טעות גדול שדימה שני ענינים נפרדים דמדמה יש לו שם אחד במקום כתיבה ושם אחד במקום נתינה לנשתקע והאמת נשתקע הדבר ולא יאמר דנשתקע שם

הראשון שאני וכמ"ש לעיל בשם הב"י שבנשתקע ודאי פסול וכ"כ הב"ש וכל דין דסעיף י"ד אין לו ענין לכאן כלל כעוכלא לדנא גם מ"ש דכאן אף לכתחלה צריך לכתוב בשני שמות כמו בסעיף י"ב אין לו ענין כלל דהכא שאני שכבר הודה פה שלא נקרא בשם ליב מעולם ואף שם יהודה לא נקרא לא כאן ולא שם משום אדם רק שאמו אמרה לו שהוא נקרא כן בילדותו ולא יותר וכן כפל ושלש כמה פעמים גם מ"ש שמא נשכח ממנו בפרט שפעם אומר כך ופעם כך כו' אדרבא אטו מפני שהוא ספק יכתוב שניהם אדרבא קיי"ל היכי דיש ספק אז כותבין רק מה שכשר בכל גוני ולכך אם הי' כותב שם יצחק לבד אף אם הי' לו שם במקום אחר עדיין הי' כשר כיון שאינו לא מקום כתיבה ולא מקום נתינה אבל להיפוך שכתב שניהם אולי נשתקע שם שם זה א"כ הגט פסול שנאמר בו לשון שלא נקרא כלל בפרט דאף אם האמת כדבריו שמיעוטא דמיעוטא קורין לו בשניהם אין דומה כלל לאם יש לו שם במקום הכתיבה ומשם במקום נתינה מהני טעמים כנ"ל גם בפרט כיון שכבר הודה תחלה להיפוך הרי בלא"ה אין לסמוך אדבריו אם לא הוחזק מכ"ש הכא שמתחלה הודה להיפוך שאין שמו כן כלל א"כ הרי עיקר נאמנותו מדין ע"א נאמן באיסורין והרי כבר העיד לפני ולפני כמה אנשים להיפוך וכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד וגם בדין ע"א נאמן באיסורין י"ל כן ועיין באה"ע סימן י"ז בח"מ וב"ש שם ייע"ש ומ"ש לחלק בין בובנט חיים וכתב דאם לאו שם אחד הי' צריך לכתוב גם חיים המעיין בב"י שציינתי לעיל מוכח להיפוך דבכל ענין בנשתקע שם הראשון אין לכתוב רק השני ואם כתבו פסול ייע"ש. גלל כן נראה דאין מקום לדבריו לכך לכתחלה ודאי לא יפה עשה ואף בדעבד נראה דהגט פסול בפרט היכי דליכא חשש עיגון ולמעשה צ"ע עד אשר יסכימו עמי גדולי הדור והנה מ"ש לעיל בישוב דברי התוספתא עם הירושלמי שיש חילוק בין אם ידוע בעדים או הוא בעצמו אומר כן יש ראי' לזה מלשון התוספתא שכתבו התוספות שאם אמר איש פלוני שביהודה כו' דלכך נקט אם אמר דמשמע שהוא הי' אומר כן אבל לא הי' ידוע שמו כן רק שהוא אומר כן לכך עושה מקום הכתיבה עיקר אבל הכא קתני עד שיגרש משום דמיירי בידוע שמו בלא"ה וא"ש ודו"ק היטב בזה:

גם מ"ש לעיל שבשם טפל אם נאמן תלוי בשם אביו נראה דבשם טפל לכ"ע אינו נאמן שהרי עיקר הטעם דאינו נאמן על שמו ושם אביו מכח חשש שמא יגרש לאשת חברו אבל בלא"ה הי' נאמן א"כ ה"נ באם כבר ידעינן שמו ושם אביו בכאן וידוע שאין כאן עוד יב"ש אחר ובפרט שנימא שבכאן יהי' נקרא יב"ש והתם יוחנן זה ודאי מלתא דלא שכיחא הוא שאם יש שם יוחנן בן שמעון אינו כאן ולא נקרא כאן יוסף ולא בא לכאן והרי בגט נכתב שמו גם יוסף ואם יש כאן יוסף בן שמעון הרי לא יקרא שמו יוחנן לכך

כל כה"ג היכי שכתוב בי' דמתקרי די בשם אביו ואבי אביו ולא חיישינן לשני יוסף בן שמעון כל שלא הוחזק כידוע לכך חיישינן שמא משנה שמו לשם יוחנן בכוונה גם לחוש שמא עושה כדי לקלקל אשתו לא חישינן כדמוכח מש"ס הנ"ל דב"ב דלא קאמר דחיישינן לקלקל אשתו מיהו לפי מ"ש לעיל יש לדחות זה דבשלמא אם אין מכירין שם עצמו לחוש שמא אינו שמו דאם הי' כן הוי הגט בטל מן התורה בזה אמרינן דאינו חשוד כלל לקלקלה בידי שמים אבל אם מכירין שמו ושם אביו דאז הגט כשר מן התורה רק שמדרבנן לא מהני בזה שפיר יש לחוש שעושה כדי לקלקלה לצערה אח"כ לכך אינו נאמן רק עפ"י ע"א ויש לספק בדבר כעת וצ"ע שוב מצאתי בסדר הגט כתב שם דבשם טפל נאמן עפ"י עצמו ולפ"ז א"ש דברי התוספתא וירושלמי שלא סתרי אהדדי אף מלשון הירושלמי אמתניתן דבראשונה הי' משנה לפי פירוש הרמב"ן משמע דס"ל דאין מאמינין לו על שם הטפל לכתבו מפורש רק בלשון וכל שום אבל לא נאמן לכתבו מפורש דחיישינן שמתכוין לקלקלה ואפשר דדוקא אם אומר שיש לו שם במקום אחר דזה נקרא דבר שאין בידו די"ל דאינו רוצה לילך שם וכדומה ובפרט דשם זה שאומר שיש לו שם לא נחשב כאלו מסיק לו עכשיו שם זה שהרי עתה אינו שם ואינו אומר שיש לו בכאן שם זה רק שם לכך צריך לבא מטעם נאמנות ולכך אינו נאמן דחיישינן לערמה אבל באומר שיש לו כאן שם טפל הרי בידו ליתן לעצמו שם זה והוי כאלו נותן לו עכשיו שם זה וזה יכול לעשות ולכך נאמן וצ"ע כעת:

והנה לפמ"ש לעיל הסברא שיש לחלק דהיכי דתעשה איסור תורה אינו חשוד לקלקלה כדאמר בירושלמי פ"ק דגיטין הובא בהרא"ש שם דאין חשוד לקלקלה בידי שמים אבל אם לא תעשה איסור תורה חשוד הוא לקלקלה ובזה מיושב לשון הירושלמי הגע עצמך הי' שמי' ראובן ואפיק שמי' שמעון לפי פירוש הרמב"ן הנ"ל דהתם אף אם שינה לא יהי' בטל רק פסול כה"ג עביד הוא לקלקלה ולצערה יש ליישב להיפוך שיטת הש"ס והירושלמי דס"ל שם מקום נתינה עיקר והתוספתא ס"ל שם מקום כתיבה עיקר די"ל דוקא באם אינו ידוע שמו רק שהוא אומר אז אם יעשה עיקר מקום הנתינה אם יהי' שקר יהי' הגט בטל כמ"ש בתוך דברינו שהעיקר תלוי בשם הראשון ולכך ממילא אינו חשוד לקלקלה בידי שמים ואז בודאי אומר אמת אבל אם נכתב מקום כתיבה לעיקר א"כ לא יהי' הגט בטל יש לחוש שמא משקר כדי לקלקלה ולכך כותבין שם מקום הנתינה עיקר אבל אם ידוע שיש לו שם זה במקום נתינה אז כותבין שם מקום כתיבה לעיקר כיון דליכא חשש שקר אז י"ל דמקום כתיבה הוי עיקר:

ובזה יש לפרש לשון הירושלמי דהגע עצמך לפי פירוש ר"ת דס"ל דפורטין כל השמות דהרי בירושלמי קאמר דכותבין וכל שום אך נראה דא"ש דכמו שמפרש ר"ת לשון המשנה אף דנקט וכל שום הוי הכוונה השמות ממש כן ה"נ הכוונה בירושלמי דהירושלמי ס"ל באם ידוע איזה שם שיש לו אז כותבין מקום כתיבה לעיקר כמשמעות לשון כותבין איש פלוני וכל שום ומדסמך הלשון איש פלוני לכותבין משמע דזה המקום כותבין אף מקום שנכתב ושם הנתינה טפל ולכך הקשה בירושלמי שמא משקר כדי לקלקלה ולכך משני דכה"ג כותבין להיפוך איש פלוני היינו שמעון שם מקום נתינה תחלה ואח"כ שם מקום כתיבה ובזה לא יקלקלה כיון דאינו חשוד לקלקלה בידי שמים אבל לעולם הכוונה שפורט השמות כפירוש ר"ת ומה דקתני עד שיגרש אשתו שבגליל כשם שבגליל נמי מיירי שאומר כן בפיו אבל אין ידוע לו שם זה לכך צריך לפרש מקום כתיבה לטפל כנ"ל וא"ש ודוק היטב בזה:

ובזה א"ש לשון התוספתא דקתני עד שיאמר איש פלוני שביהודה כו' כתבו התוספת דהתם משמע דבמגרש אשתו שבגליל בשם שיבהודה נמי איירי כנ"ל ומזה הוכיחו דמקום הכתיבה עיקר אך עדיין צ"ע כיון דכתבו דנמי איירי במגרש אשתו שבגליל כו' משמע אבל עכ"פ מיירי נמי להיפוך במגרש אשתו שביהודה בשם שבגליל וא"צ לסברתם דהוי מקום כתיבה עיקר כאן מבעי' לי' לכתוב להיפוך וצ"ע מאוד לסברתם. אך לדרכינו א"ש דהנה כמו דקיי"ל באם אומר שם הטפל נאמן כיון דידוע שמו ושם אביו לא חיישינן עוד ה"ה נמי להיפוך אם יש ידיעה על שם הטפל נאמן הוא לפרש שם העיקר שלו דשוב לא חיישינן עוד שמא יש עוד אחר ובפרט אם יש לו שם א' במקום נתינה ושם אחד במקום כתיבה אז שניהן שוין וכל זמן שלא נודע מחברו יש לשם זה תורת עיקר ועל חבירו דין טפל ונאמן עליו ולפ"ז א"ש דהתוספתא כיון דנקט בלשון עד שיאמר כו' משמע דמיירי באין ידוע רק שהוא אומר שיש לו שם זה ולפ"ז מיירי כך ששמו שבגליל הי' ידוע שיש עדים בדבר וכדומה אבל שם שביהודה לא הי' נודע רק על פיו לכך ממ"נ כותבין שם שביהודה תחלה דאם כותב ביהודה ושולח לגליל הרי הוי מקום כתיבה והוא עיקר ואם כותב בגליל לשלוח ליהודה כיון דאין ידוע מקום יהודה רק על פיו א"כ בזה צריך להקדים שם נתינה תחלה כנ"ל וא"ש ממ"נ ודו"ק והנה לולי דמסתפינא הייתי אומר מלתא חדתא בשם טפל שאינו בכאן אף שאר עד פסול אינו נאמן רק דבעינן שני עדים דבשלמא שם טפל שבכאן לא שייך בי' נאמנות רק דהוי כנותן לו שם עכשיו בכך וזה בידו הוא אבל אם אומר שיש לו שם במקום אחר אינו נאמן דאף דלא שייך בי' חשש שמא יגרש אשת חברו כנ"ל דהרי ידוע שמו ושם אביו

ג"כ וליכא מהתם הכא איש ששמו כשמו מ"מ הכא טעמי אחריני איכא דבשלמא על גוף השם הי' ראוי להיות נאמן הוא ואחר פסול באמת נאמן כיון דבודאי כל אדם יש לו שם רק שלא ידעינן מה הוא והוי זה רק פירוש דברים והוי גלוי מלתא בעלמא לכך נאמן גם הוי מלתא דעבידי לגלוי כיון דבסוף יתברר מה שמו אבל בשם שאומר שיש לו במקום אחר הרי יכול להיות שאין לו שם יותר כלל לכך הוי עדות חדש ממש גם לא הוי גלוי מלתא שאינו עתיד להתברר כאן לכך לא הוי גלוי מלתא י"ל דאינו נאמן אף שאר עד פסול רק בעינן הוחזק דוקא ובזה נדחה הראי' שכתבנו לעיל מן התוספתא שלא יסתר להש"ס והירושלמי והוכחנו דנאמן ולפי הנ"ל י"ל דדוקא כשידוע כאן שיש לו שם במקום אחר רק שלא נודע מה שמו אז נאמן הוא לפרש מה שמו דזה הוי גלוי מלתא ודומה לשמו ממש אבל כשאין ידוע כלל אם יש לו שם במקום אחר צריך עדים ממש אף דמן התורה הוי גט אך מ"מ בדרבנן באתחזק איסורא ג"כ אין ע"א נאמן כמ"ש ביו"ד סימן קכ"ז ובמג"א בה' פסח סימן תל"ז ייע"ש:

גם מ"ש לעיל ליישב דברי ר"ת מה שסותר להירושלמי עכשיו ראיתי שבקיצור א"ש חדא די"ל דדוקא התם בליכא עדים מה ס"ל להירושלמי דכותבין וכל שום אבל בידוע מה שמו אז פורטין גם אף אי נימא דר"ת חולק על הירושלמי א"ש דהרי הירושלמי ס"ל דמאמינין לו שיש לו שם אחר לכתוב עכ"פ וכל שום והרי רב אשי קאמר דבלא אתחזק בתרי שמא רק על פיו אין כותבין כלל א"כ ס"ל דלא כהירושלמי גם מהא עצמו מוכח דאין כותבין וכל שום דאם אין פורטין רק כותבין וכל שום א"כ מה חשש יש אם נאמין לו ונכתב על פיו וכל שום אלא ודאי דפורטין השמות וא"ש. גם מ"ש לעיל להקשות דדברי הרמב"ן סתרי אדברי הש"ס דלמה לא קאמר הש"ס חשש שיקלקל לאשתו נראה דא"ש עפ"י הסברא שכתבתי לעיל בשם הירושלמי הביאו הרא"ש פ"ק דגיטין שאינו חשוד לקלקלה בידי שמים. ולפ"ז הוי ביאור הענין כך דודאי לחוש לאיסור חמור להכשילה באשת איש לא חיישינן ולכך מה דחיישינן שמא יבא ליתן גט לאשת חברו אין הכוונה להתירה להנשא רק הכוונה שבודאי לא תנשא רק שתגבה ממנו כתובתה עי"ז ולהפסיד ממון שפיר חשוד ולכך לא קאמר שיקלקל לאשתו דממ"נ להתירה לעלמא אינו חשוד להביאה לאיסור א"א ולממון לא יעשה להפסיד לעצמו וגם בלא"ה לגבי עצמו אדרבא ליכא חשש ממון כלל אם משנה שמו ולחוש על הפסד שלה שלא תוכל לגבות הכתובה הרי באמת אם שינה שמו לא הוי גט כלל ואין מגיע לה כתובה כלל ודו"ק) לכך קאמר רק לאשת חברו וזה בעיקר שמו אבל בשם שאומר שיש לו במקום אחר דבזה אין הגט בטל מן התורה רק מדרבנן בזה לחוש לאשת חברו לא חיישינן כיון שידוע עיקר שמו

ושם אביו ליכא למיחש לאחר כמ"ש לעיל ולחוש שיקלקל לאשתו שפיר חיישינן כיון דרק מדרבנן פסול ומ"מ לה יהי' היזק דתנא בזה שפיר חיישינן שיקלקלה כמו התם בירושלמי שפירש הרא"ש דחיישינן שיבא ויערער לטעון מזויף וא"ש ודו"ק: גם מ"ש לעיל דיש לפרש לשון הירושלמי שפריך באמת מכח אשת חברו זה צריך ביאור דהרי לפמ"ש לעיל ליכא בשם הטפל חשש ליתן לאשת חברו אך נראה להחזיק הפי' הנ"ל כך דהתוס' העלו דשם מקום נתינה עיקר ולפ"ז לא יהי' פירוש הירושלמי בדרך קשיא רק בטעם התקנה ולא ס"ל כפירוש רש"י דחשש שיוציא עליו לעז אח"כ בזה יתברר בעידי מסירה וכדומה רק הכוונה כך דבראשונה מי שיש לו שם אחד במ"כ ושם א' במ"נ הי' כותבין רק מקום נתינה שהוא עיקר וכיון דמיירי באתחזק וידוע כאן שיש לו אותו שם כתבו שם נתינה לבד ובזה הי' חשש שיבא ליתן הגט לאשת חברו דנהי דבידוע שמו לא חיישינן לשני יב"ש מ"מ הכא הרי לא ידוע גוף השם רק שיש לו שם במקום אחר והוא עצמו מעיד שכך הוא שמו ובתחלה הי' מאמינין לו כיון דאי אפשר להביא עדים על דבר זה גם אי אפשר להיות הוחזק כאן דהרי אינו שמו שבכאן ולכך היו כותבין שמו על פיו והיו סומכין על שיראו עידי המסירה שבמקום נתינה אם שמו כן אך מפני תקון העולם שלא יבא ליתן הגט לאשת חברו תקנו חז"ל שיהי' כותב איש פלוני וכל שום כר"ת שפורט השמות שם מ"כ ושם מ"נ לכך ליכא חשש טעות ליתן הגט שם לאשת חברו דהרי חברו אין לו שם השני שבכאן וא"ש. זה נראה כוונת הירושלמי ואפשר נזכר פירוש זה בע"פ אך אין בידי לעיין בהם כל זה עיינתי לפום ריהטא מאפס הפנאי אולי יזכני ה' בזמן אחר לבאר יותר אחת אל אחת וה' יאיר עיני בתורתו א"ס:

והמעיין בתשובת מהר"מ לובלין סימן ל"ט מוכח דס"ל דאם דר כמה שנים בעיר אחרת חשוב נשתקע שם הראשון ואין לכתבו כלל ייע"ש ודו"ק והנה חוץ הנ"ל יש פסול בגט זה מ"ש יצחק המכונה איצק דמתקרי יהודא המכונה ליב וחילק שם הקודש לשני שמות ולפי דעתו הי' לו לכתוב ביחד יצחק יהודה המכונה איצק ליב כמ"ש האחרונים שמכח זה נפסל נמי הגט: סעיף ק"ב:

## שם סימן מג

מ"ג אעתיק כאן מ"ש בתשובה דברי שלום לכבוד ידיד ה' וידיד נפשי הרב המאה"ג חריף ובקי המפורסם שלשלת היוחסין כ"ש מוה' יצחק אלי' נ"י א"ב דק"ק זאלאזיץ:

הנה גי"ק קבלתי ומחמת כי מוכ"ז נחוץ מאוד לומר כלה מלאכתך מוכרח אני לקצר והנה מה שנסתפק מכ"ת בשם אבי המגרש דנקרא לס"ת בשם ישעיהו בוי"ו ונקרא בשם

ישעיה לכאורה לא הי' מקום לספק בזה כלל רק לכתוב ישעיהו דמתקרי שעי' כאשר כתב מכ"ת רק עיקר מה דהוי מקום לספק בזה הוא עפ"י מ"ש הרב הגאון מוה' זלמן נ"י בספרו טיב גיטין דאין להשגיח כה"ג על קרית החזנים שדרכן לדחוק הוי"ו מעצמן ייע"ש. אך נראה דהוא מדבר בענין דאין לו שם אחר בפי העולם רק על שמו ממש אנו מסופקין מה נקרא בזה י"ל דמה בכך שהחזנים קוראין כן מדעתי' דנפשייהו אולי באמת שמו ישעי' לכך פוסק לכתוב ב' גיטין אבל בנדון דידן דשמו בפי העולם נקרא שעי' א"כ ממ"נ מצד עצם שמו הי' די בשעי' לבד ואף אם נקרא ישעי' הוי בחניכה שהכל קורין בו וכשר בדעבד ועיקר מה דאנו מצריכין לכתוב ישעיהו הוי מכח דעולה כן לס"ת א"כ מה בכך דהחזנים קוראין כן מדעתי' דנפשייהו סוף סוף עולה בשם זה לס"ת והרי אין אנו כותבין זה רק מכח עלי' לס"ת ולכך בזה שייך לכתוב רק כפי הנקרא בפי הקורא לתורה ולכך בזה אין חשש עוד דמה ניחוש שם שעולה לתורה יש כאן ושם הנקרא בפי כל נמי וא"כ לחוש דלמא הוי חתימת שמו ישעי' מ"מ הוי כאן ספקא טובא חדא דלמא חתימת שמו הוי נמי בוי"ו ואת"ל דהוי בלא וי"ו הרי עכ"פ יש כאן שם הנקרא בפי כל ולא ידע מחניכה שהכל קורין בו לכך כל שבדעבד כשר אין לנו לחוש לספק בהך ויש לסמוך על הסוברים דסתם ישעי' הוי על שם ישעיהו הנביא וזה ברור לדעתי:

וגם מה דנסתפק רו"מ אם לכתוב שעי' זה ודאי דיש לכתוב שעי' בלא יו"ד תחלה אך מה דפשיטא למכ"ת לכתוב דמתקרי הנה אין זה פשוט ועיין בב"ש אות סמ"ך דמשמע דדעתו לכתוב המכונה ובשמות הנשים אות ב' משמע יותר כן מלשון הב"ש דס"ל כה"ג לכתוב המכונה:

מיהו לפי האמת כיון דהב"ש הביא באות סמ"ך דעות דיש לכתוב כה"ג דמתקרי וא"כ כיון דספק הוא לנו יש לכתוב דמתקרי כפי הכלל המסור בידינו דאם כתב דמתקרי על שם לעז כשר בדעבד אבל להיפוך לכתוב המכונה על מקום דמתקרי פסול לכך יש לכתוב דמתקרי וכן מסיק בספר טיב גיטין והנה הי' מקום להאריך בזה אלא שמוכ"ז נחוץ מאוד לכך אם דעת מכ"ת נוחה לכתוב ישעיהו דמתקרי ישעי' גם אנכי מסכים:

והנה אחר כותבי זה הביאו לפני חתימה אחת ממנו הנה לפי הכחתי נראה שהוי חתימתו שעי' כי שני הרשומים אשר יש בצד החתימה הוא רושם הדיו שהרי רושם השני הנמשך למטה ודאי הוי ממילא וכמו כן הראשון הוי ממילא ועיקר חתימתו הוי שעי' ורושם ע"ג והוי חתימתו כפי קריאתו ומידי ספקא לא נפקא לכך העיקר כמ"ש תחלה. ובנדון מה שרצה מכ"ת שלא לכתוב כלל אבי המגרש לא ידעתי מה הוצרך לכך דהרי יש לכתוב השם שהכל קורין בו ישעי' והוי חניכה שהכל קורין בו וכשר בדעבד

ואם הוי לנו ספק הי' ראוי לכתוב בן ישעי' אך אין צריכין לזה לבא לידי כך רק לכתוב כנ"ל כן דעתי נוטה אם מעכ"ת מסכים לכך:

ושוב הראה לי עוד חתימה שנכתב תחלה ביו"ד אך אחר הה"א נראה כעין רושם ונראה דמתכוין לרמז שחסר אות אחד וזה מורה שהחתים שמו ישעיהו ואף אם אין זה רושם על החסרון אות נראה דאין ללמוד מחתימה זו כיון שיש בו עוד טעות דחסר יו"ד השני' קודם הה"א וזה הו"ל לכתוב בכל גוני ובע"כ דלא הי' בקי בכתיבה א"כ יתכן דהי' שמו ישעי' בוי"ו רק כמו שדילג אות היו"ד מחסרון ידיעתו וכן דילג הוי"ו ולכך אין ראי' מחתימה זו והעיקר כמ"ש תחלה ומחמת נחיצת מוכ"ז קצרתי ומדי דברי בזה אזכיר מה שי"ל מה שהב"ש הרגיש למה בישעי' אמרינן כיון דרוע מזלא לא מסקינן בשמי' ומ"ט בגדלי' בן אחיקם לא אמרינן כן ובטיב גיטין נדחק בזה ולדעתי א"ש דהנה שני עניני מיתות יש דיש שמת בחטאו ויש שנתפס בעון הדור והנה אחז"ל דמונה תענית גדלי' בן אחיקם עם חורבן הבית דשקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלקינו ומזה מוכח דגם גדלי' לא נהרג בחטאו רק עבור עון הדור כמו חורבן הבית דלא נחרב בחטאו דאינו בר דעת ונחרב רק בעון הדור כן הוי מיתתו רק בעון הדור אבל ישעי' הנביא נהרג בחטאו כמ"ש חז"ל בפסוק וסר עונך וחטאתך תכופר אח"כ וכן מוכח מזה גופא דלמה קבעו תענית על מיתת גב"א ולא קבעו תענית על מיתת ישעי' הנביא ובע"כ דישעי' בחטאו מת א"כ אינו שקול מיתתו כשרפת בית אלקינו לכך אין להעולם להתענות עבור כן אבל בגדלי' שנתפס בעון הדור לכך קבעו עליו תענית וא"כ זה הצדיק הנתפס בעון הדור הוי לו מיתתו טובה גדולה להיות הוא מזכה הרבים וכמ"ש בישעי' מקרא מפורש בפסוק והוא חטא רבים גו' לכן אחלק לו ברבים ובתוך עצומים יחלק. שלל גו' א"כ הוי מיתה זו טובה לו מאוד שחשיבות הוא לו להיות זכות הרבים תלוי בו וכיוצא בו יש במדרש אסתר גבי כל מקום והי' הוי השמחה והקשה לו מפסוק ויהי כאשר נלכדה ירושלים והשיב אף ליתחברא שבו ביום נטלו ישראל אפוכי שלימה על עונותיהם א"כ מוכח דזה אינו צרה מה שנחרב ירושלים רק שמחו שנטלו אפוכי שלימה וכיון דשקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלקינו א"כ גם הוא אינו צרה שנמחל עונותיהם לכך בזה לא הוי ריעא מזלא אבל כל שנהרג מפני חטאו הוי ריעא מזלא לכך י"ל דלא מסקינן בשמי' וא"ש ונכון לדעתי ועיין בב"ש בקיצור הכללים אות י"א דברים תמוהין שכתב דבקצור השם שעי' מישעיהו אין כותבין הקצור והרי שם שעי' יש לו שם הקדש אחר סעדי' כמ"ש באות סמ"ך בשמות אנשים וכללא הוא כל שיש לו שם הקדש אחר צריך לכתוב קיצור השם לכך דבריו תמוהין בזה וצ"ע וזה אשר השבתי שנית לק"ק הנ"ל:

## שם סימן מד

מ"ד הנה ע"ד שאל על מ"ש לעיל' דיש לכתוב ישעיהו דמתקרי שעי' וכשר ממ"נ והנה שאל רו"מ דהרי יש לחוש אולי הוי שמו ישעי' בלא וי"ו בסוף וא"כ גרע מכתב חניכתו בלבד דכאן עשה העיקר טפל וטפל עיקר וזה גרע כמ"ש הב"ש והנה רו"מ עשה את הטפל לעיקר דהרי בזה ממ"נ אם שם שעולה בו לתורה עיקר נגד השם הנקרא בתחלה ממש א"כ פשיטא דנכון שהרי כותב השם שעולה בו לתורה וגם החניכה שהכל קורין בו ואם שם שנקרא בעת לידתו עדיף מעלי' לס"ת או אם נימא דאולי הי' חותם שמו ישעי' א"כ ה"נ הוי כן אם עולה לס"ת עדיף מן החתימה הרי עשה מן העיקר עיקר ואם שם העולה בו לס"ת הוי טפל נגד שמו שניתן לו תחלה או כנגד החתימה מ"מ מה בכך הב"ש לא פסל רק אם עיקר השם ועשאו טפל אבל כאן ממ"נ נגד העיקר השם נחשבו שניהם טפלים הן הקריאה לס"ת הן החניכה ויש לשניהם דין טפלים וא"כ הרי השמיט העיקר וכתב הטפל לבד כשר ומה לי אם חד טפל או שני טפלים ולא גרע בזה וסוף סוף השמיט העיקר וכתב הטפל והם שם שהכל קורין בו כשר ונגד החניכה שעי' הוי שם שעולה בו לתורה עיקר א"כ ממ"נ נגד שם החניכה הוי העולה לס"ת עיקר נגדו יעשה לעיקר עיקר ולטפל טפל ונגד שמו ממש שניהם יש להם דין טפלים והרי לא עשה מן העיקר טפל רק השמיטו וכתב הטפלים לבדם וזה כשר כיון דהוי החניכה שהכל קורין בו וזה ברור ונכון באין פקפוק:

גם מ"ש דקיצור הוי גרע מחניכה שהכל קורין בו והביא ראי' מדברי הב"ש גבי חזקיהו שכתב חזקי' וכו' הנה בזה טעה בכמה דברים אחד שהרי הב"ש כתב כן רק דרך פלפול אבל מסיק בשם הרמ"א ולבוש וט"ז דכשר בידוע דהי' שמו מלא וכתב חסר א"כ מוכח דלא קיי"ל כהך סברא רק אף קיצור השם הוי חניכה ואף לפי הס"ד של הב"ש הנה רומ"ע נמשך אחר פירוש בעל תורת גיטין בזה אבל באמת הב"ש כתב טעם אחר רק שהתורת גיטין כתב שלא הבין כוונתו ואמת אמר שלא הבין וכוונתו כפשוטו דבשלמא חניכה שאינה שם הקודש בפ"ע וא"כ ידוע הוא מי שיש לו חניכה זו יש לו שם הקודש אחר לכך לא יאמרו דאין זה המגרש דהרי מידע ידעו דשם זה של החניכה אין זה עיקר השם שאין דרך להיות שם זה עיקר השם רק חניכה וא"כ בע"כ יהי' המגרש איזה שיהי' בע"כ דיש לו שם עיקר והשמיטם הסופר שלא מדעת א"כ שוב מסתמא ידעו דזה המגרש כיון דהכל קורין אותו בחניכה זו אבל בשם שיתכן להיות לעיקר שם ולא חניכה כגון חזקי' דיש בני אדם שנקראים רק חזקי' ולא בוי"ו א"כ אם יכתבו חזקי' לבד לא ידעו דזה הוי רק חניכה בעלמא ושיש לו שם אחר והשמיטו הסופר רק יתלה טפי דאין לו שם

אחר רק זה עיקר שמו ויאמרו דאין זה המגרש כלל ולכך פוסל זה ברור כוונת הב"ש. וזה סברא נכונה א"כ שם שעי' דאינו עיקר השם כלל להיות נקרא בלא יו"ד מתחלתו ואינו רק כמו בעלמא ומוכח דיש שם הקדש אחר או ישעי' או ישעיהו ודאי הוי כשאר חניכה וכשר ובפרט גם התורת גיטין מסיק דבפסקי מהרא"י וג"פ מכשירין בקיצור השם נמי וכן הביא הרב טיב גיטין גבי מתתיהו שכתב מתת בשם תשובה מאהבה שהסכימו להכשיר בשם מתת לבד ולא ערער עליו להדיא גם הרב טיב גיטין נראה מדבריו שמפרש כוונת הב"ש גבי חזקי' דמיירי שהי' נקרא נמי מלא ייע"ש. ולא נחית להך סברא של הרב תורת גיטין וסברתו הוא דחוק ורחוק גם מ"ש בשם תשובת בית אפרים בענין שם מאטי' והוא בתשובה פ"ז הנה גוף ראיות בית אפרים הוי מתשובת מהרלב"ח בענין שם אשה ששמה גאזלה וכתבו גזול כו' והנה אחר המחילה ממנו אין ראי' מדבריו והנה גוף תשובת מהרלב"ח אינו בידי אך מלשונו שהביא הבית אפרים בעצמו ומלשון המביט שם וז"ל וחקרו ואמרו לו שאין גזול כלל בעולם רק גאזלה כו' ואני אומר גם שנודה לו שאין משם גזול כלל בעולם אלא גאזלה כו' מוכח מכל זה שדוקא אם אין שם גזול כלל בעולם אף בתורת חניכה רק מכח קיצור השם נקראת כן בזה פוסל וטעמו דממ"נ כיון דבעינן בגט שעכ"פ יפרש שמו וכמ"ש גם הת"ג בסימן זה דבעינן שמו מן התורה דבעינן ספר דרך ספירת דברים ולכך אם כתבו שם שאינו שם כלל א"כ ממ"נ בתורת שם בפ"ע אינו שם כלל ובתורת שם העיקרו הרי לא כתבו כדבעי לכך פסול אבל בשם חניכה דרבים נקראו כן וא"כ הוי שם בפ"ע מה בכך דהוא בתורת קיצור השם כיון דרבים נקראו כך שוב נעשה כשם לעז בפני עצמו וכל דהוי שם אפילו של לעז כשר הוא כדין חניכה שהכל קורין בו ולכך בנדון דידי' בשם מאטי' או בנדון דידן בשם שעי' דרבים נקראים כן והוי זה שם במדינתנו שפיר כשר לכ"ע ואף לדעת הבית אפרים הרי מסיק שם דכשר בדעבד כמו דס"ל להמבי"ט וכל דכשר בדעבד אין לחוש מספק כמ"ש בתשובה לעיל בראשונה גם נראה דאף לפי דעת בית אפרים הנ"ל היינו דוקא אם כתבו רק הקיצור השם לבדו אבל בנדון דידן שכתבו גם ישעיהו שעולה בו לס"ת כשר ממ"נ דהנה מה שמקצת פוסלין בכותב קיצור השם אף דהכל קורין בע"כ אין הטעם מכח שיאמרו אין זה המגרש דאיך יאמרו כן אם הוי שם שהכל קורין בו ובע"כ הטעם מכח דבעינן בגט שמו מן התורה וא"כ בשלמא שאר חניכה דהוי שם בפ"ע לכך יש כאן כתיבת שמו רק אם לא הוי שם שהכל קורין בו הוי חשש שיאמרו אין זה המגרש ולזה מהני חניכה שהכל קורין בו אבל באם אינו שם בפ"ע רק קיצור השם משם גדול א"כ נהי דידעו מי המגרש אין כאן שם כלל ומן התורה בעינן שם בגט ולא מהני סימן בגט לבד וא"כ תינח אם לא נכתב

רק קיצור השם אבל כאן שכתבו גם ישעיהו שעולה בו לס"ת א"כ יש כאן שמו ממש דאף אם הוי שמו מעריסה שם ישעי' מ"מ כיון דנקרא שעי' בפי כל ולא נשאר לנו רק החתימה דאפשר הוי בשם ישעי' בלא וי"ו וא"כ י"ל דנגד החתימה הוי עלי' לס"ת עיקר וא"כ הרי כתב שם ישעיהו כפי הנקרא לס"ת ויש כאן שם ממש ועיין בספר טיב גיטין בביאור הכללים של הב"ש בס"ק ט' שנסתפק אם עלי' לס"ת עיקר או החתימה ובתורת גיטין משמע דאזלינן בתר המצוי יותר משמע נמי דלפעמים הוי עלי' לס"ת עדיף עכ"פ שוה לחתימה וא"כ כתב שם אחד משמו ואף אם עלי' לס"ת הוי טפל נגד החתימה הרי הרמ"א כתב דאם כתב שם הטפל לבדו נמי כשר ונהי דהב"ש פוסל שם היינו מטעם חשש שיאמרו אין זה המגרש כיון דהוא שם הטפל אבל מ"מ לענין הצרכת שמו מן התורה בגט ודאי מהני שם הטפל כיון דעכ"פ שמו הוא ממש רק דיש חשש כיון דהוא טפל ואין רבים בקיאים בו יאמרו דאין זה המגרש ובזה ודאי די אם כתבו גם השם שהכל קורין בו אף שהוא קיצור השם מ"מ ממ"נ לחשש דבעינן שמו ממש בגט מן התורה יש כאן שמו שעולה בו לס"ת ולחשש שיאמרו אין זה המגרש יש גם כאן היכר ע"י הקיצור שהכל קורין בו ובפרט לענין נ"ד דיש לנו ספק אם זה שעולה בו לתורה הוי עיקר לו יותר מן החתימה או החתימה יותר עיקר בספק ודאי כדי הרמ"א לסמוך עליו דכשר בשם הטפל וא"כ כל כה"ג ודאי בשר בדעבד שלא במקום עגון נמי והדר כל שבדעבד כשר בלא עגון יש לכתוב לכתחלה כן כיון דספק לי' אולי לא הוי שמו ישעי' כלל רק ישעיהו והוי ספקא טובא להכשיר כמ"ש בתשובה בראשונה וז"ב ונכון לדעתי להלכה ולמעשה וגבי חזקי' הוי טעמו של הב"ש מטעם אחר דלא שייך בנדון דידן כמש"ל:

## שם סימן מה

מ"ה סעיף ל"ד בהג"ה כגון זנבל או זאנוויל כו' הנה בא מעשה לידי באחד שנקרא זנוויל בפתח כדרך כל הנקראים בלשון זה אך הי' חותם שמו בשני יודין אחר הזיי"ן זיינוול ונשאלתי מה לכתוב בגט והוריתי דיש לכתוב כמפורש כאן בהג"ה בלא יודי"ן אחר הזיין כיון דנקרא זנוויל בפתח אם יכתוב ביודי"ן אחר הזיין יהי' נקרא בצירי והוי שינוי השם ממש וכל היכי דחתימתו הוי בטעות אין להשגיח על חתימתו כי בטעות הוא חותם ודוקא היכי דאין חתימתו סותר לקריאתו אז אזלינן בתר חתימה ולא כשהוי בטעות היפוך הקריאה ובפרט אם יהי' נכתב זנוויל כדרך קריאתו אין קפידא אף אם החתימה הוי להיפוך מ"מ לא גרע מחניכה שהכל קורין בו דכשר הגט א"כ בזה ליכא חשש שינוי אך להיפוך אם יכתוב ביודי"ן ויהי' נקרא בצירי יש חשש שינוי השם לכך יש לכתוב

זנוויל בלא יודי"ן כלל ואם כתב ביודי"ן צריך ליתן גט אחר וכן הסכימו עמי חכמי העיר של פ"ק:

## שם סימן מו

מ"ו עוד נשאלתי בשם יארה איך לכתוב בגט אם בה"א בסוף או באל"ף וזה אשר השבתי. הנה לכאורה הי' נראה בפשיטות דהוי באל"ף דהוי כשם לעז והוי באל"ף אך נראה דיש לכתוב בה"א דהוא נצמח משם יאר דהרי מבואר בסדר שמות בשם יאר דיש שנקרא בלא יו"ד א"כ אם על זכר נאמר יאר והוא מלשון הארת פנים כמו יאר ה' פניו אליך כו' נקרא האשה בלשון יארה שהיא מאירת עינים ובאמת בדברי הימים א' ט' מצינו שם לשם יערה והוי בה"א בסוף והי' אפשר לומר דשם יארה נצמח מזה רק דע' וא' הוי מאותיות אחה"ע המתחלפין וגם יש שקורין לאלפי"ן עייני"ן ולעייני"ן אלפי"ן לכך נקרא באות א' ובפרט דלכך שינו דבעייני"ן הוי לשון קללה כמ"ש חז"ל במגלה אם אתה מגיע לברכת כהנים כו' משמע משם דיער בעי"ן הוא לשון רע לכך שינו מעיי"ן לאל"ף ולכך לעולם נצמח זה מלשון יערה המפורש בפסוק מיהו שם הוי היו"ד בפתח וכאן הוי בקמץ גם שם משמע דהוי לשון זכר מדאמר ויערה הוליד ולא אמר ילדה משמע דשם זכר הוי וזה דידן הוי שם נקבה. מיהו נראה דשם זה הוי משם יאר ולנקבה יאמר יארה ואף שהי' לנו לקרות האל"ף בצירי והיו"ד בקמץ ואנן קורין האלף נח אחר היו"ד אך אין מזה ראי' כי כן דרך הלשון לקצר ולהבליע האלף דדברים הנחין דרכן להיות נבלעין בלשון העולם ואין דומה לשאר שמות דאזלינן בתר לשון העולם דהיכי דאם יהי' נכתב בגט יהי' שינוי הניכר במבטא ויש חשש שיאמרו אחר הוא בזה אזלינן העיקר אחר לשון בני אדם כפי מה שיקרא אבל לענין שינוי באלף בסוף או בה"א דהקריאה שוה רק דיש לספק אם הוי שם לעז או שם קודש ודאי דאין מביאין ראי' מהלשון דדרכם לקצרה בכה"ג ואף דכתבו הפוסקים דלא חיישינן מספק לנקבה תסובב גבר היינו רק אם לשון זה עצמו לא הוי שם הקדש ממש רק לחוש שנצמח משם הקדש ונשתנה בזה לא חיישינן מספק אבל שם שהוא עצמו יש לו פירוש בלה"ק ודאי יש לחוש מספק והרי יארה הוי פירושו שהיא תאיר כמו יאר לזכר הוי יארה לנקבה ואף דאם היינו באין לומר באמת כך הי' ראוי לומר תאר על נקבה דלנקבה נסתר הוי כמו לזכר לנוכח מ"מ בזה יש לתלות שפיר דהוי משם זכר דהזכר הי' נקרא יאר וקראו לה יארה וכה"ג דהשם עצמו עכ"פ יש לו פירוש בלשון הקדש וגוף המלה יש לה פירוש בלשון הקדש אף דאינו ראוי לפי ערך הנקרא ממש שפיר חיישינן שמא נצמח משם זכר וכיון דבלא"ה היכי דהוי ספק אם יש

לכתוב באלף או בה"א כתב הרמ"א דיש לכתוב בה"א א"נ ה"נ יש לכתוב בה"א בסוף ובפרט דהיתה חותמת בה"א וכל כה"ג נראה דאזלינן בתר חתימתה אם חותמת בה"א יש לכתוב בה"א ואם חותמת באלף יש לכתוב באלף דאף דבשאר שם לעז ממש אין משגיחין על חתימתו וכותבין באלף כאן יש לילך אחר החתימה וכן נראה בכל השמות שיש לספק בו אם נצמח משם זכר או לא יש להשגיח בזה על החתימה דנהי דכתבו דאין לחוש מספק לנקבה תסובב גבר היינו אם אין ידוע לנו חתימתו איך הוא אבל בידוע לנו אז החתימה תעיד שהוא משם זה כה"ג ויש לילך אחר החתימה ובשם יארה אף שאין ידוע לנו החתימה כלל יש לכתוב בה"א בסוף רק אם ידוע שחותמת באל"ף אז יש לכתוב באלף כנלפענ"ד נכון:

אעתיק כאן מ"ש בתשובה לק"ק טרנפאל לידידי הרב החריף ט"ו יזאל דייטש: ע"ד אשר שאל בשם אלטא הנהוג בזמנינו שנוהגין לקרות למי שקשה לו לגדל בניו ר"ל אם צריך לכתבו בגט ואם לכתוב אלטי ביו"ד בסוף או בעי"ן הנה זה פשוט מאוד שצריך לכתוב בשם אלטא ועדיף משם רב או מורנו שהביא בשם הג"פ אות פ"ד דשם עכ"פ נקראים בשמו אבל כאן דלא נקרא רק בשם אלטא לבד ודאי דזה עיקר שמו ושמה וצריך לכתבו ומה שנסתפק אם לכתוב ביו"ד או בעי"ן לדידי תרוייהו ליתנהו רק צריך לכתוב באלף בסוף כמו שם טאלצא ושם זלטא ודומיהן הרבה ובשם זכר יש לכתוב אלטר בט' ורי"ש אך עיקר מקום הספק הניח רו"מ אם לכתוב עיקר שמו ג"כ ולפענ"ד ברור דיש לכתוב בשם העריסה ג"כ כגון אסתר טאלצא המכונה אלטא דאין לומר דהוי כשם שנשתקע דפסול אם כתבו ז"א דהתם בשעת נתינת שמו לא הוי ע"ד להשתקע רק אח"כ נשתקע אז כיון דנעקר אזיל לי' השם אבל בנדון דידן דניתן מתחלה שם זה ע"ד להיותו בהסתר אין לו דין שם שנשתקע ואף אם בתחלה ניתן כפשוטו ואח"כ התחילו לקראו אלטר נמי אינו דומה לשם שנשתקע דהתם שם החדש שנקרא בו אינו מורה שיש לו שם אחר טמון והסתר לכך אם יכתבו שם שנשתקע יאמרו דאחר הוא שלא ידעו שהי' שמו כן וכיון דעתה רואים שלא נקרא בשם הראשון יאמרו דאחר הוא אבל כאן ידעו הכל דשם אלטא ואלטר אינו שם עצם וידוע הוא דיש לו שם העריסה אחר ושהוא טמון ולכך אם יכתבו שם העריסה לא יבאו לומר דאחר הוא ולכך כיון דעכ"פ לא יופסל אם יכתבוהו ודאי לכתחלה ראוי לכתבו לעיקר וע"ש אלטא המכונה אבל בדעבד אם לא כתבו רק שם אלטא כשר כחניכה שהכל קורין בו דכשר וז"ב ונכון לדינא ויש לכתוב המכונה ולא דמתקרי ועיימ"ש כעין זה בחבורי לק"ק פודהייץ והבאתי שם ראיות מדברי הב"ש ותשובת הרב בית אפרים סימן פ"ו ייע"ש והוא לקמן:

## שם סימן מח

מ"ח בשם זיסקינד הנה בב"ש משמע ביו"ד אחר זיין והטיב גיטן הביא דעות בשם הגאון מהר"ן לובלין כתב דאף אם חותם ביו"ד יש לכתבו בוי"ו והביא דעות להיפוך. והנה בא מעשה לידי שלא הי' נקרא בפי העולם זיסקינד כלל רק שחותם הי' בשם זיסקינד וכתבו הב"ד בוי"ו ואמרתי דכשר חדא דאין ידוע איך הי' חותם אם ביו"ד או בוי"ו וכדי הרב מהר"ן הנ"ל לסמוך עליו עכ"פ בספק איך הי' חותם ומצורף לזה דהרי היו"ד והוי"ו המה מאותיות המתחלפין אותיות אהו"י והצמח צדק מקיל בזה ואף דמשמע מכמה מקומות להיפוך היינו היכי דנקרא בפי העולם בענין אחר אז היכי דהוי שינוי בקריאה לא מהני מה שבאמת מתחלפין סוף סוף הקריאה נשתנה אבל היכי דלא נקרא כלל בזה רק חותם עצמו אז בחתימה התלוי' במכתב לבד בזה שפיר הולכין בתר המתחלפין ולא נחשב שינוי ובפרט דהוי המעשה בשם אבי המגורשת דבזה יש בלא"ה צד הכשר בשינוי לדעת הלבוש וכבר הארכנו בזה במקום אחר ולכך בנ"ד ודאי יש להקל והכשרתי ליתן הגט הזה לכתחלה כנלפנע"ד נכון לדינא. אעתיק כאן מ"ש בתשובה להרבני מ"ו שמעון נכד הרב דק"ק פודהייץ לכבוד ידיד נפשי הרבני המופלג השנון חחריף ב"ש מ"ו שמעון נ"י:

## שם סימן מט

מ"ט אדמהו אכנהו אם כי לא ידעתיהו אך מן הסתם התורה מחזרת על אכסניא שלה ובפרט כי ראיתי דעל דברי תורה באו וידו בכל להורת כדת וכהלכה ויודע בטיב גיטן כי הדין עמו. כי הנה אם מצד יהודה הנכתב באלף כפי חתימתו אף דדעת הב"י לפוסלו אם נקרא בשם ליב מ"מ אם בשביל זה הי' מקום להכשיר בדיעבד כיון דעכ"פ אין שינוי בקריאה וה"א ואל"ף מתחלפין ובזה מכשירין כמה פוסקים אפי' שלא בשם יהודה ואין חתימתו כך מכ"ש בזה אך אני איני רוצה לתקוע עצמי בזה כיון דהגט פסול בלא"א מצד שלשה מטיבי טעם שכ' רו"מ הנה מצד שם רייזא שכתב המסדר בשני יודי"ן אחר הרי"ש ודאי דפסול דהוי שינוי במבטא ואין להשגיח בזה על חתימתה כך היכי שחותמת בטעות שלא כפי הקריאה ובזה ודאי פסול לא יכחיש שום אדם שיש לו מוח בקדקדו אשר התחיל להיות לו יד בגיטן לא יכחיש זה וגם במה שכתב רייזא בלי יו"ד אחר הזיין ודאי נמי דפסול כדמוכח בספר טיב גיטן בכמה דוכתא וכאשר כתבתי כן בתשובה כמה פעמים וגם במ"ש בערצי בלא אלף אחר היו"ד נמי פסול הוא מיהו בזה הי' מקום לפלפל מצד דהוי בשם אביו וכיון דיש דעות דבשם אביו כיון דאין החסרון פוסל בו אף השינוי אין פוסל בו ואם כי רבו החולקים בכה"ג דאינו שינוי גמור הי' מקום להקל

כאשר הארכנו בתשובה מכבר להרב הגאב"ד מסטאניסלאב לאב במעשה שאירע שם מ"מ עתה בהצטרף כל הני פסולין יחד אין מקום להכשיר הגט והוא פסול בודאי ואין בו צורך לאריכות ופלפול כמו דא"צ לאריכות אם כתב בגט על שם ראובן וכ' שמעון כן הגט הזה וטעם פסוליו ראה כ"ת בעצמו וא"צ לכפול הדברים בחנם ואני טרוד מאוד סוף דבר יפה דן ויפה הורה שהגט פסול ואין בו ממש והמסדר אינו ראוי לסמוך עליו ושיעסוק בטיב גיטן כלל:

והנה נשמט מלעיל דבשם בערצי יש להקל כיון דשמו הוי דוב ממילא הוי שם הכינוי שלו בער וא"כ שם בערצי הוי רק שם קטנות כמו ליבלי לעמילי ולכך נראה דמדינא א"צ לכתוב שם בערצי רק שם בער כמו ליבלי לעמלי דאין כותבין ואף דמסתפינא להקל בזה מ"מ עכ"פ אין לדמות זה לשם נעשיא קרינציא דהמה כולם הם שמות בפ"ע לכך אין די ביו"ד לבד רק באלף בסוף אבל בהני דאינו שם בפ"ע רק שם קטנות הוי כמו ליבלי לעמלי ודי ביו"ד לבד ולכך מצד זה יש להקל בזה בדעבד אך מצד אינך פסולין ודאי דפסול אף בדעבד וז"ב ונכון לפענ"ד:

## שם סימן נ

נו"ן בסעיף ט' אם לא כתב שם אבי האיש והאשה בגט הגט כשר הנה ראיתי בתשובת נו"ב מה"ת סימן קי"ג שרוצה לומר דבאם אין האשה במקום הגט כיון דאין כותבין העומדת כאן אז פסול בחסרון שם אבי' כיון דאינו מוכח מתוכו וכו' ולבבי לא כן ידמה וכבר כתבנו כן בתשובה זה כמה שנים לק"ק סטאניסלאב וכעת נראה הדבר תמוה מאוד חדא דלא לשתמיט למתני זה כמו דנקט שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה דפסול הו"ל לאשמעינן דגם בשינה שם אבי' פסול אם נשלח למקום אחר גם הרי אם לא כתב שם העיר מה מהני אף בכתב שם אבי' הרי בעולם ודאי דמצינו הרבה כיוצא בזה א"כ אם זה לא נחשב מוכח מתוכו אף אם כתב שם אבי' לא יועיל ועוד הרי לר"מ בעינן מוכח מתוכו מן התורה ולמה כתב הר"ן בפ"ב דגיטין דף כ' בחדושיו דשינה שם עירו ושם עירה הוי רק דרבנן הא מן התורה לא בעינן שם העיר והרי אינו מוכח מתוכו גם קשה מן הש"ס דף פ' דפריך הי'. במזרח וכתב במערב מאן אילמא בעל והא תנן שינה שמו וכו' והנה זה ודאי דלא פריך דלמ"ל סיפא דהרי סיפא ודאי אצטרך לי' דשינה שם עירו ועירה הוי דומיא דשינה שמו ושמה דמיירי בהי' לו ב' שמות כמ"ש התוס' דף כ' וא"כ גם בשינה העיר מיירי כה"ג וא"כ זה לא נשמע מרישא דמיירי משינה ממש ובע"כ דקשה להיפוך כיון דכבר תנא לי' בסיפא למ"ל רישא ומה פריך דלמא באמת בשינה

שם העיר לבד היכי דהוי לו ב' שמות כשר וכן בשינה שמו ושמה בהי' לו ב"ש נמי כשר אם נכתב שם העיר כדבעי והמשנה לא פסלה בזה רק באם שינה בשניהם דשינה שמו ושמה שם עירה ושם עירו דבזה אף דיש להם ב' שמות מ"מ הרי עכ"פ אינו מוכח מתוכו לכך פסול אבל באם לא שינה השם לא פסול בשינה העיר בהי' לה ב' שמות ואינו פסול רק בשינה ממש כגון הי' במזרח וכתב במערב וזה קמ"ל ברישא דבזה פסול אף בלא שינה השם ובע"כ מדלא משני כן בע"כ דאין זה סברא לתלות שינה השם דהיינו כחסר השם כמ"ש התוס' לתלות בשינה שם העיר דהוי נמי כחסר כיון דהי' לו ב' שמות ולכך אם איתא דכשר בחסר אחד מהם הו"ל להכשיר אף בחסר שניהם ומוכח דאין לתלות זה בזה:

גם קשה מן הש"ס דף כ' דקאמר שם בההוא דעייל לבי כנישתא למה ניחוש לה וכו' הא בעינן שמו ושמה שם עירה וכו' וליכא וע"ש בתוס' וקשה אי ס"ד דהזכרת שמו יהי' תלי' בשם העיר או לא מה קאמר דלמא לעולם בחסרון שמם ושם עירם כשר והתם מיירי בתרתי לריעותא דשינה שמו ושמה היינו דהי' לו ב' שמות כמ"ש התוס' ושינה העיר הוי שינה ממש ורישא דהי' במזרח כבר מוקי לה התם בסופר אבל בבעל י"ל דלא מפסיל בשינה העיר ממש לבד רק בתרתי לריעותא דשינה שם העיר ממש וגם חסר שמו אז פסול כיון דהוי תרתי לריעותא ובע"כ מוכח דזה אינו סברא לתלות חסרון שמו בשינה העיר ואין לו ענין זה לזה ואם פסול יפסול בפסול זה לבד ואם כשר יוכשר אף בשינה שם העיר מיהו זה יש ליישב אך קושיא הראשונה קשה לכך נראה העיקר דלא כהנו"ב בזה רק כמשמעות לשון הפוסקים דבכל ענין אם לא הזכיר שם אביהם דכשר כנלפענ"ד נכון:

והנה בהיותי בזה אזכיר מה דקשה לי למה פריך בדף כ' הא בעינן שינה שמו ושמה וכו' לדעת הרמב"ם דס"ל בע"ח בלי ע"מ נמי כשר לדידן א"כ מה ראי' דלמא המשנה מיירי דהוי בע"ח לכך בזה בעינן מוכח מתוכו לכך פסול בחסר שמו אבל בההוא מעשה דס"ת כיון דלא הוי בע"ח בע"כ הוי בע"מ וא"כ בזה י"ל דלא בעינן מוכח מתוכו לכך כשר אף בלי שמו ושמה וכו' וצ"ע וכדומה שכבר כתבתי כן בתשובה זה שנים אך מחמת שעלה על רעיוני כעת חזרתי וכתבתיו וצ"ע בזה. אעתיק מ"ש בתשובה בקצרה לק"ק בוסקא להרב דשם:

## שם סימן נא

נ"א ע"ד אשר שאל בגט שניתן זה שנה ומחצה ושם אבי המתגרשת הי' שלום נקרא בפי כל וגם אנשי ביתו קורין אותו כך אך לס"ת הי' נקרא בשם שלום מאיר ולפעמים

חותם עצמו בשם שלום מאיר וכתב בגט שלום דמתקרי מאיר וכעת עמדו מערערים עליו וכ"ת כתב כי כן ראה בב"ש ותורת גיטין הנה ידידי לכתחלה בודאי לא יפה עשה כי העיקר הי' לכתוב דמתקרי שלום מאיר כמ"ש הנו"ב מה"ת סימן קי"ט ולדעתי אפשר לומר דאף הב"ש מודה לכה"ג דיש לכתוב שניהם דדוקא בשם ליב דהוי שם לעז וכותבין המכונה וס"ל דהכינוי קאי על השם לא על האדם ולכן השם יהודה אין לו כינוי באיש הזה רק ליב אבל אם הוי שניהם שמות רק דכותבין דמתקרי אז מודה דצריך לכתוב שניהם כפי אשר נקרא שניהם ומ"ש שם בס"ק נ"ג דכותבין תחלה שם השני היינו שם של חולה כוונתו דשניהם יחד נקראים שם של חולה דע"י חליו נשתנה להיות נקרא בשניהם ולאחד נחשבין ושניהם נקרא שם של חולה וכן יש לפרש דבריו בסדר הגט דכוונתו לכתוב דמתקרי בשניהם יחד ועוד אף אם לו יהא דכוונתו הוי כפי פשוטו מ"מ י"ל דדוקא בשם של חולה כיון דעכ"פ אינו שקר דהרי קודם לחליו הי' נקרא רק בשם אחד וכן בחליו ודאי בתחלה נתינת שם זה נותנין לו רק שם זה כי כן נתקן בתפלה לומר אם ע"ז נגזר כו' ע"ז לא נגזר וכן מדקדקין להיות נקרא בשני דוקא ולכן כיון דבשום פעם נקרא בשם זה לבד ופעם בזה לבד א"כ עכ"פ לא כתבו שקר ונהי דאח"כ נקרא בשניהם יחד זה הוי רק כחסרון שם אחד שלא כתבו אבל אינו שינוי וחסרון אינו מזיק כיון שנכתב שם שהכל קורין בו ומה שכתב הב"ש בשם ליב שם הוי טעמו כמ"ש תחלה כיון דהוי כינוי לגוף השם וס"ל דמכונה קאי על השם אבל בשם העריסה שניתן לו בשניהם יחד נהי דאח"כ נקרא בשם אחד מהם מ"מ בשם השני לא נקרא בשום פעם לבד וא"כ כתבו שקר דכ' דנקרא מאיר והרי אינו נקרא בשם מאיר לבד לכן ודאי דהוי שינוי וי"ל דבזה מודה הב"ש לדעת הנו"ב ואם בספר בית מאיר סימן קכ"ט משמע דס"ל אף בכה"ג כדעת הב"ש מ"מ יחי דהוא בדבר ולכן העיקר כדעת הנו"ב מיהו כל זה לכתחלה אבל בדיעבד נראה דודאי דכשר כיון דעכ"פ כתבו שם שלום והוי כחניכה שהכל קורין בו ואם לא היו כותבין כלל דמתקרי מאיר נמי הי' כשר ובשביל דכתבו לא גרע ואף דשינוי גרע מחסר מ"מ אין זה שינוי ממש דבנקרא בשניהם יחד וכתבו רק שם אחד פסלו האחרונים דהוי ככותב חצי השם משמע דמטעם חסרון אתינן עלה דהוי כחסר מקצת השם ולא מטעם שינוי הוא וא"כ בחסר הרי עכ"פ נכתב שם שהכל קורין בו ולכן בדיעבד ודאי דכשר כך וכדי הוא הב"ש והב"מ דס"ל דכותבין כן לכתחלה לסמוך עליהם בדיעבד ובפרט בנ"ד בשם אבי המתגרשת דאם חסר כל השם כשר ודעת עבודת הגרשוני דבכה"ג אף שינוי אין פוסל בו וכבר צרפנו דעתו בכמה ענינים במקום עגון לכן נהי דכאן אינו מקום עגון מ"מ בצירוף נ"ד ודאי דאין בזה חשש בדיעבד ובפרט דכבר

הוחזק הגט הזה זה זמן רב וכבר כתבנו בתשובה אחרת דמה שלפעמים נותנין ב' גיטן היינו דוקא באותו מעמד טרם שיצא הראשון בהכשר אבל כל שיצא בהכשר כבר הוי כדיעבד ואין להחמיר ליתן עוד גט שני דמוציא לעז על גיטן הראשונים ולכן כל שיצא גט הראשון בהכשר מב"ד אין להחמיר וליתן אחר זולת היכי דבדיעבד פסול לגמרי אבל בנ"ד דבדיעבד כשר וכבר הי' זמן רב חלילה חלילה להוצא לעז וליתן אחר והגט כשר ואסור להוציא לעז עליו והמוציא לעז דינו כדין מוציא לעז לכתחלה מהיום והלאה ועד הנה נידון כשוגג אבל מהיום והלאה חלילה להוציא לעז ומחמת הטרדא קצרתי ובפרט דהדבר א"צ אריכות והדין דין אמת. אעתיק מ"ש להרב מו"ה ליבוש אבדק"ק טרעכמלא והשאלה יובן ממילא מתוך תשובה:

## שם סימן נב

נ"ב הנה מכתבו קבלתי היום אחר חצות והנה ידוע המאמר בפי כל הכל תלוי במזל אפי' ס"ת וכו' ה"נ בפר"מ שיש לו מזל אצלי שבכל עת בא דבריו יש לי פנאי להשיב מיד ויש שאין לו מזל כמו בפרו"מ שבכל עת בא דבריו אין לי פנאי להשיב מיד אך אחר כל זאת עיינתי במכתבו וראיתי להשיבו מיד בקצרה כי אין זה צריך אריכות ופלפול והדין פשוט אצלי באיש אשר בפי כל הי' נקרא בשם חנא וכן כתבו בגט של בנו בשם אביו תנא ואח"כ מערער המגרש שאביו הי' שמו חנא וואלף הנה לא מבעי' לפי האמת שאין עדים בדבר רק שהבעל מערער כן ודאי דאף אם הי' בזה חשש פסול אינו נאמן לפסלו לאחר מעשה ואין זה ענין לדין אין אדם משים עצמו רשע דאף אי נימא באין בו מלקות משים עצמו רשע מ"מ מה כחו להיות מערער בגט כשר לפסלו אחר שיצא הדבר בהיתר ולא גרע מפועל שלא אמר לו בשעה שמצאו רק אח"כ דאינו נאמן ואף שאר עד נראה דאינו נאמן אחר שכבר יצא הדבר בהיתר ופקעה איסור א"א אינו נאמן אח"כ לערער רק בעינן ב' עדים ומכ"ש בנדון כזה דאף אם הי' עדים בדבר מ"מ כיון דהוי חניכה שהכל קורין בו ודאי דכשר ומה גם שם אביו שאין החסרון פוסל בו רק שינוי וגם זה אינו ברור פשיטא שאם כתבו שם שהכל קורין בו לא נקרא שינוי רק חסרון: וגם מה דחשש הוא אולי הוא לוי גם זה אינו דמלבד דבלא"ה יש בזה דעות אם פסול משום זה או לא מ"מ בכה"ג בנ"ד שהי' מוחזק לישראל במקום כתיבה ונתינה דכשר אם לא נכתב לוי וגם מה שחשש פר"מ כיון דביקש לעשות ערמה א"כ לא כיון לגרש כלל והאריך בזה ולדעתי אין כאן מקום לחוש ולדעתי נהפוך הוא כי לא מבעי' לדידן דקיי"ל גלוי דעתא בגיטא לאו מלתא דאין בזה בית מיחוש רק אף גם להסוברים דהוי מלתא היינו גלוי דעתא קודם

הכתיבה כן אז חזינן דלא הי' דעתו לגרש בלב שלם אבל דבתחלה לא גילה דעתי' כלל רק אחר מעשה נימא הוכיח סופו על תחלתו דלא הי' דעתו לגרש בלב שלם בזה ודאי לגבב תרי חומרי לומר הוכיח סופו על תחלתו וגם לומר גלוי דעתא בגיטא זה ודאי לאו מלתא הוא ואף דשינה השם י"ל אולי משגה הוא ובשגגה עשה כן ועתה הוא דהדר ומערער דומה למ"ש רש"י בפ"ק דפסחים גבי המשכיר בית בחזקת בדוק והוא מקח טעות ע"ש דהשתא הוא דהדר בי' כן, ה"נ בזה ואף אם בכוונה עשה כן י"ל לצעורי בעלמא הוא דקמכוין ובפרט הרי הפ"י כתב כמו דאמרינן במקדש כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש כן ה"נ במגרש אמרינן על דעתא דרבנן הוא מגרש ע"ש וא"כ בשלמא אם מגלי' דעתי' תחלה דאינו רוצה לגרש אז חזינן דלא גירש אדעתא דרבנן אבל אם גירש תחלה סתם נהי דעשה שינוי מ"מ י"ל גירש אדעתא דרבנן אם יאמרו חכמים שאין זה גט אז יבטל אבל אם יאמרו שהוא גט גם הוא גמר ומגרש ולא גרע מאם נתן גט ליד שליש בפקדון והשליש אומר לגירושין דאמרינן כיון דהימנא גמר שיהי' לגירושין אם יאמר לגירושין כן ה"נ אמרינן דגמר בלבו אם יאמרו חכמים דהוי גט יהי' גט ובפרט כיון דבאמת יש בזה איסור דמכריזין ומטילין חרם מי שיודע פסול בגט ועוד אולי ביני וביני תנשא לאחר יעשה הבעל מעשה רשע ואף אי נימא דלא שייך בזה הך כללא דאין אדם מע"ר כיון דאין בו מלקות עכ"פ הוא עשה עברה וא"כ יש לאוקמא בחזקת כשרות ולומר השתא הוא דאתרע ומתחלה סבר דהגט כשר אף בזה:

והנה לכאורה הי' נראה ראי' לדבריו מש"ע מפורש בסימן קכ"ו ומקורו הוא מבעל העיטור והרא"ש והר"ן דס"ל דכל הני פסולין הוא דוקא אם אתא בעל ומערער דבכוונה כתב כדי לקלקלה והסופר כתבו מפיו הא בלא"ה כשר ולכאורה אין לו הבנה אם מצד עצם הכתיבה אין שינוי בזה מה בכך שאומר שכ"כ כדי לקלקלה מ"מ הרי הגט נכתב כהוגן ובע"כ דטעמם יהי' דא"כ חזינן דלא גמר ומגרש א"כ מוכח דהיכי דהי' דעתו לפסול הגט לא גמר ומגרש ותימא שלא הרגיש רו"מ בזה אכן באמת ז"א דגם שם גופא הוי רק חומרא דרבנן דהרי כתב שם הרא"ש דאף דמערער אם נשאת לא תצא ואם איתא דזה הוי באמת חשש דלא גמר ומגרש א"כ אף אם נשאת תצא ובע"כ דלפי האמת לא מהני אף אם כיון בלבו לכך ומן התורה הוי גט ואינו רק חשש דרבנן ולזות שפתים דנראה כאלו לא גמר ומגרש והוי משם ראיי להיפוך דבאמת אין בזה חשש כלל רק לזות שפתים דלכתחלה לא תנשא והיינו דוקא התם דהגלוי דעת ניכר מתוך הגט גופא ומוכח מתוכו דהרי יש שינוי בגוף הגט ולדעת כמה אף בלי ערעור פסול לכן גלוי דעת בגיטא הניכר מתוך הגט גופא בזה נראה כאלו הוא מלתא אבל מה דאין מוכח מגוף הגט דאינו מגרש

ודאי אף מדרבנן לא נראה כגלוי דעת בגיטא וכיון דמלתא דרבנן הוא כדמוכח מהתם גופא ולכן שומעין להקל וכדי סברתינו להקל בזה וכאשר כתב רו"מ שלא ראה בשום ספר שיחוש לזה והיטב עשו שאין בזה בית מיחוש כלל: והנה אשר העיר רו"מ במכתבו במה דמבעי' פ"ב דכתובות בכתב איש פלוני כהן כו' הרי הוי מפי כתבם הנה גוף פירושו הוי ממש כעין דרך הש"ך ובפרט בישוב קושיות התוספת הוי ממש כדברי הש"ך אין בזה חידוש דברים ובאמת אין התחלה לקושייתו דמנ"ל דליוחסין בעינן מפיהם ולא מפי כתבם הרי זה נאמר רק בממון או בגיטין וקדושין ודבר ערוה דילפינן דבר דבר מממון אבל לענין יוחסין נהי דבעינן ב' עדים מ"מ לא החמירו להצריך מפיהם ודי מפי כתבם גם י"ל כיון דהוי עכ"פ עדותו כאלו נחקרה בב"ד מכח גוף העדות דהוי בצוואתם של בע"ד א"כ שוב הוי כאלו העידו כן בפה דהוא כהן ועד כאן לא פסלינן מפי כתבם רק היכי דלא נכתב בצוואת בע"ד כלל אז לא הוי כנחקרה עדותן בב"ד כלל אז הוי מפי כתבם אך כיון דנעשה בצוואת בע"ד א"כ לענין גוף עדותן הוי כאלו נחקרה עדותן בב"ד ואמרו כן בפיהם וא"כ מה"ת נאמר בזה פלגינן דבורא והוי כאלו העידו בב"ד כל מה שכתוב בשטר לכן לא שייך בזה מפי כתבם וז"ב ונכון. והנה מאפס הפנאי מוכרח אני לקצר ולדינא הגט כשר באין מקום לפקפק עליו והבעל המערער ראוי למתחו על העמוד ומהיום והלאה אם יערער עוד נדון כמוצא לעז על גט כשר ולא תהא בישראל לערער על הגט ואין בידי להאריך גם א"צ בזה אריכות ואף זה המעט הוא למותר כי הוא כשר וישר בלי ספק: ומה שהעיר הרב מ"ו יואל דייטש בזה לומר דאינו נאמן דאין אדם מע"ר כבר ראה בעצמו בנו"ב מה"ת סי' קנ"ו די"ל דהיכי דאין בו מלקות לא שייך זה ומה שהרגיש ר"י מדברי הרש"א בכתובות דף י"ח שכתב בעדים שאמר להם חתמו שקר דאף בדבר שאין בו מדת חסידות נמי אין אדם מע"ר הנה גוף הדבר מבואר בס' ישועת יעקב אן באמת לק"מ חדא דהרי רבנן פליגי בזה על ר"מ וי"ל דמה"ט פליגי ועוד יותר והוא העיקר דהנו"ב לא קאמר רק אם גוף העברה אין בו מלקות לא נחשב משוי נפשי' רשיעא בכך אבל אם גוף העברה יש בו מלקות רק שהוא פטור משום דהוי פ"נ בזה י"ל כיון דעכ"פ העברה חמורה בעיני העולם דיש בו מלקות והו"ל להחמיר למסור נפשו ואם עבר נחשד משוי' נפשי רשיעא בכך וא"ש והעיקר כמ"ש לעיל ודע שמה שראיתי שכתב חנה בה"א הן אמת שנמשך אחר ספר טיב גיטן אך אין דעתי נוחה בזה כיון דכל העולם כותבין חנא באלף רק שם אשה כותבין בה"א וא"כ ודאי דאתי למטעי בשם אשה ואף אם יונח כדעת הטיב גיטן נראה דהיינו דוקא בשם המגרש עצמו דאז לא יטעו לקרות בשם אשה כיון דמפורש בי' שהבעל אומר כן לאשתו ירגישו כי הוא שם איש ואשה שוה אבל בשם

אביו אין הדבר ניכר מתוכו כי יאמרו שכתב שם אמו והוא בן אשה חנה כמו מרי בר רחל וכדומה לכן בשם אביו ודאי יש לכתוב חנא באל"ף כן דעתי נוטה ולדעתי הוא ברור ונכון:

## שם סימן נג

אעתיק פה מ"ש בתשובה לק"ק פודהייץ:
נ"ג ע"ד אשר שאל כת"ר באחד ששם לעז שלו הוא אינו עשוי לכינוי שם הקודש שלו כגון שנקרא לתורה בשם יצחק והלעז הוי הירש אם יש לכתוב המכונה הירש או דמתקרי כיון שמשמע מן הב"ש גבי משה ליב דהמכונה קאי על השם שיש לו כינוי זה וכאן אין הכינוי להשם אך מדברי הש"ש בסדר שמות אות נו"ן גבי נתנאל המכונה סענדר משמע להיפוך עכ"ד ואני תמה על פר"מ שלא הביא דברי הנו"ב מה"ת שחולק על הב"ש וס"ל דהמכונה קאי על האדם דוקא ואף לפי דברי הב"ש נראה דאינו מכחיש דאפשר לאמרו על האדם רק דס"ל דהיכי דשייך לפרשו על השם אז מפרשינן טפי דקאי על השם אבל היכי דאי אפשר לפרשו על השם מודה דשייך נמי על האדם ועיקר הטעם מה שכותבין על שם הקודש דמתקרי ואל שם הלעז המכונה היינו דשם הלעז הוא שם הטפל אל עיקר השם הקודש לכך יש לכתוב המכונה אבל באם שניהם שם הקודש זה כזה לכך שייך לכתוב דמתקרי א"כ ה"נ כל דהוי שם לעז ויש לו שם אחר הקודש יש לכתוב ע"ש לע"ז המכונה ומדברי הטיב גיטן לא ראיתי משמעות לזה ובשם נתנאל המכונה סענדר העתיק דברי הב"ש ולא נתעורר בזה מידי:
ומה ששאל כת"ר דא"כ למה נ"מ האריך הב"ש בשמות אנשים לכתוב הכינויים לומר דכינוי זה שייך לשם זה וכינוי זה שייך לזה ממ"נ אם נקרא בשם הקודש הרי מחויב לכתוב כן ואם לא נקרא אף עתה אין לכתבו עכ"ד. הנה לדידי אין מזה ראי' דהרי נ"מ אם הוי הכינוי דומה לשם הקודש דא"צ לכתוב הכינוי אבל אם יש לשם הקודש הזה כינוי אחר או דיש לשם כינוי זה שם קודש אחר דצריך לכתוב הכינוי גם נ"מ לשיטתו דהב"ש דהמכונה קאי על השם ולא על האדם א"כ מי שיש לו ב' שמות הקדש וב' כינויים כגון יהודא צבי ונקרא הירש ליב אז צריך לדעת לאיזה שם הקדש יכתוב הכינוי זה ולאיזה יכתוב הכינוי השני גם לפעמים יש נ"מ לדעת באיזה אותיות ונקודות יש לכתוב הכינוי כעין שכתב הב"ש בשם גאטליב דאם הוי שם הקודש ידידי' יש לכתוב גאטליב ואם הוי אהובי' יש לכתוב גוטליב וכיוצא בזה יש רבות דיש נ"מ בשם הקדש לדעת איך לכתוב הכינוי ותדע דאם כדעת המהרש"ל דס"ל דיש לכתוב אף בשם לעז דמתקרי כמ"ש הב"ש

בשמו למה כתב הוא הכינויים שיש לכל שם ושם בע"כ דנ"מ לדברים אחרים ועוד יש למצוא נ"מ אחרות ואין להאריך בזה והעיקר נלפענ"ד לכתוב המכונה ז"ז אין להאריך דברי ידידו ויפה כתב רו"מ שגם בב"ש סימן קכ"ט ס"ק כ"ט בשם זעמיל מוכח נמי כן והיטב אשר דיבר בזה מיהו יש לדחות דהתם שם זעמיל דומה לשם זלמן ושייך לומר דהוי זה כינוי זה לזה ודו"ק: ואחר כותבי זה ראיתי בטיב גיטן ח"ב בכללים גבי עוזיאל דמתקרי לאביש נראה דס"ל דיש לכתוב כה"ג דמתקרי אך בתשובותיו סימן פ"ו ראיתי דיש לכתוב בכה"ג המכונה כדברי וסתרי דבריו אהדדי והעיקר כמ"ש בתשובותיו ואני אומר דיש לכתוב בזה המכונה והוא ברור. בסעיף י"ב ואם כתב ראובן שמעון פסול. אעתיק בזה מ"ש בתשובה להרב הגאון מ"ז נטע אב"ד דק"ק פודהייץ:

## שם סימן נד

נ"ד מכתבו היקר אלי קבלתי היום הזה ופניתי להשיב תיכף מפני הכבוד והנה מה שתמה כת"ר על הבית מאיר מה שפוסל הגט שכתוב בו יעקב ישראל דמתקרי ישראל ותמה כת"ר דהיינו הך מעשה דש"ס מרים ופורתא שרה וכו' הנה מאוד אני תמה אל כת"ר בתמי' זו דשאני ושאני והדבר מובן מתוך דברי ספר ב"מ בעצמו רק שקיצר כדרכו ואני אפרש בעזה"י דס"ל דלא שייך דמתקרי רק אם החידוש הוי בגוף השם כגון התם בש"ס מרים ופורתא שרה שייך למכתב מרים דמתקרי' שרה דהרי גוף השם שרה מתחדש ע"י דמתקרי שם זה דהרי בתחלה לא נאמר שם זה אבל באם הוי נקרא מרים שרה ופורתא שרה איך יכתבו מרים שרה דמתקריא שרה הרי שרה כבר נזכר תחלה ואין השינוי רק בההעדר שלא נקראת מרים רק שרה וזה אינו במשמע הלשון דלפ"ז הו"ל למכתב דמתקרי' רק שרה או דמתקרי' שרה בלבד וזה אין כותבין בגט וסמיכת לזה יש בש"ס פ"ב דפסחים גבי מצה של טבל דלמד שם מקרא דלא תאכל עליו חמץ מי שאיסורו משום לא תאכל חמץ בלבד יצא זה שאיסורו משום בל תאכל טבל ופריך הש"ס מידי בלבד כתיב הרי מוכח דמה שנאמר לא תאכל עליו חמץ אין הכוונה חמץ בלבד רק חמץ ג"כ דגם זה הוי בלאו ה"נ מ"ש דמתקרי' שרה או דמתקרי ישראל אין הכוונה ובמשמע זה זה בלבד רק משמע דמתקרי נמי זה ומה חידוש הוי בזה הרי זה זכר נמי תחלה ולזה כיון הב"מ כמ"ש דמשמע שיש שינוי בשם ישראל עצמו דלא נזכר כן תחלה ומחדשו עכשיו בלשון דמתקרי ובאמת ז"א דשם ישראל נקרא. גם בשם הראשון ואינו מחדש רק ההעדר וזה אינו מורה בלשון דמתקרי וז"ב כוונת הב"מ ולפי מה שהסברתי סברתו הי' נראה מאוד דבריו אבל מה אעשה שלא נהגו כן ויותר נראה דבכה"ג הוי

ראוי להקדים שם ישראל תחלה אם כי ראוי להקדים שם העיקר תחלה בכה"ג דלא אפשר לכתוב להיפוך ולהשמיט שם ישראל לגמרי נמי אינו נראה לכך הוי זה כדעבד וכיון דהקדים שם הטפל כשר בדעבד ראוי לעשות להיפוך לכתוב ישראל דמתקרי יעקב ישראל כנלפענ"ד נכון: והנה חזר השואל והשיב לי ע"ז וזה אשר השבתי לו בעזה"י. הנה מ"ש שכבר ראה מ"ש הב"מ טעמו דבגוף שם ישראל אין שינוי והנה אם ראו כן תחלה מה תמהו עליו מן הש"ס במרים ופורתא שרה הוי להו לתמוה עליו מצד אחר לא מן הש"ס כיון דהתירוץ מפורש בצדו ומ"ש בשם הג"פ ס"ק י"ט בחותם ועולה לתורה בשני שמות ונקרא בשם אחד מהם כותבין דמתקרי וכו' הנה מלבד דאין זה תימה במה בכך אם הב"מ חולק על הג"פ אם אין סתירה לו מן הש"ס והראשונים וגם ראה מה שיש לומר בזה כמ"ש במכתבי הראשון דהכוונה בזה דיקדים שם האחד תחלה ואח"כ דמתקרי ע"ש שניהם ומה שכתב רו"מ דהרי דעת הב"ש ס"ק ד' לפסול לכתחלה בהקדים שם הטפל הנה מהא לא תברא דעיקר טעמו הוי כיון דהקדים שם הטפל נראה מזה כי זה הוי עקר השם ובאמת הוי להיפוך והוי כשינוי השם א"כ תינח היכי דהוי אפשר להקדים שם העקר תחלה א"כ יאמרו על מה עשה ככה להקדים הטפל ולא כתב כפי האמת בע"כ דאחר הוא ויאמרו דאין זה המגרש אבל אם הוי שם אחד כלול בשני השמות כגון בנדון של הב"מ א"כ בזה מידע ידעי דלא הוי אפשר להקדים שם העיקר דאז לא יוכל לכתוב דמתקרי על שם האחד כדברי הב"מ לכך הי' מוכרח להקדים שם הטפל וא"כ הוי טעם השינוי בקדימה ואיחור מוכח מתוכו מגוף השמות לכך לא יאמרו דאחר הוא ובזה לכ"ע כשר הגט וזה נכון בסברא מיהו גם תירוץ זה לא צריכנא להשוות דברי הג"פ עם הב"מ די"ל דמזה יהי' ראי' לדעת הט"ז דעל חתימה לבד אם אינו נקרא כן לא שייך דמתקרי ולכך א"ש הג"פ מיירי דחותם בב"ש ועולה לתורה בהם אבל בפי כל נקרא רק אחד בזה שפיר שייך לכתוב יעקב ישראל דמתקרי ישראל דהוי כשינוי בשם ישראל עצמו דהרי לא נקרא בשם ישראל רק חותם עצמו או עולה לתורה וזה הוי רק מיעוטא אבל שם קריאה הוי ישראל לבד והוי שינוי בגוף שם ישראל אבל בנדון של הב"מ דנקרא בפי רוב נמי בשניהם ורק מיעוטא קורין לו ישראל לבד א"כ בזה אין השינוי בגוף הקריאה רק בהעדר לא שייך בזה לשון דמתקרי ישראל וא"ש:

ומ"ש על ראייתי מפ"ב דפסחים אטו לא ידענו זה רק כוונתי הוי רק להסביר הענין לו לדמיון מן הש"ס ובאמת עיקר כוונתי דבלשון ב"א נמי אינו סובל הפירוש כן אם לא נכתב בלשון לבד אינו מורה לפרש הכוונה דנקרא זה בלבד רק מורה על שינוי שם חדש בגוף השם וזה נכון למדקדק בלשון ומ"ש רו"מ ממה דפריך הש"ס דהקורא יעקב נמי

יעבור בעשה ומשני דאהדרי' קרא ולמה לא משני בלא"ה דלא נכתב בלשון כי אם ישראל לבד יהי' שמך הנה לא ראה רו"מ התחלת דברי הש"ס דפריך אמה דקאמר שם תחלה דהקורא לאברהם אברם עובר בעשה וע"ז פריך הש"ס א"ה ליעקב נמי והרי באברהם נמי לא נאמר כ"א אברהם לבד ואעפ"כ עובר בעשה ולכך פריך א"כ ביעקב נמי ואין לומר דמזה גופי' קשיא למה בקורא אברם עובר בעשה הרי לא נאמר כי אם אברהם לבד אך באמת גוף הקושיא הוא טעות דהרי מתחלה נאמר לא יקרא עוד שמך אברם וכן ביעקב לא יעקב יאמר עוד שמך ומזה משמע דלא יהי' נקרא אברם ויעקב כלל דאל"כ הו"ל לומר לא אברם בלבד יהי' שמך וכן לא יעקב בלבד יהי' שמך וא"כ אדרבא מזה ראי' לסברתו ונראה דבזה יהי' פלוגתת הש"ס בפ"ק דברכות דבר קפרא ס"ל דהקורא לאברהם אברם עובר בעשה ור' אליעזר אומר עובר בלאו דכתיב לא יקרא עוד שמך אברם ובמה פליגי ולמה ס"ל זה לעשה וזה ללאו ועיין בהרי"ף על עין יעקב שנדחק שם ולפמ"ש א"ש דנראה דהם פליגי בסברא הנ"ל דמ"ד בעשה ס"ל כסברת רו"מ דהיכי דכתוב דמתקרי ישראל משמע ישראל לבד וממילא מה דכתיב והי' שמך אברהם משמע אברהם לבד ולאו הבא מכלל עשה עשה ולהיפוך לאו ליכא דלפי פירוש זה מה דקאמר לא יקרא עוד שמך אברם י"ל הכוונה דלא אברם בלבד יהי' שמך רק גם אברהם וא"כ מלאו אין ראי' להיות נאסר לקראו גם אברם רק מן העשה יש ראי' לכך ס"ל דעובר בעשה ולא בלאו אבל ר"א ס"ל כסברתי דהיכי דלא נאמר לשון בלבד משמע רק דיקרא גם זה אבל לא זה בלבד א"כ להיפוך עשה ליכא דמלשון והי' שמך אברהם אין ראי' די"ל הכוונה דיהי' נקרא אברהם ג"כ אך לפ"ז איכא לאו דזה משמע מדלא אמר לא אברם בלבד יקרא שמך רק אמר סתם לא אברם יהי' שמך משמע דאפילו עם שם אחר לא יהי. שמו אברם לכך עובר בלאו והירושלמי נראה דספוקי מספקא לי' אם כסברתי או כסברת רו"מ לכך כיון דספקא דאורייתא לחומרא לכך אמר דעובר בלאו ועשה וא"כ כיון דיש פלוגתא בזה בש"ס ובירושלמי נמי מוכח כן מדקאמר דעובר בלאו משמע דחושש לחומרא ודאי דראוי לחוש בזה בגט היכי דליכא מקום עגון:

ומ"ש רו"מ לתמוה על הב"מ כיון דאיכא לפרש הכי ואיכא לפרש הכי א"כ הוי כלא נכתב שם הטפל כלל וכשר כבר נתישב זה בדברינו דלדידי אין הצדדים שוין רק כל שלא כתוב בלבד נוטה הלשון יותר לפרש דמתקרי גם בזה והוי כשינוי לא כחסר:

ומה שהקשה רו"מ על דעת הסוברים הובא בד"מ סימן קכ"ט דא"צ לכתוב שם כינוי אבות אפילו לכתחלה ממ"ש בש"ס דף ל"ה בגיטין מאחא בר הדיא דמתקרי אי' מרא דבע"כ קאי דמתקרי על שם האב ולא על שם הבעל מדלא כתבו תחלה ואין לומר דאחא

בר הדיא הוי שם אחד דנקרא כך דא"כ למה בגיטין דף וי"ו אמר רק בר הדיא אתיא גיטא וכו' הנה מלבד דאין זה קושיא דדלמא תרי בר הדיא הוי אחד נקרא רק בר הדיא ואחד נקרא אחא בר הדיא ואף אם אחד הוא אין ראי' דלפעמים מקצר הש"ס בלשון רק בגט מוכרח לפרש היטב. גם לפי הבנתו לא קשה דדוקא בשם לעז דהוי רק כינוי לבד בזה ס"ל דא"צ לכתוב כינוי האבות אבל שם האבות ממש שהם בלה"ק או תרגום בזה ודאי מודים דיש לכתוב כל שמות האב ג"כ ולכך אי' מרא הוי שם הקדש ולכך כתבו בלשון דמתקרי זה ודאי יש לכתבו עכ"פ לכתחלה ומלשון רש"י שכתב זה הוי חניכתו ולא כתב זה הוי חניכת אביו משמע דס"ל דהוי רק שם אחד וגם מלשון בר הדיא משמע כן דהרי מבואר ברמ"א סימן קכ"ט דאין לכתוב בר פלוני רק בן פלוני משמע נמי דהוי כך שמו ולא שם אביו הוא את זה ראיתי להשיבו מיד כאות נפשו למלאות בקשתו ומפני הטרדא לא הארכתי דברי ידידו:

שוב ראיתי בתשובת ב"א אה"ע סימן פ"ד שחולק על הב"מ בלי ראי' מכרחת ומ"ש ראי' מדברי הט"ז בשר שלום דמתקרי שלום י"ל דשר שלום הוי חד שם לכך הוי כשינוי בשם שלום בפ"ע משא"כ בשני שמות מחולקים דשר אינו שם בפ"ע רק בצרוף שלום והבן זה ועיין מ"ש בזה לק"ק סאדגארא ובארתי זה יותר. אעתיק כאן מ"ש בתשובה לק"ק יארמילינץ להרב מ"ו משה חיים אייטינגר אבדק"ק הנ"ל:

## שם סימן נה

נ"ה ע"ד אשר שאל באשה שמה מלידה טאבא רחל וכן הי' כתוב בכתובתה ועתה נקראת לבני משפחתה רק בשם טאבא אך לשכנים מוחזקת בשני השמות בזה צויתי לכתוב טאבא דמתקרי' טאבא רחל ועתה עמדו עליו מערערים לומר שהגט פסול כיון שנכתב בו שם שנשתקע והגאון מוהרא"ז זלה"ה בספרו טיב גיטין פוסל אם נכתב בו שם שנשתקע והאריך רו"מ בטעמו למה כתב כן: תשובה הנה גוף הדין בכותב שם שנשתקע אינו ברור לפסול ויש ראי' ברורה להכשיר מן הש"ס בגיטין דף פ' גבי הי' במזרח וכתב במערב דפריך הש"ס מאן כתב אלימא בעל היינו שינה שמו ושמה וכו' וקשה מהו פריך לימא דהי' במזרח מיירי בשינה ממש שלא הי' שם מעולם ושינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה הוי בהיותו באותו עיר רק דבעיר גופא הוי לה מתחלה שם אחר ונשתקע השם והוא כתב שם שנשתקע וקמ"ל דאף בזה פסול או נימא להיפוך דשינה שמו ושמה שם עירה ושם עירו הוי שינוי ממש והי' במזרח וכתב במערב הוי הכוונה אם הי' תחלה במזרח ואח"כ כתבו במערב וזכר שם מזרח שהי' בו תחלה והוי כשם שנשתקע נמי פסול ולא

הוי זו אצל זו כיון דמוכיח הש"ס אח"כ דבשינה שמו ושמה וכו' אף רבנן מודים מדלא ערבינהו ולתנינהו א"כ י"ל דסיפא מיירי בשינה ממש ופסול אף לרבנן ורישא מיירי בלא שינה ממש רק שכתב שם שנשתקע לכך פסול לר"מ לבד ומהו פריך היינו שינה שמו ושמה וכו' ובע"כ מוכח מזה דבכותב שם שנשתקע אפילו לר"מ אין סברא לפסול מכ"ש לרבנן ולכך הדבר צ"ע על פירש"י בפ"ב דשבת דס"ל אם כתב שם העיר שנשתקע פסול הגט קשה עליו טובא מן הש"ס הנ"ל דלשיטתו מהו פריך ולכך לפענ"ד יש ראי' ברורה להכשיר אפילו אם כתב שם שנשתקע לבד מיהו מה כחי להכריע נגד דעת רש"י מיהו גם מדעתו לא משמע רק אם כתב שם שנשתקע לבד אבל אם זכר גם שם העיקר אף שזכר גם שם שנשתקע אין ראי' לפסלו רק מלשון האחרונים משמע דס"ל לפסול אפילו בכה"ג מיהו נראה דהיינו דוקא אם נשתקע לגמרי אבל אם לא נשתקע לגמרי והשכנים עדיין קורין לה בשם זה כנדון שכתב רו"מ בזה ודאי לא נעשה נשתקע וראוי להזכירו ומכ"ש דאם זכרו לא מפסל בזה ואף אם גם אצל השכנים אין קורין לה בשם זה כלל מ"מ נראה דאם כתוב כן בכתובה לא נחשב נשתקע והיינו כיון דהכתובה קיימת אז כל שעה ושעה נחשב כאלו עתה נכתב מחדש וראי' לדברי דכל מה דקיים בכתובה נחשב כל שעה כאלו עתה נכתב ממ"ש ביו"ד סימן ר"מ בהגה"ה דבכתב אין לכתוב הכ"מ משום דכתיבתו מתקיימת לאחר יב"ח ומה בכך דמתקיים לאחר יב"ח הרי סוף סוף הוא כתבו תוך יב"ח ובע"כ דבכתיבה כל זמן שמתקיים הוי כאלו כתבו עתה מחדש ואף אי נימא דבשאר כתיבה לא הוי ככתבו כל שעה מחדש מ"מ בכתובה כיון דאסור לשהות עם אשתו בלי כתובה ואם היתה נאבדת כתובה זו הי' אסור לשהות עמה עד שיכתוב לה כתובה מחדש בזה ודאי כל זמן שכתיבה ראשונה קיימת נחשב כל שעה כאלו עתה כתב לה כן וקצת ראי' ממ"ש התוס' במנחות דדעת ר"א להיות החיוב לעשות הקשר בכל יום דכתיב וקשרתם לאות על ידך וקשה לדבריו מה יענה בסיפא דקרא דכתיב וכתבתם על מזוזות ביתך ובשערך יהי' מחויב לכתוב מזוזה בכל יום וגם במ"ע של כתיבת ס"ת דהוו החיוב לכתוב כ"א ס"ח דכתיב ועתה כתבו לכם את השירה הזאת יהו' מחויב לכתוב בכל יום לו ס"ת ובע"כ דכתיבה שאני דכל זמן שהכתיבה קיימת והוא מחויב לכתוב הוי כאלו עתה כתבה וכל שעה ושעה נחשב כאלו כתבה עתה וא"כ ה"נ לענין כתיבה נחשב כל שעה כאלו כתבה עתה ולא נחשב שם שנשתקע ובזה נדחה מ"ש בספר טיב גיטין בלקוטי שמות ס"ק ל"ט ראי' דלא מהני שם דכתיבה ממה דקיי"ל בשם שניתן לו מ"ח אם נשתקע דאין כותבין אותו ולפמ"ש לא דמי כלל כעוכלא לדנא דהתם נהי דניתן לו שם זה תחלה מ"מ אח"כ נשתקע ואין זכר לו עוד אבל זה כל מה שנכתב בכתובה והיא קיימת

הוי כל שעה כאלו עתה נכתב וכאלו עתה הוי שמה כן ובכה"ג ודאי ראוי להזכיר גם שם זה בלשון דמתקרי ואף מלשון הטיב גיטין לא נראה רק שאין צורך לכתבו אבל מ"מ אם כתבו אפשר דמודה בכה"ג דאינו מזיק ואף בנשתקע בלי כתיבה קיימת אין הכרח מדבריו שפוסל ואף אם פוסל היינו רק אם כתבו בתורת עיקר ולא בלשון דמתקרי ואף שמפורש בדבריו בלקוטי שמות שלו שפוסל אף בלשון דמתקרי שם מטעם אחר פסלו כיון שכתבו רק דמתקרי דניאל ולא דוד דניאל א"כ בזה הוי ממ"נ אם בתר השתא אזלו אין לו שם דניאל ואם בתר מעיקרא הי' לו ב' שמות יחד ואיך כתבו חצי השם כן מוכח שם להדיא בס"ק ל"ג שמה"ט פסלו אבל אם הוי כתבו דמתקרי דוד דניאל הי' מודה דכשר בלשון דמתקרי עכ"פ ובפרט אם כתב כן בכתובה והכלל כך הוא דהנה גבי גט יש שני ענינים פסולין יש דהוא פסול דהוי שקר באמת ויש שאינו פסול רק מחמת דמחזי כשקרא והרואים יאמרו דאין זה המגרש ולכך אם כתבו בעיקר השם שם שנשתקע אז הוי שקר באמת כי אין זה שמו אבל אם זכור הוא בכתובה אז עדיין לא נעקר שם זה ממנו ואינו שקר ממש אך עכ"פ מחזי כשקרא דהעולם אין יודעים דנכתב כן בכתובה ויאמרו דאין זה המגרש אך לפ"ז אם כתבו בלשון דמתקרי הנה בלשון דמתקרי אף אם לא הוי לו שם זה מעולם לא מחזי בשקרא כיון דכה"ג כותבין אפילו על מיעוטא דמיעוטא הקורין לו כן כותבין דמתקרי א"כ יאמרו דאולי יש מיעוטא שקורין לו כן ולכך בשביל לשון דמתקרי לא מחזי כשקרא לומר דאין זה המגרש רק כה"ג אם אין לו שם זה פסול מכח דהוא באמת שקר א"כ תינח אם לא נכתב בכתובה כן אבל אם נכתב כן בכתובה כשר ממ"נ דשקר ממש לא הוי כיון דהכתובה כרוכה ומונחת לפנינו לא נעקר ממנו שם זה ולשמא יאמרו דאין זה המגרש ומחזי כשקרא אין לחוש דהרואה יאמר אולי יש מיעוטא שקורין לו כן ובלשון דמתקרי לא מחזי כשקרא ולכך אף אם פוסל הגאון הנ"ל בדעבד אם זכר שם הנכתב בכתובה היינו רק אם כתבו בתורת עיקר דאז כיון דבכזה אין כותבין רק היכי דהרוב קורין כן הוי עכ"פ מחזי כשקרא שיאמרו אין זה המגרש אבל בלשון דמתקרי כשר דאף אם פוסל אף בלשון דמתקרי בשם שנשתקע היינו אם אינו כתוב בכתובה דאז נהי בלשון דמתקרי ליכא חשש מחזי כשקרא ולא יאמרו אין זה המגרש כיון דאפשר שיש מיעוטא שקורין לו כן מ"מ הרי הוי באמת שקר גמור כיון דנשתקע הוי כאין לו שם זה כלל אבל באם כתוב כן בכתובה והוא כתבו בלשון דמתקרי כשר ממ"נ דלפי האמת לא נעקר שם זה כיון דנכתב בכתובה ולמחזי כשקרא לומר אין זה המגרש בזה ליכא חשש זה כיון דכתבו בלשון דמתקרי לכך כה"ג נראה דלא די דאין לפסול הגט מכח זה רק גם דאף לכתחלה שפיר עביד לכתוב כן. ועוד הוי נראה לחלק בין שם

הבעל לשם האשה ובשלמא בשם הבעל אין הכתובה מחזקת שמו לומר דהוי שמו גם עתה כן ולא נשתקע כיון דאין הכתובה בידו ואין מתוכו מוכח דזה הוא אולי על איש אחר נכתב ולכך נהי דכבר נכתב בכתובה הוי רק כאלו נתנו לו שם מ"ח ואז הוי שמו כן אבל לא מהני זה להחזיק לו תמיד שם זה אבל בשם האשה כיון דהיא מוחזקת בכתובה כן ותפיסתה מוכחת עלי' דשלה היא בזה כיון דנכתב כן בכתובה הוי כאלו כל שעה הוי שמה כן ומועיל זה שלא יהי' נעשה נשתקע כלל ובזה הסברא ישבתי מכבר דעת רבינו יואל הובא במרדכי דס"ל אם לא כתבי שמו ושמה אינו פסול רק מדרבנן ותמהו עליו מן הש"ס גבי ההוא דעל לבי כנשתא ונטל ס"ת וכו' דאמרינן שם למאי ניחוש לה אי משום דלמא אקדים מעיקרא פשיטי לספרי הא בעינן שינה שמו ושמה וליכא א"כ משמע דאין בו חשש גט כלל מן התורה וישבתי בזה דעיקר הטעם דס"ל לר"י דלא בעינן שמו ושמה מן התורה היינו מכח דתפיסתה מוכחת עלי' דשלה היא ולכך תינח אם אין כתוב בו רק הגט שייך לומר תפיסתה מוכחת עלי' אבל התם דנטל כל הס"ת ונתן לה א"כ בזה מתפיסת ס"ת ליכא הוכחה דניתן לה לגירושין והיכי דלא שייך תפיסתה מוכחת עליו בעינן מן התורה שמו ושמה ויעו"ש והארכתי בזה בתשובה מכבר ולכך כיוצא בזה אני אומר כאן דאף אם נודה דשם הבעל לא מהני אם כתוב בכתובה להוציאו מידי נשתקע היינו מכח דהוא אינו תפוס בו ואין תפיסתו מוכחת עליו להיות כל שעה כאלו עתה נקרא בשם זה אבל בשם האשה דתפיסתה מוכחת עלי' דשלה היא בזה שם הכתוב בכתובה עושה להוציאו מידי נשתקע וז"ב ונכון בסברא. ויש להשוות בזה דעת האחרונים ואין פנאי להאריך בזה וגם א"צ בזה לאריכות בדבר שאין לו שורש בש"ס ופוסקים ואדרבא מן הש"ס נראה להכשיר ולכך נהי דלכתחלה נראה דאין לכתוב כדי שלא ליתן פה למערערין ונוקפין אשר רואים בספר בלי שום לב להבין שורש הדבר וכיון דכשר בלי זה למה ליתן פ"פ לבע"ד לחלוק עכ"פ אם עשה כן ודאי דכשר ואין לערער ולהוציא לעז על הגט וא"צ ליתן גט אחר כלל וזה דין אמת לפענ"ד והוא ברור ועיין מ"ש לקמן בעזה"י בתשובה לק"ק ליטניוויץ ובתשובה לק"ק חאראסקאב ייע"ש. אעתיק פה מ"ש לראדיזיץ להרב מו"ה ישעי' מ"מ דשם:

## שם סימן נו

נ"ו מכתבו קבלתי רגע זו והנני משיבו מיד מה שהרב מתפאר שכתבתי לו שכהוגן עשה לכתחלה זה אינו אמת כי אני כתבתי לו רק שהגט כשר ואין להוציא לעז עליו אבל

לכתחלה כתבתי לו דהו"ל לכתוב אליהו לבד וכל זה כתבתי לו בקיצור רק שורות שתים כדרכי כי אין דרכי להאריך במה שאין לו שורש בש"ס וראשונים:
והנה בדיעבד ודאי כשר הגט דאף להמחמירין דבעינן ב' גיטין כתבנו בכמה דוכתא דהיינו רק לכתחלה ואז כיון דמתחלה אין נותנין הגט לחלוטין רק על הספק לכך נחשב הכל לכתחלה אבל אם נתנו הגט אדעתא שיהי' כשר בזה לבד אז כיון דנעשה מעשה הוי דיעבד וכל דבדיעבד כשר אין להוציא לעז וליתן עוד גט שני וכאן בנ"ד מכ"ש דהוי כן כיון דנכתב בו אליהו דמתקרי אלי' מה יועיל גט שני ממ"נ אם נקרא אליהו הוי אלי' שינוי השם ואם נקרא אלי' הוי אליהו שינוי השם ומה נתקן בגט שני ולפסול לגמרי הראשון ודאי הוי דיעבד ממש ובדעבד כשר כך ובפרט דבאמת למאי ניחוש לי' אם שמו אליהו מ"מ אין בהך דמתקרי אליה שינוי כיון דסוף סוף נקרא אלי' והוי שם שהכל קורין בו ועכ"פ לא כתב שקר ואם הוי שמו אלי' מ"מ כיון דעולה לתורה בשם אליהו אין זה שינוי דאף שכתבו בשם הנ"ב דאין לסמוך על קריאת הש"ץ היכי דהוי מפ"ע של החזן לא מן הבע"ד הנה זה הוי רק לאם באנו לכתוב רק אותו השם שהחזן קורא ולא שם שנקרא בפי כל אז אנו צריכין לדין דהוי זה עיקר שמו מלידה לכך אנו צריכין שיהי' עפ"י הבע"ד דבלא"ה אין מדעת הש"ץ ראי' אבל אם כתב גם שם אלי' א"כ לו יהא דלא הוי שמו אליהו מן העריסה מ"מ כיון דעכ"פ הוחזק עפ"י הש"ץ להיות נקרא כך לתורה והוא שמע ושתק ולא מיחה א"כ לא גרע מהוחזק בשם אחר אפי' הוא טפל נמי צריך לכתוב שניהם ומכ"ש דאם כתבו אינו פוסל לכך בגט הזה דנכתב אליהו דמתקרי אלי' אין מקום לערער עליו בדיעבד ובודאי כשר הוא דאף אם הקדים שם הטפל לעיקר נמי כשר ומכ"ש בזה דעלי' לתורה הוי כך ובודאי לכתחלה כיון דיצא מפי האחרונים לכתוב אליהו לבד או ליתן ב' גיטן כן הו"ל לעשות אבל בדיעבד ודאי כשר וחלילה להוציא לעז עליו, ומה שתמה על מה שהשבתי להרב ואני הבטחתיו שלא אשיב רק כשיהי' לפני גם הצד השני הנה אני זוכר מזה אך זה בשאלה דאפשר להשתנות כגון בנדון שכתבנו עליו אז בנדון הקורקבן אבל באליהו דמתקרי אלי' ידעתי כי אין השינוי שכיח בו ומה אפשר לשנות בזה גם הוא שאל רק אם הגט כשר ובזה ידעתי גם ידעתי כי אין מקום לפסלו בדיעבד לכך השבתיו בקיצור נמרץ וכתבתי לו דלכתחלה הו"ל לכתוב אליהו לבד ז"ז אין להאריך במקום שאין הנושא סובל. דברי ידידו אעתיק פה מה שהשבתי לק"ק טרנפאל:

## שם סימן נז

נ"ז הנה ע"ד שאלתו באשה אחת מנשי בני קהלתו נתגרשה בק"ק מקולינץ ושאלו הב"ד והרב לבעל מה שמו והגיד ששמו דוד וכתבו בהגט כך ועתה הגיע מכתב מבעל האשה הזאת ששמו חיים דוד ובכיון שינה שמו למען יוכל אח"ז לגבות ממון שלו אשר נשאר ת"י האשה וביותר שמסר מודעא מקודם שיעשה כן וכו' עכת"ד הנה יפה דן ויפה הורה רו"מ שהגט כשר בלי פקפוק כיון דהרב מהוסאטין כתב שזה י"ב שנה נקרא שם ועולה לתורה בשם דוד לבד ובאמת א"צ לעדות הרב כי אנכי הרואה באגרת של המגרש שכתב לדיינים דק"ק טרנפאל וכתב ביום א' בלק כתב שם שזה עשרים שנה שהוא בהוסטאן ושינה שמו להיות נקרא דוד לבד מחמת שיש שם סנדלר אחד ששמו חיים דוד לכך שינה שמו לדוד בלבד הרי הודה שזה עשרים שנה נקרא דוד לבד ולדעתי הי' אפשר לחוש להיפוך אם הי' כותבין חיים דוד דהוי כשם שנשתקע דפסול ואין לך שם שנשתקע דוד לבד ולכך אם כתבו רק דוד ודאי יפה עשו ומכ"ש דאין לפסול בזה הגט בדיעבד כיון דבמקום דירתו נקרא בפי כל רק בשם זה לא גרע מחניכה שהכל קורין בו ולית דין צריך בושש וחשש כלל ואין צריך בזה לאריכות:

ומה שחשש רו"מ מכח המודעא הנה בזה נמי פשיטא דאין בו ממש דלא מבעי' לפי האמת כיון דאנחנו עושין ככל הדעות ומתנין אומר שמבטל כל דבר שגורם ביטול הגט וכן פוסל כל העדים שיעידו על המודעא א"כ יצאנו כל החששות ומהני הן להרמב"ם הן להרשב"א ומה גם לדידן שמטילין חרם על כל מי שיודע פסול בגט וא"כ אמרינן דכל אדם יש לו, חזקת כשרות ואין אדם מע"ר ובודאי גמר בלבו שמבטל כל המודעות באמת ואף שאומר אח"כ שלא גמר בלבו אינו נאמן ובזה אזיל לי' אף מה שמקהו בזה אקהייתא בספר בית מאיר מ"מ זה ודאי מהני ובלא"ה אף הב"מ אינו חולק לדינא רק דרך קושיא כותב כן אבל לדינא אין בידו לחלוק על המפורש בראשונים להיפוך. ובר מן דין אף בלי הביטולין אין כאן בית מיחוש מתרי טעמי אחד דנראה דגוף המודעא אינו כדין דהנה אם מוסר מודעא בגט צריך שיאמר מפורש דגט זה שאני כותב לאשתי בטל הוא אבל כל שאינו מזכיר כן אף שאומר להם שמוסר מודעא ושידעו דהגט שיתן הוי מחמת אונס לא מהני ואין זה רק כגלוי דעתא בגיטא דלאו כלום דו"ק בלשון הרמב"ם והטור והפוסקים שכן הוא ייע"ש ולכך הנה בלשון הבעל בשני המכתבים שזכר בהם לשון המודעא לא נזכר בו לשון זה רק שאמר להם שידעו דמחמת אונס הוא עושה כן וזה לאו כלום הוא ועוד דאף אם הוי במ"מ זו ממש מ"מ כל שאין העדים לפנינו אין לנו לחוש לכך וכבר כתבנו בזה בתשובה זה איזה שנים לק"ק אושטציא באריכות דזה אינו

נופל בכלל איכא לברורי דקיי"ל בעלמא דצריך לברר דכאן כיון דחזקה דאין אדם מע"ר אלים טובא דאפילו במקום מגו אינו נאמן לכך ה"נ כיון דמטילין חרם כל מי שיודע פסול בגט והוא לא אמר שיש לו ערעור בדבר לכך אינו נאמן כלל ואין לנו לחוש לדבריו כלל והוי כלא אמר כלל שמסר מודעא דודאי אין לנו לחוש שמא מ"מ כן ה"נ אף דאמר שמסר מודעא הוי כלא אמר ואין לנו לחוש לזה כלל ואין חיוב עלינו אין בזה חשש כלל כיון דמבטלין כל העדים וכו':

והנה בהיותי בזה עלה בלבי הערה אחת דקשה להרשב"א דס"ל דפוסל כל העדים שיעידו על המודעא למה בשולח גט ביד שליח ובטלו דס"ל לרשב"ג דבטלו אינו מבוטל וקשה קושיות הש"ס ונצטרך לומר מכח דכל המקדש וכו' ואפקעינהו רבנן לקדושין מיני' ומ"ט לא עשו טפי תקנה שכל השולח שליח לגרש יפסול כל העדים שיעידו על הביטול שלא בפני השליח ויועיל זה מדין תורה ולא נצטרך להפקיע הקדושין:

והנה לכאורה עלה בלבי ליישב זה עפ"י מה דהוי קשה לי מריש למה יועיל מה שפוסל העדים שיעידו על המודעא מה מהני פיסול שלו לענין איסור ובשלמא לממון א"ש דאדם נאמן אל עצמו יותר מק' עדים אבל לאיסור מה מהני הודאתו ופסולו להתיר איסור והוי ניחא לי די"ל כיון דפוסל כל העדים אז אנן סהדי דהוא עצמו גומר ומגרש בלב שלם ומבטל הכל בלב שלם. והנה שוב עיינתי בב"י ומצאתי שת"ל הרשב"א בעצמו כתב הך קושיא והך פירוקא ות"ל כונתי לדבריו ולפ"ז הוי מיושב קושייתי דתינח למפרע מהני פסול העדים אבל למה שיבטל אח"כ מה מהני שיפסול העדים הרי לענין האיסור לא מהני פסול שלו וגמר בלבו לא שייך בזה דסוף סוף אח"כ חוזר בו ומבטלו וא"ש אך באמת אתי היתה תירוץ הרשב"א הנ"ל דקשה אם מצד דעתו אתינא עלה קשה הרי בלא"ה הוא מבטל כל הביטולין שעשה תחלה ואעפ"כ אף שמבטל כל המודעות ס"ל להרשב"א דאינו מועיל זה א"כ מה מועיל מה שפוסל כל העדים לומר דמתוך כך גומר בלבו הרי בלא"ה אומר כן ולא מהני ואמרינן דהכל הוי מחמת אונס ולא גמר בלבו א"כ ה"נ מה שפוסל כל העדים:

ומ"ש הרשב"א בזה כיון דיודע דעכ"פ לא יוכל לערער בב"ד עליו אף הוא גומר ומגרש דבריו תמוהין בזה אחר נשיקת עפרות זהב לו למה לא יוכל לערער אם נימא דבאמת לענין איסור לא מהני פסול שלו א"כ נהי דהוא שתק אנן מי שתקינן ובלעדו כל זמן שיבאו עדים ויעידו שמסר מודעא אנן נערער וסופה להצטרך לכהן לבקש ממנו גט אחר וגם הוא לא גרע מאחר אם לענין איסור לא מהני פסול שלו כל שיודע בעדים הללו יוכל לבא ולערער סוף דבר לא זכיתי להבין דברי הרשב"א בזה. ואשר לדידי הוי חזי

בטעם הדבר הזה הוי נראה דמזה יהי' ראי' לדעת הלבוש בתשובת מהר"מ לובלין סימן קכ"ג שדעתו בגט ש"מ שניתן לגרש רק עבור שלא תזקק ליבם אם עמד הבעל אין בידו לפוטרה בגט אחר כיון דעכ"פ כבר נתגרשה ממנו ומ"מ לעלמא אסורה כיון דלא הוי רק כדי שלא תזקק ליבם ואין לה תקנה בגט שני רק שתחזור ותנשא לו ייע"ש בסימן קכ"ג. וא"כ י"ל ה"נ בזה אם פוסל כל העדים שיעידו על המודעא א"כ לגבי נפשי' היא כמגורשת והוי כאלו נסתלק הוא ממנה וכאלו לא היה בעלה ומ"מ לעלמא אסורה דלגבי עלמא הוי עדים מעלי' ודינה כאשת איש מיהו הוא אין יכול עוד לגרשה דלגבי' הוי כאשת איש דעלמא וכחו כבר נסתלק ממנה כיון דלגבי' כבר נתגרשה ממנו בגט הראשון דלו לא מהני מודעא זו ולכך אין לה תקנה כלל רק שתחזור ותנשא לו ולכך א"ש בזה כיון דקיי"ל לא מקדים אינש פורעניות לנפשי' ואם הוי דעתו לישאנה שנית לא הוי מגרשה ואם היא כופים אותו לגרשה נמי אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת ואין דעתו שישאנה שנית רק אם לא פסל העדים אמרינן דדעתו להוציא ממנה ולחזור ולגרשה כיון דיועיל גירושין שלו אבל בזה כיון דלא יועיל עוד גירושין שלו א"כ לא תתן לו ממון בחנם עבור שקלקלה ושוב אמרינן דאין אדם חוטא ולא לו ובודאי גמר וביטל באמת המודעא דאינו עשוי לקלקלה לעולם ולכך אנן סהדי דגמר וגירש וביטל המודעא כן הוי נראה לפום רהיטא וראה זה ענין חדש הוא ועדיין לא קבעתי בו מסמרות וכתבתיו רק דרך הערה בעלמא אחר שעלה כן ברעיוני לא נמנעתי להעלותו בכתב ועוד חזון למועד אי"ה:

ונחזור לענייננו דהדין דין אמת וברור בלי פקפוק דהגט כשר וכל המערער עליו מהיום נידון כמוציא לעז על הגט רק מ"ש רו"מ דהבעל שוי' נפשי' חד"א ואסור לישא אשה זו לא נהירא לי כלל חדא כיון דלפי דברינו אף לפי דבריו הגט כשר א"כ פשיטא דלא שייך בזה שוי' אנפשי' חד"א רק אף גם לפי דבריו הוי הגט פסול או בטל ואינו כשר רק מכח דאין אנו מאמינין לו מ"מ נראה בכה"ג לא שייך חרגמ"ה דהוא לא גזר רק היכי דאגידה בי' ולטובתה לתקנות בנות ישראל עשה כן אבל כל היכי דלא אגידה ביה והיא מותרת להנשא פשיטא דאין עליו איסור ב' נשים ומותר לישא אשה אחרת דהגע בעצמך באומר לאשה קדשתיך והיא אומרת לא קדשתני דהיא מותרת האם נאמר דהוא אסור לישא אשה לדידן מכח חרגמ"ה וכל כה"ג לא הוי שתקו הפוסקים מלבאר זה בע"כ דזה אינו דבכה"ג לא גזר ר"ג לכך הדין העולה מזה שהיא מותרת להנשא והוא מותר לישא רק אם יערער נדון כמערער על גט כשר ז"ז אין להאריך דברי ידידו:

ומ"ש לעיל בנדון המודעא הן אמת דמדברי הרמב"ן הובא בקצה"ח סימן ר"ה מוכח בתירוץ אחד להיפוך דמהני מודעא בלא ביטול מ"מ בדברי הרמב"ם ובפרט בלשון הטור

למעיין בו מוכח להדיא להיפוך דאף באומר אנוס אני בעינן נמי לשון בטול ודוק היטב שם. והנה בנדון אשר כתב רו"מ שבקושייתו על הרשב"א כבר הרגיש בספר מכתב מאליהו הנה הספר הזה אינו בידי ולא ראיתיו ובנדון מ"ש על מ"ש שאם לא זכר בלשון בטל הגט לאו כלום הוא ע"ז כתב שמדברי הרמב"ן שהביא הקצה"ח סימן ר"ה מבואר להיפוך הנה באמת אף אם מבואר שם להיפוך אין נ"מ מזה לדינא כיון דלשון הרמב"ם מורה להיפוך ובפרט למעיין בלשון הטור סימן קל"ד שם מבואר יותר להיפוך דאף באומר שהוא אונס בעינן שיאמר לשון בטל ובלא"ה לא מהני וגם הרמב"ן כתב כן רק בתרוץ אחד אבל בתירוץ קמא לא ס"ל כן ועוד נראה אף לדעת הרמב"ן בזה"ז דברינו נכונין דהנה זה מודה הרמב"ן דלשון מודעא זו כל דלא זכר לשון בטל הוי רק גילוי דעתא בגיטא רק דלכך מהני בזה מודעא דס"ל להרמב"ן וכדמוכח מהש"ס פ"ג דב"ב דגט דינו כמו מתנה וממילא בידעינן באונסא אף בלי מודעא בטל רק אז הוי צריך לדעת באונסא אבל אם חסר מודעא ואמר שהוא אונם בזה לא הוי אמירתו לבטל הגט רק אמירתו מועיל דאף דלא ידענו באונסו הוי כאלו ידענו ונאמן הוא בכך דהרי בידו לבטלו בפירוש או שלא לגרש וא"כ נאמן הוא שהוא אנוס וכיון שכן הוא שידענו באונסו ובידענו לו יהא דלא מסר מודעא בטל הוא ולפ"ז תינח בדין הש"ס דהוי בידו לגרש בע"כ ולכך נהי דע"י הגט נפטר משאר כסות ועונה והתוס' הקשו באמת בב"ב דף מ"ח למה לא הוי גט כזביני מה"ט אך עיקר הטעם הוא כיון דבידו לפטור כל שעה מזה ולגרשה בע"כ לא נחשב נהנה בפטור זה ולא הוי כזביני רק כמתנה ובמתנה בידעינן באונסא אף בלי בטול בטל הוא אבל לדידן דאין מגרשין בע"כ רק מרצונה והוא אגוד בלי לישא אשה אחרת רק ע"י גט זה ואין בידו לעשות כן בלתי הסכמתה ורצונה בזה הוי ודאי כתלוה זבין ולא מהני אונס רק ע"י מסירת מודעא ממש כדין מכירה ושוב לא מהני בזה המודעא דהוי כגלוי דעתא בגיטא דלא מהני ומודה בזה הרמב"ן דלא מהני לדידן מודעא רק בלשון בטל ולא כתב הרמב"ן כן רק בביאור לשון הסוגיא ולא לדידן ואם כי אין לסמוך על מ"ש בזה לדינא להכשיר גט מעושה שלא כדין בזה"ז מ"מ לענין מודעא בלי לשון בטל דבל"ה מוכח מלשון הרמב"ם והטור דלא מהני בלי לשון בטל בזה יש להשוות דעת הרמב"ן דגם הוא מודה בזה לדידן ולמעט במחלוקת עדיף ולכך אף אם אירע בגט שלא בטלו כל המודעות מ"מ אם מסר מודעא ולא אמר לשון בטל ולא ידענו באונסו נראה דהגט כשר לכ"ע מטעם שכתבתי בתשובה הראשונה וז"ב לפענ"ד ז"ז אין להאריך:

## שם סימן נח

נ"ח הנה בשם בער דפעם נקרא בער ופעם בעריל איך לכתוב בגט הנה בחבורי מכבר מפ"ת אות זה כתבתי דאם כתב בערע לשם בעריל הוי כשינוי השם וכתבתי דיש לכתוב בעריל אך כעת נחמתי אחרי ראותי כי בשם גד המכונה גאדיל כתב הב"ש דא"צ לכתוב המכונה גאדיל אם נקרא בקמץ וכן שם כתב בשם דן המכונה דעניל דא"צ לכתוב דעניל דאריכות השם הוי כקיצור השם ובע"כ דאינו דומה לשם ואלק המכונה ועלקיל דיש לכתוב ועלקיל אם נקרא כך בפניו דהתם הוי שינוי נקודות דואלק הוי בקמץ או פתח ושם ועלקיל כיון דהוי בעי"ן נקרא בסגול אבל גד וגאדיל בקמץ הוי נקודה אחת לכך א"צ לכתוב גאדיל ולבי אומר לי שבדן דעניל הוי ט"ס בב"ש מ"ש בעי"ן דעניל דבעי"ן הוי הקריאה בסגול א"כ מ"ט צריכין לכתוב ועלקיל וא"צ לכתוב דעניל ובע"כ הגרסא צריך להיות דאניל באלף ואז כיון דהנקודות שוין הוי כמו גד גאדיל ועכ"פ היוצא מזה דבער בעריל ודאי הוי הנקודת שוין לכך א"צ לכתוב שם בעריל ועכ"פ נ"מ היכי דיש ספק בשם בעריל יש לכתוב בער לבד ואין בזה שום חשש ובפרט דבדעבד ודאי כשר בשם בער וכמ"ש הב"ש בשם שרה שארקה והרבה מזה והוא ברור ונכון לפענ"ד:

## שם סימן נט

נ"ט הנה ע"ד אשר שאל בשם מרגלא איך לכתוב אם בה"א בסוף שיוצא משם הקודש מרגליות או הוי באלף דהוי שם תרגום כמו מרגלא בפומי' וכו' הנה לא ידעתי אנה מצא שתיבת מרגליות הוי שם הקדש לא מצינו שישתנה שם מרגליות למרגלה דשם זה לא נשתנה מרבים ליחיד רק הוא ענין שוה תמיד ולרבים נאמר מרגליות הרבה ולאחת יאמר מרגליות אחת אבל לא ישתנה השם ממרגליות למרגלה ובש"ס מצינו לפעמים מרגניתא והוא ג"כ באלף בסוף והנה מצינו בש"ם יבמות דף פ"ה ע"ב תרוייהו לישנא התם הוא מרגלה והכא היא מרגלא לי' הרי דמן זכר לנקבה שהוא מרגיל אותה נאמר בה"א בסוף והיכי דהוי מנקבה לזכר אמר באלף בסוף שהיא מרגלא אותו ולכך בשם נקבה יש לכתוב באלף בסוף ואמת דמצינו בלשון נקבה רגילה בה"א אך זה הוי בלשון רגילה דהוי מקור אבל לשון מרגלא דהוי פועל יוצא לאחרים שייך באלף בסוף ולכך דעתי שיש לכתוב באלף ומחמת גודל טרדתי קצרתי דברי ידידו אעתיק באן מ"ש בתשובה למדינת אזגאדן לק"ק סיגוט להרב מוה' יוסף שטערין מו"צ דעם:

## שם סימן ס

ס ע"ד אשר שאל בשם חניה שציוה רו"מ לכתוב בה"א בסוף וערערו עליו ורו"מ כתב שהוא נגזר משם חנה. הנה מה דפשיטא לי' לרו"מ דהוי משם חנה מבעיא לי טובא דלדעתי אפשר דהוי משם חנניא המפורש בקרא ובדברי חז"ל בכמה דוכתא רק כיון דלפעמים קוראים שם נקבה בשם זכר לכך קראו לה בחד נו"ן ולפ"ז יש לכתבו באלף. מיהו כיון דהוי ספק אם אלף או ה"א יש לכתוב בה"א דמעלין בקדש ולא מורידין ואף דהוי ה"א ויו"ד יחד מ"מ הוי כשם סאירה דהוי בה"א כמ"ש בספר טיב גיטן אות סמך ושם שריה בדברי הימים והרבה מזה וגם אם הוי ראוי לכתחלה לכחבו באלף מ"מ אם שינה כשר כיון דהוי באותיות המתחלפין והיכי דאינו ניכר במבטא ודאי דכשר באותיות המתחלפין עיין סדר גיטן בשמות אנשים בשם גרשון ובטיב גיטן שם לכך ח"ו לערער על הגט והמערער נדון כמוציא לעז על הגט ז"ז אין להאריך דברי ידידו עוד להנ"ל:

הנה מכתבו קבלתי בחוה"מ העבר ולא הי' לי פנאי להשיב עד היום. והנה בדבר שם האשה חניא כבר הודעתיו שלדעתי הדבר ברור שיש לומר שנגזר משם חנניא כי נקבה תסובב גבר וה"ה להיפוף א לדעתי הי' הדבר פשוט שחנניא יש לכתוב באלף כאשר הוא בש"ס ברוב המקומות לכך הוי הדבר פשוט לי שגם חניא יש לכתוב באלף כאשר נגזר זה מזה אך כעת עוררני רו"מ דבחנניא גופי' דעת הטיב גיטן לכתוב בה"א בסוף כמ"ש במקרא בחמ"ו וא"כ לפ"ז ודאי יפה עשה רו"מ שכתב חניה בה"א בסוף כי לפי דעת הטיב גיטן בחנני' ה"ה בחניא הוי כן אם כי לדעתי נראה דגם חנניא יש לכתוב באלף בסוף כאשר הוא ברוב המקומות וזה הוא העקר בעיני כי הוא מחמת דמצינו בשם חנניה בה"א שהי' רשע והיינו חנני' בן עזור ולא מסקינן בשמי' לכך כדי שלא לטעות בין חנני' לחנני' עשו רמז לקרוא לחנניא באלף לרמז דנקרא ע"ש הצדיק כדרך הצדיקים שממעיטין עצמן כמשחז"ל בפסוק כי אתם המעט מכל העמים בשביל שממעיטין א"ע לכך הוי לסימן שנקרא ע"ש הצדיקים ולכך כותבין באלף ולכך לדעתי יש לכתוב חנניא באלף וכן חניא כי תלוין זה בזה אך רו"מ שכתב בה"א ודאי יפה עשה לפי דעת הטיב גיטן דגם חנני' יש לכתוב בה"א ה"ה בחני' הוי כן כנלפענ"ד נכון ז"ז אין להאריך דברי ידידו אעתיק פה מ"ש בתשובה להב"ד דק"ק בארדיטשוב:

## שם סימן סא

ס"א ע"ד השמועה לא טובה אשר שמעתי אשר נעשה בק"ק בארדיטשוב באחד שגירש את אשתו וכתבו שם אביו על פיו וכתבו נפתלי דוב בעריש וכן הי' נכתב בהתנאים

והכתובה ואבי המגרש הי' שם בעת התנאים והכתובה ואחר נתינת הגט מערער הבעל ואומר דשם אביו לתורה ולחתימה ישכר בעריש ואח"כ בא אביו לשם ואומר דלחתימה חותם רק בעריש רק לתורה נקרא ישכר בעריש והנה העולם הבינו מבין ריסי עיניו כי לחתימה חותם דוב בעריש רק לתורה נקרא ישכר בעריש כן תוכן המעשה:

והנה אלי דבר יגונב ותקח אזני שמץ מנהו ולגודל רעת המגרש אשר לא טוב עשה בעמיו מצאתי את ידי לכתוב שורות שתים דעתי המעוטה בזה והיות כי אין לי פנאי להאריך כעת בפלפולים ובפרט בדבר שכתבנו בזה בעזה"י פעמים רבות בארוכה ופעם אחת אירע בק"ק סטאניסלאב שינוי בשם אבי המתגרשת וכתב הרב הגאון דשם להגאון אמתי בלבוב והכשירו וכתב לצרף עוד אותי וכתבו גם אלי ואני ערכתי בזה תשובה באריכות והמתקנו סוד בעזה"י להקל במקום עגון בשינוי שם אביו והנה נדבר במעלות הנוספות כאן במקום הזה הנה ידוע דעת הלבוש דס"ל היכי דחסר כשר גם שינוי אין פוסל בו והרבה אחרונים חולקים ע"ז ובראשם הצמח צדק בסימן פ"ג והנה בנ"ד יש כמה מעלות במקום הזה לומר דאף הצמח צדק מודה בזה. בראש י"ל כיון דודאי הי' שם המגרש זמן מה והי' עולה לתורה בשם אביו דוב בעריש והוחזק שם למ"ד יום ונהי דאין בידו להחזיק שם אביו בלי דעתו כאן שאני כיון דאביו ראה בתנאים ובכתובה ושמע כן שהעלה שמו כך ושתק הוי שתיקה כהודאה דמיא בכה"ג והסכים על כך לשנות את שמו והוי כאלו אביו בעצמו הוחזק בשם זה וא"כ כיון דהוחזק אביו במקום הזה של כתיבה ונתינה בשם זה די בזה ועוד כיון דנכתב כן בהתנאים וכתובה והכתובה הוי לשון העדים ובלשון העדים דעת הרשב"א וקיי"ל כן בחו"מ סי' מ"ם ובאה"ע סימן ג' דודאי אכולה מלתא קמסהדי וא"כ ה"נ כיון דכתבו דשם אביו הוי ישכר בעריש אכולה מלתא קמסהדי ואין לומר כיון דמותר לכתוב שם אביו עפ"י עצמו לא שייך לומר אכולה מלתא קמסהדי ז"א דהרי הרמ"א כתב כן בסימן מ"ט על יוסף בן שמעון שליטא או נרו דהוי לזה שאביו חי והרי על אביו שהוא חי ודאי דמותר לכתוב עפ"י עצמו דלא גרע משמו ואעפ"כ בסתמא אמרינן דאכולה מלתא קמסהדי מכ"ש בזה ומכ"ש לדעת הש"ך וב"ש סימן ג' דמפרשי דמה דמבעי' בש"ס אי אכולה מלתא קמסהדי או אמנה שבשטר קמסהדי הוי רק אם מעידין שיודעים שהוא כהן או מוחזק לכהן אבל על מוחזק ודאי מעידין ומזה למד הש"ך ה"ה לענין יוסף בן שמעין שליטא הוי כן א"כ ה"נ כיון שכתב כן שמו בכתובה הוי כאלו העידו שמוחזק אביו בשם זה ובגט די במוחזק לבד. ושוב אחר הימים ראיתי שהרגיש בדרך זה בתשובת שער אפרים סימן קי"ח ייע"ש ות"ל כוונתי לדעתו ועיין מ"ש בזה בתשובה לק"ק ראזיל סמוך לק"ק סטריא לקמן בחבור זה:

ועוד דמה דבעינן בשם שיחזיק עצמו למ"ד יום היינו בקריאה לבד דבזה י"ל דפחות משלשים יום י"ל דמקרה הוא דמשנה שמו אבל אם כתוב כן בשטר והשטר נעשה לימים הרבה ויודע שהשטר נעשה ע"ד כן למען יעמוד ימים רבים ודאי הוי חזקה בכתיבה זו והוי כאלו הי' מוחזק כאן למ"ד יום ועיין מ"ש לק"ק יארמילינץ לעיל בחבורי זה דכתיבה הוי ככותב כל שעה ואין לומר דמה בכך דהחזיק עצמו כן אולי שקר אומר זה אינו חדא דא"כ גם ביוסף בן שמעון שליטא נמי נאמר כן ולמה מהני שם העדאת עדים להש"ך ובלשון עדים אף להרמ"א מהני ועוד כיון דהי' אביו שם בשעת כתיבה כבר כתבתי דהוי כמוחזק מפי עצמו מדראה ושתק ושתיקה כהאי ודאי כהודאה דאין האדם עשוי לראות שינוי שמו וישתוק:

ועוד בר מן דין ומן דין נראה דאף הצמח צדק יודה בנ"ד. אחד דהרי הביא שם דעת מהרא"י שמתיר ג"כ בשינוי שם אביו רק שכתב הצמח צדק באות ד' די"ל דהתם מיירי דהבעל גרשה בעצמו אבל בנ"ד גרשה ע"י שליח וא"כ הוי כשינוי השליח ע"ש וכאן הרי הבעל בעצמו גרשה וא"כ מודה בזה הצ"צ וכמ"ש המהרא"י כן וגם מה שחשש הצמח צדק מה שהבעל לא גירש בלב שלם הוכחתי בכמה תשובות שלא כן הוא רק דאנן אמרינן שגרשה ע"ד חכמים ואם יאמרו שהגט הוי גט יהי' גט:

ועוד נראה דאף הצמח צדק לא פליג רק אם לא נזכר בו שם שהכל קורין בו אז נהי דמדינא לא בעינן שם אביהם וא"כ הי' ראוי ממילא כיון שחסר כשר גם שינוי לא פוסל בו רק עיקר פסולו משום שיאמרו אין זה המגרש וא"כ תינח אם לא נזכר בו שם שהכל קורין בו אבל אם נזכר בו זה השם שהכל קורין בו ואין השינוי רק בשם שעולה בו לתורה הנה בזה אין דרך בני אדם לדקדק רק כיון שנזכר שמו שהכל קורין בו יבינו דזה הוא ואין דרך בני אדם לדקדק על שם שעולה בו לס"ת רק בהם עצמם כיון דבעינן בהו שמם מדינא ובחסר פסול מדינא ולא מכח גזרה לכן אף שינוי כל דהו פוסל אף בשינוי בשם הטפל ומכ"ש בשם שעולה לתורה וחותם אבל בשם אביהם דמדינא ודאי הכל מודים כיון דחסר כשר אף שינוי ראוי שלא יופסל ועיקר הפסול הוא משום גזרה דיאמרו אין זה המגרש וכיון דעכ"פ שם שהכל קורין בו נכתב כהוגן אין בזה חשש בפני העולם ועוד הצ"צ מיירי בנכתב שם אחר דלא אפשר למטעי בין זה לזה לכן כשיראו שם אחר יאמרו דאין זה המגרש אבל בשם זה כיון דישכר הוי כינוי לבעריש וגם דוב הוי כינוי לבעריש הוי טעות דעבידי למטעי ולהחליף בין זה לזה ובפרט דרוב הכינוים לבעריש הוי דוב יותר מישכר וא"כ יתלו הדבר בטעות העדים וכיוצא בו מוכח בש"ך סימן מ"ג דבטעות דעבידי למטעי השטר כשר ולא נחשב עדות שקר כי יבינו דהוי בטעות כן י"ל

בזה דעבידי למטעי יתלו הדבר בטעות ולא יאמרו דאין זה המגרש ונהי דבשמם לא מהני סברא זו דהרי עכ"פ חסר הוי אבל היכי דכשר חסר ואין פוסל רק שינוי י"ל דלא נחשב שינוי רק בטעות דלא עבידי למטעי אבל בעבידי למטעי לא נחשב שינוי ואין דינו רק כחסר ולמעט בפלוגתא עדיף:

והנה לא נעלם ממני מה שהנו"ב במה"ת מחלק בין שינוי שם אבי האשה לשינוי שם אביו אך בתשובה הנ"ל לק"ק סטאניסלאב הוכחנו דלא כוותי' ולכן נראה להקל בזה ובפרט במקום עגון. והן אמת שהצ"צ מחמיר שם אף במקום עגון אבל דבריו בעצמו סתרי אהדדי דבתחלה כתב בהיתר ה' דמהרא"י אינו מתיר רק בדיעבד משמע דבדעבד מודה דמותרת וא"כ למה מחמיר אח"כ במקום עגון הרי זה ידוע דכל שעת הדחק כדעבד דמי ומתשובת הרא"מ שהביא שם אין ראי' שהוא מדבר היכי דליכא פלוגתא בזה אף דהוי פסול דרבנן אין להקל במקום עגון אבל היכי דהוי פלוגתא ויש מחלוקת בזה ודאי י"ל דקי"ל כפלוני בשעת הדחק כמפורש בש"ס בכמה דוכתי ואף אם מיירי הרא"מ גם היכי דאיכא פלוגתא היינו רק בעגונא דאתתא כיון דעיקר פלוגתתן הוא בשעת הדחק כמ"ש הח"מ סימן י"ז עיי"ש אבל בגט י"ל דפלוגתתן הוי שלא במקום עגון אבל במקום עגון י"ל דאף הפוסל מודה וכדאי לסמוך עליו בעת הדחק ונהי דהצ"ל עצמו מחמיר אף במקום עגון ובודאי אם אפשר להשיג גט אחר בנקל מהבעל מה טוב ובאם לאו מותרת בלי חשש ופקפוק ומ"ש קצת דאף שהיא מותרת להנשא הוא אסור לישא אשה אחרת משום דשוי' אנפשי' חד"א זה אינו נראה לי דלא שייך בזה חד"א דעיקר חרגמ"ה הוא לטובתה שלא תתעגן וכאן דהיא מותרת להנשא לאחר אין עליו חשש חרם רגמ"ה בזה. ונוסף להיתר מה שכתבו קצת שהבינו מלשונו שחותם בשם דוב בעריש ודאי לא הוי שינוי רק חסר מה שלא כתבו שם שעולה בו לתורה וזה ודאי כשר וכדאי הוא אומדנא שלהם לסמוך ע"ז כיון שכתוב כן בתנאים וכתובה והוא הי' שם ושתק מעשיו מוכיחין עליו שכן הוא האמת לכן ודאי דראוי לילך בזה בתר אומדנא לכן מותרת במ"ע בודאי ומה שנודע לי שכתבו בגט דמתקרי בעריש לא ידעתי על מה הרי הוא שם לעז ולמה לא כתבו לכתחלה המכונה אף ודאי בדעבד כשר ז"ז אין להאריך דברי הטרוד מאוד מקוה לאל האמת להראני בתורתו נפלאות ויעמידני על האמת:

## שם סימן סב

ס"ב סעיף א' אבל אם פרט שניהם וכו' עיימ"ש בענין זה לק"ק סנעטין להחריף מו"ה קאפיל צבי דוקמאן קנה מקומה ביו"ד ה' תערובת במהדורא ג' שלי סי' ק"ס הועתק שם

דרך אגב בשם חי' צירל דמתקרי צירל ואעתיקנו כאן וזה לשוני שם ונדון הגט אשר כתב לק"ק פעסט עפ"י ב' וג' שכנים דעפ"י רוב נקראת חי' צירל והמעוט קוראין לה צירל ובאמת הי' להיפוך דרוב העיר קורין לה צירל ומיעוט חיי' צירל ובאמת ברוב העיר תליא מלתא כמ"ש רש"י בגיטין גבי מרים ופורתא שרה. הנה זה ודאי יפה כתב רו"מ דבבני העיר תליא מלתא אך מ"מ אין לתפוס המורה דדלמא השכנים העידו לפניו כן שהרוב קורין לה כן ואם הם שקרו לפניו הוא מה פשע הרי עפ"י ב' עדים יקום דבר ואם מחויב לשאול כל בני העיר ורש"י לא כתב רק דהאמת הקרי' בבני עיר תליא אבל השאלה די אם ב' מעידין לפניו מה נקראת בעיר די וגם עכ"פ ע"א די כמ"ש בסימן ק"כ והרי הוא כתב בלשונו דהרוב קורין לה חיי' צירל ומן הסתם הוי כוותו על רוב העיר דכן מורה לשון רוב וגם מה שחשש רו"מ דהב"ד דשם יכתבו חיי' צירל דמתקרי צירל ובאמת הוי ראוי להיפוך ויופסל הגט הנה זה אינו דרו"מ ראה תחלת דברי הש"ע באם כתב שם הטפל ועיקר השם כלל בו כל שום בזה פסול אבל אם פרט שניהם אין חילוק ייע"ש ואף החולקים שם הוי רק אם הוא שם הטפל באמת אבל בזה כפי הניכר שם העריסה שלה חיי' ציריל וא"כ אין זה טפל ממש והרי הי' עיקר מתחלתו רק שאח"כ נעשה טפל בזה נראה דכ"ע מודים דכשר דאין זה שינוי די"ל הכונה דכן הי' דתחלה נקראת בשם חיי' ציריל ואח"כ בשם ציריל לכך לא נמשך ממנו איסור באמת וגם מה שחשש שלא כתב לשם שם אבי המגרש ובאמת הוא מומר ובמומר דעת הג"פ שאין לסמוך עליו רק בעדים והב"ד לא ידעו שהוא מומר ויסמכו ויכתבו על אמירתו הנה מה בכך הרי לא אברי סהדי אלא לשקרי ואם באמת יאמר להם אביו כפי האמת ובקהלתכם ודאי שכן הוא אין כאן חשש איסור כלל רק דלכתחלה אין לסמוך עליו שמא משקר אבל בדיעבד אם נראה שאינו משקר והב"ד לא פשעו שלא ידעו שהוא מומר הגט כשר וישר ואשרינו דברינו בעזה"י שנכנסו באיסור ויצאנו בהיתר וכשר והאל הטוב יצילנו משגיאות ויורני בתורתו נפלאות כנפש המעתיר. אעתיק כאן מ"ש בתשובה לק"ק ליטניויץ לחרב מו"ה ליבוש אייטינגר אב"ד דשם:

## שם סימן סג

ס"ג הנה ע"ד שאלתו וז"ל איש אחד מזאממיחוב נלקח לעבודת המלך בק"ק קאמוניץ וכו' וכתבו בגט שם המגרש שמריה ושם האשה חיי' טאבא דמתקרי טאבא וכשנשלח הגט לק"ק זאממיחוב התחיל הרב דשם לערער היות כי הי' נקרא בפי כל שמעריל ולתורה הי' נקרא עפ"י רוב שמריהו וגם האשה נקראת בפי כל רק טאבא ושם חי' נשתקע קצת וכו'

והאריך רו"מ בזה והנה בענינים כאלו אין אני אוהב להשיב בדבר שאין לו מקור בש"ס ופוסקים ראשונים אך אעפ"כ ההכרח דחקני להשיב כי הוא דבר נחוץ הנה בדבר שם חי' ודאי אין לפקפק מתרי טעמי אחד הנני מעתיק לו מ"ש בתשובה לק"ק יארזיליניץ והעליתי דשם הנכתב בכתובה לא הוי שם שנשתקע בפרט בשם האשה דהכתובה בידה ייע"ש ועוד כיון דרו"מ כתב דעכ"פ אבי' קוראה כך הנה בזה יש חילוק אם לא הוי שם העריסה רק שם שניתן להם אח"כ אז בזה אם חזר ונשתקע אף דמיעוטא דמיעוטא עדיין קורין כן מ"מ שם שנשתקע דהפה שאסר הוא שהתיר כיון דלא נקרא כן רק מפי העולם ועכשיו שנשתקע הוי כמאן דליתא אף דמיעוטא קורין לו כן אין לכתבו אבל שם העריסה שהוא עיקר השם מצד עצמו בזה אף שנשתקע אם יש רק אחד הקורא לו כן יכול לכתבו רק שצריך לכתוב דמתקרי או המכונה כל חד כפי השייך לו ע"ש העיקר הנקרא בפי כל. ומה ששאל רו"מ היות כי נלקח ולא נודע מקומו איו והוא בין הערלים הוי שם שעולה בו לתורה כשם שנשתקע כיון דאין גם אחד שזוכר איך עולה לתורה הוי כשם שנשתקע כיון דעכשיו אינו עולה לתורה הנה זה לא נהיר כלל דשם שנשתקע לא שייך רק אם ישנו בעולם ואפשר לקראו בשמו ואינו נקרא זה בטל לי' משמו כיון דהוי החסרון מצד עצמו דראוי לשם זה ואינו נקרא אבל אם אין המניעה מצד גוף השם רק שהאדם אינו בר הכי שיהי' אפשר להיות נקרא כן זה לא נחשב נשתקע ותדע אטו אם ימות אחד בלי בנים זכרים ויהי' לו רק בת אחת א"כ מעולם לא יהי' נקרא בשמו שעלה בו לתורה אם נימא דזה נחשב נשתקע כיון דאינו בעולם עוד ולא נקרא לתורה בשום זמן ואף אם אין העולם זוכרין שם שנקרא בו כדרך רוב פעמים שמלתא דלא רמי' עלי' דאינש לאו אדעתי' ומ"מ לא נחשב שם שנשתקע ואף אם העולם זוכרין לא יצא בזה מתורת נשתקע דאטו בשם שנשתקע ממש אם העולם זוכרין שהי' לו שם זה תחלה יצא מכלל נשתקע זה ודאי אינו דלאו בזכרון תלי' מלתא רק בקריאה כי אם אינו נקרא עתה בזה אף דהעולם זוכרין שהי' לו שם זה תחלה נחשב נשתקע וא"כ זכירת העולם אין לא אינו מעלה ומוריד בזה רק העיקר תלוי אם ראוי לשם זה ולא נקרא הוי נשתקע אבל אם אינו ראוי לשם זה כלל והמניעה מצד אחר ואם הי' ראוי לשם זה הי נקרא גם עתה כן לא נחשב נשתקע וזה ברור:

ובנדון גוף הקפידא מה שכתבו שמרי' והוא נקרא לתורה לפעמים בשם שמריהו הנה בזה לא מצאתי דבר ברור במכתבו שתחלה כתב שעפ"י הרוב נקרא בשם שמריהו לתורה דהוי ידוע כן ואח"כ כתב שהעולם אין זוכרין איך הי' עולה לתורה משמע שאינו ידוע כן להדיא. והנה מ"ש רו"מ דיתכן שהחזן קורא לו כן בלתי רשותו ומי נתן לו רשות לקראו

כן הנה אם ראה כתוב כן בספרי אחרונים לבבי לא כן ידמה ותמיד אני מהסס בדין זה דבשלמא אם הי' שינוי השם קצת קפידא מצד עצמותו הי' ראוי לומר כן דשינוי זה אינו ברשותו ואין לש"ץ כח לשנות שמו אבל כיון דאין עיקר הקפידא בשינוי השם מצד עצמותו דהרי עכ"פ זה האיש בעל האשה והגט נכתב לשם עצם איש הזה והוא הנותן והמגרש ואין הקפיד בשינוי רק מצד העולם שיאמרו אין זה המגרש א"כ מה בכך שהוא לא צוה כן לש"ץ סוף סוף העולם אין יודעים מזה והם שומעים דהאיש הזה נקרא לתורה בשם שמריהו בוי"ו וכדומה וכשיראו שנכתב שמרי' בלא וי"ו יאמרו אין זה המגרש דהרי זה עולה לתורה בשם שמריהו ומנין ידעו דהש"ץ עשה כן בלי רשותו ודוחק לומר דהם עצמם ירגישו ויתלו בזה ויאמרו דהש"ץ עשה כן מעצמו זה לא נראה לי כלל מיהו בדיעבד אם שינוי הנה פשט לשון הרמ"א בסימן קכ"ט שאם כתבו חזקי' בלא וי"ו כשר משמע אף אם נקרא חזקיהו וכתבו חזקי' כשר ובמקום עגון קיי"ל כן בפשט לשון הרמ"א כמ"ש הב"ש ובטיב גיטן גבי חזקיה דבמקום עגון ודחק גדול כשר כך ואני מוסיף לומר דאפילו החולקים בזה ואסרו אפילו בדעבד היינו כגון חזקיהו ואינך דשכיח כמה פעמים גם שם חזקיהו בויו' אז יאמרו דאין זה המגרש אבל שם שמרי' כיון דמפורש בש"ע שאין לכתוב שמריהו כיון דעפ"י הרוב הוי שמרי' בלי וי"ו וכו' הנה בזה ודאי ילכו העולם אחר הרוב ולא יחושו למיעוטא ויתלו הדבר בהחזן שמדעתו עשה כן ולכך נראה בשם שמרי' ודאי דכשר אף אם באמת נקרא שמריהו ולא מפי השץ מ"מ כיון דכבר כתבתי דבזה אין הדבר קפידא מצד עצמו רק מצד העולם שיאמרו אין זה המגרש וא"כ בזה ילכו העולם בתר רובא ויאמרו דשמו שמרי' בלי וי"ו ובלא דעתו הוסיפו הוי"ו ולא יאמרו אין זה המגרש ולכך נראה דאף החולקים בחזקיהו מודים בזה דהעולם תמיד הולכין אחר הרוב ובפרט במקום עגון גם י"ל כבר העלו האחרונים דאף בחזקיהו חזקי' כשר והנה כל זה כתבתי אם היו בו עדים אשר יודעים דנקרא עפ"י רוב לתורה שמריהו אבל אם לא הי' ב' עדים רק אחד או הרבה פסולין דהוי כחד דמיא בזה ודאי אין בזה בית מיחוש כיון דהוא נאמן על שמו מצד דהוי על"ג א"כ כיון שהאמינה התורה ע"א הרי הוא כשנים וכיון שהוא בא לב"ד תחלה יאמר דשמו שמרי' בלי וי"ו אין ע"א או הרבה פסולין הבאין אח"כ יכולין להכחישו ונאמן הוא יותר מהם ובזה אזיל לי' מה שחשש הרב מזאמיחוב מה שאביו מערער ואומר דבשעת מילתו אמר להמברך שנותן לו שם שמעריל והמברך אינו בר אוריין ומסתמא אמר כן בברכה א"כ לא הוי שמו שמרי' מעולם ולפענ"ד אין בזה בית מיחוש כלל חדא דהרי באמת ע"א ובפרט קרוב אינו כלום בדבר שבערוה לא לאיסור ולא להיתר רק שלענין השם אפילו קרוב נאמן דהוי אשתמודענהו דהו"ל מלתא

דעל"ג א"כ תינח אם מעיד על שמו עתה הוי על"ג אבל אם מערער על תחלת שמו מה הי' זה לא על"ג כלל ואין אביו נאמן על כך אף גם אם הי' כן שנקרא תחלה שמעריל מ"מ אם אח"כ קראוהו לתורה בשם שמרי' נמי כשר ודי בכך דסוף סוף לו יהא שנתחדש לו שם זה אח"כ מה אמרת דאולי גם אח"כ לא הי' שמו שמרי' רק שמריהו בזה נאמן הוא על עצמו יותר כל דליכא ב' עדים כשרים המכחישים אותו. ובנדון אם הי' באמת שמו רק שמעריל וכתבו שמרי' או שמריהו וכן בנדון אם שמה שערליין וכתבו שרה שהביא רו"מ דברי הג"פ וספר ישועת יעקב הנה לדעתי ודאי דהגט פסול לאו מטעם שינוי רק דהוי כחסרון השם דשינוי ממש לא הוי רק דמ"מ הוי כחסר השם ולכך בשם המגרש ומתגרשת פסול אפילו בדיעבד אבל בשינוי שם אביהם כה"ג כשר דבאמת אין זה שינוי ממש רק דהוי כחסר השם דאינו ניכר מתוכו עיקר השם. ונדון מה שרצו מסדרי הגט דק"ק קאמיניץ להוכיח דשמו הוי שמרי' בלי וי"ו ממה דהכינוי הוי שמעריל ובע"כ כינוי זה רק לשמרי' דאם גם לשמריהו א"כ למה א"צ לכתוב המ' שמעריל כיון דיש לו שם הקדש אחר הנה יפה דוחה רו"מ וכן עלה בלבי טרם ראיתי דבריו מיד תמהתי דמה ענין זה לזה דהיכי דשני השמות שוין א"צ לכתוב הכינוי כיון דגוף השמות דומין זה לזה ודומה לברוך המכונה ברכה שכתב בטיב גיטן שא"צ לכתבו אף דהוי כנוי גם לברכיהו מצד שדומין זה לזה וה"ה בשמרי' ושמריהו ויפה דיבר רו"מ בזה והנה הן אמת דלפי דעתם הוי א"ש לי כוונת הב"ש מ"ש בשמות אנשים שמרי' וא"צ לכתוב המכונה שמעריל וכותבין המכונה שמערל עכ"ל והוא אין לו הבנה והטיב גיטן פירש דכוונתו דאם בא לכתוב כותבין בלי יו"ד ואין נראה כן דלשונו לא משמע כן דהו"ל לומר ואם בא לכתוב כותבין בלי יו"ד וגם למה תחלה ציין שמעריל ביו"ד הו"ל לכתוב תיכף מיד וא"צ לכתוב שמערל וממילא נדע דמשמע דא"צ הא אי בא לכתוב הוי בלא יו"ד לכך נראה דכינוי שמעריל בחירק הוי כינוי רק לשם שמרי' לא לשמריהו אבל שמעריל בלי יו"ד רק בפתח אחר הרי"ש או סגול זה הוי כינוי גם לשמריהו ולכך שפיר כתב דא"צ לכתוב המ' שמעריל אבל כותבין המכונה שמערל כיון דזה יש לו שם הקדש אחר שמריהו ולפ"ז י"ל דאינו דומה לכינוי ברכה כיון דיש לשמרי' כינוי אחר שמעריל ביו"ד וכל דיש לו כינוי אחר צריך לכתוב הכינוי מיהו כינוי שמעריל א"צ לכתוב אף דהוי לשמרי' כינוי אחר מ"מ כיון דיש לכינוי שמעריל שם הקדש אחר שמריהו וע"כ לא אמרינן דהיכי דיש לשם הקדש כינוי אחר צריך לכתוב הכינוי רק אם אין לכינוי השני שם הקדש אחד אבל אם יש לכינוי אחד שם קודש אחר ולכינוי אחד רק שם הקדש הזה אז א"צ לכתוב הכינוי שאין לו שם הקדש שני אבל זה הכינוי שיש לו שם הקדש אחר צריך לכתוב אף

דהשמות הקדש דומין זה לזה כיון דעכ"פ יש לשם הקדש הזה כינוי אחר כן הי' נראה לי מיהו לדון בדבר החדש בזה צ"ע באחרונים אם לא יהי' נמצא סתירה לזה ועדיין צ"ע בכוונת הב"ש בזה: והנה במ"ש רו"מ לפקפק במה שהרב מזאמיחוב אמר להמחגרשת שאינה מתירה בודאי עד שיהי' נמלך מה לעשות בהשמות והרב אמר שאח"כ הוי דעתו להתגרש גרושין גמורין הנה לדעתי א"צ לכך כלל כי מה מיחוש יש בזה אטו גרע זה ממגרש על תנאי דלהבא או על תנאי דלשעבר אף שאינו יודע בשעת גירושין אם נתקיים התנאי או לא מ"מ הוי גט אם נתקיים התנאי כן ה"נ: בזה הרי הוי דעתם כפי אשר יורו החכמים אם הוא כשר או כפי אשר יתברר שמו הוא ולא גרע מכל התנאים וכן בשולח גט ממד"ה ונפל ספק אם מת או לא אם מותר ליתן גט וחליצה פקפקו הפוסקים מטעם אחר דאתה מצריכה כרוז לכהונה ובלא"ה הוי גט אף דהוי ספק להם אם קיים או לא וכן בחליצת מעוברת ס"ל לר"י דהוי חליצה ואף לר"ל ולדידן היינו מטעם אחר דאגלאי מלתא למפרע לא אמרינן וכמ"ש שם התוס' כיון דאפשר שהי' אז בן קיימא ואח"כ נעשה, נפל הא לא"ה הוי אמרינן אגלאי מלתא למפרע והוי חליצה אף דבשעת מיתה הוי ספק אם הוי חליצה המתרת או לא בע"כ כה"ג הוי הכוונה מעלי' וז"ב. ונדון שם טאבא בזה איני רוצה להכניס א"ע כיון דאיננו שומע בקול הברתם איני יכול להכניס עצמי בזה והנה לדעתי השבתי לו על כל פרטי הדברים המבוארים במכתבו והכל בקיצור מחמת הטרדא והנה לדינא האשה הזאת מותרת להנשא בלי פקפוק והנה חזר השואל והשיב לי וזה אשר השבתי לו:

בנדון הגט הנה אני רואה כי אין כוונתו רק להשיג ולא לקבל האמת ממי שאמרו כי אם הי' רוצה לקבל האמת כל דקדוקים קלים שלו הי' יכול ליישבם בעצמו הנה מה שהקשה על ראייתי דשם שנשתקע כשר לא ידעתי מה הי' לו בזה הרי קושייתי הוא בעצמו דברי הש"ס דהרי הש"ס רצה לפרש דמ"ש הי' במזרח וכתב במערב דמה כתב בעל ופסול מכח שינוי רק דפריך היינו שינה שמו ושמה כלומר כיון דכבר תנא לי' פ"א למ"ל לחזור ולשנותו וע"ז הקשיתי דלמא לעולם דכתב בעל רק דשינה שמו וכו' מיירי שלא הי' שמו מעולם כן ואח"כ קמ"ל דהי' במזרח וכתב במערב דהוי שמו תחלה כך רק דאח"כ נשתקע והוא כתבו ולעולם כס"ד מעיקרא דמה כתב בעל ומ"ש רו"מ דזה פשיטא מה פשיטא הוא זה הרי הש"ס לא פשיטא לי' הך דינא רק דפריך דכבר תנא לי' שינה שמו ומזה אין ראי' די"ל דהתם מיירי דלא הוי שמו מעולם כן ואח"כ קמ"ל דאף בהי' שמו בתחלה כן רק דנשתקע נמי פסול ועוד הרי חזינן לפירש"י דהש"ס קמ"ל כן במה דקאמר אף אנן נמי נאמר בורסיף בבל ובבל בורסיף נ"מ לגיטי נשים ומה קמ"ל בזה אם קמ"ל גוף השינוי

זיל קרי בי' רב הוא ופוק חזי מה עמא דבר מעצמינו נדע זה ובפרט ממ"נ אם נשתקע לגמרי א"כ למה קמ"ל הרי באזנינו שמענו דזה נקרא בבל וזה בורסיף ואם עדיין נקראו גם להיפוך א"כ שוב אין לו דין נשתקע ולמה יופסל ובע"כ דודאי נשתקע ממש ודינא קמ"ל דאם כתבו להיפוך פסול ומה קמ"ל פשיטא דפסול ובע"כ דאינו פשיטא וא"כ אם בעיני הש"ס אינו פשיטא ולא הו"ל בכלל שינוי שמו ושמה א"כ מהו פריך מהי' במזרח דלמא המשנה עצמה קמ"ל זה דאף בכה"ג פסול ובע"כ כמ"ש דכשר בנשתקע ולדעתי כל מעיין ישר יודה שהיא ראי' ברורה וקושיא חזקה:

ומ"ש על מ"ש כיון דנכתב בכתובה לא הוי נשתקע ע"ז כתב א"כ מי שחתם עצמו בכתובה פ"א והכתובה היא קיימת שלשים יום יוחזק בזה שמו כפי מה שחתם בכתובה והג"פ הביא בשם תשובת המבי"ט דבעינן שיחתום ג' זימני משמע דלא ס"ל הך סברא וכו' הנה מאוד אני כועס עליו בהשגה זו דמה ענין שמיטה אצל הר סיני כי מלבד מ"ש דלא חשוב נשתקע רק למי שהוא תפוס בידו אי אף לגבי בעל כיון דחזינן שדרים יחד ואסור לשהות בלי כתובה א"כ מוכח דכתובה זו שלהם הוא ומוכח דשמותם כך אבל לענין חתימת העד מאן לימא לן דפלוני הוא זה דלמא עד אחר הוא דחתם על הכתובה ומניין לנו דפלוני זה הוי זה שמו כך ובמה יתחזק זה הרי מן הכתובה אין מוכח דזה הוא או אחר אבל לענין שם בעל והאשה כיון דדרים יחד על סמך כתובה זו מוכח דהם הם אף מלבד זה מה ענין נשתקע לשם חדש אם שמו היה כך מכבר רק לפסלו אח"כ מכח דנשתקע בזה בהוכחה כל דהו סגי ולא נפקע שמו שהי' לו מכבר אבל לחול שמו בשם חדש מה שלא הי' נקרא עד הנה בזה לא מהני כתיבה רק בעינן שיהי' נקרא כך למ"ד יום ואף לפמ"ש לראי' מס"ת ומזוזה דכל כתיבה הוי ככותב כן תמיד מ"מ זה אינו רק דגוף הדבר נשאר קיים ולא נפקע אבל לענין להוחזק שמו דבעינן שיהי' אתחזק כן ברבים הרי ע"י הכתיבה לא הוחזק כן ברבים ואם הי' שמו כך רק שנשתקע בזה כל דלא נפקע לגמרי רק אם מיעוטא קורין כך סגי ה"ה לכתיבה נמי סגי אבל לחול עליו שם חדש דבעינן שיוחזק כן לפני רבים כל דהוי רק ע"י כתיבה לא הוחזק כן ברבים ואדרבא מן המבי"ט שהביא יש ראי' לדברינו דס"ל כן דקשה למה יועיל ג' זימני הרי בקריאה בעינן למ"ד יום ובע"כ כיון דהכתיבה קיימת למ"ד יום הוי כאלו חתם כן כל פעם רק אם לא הוי ג' זימני עכ"פ לא נודע זה לרבים אך אם חתם ג' זימני א"כ כבר נתפרסם כן לרבים ואף דלא הוי למ"ד יום כיון דחתימתו קיים הוי כאלו חותם כן כל פעם וז"ב ונכון:

ומ"ש על ראייתי ממזוזה וס"ת דהתם קבועה ועומדת על פתח הבית והס"ת היא כתובה ועומדת וספר אחד אמר רחמנא ולא כמה ספרים הנה מי לא ידע זה דספר אחד אמר

רחמנא והרי עיקר ראייתי הוי לדעת ר"א דס"ל וקשרתם כיון דהוי הווה איך יפרש הך קרא ועתה כתבו לכם דהוי נמי לשון הווה ומה לי וקשרתם מה לי כתבו חד פירושא להם ובע"כ דבכתיבה פ"א די א"כ בוקשרתם נמי נימא כן בע"כ דכתיבה שאני כיון דהכתיבה קיימת הוי כאלו כותב כל שעה כן א"כ ה"נ בכתובה כיון דהכתיבה קיימת הוי כאלו כותב כל שעה ולא נחשב נשתקע וגם במזוזה כיון דכתיב וכתבתם וא"כ כמו דבוקשרתם דעת ר"א דהוי בכל יום נימא נמי וכתבתם הוי נמי בכל יום ומה בכך דהמזוזה קיימת הרי בקרא כתיבה כתיב ואנן בעינן כתיבה והרי בקשירה נמי הקשירה קיימת תמיד וס"ל דבעינן כל יום מחדש בכתיבה נמי נימא כן ובע"כ כמ"ש דכתיבה כל זמן שקיים נחשב ככותב עתה וכעת אני מוסיף דהרי כתיב וכתבתם על מזוזת ביתיך משמע דהכתיבה יהי' על מזוזת הבית והרי באמת כותבה במקום אחר ובקרא לא נאמר כן בפרט לדעת ר"א בקשירה יצטרך גם במזוזה לכתבה על הפתח ובע"כ מה שכתבה במקום אחר ומניחה כאן הוי כאלו כתבה עתה כן וא"כ ה"נ בכתובה כן:

ומ"ש לתמוה על מה שחלקתי בין שמו לשמה דבזה תפיסתה מוכחת עיין כיוצא בזה בתשובת נו"ב מה"ת חאה"ע סימן קי"ג חילק בזה ממש בין שינוי שם אבי האשה לשינוי שם אבי הבעל מה"ט ייע"ש:

וגם מ"ש דדברינו סותרין זא"ז הנה ודאי ד"ת כפטיש יפוצץ סלע ומתחלק לכמה טעמים תחלה כתבתי רק ליישב דברי הפוסלין רק מדרבנן בלי שם כלל הם יסברו דאין חילוק בין שמו לשמה אבל אינך פוסקים דס"ל דמן התורה פסול הם י"ל דס"ל לחלק בין שמו לשמה וי"ל ה"ה בכתיבה כן:

וגם מ"ש דקשה לסמוך על הכתיבה בזמנינו וכו' הנה לו יהא כדבריו היינו רק אם היינו רוצים להתחדש בזה בשם חדש מה שלא ידענו אם האמת כן או לא אך בזה כיון דידענו דשמה הי' חי' טאבא וזה ידוע א"כ חזינן דכהוגן כתבו כפי האמת ודאי אין לחוש אח"כ לנשתקע כיון דעדיין הכתיבה קיימת וגם בשם חדש אי נימא כדבריו באו ונצווח על כמה דינים המפורשין בש"ע דסמכינן על העדים וכתיבתן נאמר דעתה נשתנה הדין וגבי ביב"ש אם אחד חי וכתבו שליטא או נרו נימא נמי דבזה"ז לא סמכינן ע"ז וכיוצא בזה בכמה דינין וכל כהאי הו"ל לפוסקים אחרונים לבאר כן והרי בש"ע סימן ל"ט מביא שם חד דעה דבסופרים דבזה"ז חיישינן דלמא לא אמר להם ולמה לא כתב כן במקום אחר ובע"כ דאף בזה"ז אין לחוש רק במה דאינו עדות שקר רק דבעינן עניין אחר מבחוץ כגון לומר כתבו כיון דעל זה בכתבם אם אומר להם או לא בזה חיישינן בזה"ז שמא לא ידעו זה הדין דבעינן כתבו אבל מה שמפורש בכתבם לחוש שמא העידו בזה לא חיישינן

אף בזה"ז דכ"ע ידעו ששקר אסור להעיד ואחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזיקינן ובודאי אין מעידין שקר וכיון דבלשון עדים ודאי אכולה מלתא קמסהדי ובפרט לדעת הש"ך על מוחזק לכ"ע אכולה מלתא קמסהדי ובפרט על שם הבע"ד עצמו הרי זה הוי עיקר העדות וצריכין לדעת על מי הם מעידין בודאי מדקדקין יפה ויפה ויכולין לסמוך על הכתיבה ומ"ש רו"מ בסוף דבריו על ראייתי מהי' במזרח וכו' למה לא הביא הריב"ש ראי' זו הנה בזה נעל בפניו דרכי התורה כי בכל קושיא ופירוקא נאמר למה לא הרגישו הראשונים בזה ועל כיוצא בזה אמרו חז"ל אפשר בא אסא ולא ביערו וכו' וגם אטו סומך אני על ראי' זו להכשיר הרי שם כתבתי כי מה כחי נגד דברי הראשונים רק כתבתי דרך פלפול בעלמא ועיקר סמיכתי הוי על הכתיבה. וגם מ"ש כיון דאין לו שורש בש"ס ופוסקים אין להאריך בו כוונתי דזה ודאי עיקרו דרבנן דאם כותב שם שנשתקע אינו רק פסול דרבנן ודוקא בשינה ממש הוי פסול ד"ת דאין זה המגרש אבל אם כותב שם שנשתקע הרי שמו הוי כן רק דהוי החשש דהרואים יאמרו דאין זה המגרש כיון דאינו נקרא עתה כן בזה נראה דהוי רק פסול דרבנן וז"ב לכך כתבתי דאין להאריך בו: וגם מ"ש רו"מ דאינו דומה לדין דק"ק יארמילינץ דכאן כתבו תחלה שם שנשתקע ואח"כ עיקר השם בלשון דמתקרי גם זה אינו דהרי מפורש בש"ע דאם כתב שניהם אין לחוש אם הקדים שם הטפל ודמתקרי על שם העיקר יי"ש: ובנדון שם שמרי' ושמעריל בזה לא מצאתי בדבריו שום הכרח שיכריחני להשיב והעיקר כמ"ש בראשונה רק מ"ש רו"מ אולי ימצא שם עוד אחד אל הקורא הנה לדעתי זה דומה למה דאמרינן עדים בצד אסתן ותאסר וכיוצא בזה כתב המרדכי פ"ב דכתובות ג"כ באשה שנתיחדה וכו' אף דשם הוי איסור תורה ודאי מכ"ש בזה אין לנו לחפש אחר עדים ואף אם ימצא שם עוד עד אחד די ביתר היתרם שכתבתי שם וגם גוף החשש של הרב מזאמיחוב לחוש שמא בעת מילתו קראוהו רק שמעריל הנה לדעתי אין זה חשש כי דרך רוב העולם בשעת המילה קורין לו שם הקדש בצרוף שם החול ופעם בשם הקדש לבד אבל להזכיר שם החול לבד אין הדרך כלל כן ואין לנו לחוש למיעוטא ולהחמיר בזה בפרט במקום עגון סוף דבר לדעתי הגט כשר והאשה מותרת להנשא וכל הרוצה לנשאה ויסמוך עלי יסמוך בלי חשש ופקפוק ז"ז אין להאריך דברי ידידו עוד להרב הנ"ל:

והנה ע"ד הגט הנכתב בשם שמרי' ושמו הי' שמעריל ולתורה הי' נקרא בשם שמריהו וכתבתי להתיר ועתה כתב רו"מ שהבין מתוך מכתבי שעיקר טעמי ששמעו כן מפי המגרש ובאמת הדיינים אמרו לו והשליח המביא גט שעיקר שמו כתב על הכתובה שנכתב בו שמרי' ביו"ד ורשימה עליו הנה אף גם זאת על משמרתי אני עומד להתירה

דהרי כתבתי שם דאף אם נקרא שמריהו וכתבו שמרי' נמי כשר במקום עגון וא"כ זה לא יכחיש רו"מ דעכ"פ שמריהו הי' נקרא לתורה ומה בכך דכתב רו"מ דקראוהו כך בלי דעתו הרי סוף סוף אתחזק בהך שמא כמה שנים והרי עיקר חזקת השם הוי דקרי לי' ועני וא"כ כיון דקראוהו ועלה הוי כמו קרא לי' ועני ואתחזק בשם שמריהו לו יהא דלא קראו לו בשם זה במילתו עכ"פ אתחזק בהך שם אח"כ וא"כ כיון דהוי שמו שמריהו אם כתבו שמרי' נמי כשר ועוד אף אם לולי זה הרי מן הכתיבה מוכח דהוי שמו שמרי' כיון דכתבו בחד רשימה מוכח דהוי כוונתם על שם שמרי' ולא שמעריל ולא שמריהו וכיון דמוכח כן מן הכתיבה הוי כאלו הי' עדים בדבר כמ"ש בתשובתי במקום אחר והוכחתי מן הש"ס פ"ב דכתובות גבי מעלין משטרות ליוחסין ובפרט לפי דעת הש"ך והב"ש באה"ע סימן ג' דזה לא מספקא לי' להש"ס דעל מוחזק ודאי מעלין ולא מבעי' לי' רק אם אכולה מלתא קמסהדי כאלו אמרו שיודעין שהוא כהן או אין מעידין רק על מוחזק שהוא כהן אבל על מוחזק ודאי דמעלין וא"כ ה"נ בשם איש ואשה כיון דעכ"פ מעידין שהוא מוחזק בשם זה די ואח"כ מצאתי בתשובת שער אפרים שהרגיש בראי' זו ואני הרחבתי בביאורי יותר בזה בעזה"י וא"כ כיון דעידי הכתובה הוי כאלו מעידין ששמו הוי שמרי' ואין לומר דבעידי זמן הזה לא אמרינן כן כמ"ש בתשובה שני' לק"ק ליטנאוויץ להרב דשם יעיין רו"מ שם והוכחתי דלא אמרינן כן וא"כ כיון דהוי עדים דשמו שמרי' וגם הב"ד בעצמן אף אם אומרים עתה דלא שאלו שמו ולא כתבו כהוגן אין נאמנין דהוי כחוזרים ומגידים ובפרט עידי הגט דכתבו דשמו שמרי' הוי כאלו העידו דשאלו שמו והגיד להם כן דחזקה על העדים שעשו כהוגן ואם לא נודע להם דשמו כך לא הי' כותבין ואף אם אומרים עתה להיפוך אינן נאמנין דהוי כחוזרין ומגידין ואף דהשליח שהביא הגט אומר כך דלא כתבו מפיו מ"מ נהי דהשליש נאמן מ"מ אינו נאמן טפי מעדים ואף דיש לו מגו הוי כמגו במקום עדים ולא עדיף המגו מעדים כמ"ש התוספת וא"כ נהי נמי שיהי' עדים דלא הוי שמו שמרי' הוי כתרי ותרי וזה הוי מלתא דרבנן דהנה גוף כתיבת שמו ושמה דעת המרדכי דהוי רק דרבנן ומה שתמהו עליו מן הש"ס כבר ישבתי זה והזכרתיו בקצרה בתשובתי הראשונה ואף להסוברים דהוי מן התורה היינו רק אם לא הזכירו שמו ושמה כלל ולא הוי מוכח מתוכו אבל כל שהזכירו איזה סימן ומוכח מתוכו על מי הם מכוונין ודאי די מן התורה ומה דפסול אם יש איזה שינוי בשמו ושמה הוי רק מכח גזרה דרבנן דיאמרו אין זה המגרש וא"כ כיון דהוי ספיקא דרבנן הוי לקולא ובפרט דכל שעת הדחק ועגון כדיעבד דמיא והוי כאלו כבר נשאת ובכה"ג אם נשאת ודאי דלא תצא מהיתרה בתרי ותרי במלתא דרבנן ולכך לפענ"ד לא יעגנה רו"מ יותר

ויחוש לתק"ע וכיוצא בזה נאמר אל תצדק הרבה דברי ידידו הטרוד אעתיק כאן מ"ש לק"ק ראזדל להרב המו"צ דק"ק הנ"ל סמוך לק"ק סטריא בש"ת מו"ה אליעזר ישראל נ"י:

## שם סימן סד

ס"ד הנה ע"ד שאלתו וז"ל סדרתי גט אחד אשר שם המגורשת הי' סימא רייזא כי כך היו קורין אותה וסדרתי לכתוב בגט סימא רייזל וכו' הנה בנדון הזה לא ירד דעתי עמכם כי לדעתי העיקר כדעת החולקים דצריכה גט אחר דהנה מ"ש רו"מ לסמוך על הכתובה דבכתובה נכתב סימא רייזל כמ"ש הב"ש בכללים דסומכין על הכתובה הנה תברא בצדו כי לא כתב שם רק בא"י איך נקראת יש ללמוד מן הכתובה אבל אם ידוע דנקראת בע"א אין סומכין על הכתובה כמ"ש הב"ש בשמות הנשים אות פ"א בשם פירמוזא והן אמת כי אני בתשובה מכבר (במהדורא ג') לק"ק יארמילינץ ובתשובה לק"ק באר"ד הסכמתי לסמוך על הכתובה ואף על תנאים כיון דהוי לישנא דסהדי ובלישנא דסהדי לכ"ע אמרינן על כולה קמסהדי כמ"ש הפוסקים בחו"מ סימן מ"ט ושם הארכנו בזה בעזה"י וכעת ראיתי שבתשובת ש"א סימן קי"ח הרגיש ג"כ בזה ות"ל כוונתי לדעתו בזה והנה באמת מוכח מן הש"ס גופי' דמעלין משטרות לגט ממה דמבעי' שם אי מעלין משטרות ליוחסין וקשה למה לא מבעי' אי מוכיחין משטרות לגט לענין שמו ושמה שם עירו ושם עירה דאם אכולה מלתא קמסהדי אז מוכיחין משטרות לגט ואם על מנה שבשטר קא מסהדי אין מוכיחין משטרות לגט ובע"כ מוכח מזה דלגט פשיטא דמוכיחין משטרות והיינו מטעם דבשלמא על כהן בזה אין צריך לדעת אם הוא כהן או לא וכיון דעכ"פ כתבו שמו יוסף בן שמעון ויוסף בן שמעון אחר לא הוחזק שם ממילא ידוע דעל זה הם מעידין ואף דכתבו כהן ואינו כהן נדע ממילא דלא דקדקו בזה והיינו כיון דא"צ לכתוב כהן בשטרות ואלו בעי לא כתבו כלל לכך כל מה דאין מחויבין לכתוב והוי למותר על זה לא מסהדי ונדע דהוי בטעות ומ"מ נדע דזה הלוה כיון דעכ"פ שמו מפורש בהשטר ולכך מה"ט י"ל דלאו על זה מסהדי כיון דאין חיוב עליהם לדקדק בכך דאף אם לא ידקדקו לא יצא מכשול מתחת ידם אבל בגוף שמות האיש והאשה לוה ומלוה בזה ודאי על העדים לדקדק דאם יכתבו על יוסף בן שמעון יוסף בן שמואל ודאי דפסול השטר ואפיק מיני' חורבא דלא נדע ממי לגבות א"כ בזה עיקר העדות תלוי ולכך בזה ודאי דאכולה מלתא קמסהדי ולכך לא מצי למבעי' לענין אי מעלין משטרות לגט דממ"נ כהן לא בעינן לכתוב בגט ולענין גוף השם בזה ודאי על כולה מלתא קמסהדי כיון דבזה צריכין לפרש שם הלוה ודאי אכולה מלתא קמסהדי רק בכהן כיון דא"צ לכתוב כהן ולכך אף שכתבו לו

י"ל דלאו אכולה מלתא קמסהדי וז"ב ובזה אזיל לי' כל האריכות האריך בזה בתשובת ש"א ייע"ש ובזה א"ש בפשיטות:

והנה בזה נדחה מ"ש שם בש"א בשם הרדב"ז שהוכיח מהך סוגיא דבימי אמוראים הי' דרכם לכתוב כהן בשטרות אף דבימי התנאים לא הי' דרכם בכך בימי האמוראים הי' דרכם בכך עיי"ש ולפמ"ש מוכח להיפוך דמהך סוגיא גופא מוכח דגם בימי האמוראים לא הי' דרכם לכתוב דאם הוי דרכם לכתוב א"כ שוב אין בין תואר כהן לגוף שמם א"כ הו"ל למבעי' אי מעלין משטרות לגט לענין גוף השם וגם לענין כהן גופו אם כותבין כהן בגט עפ"י השטרות ובע"כ מוכח דאין מנהגם לכתוב כהן בגט רק דאקרי וכתבו ויש להביא ראי' עוד לדברינו ממה שיש לדייק שם בש"ם דקאמר ה"ד אילימא דכתבו אנן סהדי דפלוני הכהן לוה מפלוני מנה ויש לדייק למה תלה הדבר בלוה הו"ל למנקט כן במלוה ה"ד דקאמרי פלוני לוה מפלוני הכהן מנה והו"ל למנקט תרוייהו כהן בלוה וכהן במלוה אלא ודאי דבמלוה כיון דא"צ לפרש שמו דס"ל להש"ס התם כהלכתא דאני פלוני לויתי ממך נמי מהני ולא חיישינן לנפילה וא"כ כיון דגם על השם המלוה א"צ לדקדק פשיטא לי' דעל מנה שבשטר הם מסהדי ולא אכולה מלתא רק בשם הלוה כיון דבזה צריכין לפרש שמו כיון דבלא"ה לא נדע ממי יתבע מעותיו ובשלמא במלוה כיון דתפוס בשטרו יכול לטעון שלו הוא ואף אם כתב שם אחר יכול לטעון שטר כתובה הי' לו ואבד לקצת פוסקים ואין הכרח לפרש שמו אבל בלוה ודאי דבעינן לפרש שמו ולכך י"ל כיון דעל שמו ודאי מעידין לכך אכולה מלתא קמסהדי גם על מ"ש כהן ולכך לא מבעי לי' רק בשם הלוה ולא במלוה ודו"ק:

מיהו י"ל מטעם אחר לא מבעי' לי' על אי מעלין משטרות לגט די"ל דבשמם כיון דהוי אשתמודענהו ודי בהכרה בעלמא אפילו בע"א ואפילו בקרוב לכך לא גרע הגדת עדים אלו מעדות קרוב וע"א דעכ"פ הם מעידין שנראה להם דהוי כהן או ששמעו שהוא כהן וגלוי מלתא בעלמא הוא בזה ודאי סומכין על שטרות רק לענין יוחסין דבעינן עדים ממש שידעו שהוא כהן ולא מפי השמועה בזה י"ל דאמנה שבשטר קא מסהדי ולא שידעו שהוא כהן עיין בש"ך ח"מ סימן מ"ט וב"ש סימן ג' וא"כ לענין שמות בגיטין פשיטא דמעלין בשטרות:

והנה עכ"פ בין כך ובין כך יהי' מוכח דמעלין משטרות לגיטין מיהו נראה דהיינו דוקא בטעות דלא עבידי למטעי דאז אם היו באין בעצמן לחזור ולהגיד לא היו יכולין לחזור בו לכך בזה י"ל דודאי אכולה מלתא קא מסהדי וראוי לסמוך על עדותן אבל בטעות דעבידי למטעי כיון דכתבו בח"מ סימן כ"ט ובש"ך סימן מ"ג דבטעות דעבידי למטעי אף

הם יכולין לחזור ולהגיד ודאי דאין סומכין על השטרות בזה בפרט היכי דחזינן דנקראת להיפוך כמו דתלינן דטעו בעבורא דירחא וכדומה כן ה"נ מכ"ש דיש לתלות בשאר טעות דעבידי למטעי וכל דמחלף להו בין רייזא לריזל וגם מן המצבה שכתב רו"מ דעל מצבת זקנתה חרות ריזל גם זה אין ראי' דנהי דכתבו בשם המהרי"ל לסמוך על המצבה י"ל היינו באם אין ידוע שמה אבל באם ידוע דשמה להיפוך לא משגיחינן על המצבה ועוד י"ל דהיינו דוקא בטעות דלא עבידי למטעי אבל בעבידי למטעי ודאי אין ראי' מן המצבה ועוד כל זה הי' שייך בעלמא דודאי לא הוי ידוע דשם זקנתה נקרא ריזא ג"כ אז הוי סברא לומר כיון דחרות על המצבה רייזל מסתמא כך נקראת כן בפי העולם וכיון דזה ידוע דזו נקראת על שם זקנתה מסתמא גם היא נקראת רייזל כן על שמה והשם רייזא הוי שם געגועים אבל כיון דידוע דשם זקנתה נמי הי' העולם קורין לה רייזא א"כ לו יהא דיתכן להיות דשם העריסה של זקנתה הוי רייזל מ"מ כיון דעתה כל העולם היו קורין אותה רייזא א"כ י"ל דהוא נתן שם לזו כדרך שהי' העולם קורין לזקנתה כמו שהיו הכל קורין לה ונקראת בתחלה בשם רייזא וגם לומר דרייזא וריזל חד שמא אין נראה כלל כי לדידי ב' שמות הן ואין זה לשון געגועים ועיין כיוצא בזה בשם אייזק באות יו"ד והועתק שם שם איזא ועיין בטיב גיטין בשם אייזא ולא כתבו דשם אייזא הוי שם געגועים מאייזק וכן בשם אבא ואבלי באות א' כתבו שהוא ב' שמות וכן בשם יאצא כתב בטיב גיטין דהוי שם בפ"ע וכן נראה בשם איצא אטו נאמר דשם איצא ואיצק הוי חדא ודאי שם זה הוא מלתא דשכיחי טובא ומי שנקרא איצק אין נקרא איצא ומי שנקרא איצא אין נקרא איצק ובודאי ב' שמות הם מיהו בזה י"ל דהוי קיצור השם מאיצק אבל רייזא ורייזל ודאי אינו כן וגם אם הוי קיצור השם לא שייך רק באם נקרא בשניהם די באחד מהם אבל אם נקרא רק באחד אין לשנות והבן וכן נראה מלשון הב"ש בשמות נשים אות זיי"ן דמנה לתרוייהו זוסא זוסל ואף דבטיב גיטין אות ב' בשמות נשים אות ב' וס"ק ב' הביא בשם הד"מ דהם חדא מ"מ לא כתב דהוי שם געגועים גם כתב דאין לכתוב רק כפי מה דהוי שם העריסה וממילא באין ידוע שם העריסה יש לכתוב כמו שנקראת עתה וגם לומר דהוי שמה תחלה בשם אחר ועתה נשתנה אין לומר זה מסתמא דכל דבר מוקמינן לי' אחזקתו דמעיקרא ולא שנשתנה ובפרט דרוב שמות געגועים הוי בלמ"ד ולא באלף דו"ק ותשכח וגם רוב שמות געגועים הוי רק בשם אחד לבד אז דרכן לקצר השם במי שנקרא בשני שמות יחד לא שכיח שיהי' נקרא בשם געגועים והחוש יעיד על זה והרי קיי"ל בכל דבר דתולין במצוי וגם בשמות אנשים מבואר בכמה מקומות דלדבר שאינו מצוי לא חיישינן וא"כ ה"נ כיון דנקראת בפי כל בשני שמות ודאי אין זה שם געגועים רק עיקר

השם ועיין באות רי"ש גבי רייצא רייצל נמי נמנה לב' שמות ולא נכתב בשום ספר לומר דרייצא הוי שם געגועים מרייצל לזה ישתקע הדבר ולא יאמר:
והנה מלבד זה כפי העתק רו"מ לפני כתב בגט רייזיל בב' יודי"ן אחר הרי"ש ויו"ד אחר הזיי"ן ואח"כ בהעתק מן המצבה וחתימתה העתיק בלא יו"ד אחר הזיי"ן והנה אם כוונתו הוי להיות נקראת הריש בפתח חריף והזיי"ן בחיר"ק ויפה כתבו בג' יודין א"כ לפי זה ודאי הוי לא כפי המצבה וחתימתה דלפי נוסח המצבה וחתימתה נראה שהיתה נקראת ריזל בצירי תחת הריש ומה שחתמה בב' יודי"ן הוי בטעות כמ"ש האחרונים כעין זה אבל ודאי הוי שמה ריזל בצירי כי שם זה שכיח אבל בפתח חריף וחיר"ק לא שכיח שם זה כידוע וא"כ ודאי לא כתבו רו"מ כדבעי דאם נקראת ע"ש זקנתה א"כ הוי שמה ריזל בצרי וסגול ולמה כתבו בפתח חריף ויו"ד אחר הזיי"ן ואם גם שם האשה המגורשת הוי ריזל בצירי וכן ריזא בצירי פשיטא דשלא כהוגן כתבו בב' יודי"ן ויוד אחר הזיי"ן והוי שינוי השם ממש סוף דבר לא יכולתי להבין דעת רו"מ בזה ולדינא בר מן דין הגט פסול לפענ"ד וינתן גט אחר בשם סימא ריזא אם נקראת בצירי וסגול ואם בפת"ח חריף וחיר"ק יכתוב סימא רייזיא כנלפענ"ד נכון וברור לדינא ויותר מזה אין להאריך בזה:
הנה חזר השואל והשיב לי וזה אשר השבתי לו בעזה"י הנה השגותיו על פלפולי בסוגיא דמעלין משטרות ליוחסין השייך לנדון דידן אשיבהו בקצרה תשובה אחת על הכל דקושייתי הוי דהו"ל למבעי' כגון ביוסף בן שמעון שלא נודע אם שם אביו הוי שמעון או שמואל וכדומה זה הוי טעות דלא עבידי למטעי והם עצמן אין נאמנין ע"ש אביהם כמ"ש בפוסקים ולא ידענו אם שם אבי המגרש והמתגרשת רק עפ"י השטר ומירי דליכא עדות לפנינו ע"ש אביהם ולא מבעי' לדעת החולקים על הט"ז בסימן ק"כ וס"ל דזה לא דמי לשעת הסכנה עיין בטיב גיטין בסדר הגט מ"ש בזה בשם האחרונים רק גם להט"ז היינו רק באם א"א למיקם עלה דמלתא לגמרי אבל באפשר למיקם עלה דמלתא ודאי אין כותבין עד שיתברר ולכך היה יכול למבעי' אם צריך לטרוח ולברר או כדי לשון השטר לסמוך עליו וע"כ לא קאמר בש"ם פ"ק דפסחים דלמה נ"מ לשילי' רק היכי דאיתא קמן אבל בליתא קמן שפיר שייך למבעי' אם מחויב לטרוח או לא וכדמשני כן התם להדיא דליתא קמן לאטרוחי להאי מאי כן ה"נ הו"ל למבעי' כאן אי מעלין משטרות לגט וא"צ לטרוח אחר עדים או אין מעלין דלאו אכולה מלתא קמסהדי וצריך לטרוח על הבירור ומ"ש רו"מ כיון דמן השטר אין ראי' רק בצירוף סברתינו א"כ לא עדיף מחזקה ואין סומכין על החזקה במקום דיכולין לברר לא דק בזה דאם אכולה מלתא קמסהדי הוי כעדות ממש ואין דומה זה לשאר חזקה דהרי אמרינן חזקה אין העדים חותמין על השטר

אא"כ נעשה בגדול ונחשב עי"כ כעדות ממש דאף אם יש כאן עדים והעידו להיפוך אין נאמנין ונחשבין תרי ותרי כדפריך בפ"ב דכתובות גבי ב' החתומים על השטר ומתו ובאו ב' אחרים והעידו ג"כ וכן הם עצמן אף דיש להם מגו אין נאמנין וכן היכי דאמרינן חזקה על העדים שעשו כהוגן הכל נחשב כעדות ממש ואף אם יש עדים להיפוך לא מהני נחשבו תרי ותרי וא"כ איך שייך לומר בזה כל היכי דיכולין לברר כיון דאף אם יתברר להיפוך אין זה בירור ובפרט בזה כיון דאמרינן אכולה מלתא קמסהדי א"כ נחשב עדות ממש והרי לדעת הש"ך בסימן מ"ט ובש סיו ג' הוי זה עיקר בעיא דשם אם רק אומרים שהוא מוחזק לכהן ולא מהני ליוחסין הו דהוי כאלו מעידין שיודעים בבירור שהוא כהן ומהני אף ליוחסין א"כ מבואר דליוחסין לא מהני חזקה רק בעינן ב' עדים וכן מפורש עוד בב"ש סימן ג' ס"ק ג' דליוחסין בעינן ב' עדים] כשרים ייע"ש א"כ מוכח להדיא דאם אמרינן אכולה מלתא קמסהדי הוי כ"ב עדים ממש ולא טפי סברתינו א"כ ה"ה נמי לענין גט הוי כן ואחר ב' עדים לא בעינן בירור ורו"מ לא דק ולא עיין כל הצורך בזה והרבה להשיב אשר לא כדת ומ"ש רו"מ על ראייתי דלמה לא זכר הש"ס באיבעי' כהן גבי מלוה וכתב דלמ"ל לש"ס להזכיר זה ובשם הלוה סגי גם זה אינו דודאי איכא למבעי' כן באת"ל דהרי התוס' כתבו דבהוחזקו ב' יב"ש ודאי דאכולה מלתא קמסהדי רק דכאן מבעי' לי' היכי דלא הוחזקו ולפ"ז י"ל דבלוה אף דהיכי דלא הוחזקו מ"מ כיון דלמיחש מיהא בעי ואולי יש עוד איזה אחר ולכך דרכם לדקדק אבל בשם המלוה דאין נ"מ בזה כיון דהוא תפוס בשטרו י"ל דלאו אכולה מלתא קמסהדי או אף בזה אכולה מלתא קמסהדי או דעכ"פ הו"ל להזכירו באיבעי' דלא נטעה להיפוך דבשם המלוה ודאי לי' דלאו אכולה מלתא קמסהדי כיון דאין נ"מ בעדותם כלל בזה והו"ל להזכיר שנדע דגם זה בכלל האי בעי' בע"כ דבאמת בזה לא מבעי' לי' כלל וז"ב:

ומ"ש על גוף הדין דאין ללמוד זה מכתובה כיון דידוע שמה להיפוך הנה זה ודאי אמת כי כן מפורש בב"ש כמה פעמים ומ"ש רו"מ ותמצית דבריו דזה נקרא אין ידוע כיון דשם ריזא לא נזכר בב"ש הנה מזה אין ראי' כי אטו הב"ש מחויב לידע כל השמות ויעיין בטיב גיטין כמה שמות חדשים אשר לא נזכרו בב"ש וישנן בעולם וגם לי יש שמות שלא נזכרו גם בטיב גיטין השמע רו"מ שם נאחלא לזכר ודאי לא שמע ונמצא ומבואר אצלי בתשובתי וכן שם ליקא באשה לא נמצא בב"ש כי בו יש שם אחר ליקו והוא שם אחר אבל שם ליקא ששכיח במדינתנו לא נמצא בו וכן הרבה שמות נתחדשו אצלי ואינן בטיב גיטין ג"כ וכן הוי שם ריזא:

ומ"ש בתשובתי דמן המצבה אין ראי' רק כשא"י שמה ולא היכי דעבידי למטעי כוונתי דהמהרי"ל יהי' מיירי אם הוי ספק בשם אביהם דאין כותבין על פיהם ובעינן עדות אחרים בזה למדין מן המצבה ולא בטעות דעבידי למטעי והנה ביתר השגותיו לא אשיבנו כי המעיין יראה שא"צ תשובה כי אין הענינים דומין ואני מוטרד. רק מה שראיתי במכתבו שאני כתבתי דבשני שמות א"צ לכתוב שם הקיצור ושם געגועים ובשם אחד צריך לכתוב שם געגועים וע"ז השיג לא ידעתי אנה מצא כן במכתבי ואני כתבתי להיפוך דבשם אחד שכיח לקצר השם ולכך א"צ לכתוב הקיצור דהוא קיצור מעיקר השם אבל בשני שמות אם נקרא בשניהם יחד לא שייך קיצור השם דאין דרך בכה"ג לקצר השם ובזה הוי שם בפ"ע וצריך לכתוב כמו שנקרא והוא נכון: ומ"ש רו"מ בשם ריזא דפעמים נכתב בלי יו"ד אחר הזיי"ן ופעם ביו"ד אחר הזיי"ן הנה אין העתקה למראית עין לראות באיזה מקום נכתב כהוגן ובאיזה הוי טעות ושורש הענין הוא כך אם היתה נקראת בפתח חריף רייזא דאז כיון דדוחקין הפתח אז אין הסגול שתחת הזיי"ן נרגש היטב אז יש לכתוב בלי יו"ד אחר הזיי"ן כמו בשם רייצא אבל אם נקראת בלי פתח חריף רק בציר"י ונכתב בחד יו"ד אז יש לכתוב יו"ד אחר הזיי"ן והיינו ריזיא כמ"ש בטיב גיטין בשם חסיא והרבה מזה בחבורו ובתשובותיו בשם טאלציא ומ"ש רו"מ משם זוסיא הנה יעיין בטיב גיטין בשמות אנשים אות זיי"ן בשם זוסיא דגם בו נכתב ביו"ד אחר הסמ"ך ומ"ש רו"מ ראי' משם גליקל ריקל ציפא דהוי בלי יו"ד אין הכרת האותיות שוין דבשאר אותות אין הסגול נרגש ונדחק במבטא ואין נרגש היו"ד אבל באותיות זשסר"ץ באלו הסגול נרגש בסוף המבטא ואם הוי ביו"ד נדחק הסגול נרגש יותר ואם הוי בלי יו"ד אינו נרגש הסגול כ"כ ולפי הברתנו נדחק הסגול ונרגש היטב יש לכתבו ביו"ד כדעת הטיב גיטין כי הוא מרא דשמעתתא ודייק וגרים בענינים הללו ומרן דעובדא וראוי לילך בעקבותיו ולכך אם יכתוב ריזא בחד יו"ד אחר הריש יכתוב יו"ד אחר הזיי"ן ואם יכתוב בב' יודי"ן אחר הרי"ש אם היתה נקראת בפתח חריף אז יכתוב אחר הזיי"ן בלי יו"ד כן דעתי נוטה ועיקר בעזה"י ז"ז אין להאריך במקום שאין הנושא סובל דברי ידידו נצח וכו' אעתיק כאן מ"ש בתשובה לק"ק טרנפאל להרב החריף מו"ה בצלאל נ"י:

## שם סימן סה

ס"ה ע"ד אשר שאל בגט שהי' שם הלידה שלו משה שלמה ומיום הולדו נקרא בפי כל שלמה וגם עלה לתורה בשם שלמה וגם בביתם לא הי' אחד שנקרא בשמו משה שלמה ונשתקע השם משה עד עתה וזה חמשה שנים אשר נשא אשה בק"ק הרומלוב וחותנו

ג"כ שלמה שמו ע"כ אחר הנשואין התחילה אשתו לקראו בשמו משה שלמה ואולי יש מקצת ברומבלוב ג"כ שקורין אותו בשם משה שלמה והוא הי' בק"ק הרומבלוב ערך חמשה חדשים ושם עלה לתורה בשם משה שלמה כי התפלל עם חותנו בבהכ"נ אחת ומאז מיום הוולדו ועד עתה אינו חותם עצמו רק בשם שלמה ולאחר שנשתהה בעיר רומלוב ערך חמשה חדשים נולד קטטה בין הזוג והוצרך לכתת רגליו ולעקור משם והי' בכאן ערך שנה וחזרו כולם לקראו בשם שלמה לבד כאשר הורגלו מאז וכו' ועתה חמשה שנים אשר הי' בק"ק סטאביל נקרא ג"כ בשם שלמה לבד ועתה כשבא לביתו זה ערך ב' חדשים ג"כ קראו אותו בשם שלמה לבד והחתימה ג"כ בשם שלמה לבד וכעת נסע לק"ק הרומלב לגרש אשתו והרב המאה"ג דק"ק הרומלוב לאשר התפלל עמו בבהכ"נ ושמע קריאתו לתורה בשם משה שלמה סידר הגט רק בשם משה שלמה לבד ע"כ תוכן שאלתו: תשובה הנה בראש אני אומר כי מה שסידר רו"מ גט שני בשם שלמה מחמת כי בקהלתם הוי רק כך שמו זה ודאי אינו וטעות הוא דהרי ידוע כי מקום נתינה עיקר ומקום כתיבה טפל ואם נקרא שם בפי כל בשם משה שלמה הי' לו לכתוב משה שלמה דמתקרי שלמה אבל אם גם שם אינו נקרא בפי כל הו"ל לכתוב שלמה דמתקרי משה שלמה אבל מה שהשמיטו לגמרי אינו נכון כלל: ובנדון גט הראשון הנה לטייל בזה אריכות אי אפשר שהנה כבר ראה רו"מ דברי הבית אפרים בזה בסי' פ"ה ופ"ו וצ"ב גם דברי הטיב גיטין בלקוטי שמות סעיף כ"א והנה בתשובתי מכבר הוכחתי היכי דבעינן ב' גיטין זה הוי רק לכתחלה אז נותנין כל גט אדעת' שינתן עוד גט אחר וכן הוי בדעת המסדר עכ"פ אם שאינו אומר כן בפירוש אבל אם נתן גט אחד בתחלה עד שהוא כשר ולא אסקי אדעתייהו שיצטרך עוד גט שני אין אומרים כיון דבעינן ב' גיטין ינתן עוד גט שני לא אמרינן כן רק כיון דניתן גט אחד שהוא לבדו כשר הוי בדיעבד ואין נותנין גט שני והוכחתי כן מלשון הב"י וא"כ ה"נ כיון דכבר ניתן גט אחד בשם משה שלמה וגם דהוי הוא שם הלידה גם נקרא לתורה בשם זה וגם בני ביתו קראוהו כך כשר בדיעבד ובזה יש לפרש דברי הרמ"א בס"ס קכ"ט שכתב דאם גרשה בשם הטפל לבד כשר ותמה הב"ש שם דבמחבר מבואר להיפוך ולפי הנ"ל יהי' א"ש דהש"ע מיירי דהי' הטפל מעולם טפל לכן ודאי דפסול אבל הרמ"א מיירי שהי' תחלה עיקר השם מלידה רק דאח"כ נעשה טפל אז בדיעבד כשר כיון דעכ"פ הי' עיקר תחלה וא"ש והנה גם מעלתו הבין כן מדברי האחרונים דכשר בכה"ג בדיעבד אלא שרו"מ רצה לחלק דכאן שנשתקע שם הלידה ואף דחזרו וקראוהו הוי רק מטעם שלא ידמו שמו כשם חותנו וא"כ הוי כשם אחר מחדש וכיון דהוא טפל ומיעוט לכן פסול בודאי כן תוכן כוונתו אבל באמת זה אינו דדבר שהי' כבר ונשתקע

וחזר ונתעורר אמרינן דחוזר לראשונה ושם הראשון עליו ולא אמרינן פנים חדשות בא לכאן רק אם נתבטל ע"י מעשה אבל אם בלא מעשה נתבטל כשחוזר וניעור אמרינן דחזר לדין הראשון ועיין בברכות פ"ד דף נו"ן ע"ב גבי מה דאמר רבא ל"ש אלא דלא אקדמוהו הנך ואזמין עלייהו בדוכתייהו אבל אזמין עלייהו בדוכתייהו פרח זימון מנייהו כו' עד אלמא כיון דפלגוהו פרח טומאה מנייהו ה"נ כי אזמין עלייהו פרח זימון מנייהו יע"ש. מוכח להדיא דלא אמרינן פנים חדשות באו לכאן רק ע"י מעשה כגון דפלגוהו גבי מטה או בזימון אי אזמין עלייהו בדוכתייהו אבל אי לא אזמין עלייהו בדוכתייהו אף דיצאו לשוק וחזרו לא אמרינן דהוי קביעות חדש רק לקיבעא קמא הדר מכ"ש בזה דלא הוי שום מעשה רק דנשתקע ממילא בלי מעשה דאמרינן דחזר לראשונה ועיין בחק יעקב ה' פסח סימן תס"ח בשאלה בק"ק ווינא ובכל התשובות שהביא שם בענין פ"ח באו לכאן הוי הכל ע"י מעשה אבל בלי מעשה לא אמרינן פ"ח באו לכאן ונראה עוד ראי' ממ"ש בספ"ק דברכות הקורא לאברהם אברם עובר בעשה דכתיב ולא יקרא עוד שמך אברם ופריך א"ה ביעקב נמי ומשני ש"ה דאהדרי' קרא דכתיב ויאמר אלהים לישראל וגו' ויאמר יעקב יעקב מתיב ר' יוסי וכו' אתה ה' אלקים אשר בחרת באברם התם נביא הוא דקמסדר לשבחי' דרחמנא מה דהוי מעיקרא וכו' וקשה למה לדחוי' בזה ומה פריך נימא דבשלמא באברהם כיון דנשתקע שם אברם ולא נקרא בכל מקום רק אברהם לכן אף דפ"א בנחמי' אחר כמה מאות שנה קראו אברם עדיין הוי שם חדש והוי רק שם טפל לכן עובר בלאו אם אינו קוראו בשם העיקר אבל ביעקב דלא נשתקע שם יעקב ותיכף אהדרי' קרא לכן לא הוי יעקב שם טפל לכן אינו עובר בלאו ובע"כ מוכח דהיכי דחזר ונקרא נתעורר שם הראשון והוי גם הוא עיקר ולכן כיון דשם הלידה הוי אברם וכיון דחזר וקראו פ"א נתעורר שם הראשון והוי גם הוא עיקר כיון דהוי שם הלידה ולכך פריך מיעקב ומוכרח לתרץ דנביא הוא דקמסדר ודו"ק גם מכ"ש אם נכתב בכתובה שם משה שלמה וכבר הוכחתי בתשובה מכבר דשם שנכתב בכתובה לא נחשב נשתקע ולכן מכל הלין נראה דהגט כשר בדיעבד ודאי דלכתחלה לא יפה עשה המסדר בזה אבל בדיעבד הגט כשר כך. ז"ז אין להאריך מאפס הפנאי וטרדתי בענינים אחרים והנה מצאתי עוד ראי' לדין הנ"ל דזה לא נחשב שם חדש ממ"ש במכילתא הובא בעין יעקב פ' בא רמז סימן רי"ז וז"ל כיוצא בו דרש ולא נקרא עוד שמך אברם עבר שם הראשון ונתקיים שם השני וכו' כיוצא בו דרש לא יעקב יאמר עוד שמך נתקיים שם הראשון ושם השני נתוסף לו עכ"ל וקשה חדא מה קמ"ל בזה הרי המקראות מלאים מזה עצמו מספר שקראו בשם יעקב ומה קמ"ל בזה ועוד מנ"ל דבשעת אמירת הקב"ה לא יעקב יאמר עוד שמך דאז

נתקיים שם הראשון והשני נוסף לו דלמא לעולם בשעה זו נעקר הראשון ונתקיים השני רק דאח"כ חזר הקב"ה ונתן לו שם חדש יעקב ובע"כ דחדא מתורצת בחברתה וזה גופו קמ"ל כיון דחזר ונקרא בשם יעקב לא אמרינן דשם חדש הוא ופ"ח באו לכאן רק אמרינן דחזר הראשון למקומו ונ"מ לענין גיטין לענין שם שנשתקע וחזר ונתעורר ונ"מ לדינא כמ"ש ומוכח כן מן המכילתא כדברינו ודוק. אאתיק כאן מ"ש בתשובה להרב החריף מו"ה הירש מ"ץ דק"ק הארחוב:

## שם סימן סו

ס"ו ע"ד שאלתו וז"ל והנה אירע בק"ק ברעסטיצקי הסמוך לעירנו מעשה נוראה ונפלאה שאחד נתן ג"פ לאשתו בע"כ ונתינת הגט הי' בדרך הזה שנכנס לביתו וכתב על נייר הרי את מגורשת ומותרת לכל אדם ודין דיהוי ליכי מנאי וקרא שני אנשים ואמר להם שיעמדו בעת שיתרה אותה שרצונו לדור עמה והיא תראה להשתדל שחותנו יתן לו חדר מיוחד בביתו ובאם לאו יתן לה ג"פ והאנשים האלה יראים ושלימים הם אתו קרואים והולכים לתומם ולא ידעו מורשי לבבו שכוונתו עשות המזמתה ובבואם שמה דיבר עם אשתו התראה זו ובעת שדיבר עמה לקח הקוויטל הנ"ל והניח ידו על הצעיף לתלות הקוויטל הנ"ל והמה ראו כי ממשש בצעיף ולא ידעו על מה ולמה ואמרו להאשה כי תלך כי רצונו ליקח מידה השט"ט בחזקה והוא אמר לה בחשאי ה"ז גיטך והיא לא שמעה ולא ידעה מזה וגם העדים לא ידעו ויהי כראותו כי כבר תלה הקוויטל בצעיף הלך ונס במהרה לחוץ והעדים גם המה הלכו לדרכם ובחוץ אמר להם המעשה כי נתן לה ג"פ לאשתו והלכו העדים לבית האשה ואמרו אולי בעת משמושו נתן גט ותלה בצעיף והסירה מהרה הצעיף מעל ראשה וראתה הקוויטל הנ"ל וקראו האנשים וראו כי נכתב הדברים המבוארין למעלה והביאו אותו אלי לק"ק הארחוב והאשה הנ"ל היא רכה בשנים ויש לה מאתו שלשה בנים קטנים מאוד הצריכין לאמן והאיש הנ"ל הוא מופלג בתורה ומפורסם בשלשלת היוחסין מיוחסי כהונה והוא כהן עכ"ל שאלתו:
תשובה נלפענ"ד דהגט זה אין בו ממש מכמה טעמים אקד כיון דהוי בלי ע"ח ולא ע"מ כיון דלא אמר לפניהם לא בתחלה ולא בשעת מעשה דנותן לה גט ואף להסוברים דבלי אמירה נמי הוי גט מן התורה היינו אם עכ"פ ראו המסירה רק דלא ידעו מה הוא אז כיון דעידי מסירה כרתי והרי ראו שנתן לה דבר ואגלאי מלתא דהוי גט כתוב בו לכך הוי גט מן התורה אבל אם לא ראו המסירה כלל דהרי סברו שהוא ממשמש בצעיף ליקח ממנה השט"ט א"כ לא ראו המסירה כלל ואיך שייך לומר עידי מסירה כרתי במה

נקראו עידי מסירה אם לא ראו המסירה ולמעט בפלוגתא עדיף דהרי הטור כתב בסימן קל"ו דאם לא היו עסוקין באותו ענין אינו גט מוכח דאינו גט מן התורה כמו בקדושין ולכך נהי דהרמב"ם ס"ל דהוי גט מן התורה מ"מ היינו רק אם ראו המסירה אבל אם לא ראו המסירה אף שעמדו שם ודאי אינו כלום ומה שחשש רו"מ מה דהוי כתב ידו הנה מלשון המשנה ורש"י משמע דכת"י לא הוי גט רק אם הוי חתום בו ע"א אבל בלי ע"א לאו כלום הוא וכן כתב לי חכם אחד בתשובה בשם הרדב"ז בתשובה דסמך בזה על דעת הרמב"ם דכתב ידו בלי ע"א לא מהני כלל מן התורה והגם שאני הוכחתי שם מפירש"י להיפוך והוא במהדורא ג' סי' כ"ב לק"ק לאצקי ומן הש"ס אם יהי' הזמן גורם אעתיק לו תשובה זו מ"מ נראה דלפ"ז יהי' עיקר הטעם כמ"ש רו"מ בשם הת"ג סימן ק"ל דהטעם דאמרינן מן הסתם היו בע"מ כמו בחתימת עדים והנה באמת זה בחדושים בתו"ג ס"ק כ"ז אבל בביאורים ס"ק כ' מוכח להיפוך מיהו העיקר נראה כמ"ש בבאורים וכמו שאבאר בעזה"י ומה שכתב רו"מ דאעפ"כ הרי בע"ח בלי ע"מ נמי פוסל לכהונה לא דק רו"מ בזה דהרי מה דפוסל בזה הוי רק מכח גזרה אטו ע"מ ומה דגזרו בזה יותר מכל פסולי תורה היינו כיון דבעלמא היכי דלא ידעינן אם הי' ע"מ או לא מכשירין הגט בע"ח לבד ותלינן שמן ההתם הוי ע' מא"כ השתא נמי אם נתיר לכהונה ע"י ע"ח לבד נהי דלפי האמת לא הי' שם ע"מ מ"מ מאן מפיס וכשיראו שמתירין בגט בע"ח יבאו להתיר אף אם לא נדע אם הי' שם ע"מ או לא יתירו נמי בע"ח לכך גזרו הא אטו הא א"כ תינח בגט בע"ח דשכיח הוא עפ"י רוב וגם מותרת להנשא לכתחלה בגט זה ולכהן אוסרים אותה להנשא א"כ יש חשש אחלופי בזה אבל בגט בכת"י בלי ע"ח זה לא שכיח הוא וגם הרי עכ"פ אסורה להנשא לכל העולם מדרבנן עכ"פ ואין נ"מ בין כהן או לא רק כשמזדמן שבעלה הוי כהן אז אמרינן שגט כזה פוסל לכהונה א"כ זה לא שכיח הוא שבעלה יהי' כהן ויגרשנה בכתב ידו בלי עדים ולכך ידוע דבכל מלתא דלא שכיחא לא אמרינן לא פלוג ולכך אוקמוהו אדינא דאם לא ידעינן אם הי' ע"מ פוסל לכהונה אבל אם ידוע שלא הי' ע"מ אינו פוסל ואוקמוהו אדינא והנה זה נראה עיקר דמה דכת"י מהני הוי רק מכח דאמרינן שמן הסתם היו ע"מ אבל בלא"ה ודאי לא מהני מן התורה דהרי ש"ס מפורש הוא דילפינן דבר דבר מממון דאין דבר שבערוה פחות מב'. ומ"ש התו"ג בביאורים שם בשם הרשב"א יבמות ל"א דשאני גרושין דלא הוי חב לאחריני אחר המחילה ונשיקת עפרות זהב של הרשב"א דבריו תמוהין בזה דהרי אם יהא כדבריו הרי עכ"פ כתיב ויצאה והיתה אתקיש יציאה להויה ואם בקדושין בלי עדים לא מהני דהוי חב לאחריני ה"ה נמי בגט ועוד דודאי גט הוי חב לאחריני דפוסלה לכהונה כמ"ש התו"ג שם ולא הי' צריך

לכך דבלא"ה כל גט הוי חוב לה כמ"ש בש"ם פ"ק דב"מ גבי חצר ובגיטין גבי תן גט זה לאשתי וכמה דוכתא:

ומ"ש התו"ג ליישב דלא הוי זה חוב דבידו לגרשה דבריו תמוהין דמה בכך סוף סוף הוי חב לאחריני ולא מהני זה רק לענין מגו שפיר אמרינן דמה בכך דהוי חוב סוף סוף כיון דבידו נאמן ותינח לענין נאמנות אבל לענין עדים מה בכך דהוי בידו סוף סוף כיון דהוי חב לאחריני ילפינן מממון דבעינן עדים ותדע דאל"כ למה מחלק הש"ס בב"ב דף קל"ד בבעל שאמר גרשתי את אשתי דלמפרע אינו נאמן ולהבא נאמן ולמה לא יהי' נאמן על למפרע הרי הודאת בע"ד כמאה עדים דמי כקושיות הש"ס בקדושין מה אמרת דהוי חב לאחריני כיון דעכ"פ בידו לגרשה א"כ סוף סוף יעשה החוב ויפסלו לכהונה וא"כ לא נקרא חב לאחריני ושוב יהי' נאמן אף על למפרע מכח הודאת בע"ד ובפרט אם אף גם הוא מודה אף דליכא מגו ולמפרע לא הוי חב לאחריני דלא משכחת לה דהרי בלי אמירתו מכ"ש דלא תפסי בה קדושין למפרע דהיתה א"א וא"כ למה לא יהי' נאמן למפרע נמי מכח הודאת בע"ד ובע"כ דבידו לא מהני רק לענין מגו אבל מ"מ חוב הוי ולא מהני בזה הודאתם רק בעדים או במגו ולכך מאיזה טעם יוכשר כתב ידו בע"כ הטעם הוי רק דתלינן שמן הסתם הוי ע"מ ואפשר ליישב דברי הרשב"א שהוא יהי' סובר כדעת הרמב"ם דכת"י וע"א בעינן ולכך בזה יהי' א"ש דבריו כיון דפליגי בש"ס בפ"ג דקדושין דרבי ור"נ פליגי חד סבר מה לי לשקר כחזקה דמיא וחד סבר מה לי לשקר כעדים דמיא ונהי דאנן קיי"ל דמה לי לשקר לא הוי כעדים רק כחזקה מ"מ חזקה גופא דמיא לע"א ועדיפא מיני' דהרי אין ע"א נאמן נגד החזקה ולכך עכ"פ מה דהוי בידו לגרשה הוי כע"א עכ"פ א"כ בהצטרף ע"א הוי ב' עדים ושפיר דומה לממון אבל בלי עד כלל ודאי לא מהני מן התורה כיון דהוי חב לאחריני והסוברים דמהני אף בלי עדים כלל בע"כ הוי מטעם דתלינן שהי' ע"מ אבל בידוע שלא הי' ע"מ ולא הוי ע"א רק כתב ידו ודאי לא מהני לכ"ע ועוד נראה לדידן ישתנה דין זה אף אי נימא כדעת הרשב"א דלא בעינן כלל עדים בכת"י ומטעם דזה אינו חוב דהוי בידו לגרשה מ"מ לדידן לא שייך זה כיון דאמרינן בש"ס פ"ב דקדושין גבי לאחר שאשתחרר דלא הוי בידו דמי יימר דמזדקקי לי' הני תלתא משמע דמכח זה נחשב אינו בידו וא"כ ה"נ איך נימא דבידו לגרשה מי יימר דמזדקקי לי' העדים מיהו זה אינו דדוקא בב"ד דבעינן מומחין שייך לומר מי יימר דמזדקקי לי' אבל בעדים דדי בעדים דעלמא ודאי ימצא אף עדים כן א"כ תינח לדין הש"ס דמותר לגרש בע"כ או לדידן היכי דהיא מסכמת להתגרשת אבל היכי דהיא אין רצונה בגירושין והוא מגרשה בע"כ א"כ כיון דהוא עובר חרם והעדים עכ"פ עוברין אלפני עור וא"כ כיון דהוי דרך

איסור וצריך למצוא אנשים קלים דלא חיישי לכך בזה ודאי שייך לומר מי יימר דמזדקקי לי' העדים והסופר ושוב לא הוי בידו (ועיין רש"י גיטין דף י"ח ע"ב ד"ה אהנו דלכתחלה לא תנשא ולא כתבי לי' סהדי ייע"ש א"כ מוכח דכל דהוי דרך איסור לא חתמו לי' סהדי וה"ה נמי בזה וא"כ בזה ודאי שייך מי יימר דמזדקקי לי' עדים ודוק) וחב לאחריני הוי ובעינן מדין תורה עדים וכתב ידו לא מהני כלל ולא מבעי' אם חרם הוי ד"ת אף אם הוי דרבנן כיון דעכ"פ לדידן לא שכיח שיזדקקו לי' עדים לא הוי בידו ושוב הוי חב לאחריני אך לפ"ז נתחדש לנו קושיא אחת דהרי קיי"ל דלא יגרש אדם אשתו ראשונה אא"כ מצא בה ערות דבר ומה דאמרינן אפילו הקדיחה תבשילו מחלק הש"ס בגיטין בין זווג ראשון לזווג שני וא"כ קשה מהו פריך הש"ס בב"ב דף קל"ה גבי מ"ש ר' יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן ופריך והא כי אתא רב יצחק וכו' אמר ר"י בעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן וכו' ומהו פריך ולמ"ל לתרץ כאן למפרע כאן להבא הו"ל לתרץ כאן בזווג ראשון כאן בזווג שני דבזיווג שני כיון דליכא איסורא הוי בידו אבל בזיווג ראשון כיון דאסור לגרשה לכך לא הוי בידו דמי יימר דמזדקקי לי' עדים וצ"ע בזה עכ"פ היתר הראשון נראה ברור דבלי ע"א ובלי ע"מ אף להרשב"א אין חשש. והנה נשמט מלעיל שמ"ש רו"מ דזה הוי כעסוקין באותו ענין אין נראה דעסוקין לא מהני רק מטעם דאז הוי כאומדנא דמוכח דע"ד ראשונה הוא עושה והיינו היכי דניכר מתחלה שבודאי יעשה כן ואין מעכב בדבר כמו בקדושין היכי דנתרצית כמ"ש הב"ש שם סימן כ"ז או בגיטן מדין הש"ס דיכול לגרשה בע"כ אז אם מדבר בענין גירושין בלי תנאי ושאלה אז בשעת הדבור הוי כאומדנא דמוכח שיעשה כן ומה דעושה אח"כ הוי אומדנא דע"ד ראשונה הוא עושה והוי כפירוש אבל אם אינו רשאי לגרש מן הדין אז נהי דהוא אינו אומר כן יתכן להיות דלהפחידה אומר כן כמו דאמרינן בעלמא גבי איזיל ואגזרי לדקלי' דפלניא דעביד אינש דגזים ולא עביד א"כ ה"נ אף דהוי עסוקין באותו ענין ליכא אומדנא לומר דודאי יעשה כן ולומר דמה שעשה אח"כ הוי ע"ד ראשונה לא הוי בזה סתמא כפירושו ובפרט אם אינו אומר לחלוטין רק דרך תנאי והפחדה י"ל אף לדינא דש"ס כיון דקשין הגרושין ונחשב פורעניות כמשחז"ל לא מקדים אינש פורעניות לנפשי' י"ל דהוי מוכח דרק להפחידה אומר כן ולא הוי בזה כפירוש ואין לו דין עסוקין באותו ענין ולדידן דאסור לגרש בע"כ ודאי אין לו דין עסוקין באותו ענין דזה מהני רק מכח אומדנא דמוכח דכל העושה ע"ד ראשונה הוא עושה וכל דהוי דרך איסור ליכא אומדנא והוכחה על כך ולא נחשב בזה עסוקין באותו ענין ומיהו אין נ"מ בזה כיון דכאן לא ראו המסירה כלל ואינו דומה כלל למה שפלפל הב"ש בסימן מ"ב בענין עדים בידיעה בלי ראי' אם מהני בקדושין וכו' דאף

אם מהני היינו רק אם הי' להם הידיעה בשעת ראייתם אז י"ל בזה דהידיעה הוי כראי' והוי בעדים אבל אם בשעת ראי' אף ידיעה והוכחה לא הי' להם רק דאח"כ נודע להם זה למפרע ודאי לא מהני דבשעת ראי' לא הוי ידיעה ובשעת ידיעה ליכא ראי' א"כ בשעת מעשה וחלות הגרושין הי' ראוין לחול לא הוי ידוע לעדים והוי גט בלי עדים וז"ב ונכון ועוד טעם שני נראה דמה שמהני כתב יד הבעל מן התורה אף בלי עדים היינו אם אמר לה שנותן לה לשם גט ואף להרמב"ם דס"ל מן התורה לא בעי אמירה היינו רק דסתמא הוי כאלו אמר דנותן לה לגרושין כמו דאמרינן בעלמא סתמא לשמו קאי ואף דלגרושין סתמא לאו לגרושין קיימי היינו בכתיבה בעלמא אבל אם כבר נתן לה גט זה והרי אמרינן דמן הסתם לא מקדים אינש פורעניות לנפשי' וכן מילי דכדי לא עביד אינש לכך הוי סתמא כפירושו שנותן לה לשם גירושין א"כ תינח היכי דלא הוי דרך איסור אבל בזה"ז דאסור לגרש בע"כ א"כ בזה סתמא לאו לגרושין עומד בזה מודים כ"ע דבעינן אמירה ובלי אמירה לא הוי הנתינה לשם גירושין דסתמא לאו לגירושין קאי ועוד דנגד חזקה דמילי דכדי לא עביד אינש יש חזקת כשרות להיפוך דמלתא דאיסורא לא עביד אינש ואחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן ואף דאומר אח"כ דכיון לשם גירושין אינו נאמן חדא דאין אדם מע"ר ועוד דהוי למפרע ובעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן על למפרע דליכא מגו מיהו זה לא יושיעני דעכ"פ יהי' שוי' נפשי' חד"א אך מטעם הראשון א"ש כיון דלא הוי סתמא לגרושין עומד אף דכיון באמת לגירושין לאו כלום הוא ובזה מיושב מה שהקשה הב"ש בסימן קל"ו למה בקדושין בלי אמירה לאו כלום הוא י"ע"ש שנדחק ולפמ"ש ניחא בפשיטות דבקדושין אף דהוי בשטר מ"מ כיון דאפשר דהוי על לאחר זמן ויקדשנה אח"כ א"כ אין נתינה זו סתמא עומד לשם קדושין דעכשיו אבל בגרושין כיון דאמרינן בגיטין דף י"ח דלא מקדים אינש פורעניות לנפשי' א"כ נתינה זו הוי סתמא עומד להתגרש מיד לכך הוי סתמא לגרושין עומד מיד לכך לא בעינן אמירה וא"ש ותינח בדרך היתר אבל בדרך איסור הוי כמו בקדושין ובעינן אמירה מפורש ובלא"ה לאו כלום הוא והוי דברים שבלב ואינן דברים וז"ב ונכון לפענ"ד ועוד יש לצרף היתר בזה מה דלא כתיב בו שמם כלל והנה פשט לשון הסוגיא מורה מדקאמר בדף כ' למהו ניחוש לה הא בעינן שינה שמו ושמה וכו' משמע דבלא שמם לא הוי גט כלל מן התורה ונראה דזה ודאי כיון דכתיב ספר כריתות ודרשינן דבר הכורת בינו לבינה בעינן שיהי' ניכר ממנו שהוא הכורת בינו לבינה וצריך שיהי' נזכר מי הם והר"ן דלמדו מספר דבעינן ספירת דברים הביאו בתורת גיטין סימן קכ"ט ס"ק כ' זה הוי רק מכח לולי זה כיון דהיא מוחזקת בו ותפיסתה מוכחת עליו דהוי גט וקיי"ל אין אדם מגרש את אשת חברו לכך אף

בלי שמו ושמה סתמן הוי כפירושן והוי כפירוש ובזה ישבנו דברי המרדכי דס"ל דשמו ושמה הוי רק דרבנן ותמהו עליו מן הש"ס וישבנו בזה והבאתי מדברי הר"ן בפ' הכותב שכתב הטעם דלכך בעינן בשטרות כמו"ס מכח דבשאר מטלטלין כיון דתפיסתן מוכחת עליהם לכך לא בעינן כתיבה אבל בשטרות דאין תפיסתן מוכחת על הממון שבתוכן כיון דאין גופן ממון לכך בעינן כתיבה ייע"ש כן ה"נ בזה בכל גט לא בעינן שמו ושמה מטעם דתפיסתה מוכחת עלי' דשלה היא וכיון דאין אדם מגרש אשת חברו הוי תפיסתה מוכחת עלה לכך לא בעינן שמו ושמה א"כ תינח אם נתן לה רק גט אבל אם נתן לה ספר תורה בכלל כזה אין תפיסת ס"ת מוכחת דהוי בידה לגרושין וכל דאין התפיסה מוכחת עלה בעינן מן התורה שמו ושמה וא"כ נראה דגם הר"ן ס"ל סברתינו וכיון שכן הוי דבר הכורת בינו לבינה אפילו בלי שמו ושמה כיון דהתפיסה מוכיח ולכך הוצרך הר"ן ללמדו מספירת דברים והמרדכי לא ס"ל הך סברא דספירות דברים ולכך ס"ל דלא בעינן מן התורה שמו ושמה אך זה הכל היכי דהתפיסה מוכיח אבל באין תפיסתו מוכחת מודים דבעינן שמו ושמה מן התורה וא"כ תינח היכי דהוי ע"ח אז כיון דנראה מתוכו דהוי גט שייך לומר דתפיסתה מוכיח עלה וכיון דאין אדם מגרש אשת חברו הוי תפיסתה מוכחת עלה אבל בליכא ע"ח אף דהוי ע"מ כרתי מ"מ בזה בעינן פירוש שמו ושמה אז נקרא הכורת בינו לבינה אבל בלא"ה לא מהני מן התורה דאין תפיסתה מוכחת עלה כיון דבלי עדים ובלי שמו ושמה נראה כחספא בעלמא ולא כגט ולא שייך בזה תפיסתה מוכחת עלה דחספא בעלמא הוא בלי עדים בזה מודים דבעינן שמו ושמה מן התורה בזה א"ש נמי הסוגיא דגיטין דשם כיון דלא הוי ע"ח בעינן מן התורה שמו ושמה ולמעט בפלוגתא עדיף ונראה לומר דאף המכשירין בלי שמו ושמה בזה בעינן ע"ח מן התורה אבל בלי ע"ח לא מהני מן התירה בלי שמו ושמה לכ"ע:

והנה עפ"י דברי הר"ן שלמד זה מספירת דברים הי' אפשר ליישב דקדוק של התוס' למה נקטה המשנה שינה שמו ושמה פסול הרי אף בחסרון שמו ושמה נמי פסול ולפי הנ"ל י"ל כיון דזה הוי פלוגתא דריה"ג ורבנן דר"י יליף מספר דבעינן דבר שאין בו רוח חיים ורבנן דרשו ספר לספירת דברים וי"ל דבזה פליגי דלר' יוסי דלא ילפינן מספר לספירת דברים כשר בלא כתב שמו ושמה מן התורה ולרבנן דדרשו ספירת דברים בעינן שמו ושמה מן התורה ולכך י"ל דהמשנה בפלוגתא לא קמיירי ותנא מלתא דפסיקא לכ"ע ובשינה פסול אף לר' יוסי אבל בחסרון שמו ושמה הוי פלוגתא דר"י ורבנן וכיון דקיי"ל כרבנן בעינן שמו ושמה מן התורה:

והנה עוד הי' לי תירוץ אחד לפרש דברי המרדכי דלא תקשה עליו מש"ס הנ"ל אך אח"כ הגיע לידי ספר ג"פ ומצאתי בסי' קכ"ח ס"ק יו"ד פירוש זה לכך לא העליתיו. והנה גם הג"פ העלה שם דהוי ספק גרושין בחסרון שמו ושמה והנה לו יהא כן הוי נמי ס"ס דלמא בעינן שמו ושמה מן התורה ואת"ל לא בעינן דלמא כהפוסקים דכתב ידו ועד בעינן אבל כתב ידו לבד לא מהני מן התורה ועוד דלמא כהטור בסימן קל"ו דבעינן אמירה ואם לאו אינו גט מן התורה מיהו מצד דעת הטור אין בו סמיכה דנראה דבלא אמירה עכ"פ פוסל לכהונה גזרה אטו גט כשר דלא גרע מע"ח בלי ע"מ שכתב הב"ש בסימן קל"ג בשם הש"ג דפסול והיינו כמ"ש לעיל כל דאין ניכר מגוף הגט הפסול גזרינן אטו כשר וה"ה בזה מיהו בלא"ה הוי ס"ס גם אף עפי"כ יש לצרף בזה דעת הטור כיון דעכ"פ מן התורה אינו פוסל לכהונה רק מדרבנן מכח גזרה א"כ בכה"ג דהוי כתב ידו ולא שכיח הוא לא שייך גזרה זו לכך להטור כשרה לכהונה א"כ יש לנו ג' ספקות דעת המכשירין בלי שמו ושמה ודעת המכשיר בכת"י בלי עד כלל ודעת הטור דבלא אמירה לא הוי גט: ועוד נראה דבכתב יד הבעל אף להסוברים דמהני אף בלי עד כלל מ"מ בזה ודאי בעינן שמו ושמה מן התורה דהרי זה ודאי אף להסוברים דלא בעינן מן התורה שמו ושמה היינו להיות מפורש בגט לא בעינן אבל העדים בעצמן ודאי צריכין להכיר שמו ושמה דהרי צריכין שיכירו אותם וגם בעינן בזה שיהי' עדות שאתה יכול להזימה ושיהיו ראוין להעיד בב"ד א"כ עכ"פ הם צריכין להכיר אותם וכשיעידו בב"ד צריכין להעיד שיודעין שזה הבעל והיא אשתו א"כ נהי דכתב ידו מהני מן התורה היינו כיון דהוי כתב ידו הוי כאלו הוי עדות שנחקרה בב"ד וא"כ עכ"פ בעינן שיהי' הכתב באופן דמהני בעדים שנחקרו בב"ד וכיון דבעדים בעינן דעכ"פ הם בנפשם יכירו אותם ויעידו כן בב"ד כן ה"נ בכתב ידו דהוי כאלו הוי עדים שנחקרה בב"ד הוי הכתב גופו כעדים ובעינן בו הכרה מתוכו שמו ושמה שיהיו מתוכו ניכר מי הם אז הוי כעדים וזה ברור בסברא וכדי הוא להצטרף להסוברים דבכל דוכתא בעינן שמו ושמה ולמעט בפלוגתא עדיף וי"ל בזה להסוברים דבלי עד כלל נמי מן התורה למ"ל עד אחד דנקט במשנה כת"י וע"א וכו' וגם מה טיבו של ע"א בדבר שבערוה ולפמ"ש י"ל כך כיון דבהכרת האיש והאשה די בע"א דהוי מלתא דעל"ג א"כ א"ש דודאי היכי דנתפרשו שמם מהני כת"י אף בלי עד כלל אך אם לא נתפרש שמם בעינן ע"א עמו ואז כיון דהעד החתום מכיר אותם די בכך דלענין הכרה די ידיעת העד ולענין שיחשבו ב' עדים על הגט הוי כתב ידו כעדים ודוק היטב: ועוד יש לצרף בזה מה שהעיר רו"מ דלא פירש בגט דכתבו לשמו ולדעת הב"ש בסימן קל"א פסול מן התורה רק דכתב רו"מ דהפ"י בק"א דה' גיטין חולק עליו והנה באמת אחר המחילה לא דק בזה רו"מ

דהרי הפ"י דייק שם בלשונו דכיון שהבעל מצוה לסופר לכתוב לו גט הוי סתמא לשמו א"כ תינח אם ציוה לסופר לכתוב הוי אמירה ממנו אבל אם הוא עצמו כתבו ודאי צריך לפרש מן התורה ואף לולי כן נראה דהייני בזמן הש"ס כיון דהוי בידו לגרש בע"כ אז כיון דכתבו הוי סתמא לשמו אבל בזה"ז דאין מגרשין בע"כ א"כ בשעה שכותב אינו יודע דאולי לא רוצה לקבל הגט ומה"ט כתבו הפוסקים בשליח לקדושין דא"י לעשות שליח אחר דהוי מילי דכדי דאולי לא תרצה לקבל הקדושין וא"כ ה"נ אולי לא תרצה להתגרש או תחזור בה א"כ בזה הוי רק כסופר הכותב טופסי גיטן דכתבו על הספק שמא יצטרך וה"ה בזה ומודה הפ"י דלדידן סתמא לאו לשמו קאי ובעינן שיפרש בפיו לשמו ומכ"ש אם באמת לא רצתה והוא כתבו כדי ליתן לה בע"כ ומעשיו יוכיחו דמרצון האשה אין מגרשין בגט כזה ובע"כ דכתבו לגרש בע"כ וכיון דכל אדם יש לו חזקת כשרות בזה ודאי סתמא לאו לשמו קאי והדין בזה עם הב"ש לכ"ע דבלי פירש בשפתיו לאו כלום הוא:

גם יש לצרף בזה מה שלפי העתקת רו"מ לא הוי כתוב בו מנאי וכן בלשון הרי את מגורשת לא הוי כתוב בו ממני והוי ידים שאין מוכיחות ונהי דקיי"ל כרבנן דלא בעינן זה היינו מטעם דאמרינן בנדרים דאין אדם מגרש אשת חברו ותינח אם הוי תלינן בו הוי כדין וכתורה לא מחזקינן אינשי ברשיעי לומר דאחד נתן לה אבל גם אם הוי ממנו הוי דרך עברה שוב יש לחוש דלמא אחד נתן לה כן להכשילה ובעינן ידים מוכיחות לכ"ע כן יש לצרף בזה לסניף ובאמת א"צ לכך כי כדי המה היתרים הראשונים, להתירה ואין חשש וממש כלל בגט והיא מותרת לישב עם בעלה כהן כדין המפורש ברמב"ם פ"י מה' גרושין דכל שבטל מן התורה אין בו ריח הגט חוץ מהאומר ה"ז גיטך ואי את מותרת לכל אדם ייע"ש ואף הראב"ד החולק שם דוק בלשונו דדוקא בדבר שאין פסולו ניכר מגוף הגט בזה גזרינן אבל בדבר הניכר פסולו מגוף הגט מודה ייע"ש וכן כתבתי בתשובה לק"ק לוצקא על המעשה דק"ק באר"ד כיוצא בזה כתבתי זה מסברא וכן מוכח מלשון הראב"ד כן:

והנה בהיותי בזה ראיתי שלא להוציא הדבר חלוק ובלי פלפלת כל שהוא ולהרבות אין בידי מאפס הפנאי ואני מוכרח להוציא ישן מפני חדש מ"מ מה שפלטה קולמוסי אכתוב ליישב דברי הרמב"ם התמוהין שכתב דלימוד דאשה גרושה מאישה הוי רק אסמכתא ובש"ס פרק הזורק דקאמר ורבנן איסור כהונה שאני מוכח דהוי מן התורה ייע"ש בהה"מ שהניח בצ"ע והוא חומרא גדולה ומה שנראה לישב די"ל דקשה איך חל לאו דגרושה על איסור אשת איש הרי הוי איסור חל על איסור ואין לומר דהוי כולל כיון דאם בעלה כהן נמי נאסרה לו הרי התוס' ביבמות דף ל"ג ע"ב כתבו שם דאיסור קל על החמור

אינו חייל אפילו בכולל והרי לאו דגרושה הוי רק לאו ואשת איש חמור דהוי במיתה ואין לומר דהרי כתבו שם דא"א אינו חמור דיש לו היתר בחיי אוסרה היינו נגד אחות אשה דהוי לאו השוה בכל אך באיסור כהונה דהוי לאו שאינו שוה בכל וזה קל כדמוכח בפ"ק דיבמות לענין עשה דוחה ל"ת וא"כ יש כאן באיסור תרתי קולא דהוי רק לאו ואינו שוה בכל ואשת איש הוי במיתת ב"ד ושוה בכל נהי דיש לו חד קולא ולא הוי חדא במקום תרתי וא"כ אינו חל אף בכולל ולכאורה הייתי רוצה לומר דבאמת הכוונה דחל רק לאחר מיתת הבעל כדאמרינן בפ"ג דיבמות דאיסור אחות אשה מתלי תלי וקאי היכי דפקע אשת אח אתי איסור אחות אשה וחייל א"כ ה"נ י"ל דאיסור גרושה בזו חל אם מת הבעל אסורה משום גרושה אך נראה דאינו דומה דהרי קיי"ל אין גט לאחר מיתה ובשלמא אחות אשה דשייך בכל זמן י"ל דהוי כאלו עתה נשאה וחייל עתה איסור זה אבל בגרושה כיון דמת לא משכחת לה איסור גרושה כיון דאינו גט לאחר מיתה וא"א לומר איסור גרושה רק דחל מחיים ואז היתה אסורה משום אשת איש וא"כ לא משכחת איסור כהונה כלל ואין לומר דבאמת הכוונה דלכל כהן ליכא איסור גרושה רק לבעלה אסורה חדא דלשון הש"ס חוץ מריח הגט שפוסל בכהונה משמע דפוסל לכל כהן ועוד דא"כ לא שייך תירוץ הש"ס דמתרץ בגיטין איסור כהונה שאני דבשלמא אם היתה נאסרת לכל כהן בזה שייך לומר איסור כהונה שאני אבל אם לכל כהן אינה אסורה משום גרושה רק לו לבד בשבילו לבד לא שייך לומר איסור כהונה שאני ולכך ס"ל להרמב"ם דבאמת הוי רק אסמכתא והש"ס דקאמר איסור כהונה שאני היינו דהתם הוי ס"ל דאיסור כולל חל אפילו בקל על החמור ולכך כיון דהוי כולל לכך משני דאיסור כהונה שאני ולא הוי צריך לומר דהוי אסמכתא אבל לדידן כיון דמוכח מסוגיות הש"ס דיבמות דף ל"ג דפריך והא ר"י הבערה ללאו יוצאת מוכח דכולל לא מהני בקל על החמור בע"כ הוי זה רק אסכתא ומר"א פשיטא דלק"מ לפ"ז דזה תלי' בזה דלר"א דיליף מזה שהגט חל וליכא איסור א"א ודאי דהוי זה דרשא גמורה אבל לרבנן דס"ל דאסורה משום א"א א"א לומר דהוי דרש גמור דא"כ קשה הרי אין אחע"א או דנלמוד מזה דאיסור קל חל על החמור בכולל ונילוף מזה ומה פריך ביבמות לר' יוסי דהבערה ללאו יוצאת ובע"כ דס"ל להש"ס דמשם אין ללמוד דהוי אסמכתא ויש להרמב"ם סייעתא מסוגיא דיבמות מדלא יליף מזה לכולל בקל על החמור ודו"ק היטב הנה את זה ראיתי להמליץ על הרמב"ם כרגע חדא. סיומא דפסקא דהאשה מותרת בבעלה ובעלה מותר בה בלי חשש ופקפוק כלל ולשוא עמל הבעל ברמי' שלו ולא יעשו ידיו תושי' ואם על הבנים שמחה דברי ידידו והנה מה שנתחדש כאן עוד פרט אחד היות כי הבעל אמר שהעדים ידעו ושמעו שאמר

לה הרי את מגורשת וכו' אך העדים מכחישין אותו ואומרים שלא ידעו ולא שמעו כלל ולא ידעו רמז רמיזה מזה והנה יש לדון בזה אם שייך לומר בזה שוי' נפשי' חד"א או לא הנה נלפענ"ד מכח זה אין כאן בית מיחוש לא מבעי' לפי האמת ודאי אין בזה חשש כי לא על זה לבד התרתי רק זולת זה נמי כתבתי שם היתרים וכדי הם להתיר בלי סמיכה זו שהי' בלי עדים רק אף גם אם נאמר דההיתר הוי מכח דהוי בלי עדים נראה נמי דלא שייך בזה לומר שוי' נפשי' חד"א כאשר אבאר:

אחד דהרי מפורש ברמ"א סימן קע"ח סעיף ט' כמה דעות דבזה"ז דאיכא חר"ג א"נ לומר שמאמין לפי דברי העד וגם כופין אותו ומשמש עמה וקשה ג"כ נימא דשוי' נפשה חד"א והרי אם מאמין בלבו אסורה לו באמת וגם אינו רשאי לומר איני מאמינך כמ"ש כן ביו"ד סימן קכ"ז וא"כ באומר שמאמינו הרי שוי' נפשי' חד"א ואיך ידור עמה בע"כ דס"ל להני פוסקים כדעת האחרים שכתב הר"ן בסוף נדרים בסוגיא דטמאה אני לך דכיון דמשועבדת לו א"י לשוי' חד"א וא"כ ה"נ בו כיון שהוא משועבד לה א"י לעשות לעצמו חד"א וחיישינן דעיניו נתן באחרת ודינו ממש כאומרת טמאה אני לך. ועוד נראה דנהי דדעת הרשב"א דשוי' נפשי' חד"א שייך אף באם הוכחש בעדים מ"מ נראה דהיינו דוקא בדבר דהאיסור נגמר בלי עדים כגון באומר שבהמה זו לא נשחטה כראוי וכדומה בזה נהי דעדים מכחישין אותו מ"מ אמרינן דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים אבל היכי דאין הדבר נעשה איסור רק עפ"י עדים והוא תולה הדבר בעדים והם מכחישין אותו בזה ודאי דנאמנין הם יותר דהרי קיי"ל בעד מפי עד הראשון שאמר בשמו נאמן אף דבעלמא עד נגד עד הוי שניהם שקולים ולא מהימן אחד יותר מן השני מ"מ אם תולה בו הראשון נאמן א"כ ה"נ נהי דאדם נאמן על עצמו היינו רק במעיד על עצמו אבל כאן מעיד על העדים שהם היו עידי מסירה א"כ בזה לא נחשב מעיד על עצמו רק על עצמם בזה נאמנין הם יותר ממנו ובודאי לא אמרינן בזה שוי' נפשי' חד"א ואינו דומה למ"ש החו"מ בסימן קט"ו באומר פלוני חכם תיקן לי את הכרי דלא נחשב תולה הדבר בחכם נראה דאינו דומה חדא דהתם הוי החכם רק יחיד ולכך נהי באומר מפי הראשון הראשון נאמן בזה לא נחשב כאומר מפיו ואז שקולין הם הוא והחכם והדר דינא להיות כמו בעלמא דאשה נאמנת להכחיש ע"א ושקולים הם אבל בזה דהוי ב' עדים ובעלמא אין אחר עדים כלום לכך לומר בזה שויי' נפשי חד"א נגד עדים זה גופו חידוש הוא ולכך אין לך בו אלא חדושו דהיינו דוקא אם אין הדבר תולה בעדים כלל אבל בדבר התולה בעדים ולא נעשה האיסור רק בעדים בודאי כיון דהם ב' עדים אינו נאמן נגדם להעיד עליהם שהיו עדים במה שהם מכחישין אותו ובזה לא אמרינן שוי' נפשי' חד"א ועוד דאינו דומה לחכם

דהתם בתיקון הכרי אם היתה היא מתקנת לא הוי בעי לחכם כלל א"כ באומרת שתקון לפני' נהי דהחכם מכחיש מ"מ הוי כאומרת שהיא תקנה הכרי בעצמה ודל חכם מהכא לכך לא נחשבה כמעיד על החכם אבל בזה אם יתן הוא אלף גיטין בלי עדים לא יועיל ולא נגמר רק בעדים א"כ סוף סוף מוכרח לבא מכחם ועדותם והוי כמעיד עליהם לא על עצמו ובזה הם נאמנין יותר ולא אמרינן בזה שוי' נפשי' חד"א:

ובהכי מיושב מה ששאלני משכיל אחד מברעסטיצקי למה אמרינן בפ"ג דקדושין באומר קדשתיך והיא אומרת לא קדשתני דמיירי באומר קדשתיך בפני פלוני ופלוני והלכו למדה"י ודקדק המשכיל הנ"ל למה נקט באומר שהלכו למדה"י והן אמת דזה אינו דקדוק דנקט כן דבלא"ה מה קמ"ל שהיא מותרת בקרובי' דזה פשיטא כיון דיש עדים כדבריו לכך מוקי לה באומר שהלכו למדה"י אך אם נאמר דקשה כן א"ש דבקדושין כיון דבעי עדים ודאי יכולין להכחישו ולא שייך בזה שוי' נפשי' חד"א:

ועוד נראה לצרף בזה מה דאמרינן בכריתות דף ב' דאמר אביי מודים ר"מ לחכמים שאם אמרו לו שנים יודע אתה בעדות פלוני והוא אומר לא ידעתי פטור דאי בעי אמר לא נתכוונתי לעדות וכתבו התוס' ישנים שם דמכאן דן רבי הלכה למעשה דבלי כוונה לעדות לא הוי עדות ייע"ש. והן אמת דדבריהם סותרין לדברי הש"ס מכות וכו' וכבר כתבתי ע"ז בכמה ענינים עכ"פ נראה דנהי דלא בעי כוונה לעדים היינו בדבר שנגמר בלי עדים וא"צ לעדים ולא אברי אלא לשקרא בזה כל דראו אף שלא כיוונו הוי עדות אבל בדבר דהוי בלי עדים לאו כלום הוא רק על ידן נגמר הדבר בודאי בעינן כוונה ואם לא כיוונו לאו כלום הוא ובזה לא מצינו חולק בדבר הן אמת שמדברי התוס' במכות דף וי"ו במה שהוכיחו דבעינן ראי' והגדה דאל"כ מה נעשה בקדושין הנעשה במעמד קרובים וכו' מוכח דלא ס"ל כן וס"ל דגם בזה לא בעינן כוונה עכ"פ כיון דדעת התוס' בכריתות דבעינן כוונה ולענין קדושין וגיטין ליכא הוכחה מן הש"ס דלא כוותי' א"כ יש לצרף בזה דעתם ולדידהו ודאי דלא שייך בזה שוי' אנפשי' חד"א דדלמא לא כוונו לעדות א"כ יש לצרף דעתם להיתרים הנ"ל ולמ"ש בתשובה ראשונה גם יש לצרף דעת הראב"ד המובא בשיטה מקובצת פ"ו דכתובות בסוגיא דעוברת על דת הקשה מ"ט לא מוקי הש"ס במודית ותרצו דאין אדם משים עצמו רשע והן אמת שתמהו עליו דלחוב לעצמו נאמן וכבר ישבתי דבריו באיזה מקומות עכ"פ לדידי' דלא מהני הודאתו אפילו לגבי עצמו היכא דמשים עצמו רשע ולא אמרינן בזה דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים א"כ לדידי' מכ"ש דלא שייך לומר שוי' נפשי' חד"א היכי דמשים עצמו רשע ולדעתי אף החולקים על הראב"ד שם י"ל דלא חולקים רק לענין ממון אבל לומר שוי' נפשי' חד"א

ובפרט נגד עדים י"ל כ"ע מודים היכי דמשוי נפשי' רשע לא אמרינן שוי' חד"א וכאן אם נאמר דלא ידעו העדים מזה לא הוי רשע דהוי מילי דשחוק ולא עבר חר"ג אבל אם ידעו בזה העדים עבר חר"ג בזה ודאי לא מהני הודאתו לשוי' נפשי' רשע דהן אמת דהנו"ב כתב דהיכי דליכא מלקות לא אמרינן אין אדם מע"ר אבל בישועת יעקב הביא דברי הרשב"א מפורש בו להיפוך דאף בכה"ג אין אדם מע"ר לכך מכל הלין טעמי נראה דקם דינא מ"ש שמותרת לדור עם בעלה בלי חשש ופקפוק ומכח חשש הקול שיצא אין חשש כלל כמ"ש כבר בתשובתי לק"ק לאצקא בנדון המעשה כיוצא בזה בק"ק באר"ד (והוא בחבורי לעיל) ייע"ש ז"ז מחמת טרדתי אין להאריך דברי הטרוד: והנה עוד נראה ראי' לדברינו דלא שייך בזה שוי' חד"א ממה דקשה להסוברים דאפילו היכי דאיכא עדים נמי אמרינן שוי' נפשי' חד"א ממ"ש בקרא מפורש במוציא שם רע דולו תהי' לאשה והרי שוי' נפשי' חד"א מדכתבה התורה ואם אמת הי' הדבר לא נמצאו בתולים וגו' וסקלוהו מוכח דבע"כ מיירי דנעשה תחתיו וא"כ מה מהני שפרשו השמלה הרי סוף סוף שוי' חד"א ובשלמא אם נגד העדים לא אמרינן שוי' חד"א א"ש אבל להסוברים דאף נגד עדים אמרינן שוי' חד"א קשה ואין לומר דדוקא נגד עדים אמרינן שוי' חד"א אבל בדבר הגלוי לכל העולם לכ"ע לא אמרינן שוי' חד"א וכעין שכתבו התוס' ביבמות חילוק זה לענין תרי ותרי בפ' האשה רבה כן י"ל חילוק זה לענין שוי' חד"א אך זה אינו דכאן אטו גלוי לכל העולם ששמלה זו ובתולים הללו של זו הם ובע"כ דהוי רק ע"י עדים שמעידין כן וא"כ קשה הרי שוי' נפשי חד"א והנה להר"ן שהבאתי לעיל דס"ל דמדינא אין נאמן כיון דמשועבדת לו וכתבנו דה"ה הוא אינו נאמן כיון דמשועבד לה וכדפריך בש"ס בכמה דוכתא וכיון דמשועבד לה היכי מצי מדיר לה הוי א"ש דמן התורה לא אמרינן בזה שוי' חד"א כיון דמשועבד לה אבל לאינך פוסקים קשה מזה ולכך נראה דהנה ענין שוי' חד"א י"ל ב' טעמים או דהוי מצד הודאת בע"ד או דהוי מטעם נדר ונ"מ הוי כך אם הוי מצד נדר בעינן דוקא שיאמר האיסור בפניו כגון טמאה אני לך או קדשתני או קדשתיך וכדומה אבל אם אינו אומר האיסור בפיו רק דמדבריו ממילא מוכח האיסור לא נעשה בזה חד"א דהרי בנדר לא אמרינן מכלל הן אתה שומע לאו וכדומה וכל דלא זכר הנדר בפיו לא הוי נדר כן ה"נ בזה כגון שאומר פ"פ מצאתי או לא מצאתי בתולים הנה זה אינו גוף האיסור רק מזה מוכח שזנתה ואסורה לו כה"ג לא שייך לומר דנעשית חד"א אבל מצד הודאת בע"ד מהני אף בכה"ג כל דאיכא שום הוכחה שכן הי' נחשב הודאה ועוד נ"מ דאם הוי מטעם נדר אז אף דהוי עדים להיפוך לא מהני דמה בכך הרי הוי כהיתר ואסרה עליו אבל מצד הודאת בע"ד י"ל היכי דאיכא עדים להיפוך עדיפא ואף דבעלמא

אמרינן היכי דהוי הודאת בע"ד עדיף ממאה עדים היינו לענין ממון כיון דזכה בו אחר יכול הוא לומר דסומך על הודאתו וכבר זכה בו וא"י לחזור בו אחר שכבר זכה בו השני אבל לענין איסור דלא שייך זכות יכול הוא לחזור בו ואיך נאסר לו לאכול אם אנו יודעים שהוא היתר אין בידינו לכופו ולמנעו דהרי לנו ידוע שהוא מותר דיש עדים והוא בעצמו נמי מותר כיון דידע בנפשו דשקורי משקר תחלה ולכך א"ש אף דבמוציא שם רע כיון דלא אסר האיסור להדיא בזה לא הוי שוי' אנפשי' זח"א רק מצד הודאת בע"ד ולא מטעם נדר ובזה ביש עדים ודאי מותר ולא אסרו הפוסקים ביש עדים רק היכי דאומר האיסור מפורש אז מהני מטעם נדר ובזה אף ביש עדים אסור אבל באינו אומר האיסור מפורש ודאי דמותר ביש עדים ועוד י"ל בזה דיש עוד חילוק בין הטעמים דאף להני דס"ל דאף דמשועבדת לו מ"מ יכולה לשוי' חד"א זה ודאי הוי רק מטעם הודאת בע"ד דבזה מה בכך דמשועבדת לו מ"מ איך נאכיל לה דבר האסור לה לפי דבורה אבל מטעם נדר ודאי אינו חל כיון דמשועבדת לו א"י לאסור דבר שאינו שלו והוי כפירות חברו על חברו ולכך היכי דמשועבדת לו ודאי לא הוי רק מטעם הודאת בע"ד וממילא ביש עדים מותר בודאי לכ"ע וא"ש במ"ש דכיון דמשועבד לה ודאי דמותר ביש עדים וא"כ ה"נ בנ"ד דלא אמר בפירוש שהיא גרושה רק אמר דהעדים ידעו מזה נהי דהוכחה ממילא מוכח דאסורה לו מ"מ כה"ג הוי רק מטעם הודאת בע"ד והיכי דיש עדים להיפוך ובפרט כיון דמשועבד לה הוי רק מצד הודאת בע"ד וכיון דיש עדים המכחישין מותרת לו והנה עפ"י הנ"ל הי' נראה להעיר בסוגיא דפ"פ דמשם קשה לכאורה על הר"ן דס"ל היכי דמשועבד לה לא אמרינן שוי' אנפשי' חד"א ולמה שם נאמן לומר פ"פ מצאתי הרי משועבד לה והיכי יכול לאסור עצמו עליו ולכאורה הי' נראה דגם שם הוי רק דרבנן וכמ"ש הר"ן בטמאה אני לך והיינו מכח חזקה אין אדם טורח ראו חז"ל להאמינו ואף דר"א לא ס"ל חזקה דאין אדם טורח היינו להפסיד כתובתה דיש כמה חזקות להיפוך אבל עכ"פ רגלים לדבר הוי דאומר אמת לכך ראו חז"ל להאמינו כמו התם בטמאה אני לך וי"ל בזה קושיות התוס' בסוגיא דפ"פ בד"ה ומי אמר ר"א הכי וכו' שהקשו ממשנה דהאומר לאשה קדשתיך וכו' ולפי הנ"ל י"ל דהוי ס"ד דש"ס דכוונת ר"א דאין אשה נאסרת על בעלה אלא על עסקי קינוי וסתירה הא בלא"ה כיון דמשועבד לה א"י לאסרה וא"כ תינח היכי דכבר נשאה והוא משועבד לה אבל התם בקדשתיך דאינו משועבד ודאי יכול לשוי' נפשי' חד"א וזה הוי עיקר קושיות הש"ס דכיון דמשועבד לה א"י לאסרה רק בעדים ולזה משני הש"ס דפ"פ הוי כעדים דמי דרגלים לדבר שאומר אמת דחזקה אין אדם טורח וכו' והוי כמ"ש הר"ן התם בטמאה אני לך וא"ש. ועוד י"ל דבפ"פ שאני כיון דלפי דבריו הוי הנשואין בטעות

וא"כ אינו משועבד לה כלל ודוקא אם ידוע שהוא משועבד לה אמרינן דאין בידו לשוי' חד"א אבל היכי דלפי דבריו אינו משועבד לה שפיר יכול להיות שוי' אנפשי' חד"א:
ובזה י"ל מה שהקשו התוס' ברפ"ק שם דלמה בתולה נשאת ליום ד' שאם הי' לו טענת בתולים הרי יש ס"ס אך י"ל להסוברים דס"ס במקום חזקה לא מהני וכאן הוי חזקת הגוף דעתה הוא דנבעלה ואף דהוי חזקת היתר להפוך הרי חזקת הגוף עדיף משאר חזקות ולמה יחשב ס"ס אך נראה דכאן שאני דאדרבא אם נאמר דנלך בתר חזקת הגוף והשתא הוא דנבעלה א"כ נאמר דנבעלה השתא אחר נשואין ושוב אינו מקח טעות ושוב אינו נאמן כלל כיון דמשועבד לה ובודאי מותרת רק דההחשש הוי אולי זנתה מקודם נשואין אחר אירוסין ואז הוי הנשואין מקח טעות ואז בזה לא נחשב משועבד לה ויכול לשוי' חד"א אך אי נימא דלא אזלינן בתר חזקת הגוף לומר דעתה נבעלה שוב הוי ס"ס ומותרת ממ"נ וא"כ תינח גבי ר"א דאמר סתם האומר פ"פ מצאתי ומשמע דיהי' שנבעלה באיזה זמן שיהי' אפילו הי' שהות לומר שזנתה אחר נשואין נמי אסורה עליו בזה מוכרח הש"ס לאוקמא בקטנה אי באשת כהן דבלא"ה הוי ס"ס אבל במשנה דבתולה נשאת ברביעי ונבעלת מיד א"כ אין שהות שתזנה בנתים ואם יטעון פ"פ מצאתי בע"כ זנתה מקודם נשואין שוב לא מהני ס"ס דיש חזקת הגוף כנגדה והוי ס"ס במקום חזקה כן י"ל ע"ד פלפול אם כי אינו לדינא לדידן ועכ"פ לדינא הראיתי כמה פנים להיתר בזה בעזה"י והדבר ברור כשמש דלא שייך בזה שוי' נפשי' חד"א דברי ידידו ומה שחשש לריח הגט כתבנו בחדושינו בתשובה לק"ק לוצקא הנ"ל דאין חשש בזה אפילו לריח הגט וכעת אני מוסף עיין בש"ס גיטין דף פ"ד ע"ב מ"ש לרבנן אפילו ריח הגט אין בו הרי אף בעידי מסירה לא הוי ריח הגט לרבנן וממנו נשמע מכ"ש בלי ע"מ דלא הוי ריח הגט ייע"ש ודו"ק מ"ש לק"ק באר"ד להרב מ"ו משולם נתן נ"י:

## שם סימן סז

ס"ז הנה ע"ד שאלתו בענין כתיבת שם אלתר בגט ושם באבא הנה ודאי דצריך לכתוב בגט שם אלטר כי אינו דומה לכינוי משפחה דשם נקראים בשם מיוחד בפ"ע ושם המשפחה הוי רק טפל וגם כל המשפחה נקרא כן אבל בזמנינו שאין נקראים אצל רוב העולם רק בשם אלטר או באבא ודאי יש לכתבו וצריך לכותבו דוקא וגם אינו דומה לזקן וזקנה שקורין כן דהתם רק בזקנותם נתחדש כן אבל יש להם שם מיוחד מילדותם בשמות אחרים אבל אלו הוי להם שם העריסה מילדותם כן ודאי קנו שם זה לעיקר ואדרבא נראה אם כתבו שם העריסה בזה אם לא נקרא אח"כ בפי שום אדם כן הוי כשם

שנשתקע דפסול אבל אם נקרא בפי המיעוט כן אז יש לכתוב שניהם ושם אלטר לעיקר ושם העצם לטפל בלשון דמתקרי והנה מ"ש אלטיר ביו"ד נראה דלאו שפיר עבדי דהוי שינוי הלשון שנקרא בחירק ובאמת הוי סברתו בסגול ובהרבה שמות שימצא דוגמתן דוק ותשכח ולכך נראה דפסול אם כתבו ביו"ד רק צריך להיות נכתב בלי יו"ד אחר הטי"ת ע"כ תשובתי לו בקיצור וזה אשר השבתי לו אח"כ:

הנה בדבר הגיטין שהשבתי לו שכחתי העיקר מחמת טרדת עש"ק ואני חשתי להשיבו טרם יתחילו ימי הסליחות ונשמט משם העיקר כי בשם באבא שכתבו הנה בזה היטב רו"מ לדבר כי חלילה לכתוב בלי אלף אחר ב' ראשונה ולא הי' צריך רו"מ לכתוב כי נקראו בבא על שם המסכתא רק הרי יש שם זכר כן כמ"ש בש"ס בבא בן בוטא בפ"ק דב"ב ולכך כיון דלדידן קורין באבא בפתח אחר בי"ת ראשונה ודאי צריך לכתוב אלף אחר בי"ת ראשונה אך מה שהסכים רו"מ לכתוב יו"ד אחר בלישני' זה טעות דא"כ יהי' נקרא בחיר"ק ואינו כפי המבטא והוי שינוי השם רק צריך לכתוב אלף אחר ב' שני' כשם אבא והרבה הדומה לו כן הוי קריאת שם באבא ויש לכתבו בב' אלפין אחר כל בית אלף והנה זה אני כותב לפי הברת מדינתנו שקורין באבא בפתח הבי"ת ראשונה ואפשר במדינתם קורין באבא ובזה הרי מצינו בש"ס שם זה בלא א' אחר בית ראשונה ואף דשם נקרא הבית השני' רפוי ואנחנו קורין בדגש בזה לא יועיל כתיבת האלף להיות נקרא הבי"ת שני' דגושה מיהו נראה דיש לכתבו באלף כיון דהרגילות הוא בלשוננו לקרות אם הוי בלי אלף ראשונה קורין הב' רפוי' ואם הוי באלף קורין דגושה יש לכתבו באלף ליפות הלשון מיהו בזה אם כתבו בלי אלף ראשונה כשר אם יקרא באבא בקמץ אבל אם יקרא באבא בפתח נראה דאפילו בדיעבד פסול דבלא זה יהי' נקרא בקמץ כרגילות הלשון ובלי אלף בסוף רק ביו"ד וראה דבכל ענין פסול דהוי שינוי ממש וכן באלטיר ביו"ד נראה דפסול כנלפענ"ד נכון לדינא ואין פנאי להאריך יותר ורע עלי המעשה מהדיינים לסדר גט בשם חדש דלא נמצא בספרים ולמהר לכתבו בלי שיהיו נמלכים ומתונים בדין והשם הטוב יכפר בעד וכו' דברי ידידו הטריד. מה שהשבתי לו עוד:

הנה בנדון שם באבא לא ידעתי למה טעה בכתיבתו בתרתי בשם אלטיר ביו"ד ובשם באבי ביו"ד והנה בגוף הדין אם צריך לכתוב שם באבא לא ירד בני עמכם בזה ואיני מודה לו בשום אופן ובודאי צריך לכתבו כי אינו דומה לראיות רו"מ משם ברודר שכתב בתשובת מהרש"ל שקורין כן למי שנולד אחר מיתת אביו כי בתר טעמא אזלינן ובתר הכוונה לענין מה קורין לו שם זה אם הוי רק דרך כינוי ורמז בעלמא א"צ לכתבו אבל אם הוי הכוונה לגופי' לקנות לו שם ודאי קונה מקומו ובפרט אם הוי השם משום כדי

חייו ושם שמחמת חולי יוכיח דשאר שם שנתחדש לו אח"כ אינו עיקר ושם מ"ק הוי עיקר כיון דחייו תלוין בזה וא"כ ה"נ כיון דקורין לו שם זה כדי שיאריך ימים בכך הוי כשם שמחמת קולי והוי הוא עיקר השם ולכך אם לא נקרא כלל בפי אדם בשם ממש אין לכתוב רק שם באבא ואלטר ואם נקרא בפי קצת גם בשם העיקר יש לכתבו רק דרך טפל דמתקרי ומני' לא תזוז וכו' ז"ז אין להאריך דברי ידידו אעחיק מ"ש בקצרה דק"ק לק"ק טרנפאל והשאלה יובן ממילא:

## שם סימן סח

ס"ח הנה ע"ד שאלתו הנה אם לא הי' חותם עצמו בשם מרדכי לבד רק שהי' נקרא בשם מרדכי בין העכו"ם לא הוי צריך לכתוב דמתקרי מרדכי רק חיים מרדכי כפי הנקרא בפי ישראל ועולה לתורה וחותם אך כיון דחותם ג"כ בשם מרדכי לבד לכך יש לכתוב גם שם זה מיהו כיון דהאחרונים פקפקו לכתוב דמתקרי על שם החתימה לבד הי' צריך להקדים שם מרדכי או להשמיטו לגמרי אך כיון דעכ"פ נקרא בפי עכו"ם כן א"כ שייך עכ"פ דמתקרי כמו דכותבין דמתקרי על שם נהרות ועיירות וא"כ יש לכתוב חיים מרדכי דמתקרי מרדכי דחיוב הזכרתו הוי מכח חתימתו ולשון דמתקרי נופל כיון דנקרא כן בפי נכרים וז"פ וברור לפענ"ד אעתיק כאן מ"ש בתשובה לק"ק חראסקוב להרב מו"ה משה חיים נ' אב"ד דשם:

## שם סימן סט

ס"ט ע"ד שאלתו בבתולה אחת מקהלתינו אזלת מבית אבי' וכו' וזה לערך ב' שנים שבאתה לכאן עם בעלה ונפל מחלוקת בינה ובין בעלה והסכימו להתגרש ומחמת כי אין נותנין פה גיטין נסעו למקום אחר והנה שם האשה נודע בכאן מיום הוולדה בשם לאה כי כן הי' שם העריסה וקודם נסיעת האשה והבעל הי' אצלי ואמר אלי הבעל כי במקום שנשאה הי' שמה רחל והובא הכתובה לפני והנה כתוב שם רחל ושאלתי את פי' ואמרה כי נשתנה שמה מחמת חולי ואח"כ חזרה ואמרה שלא מחמת חולי וסידר שם המסדר ג' גיטין אחד בשם רחל דמתקריא לאה ואחד בשם לאה דמתקריא רחל ואחד בשם לאה והנה. כעת תמה רו"מ לכתוב ג' גיטין:

תשובה הנה מאוד אני תמה עליו בקושייתו שכתב דהרי קיי"ל כל שאינו בב"א אינו בזאח"ז ומי יתן והי' שיראה לי מקום לזה ונתחלפו לו הדברים דבש"ס מפורש דכל שאינו בזאח"ז אפילו בב"א אינו אבל לא להיפוך לומר כל שאינו בב"א אינו בזאח"ז זה בורכא

וגם מה דאמרינן כל שאינו בזאח"ז אפילו בב"א אינו לא קיי"ל להלכה כמ"ש הפ"י בקדושין שם ראי' מעירובין וגם זה הכלל אינו רק אם אנו רוצים שיחולו שניהם אבל אם אנו רוצים שיחול רק אחד ודאי חל בכל ענין וכאן אנו רוצים שיחול רק אחד ועיין בתוס' פ"ד דגיטין וזבחים דף למ"ד כמה חלוקים בזה וכל זה אינו ענין לנ"ד, ומה שחשש רו"מ אולי שניהם כשרים והוי ב' ספרים כמ"ש התוס' בסוטה גם זה אינו דהתוס' מיירי באם בא לגרש בשניהם יחד ובב"א אבל כאן שבא לגרש רק באחד ובזאח"ז ממ"נ הראשון כשר ומתגרשת והאידך הוי רק חספא בעלמא ופטומי מילי ומה שחילק רו"מ בין ב' לג' גיטין לא ידעתי החילוק אם אמרינן ברירה אפילו יהי' כמה גיטין אמרינן ברירה שבזה שהוא כשר מגרשה ואם לא אמרינן ברירה אף בשני גיטין לא מהני ולכאורה הייתי רוצה לומר דהיכי דליכא רוב להיפוך אמרינן ברירה ואף דקיי"ל אין ברירה י"ל כמ"ש התוי"ט בפ"ו דפסחים דמדאורייתא ודאי יש ברירה רק מה דאמרינן א"ב בשל תורה היינו רק מדרבנן ולכך י"ל במקום עגון אוקמוהו אשל תורה וי"ב לכך מותר ליתן ב' גיטין מדוחק וי"ל היינו דוקא היכי דליכא רוב להיפוך אבל נגד הרוב לכ"ע אין ברירה אף מן התורה לכך לא מהני במקום עגון:

אך באמת זה אינו דביומא פ"ה גבי לא הי' שופרת לקיני חובה דפריך שם ונברור ד' זוזי מנייהו ואידך נשתרי ובתמורה גבי אחד נטל תשעה וכלב ובפ' כל הגט מוכח שם דאף נגד הרוב אמרינן ברירה:

הן אמת דקשה לי מנ"ל להש"ס לדמות זה לזה הרי חזינן גבי קיי"ל דקורבא דאורייתא ומ"מ קיי"ל רוב וקרוב הולכין אחר הרוב א"כ גם בברירה נאמר כן נהי דאמרינן יש ברירה היינו אם ליכא רוב כנגדו אבל אם איכא רוב כנגדו לא אמרינן ברירה הן אמת דביומא ותמורה א"ש דשם פריך ממ"נ אם נלך בתר הרוב בלא"ה מותר דהרי רוב היתר הוא ואם לא נלך בתר הרוב שוב נימא ברירה אבל בפ' כל הגט קשה שפיר מהו פריך דר"י אדר"י מהלוקח יין מבין הכותים דלמא ע"כ לא ס"ל לר"י ברירה רק היכי דליכא רוב כנגדו אבל בלוקח יין דשם הוי הרוב חולין רק הב' לוגין הוי מעשר בזה מודה דלא אמרינן ברירה ולא ס"ל ברירה רק אם ב' הצדדין שקולין ומנ"ל להוכיח דר"י מחלק בין תולה בדעת עצמו או לא וצ"ע כעת עכ"פ מן הש"ס מוכח דאין לחלק בין רוב או לא לענין ברירה א"כ מה חילוק יש בין ב' גיטין לג' ומה שחשש רו"מ בשם רחל הוי שם שנשתקע וכתב דיותר טוב הי' לכתוב דאתקרי עיין בטיב גיטין בלקוטי שמות שהעלה דעל שם שנשתקע אין לכתוב דאתקרי ופירוש שם כוונת התו"ג ייע"ש. וגם מה דחשש רו"מ דהוי שם שנשתקע זה אינו דנשתקע לא הוי רק אם במקום שנקרא שמו כן ואח"כ נשתקע

במקומו נחשב נשתקע אבל במי שיש לו שני שמות במקום הזה נקרא כך ובמקום אחר נקרא בשם אחר זה לא נחשב נשתקע דהרי אם יבא עדיין למקום השני יקראו שמו כמו שהי' נקרא שם תחלה והרי זה הדין המפורש בש"ס ופוסקים ביש לו שם אחד ביהודא ושם אחד בגליל ייע"ש וכן ראיתי אח"כ בטיב גיטין בלקוטי שמות שכתב כן ייע"ש וגם העליתי כמה פעמים בתשובה שאם כתוב כן בכתובה לא נחשב נשתקע כיון דאסור לשהות עם אשתו בלי כתובה ואף דבטיב גיטין בלקוטי שמות ס"ק ל"ט כתב להיפוך דחיתי שם ראיותיו ובנדון דידן נראה דגם הטיב גיטין מודה דהוא מיירי דלא נשתקע כל השם הנכתב בכתובה רק מקצת ממנו אז אין ראי' ממה דאסור לשהות עם אשתו בלי כתובה כיון דעכ"פ זכר שם שמו דהשתא ג"כ ואין דרך כל אדם להיות נקרא בכל שמותיו אבל בנ"ד דנכתב בכתובה רק שם רחל וא"כ אם נאמר דנחשב נשתקע אין לה כתובה כלל ודאי לא נעשה נשתקע שם זה ועוד דכתבנו במקום אחר דיש לחלק בין שם הבעל לשם האשה כי בשם האשה דתפיסתה מוכחת עלה שהיא היא ודאי לא נחשב נשתקע ומה"ט ס"ל לקצת דלא בעינן שמה מן התורה בגט מכח דתפיסתה מוכחת עלה כמ"ש במ"א בטעמו ולכך בזה י"ל דכ"ע מודים דכתובה לא נחשב נשתקע לכך יפה עשה זה שכתב, ב' גיטין דחשש אולי רחל הוי מחמת חולי וראוי להקדימו או לא הוי מחמת חולי וראוי לאחרו מיהו השלישי בשם לאה הוי למותר כיון דבכתובה נכתב שם רחל א"כ יש עדים דנקראת שמה כן ובשם הלוה והמלוה ודאי הוי אכולה מלתא קמסהדי כיון דזה צריך לידע והוי נמי ביב"ש דכתבו התוס' דבזה ודאי אכולה מלתא קמסהדי ולא מבעי' לדעת הש"ך דס"ל על מוחזקים ודאי אכולה מלתא קמסהדי ולא לי' רק על יודעים ובשם די בחזקה לבד והב"ש בסימן ג' ג"כ מסכים להש"ך ולדעת הרשב"א דלשון העדים ודאי אכולה מלתא קמסהדי. והן אמת דראיתי בטיב גיטין בלקוטי שמות כתב בשם תשובת מהר"מ זיסקינד דבכתובה לאו אכולה מלתא קמסהדי ואין נראה חדא דלא הרגיש בכל הנ"ל דלדברי הרשב"א והש"ך מעידין בזה אכולה מלתא אף במה שאין צריכין לדעתו ועוד דאי בשם הלוה והמלוה צריכין להכיר שניהם ואכולה מלתא קמסהדי ומ"ש הוא דבכתובה א"צ להכיר שניהם דבריו תמוהין דמ"ש משט"ח דצריך להכיר גם המלוה ומכח שמא יכתוב ליתן בניסן ול נתן עד תשרי א"כ גם בכתובה שייך זה ועוד בכתובה יש עוד קפידא דאולי יוציא שטר הכתובה לומר שהוא אשתו בשקר ואולי לא ניחא לה בו ואפילו להוציא עליו לעז לא ניחא לה וכעין שכתבו הפוסקים קפידא כזו בטעם הכרת שם המלוה דלא ניחא לי' בזה מכ"ש באשה לכך ודאי על שם הבעל ואשה אכולה מלתא קמסהדי לכך הוי גט בשם לאה למותר מיהו אם כתב לא עיכב והיא מותרת לעלמא וח"ו

לעורר על הגיטין וכו' ז"ז אין להאריך דברי ידידו הטרוד ועיין בטיב גיטן בשמות נשים ס"ק זיין באות מי"ם בשם מירוש מ"ש בשם מהרמ"ל כן ואף שמפקפק בט"ג שם בזה הודה דעביד הכי כשר ונדון דידן עדיף מהתם כיון דיש לה כתובה בשם מקום שהיתה שם וניכר לכל שנקראה שם כן והוי כידוע שיש לה שם במקום אחר ודאי הדין כן וכמ"ש לעיל. ושוב ראיתי דאתי לידי ספר הלכות קטנות וראיתי בו בה' גיטין אות כ"א בשם מהרח"ש שפעם נתן ד' גיטין מכח חומרא ואח"כ בסימן מי"ם הביא שבא אליו גט בג' גיטין מקונסטנטינא יע"ש:

## שם סימן ע

ע הנה בדבר הגט של האשה מירל נראה דיש לכתוב מירל בת אביש דמתקרי אברהם חיים ולא להיפוך היות כי בשם אבא יש דעות בטיב גיטין אם לכתוב בו המכונה או דמתקרי כיון דהוי שם ארמי ובב"ש שמות נשים אות ב' והסכים עמו שם הטיב גיטין לכתוב דמתקרי על שם ארמי ולשון אביש נראה דנצמח משם אבא והוי כשם געגועים כמו שרה שארקה ויש לכתוב דמתקרי אביש וכמ"ש הב"ש בשמות נשים אות ב' גבי שרה שארקה חנה חנוליין דיש לכתוב דמתקרי לכמה פוסקים וא"כ כיון דהוי ספק ראוי להקדים שם אביש וכמ"ש הטיב גיטין בכללי שמות גבי משה יהודא המכונה ליב דיש לכתוב להיפוך ליב דמתקרי משה יהודא ובפרט דשם כינוי אביש אינו כינוי לחיים רק לאברהם והרי לדעת הב"ש קאי המכונה על השם והרי יהי' משמע דחיים מכונה אביש ובאמת לא כן הוא רק אביש הוי כינוי לאברהם לכך טוב יותר להקדים שם אביש מיהו אם יכתבו אברהם חיים המכונה אביש נמי כשר רק לדעתי יותר טוב לכתוב כנ"ל ומ"ש דאביש הוי שם געגועים אינו ברור ועיין לקמן בחבורי זה מ"ש בשם ליבוש כן בזה מיהו עכ"פ כאן יפה כתבתי דעכ"פ נצמח משם אבא ושייך בו דמתקרי ייע"ש. ואח"כ נשלח גט משם להנ"ל וזה אשר כתבתי עליו:

הנה ע"ד הגט הנשלח לפה מאוד תמהתי בראשונה כי בהרשאה יש חסרון תיבת לידה שנכתב וכשיגיע גט זה מידך כו' ולא כתוב בה לידה והיותר קשה ומן השם היתה זאת כי הדיינים לא הרגישו על חסרון בגוף הגט רק בחסרון הרשאה והובא לידי דרך שאלה והבטתי בגוף הגט וכתב בשם אבי המגרש רק יוסף יצחק ולא דמתקרי יצחק או דמתקרי איצק ועמדתי משתומם על הרב מו"ה ניסן איך טעה בזה לכתוב בשם הטפל ולהשמיט השם שהכל קורין בו והן אמת דאיציק הוי קיצור השם מיצחק אך זה אם היו כותבין דמתקרי יצחק לא הוי צריך לכתוב עוד שם איצק אבל כיון דלא נכתב שם יצחק לבדו

כלל א"כ הוי שינוי שהשמיט לעיקר השם וכתבו הטפל הן אמת שבטיב גיטין בלקוטי שמות סעיף ב' מכשיר שם בדיעבד ענין כזה אך הוא מיירי דהחתימה לבדה נמי הוי בשם אברהם יצחק ולכך כיון דהחתימה ועלי' לתורה שניהם בשם זה הוי זה עיקר השם והקריאה שם הטפל ולכך כשר אם השמיטו הטפל אך בזה כיון דהחתימה הוי בשם יצחק לבד או איצק וא"כ זה מבואר בכמה דוכתא היכי דעלי' לתורה והחתימה סותרין זא"ז השם שקורין בו מכריע לעשותו הרוב וא"כ ה"נ הקריאה בפי עולם והחתימה בשם יצחק לבד והוי עלי' לתורה טפל ובפרט במי שרגיל לחתום יותר מעלי' לתורה וא"כ כתבו שם הטפל והשמיטו העיקר וכן מבואר בתו"ג להגאון מליסא בחידושיו שכתב דאם עולה לתורה וחותם בשניהם אף דנקרא באחד אם כותב בלא מתקרי כשר משמע הא אם אינו חותם בשניהם אפילו בדיעבד פסול בלא מתקרי ואף גם בחותם אינו כשר רק בדיעבד וכל דלא ניתן אינו דיעבד ועוד דהט"ג מדבר שנקרא עכ"פ בפי כל בשם יצחק לבד כפי העלי' לתורה אז די בשם שעולה לתורה אבל אם נקרא בפי כל איצקי נהי דאיצק הוי קיצור השם מיצחק היינו אם נכתב כפי מה שנקרא בפי כל ואין השינוי בין הכתיבה לקריאת העולם רק דנכתב יצחק ונקרא איצק ולכך הוי שינוי כל דהו אז בשינוי כל דהו א"צ לכתוב קיצור השם אבל בשינוי כזה דבכתובה כתב יוסף יצחק ובקריאה נקרא איצק א"כ אינו נקרא אפילו בשם אחד מן השמות הכתובים בגט והוי שינוי גדול בין הכתיבה לקריאה ולא התיר הט"ג רק באם נקרא בשם אחד ממש מן הכתובים בגט אבל אם אפילו באחד מהם אינו נקרא וא"כ בין שמות הכתובים לשם הנקרא הוי שינוי גדול ואפילו בשם אחד קדש אם הוי שינוי גדול בין הכינוי לגוף השם לא אמרינן דהוי קיצור השם וצריך לכתבו וכ"ש בזה והרי בשני השמות עולה בו לתורה כשם אחד דייניגן להו וצריך לכתבו בלא דמתקרי ביניהם ואם הוי כותב ביניהם דמתקרי הי' פסול וכיון דכשם אחד דייניגן להו אין איציק קיצור השם מיוסף יצחק ואם הי' נקרא בפירוש יוסף איצק ובגט הי' כתוב יוסף יצחק אז הוי דמיון הרב מ"ו ניסן יפה דאין השינוי בין הכתיבה להקריאה רק מיצחק לאיצק לבד אבל בזה דבכתיבה כתוב בגט יוסף יצחק והוא נקרא בפי כל רק איצק ודאי דצריך ואין לנו ראי' מן הט"ג דהוא לא התיר רק בנקרא בפי כל יצחק ולא איצק וכן כתב בתשובת בית אפרים דאם כותב רק אחד הוי כחצי השם ועיין בסימן פ"ו שם והנה המסדר הנ"ל תפס החבל בתרין ראשין כי אם הי' כותב יוסף דמתקרי יצחק כדעת התו"ג אז לא הוי צריך לכתוב דמתקרי איצק אבל כיון דכתב שניהם יחד כדעת הבית אפרים א"כ בע"כ ס"ל דזה הוי שם אחד כמ"ש הבית אפרים בטעמו ואם הוי שם אחד ואין איצק בכלל יוסף יצחק והוי בכינוי אחר וצריך לכתבו

והמסדר הזה אחז תרי קולי דסתרי אהדדי וכסיל בחשך הולך והנה זה אין נ"מ לנו בזה רק לעלמא אם הי' חותם נמי יוסף יצחק ונקרא בפי כל איצק אז נמי הי' צריך לכתבו והי' מעכב אפילו בדיעבד והמשנה בגיטין עליו הראי' בעדים אבל בנדון דידן דהחתימה נמי בשם יצחק או איצק ודאי דבלא"ה פסול אפילו בדיעבד אפילו במקום עגון דכתב הטפל והשמיט העיקר זולת מה שיש לדון בזה דהוי בשם אביו וי"ל דאין החסרון מעכב בדיעבד ויש לדון בזה אם זה הוי חסרון או שינוי ואין כאן מקום להאריך ולקמן יבואר זה בעזה"י ולכך יכתבו גט חדש ויכתבו דמתקרי איצק כי אפשר גם לכתוב דמתקרי יצחק רק היות דעת הט"ז דאין לכתוב דמתקרי על החתימה אף שכתבתי בכמה דוכתא דלא כוותי' מ"מ לכתחלה מהיות טוב ראוי לצאת גם ידי הט"ז ויכתבו דמתקרי איצק כיון דיצא משם הקדש מותר לכתוב עליו דמתקרי כנ"ל לעיל וגם מ"ש הרב ר' ניסן דשם אביש הוי קיצור שם מאברהם זה טעות גדול וא"צ לפנים ז"ז אין להאריך דברי ידידו (נשמט לעיל) דהרי דעת התו"ג לכתוב בכה"ג דוקא דמתקרי כגון יוסף דמתקרי יצחק ונהי דבתשובת ב"א חלק עליו מ"מ למעט בפלוגתא עדיף וי"ל היינו דוקא אם החתימה נמי רק באחד ודאי צריך לכתוב עכ"פ שם היחיד ג"כ ובתו"ג מבואר דשם שנקרא בפי כל עיקר ושני השמות נעקרו ייע"ש. מ"ש להרב מדובנא:

## שם סימן עא

ע"א הנה מכתבו קבלתי והנה מ"ש לפייס את הרב מוהר"ן לא ידעתי פיוס זה מה טיבו אם ח"ו הי' כוונתי לביישו ה' יודע ועד שלא כן הוא כי בתום לבבי עשיתי כפי דעתי וכאשר כתבתי לכת"ר וגם כת"ר כתב שכן הגיד לו בתחלה שלא יכשירוהו פה ואם בשביל כבודו הייתי רשאי ליתן גט לכתחלה מה שאין נראה לי והיכן מצינו בזה לחוש לכבוד הבריות באיסור חמור דאשת איש ומה אני חייב באשר הוא קלקל יאמין לי לפי דעתי בק"ק קריפיץ לא הי' כותבין כן לכתחלה גט כזה בשאט בנפש ולכך פיוס זה מה טיבו ואף גם מה יהי' הפיוס אם לומר שלא כהוגן עשיתי לא אהי' דובר שקרים בחנם ובפרט בהלכה למעשה. והנה מעתה נבא לגוף הדין הנה מ"ש לומר דאביש הוי קיצור השם מאברהם וכתב כת"ר דבטיב גיטין כתב כן הנה כבר ראה שם דדעת הבית מאיר אינו כן ורב גוברי' ואיך רצה להכניס ראשו בין ההרים הגדולים לכתחלה ובפרט שבאמת דברי הט"ג חמוהן בזה לפי הכלל שבידינו בסדר גיטין דאם אין הנקודות שוין לא נחשב קיצור השם ועיין בכמה שמות בזה ומ"ש שם בטיב גיטין דהוי כמו יעקב יעקל דבריו תמוהין דשם הנקודות שוין והרי באביש ואברהם ודאי אין הנקודות שוין ואין דומין זה לזה

במבטא כלל לכך העיקר בזה כדעת הב"מ והנה בעיקר דין זה דלא כתב דמתקרי יצחק או דמתקרי איצק יאמין לי שבתחלה כתבתי בקיצור מחמת הטרדא וסמכתי שיבינו מעצמן כוונתי אך אח"כ נתישבתי ונצטערתי אולי לא יבינו כוונתי והשליח כבר הלך לו וצינתי אצלי תיכף לפרש כוונתי והנה זה גלוי לכל דבש"ע מפורש דאם לא כתב שם אבי האיש והאשה כשר אך כוונתי הוי כך דהכלל כך הוא דאם הוי השינוי בדבר שגבי הבעל פסול אפילו בדיעבד אז אף בשם אביו אין מקילין רק בדיעבד שכבר ניתן ולא לכתחלה אבל בדבר שגם בשם הבעל גופי' אינו רק לכתחלה ובדעבד שכבר ניתן כשר אז בשם אביהם נחתינן חד דרגא ומותר לכתחלה ולכך על זה הוכחתי דבשם הבעל מעכב כה"ג אפילו דיעבד ונהי דבשם אביהם קיל היינו רק דכבר ניתן ולא לתנו לכתחלה:

והנה בגוף הדבר מ"ש בש"ע אם לא כתב שם אבי האיש או האשה כשר מה כוונת כשר אם רק כשכבר ניתן או לתנו אף לכתחלה הנה מלשון הנו"ב מה"ת סימן קי"ג דף פ"ו ד"ה ועוד אני אומר וכו' משמע דהוא מפרש כוונת המחבר דס"ל דמותר ליתנו לכתחלה אך לא ידעתי מנ"ל לפרש לשון הש"ע כיון דבכל דוכתא דכתב כשר הוי רק בדיעבד שכבר ניתן ובפרט דכבר מבואר בד"מ סימן קכ"ט דהמרא"י פוסל אפילו דיעבד בלא כתב שם אביהם א"כ מה"ת נשוי פלוגתא רחוקה ובפרט מניין להש"ע כן דהרי מראיותיו ממקור דין הזה אינו מוכח רק דבדיעבד כשר אבל מנ"ל לכתחלה וכן מצאתי להדיא בד"מ סימן קכ"ט אות ט' וז"ל ובתשובת מהרי"ו סימן נ"ג דלכתחלה יש לכתוב הכינוי אף בשם אביו אבל אם כבר ניתן הגט א"צ אחר ותנשא לכתחלה ודבריו אלו נראין ודלא כמ"ש בסימן ק"כ דאף דיעבד פסול עכ"ל הד"מ הרי דהכריע דאינו כשר רק בדיעבד שכבר ניתן והביא דגם מהרי"ו בעצמו אינו עומד בדעתו ובסימן ק"כ פוסל אף בדיעבד וא"כ איך נעשה מעשה ליתנו לכתחלה ולכך כיון דהוכחתי דאם הי' כן בבעל עצמו אף בדיעבד פסול גם באביו אין לתנו לכתחלה רק בדיעבד שכבר ניתן אז כשר זה חדא ועוד שנית הרי הנו"ב סימן קי"ג מקהו בה אקהייתא ורוצה לחלק דאין הרא"ש והרשב"א מכשירין רק באבי האשה לא באבי הבעל וכן מצאתי אח"כ בגט פשוט סימן קכ"ט ס"ק מ"ג בשם הראנ"ח חילוק זה דבאבי הבעל גרע ייע"ש ואח"כ רוצה לחלק בין אם בא לידה מיד הבעל ליד האשה אז כשר אבל ע"י שליח פסול אם לא זכר שם אביו ומסיק וז"ל בסימן קי"ג דף פ"ח ע"א ד"ה ובסימן ק"ל מבואר וכו' וז"ל ואף שכתבתי לחלק בין ניתן מיד הבעל ליד האשה ובין ניתן ע"י שליח נראה לי להקל במקום עגון בזה משמע דאם אינו מקום עגון פוסל אם לא זכר שם אבי הבעל ייע"ש. זה שנית ועוד בה שלישי' החמור מכולן כי אף המכשירין בלא כתב שם אביהם אבל שינוי ודאי פוסל בו לכל הפוסקים

זולת הלבוש וכן מבואר ברמ"א סעיף ט' דאם כתב הכינוי את השם אביו פסול הרי אף דאינו שינוי ממש דהרי אפשר לפרשו דקאי על הבן מ"מ כיון דיותר נוטה על שם אביו ויאמרו אין זה המגרש פסול אפילו דעבד וא"כ ה"נ כיון דנקרא בפי כל וחותם בשם אחד וזה השם יוסף יצחק אינו ניכר לרבים וא"כ הוי שינוי שיאמרו אין זה המגרש ובפרש כיון דדרך לכתוב תמיד שם העיקר ושם שהכל קורין בו וכאן כתוב שם הטפל לא יתלו לומר דנכתב שם הטפל רק יאמרו דאין זה המגרש והוי שינוי וכן מפורש בב"ש ס"ק ט"ו גבי אם לא כתב כהן או לוי דיש פוסלין מכח כיון דדרך לכותבו והוא לא כתב יאמרו דאין זה המגרש וכו' מוכח דכל כה"ג נחשב שינוי ואף דכתב הב"ש דלא דמי לחניכה דכשר וכו' היינו מכח דהחניכה הוי שם הטפל ובזה לא יטעו כיון דהשם העיקר נכתב אבל בחסר שם העיקר וכתבו הטפל ודאי הוי שינוי ואף דיש מכשירין שם מ"מ כבר לא סמך הרמ"א על זה רק בשעת הדחק גם י"ל דאף המכשירין לא מכשרי רק בחסרון כהן ולוי דאינו שם העצם שהכל קורין בו אבל בחסרון שם העיקר שהכל קורין ואין רבים מכירין בו כלל לכ"ע הוי זה שינוי:

והנה בהיותי בזה ראיתי עוד ראי' לטעם א' שכתבתי דהש"ע אינו מכשיר בחסרון אביהם רק שכבר ניתן דהרי הב"ש בס"ק י"ד כתב דאם אבי האשה כהן ולא כתב כהן אם ניתן הגט כשר מכח דאין מקפידין כ"כ בכינוי האבות וכו' משמע הא לא ניתן אין ליתנו והיינו בע"כ מכח דגם חסרון אינו כשר רק בדיעבד או מכח דחסרון כהן הוי כשינוי וא"כ מכ"ש בחסרון עיקר השם דהוי שינוי וכן הוא בב"ש ס"ק י"ג גבי רב או חכם שהקשה כיון דנקרא בשם רב אם לא כתבו הוי כשינוי מכ"ש בחסרון עיקר השם וכתב הטפל ושאין ידוע בו דהוי שינוי וכן מבואר בב"ש סימן קכ"ט ס"ק ל"ה שכתב גבי יש לחוש דיאמרו אין זה המגרש כיון דאין ידוע אותו השם ייע"ש מוכח מכל זה דבשם שאין ידוע הוי כשינוי ולא כחסר וכת"ר עיין בטיב גיטין שם גבי אביש ולמה לא עיין שם מ"ש בשם מהרא"ש דאם כתב אבא על שם האב אף דלפי האמת אבא ואביש חדא הוא כיון דאין נקרא באותו שם הוי כשינוי ופסול בשם אביו ייע"ש וה"ה ממש בזה כל דאין ידוע כלל באותו שם דינו כשינוי ולא כחסר:

והנה יראה כת"ר דורת שלפנינו כמה דקדק בגיטין בשנת תקצ"ב אירע מעשה בק"ק סטאניסלאב לפני הרב הגאון המנוח דשם ששם אבי האשה הי' עביר וכתבו בגט עיבר ביו"ד אחר העי"ן וכתב הרב הגאון דשם להרב הגאון אמתי אב"ד דק"ק לבוב והכשירו במ"ע ויאמין כי לא שקר מילי כי אף שהי' רב חילו ותקיף בדעתו לא רצה לסמוך על שניהם וכתב לו לצרף גם אותי ונשלח התשובה אלי ושם הארכתי בפלפול בעזה"י כי

הייתי אז יותר מופנה ולדינא לא הכשרניהו גם במ"ע רק מכח היות כי שם עיבר לא מצינו לשום אדם ליכא חשש שיאמרו אין זה המגרש והוי רק כשם של גוים כמבואר בב"ש כיון דאין ישראל נקרא בשם זה לא הוי כשינוי רק כחסרון בשם אביהם וגם זה במ"ע דוקא יראו כת"ר כמה נתייראו להכניס ראשן בחומר גיטין וכעת בעו"ה בימים מועטים נפרצה פרצה ולכנוס לפרצה דחוקה ולדעות שאינן מוסכמין לכתחלה מפני הכבוד ואני הייתי סבור דהרב מוהר"ן יחזיק לי טובה כי הצלתיו מן האיסור אשר היתה כשגגה שיצאה מלפני השליט ולא שיבקש עוד פסיון ויאמין לי כת"ר כי עדי בשחק שלא בלב ולב אדבר כי אם הי' מזדמן מעשה כזה לפני אף אחר נתינת הגט אם לדידי היו צייתי הייתי פוסלו אם לא הי' מ"ע ואם הי' בשם הבעל כן אף במקום עגון הייתי פוסלו אף במקום עגון ובעזה"י יש לי קצת יד בטיב גיטין וכמעט בכל שבוע יש לי שאלות בענינים הללו ולזאת אם כן לדעתי למה אצטרך לפייסו על לא אשמתי דבר ובמקום דהוי לאפרושי מאיסורא אין חולקין כבוד לרב כמ"ש ביו"ד סימן רמ"ב ולא מצינו שם שיצטרך פיוס ז"ז אין להאריך דברי ידידו נצח ועיין לקמן מ"ש לק"ק סאדיגארא מ"ש בזה להקל בדיעבד ושם הוי ענין אחר ייע"ש. לק"ק לעשגוב להרב דשם:

## שם סימן עב

ע"ב הנה ע"ד הגט החסר בו תיבת העומדת היום הנה לכתחלה ודאי אין ליתנו אם אינו דחק ועגון אבל בדעבד כשר ואין פוסל בו רק שינוי ואף זה אינו מוסכם ובחסר כשר לכ"ע ואין לומר כיון דעליו כתבו העומד היום ועל האשה לא כתבו א"כ יהי' מוכח דלא היתה שם והוי כאלו העידו שלא היתה שם והוי שינוי מקום עמידה זה אינו דשינה לא נקרא רק אם שינה למקום מיוחד לומר שהיתה במקום פלוני אבל מה דניכר מתוכו שאינו שם כל דלא פרטו שם מקום אחר הוי שינוי וראי' מדנקט הרמ"א פלוגתתם בשינוי מקום העמידה ולא בחסרון דהרי כיון דנהגו לכתוב העומדת היום א"כ בלא כתבו מוכח דהוי כאלו העידו שאינו שם ובלשון הפוסקים לא שייך לומר לרבותא דמכשירין נקטו ולכך בע"כ מוכח דאין זה שינוי רק חסרון וחסרון כשר בדיעבד:

ובדבר הגט ששם אביו שעולה לתורה משה צבי ונקרא בפי מקצת משה הירש ובפי מקצת משה לבד וצריך לכתוב ב' פעמים דמתקרי באיזה מקום וכתוב כהן נראה דודאי לכתחלה יכתוב כהן אצל שם הראשון דאף דכתב הב"ש דאם כתב כהן אצל דמתקרי כשר היינו רק בדיעבד אבל לכתחלה ודאי ראוי לכתוב תיכף הכהן אצל שם הראשון ומה דנראה מדעתו לכתוב ב' פעמים דמתקרי נראה דא"צ לזה כיון דעולה לתורה בשם

משה צבי ונקרא בפי קצת משה הירש א"צ עוד לכתוב דמתקרי משה עיין בטיב גיטן בלקוטי שמות סעיף ב' אבל אם חותם רק משה אז בצירוף הקריאה של קצת יש לכתוב גם דמתקרי משה ז"ז אין להאריך דברי ידידו הטרוד:
ושוב ראיתי בהק"ט הלכות גיטן סימן כ"א שהביא בשם חכמי ספרד לכתוב כהן בשניהם בשם העיקרי ובשם דמתקרי ייע"ש. הנני מעתיק פה מ"ש בעזה"י בתשובה לק"ק סערדאהל להקהל דשם:

## שם סימן עג

ע"ג הנה ע"ד אשר נפל מחלוקת שהיא לש"ש בין הרבנים דקהלתכם בנדון אשר שם המגרש אברהם צבי ונקרא בפי כל אברהם הירש ושם אבי המתגרשת שהוא איש כפרי ואינו ידוע שם קריאתו לתורה לשום איש רק שם לעז שלו הוא בער וכן חותם א"ע והוא איש המוני מאוד ושאלו את פיו האיך קורין אותו לתורה והוא אמר כמדומה לי ישששכר דוב ושאצו לקזני העיר מנהגם באיש ששם לעז שלו בער ונקראו לתורה בשם ישששכר ואמרו שקורין אותו רק ישכר בחד שי"ן ואין אומרים כלל דוב והנה עמד דיין אחד וסידר לו גט וכתב על שם המגרש אברהם צבי המכונה הירש וגם כתב הרש בלא יוד אחר הה"א ועל אבי המתגרשת כתב ישששכר המכונה בער ע"ג והדיין השני מערער כי על המגרש הי' לו לכתוב אברהם צבי דמתקרי אברהם הירש ועל אבי המתגרשת הי' לו לכתוב רק שם לעז כיון דהוי כמה ספקות בדבר עכ"ל שאלתם. והנה בדין אם הי' לו לכתוב אברהם צבי דמתקרי אברהם הירש לא נעלם מחלוקת האחרונים עם הב"ש דלדעת הב"ש הי' לכתוב כאן אברהם צבי המכונה הירש ולדעת הנו"ב מה"ת סימן קי"ט והאחרונים הוי ראוי לכתוב אברהם צבי דמתקרי אברהם הירש. והנה באמת אני בתשובתי בילדותי ישבתי דברי הב"ש וקיימתי דבריו לכתוב רק המכונה ליב או בנדון דידן המכונה הירש מיהו מה כחי להכריע ולהכניס עצמי בין ההרים הגדולים לכך לכתחלה הי' ראוי לכתוב כדעת הנו"ב מיהו אם כתב כדעת הב"ש כשר בדיעבד וכן דעת ספר תו"ג כדעת הב"ש ומהיום והלאה יכתבו לכתחלה כדעת הנו"ב וכמה אחרונים ואין בזה חשש הוצאת לעז על גיטן הראשונים דזה הוי דוקא אם ניכר השינוי בגוף לשון הגט ובמה דכל הגיטן שוים אבל במה דאינו שייך בכל הגיטן ואין כל הגיטן שוין והרואה אפשר יאמר דבגט הראשון הוי רק שמו הירש לכן כתבו הירש לבד לכך אין בזה חשש לעז ובדיעבד נראה דאף הנו"ב מודה דכשר כדעת הב"ש דנהי דהוא מפרש דהמכונה קאי על האדם היינו רק לכתחלה יש לפרש בגט במה דאפשר שלא יבאו לידי טעות לומר דקאי על האדם

ונקרא בשם ליב לבד אבל בדיעבד מודה דכשר דאין זה שינוי כיון דאפשר לפרשו נמי דקאי על שם הקדש שיש לו כינוי זה דהרי באמת חזינן דכל שם לעז יש לו כל חד שם הקדר ידוע שמו של זה לא כשמו של זה א"כ חזינן דהכינוי הוי לגוף השם ושייך לו ולכך אין זה שינוי ולכך בדיעבד כשר אבל מ"ש הרש בלי יו"ד זה ודאי הוי שינוי דנהי דאפשר לקראו כקריאתו אף בלי היו"ד מ"מ כיון דדרך לכתוב כל הירש ביו"ד הוי שינוי ויבאו לקראו בנקודת אחרים והוי שינוי ובזה ודאי פסול הגט ומצד שם ישששכר הנה אם הי' כן לכתחלה ודאי הי' טוב לכתוב בער לבד אך אם כבר כתב כן הנה כיון שאתם כתבתם שבמדינתכם קורין למי ששמו בער רק בחד שי"ן א"כ הוי נראה כשינוי השם כשכתב בשני יודי"ן וכנראה מדברי הנו"ב מה"ת סימן ק"ז אך כיון שהוי כן באבי המגורשת והנה בזה יש דעת הלבוש כיון דחסרון אינו פוסל גם שינוי אינו פוסל בו וכבר הארכנו בעזה"י במקום אחר בכמה ע ש תשובות להחזיק דבריו ולסמוך עליו במקום עגון ונהי דכאן אינו מקום עגון מ"מ בזה הוי ס"ם דלמא נקרא על שם הכתוב בתורה ישששכר ואת"ל דנקרא לשם אחר ישכר אולי כדעת הלבוש דאין שינוי פוסל בזה ולכך גם מצד שם ישששכר לא הוי הכרח ליתן גט אחר מיהו מצד שם הרש בלא יו"ד נראה דפסול דאף שלא נעלם ממני מ"ש הפוסקים דאם כתב החסר מלא או להיפוך כשר בסימן קכ"ו גבי שמנה וכן בס"ס קכ"ט בשם הילל מ"מ עיין בספר טיב גיטין בשמות אנשים אות ד' בשם דבורה שכתב ג"כ כדברי כיון דדרך לכתוב מלא יאמרו דשם אחר הוא וכן כתב ביותר בשמות אנשים אות ג' ס"ק כ"ה בשם הג"פ שפוסל בזה ואני אומר אפילו לדעת המכשירים היינו בכל הני שמיירי הם כגון בחיר"ק או חולם דגם במקרא הוי כן פעמים מלאים ופעמים חסרים ומ"מ נקרא כאלו הי' מלא ויש חירק גדול ויש קטן לכך אין החסרון פוסל כיון דאינו שינוי במבטא ובחסר נמי נקרא כן אבל בשם הירש דאינו נקרא בחירק רק בסגול והרגשת היו"ד מורה על דחיקת הסגול ובלא יו"ד אינו נדחק הסגול כי זה ודאי הוי שינוי וכמ"ש הגאון בית אפרים חלק אה"ע בשם קרינציא אם כתבו בלא יוד אחר הצדי ובשם חסיא ואינך גם יש לחלק דלשון הרש בלא יו"ד יש לפרשו מלשון רש ואביון וי"ל דהי' שמו הרש כלומר האביון ועני וכל דיש לטעות לפרשו בענין אחר ודאי דהוי שינוי ופסול גם יש לחלק בין שמות הקדש לשם לעז דבשם הקדש אנו הולכין אחר דרך המקרא ובמקרא לפעמים חסר ולפעמים מלא לכך גם בשמות אין להקפיד ומידע ידעו דדרך לה"ק כך הוא ולא יבאו לומר דאחר הוא אבל בשם לעז דלא מצינו כן במקרא ודאי דצריך לכתוב כדרך שכותבין תמיד ואם לאו יאמרו דשם אחר הוא ובזה יש להשוות דעת הפוסקים דס"ל במלא אם כתבו חסר כשר דלא סתרי לדברי הת"ה שהביא במכתב

אליהו והובא בטיב גיטן אות ה' בשמות אנשים ס"ק א' דאייר אם כתבו בחד יו"ד יש ליתן אחר די"ל דהתם שאני דשמות החדשים אינן שמות הקודש רק לשון תרגום וי"ל דלשון תרגום אינו בכלל לה"ק עיין בה"פ באחרונים גבי ביטול בסימן תל"ד לכך שמות תרגום דינם כשמות חול ובזה פסול אם שינה כיון דלא מצינו כן בלשון זה חסר ומלא משא"כ בשם הילל ושם דבורה דהוי שמות הקדש בלה"ק וראי' עוד ממ"ש הב"ש סימן קכ"ו ס"ק ל"ו בשם הלבוש דאם כתב מותרת בלא וי"ו פסול אפילו דיעבד דמשמע מתרת לאחרים והרי אף בלא וי"ו אפשר לקראו כאלו הי' מלא ואין לומר דתורף שאני דהרי שם המגרש ומתגרשת או הזמן הוי נמי תורף וכשר במלא וחסר ובע"כ התם שאני כיון דמותרת אינו לשון המקרא פסול אם לא כתבו כדינו ויש מקום לטעות והנה היות דהגט פסול מצד זה וצריך אחר לכתחלה יכתבו אברהם צבי דמתקרי אברהם הירש ובאבי המתגרשת יכתבו בער לבד. ז"ז אין להאריך דברי ידידם עוד לק"ק מערדאהל להנ"ל:

הנה מכתב קדשו בנדון הגט לנכון קבלתי והיות כי מכ"ת כתב דהמגרש עני ונחוץ לדרכו הנני מוכרח להשיב מיד והנה מ"ש במכתבי הראשון בשם הלבוש ט"ס הי' שם וכוונתי על תשובת עה"ג דמתיר בשינוי שם אביו וגם דעת הראשונים דעת בע"ה שס"ל כן ובתשובה מכבר המתקנו סוד עם הרב הגאון מלבוב ז"ל והרב הגאון מסטאניסלאב ז"ל וסמכנו להכשיר בזה במקום עגון בכמה ראיות דלא כהצ"צ סימן פ"ג וא"כ עכ"פ יש לצרף זה לספק ובפרט דפשט לשון המשנה מורה כן דנקט שינה שמו ושמה וכו' תצא ולמה לא קמ"ל רבותא יתירה דאפילו בשינוי שם אביהם תצא ואם אמנם מזה לא יהי' סתירה לדברי הצמח צדק דיש לחלק בין שם אבי האשה דעכ"פ תפיסתה מוכחת עלה בזה אין לחוש לשינוי שם אביו משא"כ בשינוי שם אבי הבעל י"ל דפסול כיון דאין הגט בידו וא"כ המשנה דרצה למנקט חד דינא בשמו ושמה לכך קמ"ל בשינה שמם ממש דבשם אביהם יש לחלק דבשם אבי הבעל פסול ובשינה שם אבי האשה כשר והצ"צ מיירי בשינה שם אביו עכ"פ בנ"ד דהוי השינוי בשם אבי האשה נראה מפשט המשנה דכשר אף בשינה שם אביו:

והנה מה שתמה כת"ר דהרי הוי ס"ס באתחזק איסורא באמת כל חכמי הספרדים סומכין בהיתר עגונה בס"ס ולא חששו לזה כלל ואף אם באנו לחוש לזה כאן שאני כיון דבאמת נתגרשה ולא גרע מזרק לה קדושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה דקיי"ל דאיתרע חזקת פנוי' כן ה"נ בגט זה איתרע עכ"פ חזקת א"א ובפרט בענין חשש פסול כזה דמן התורה ודאי אינו פוסל כיון דעכ"פ העדים והסופר ידעו המגרש והמתגרשת וכתבו לשמם רק דחשש שינוי כזה הוי רק דרבנן שיאמרו אין זה המגרש והמתגרשת וא"כ עכ"פ יצאה

מחשש איסור תורה ובפרט בשינוי כהך בין ישכר לישששכר מן התורה ודאי לא הוי שינוי דחד שמא הוא דהרי בתורה כתיב ישששכר וקרינן ישכר ובזה ודאי הוי רק פסול דרבנן דאם נקרא ישכר הוי שינוי שיאמרו אין זה המגרש וא"כ כל דיצאה מאיסור תורה שוב ליכא חזקת איסור כמ"ש הב"ש ואף מדרבנן לא הוי חזקה ושפיר כתבנו דהוי ס"ס וגם בגוף הדבר אם ישששכר על שם ישכר הוי שינוי אין זה ברור לפענ"ד דהרי דעת הצ"צ בטעות באותיות המתחלפין כשר הגט וא"כ ה"נ כיון דבתורה הוי קרי וכתיב דהכתיב ישששכר והקרי ישכר ומוכח דהוי חד שמא ולא גרע מאותיות המתחלפין ולכך אף שדעתי בטל נגד דעת הנו"ב עכ"פ נראה דאין זה שנוי רק דהוי כעין חסרון כיון דעכ"פ לא ניכר עיקר שמו מתוך הגט הוי רק כחסר וא"כ תינח בשם הבעל אבל בשם אביו ואבי' דחסרון כשר רק שינוי פוסל בזה ודאי נראה דבחילוף שם ישששכר וישכר אין זה כשינוי ממש וכשר בשם אביהם עכ"פ ובזה כ"ע יודו בזה ואפשר בזה יתיישב לשון המשנה דנקט שינה שמו ולא נקט בשם אביהם לרבותא די"ל דמיירי בשינה כהך בישששכר וישכר וכדומה דאין זה שינוי גמור וזה פסול בשמם ובשם אביהם כשר ועכ"פ בנ"ד נראה דאין להחמיר בזה:

ומ"ש כת"ר דלפי דעתו אין ספק בדבר דלא נקרא ישששכר כיון דאין דרכם לעלות לתורה רק פ"א קראוהו בקהלתו ובשם ישכר הנה בזה אין עיני במחלוקותם להבין הדבר לאמתו כי מצד שכנגדו מן הרב הדיין השגתי מכתב וכתב שבכתובה ותוספת כתובה כתוב בשניהם שם ישששכר עליו וכתב שכת"ר בעצמו ציוה בתחלה לסמוך על הכתובה וא"כ בזה עכ"פ למה לא יכנס בתורת ספק לעשות מזה ס"ס אם נכתב כך בכתובה:

והנה בנדון שם הירש שכתב לי הדיין וגם כת"ר שבמדינתם יש שנקראים בלשון הרש בלי יו"ד אחר הה"א וכת"ר כתב לחלק דאם הי' כותבין דמתקרי צבי הירש אז הוי קאי על האדם אז הוי שפיר דאף שעיקר פירוש צבי הוא הירש רק במדינתם קלקלו הלשון וקורין הרש מ"מ הרי כתבו כמו שנקרא אבל כיון דכתבו צבי המכונה הרש א"כ בזה כוונתם על השם דשם זה מכונה כן והרי כינוי שם צבי הוי באמת הירש עכת"ד:

והנה חילוקו הי' נראה לי נכון ודפח"ח אך בראשונה צריך לעיין בלשון מדינתם על החי' צבי איך קורין אם הירש ביו"ד ואולי גם החי' קורין בלי יו"ד וא"כ גם על השם יש לכתבו בלי יו"ד ועוד אף אם יהי' כינוי שם החי' גם במדינתם ביו"ד מ"מ על האדם ודאי אף לדעת הב"ש מודה דהמכונה קאי נמי על האדם ולא על השם לבד דהרי אטו אם שמו רק ארי' נכתב המכונה ליב או אם שמו רק צבי אף בפי העולם אטו יכתבו המכונה הירש כיון דשם ארי' וצבי הוי כינויים כך זה ודאי אינו ואם כתבו כן ודאי הי' פסול ובע"כ אף

לדעת הב"ש קאי נמי על האדם רק לדידי' קאי נמי על השם והכוונה כך דשם זה נקרא באדם זה ליב או הירש והכוונה דשם ארי' נקרא באדם זה ליב ושם צבי נקרא באדם זה הירש וא"כ כיון דסוף סוף קאי נמי על האדם והשם יחד א"כ צריך לכתבו כפי מה שנקרא שם זה באדם זה והרי בזה נקרא הרש בלי יו"ד והן אמת אם לא הי' שינוי במבטא הי' נראה לי יותר נכון לכתוב תמיד יו"ד אחר הה"א כי אף דנקרא בלי יו"ד מ"מ מוכח בכמה דוכתא דבגט צריך לכתוב לשון מבורר יותר ולא לשון דמשתמע לתרי אפי וא"כ אם כותבין בלי יו"ד י"ל מ"ש הרש היינו מלשון רש ועושר וכו' ואפשר דהוי כינויו הרש כלמר העני והאביון ולכך צריך לכתוב לשון מבורר דלא ליתי למטעי אך כיון דהוי שינוי במבטא זה בפתח וזה בסגול לכך חוששני משינוי השם ולכך הרי קיי"ל דיותר יש לחוש לספק שינוי מספק חסרון וא"כ אם יכתבו הירש ביו"ד הוי חשש שינוי אבל אם כתבו הרש כיון דנקרא כך רק דיש חשש דאפשר לפרשו בע"א אבל עכ"פ הרי י"ל דשמו כך רק דאינו מבורר להדיא והוי רק כספק חסרון והרי עכ"פ כתבו עיקר שמו דעולה בו לתורה צבי לכך נקל הוא מספק שינוי לכך יש לכתוב כפי מה שנקרא ומכ"ש דבדיעבד אין לפסול אם כתבו כן ולכך לדינא נראה דאין לנגוע בכבוד המסדר ליתן גט אחר ולהוציא לעז על הגט הראשון וכבוד כת"ר במקומו מונח וזה כבודו כי במקום גדולתו שם נמצא ענותנותו אם יבטל דעתו ולא יאמרו עליו שח"ו מתלבש בקלון חברו ואשרי הדור אשר הגדולים ישמעו לקטנים כמוני ז"ז אין להאריך דברי ידידו הטרוד: והנה נשמט מלעיל מה שראיתי במכתב קדשו שכתב ליישב דברי הרמ"א שמוכח ממנו דשינוי שם אביהם פוסל מדלא קמ"ל רבותא יתירא ובסימן ק"כ ס"ל דשם אביו סומכין עפ"י עצמו והם דברים סותרין זה את זה וכתב כת"ר ליישב דלכך סומכין עפ"י עצמו מכח דהוי על"ג תמהתי על זה דהרי שם עצמו נמי הוי על"ג דמה"ט מהני הכרה אפילו עפ"י קרוב כמ"ש הב"ש שם בטעמו ומ"מ עפ"י עצמו לא מהני ולמה יגרע שם אבינו לסמוך עפ"י עצמו ולדידי הוי נראה ליישב שיטת הרמ"א לפי סברת הנו"ב מה"ת חלק אה"ע סימן קי"ג דף פ"ח לחלק בחסרון שם אביהם בין אם ניתן מיד הבעל לידה ובין ניתן ע"י שליח דע"י שליח פסול בחסרון שם אבי הבעל ייע"ש בטעמו ולפ"ז הי' אפשר לומר דלענין חסרון שם אביהם לא ס"ל להרב רמ"א חילוק זה רק בכל ענין כשר בחסרון שם אביהם אבל בשינוי שם אביהם שפיר יש לחלק כן דאף מאן דמכשיר גם בשינוי היינו בנתן מידו לידה חזינן מי הוא ואיזהו לא חיישינן אף דהוי שינוי בשם אביו אבל ע"י שליח ושינוי שם אביו ודאי דפסול ולכך הרמ"א ס"ל לעולם בשינוי כשר בשם אביהם ומה דקמ"ל בחסרון ולא בשינוי י"ל דבחסרון קמ"ל אף ע"י שליח וחסרון שם האב שלו נמי כשר אבל

בשינוי שם אבי הבעל ע"י שליח פסול ומ"ש בסימן ק"כ דשם אביו כותבין עפ"י עצמו היינו אם מגרשה בעצמו ולא ע"י שליח אז כיון דבזה שינה כשר לכך סומכין עפ"י עצמו וע"י שליח י"ל דאין סומכין עפ"י עצמו ובפשיטות י"ל דברי הרמ"א די"ל דלא לחנם דייק הרמ"א וכתב ושם אביו כותבין עפ"י עצמו ולא כתב ושם אביהם כותבין עפ"י עצמו משמע דעל שם אבי האשה באמת אינו נאמן רק בשם אביו דאין אדם עשוי לשנות שם אביו דגנאי הוא לאביו ליתן לו שם אחר וסמך לזה בנדרים דאין פותחין לאדם בכבוד אביו וכו' דחושש דהוי גנאי לאביו שלא יעשה רצונו כן ה"נ בזה הוי גנאי לאביו בזה לכנות לו שם אחר גם י"ל דהוי לו גנאי שיאמרו שהוא ממזר ובן איש אחר הוא לכך נאמן משא"כ אם משנה ליכא גנאי לו ולפמ"ש לעיל דבשם כגון ישכר וישכר ודאי לא הוי שינוי רק כעין חסרון וכשר בשם אביהם הי' נראה להחזיק דברי כת"ר די"ל דודאי במלתא דעל"ג ממש הוי ראוי לסמוך גם עפ"י עצמו כיון דעל"ג מיד רק מה דבעינן עכ"פ עד קרוב או אשה היינו בשמו ושמה דבזה יש חשש לשינוי כל דהוי כגון ישכר וישכר דבזה אין השינוי ניכר היטב רק אחר החקירה והדרישה וכיון דלא על"ג מיד בזה בעינן עכ"פ עדות כל דהו וא"כ תינח בשמם אבל בשם אביהם הוי ממ"נ בשינוי גמור דפוסל הוי על"ג מיד ולא בעינן עדות ולשינוי כל דהוי כגון ישכר וישכר בזה באמת אין לו דין שינוי רק דין חסרון וכשר לכך נאמן ממ"נ וא"ש וזה נכון לפענ"ד וזה סיוע לדין הנ"ל דהגט כשר בדעבד כנ"ל דברי ידידו. והנה אחר כותבי זה נזכרתי שמ"ש לעיל דהנו"ב בדין ישכר מיירי בשם עצמו זה אינו דגם הוא מיירי שם בשם אביו אך מ"מ נראה דאין לחוש לזה דגם הוא לא סמך ע"ז לבד כנראה מסוף דבריו רק בצירוף דהוי ע"י שליח ולשטתו אזיל דבשם אביו ע"י שליח אף דחסרון פוסל אבל כאן דלא הוי ע"י שליח יש להכשיר מטעמים הנ"ל ובפרט דהנו"ב מיירי בשם אביו וכאן הוי בשם אבי' שלה וגם בזה יש לחלק דבשם אבי האשה קיל יותר דתפיסתה מוכחת עלה ולכך יש להקל כנ"ל גם י"ל הנו"ב מיירי בהי' רגיל לעלות לתורה ולכך כיון דדש בעירו בשם זה יש לחוש שיאמרו אין זה המגרש אבל בנדון זה דאין דרכו לעלות לתורה כלל א"כ לא דש בעירו בשם זה וכיון דאין רגיל בו אין לחוש שיאמרו אין זה וכו' והוי חומרו של כת"ר קולו לפענ"ד דברי הנ"ל. אעתיק פה מ"ש בתשובה לק"ק קאליש לתלמידי הרב החריף מו"ה בערל שווארץ נ"י:

## שם סימן עד

עד ע"ד שאלתו באיש ואשה שבאו לפניהם מכפר אחד הסמוך לק"ק באקשעוויץ ושם הבעל משה ליב והוא איש ריק ובור לא ידע אפילו חתימתו ועלייתו לתורה אם משה ארי' או משה יהודא ושם אביו אמר לנו שהי' שמו אלי' הירש ושאלנו כמה אנשים מפק"ק שהיו מכירין את אביו ואמרו שהי' נקרא בפי כל אלי' לבד ועלייתו לתורה וחתימתו לא ידעו וזאת איני זוכר בעצמי אם הוא בעצמו אמר כן שנקרא לס"ת אלי' צבי אולי באולי איש אחר שהי' אז עם הבעל אמר שכך נקרא לס"ת בשם אלי' צבי והי' ג"כ קצת כעין עגון כאשר אמרו שהבעל רוצה לצאת מהד"ת והנה סדרנו הג"פ כך משה ליב בן אלי' צבי דמתקרי אלי' דהיינו בשם הבעל סמכנו על חניכתו לבד משה ליב לאשר לא ידענו לכתוב שם הקדש או יהודא או ארי' ועל שם אביו ידוע המנהג לסמוך על הבעל ובפרט כי כמדומה שאיש אחר אמר כן כנ"ל שעולה לס"ת אלי' צבי גם לא ידענו היטב אם אליהו או אלי' ומאחר שבלא"ה נקרא בפי כל רק אלי' לבד לזאת סדרנו כנ"ל. והנה האשה הזאת המתינה שלשה חדשים כדת ונשאת לאחר ואח"כ נתוודע לנו שאבי המגרש הי' שמו רק אלי' או אליהו ושם אבי אביו הי' נקרא צבי וכפי הנראה שאבי המגרש הי' נקרא בבאשקוויץ בשם אלי' הירשס וטעה אותו איש אחר הנ"ל שהי' אז עם המגרש וסבר ששמו אלי' הירש ודימה בדעתו דבודאי עולה לס"ת אלי' צבי והנה שלחנו לק"ק באשקוויץ ששם נשאת המגורשת לאיש וע"י תחבולה בעזר השם בא עוד הפעם משה ליב הנ"ל ופטר את האשה בג"פ כד"ת ועכשיו האשה צועקת מה תהא עלי' עם בעלה השני שנשאת לו שקשה לה הגרושין מאד והיא אשה עני' אין לה על מי להשען עכ"ל שאלתו. תשובה:

הנה מה שצידד רו"מ לסמוך על דעת שאם כתב שם זקנו כשר דבני בנים כבנים ולפרש דמ"ש בן אלי' צבי הכוונה בן אלי' בן בן צבי והנה לכאורה מצינו לו דכוותי' בש"ס פ' האשה בפסחים ובמשנה פ"ז דב"מ ובב"ק דף צ"א דאמר שם שהם בני אברהם יצחק ויעקב והוי הכוונה שהם בני אברהם בני יצחק בני יעקב ונקט רק בני אברהם יצחק ואף בלא וי"ו וכן הוא בכמה דוכתא וא"כ ה"נ הוי אפשר לפרשו בן אלי' בן צבי והכוונה על זקנו והנה זה הי' נראה דאף דבודאי בנמצא בשמו ושמה כן ודאי לא יושיענו זה היינו דבשמו ושמה כיון דחסרון פוסל ג"כ א"כ נהי דאפשר לפרשו כך מ"מ כיון דאפשר לפרשו כפשוטו ובפרט דנוטה יותר לפרשו כפשוטו דחד שם הוא הוי עכ"פ נחסר השם דלא ידענו פירושו אם כך או כך אבל בשם אביהם כיון דחסרון כשר רק שינוי פוסל א"כ י"ל היינו שינוי ממש אבל זה לא נחשב שינוי כיון דאפשר לפרשו דתיבת בן נמשך

לשניהם דהוי בן אלי' בן צבי נהי דאפשר לפרשו להיפוך הוי רק כחסרון ואינו פוסל מיהו זה הי' אפשר לצדד אם לא הי' נכתב אח"כ דמתקרי אלי' אבל כיון דכתבו אח"כ דמתקרי אלי' בע"כ מוכח דכוונת תחלה אלי' צבי חד שמא דאל"כ איך נפרש מלת דמתקרי היכי קאי ולכך אין בהיתר זה כדי בית אחיזה:

והנה בגוף הדין בשינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה מפורש במשנה דתצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה ובש"ס מסיק דאפילו רבנן מודים בזה מדלא ערבינהו וכו' אך י"ל זה דוקא בשמו ושמה ולא בשם אביהם והנה בטוש"ע מבואר בזה ב' דעות דלדיעה קמייתא תצא ולי"א לא תצא ומפורש בהרמ"א דוקא בהוחזק עכ"פ בשם אביו בכך וכך אבל בלא הוחזק לכ"ע תצא אך הג"פ ס"ק מ"ט הביא בזה עוד דעות ומוכח דיש דעות דאף בלא הוחזק נמי לא תצא והנה בגוף כוונת המשנה דשינה שמו ושמה דתצא מזה ומזה הי' אפשר לומר דבכוונה נקטה המשנה בלשון שינה שמו ושמה דמשמע דשינה בכוונה מדלא נקט נשתנה שמו ושמה ואז הוי משמע אפילו נשתנה בשוגג ומדנקט שינה משמע בכוונה וא"כ דלמא בכה"ג דוקא דחזינן דשינה בכוונה ונתכוין לקלקלה א"כ לא גמר לגרש בזה תצא מזה ומזה והרי כן דעת בע"ה הובא בהרא"ש וטור וש"ע סימן קכ"ו גבי אם לא האריך הווין דכל הני דקדוקים אינו אלא כשכתבן הבעל או הסופר מפיו דחזינן דלא גמר וגירש ונתכוין לקלקלה וכו' וא"כ ה"נ י"ל דזה הוי טעמו דשינה שמו ושמה ואין להקשות דא"כ מה אריא שינה שמו ושמה אפילו שינה באות אחר נמי תצא אך א"ש דבלא"ה הקשינו בתשובה מכבר על בע"ה דמה בכך דחזינן דלא כיון לגרשה הרי הוי רק גלוי דעתא בגיטא וג"ד בגיטא לאו מלתא היא ובע"כ הטעם דהכא שאני דהוי ג"ד זה בגוף הגט דניכר השינוי בגוף הגט דלא נכתב כהוגן ואפשר לפרשו לכוונה אחרת והוי הג"ד מוכח מתוכו ולכך אינו מועיל לגרש כיון דהג"ד ניכר מתוכו וא"כ א"ש דתינח בחסרון האותיות דהג"ד ניכר מגופו אבל בשינה שמו ושמה הרי בגוף הגט אין ניכר השינוי דלמא שמו כך רך מבחוץ ידוע דלא הוי שמו כן לכך הוי ס"ד דהוי רק ג"ד בגיטא לזה קמ"ל דאעפ"כ כיון דהוי שינוי בגוף שמו ושמה עירו ועירה הוי מלתא אבל בנשתנה בטעות דליכא הך חששא דלא כיון לגרשה י"ל דלא תצא מן השני הן אמת דלפ"ז תקשה מהו פריך הש"ס שם גבי הי' במזרח וכתב במערב כתב מאן אלימא בעל היינו שינוי שמו ושמה שם עירו וכו' ומהו פריך דלמא התם מיירי במזיד ויש חשש דכיון לקלקלה וכאן קמ"ל דאפילו בשוגג וטעות נמי פסול אך י"ל דפרכת הש"ס הוי למ"ד ג"ד בגיטא מלתא וא"כ א"א לפרש דמיירי במזיד דא"כ מה אריא שינה שמו וכו' אפילו ג"ד כל דהו נמי פוסל ומבטל הגט ובע"כ מיירי בטעות ושפיר פריך

שם אבל לדידן דקיי"ל ג"ד בגיטא לאו מלתא הוא י"ל באמת שינה שמו ושמה שם עירו ועירה דתצא מזה ומזה היינו רק במזיד ויש חשש דנתכוין לקלקלה ולא גמר לגרשה אבל בטעות ושוגג י"ל דלא תצא אבל מסתימת לשון הפוסקים ודעתם מוכח להיפוך דבכל ענין תצא וצ"ע מנ"ל כן ואפשר מכח דהם לא ס"ל כסברת בע"ה וס"ל דבפסול הוי"ן וכדומה אין חילוק בין אם הבעל כתבו או אחר והיינו דהם ס"ל דלא חיישינן שהבעל יכוין לקלקלה במתכוין וכמ"ש הפוסקים גבי המביא גט ממד"ה שאין הבעל עשוי לקלקלה במתכוין ולא נחשב ג"ד בגיטא רק היכי דחזינן בפירוש דגילה דעתו שלא ניחא לי' בגט אבל כל דלא חזינן בפירוש דג"ד כן לא תלינן השינוי דעשוי כן כדי לקלקלה וא"כ שוב אין סברא לחלק בין אם הבעל כתבן או אחר כתבן וא"כ לפ"ז מה"ט נמי בזה ס"ל דבשינה שמו ושמה אין לחלק בין מזיד לשוגג וטועה א"כ לפ"ז לדעת הבע"ה הנ"ל דס"ל דשינוי מפי הבעל הוי כג"ד דמכוין לקלקלה ועדיף מני' דאף לדידן הוי מלתא א"כ י"ל ה"ה בזה דוקא במזיד ובכוונה בזה תצא מזה ומזה אבל בשוגג וטעות לא תצא ונ"מ מזה כיון דהג"פ כתב בס"ק מ"ט כיון דדעת בע"ה דבשינוי שם אביהם כשר א"כ יש לסמוך עליו במקום עגון דלא תצא א"כ י"ל ה"ה בזה דסמכינן על בע"ה דאם טעה בשוגג וטעות ושינה שמו לא תצא ובפרט אם הוי בטעות בשם אביהם דהוי ס"ס דלמא כבע"ה דס"ל בשינוי שם אביהם כשר, וא"ל דפסול עכ"פ דלמא הלכה כבע"ה דמחלק בין אם הבעל כתבן או הסופר מפיו ובין אחר כתבן וס"ל דיש לחוש דכיון לקלקלה וא"כ לדידי' אין לנו לומר דשינה שמו ושמה פסול רק בכוונה ומזיד ולא בטעות ושוגג וא"כ בנ"ד דניכר דלא עשאה בכוונה דהרי גם שמו לא ידע איך עולה לתורה ונכרין הדברים דלפי תומו וטעות עשה כן יש להכשיר בכה"ג. ועוד הוי נראה לצדד היתר עפ"י הנ"ל דהנה בראשית השקפה הי' נראה דאף להסוברים דשינוי שם אביהם פסול מ"מ הוי רק דרבנן וכיון דמבואר בסימן נו"ן דבפסול דרבנן היכי דנשאת לא תצא א"כ ה"נ הוי כן אך הרי באמת מבואר ברמ"א ובפוסקים דתצא אף בשינוי שם אביהם וכבר הרגיש באמת הג"פ למה בשינוי דרבנן תצא והי' נראה ליישב זה בתרי אנפי חדא דלא אמרינן בפסול דרבנן לא תצא רק היכי דידוע לכל שהוא דרבנן אבל אם העולם יטעו שהוי איסור דאורייתא אף דלפי האמת הוי רק דרבנן מ"מ תצא ובשינוי השם דהוי החשש שיאמרו דאין זה המגרש א"כ יאמרו שהיא מן התורה אסורה לכך תצא והשנית י"ל דבפסול דרבנן שפיר הוי החילוק הנ"ל דבסימן ק"נ מיירי בפסול דרבנן שנעשה שלא ע"י הבעל וכוונתו אז לא תצא אבל הפוסקים דכתבו תצא בפסול דרבנן בהשם מיירי דנעשה כן מפי הבעל ודעתו ואז הוי חשש אולי כיון לקלקלה ובפרט כיון דחזינן דלא גמר לגרשה דהרי גירשה בגט

פסול דרבנן עכ"פ לכך הוי חשש דאורייתא לכך תצא ולפ"ז הי' נראה בנ"ד כיון דניכר דלא הוי מדעתו לכונה גם הוי השינוי רק בעלי' לס"ת ובזה ודאי אין האדם נקרא על שם אביו במה שעולה בו לתורה ולא יאמרו בזה אין זה המגרש וליכא חשש שיאמרו דיש כאן פסול דאורייתא בזה ודאי כיון דהוי פסול דרבנן ולא תצא:

וגם דומה למ"ש הג"פ ס"ק מ"ט דאם הוי הטעות בכינוי דלא תצא ומכח דאין נקרא ע"ש הכינוי א"כ ה"ה נמי בשם שאינו נקרא בו בפי כל רק שעולה בו לתורה דהוי כן דלא תצא ועוד כיון דאם חותם עצמו בשם זה אף שאינו נקרא בו וגם אינו עולה בו לתורה נמי יש לכתבו וכבר כתבנו בכמה דוכתא כיון דדעת הט"ז דאין לכתוב דמתקרי על החתימה לבד כיון דאינו נקרא כן בפה ולכך כתבנו דיש להקדים שם החתימה ולכתוב דמתקרי ע"ש העיקר ועלי' לתורה וא"כ ה"נ לא יאמרו דאין זה המגרש רק יחלו דאולי החתימה הוי שלו כן ובפרט באיש דאין דרכו לחתום הרבה ואין חתימתו מפורסם וא"כ יתלו אולי הוי חתימתו כן ונהי דמדינא אין להכשירו וצריכה גט אחר מ"מ חשש לעז ליכא וליכא חשש שיאמרו דהוי כאן איסור תורה ולפי האמת שינוי שם אביהם ובפרט כה"ג הוי רק דרבנן ובשביל דרבנן מפורש בסימן ק"ן דלא תצא:

ועוד נראה כיון דמפורש בסוף סימן י"ז בהגהת רמ"א דהיכי דנשאת בטעות עפ"י הוראת ב"ד מותרת לחזור דהוי כאנוסה ומה שהקשה עליו הט"ז ישבתי זה בעזה"י (בתשובתי לק"ק טאמשפיל) ותוכן כוונתי דהיכי דהי' לה לדקדק ולא דקדקה אז לא נחשבה אנוסה אבל היכי דלא הוי לה לדקדק נחשב אנוסה ומותרת לראשון וא"כ ה"נ במה שאמרו שינה שמו ושמה וכו' דתצא מזה ומזה היינו נמי בע"כ הטעם כיון דהי' לה לדקדק על הגט אם נכתב כהוגן או לא ולא תנשא עד שקדקדק בו וכיון דלא דקדקה הוי שוגגת לא אנוסה ולפ"ז נראה דתינח בזמן הש"ס שהיו נותנין הגט בידה לראי' אז הו"ל לדקדק ולא הוי אנוסה ואף אם לפעמים אבדה הגט מידה לא פליג רבנן בתקנתן ותצא מזה ומזה אבל בזה"ז דאין דרך ליתן שום גט ביד האשה רק נשאר מונח ביד הב"ד והב"ד קורעין אותו מיד וא"כ כיון דאין גיטה בידה איך הוי לה לדקדק ומניין ידעה שמו הנכתב בגט הרי בשעת נתינת הגט אין נותנין לה לקרות מה כתוב בו ואח"כ הגט אינו בידה ולא הוי בידה לאסוקי אדעתא ולדקדק לכך הוי כאנוסה ומותרת לחזור לראשון סמך לזה מה דקיי"ל באונאה דלוקח א"י לחזור רק כדי שיראה לתגר אבל מוכר לעולם חוזר דמה הוי לי' למעבד כיון דאין מקחו בידו כן ה"נ כיון דאין גיטה בידה לא הוי בידה לדקדק ואינו דומה לעד מיתה דשם הו"ל לאסוקי אדעתא ולדקדק אם הוא חי כיון דהי' חי תחלה אבל כאן מה"ת תיסוק אדעתי' לשינוי השם וגם אין הגט בידה לכך הוי כאנוסה ומותרת היתה

אף לראשון לחזור לו ואף דאין בידינו להקל לומר שלא תאסר לראשון מ"מ להחמיר לאוסרה על השני שכבר נשאת לו דאין איסורו רק מכח דכשם שאסורה לבעל וכו' בזה כיון דמדינא הי' ראוי להקל אף לראשון אין לנו להחמיר בזה לצאת מן השני ובפרט כיון דבאמת היא היתה שוגגת היא ובעל שני ואין לאוסרה מכח כשם שאסורה לבעל וכו' ועיקר מה שתצא מן השני רק מכח קנס דלא דקדקה ובזה לא שייך קנס דאנוסה היא כיון דאין הגט בידה אין לקנסה לאסרה על השני:

והנה אף כי מה כחי להכריע דין חדש מ"מ נראה לצרף זה לסניף לדעת המתירין הובא דבריהם בג"פ שמקילין דלא תצא אף בלא הוחזק בשם זה ובפרט דבשם כינוי מקילין שם יותר וכבר כתבתי דעלי' לתורה לבד הוי כשם כינוי והסברתי מלתא בטעמא דהיכי דליכא לעז איסור תורה הוי דינו רק כפסולין דרבנן דלא תצא לכך נראה דלית מאן דחש לזה ולא תצא וגם לצרף דעת בע"ה ולבוש דס"ל דבשינוי שם אביהם נמי כשר ובצרוף סברתינו הנ"ל שצדדנו להיתר לכך נראה שמותרת לישב תחת בעלה השקט ובטח ובפרט במלתא דעיקר איסורו דרבנן מה דאסרוהו לשני לכך בדרבנן שומעין להקל כנלפענ"ד נכון לדינא בעזה"י והנה בהיותי בזה עלה בלבי קושיא אחת לא אמנע להעלותה פה דקשה לי מהו פריך הש"ס בדף פ' כתב מאן אלימא בעל היינו שינה שמו וכו' ומהו פריך לשיטת הרמב"ם דס"ל בע"ח בלי ע"מ סגי וס"ל עדות שבשטר דרבנן וא"כ בע"כ מה דמהני ע"ח היינו מכח כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקינהו רבנן לקדושין מני' וא"כ לפ"ז הרי גם במה דאפקינהו רבנן לקדושין מני' בעינן עכ"פ גט מדרבנן וכמ"ש בשיטה מקובצת בשם הרמב"ן פ"ק דכתובות וא"כ אם הוי תנא רק חד בבא הוי אמינא דזה מיירי בגירשה בע"מ דאז כיון דלא אפקינהו רבנן לקדושין והוי כאן איסור תורה וכשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל בזה תצא מזה ומזה אבל אם גירשה בע"ח לבד דאז אינו מועיל בלא"ה רק מטעם אפקינהו וא"כ שוב לא הוי צורך בגט זה רק מדרבנן דהוי קדושי דרבנן וא"כ שוב הוי ס"ד דבפסולי דרבנן לא תצא מן השני לכך קמ"ל בבא שני' דאפילו באם כתב במזרח וכו' וגרשה רק בע"ח נמי תצא מזה ומזה ומהו פריך היינו שינה שמו ושמה או י"ל דמחד בבא ה"א דתצא מזה ומזה היינו אם רוצה לגרשה בע"מ אז תצא מזה ומזה אבל אם רוצה הראשון לגרשה מחדש בע"ח לבד אז כיון דעתה יועיל רק מכח אפקינהו וא"כ הוי רק קדושי דרבנן וגט דרבנן לא תצא שוב מן השני אם רוצה הראשון לעשות עמה טובה לגרשה רק בע"ח לכך קמ"ל דבכל ענין אף אם יגרשנה רק בע"ח נמי תצא מזה ומזה גם קשה מנ"ל להש"ס שם אח"כ דבשינה שמו ושמה וכו' אף רבנן מודים מדלא ערבינהו ואתנינהו ומנ"ל כן דלמא לעולם

ר"מ הוא ומה דלא ערבינהו היינו להיות נשמע דלא מיירי בחד גוני רק תחלה מיירי במגרשה בע"מ וכאן קמ"ל דאפילו במגרשה בע"ח נמי תצא מזה ומזה ולכך לא ערבינהו מיהו זה י"ל דאם ר"מ הוא הרי הוא ס"ל ע"ח כרתי ולדידי' ודאי הוי עדות שבשטר דאורייתא וא"א ליישב כן ולא קאמר הרמב"ם דהוי דרבנן רק לדידן דקיי"ל ע"מ כרתי ובזה יתיישב גם קושיא הראשונה כיון דרישא ודאי ר"מ היא א"כ פריך שפיר דהיינו שינה שמו ושמה דאין לומר התם בע"מ וכאן בע"ח דמה בכך הרי לר"מ ע"ח מן התורה ושוין המה והרבה הי' לדבר בזה אלא שאין הפנאי גורם ותן לחכם ויחכם עוד וכתבתי זה רק דרך הערה בעלמא ולדינא כבר כתבתי כי לדעתי מותרת לישב תחת דעלה וכדי המתרין לסמוך עליהם בצירוף הטעמים והקולת שיש לומר בזה כנ"ל דברי ידידם הטרוד וכו'. להרב מלעשנוב:

## שם סימן עה

ע"ה הנה ע"ד אשר שאל למה צויתי לכתוב רק גט אחד להאשה מרת טאבא לאה דמתקריא טאבא כיון דהוי שם עריסה טאבא ולא שני גיטן לכתוב באחד טאבא דמתקרי' טאבא לאה וכתבתי כיון דהוי ע"י שליח יש חשש ברירה לכך יש לכתוב רק אחד ולהקדים שם העריסה וע"ז שאל מדברי הב"ש גבי אשה ששמה מעריסה שמחה ונקראת וריידל דיש מחלוקת להב"י יש להקדים שם שנקראת בפי העולם ולהד"מ יש להקדים שם העריסה מכח דהוי שם הקדש הא בלא"ה גם הד"מ מודה ששם שנקראת בכי העולם עיקר ורק כוונתו מכח דכאן יש בזה שם הקדש לאה כדעת הד"מ הנה לדעתי א"צ לזה דהב"י והד"מ מיירי דנקראת כעת בשם אחר לגמרי שאינו בעריסה כלל ואינו נכלל בשם העריסה אבל כאן הרי שם של עתה נמי הוי שם העריסה ונקראת בו מעריסה ג"כ א"כ גם בשם העריסה יהי' נזכר זה רק עם שם אחר ואח"כ יהי' נזכר לבדו בזה לכ"ע שם העריסה עיקר גם כיון דבכותב שניהם אף אם עשה העיקר טפל ודאי דכשר בדיעבד ובחשש שני גיטן ע"י שליח יש חשש פסול אפילו בדיעבד לכך יותר ראוי ליתן רק גט אחד כיון דבזה באיזה אופן שנעשה כשר בדיעבד אבל בב' גיטן יש חשש פסול אפי' דיעבד. וכיון דא"א לתת רק גט אחד יש להקדים שם העריסה כיון דלו יש משפט הבכורה בזמן ומעריסה וז"ב ופשוט לפענ"ד ואף דבטיב גיטן בלקוטי שמות לא משמע כנ"ל אין דבריו נראין והנכון כמו שכתבתי הנני מעתיק מ"ש לק"ק מאניסטרשטש להחריף הדיין מו"ה משה חיים שור נ"י ע"ו הנה מכתבו קבלתי יום אמש ונפשו בשאלתו באחד שגירש את אשתו וקיבל בחרם שלא לעשות ערמה בשמות ואמר שם אביו הי' מנחם

המכונה מנדיל וכן כתבו בגט ואח"כ ערער ששם אביו הי' דוד מנדיל והנה כבר ראה רו"מ דברים המסתעפים לזה ושקשה להמציא לה מזור זולת שלא נאמין לו ופלפל רמ"ע בדין אאמע"ר והנה כן הוא האמת אבל אין צרך בזה כי בלא"ה איך ס"ד שיהי' נאמן לאוסרה ואין דבר שבערוה פחות מב' וכבר יצא הדבר בהיתר שנתגרשה והיא בחזקת היתר ואף אם הי' ע"א כדבריו לא הי' נאמן רק עפ"י ב' ובפרט דמן התורה הוי גט אף לפי דבריו כיון דשם אביו אינו מעכב ומן התירה הוי שינוי כחסר רק מדרבנן מחשש שיאמרו אין זה המגרש פסלוהו הפוסקים וא"כ אינו רק דרבנן וא"כ כיון שמן התורה יצאה מחזקת א"א גם מדרבנן ליכא חזקה ובפרט כיון דיצא הדבר בהיתר נחשב חזקת היתר כמו דקיי"ל כעין זה בסימן י"ח בנאבד הסכין ולכך אין הוא עם ע"א נאמן בזה רק עפ"י ב' עדים ואין נ"מ בפלפולו דאאמע"ר רק אם אומר שיברר בעדים אז לולי הטעם דאאמע"ר הי' נראה לחוש לדבריו ולהמתין או לברר בעדים אבל אם אמרינן אאמע"ר נראה דא"צ להמתין כלל דאנן סהדי דמשקר והנה בזה כיון דאין נחוץ לדינא דודאי מצד מהיות טוב וכו' ראוי להמתין אולי יבורר הדבר לכך לא אאריך בזה ואם לא יבורר בעדים אין לחוש כלל והנה אם יצא קול דיש עדים על שינוי שם אביו בזה יש להסתפק אם לחוש לזה או נימא דעדים בצד אסתן ותאסר דהנה בשבוי' אמרינן כן ובאיסור דאורייתא לא אמרינן כן רק דחיישינן לקלא כמ"ש בב"ב דף קנ"ד ויש לעיין בזה דהוי רק איסור דרבנן נמי מכח שמא יאמרו אין זה המגרש אם לחוש בזה לקלא או נאמר כמו בשבוי' דעדים בצד אסתן ותאסר וצ"ע כעת בזה במה שאין בו צורך כי לדינא בראות עיני הדיין תלוי אם יראה דיש ממש בדבריו דיכול הבעל לברר ודאי דראוי להמתין עד שיברר ואם יראה שאין ממש בדבריו לברר אין לחוש לערעורו אפילו עם ע"א ז"ז אין להאריך דברי ידידו וכו' אעתיק פה מ"ש לק"ק זבאדיז להרב מו"ה דוד הכהן מ"ץ דשם:

## שם סימן עז

ע"ז הנה ע"ד הגט שכתבו בו יוסף משה יהודה באלף כפי חתימתו המכונה יאסילה בן אברהם המכונה ליזר הנה מה דלא כתב יוסף וכן אליעזר יפה עשה וכן כתבתי אני לשם כיון דעולה לתורה בכולם רק בחתימה לבד הי' נקרא רק יוסף ואביו אליעזר ובפי העולם הי' נקרא יאסילה וכן ליזר והרי דעת הט"ז דאין לכתוב על החתימה דמתקרי נהי דכתבתי בעלמא דלא כוותי' מ"מ כאן כיון דאפשר לצאת ידי כולם יש לכתוב כפי השם שנקרא יאסילה ואין זה חסרון החתימה כיון דיוסף ויאסילה וכן ליזר ואליעזר חדא הוא טוב לכתוב כפי מה שנקרא בפי כל והחתימה בכלל אך מ"ש המכונה יאסילה וכן המכונה

ליזר ולא כתב דמתקרי בזה לא יפה עשה ואני הורתי להיפוך במכתבי הראשון כי אף בשם היוצא משם הקודש יש דעות לכתוב דמתקרי עיין בשמות אנשים אות סמ"ך בשם סעדי' דמתקרי שעי' ובשמות הנשים אות ב' בשם ספר שמות ייע"ש ומ"ש רו"מ מכללי הב"ש אות י"ד אין ראי' לנדון דידן דשם היוצא משם הקדש הוא ענין אחר בקיצור השם משם הקדש הדומה לשם הקדש שהוא ענין אחר ובקיצור השם שם הקדש לכ"ע כותבין דמתקרי כי הוא שם אחד ממש ולמעט בפלוגתא עדיף ולמעיין היטב בשמות אנשים ונשים יראה ההפרש שבין זה לזה ומדנקט הב"ש בכללי השמות רק דין שם סאי' היוצא משם הקדש ולא כתב כן בקיצור השם מוכח דבזה מודה דכותבין דמתקרי ומ"ש רו"מ ראי' מכמה אח דנקטו בלשונם המכונה ראי' דלא באו לדין זה רק כוונתם לענין אחר לא דקדקו בלשונם וכעין שכתב הב"ש בשמות נשים אות ב' על הב"ש דנקט דמתקרי על המכונה שלא בדקדוק וכן כתב באות חי"ת על שם שארקא באלף שהוא שלא בדקדוק וכן כתב בטיב גיטן כמה פעמים וכן בב"ש בפנים ס"ק למ"ד בכוונת רמ"א וכן כתב הג"פ ייע"ש. וא"כ ה"נ בזה אין ראי' ממ"ש כן דרך אגב ולא נחתי לכך והעיקר לכתוב בזה דמתקרי וזה מוסכם מרוב הפוסקים, אם כתב על המכונה דמתקרי כשר ולהיפוך אם כתב המכונה על דמתקרי פסול לרוב הפוסקים ולהיפוך הו"ל רק דעה יחידית לפסול דמתקרי על המכונה ולא קיי"ל כן לכך לא יפה עשה במ"ש בזה המכונה ואם לדידי ציית הי' מצוה ליתן גט אחר והנה נשמט מלעיל י"ל דבקיצור השם משם הקדש לכ"ע כותבין דמתקרי אין לדחות משם שעי' דדעת הב"ש לכתוב המכונה זה לק"מ דהתם כיון דעיקר שמו סעדי' א"כ אין שעי' קיצור השם מסעדי' רק הוא שם בפ"ע ולכך כיון דאינו מעיקר שם הנכתב וגם אינו כפי לשון הקדש ממש לכך ס"ל לכתוב המכונה אבל בזה כיון דתחלה נכתב שם הקדש יוסף שלו ועיקר הכוונה דעולה לתורה בכולם רק החתימה והקריאה הוי באחד רק כיון דנקרא יאסילה יש לכתוב כן ולא יוסף כיון דאינו נקרא כן רק בחתימה ודעת הט"ז דאין לכתוב דמתקרי ע"ז לכך צויתי לכתוב דמתקרי יאסילה וכן ליזר וא"כ בזה כיון דהוי קיצור השם משם הקדש ונקרא כן בשם הקדש הזה ונכתב בגט ג"כ בתחלה גם שם זה ודאי יש לכתוב דמתקרי בלי ספק, וגם מ"ש לעיל ממה דלא קמ"ל רבותא הב"ש אף בקיצור השם משם הקדש לכתוב המכונה כוונתי דהו"ל לומר היכי דצריך לכתוב קיצור השם כגון ביש לו שם אחר לקיצור הזה או אם צריך לכתוב לסימן כגון בשני יב"ש או אם כתבו כך אף שלא הי' לצורך אם כתב המכונה הוא כשר מדלא קמ"ל כן מוכח מזה דבזה מודה דבעינן דמתקרי ודו"ק דברי ידידו הטרוד וכו'. ועוד נראה להוסיף בנ"ד ודאי צריך לכתוב דמתקרי כיון דהחתימה הוי יוסף ולא יאסילה

ואנו משמיטין את החתימה ולסמוך דיאסילה היינו יוסף א"כ צריך לכתוב דמתקרי אבל אם כותבין המכונה א"כ אנו עושין זה לשם לעז וא"כ נשמט החתימה דהוי שמו יוסף לכך בזה לכ"ע צריך לכתוב דמתקרי וז"ב כי בלא"ה הוי תרתי דסתרי אהדדי ואוחז החבל בתרין ראשין ואם היו כותבין שם החתימה יוסף אז הי' מקום לכתוב המכונה על יאסילה לפי דעתו לא לפי דעתי אבל אם לא כתב החתימה אין לו מענה כלל דהוי סתרי אהדדי ידידו הנ"ל:

ואחר כותבי זה שבתי וראיתי עוד טעמא דבעינן כאן דמתקרי דהרי לדעת הב"ש גבי משה יהודא המכונה ליב ס"ל דהמכונה קאי על השם לא על האדם וצריך לכתוב השם סמוך להכינוי וא"כ איך יכתוב יוסף משה יהודא המכונה יאסילי א"כ יטעו דהמכונה קאי על יהודא ובשלמא היכי דאין לו רק שם אחד כגון סעדי' המכונה שעי' בזה אין קפידא דהרי באמת שם כינוי זה הוי לשם סעדי' לכך ס"ל לכתוב המכונה אבל בזה דשם יאסילה קאי על יוסף והרי סמוך לו כתוב יהודא לכך לדעת הב"ש יש לטעות דקאי אדסמיך לי' יהודא וא"כ צריך לכתוב דמתקרי ולפ"ז הוי לנו ס"ס דלמא כב"ש דאף בשם שעי' בעינן דמתקרי ואת"ל כהב"ש דלמא קיי"ל בזה כהב"ש דמכונה קאי על השם ולא כהנו"ב וא"כ צריך לכתוב דמתקרי דאל"כ י"ל דקאי על יהודא לכך ודאי דצריך לכתוב דמתקרי ואם כתב המכונה פסול וז"ב לפענ"ד. לק"ק זבוארוז עוד להנ"ל:

אמר הכותב לא עלה בלבי מתחלה שום ספק שיעלה על לב איש נבון להכשיר הגט הזה בדיעבד אך כעת ראיתי שיש חולקין בדבר אם אמנם בימים הללו הוי עת לחשות והמשכיל ידום בעת ההיא אך היות כי הוי לאפרושי מאיסורא וחומר אשת איש אמרתי כל כהאי מלתא לימא אינש קמי' רבים ולא לשתוק והנה בראשית כל אקדים גלוי וידוע לכל באי שער הש"ע דברי תשובת הרמ"א סימן פ"ד הובא בב"ש ואחרונים דאם ספק אם יש לכתוב המכונה או דמתקרי יכתוב דמתקרי מכח דמתקרי לא הוי שינוי ומכונה הוי שינוי ורוב פוסלין בשינוי ממתקרי למכונה ייע"ש. ולפ"ז הבא לחדש בזה להתיר בלשון מכונה עליו להביא ראי' ברורה וכל שאין לו ראי' ברורה ויש לדחות ידו על התחתונה כדין משנה וידינו על העליונה וחזקת אשת איש מסייע ג"כ והנה הלום ראיתי להרבנים מאורות הגדולים בעלי מחברי מפרשי ים ויתר ספרים שכתבו להתיר הגט בדיעבד וסיימו שמה שפסלתי אותו הוי למגדר מלתא. והנה מ"ש כי אני פסלתיו למגדר מלתא שרא להו מרייהו שחשדו בכשרים בזה כי חם לזרעי' דאבא להוציא לעז על הגט משום מגדר מלתא מהו מגדר מלתא שייכא בזה ואני פסלתיו באמת ופסול הוא ופסול יהי' וזה גרם להם שלא ראו גוף תשובתי ולא הרגישו בהס"ס שכתבתי שמא כדעת הב"ש

דחיישינן לסמוך לי' ואת"ל כדעת הנו"ב דלמא כספר שמות ודעימי' דס"ל דאף ביוצא משם הקדש בעינן דמתקרי ואף אם אינו ס"ס עכ"פ ספיקא הוי בהצטרף שני החששות ומידי ספיקא לא נפקא והאשה בחזקת איסור קיימא:

והנה לדידי יש ראי' ברורה מדעת הב"ש בכלליו מדלא כתב רבותא יותר כמ"ש במכתבי הראשון ועוד יש לנו יסוד חזק ויחד תקוע במקום נאמן דהרי קיי"ל בכל דוכתא דלא משוינן פלוגתא רחוקה ולמעט בפלוגתא עדיף וא"כ כיון דדעת ספר שמות ודעימי' דאף בסאי' משם שרה בעינן דמתקרי א"כ אף החולקים אין לומר דפליגי ובפרט להלכתא רק בשם היוצא משם הקדש ולא בקיצור השם ואף אם נמצא איזה דעה דאף בקיצור השם הוי כן מ"מ יחידאי הוא ואין לו סיוע מיתר הפוסקים ולהלכה י"ל הלכתא כהמכריע ולא הכריע הב"ש רק ככתבו וכלשונו בשם היוצא משם הקדש ולא בקיצור השם ומה שהביאו הרבנים הנ"ל ראי' מלשון הב"ש שכתב וא"צ לכתוב המכונה יאסיל וכן עוד כיוצא בזה תמה אקרא מה ראו על ככה לעמוד יסוד ע"ז באיסור ערוה הרי מפורש כתב הב"ש על הרמ"א שהוא מרא דכל הוראה וכל בית ישראל ישענו על הוראותיו ולא דקדק בלשונו בזה היכי דאין כוונתו לזה רק לדבר אחר כמ"ש הב"ש ס"ק למ"ד והט"ז והי"ש והג"פ וכן הבאתי בתשובה הראשונה בשם הב"ש בשמות הנשים אות ב' ואות ח' לעיין שארקא באלף י"ש וכן כתב בטיב גיטין בכמה דוכתא ואחד מהם בשמות אנשים אות אלף ס"ק ל"ח כתב בס"ג כתי' מהרא"ש ז"ל כן איש אחד הי' נקרא שמו אלימלך וכינוייו הי' מלך אפ"ה לא כתבו המכונה מלך דקיצור השם עכ"ל. ומ"ש המכונה הוא לאו דוקא דבמקום שכותבין הכינוי כגון במקום דאיכא עוד א' וכותבין הכינוי לסימן יש לכתוב דמתקרי מלך עכ"ל הטיב גיטין הרי דמלך הוי ודאי שם הקדש בפ"ע ובעינן דמתקרי ונקט בלשונו המכונה מכח דלא דקדק בזה וא"כ איך ימצאו מענה הרבנים הנ"ל מה שהביאו ראי' מלשון הב"ש גבי יעקב יוקל וגבי שם מאיר מאייר ושם יאסיל דודאי לא דקדק הב"ש בלשונו כיון דאין כוונתו לכך ובאמת שינוייא דחיקא לא משנינן רק בלא"ה א"ש ויש כאן דבר שכל דבשלמא אם הי' הב"ש או מהרא"ש גבי מלך הי' כותבין לכתוב המכונה הי' מקום להוכיח מזה והוי צריך לחלק ולומר דלא דקדקו בלשונם אך הם כתבו דא"צ לכתוב המכונה יאסיל או מאייר או יוקיל ולכך א"ש דודאי זה תלוי בזה דלמהו דסלקא אדעתם לכתוב גם זה והוי ס"ד דאינו קיצור השם רק הוא שם בפ"ע אז הוי שם לעז. והוי צריך לכתוב המכונה אך כיון דקמ"ל דא"צ לכתוב אותם מכח דהוי כולהו קיצור השם ממילא נשמע דלפ"ז שוב אם רוצה לכתוב אותם או לסימן צריך לכתוב דמתקרי כיון דהוי קיצור השם וזה תלוי בזה ואם שינה פסול כדין כל מקום שצריך

לכתוב דמתקרי וכתב המכונה והוא ברור לפענ"ד ועיין בטיב גיטין בכללי השמות ס"ק יו"ד כתב בשם המג"ש תשובה נמי לפסול אם כתב המכונה במקום דמתקרי וגם הוא כתב כמה דברים בזה והנה לזה אף שבאות סמך ס"ק ג' גבי סענדר הכשיר בדיעבד אם כתב המכונה הנה חדא אין ראי' דשם לא נקרא אלכסנדר רק נתנאל ודומה לשם שעי' גבי סעדי' שכתבתי בתשובה ראשונה דש"ה ייע"ש ועוד דאף אם לטיב גיטין לא ס"ל כן אין דבריו מוכרחין לפי הנ"ל ואף אם נבא לסמוך על דבריו הרי כאן יש עוד ריעותא כיון דהחתימה שלו הי' יוסף והנה לדעת כמה החתימה עיקר וכן הביא הט"ג אות א' ס"ק ל"ה בשם הגאון מו"ה שעפטל דהחתימה עיקר וכן כתב בג"פ והט"ג שם ובספר תורת גיטין דהיכי דהקריאה לתורה וקריאת שמו בעולם סותרין זא"ז אז החתימה מכריע לעשותו עיקר וא"כ כאן דהחתימה שלו הוי יוסף לבד ונקרא נמי יאסלה א"כ הוי שם יוסף עיקר וא"כ בזה לכ"ע פסול אם כתב המכונה דעשה העיקר טפל והטפל עיקר והרי יש דעות דפוסלין בזה ועיין בב"ש סימן קכ"ט ס"ק ד' וס"ק ב' ונהי דמסיק דכשר היינו אם כתב בלשון דמתקרי אבל אם כתב בלשון המכונה גרע טפי הוי בזה כמו כתב הטפל ועשה העיקר בוכל שום דפסול בזה כן ה"נ אם כתב המכונה על החתימה דבשלמא בכתב לשון דמתקרי דלא נעשה טפל רק עבור הקדימה בלבד בזה אין קפידא כיון דבגוף הקריאה לא עשאו טפל אשל אם כתב המכונה דעשאו טפל בעצם הכתיבה הוי בזה כמו בוכל שום ולמעט בפלוגתא עדיף כיון דספר שמות בלא"ה ס"ל דבעינן דמתקרי בזה ואף החולקים י"ל היינו דוקא אם לא הוי חתימתו נמי בזה רק קריאה בלבד והעלי' לתורה וחתימה הוי השם הקדש בזה אין קפידא אם עשאו טפל בלשון מכונה או דהם מיירי דהוי לו רק חד שם הקדש וא"כ יש לפרש לשון המכונה על השם לא על האדם א"כ לא עשאו טפל לקריאת האדם רק לשם הקדש הוא טפל ובזה אין שינוי דבאמת שם לעז טפל לשם הקדש אבל היכי דהוי לו שני שמות או ג' והאחרון אין לו כינוי זה וגם חותם שמו בשם הכינוי וכתב המכונה נראה דמודים דפסול דבזה דהחתימה מכריע להקריאה לעשותו עיקר א"כ אם כתב המכונה עשה העיקר טפל וממ"נ הוי שינוי אם קאי המכונה על האדם כדאת הנו"ב א"כ הרי באדם הוי שם זה עיקר ועשאו טפל בגוף המכתב בלשון המכונה ודומה לוכל שום ואי נימא כדעת הב"ש דהמכונה קאי על השם הרי שם השני הסמוך להמכונה אין לו כינוי זה ופסול ממ"נ ובזה י"ל דכ"ע מודים כדי למעט בפלוגתא וגם יש דעות דאפילו בפירוש השמות יש פסול אם הקדים הטפל ולזה באו וראו כמה קפידות וחששות יש בגט הזה והורע כחו מאוד ואין לו שום סמיכה משום פוסק להיתר בכל הני ריעותת גם יחד: והנה מה שתמהו הרבנים בעלי מפרשי

הים למה לא כתבו דמתקרי יוסף הנה לא הרגישו בטעם הט"ז דאין לכתוב על החתימה דמתקרי הן אמת דכאן יש לסמוך דהרי נקרא נמי יאסילה מ"מ בזה כיון דעיקר לשון דמתקרי הוי עבור קריאת העולם לא על החתימה יותר טוב להיות כותב כפי הקריאה כיון דשם יוסף נזכר נמי בתחלה מיהו הי' צריך לכתוב דמתקרי אבל אם כתב בלשון המכונה והשמיט החתימה אין ספק לפענ"ד דפסול ולדעתי כל יודע דת ודין ומודה אמת לאשורו יודה בזה דהוי כאן ג' ספקות לאיסורא ומה גם דאינו מקום עגון. דברי הכותב באמת לפי דעתו לא בלב ולב וסהדי בשחק וכו':

והנה נשמט מלעיל. שמה שמביאין קצת ראי' מטיב גיטין אות א' ס"ק ל"ה בשם אבא דיש דעות לכתוב המכונה הנה בראי' זו ודאי לא עשו ולא כלום ולא דייקו שם במקומו כי בודאי אם לא הי' שם אבא שם בפ"ע בתרגום רק קיצור השם מאברהם ודאי הי' מודים דבעינן דמתקרי רק כיון דשם אבא הוי בתרגום שם בפ"ע לכך לא תלינן לי' בקיצור השם מאברהם רק דייקינן לי' טפי כמות שהוא ולא בשינוי וקיצור ואמרינן כיון דהוי שם בפ"ע לכך יש לכתוב המכונה כיון דלדידהו בלשון תרגום שייך המכונה אבל בשם יאסילה וכדומה דאין לו שורש שם בפ"ע רק בע"כ הוא קיצור השם משם יוסף לכך נדון כמוהו ושייך דמתקרי וזה כלל נכון לפענ"ד מלבד יתר הטעמים שכתבנו דלא שייכי היו אז בשם אבא כנ"ל. עוד להרב מו"ה דוד הנ"ל: הנה אני על משמרתי אעמודה דבהצטרף כל הריעותות יחד אין לספק דצריך גט אחר ואף אם ימצא לדבריו איזה ראי' באחרונים נגד ריעותא אחת אבל לכל הני ריעותות ביחד לא ימצא דמיון וא"א לדחות דעת הב"ש בגילתא דחיטתא דס"ל דצריך בזה דמתקרי מבלי לצרפו לשאר ריעותות וגם חשש הב"ש אם בשבילו לבד אין לפסלו בדיעבד כמ"ש בשם תשובת ב"א אבל בהצטרף עוד חשש של הספר שמות בהצטרף יחד ודאי נכון לפסול הגט ובזה גם הב"א מודה ובפרט דבזה אלים טפי חשש הב"ש יותר לפמ"ש במכתבי הקודם לחלק דבשם סעדי' דמתקרי שעי' כותבין המכונה מכח דאינו נקרא ישעי' באמת רק סעדי' וא"כ בזה היכי דאינו נקרא בשם הקדש הזה אף דיוצא משם הקודש שייך המכונה אבל באם נקרא גם בשם הקדש מקור שם זה כותבין דמתקרי וא"כ בודאי אם כתב המכונה יאסלי יאמרו דהכינוי הוי ליהודא וחותם יהודא אז שייך המכונה על יאסלה אף דיוצא משם הקדש אבל אם הוי קאי על יוסף הרי הוי שורש אחד והי' לו לכתוב דמתקרי לכך בזה אלמוה אלמי לחשש הב"ש:

ומ"ש רו"מ ראי' לדבריו מדברי הלבוש בשמות נשים אות סמ"ך בב"ש דס"ל להלבוש דגם סאי' הוי קיצור השם משם שרה הנה מאוד אני תמה עליו דמי מכחיש לו זה הלא כל שם הנאמר עליו שהוא יוצא משם הקדש הוי הכוונה כן דהוי קיצור השם משם הקדש

דאל"כ לא שייך לומר יוצא משם הקדש רק החילוק הוי כך דיש קיצור השם הדומה ממש לשם הקדש ויש קיצור השם שאינו דומה ממש לשם הקדש והדומה ממש לשם הקדש נקרא קיצור השם והאינו דומה ממש נקרא יוצא משם הקדש אבל לפי האמת גם הוא קיצור השם משם הקדש וזה כוונת הלבוש ומ"מ לא יכחיש רו"מ דיש שמות העדיפים מלשון סאי' ודומין לשם הקדש ממש כדמוכח בכמה דוכתא באחרונים לכך מדלא נקט הב"ש הני שמות דעדיפי טפי משם סאי' ומוכח דבזה לא הכריע כן ואחר דבריו האחרונים אנו הולכין ובכללא דכייל זה עיקר והנה אדרבא כעת מה שהעירני בדברי הלבוש אומר אני עוד דהרי שם סאי' שאני משאר יוצאין משם הקדש דבשאר יוצאין משם הקדש כותבין העיקר שם הקדש ולא הטפל ובשם סאי' הוי להיפוך הרי מבואר שם דכותבין רק שם סאי' ולא שרה ומכח דהוי ספק אולי סאי' אינו משרה ולכך י"ל דדוקא נקט שם זה דדוקא בשם סאי' יש לכתוב המכונה מכח דהוי ס"ס דלמא כדעת הסוברים דכותבין מכונה ואח"ל כדעת ב"ש דלמא סאי' אינו משרה ולכך י"ל דבשאר שמות דיוצאין משם הקדש אף דאין דומין לשם הקדש ממש ראוי לכתוב דמתקרי דבזה כשר לרוב הפוסקים ומודה בזה הב"ש ונהי דבזה אם שינה אין לפסלו כיון דיש דעות המכשירין ודעת הג"פ להכשיר אם שינה המכונה במקום דמתקרי מ"מ בהצטרף עוד חששות הנ"ל ודאי דפסול:

ומ"ש רו"מ דחידש לן עתה דגם הי' חותם בשם שלשתן הנה אם רוב חתימתו הי' בשם שלשתן אזיל לי' הטעם החדש שכתבתי במכתב השני ומ"מ נשאר טעמים הראשונים לחוש לדעת הב"ש ואם הוי רק מיעוט חתימתו בכולן ורוב בשם יוסף לבד נשאר גם המכתב השני במקומו ואין לגבב קולי קולי כיון דאינו מקום עגון והא גמלא והא קבא והא מדי והרי הכל לפנינו לזה בודאי דהגט פסול לפענ"ד ידידו נצח וכו'. אעתיק מ"ש בתשובה בקצרה לק"ק חואליוב דהמ"ץ מ"ו יעקב יאקל נ"י:

## שם סימן עח

ע"ח הנה ע"ד שאלתו בשם איסר אם יש לכתוב המכונה או דמתקרי כמו לשון מן אם נקרא בפתח דכתב מהר"י ברונא הטעם דהוא מלה הכתוב בתורה והוא קריאת שם דבר ונסתפק מעלתו אם במלה הכתוב בתורה לבד סגי או גם בקריאת שם דבר גם הביא דברי הב"י סימן קכ"ט שדחה דברי הקונדרסין בסימן רב אדא בר אהבא דהרי רבה ורבא זה בה"א וזה באל"ף ותמה מהרא"ש הובא בג"פ הרי רבה כתוב בתורה ותירץ דרבה לא נמצא שם בקדש רק מלה בקדש ותמה רו"מ א"כ למה לא הקשה הב"י מר"א בר

אהבה גופו דאהבה נמי לא הוי שם הקדש רק מלה הנה ידידי הנה זה אמת כי העיקר באם כתוב בתורה תליא מלתא ולו יהא דהוי ספק ראוי לכתוב דמתקרי כיון דאם כתב דמתקרי על המכונה כשר לרוב הפוסקים משא"כ להיפוך אך היינו דוקא באם שם זה טפל על קריאת שם אדם ושייך לקרוא לאדם בשם זה כגון מן דהכוונה שלו הכנת מזון וגם באדם אמרינן במס' נדה כיון שנולד זכר בא ככרו עמו ייע"ש ולכך נקרא זכר לכך יתכן לקראו בשם מן ותלינן בי' וכן אהבה המורה על דבר האהוב לו ויתכן שם זה גם באדם לכך תלינן דהוי על שם הכתוב אבל לשון רבה אין לו תואר על האדם רק רב או רבי אבל רבה בה"א אין לו תואר על האדם לכך לא תלינן בי' ולכך תמה הב"י למה בה"א וכן נמי באיסר אין לו טעם לקראו בשם אדם לכך בזה יש לכתוב המכונה ואפשר עוד דזה נצמח מלשון הש"ס כאיסר האיטלקי וכמה פעמים נמצא איסר והוא שם מטבע ויתכן יותר דנקרא ע"ש זה דהוי קריאת שם דבר ולכך יש לכתוב בזה המכונה וכמ"ש הרמ"א בשם איסרל וז"ב ונכון לדעתי:

ומה ששאל באלו השמות שנשתקעו שכותבין אותם בקוויטל לצדיקים הנה זה אינו דומה לשטרות דשם הוי' לפרסם הדבר דעיקר שטרות הוי לראי' ולמען יעמדו ימים רבים גם הוי כתב יד הבעלים או אף אם הוי כתב יד אחר כיון דחתמו בו עדים והוי לראי' כאלו העדים העידו כך שזה שמו ולכך לא הוי נשתקע אבל בזה לא מבעיא אם לא הוי כת"י דאינו כלום אף גם אם הוי כת"י אינו כלום כיון דאינו לראי' ולא לגלויי מלתא ברבים לכך אינו כלום ומה דשאל כמה הוי נשתקע הנה זה אין לו שיעור רק כל דנקרא עדיין בפי אדם כן לא נקרא נשתקע ואם לא נקרא כן בפי אדם נחשב נשתקע אך אח"כ במהדורא ויו חזרתי בו וכתבתי להיפוך דבכותב לצדיקים כיון דהוי כדי שיזכירו הם לו בתפלתן א"כ הוי הזכרה בפה ייע"ש וכן עיקר ומה ששאל במקום עגון ואינו ידוע אם אבי האשה הוי כהן או לא אם יותר טוב לכתוב אביו בלי כהן או להשמיט שם אבי האשה לגמרי הנה יותר טוב להשמיט אביו לגמרי כדקיי"ל דיותר טוב לכנוס לספק חסרון מלספק שינוי ומכ"ש היכי דודאי חסרון נמי כשר ואינו מזיק ושינוי מזיק וא"כ אם לא כתב כלל שם אביו ודאי לא הוי שינוי רק חסרון דמידע ידעי דעכ"פ הי' לה אב יהי' מי שיהי' ואף אם היא גיורת הרי כותבין בת אברהם אבינו בע"כ ידעו שם אביו והוי רק חסרון ולא שינוי גם הרי ילכו אחר הרוב ורוב נשים אינן גיורת אבל אם יכתבו אביו ולא יכתבו כהן אז כיון דרוב ישראל הוי יאמרו דאביו לא הוי כהן מדלא כתבוהו והוי כשינוי וכמ"ש הב"ש בס"ק ט"ו ולא מבעיא בשם אביו ודאי כשר בחסרון רק אף גם בשם אבי הבעל שכתב מבזה בנו"ב מה"ת די"ל דבזה פסול אם לא כתבו מ"מ נראה במקום

עגון וא"י אם הוא כהן או לא יותר טוב להשמיט שם אביו מלכתוב בלי כהן דבזה שייך הטעם שכתבתי לעיל דיותר יש לכנוס לספק חסרון מלספק שינוי וז"ב לפענ"ד דברי ידידו וכו'. והנה מידי דברי בזה אזכיר מה שתמהתי מ"ש דלשון מן לא נאמר על שום אדם דהרי בקרא דתהלים קפיטל מ"א חסד ואמת מן ינצרוהו שם קאי על האדם ולכך י"ל דמזה נצמח שם זה ולכך יאמר עליו דמתקרי ואכ"מ להאריך יותר בזה:

## שם סימן עט

ע"ט נלפענ"ד דאף שכתבו הפוסקים דא"צ לכתוב יוסף המכונה יאסיל היינו דוקא אם אין לו רק שם אחד וא"צ לכתוב דמתקרי כלל אז כיון דעכ"פ לתורה עולה בשם יוסף וכותבין יוסף א"צ לכתוב יאסיל אבל אם יש לו ב' שמות כגון יוסף ארי' או יוסף זאב והעולם קורין לו יאסיל לבד או יאסיא וואלף דבזה צריך לכתוב דמתקרי בשביל קריאת העולם דנקרא רק בשם אחד או בשביל וואלף או ליב צריך לכתוב בזה המכונה או דמתקרי טפי עדיף לכתוב כפי מה שנקרא בפי כל דהיינו יאסיל כיון דמתקרי זה בא לנו רק להודיע כפי מה שנקרא בפי העולם והרי בפי העולם לא נקרא יוסף רק יאסיל טפי עדיף לכתוב כפי הלשון שנקרא בו וז"ב לפענ"ד מיהו בדיעבד אם כתבו דמתקרי יוסף נמי כשר אבל לכתחלה העיקר לכתוב כמ"ש והוא ברור לפענ"ד:

## שם סימן פ

פ' סעיף י"ד עיין בג"פ שכתב דאם שמו ראובן שמעון פסול ועיין במ"ש בתשובה לק"ק זלאטאפאלייי' קנה מקומה באה"ע סימן י"ז שם הבאתי ראי' דלא כוותי' ייע"ש. ויש לצרף בזה להקל בעת הצורך ואעתיקנו כאן וזה לשוני שם. הנה ע"ד שאלתו וז"ל עוד שאלה קטנה בעדות אשה שהי' שם עירו ושם חותנו דנלפענ"ד דהוי כשם אביו ושם עירו רק בשמו דהי' יצחק שלמה והעדים כולם אמרו שלמה איצי ומהפכין שמותיו עכ"ל השאלה:

תשובה הנה מה דדלה לנו כת"ר מרגניתא לשון הש"ס דסוף יבמות גבי יוחנן בן יונתן ארי' דמכפר שיחלי הנה כת"ר לא ביאר הראי' לזה כי מפי' רש"י שם אין ראי' כלל לנ"ד אך דלה דלה לנו ואשכחנא מרגניתא תותי' דקשה למה לא היפוך לו כך דהנה שמו הי' יוחנן בן יונתן ארי' דמכפר שיחלי הרי דשם ארי' הוי אחר שם אביו ומזה יש להוכיח דלא כהב"ש בסימן קכ"ט בשם משה יהודא המכונה ליב דס"ל דקאי דוקא על הסמוך לי' והרי כאן הי' יוחנן בן יונתן ארי' והוא אמר שכך קורין אותו בעירו ומוכח דשמו הוי

ארי' ובע"כ אין הכרח דקאי אדסמיך לי' וא"כ קשה למה לא היפוך לו כך דכך אמר יוחנן ארי' בן יונתן דמכפר שיחלא ובע"כ מוכח דבזה לא הוי שייך בדיקה דאף אם הי' אומר כן אין זה מבטל העדות די"ל דטעה בהיפוך הדברים ואין זה בכלל חקירות לכך היפוך לו שם המקום דאז אם המקום שזכר הוי שם אחר לגמרי מן האמת זה ודאי הוי ביטול העדות והנה בזה נתחזק יותר הראי' דלא כדעת הב"ש הנ"ל דהנה שם ארי' לבד לא הוי מוכח כ"כ די"ל כמ"ש הש"ך בסימן מ"ט לחלק בין היכי דאנו רוצים לברכו אז קאי ודאי על האיש שאנו מדברים ממנו משא"כ היכי דאינו דרך ברכה ושבח קאי אדסמיך לי' א"כ י"ל התם בשם ארי' דלשבחו קאתי אף דהוי אחר שם אביו קאי אדסמיך לי' משא"כ בשם ליב אבל מזה יהי' מוכח כן דאם נימא היכי דלא הוי לשבחו קאי אדסמיך לי' אכתי הו"ל לבדקו בזה דכך אמרת יוחנן ארי' בן יונתן דמכפר שיחלי דאם אמר יוחנן בן יונתן ארי' דמכפר שיחלי כיון דשם ארי' קאי על שם יוחנן ממילא דמכפר שיחלי הוי נמי אדסמיך לי' לשם ארי' ויש כאן שמו ושם אביו ושם עירו אבל אם אמר יוחנן ארי' בן יונתן דמכפר שיחלי א"כ הך תיבת דמכפר שיחלי' קאי אדסמיך לי' דזה אינו שבח ונימא דיונתן הוי מכפר שיחלי ולא יוחנן וא"כ ליכא שם עירו ולא מהני והו"ל לבדקו בזה ובע"כ דלא קאי אדסמיך לי' מיהו זה אינו ראי' רק להסוברים דבעינן גם שם עירו אבל להסוברים דדי בשמו ושם אביו אין מזה ראי' דלא כהב"ש דבשלמא השתא דבדק לי' אם אמר דמכפר שחלי' ארי' א"כ אומר בפירוש דממקום אחר הוא זה הוי ביטול עדות אבל אם הי' אומר יוחנן ארי' בן יונתן דמכפר שחלי אף אם נפרש דקאי אדסמיך לי' ע"ש אביו מ"מ אין כאן ביטול עדות והוי רק חסרון שם עירו וזה אינו מזיק דדי בשמו ושם אביו ומ"ש דבאם הי' אומר דמכפר שיחלי ארי' הי' ביטול עדות אף דלא הוי צריך לאמרו אם די בשמו ושם אביו יהי' מוכח מזה דאף בדבר שאינו צריך לאמרו ואין החסרון פוסל אם שינה פוסל דלא כדעת תשובת עה"ג בשינוי שם אביו דס"ל מה דחסרון אינו פוסל אף שינוי אינו פוסל ואולי יש לחלק בין גט לעד מיתה ואכ"מ להאריך בזה. אך עכ"פ מוכח מזה דאם נקרא בשני שמות והעיד כן אף דשינה בסידורו אינו מזיק מדלא שאלו כנ"ל יפה אמרת יוחנן בן יונתן דמכפר שיחלי ואף להסוברים דבעינן גם שם עירו ונאמר נמי כדעת הב"ש דקאי אדסמיך לי' אכתי הוי לי' לשאלו אם אמר יוחנן ארי' דמכפר שקלי' בן יונתן ובע"כ דהקדימה והאיחור בשמות אינו מבטל העדות ואינו נכנס בכלל דרישה וחקירה והנה בירושלמי יש מעשה זו בענין אחר בפ' האשה בתרא הלכה ה' וז"ל שם אמרתי לו בני יפה אמרת יונתן בן יוחנן ארי' דמכפר שיחלי אמר לי לא כך אמרתי אלא יוחנן בן יונתן ארי' דמכפר שקלי' וכו' והנה מה דשינה הש"ס מן הירושלמי

והירושלמי מן הש"ס נראה שיהיו מחולקים בדינא דהירושלמי יסבור דא"צ שם מקומו וס"ל כדעת עה"ג דבמה דאינו צריך אף שינוי אינו פוסל בו ולכך הבדיקה בשם מקומו אין זה מן החקירות לכך ס"ל דבדק בשמו וס"ל להירושלמי דאף אם טעה במה דעבידי למטעי נמי בטל העדות ולכך בשמו ושם בנו דשכיח הוא למטעי ולומר להיפוך נמי בטל העדות לכך שאלו בזה אבל הש"ס ס"ל דבעינן גם שם מקומו או דס"ל דאף דלא בעינן שם מקומו אם שינה פוסל לכך ס"ל דבדקו בשם מקומו ולהיפוך בהיפוך שמו ושם אביו ס"ל כיון דעבידי למטעי לומר להיפוך אין זה שינוי וכיון דזכר שם מקומו וליכא שם בכפר שיחלי' רק יוחנן בן יונתן ולא יונתן בן יוחנן תלינן בטעות ואין זה מבטל העדות לכך ס"ל דבדקו בשם מקומו דזה הוי טעות דלא עבידי למטעי משם אדם לשם מקום ולכך הוי זה בכלל חקירות כנלפענ"ד בזה והנה מ"ש כת"ר בשם הג"פ בסימן קכ"ט בס"ק צ"ט להקפיד בסידור השמות בגיטין אין זה ענין כלל לנדון הזה דבגט כיון דבעינן שמו ושמה י"ל אם שינה הסדר הוי כלא זכר שמו כלל נהי דטעה בהסדר עכ"פ הוי כלא זכר שמם וחסרון נמי פוסל בזה אבל בעדות אשה דחסרון שמו אינו מזיק דשם אביו ושם עירו די למה דקיי"ל דמקילינן בשמו ושם אביו בלי שם עירו ה"ה נמי דמהני שם אביו ושם עירו בלי שמו:

גם י"ל דאף להסוברים דשמו ושם אביו לא מהני בלי עירו מ"מ שם אביו ושם עירו בלי שמו לכ"ע מהני דבשלמא בשמו ושם אביו אם שם עירו ליכא בזה צריך חיפוש בכל העולם אולי יש שמם כשמם אבל בזכר שם אביו ושם עירו אם בעיר הזה מחפשין וליכא אחר בעיר הזאת שיהי' שמו כשם אביו הזה וזה אין לו בן אחר רק זה לכך מוכח דזה הוא וא"כ נהי דשינה בסדר י"ל דטעה ונהי דעכ"פ שמו ליכא די בשם אביו ושם עירו ועוד התם בגט חיישינן ללעז ויאמרו דאין זה המגרש מה בכך דבסדר השמות עבידי להיפוך הסדר ולהקדים המאוחר אכתי מחשש לעז לא יצאנו דיאמרו דאיש אחר הוא אבל בעד מיתה דבעינן רק האמת ולפי האמת אין זה סתירה דעבידי להפוך את השמות ובפרט לפי מה שהוכחנו מן הש"ס מדלא קאמר דבדקו כדברי הירושלמי להפוך שמו ושם אביו מוכח דס"ל דאפילו בזה לא הוי ביטול העדות דעבידי דטעו מכ"ש בשם עצמו במוקדם ומאוחר ועוד נראה לי ראי' דאף בגט אין קפידא בהקדם השמות מדינא דש"ס ורק חומרא בעלמא החמיר הג"פ אבל מדינא דש"ס כשר ממ"ש התוס' בגיטין דף כ' ד"ה הא בעינן שמו ושמה וז"ל אלא אומר ר"י דלא מיירי בשינה שמו ושמה ממש דא"כ הו"ל למנקט לא כתבו כלל וכו' אלא שינה שמו דכתבו שם דגליל ביהודא וכו' ולמה לא פירשו דהי' להם ב' שמות כגון ראובן שמעון וכתב שמעון ראובן והיינו שינה שמו

ושמה ובע"כ דזה לא נחשב שינוי וכשר ואם בגט הוי כן מכ"ש בעד מיתה במקום עגון דמהני עדות כזה ועוד נראה ראי' לזה מן הש"ס דגיטין דף ל"ד ע"ב במה דפריך שם יצא למקום אחר וגירש באחד מהם מגורשת והאמרת עד שיגרש בשמו שביהודא ושם שבגליל עמו ש"מ הא דאתחזיק הא דלא אתחזק וכו' וקשה מנ"ל כן דלמא הכוונה כך דרישא מיירי שהי' לו רק שם אחר ביהודא כגון ראובן ובגליל הי' שמו שמעון אז אין די אם גירש בשם יהודא לבד כיון דשם גליל לא נזכר כלל אבל סיפא מיירי דבשניהם הי' לו ב' שמות דביהודא הי' נקרא ראובן שמעון ובגליל הי' נקרא שמעון ראובן בזה אם גירש באחד מהם וכתב רק ראובן או שמעון או להיפוך כשר כיון דעכ"פ נזכר שני השמות מפורש רק דהחילוק בין הקדימה והאיחור בזה כשר אם זכר רק שם מקום אחד ומהו פריך ובע"כ מוכח דבכה"ג אין קפידא אף אם במקום הזה שהי' שמו ראובן שמעון אם כתב שמעון ראובן כשר א"כ בע"כ לא מיירי הסיפא בכה"ג דמה ארי' שהי' לו שם כן במקום אחר וכתב בשם אחד מן המקומות אפילו הי' לו רק שם אחד והפכו נמי כשר ובע"כ לא מיירי מזה וא"כ דשינוי השם בקדימה ואיחור אם כתב שניהם כשר מדינא וא"כ מכ"ש דבגט אשה אין קפידא בזה דעבידי להקדים המאוחר בזה ודו"ק:

והנה אף אם לא נימא כן עכ"פ נראה דהכחשה לא הוי כיון דאפשר למתלי בטעות דהוי טעות דעבידי למטעי והוי רק בלא זכר שמו וכיון דזכר שם חותנו דהוי כשם אביו וגם זכר שם עירו די בזה לכ"ע ומכ"ש למה דקיי"ל דדי בשמו ושם אביו דמכ"ש דדי בשם אביו ושם עירו וגם י"ל דכ"ע מודים בזה דמהני לכך יכולין לסמוך אעדות זה וז"ב לפענ"ד. ובנדון אשר כתב כת"ר עוד בשאלתו דאחד העיד שהוא ממיהראד ואחד העיד שהוא מזלאטאפאליי' והם סמוכין זה לזה הנה לא מבעי' בנדון דידי' שכתב כת"ר דאנשי מוהראד נתגרשו ובאו לק"ק זלאטאפאליי' ויש קורין אותם ע"ש מויהראד ויש שקורין אותם ע"ש זלאטאפאליי' פשיטא דכה"ג לאו הכחשה הוא דהרי קיי"ל בחו"מ סימן למ"ד דראוי ליישב דברי העדים שלא יהיו מוכחשין אפילו עפ"י דחק מכ"ש בזה דאין זה דוחק דזה קראו ע"ש הראשון וזה קראו ע"ש דעכשיו וראוי ליישב דבריהם שלא יהיו מוכחשין והנה זה דקראו בשם מזלאטאכאליי' ודאי הוי נכון כיון דעתה הוא דר שם וזה שקראו ע"ש מיהראר נמי נכון דמצינו במקרא מגלת רות דקראו לרות כמה פעמים רות המואבי' והיינו שבאה ממואב ובש"ס הלל הבבלי ר' נתן הבבלי אף שהיו בא"י נקראו ע"ש מקומן הראשון כן ה"נ בזה ופשיטא דאין בזה ביטול עדות רק אף גם אם לא הי' כן נראה דכשר כיון דסמיכי זה לזה ושכיחי הני בהני והני בהני הוי עבידי למטעי ומה דהביא חכם אחד ראי' לסתור ממ"ש בש"ס גבי היני ושילי אני אומר דאדרבא משם ראי'

להיתר דהרי כתבו התוס' דלכך נקט היני ושילי מכח דסמוכין זה לזה ואי ס"ד דזה לא היי עבידי למטעי מה בכך דסמוכין זה לזה ומה רבותא הוי בזה ואין לומר כיון דסמוכין מסקי אדעתיהו דנמסר להו מילי במקום השני דאף אם רחוקים אטו לא שכיח דבני אדם עוברין ושבין ממקום למקום אף לאיי הים ורואין שם עדות אך העיקר נראה דהוי ס"ד מכח דהם קרובים נחשבו במקום אחד וכיון דשכיחי הני בהני והני בהני כמ"ש כעין זה בפ"ק דגיטין דף ד' כיון דסמיכת נינהו משכח שכיחי א"כ נקראים אנשי המקום ע"ש זה וע"ש זה מ"מ אסור מכח דמחזי כשיקרא כמ"ש התוס' שם א"כ תינח התם לכתחלה אין לכתוב כן אבל לפי האמת כיון דסמיכת זה לזה נקראים ע"ש שניהם ועוד הרי אמרו חז"ל במגלה דפרוז בן יומו נקרא פרוז ומוקף בן יומו נקרא מוקף ויליף לה מקרא וא"כ מוכח דבחד יומא נקרא ע"ש מקום דהוא השתא שם א"כ ה"נ יתכן להיות שאחד ראהו במקום זה ואחד ראהו במקום זה וקראו כל אחד ע"ש מקום שראהו שם דאז נקרא ע"ש מקומו ועוד כיון דסמוכין זה לזה ואפשר לברר הדבר דשם כזה ושם אביו או חותנו לא נמצא בשניהם רק באחד מהם א"כ זה שקראו ע"ש מקום השני מוכחש מכל העיר דהרי לא נמצא בהם ולא נחסר מהם איש בשמות הללו ולא מבעי' אחד דהוי מוכחש אפי' אם ב' העידו כן נעשו מוכחשין כמ"ש התוס' דבדבר הגלוי לכל העולם לא אמרינן תרי כמאה וא"כ כיון דזה נעשה מוכחש וכל העיר הוי כמאן דליתא ונשאר עדות השני קיים שמעיד על שם מקום שנמצא בו איש בשמות הללו: והנה כל זה הוצרכנו כאן דיש איזה שינוי בשם עצם המת וצריכין אנו לצרף סברות הנ"ל דדי בשם חותנו או אביו ובצרוף שם עירו אז צריכין אנו לדעת שם עירו עכ"פ בבירור לכך צריכין אנו להני טעמי אבל אם הי' מעיד על שמו כמו שהי' בלי שום שינוי לא הוי נצרכין לכל זה לו יהא דהוי ביניהם הכחשה בענין המקום מ"מ נהי דהוכחשו במקומם בשמו ושם אביו או חותנו לא אתכחש וא"כ דומה זה למה דאמרינן בפ"ג דב"ב בזה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי זה הביא עדים דשל אבותיו הוי וזה הביא עדים שהוי של אבותיו ואכלה שני חזקה דמסיק הש"ס דנהי דאתכחיש באבהתא באכילה לא אתכחיש כן ה"נ בזה נהי דאתכחיש במקומו בשמו ושם אביו או חותנו לא אתכחיש וסמכינן על שמו ושם אביו או חותנו לבד ודי בזה וסלק עדות מקומו זה כנגד זה והוי כמאן דליתא וסמכינן על שמו ושם אביו כן כתבנו בתשובה מכבר באריכות בעזה"י רק כאן כיון דיש איזה שינוי בשמו ג"כ אז צריכין אנו לצרף היתרים הנ"ל היוצא מזה שהאשה מותרת להנשא אם יסכים כת"ר בכך הנני מצטרף עמו להתירה ואין לי פנאי להאריך לזה קצרתי מאוד ואחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים להאיר עיני בדיני הלכה וה'

יצילני משגיאות ויורני בתורתו נפלאות כנפשו ונפש ידידו הטרוד וכו'. אעתיק כאן מ"ש בתשובה להרב מו"ה משה חיים נ"י מארקיל מ"ץ דק"ק טולטשין:

## שם סימן פא

פ"א הנה ע"ד שאלתו וז"ל איש אחד בא לכאן בחוה"מ פסח דהאי שתא והעמיד א"ע לר"ד אצל מלמד אחד דפה וזה ג' שנים שעבר פה איש אחד מב"ד והכיר את הר"ד הנ"ל שעזב את אשתו בק"ק בארדיטשוב זה זמן רב ועשה עמו שישלח גט פטורין על ידו לאשתו ובבואו לפני האיש הנ"ל שאלתי אותו קודם סידור הגט מה שמו ואמר לי שהוא עולה לתורה בשם אברהם דוב והעולם קורין אותו אברהם בער וכן אמר השליח הנ"ל שבק"ק ב"ד קוראים אותו בשם אברהם בער וכתבנו בגט אברהם דוב דמתקרי אברהם בער ולאחר שקיבל השליח את הגט נתוודע לי ששינה את שמו בכאן היינו שבכאן קוראין לו שם אברהם לבד ושלחת אחר המגרש ושאלתי אותו ואמר שהאמת הוא שבכאן שינה את שמו בשם אברהם לבד אולם בק"ק בא"ד הכל קוראין אותו אברהם בער וגם כאן הוא עולה לתורה בשם אברהם דוב ואז אמרתי דאין כאן חשש כלל דהט"ג כתב דאם עולה לתורה בשני שמות ושם העריסה הוא כך והעולם קורין אותו בשם אחד אז אפילו לכתחלה כשר לכתוב ב' השמות כי מה שהעולם קורין לו בשם אחד הוא בקיצור השם משני השמות אולם אח"כ שלחתי אחרי המלמדים ושאלתי את המלמדים ואמרו לי שמיום שבא לכאן אינו הולך לבה"כ כלל ואינו עולה לתורה כלל רק שהמגרש אמר שפ"א הלך לבה"כ ועלה לתורה בשם אברהם דוב אבל קשה לי להאמין לו זה וכו' ע"כ תוכן שאלתו:

תשובה הנה מה דרצה רו"מ לסמוך על מ"ש בט"ג ובית אפרים דאפילו באשה אם יש לה ב' שמות ומקצת קורין אותה בב' שמות ומקצת בשם אחד דיש לכתוב לכתחלה את הב' שמות כי מה שנקראת בשם אחד הוי כקיצור השם הנה אין בזה כדי סמיכה אפילו במי שעולה לתורה ומכ"ש באשה דאין לו דמיון לקיצור השם כלל דבקיצור השם ניכר גוף השם מתוך קיצורו כיון דהמבטא דומה זה לזה וקרוב זה לזה ורוב הנקראים בהך קיצור הוי שרשו גוף השם אבל בשני שמות כגון בנדון דידן במה ניכר בשם אברהם שיש לו שם דוב ואין כל הנקראים אברהם נקראו גם דוב א"כ מה ראי' הוא זה שידעו העולם דזה הוא שנקרא בשמו בפיהם רק אברהם מנין ירגישו זה דהך אברהם דוב הוא הנקרא בפיהם אברהם לבד ולכך אין דבריו נראין לי בזה כלל ועוד אם הוי זה כקיצור השם א"כ בהי' לו ב' שמות וכתבו אחד לבדו יוכשר נמי מה"ט דהוי כקיצור השם דבקיצור

השם אם כתבוהו ולא כתבו העיקר כשר וה"נ יהי' כן וזה מבואר הביטול א"כ ה"נ בזה כן והנה נחזי אנן מתחלה נדון בגוף הדין אם יש לו ב' שמות אחד במקום כתיבה ואחד במקום נתינה וכתבו רק שם מקום הנתינה מה דינו והנה מדברי התוס' בגיטין דף כ' מוכח לפענ"ד דס"ל דבלא כתב מקום הכתיבה פסול ממ"ש ד"ה שמו ושמה וז"ל אלא שינה שמו היינו דכתב שם דגליל ביהודא והשתא קאמר הכא שפיר דהא בעינן שמו ושמה וליכא ומכ"ש דבלא כתבו כלל הוא דפסול עכ"ל ובע"כ מיירי דהי' גליל שם מקום נתינה ויהודא הי' שם מקום כתיבה ולכך שפיר דהוי ק"ו דמה בכתב שם מקום נתינה ולא נחסר רק שם מקום כתיבה דפסול מכ"ש אם לא כתב כלל דפסול אבל אם הוי יהודא שם מקום נתינה א"כ הוי שינוי ממש מה דכתבו שם בשם דגליל ואכתי מה ראי' לחסר שמו ובע"כ כוונתם דיהודא הי' מקום כתיבה וגליל מקום נתינה ושפיר הוי ק"ו דמה בנחסר שם מקום כתיבה פסול מכ"ש בחסר שם מקום נתינה וכן מוכח מלשון הש"ס להדיא דף ל"ד דקאמר שם בברייתא הי' לו ב' נשים אחת ביהודא ואחת בגליל ולו ב' שמות אחד ביהודא ואחד בגליל וגירש את אשתו שביהודא בשמו שביהודא ואת אשתו שבגליל בשמו שבגליל אינה מגורשת עד שיגרש אשתו דביהודא בשמו שביהודא ושמו דגליל עמו ייע"ש א"כ מוכח דיהודא הוי מקום נתינה וגליל הוי מקום כתיבה וכן פירשו התוס' שם וקאמר אינה מגורשת משמע אפילו דעבד אינה מגורשת עד שיזכיר גם מקום כתיבה אך מלשון הרמ"א בסימן זה דכתב אבל אם עשה שם מקום הכתיבה עיקר וכו' ולא קמ"ל רבותא יותר דאפילו השמיט מקום הכתיבה פסול מוכח דס"ל דבזה כשר וכן משמע ממ"ש בסעיף א' אפילו כתב שם הטפל לבדו כשר והרי התוס' בדף ל"ד ע"ב כתבו דמקום הכתיבה הוי טפל ומקום נתינה הוי עיקר וא"כ אם ס"ל בשם הטפל לבד כשר לדידי' אף אם כתב שם מקום הכתיבה לבדו כשר ומכ"ש אם כתב מקום הנתינה לבדו דהוי שם העיקר דכשר ולכך אף להב"ש שם שהביא דעת החולקין בשם הטפל עכ"פ בשם העיקר לבדו ודאי דכשר והנה אחרי בינותי בספרים ראיתי בג"פ הביא דעות בזה אם השמיט מקום הכתיבה דיש פוסלין ויש מכשירין והביא כן דעת הב"י לדעת הטור ולהכשיר במקום נתינה לבד וכן הוי משמעות לשון הה"מ שם ייע"ש בס"ק כ"א. והנה באמת תמוה לי מאוד איך ס"ד להכשיר בזה הרי ברייתא מפורשת דאם גירש אשתו ביהודא בשמו שביהודא אינה מגורשת ומכ"ש דקשה טפי להמכשירין אפילו בשם הטפל לבד וכאן מוכח דאפילו בשם העיקר לבדו אינה מגורשת והנה דעת המכשירין בשם מקום נתינה לבד הי' נראה לי ליישב די"ל דעיקר טעמייהו הוי כיון דהוי הגט ע"י שליח וגיטן הבאין ע"י שליח קלא איתי לי' לכך ירגישו דיש לו שם אחר

במקום הנתינה ולא יטעו לומר דאין זה המגרש ולכך י"ל דהברייתא מיירי באם הוא עצמו מביא גיטו ומיירי בענין דליכא חשש מוקדם ולכך בכה"ג דליכא קלא לכך פסול אף אם כתב מקום נתינה דאנשי מקום כתיבה יאמרו דאין זה המגרש אבל הפוסקים מיירי ע"י שליח דאיכא קלא לכך די אם כתב שם מקום נתינה לבד יבזה יתיישבו ע"פ דברי הב"י שהביא הג"פ ס"ק כ"א ותמה עליהם שדבריו סותרין דתחלה כתב להטור אם כתב שם העיקר לבדו פסול ואח"כ כתב לדעת הטור אם כתב מקום הנתינה לבדו כשר ייע"ש והניח בקושיא ולפמ"ש א"ש די"ל דב' מקומות עדיפא כיון דזה אית לי קול לכך כשר בשם מקום נתינה לבד דמידע ידעי דנשלח למקום אחר ואסקי אדעתייהו דבמקום נתינה יש לו שם אחר אבל באם מגרש במקומו בשם אחד גרע דיאמרו אין זה המגרש וא"ש. מיהו בדרך זה יהי' נשאר תמוה עכ"פ על דעת המכשירין באם מגרש במקומו בשם הטפל ומכ"ש בשם העיקר דכשר ובברייתא מוכח דפסול אף דזכר מקום נתינה לבד אך גם זה א"ש די"ל דברייתא זו אתיא כר"מ דס"ל כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים ולכך אינה מגורשת אבל לדידן דקיי"ל כרבנן י"ל כיון דזכר עיקר השם כשר בדיעבד: ועוד הי' נראה ליישב זה עפמ"ש הרא"ש בפ"ד דגיטין וז"ל באות זיי"ן ואם הוא מגרש באחד מן השמות נקרא שינוי שאם יגרש באותו שם שהוא עומד נקרא שינוי לבני אותו המקום שהאשה עומדת כי יאמרו שאינה מגורשת כי אין יודעים שיש לבעלה שם זה במקום אחר ואם יגרש בשם זה שהאשה עומדת נקרא שינוי לבני אותו מקום שהוא עומד ואם תבא האשה לגבות מנכסיו או לינשא באותו מקום יאמרו שאינה מגורשת לפי שאין מכירין באותו השם הכתוב בגט עכ"ל הרי דדייק בלשונו דבאם כתב שם מקום הכתיבה שהוא עומד כתב בקיצור שיאמרו שאינה מגורשת דמשמע סתם דהוי קפידא לכל העולם וגם לא נקט חשש דממון כלל ואם כתב שם מקום שהיא עומדת נקט תרי טעמי אם תבא לגבות מנכסיו או שתבא להנשא לאותו מקום משמע הא לשאר מקומות אין לחוש ובע"כ כוונתו דבמקום נתינה אם לא יכירו אותו יאמרו מיד שאינה מגורשת ולא תוכל להנשא לשום, אדם והוי אגידא גבי' וזה הוי קפידא לכ"ע אבל אם במקום נתינה יכירו אותו א"כ עכ"פ תהי' מגורשת לכל העולם רק אנשי מקום הכתיבה יטעו ולהם לא תוכל להנשא והנה זה הוי כמו אם מגרש ומתנה עליו חוץ מפלוני או ע"מ שלא תנשא לפלוני והנה זה ודאי אינו דומה לאומר חוץ מפלוני דשם אינה מגורשת מתחלתה ולא חל עלי' הגירושין כלל אבל בזה באמת מגורשת מתחלה רק שלא תוכל להנשא בזה הוי כמו ע"מ שלא תנשאי לפלוני והנה המעיין בדף פ"ג בש"ס בסוגיא דאחר פטירתו של ר"א נכנסו וכו' מבואר שם דתנאי בעצמן פליגי דחד תנא ס"ל דפליגי בחוץ אבל בעל מנת

אפילו לרבנן מגורשת ולחד תנא פליגי בעל מנת אבל בחוץ אפילו לר"א אינה מגורשת ולכך א"ש די"ל הך ברייתא דאינה מגורשת בשם מקום נתינה אתיא כמ"ד דפליגי בעל מנת ולרבנן אפילו בע"מ שלא תנשא לפלוני לא הוי גט א"כ ה"נ כיון דעכ"פ לבני מקום כתיבה לא תנשא הוי כמו על מנת שלא תנשא לפלוני ולכך אינה מגורשת אבל לדידן דקיי"ל בחוץ פליגי ובעל מנת אפילו לרבנן מגורשת ולכך אף דלא זכר מקום הכתיבה נמי מגורשת ולכך א"ש דברי הרא"ש דבלא זכר מקום נתינה וכתב סתם דיאמרו דאינה מגורשת כלל וזה ודאי לא הוי גט אבל באם לא זכר מקום הכתיבה נקט לכל חד כפי שיטתו למ"ד דבחוץ פליגי ובע"מ אפילו רבנן מודים בע"כ הוי צורך מקום הכתיבה רק מחשש שתבא לגבות מנכסיו ולמ"ד דבע"מ פליגי לרבנן אף בזה לא הוי גט הוי הטעם שלא תוכל להנשא לאנשי אותו המקום וא"כ לדידן דקיי"ל דבחוץ פליגי בע"כ הוי צורך מקום הכתיבה רק מכח גביות נכסיו דהוי דבר שבממון לכך עבור חשש זה אין קפידא רק לכתחלה אבל בדיעבד מגורשת וא"ש ודו"ק:

והנה הראיתי פנים להלכה די"ל כדעת המכשירין בלא כתב מקום הכתיבה והנה בהיותי מעיין בסוגיא דגיטין דף ל"ד עלה בלבי לפרש מה דקאמר שם רב אשי והוא דאתחזק בתרי שמא דלא נפרשו דקי"ל להיפוך והוא עפ"י שיטת ר"ת דאין לכתוב וכל שום רק נפרש השמות וי"ל דיש חילוק בזה דהיכי דלא הוחזק בתרי שמא בעינן שיפרש השמות ואין די בוכל שום אבל אם הוחזק בתרי שמות אז די בלשון וכל שים יזה היי כוונת ר"א דמה דנקט במשנה והש"ס דכותבין וכל שום זה הוי והוא דאתחזק בתרי שמא אבל לא אתחזק אין די בוכל שום רק בעינן שיפרש השמות ומביא ראי' לזה מהברייתא דתחלה נקט עד שיגרש אשתו שביהודא בשמו שביהודא ושם דגליל עמי מוכח דבעינן שיפרש השמות ואח"כ נקט יצא למקום אחר וגירש באחד מהם מגורשת היינו דכתב רק אחד ועל השני כתב רק וכל שום נמי מגורשת ש"מ הא דאתחזק הא דלא אתחזק ורישא בלא אתחזק בעינן לפרש שניהם ובאתחזק מיירי בסיפא לכך די באחד מהם והשני בוכל שום וא"ש גוף כוונת הסוגיא לפענ"ד. מיהו י"ל דלכך לא פירש"י כן דא"כ מהו ארי' יצא למקום אחר ולפירש"י א"ש ודוק:

והנה עכ"פ נחזיר לדינא כיון דיש דעות המכשירין גם בשם הטפל לבד ואף החולקים יש דעות דעכ"פ במקום נתינה לבדו די לכך כל כה"ג יש להקל בזה בדיעבד ואף דהג"פ מחמיר לדינא מ"מ סיים שם דבדיעבד לא תצא והנה זה ידוע דכל שעת הדחק ועגון כדיעבד דמיא והנה אף דלא נסמוך ע"ז לבד מ"מ יש לצרף ולומר דאף הפוסלין היי רק באם שם, מקום הכתיבה הוי שם אחר ואינו נזכר כלל בגט אבל אם שם מקום הכתיבה

הוי נמי במקום נתינה רק דבמקום נתינה נקרא עוד בשם שני ובמקום הכתיבה רק באחד מהם בזה ודאי כשר ולמעט במחלוקת עדיף וי"ל דפסול חסרון מקום הכתיבה אינו מצד חסרון רק מצד שינוי דהוי כשינה השם וא"כ תינח אם כתב שם אחר לגמרי אבל אם כתב גם שם זה והתוספת אינו שינוי וראי' קצת ממה דאמרינן בש"ס ברכות דהקורא לאברהם אברם עובר בעשה וח"א בלאו ופריך א"ה ביעקב נמי ומשני ש"ה דאהדרי' קרא וכו' וקשה דאכתי נלמוד לאברהם מיעקב דאף דכתיב ולא יקרא עוד שמך יעקב וגו' מ"מ נקרא יעקב גם באברהם נלמוד כן במה מצינו ובע"כ דאין ראי' מזה לזה דבאברהם דהוי שינוי השם לשנות מזלו שיוליד בזה צריך שינוי ממש ויהי' לו שם אחר ואם יהי' לו גם שם אברם אף דנקרא גם אברהם אין זה שינוי ולכך הוצרך לשנות שמו לגמרי אבל ביעקב דלא הוי לבטל המזל רק לגודל מעלתו לכך אין קפידא דנקרא בשם הראשון ג"כ. ומהו דפריך הש"ס מתחלה א"ה ביעקב נמי היינו דהרי ביעקב נמי אפשר דהוי לשינוי המזל דהרי הקב"ה אמר לו פרה ירבה גוי וקהל גוים יהי' ממך ואולי מתחלה לא הי' ראוי להוליד עוד רק ע"י שינוי זה ולכך פריך דא"ה ביעקב נמי ולכך משני דאהדרי' קרא ומ"מ להיפוך אברהם מיעקב אין ללמוד די"ל להיפוך דיעקב לא הוצרך לשנות המזל אי אהדרי' קרא אבל באברהם דהוי לשנות המזל אי אפשר להיות נשאר לו גם שם הראשון וממילא מוכח דהיכי דהוי תוספת שם אינו שינוי רק תוספת א"כ ה"נ באם היי לי שם זה במקום כתיבה נמי רק במקום נתינה נקרא עוד שם אינו שינוי ואינו פוסל ואין להקשות א"כ למה לא משני הש"ס בדף ל"ד דסיפא דתנא יצא למקום אחר וגירש באחד מהם מגורשת ומנ"ל לחלק בין אתחזק או לא דלמא מיירי בסיפא בהי' לו שם אחד בשניהם רק דנקרא עוד בשם אחר במקום אחד זה אינו דא"כ מה אריא יצא למקום אחר אפילו במקומם אפשר לחלק בזה ובשלמא אם מיירי בלא אתחזק א"ש דנקט יצא למקום אחר וכפירש"י וגם לא שייך לומר וגירש באחד מהם הרי לא נקרא באחד מהם רק בשם שניהם כיון דנקרא בשניהם כן ודו"ק. והנה עוד ראי' לזה ממ"ש הב"ש בס"ק כ"ד ואפשר אפילו אם יודעים דיש לו שם אחר במקום אחר מ"מ הואיל ואינו נקרא במקום אחר בשני שמות פסול מוכח אם נקרא במקום אחר בשני שמות כשר אף דבמקום אחד נקרא רק באחד מ"מ כשר אם כתב שניהם לבד ונקרא במקום אחד בשניהם מוכח כדברינו:

מיהו י"ל הב"ש קאי רק על ידוע דיש לו שם אחר במ"א בזה מהני אם הי' נקרא בשניהם אבל באין ידוע דיש לו שם במ"א פסול אף דנקרא בשניהם יחד מ"מ אף אם אין ראי' מהב"ש לדינא נראה כמ"ש כיון דבלא"ה הבאתי כמה פוסקים להכשיר בחסרון במקום כתיבה ויש מכשירין אפילו בשם הטפל לכך למעט בפלוגתא עדיף וי"ל דכ"ע מודים

בזה להכשיר היכי דנזכר שם הכתיבה בגט ובפרט דהגאון בעל בית אפרים נמי מכשיר נהידט עמו לא נראה עכ"פ הלכתא כוותי' ולא מטעמי' לכך הנני מסכים להכשיר הגט בלי חשש ופקפוק ואין פנאי לעיין בזה יותר מחמת הטרדא בענינים שונים ומוכרח אני לקצר וה' יצילני משגיאות ויורני בתורתו נפלאות:

והנה אסיים בדברי תורה בפלפול קצת דעפ"י דברינו הנ"ל במאמר הקורא לאברהם אברם י"ל עוד מה דפליגי בספ"ק דברכות בר קפרא ור"א דבר קפרא אומר כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה ר"א אומר בלאו וכו' ובמה פליגי ולמה זה ניחא לי' בלאו וזה בעשה אך הרי כתבתי דראוי ללמוד במה מצינו מיעקב דאהדרי' קרא אך מיעקב ליכא ראי' דדלמא התם לא הוי לשינוי המזל אבל באברהם הוי לשינוי המזל והנה עכ"פ מידי ספיקא לא נפקא ואפשר דגם ביעקב הוי לשינוי מזלו להוליד יותר עוד כנ"ל ויש ללמוד לאברהם ממנו אך כיון דלא ברירן דגם ביעקב הוי כן אין ללמוד ממנו מספיקא וספיקא לחומרא:

והנה ידוע דדעת הרמב"ם דספק תורה לקולא מן התורה וראייתו מן הש"ס דממזר ודאי בלא יבא אבל ספק ממזר יבא והקשו עליו מאשם תלוי ותרצו קצת דבספק כרת מודה הרמב"ם ויש מתרצים דהתם שאני דהוי איקבע איסורא דבעינן חתיכה מב' חתוכות ולהך תירוצא ממילא לר"א דלא בעי חתיכה מב"ק ומחייב על כוי אשם תלוי ס"ל דספקא דאורייתא לחומרא גם יש פלוגתת הרמב"ם והרא"ש בסוגיא דמאכילין אותו הקל הקל דיש ס"ל דעשה חמור מל"ת דהרי עשה דוחה ל"ת ויש ס"ל דל"ת חמור ומה דעשה דוחה ל"ת הוי גזרת הכתוב ולפ"ז בזה יהי' מחולקין בר קפרא מר"א דבר קפרא ס"ל כרבנן דבעינן באשם תלוי חתיכה מב' חתיכות הא בלא"ה הוי ספק תורה לקולא מן התורה אך זה רק בלאו כיון דילפינן לי' מממזר דהוי בלאו אבל בעשה ס"ל לבר קפרא דעשה חמור מל"ת וא"כ בספק עשה אין ללמוד מממזר דהתם הוי רק בלאו ועשה חמור והוי ספק עשה חמור מל"ת לכך אמר דהקורא לאברהם אברם עובר בעשה אבל לא בלאו די"ל דילפינן מיעקב במה מצינו אבל ר"א לשיטתו דס"ל ספק תורה לחומרא מן התורה וס"ל דל"ת חמור מעשה ולכך אדרבא ספק ל"ת לחומרא וספק עשה לקולא מן התורה לכך אמר דעובר בלאו אבל לא בעשה כיון דיש ללמוד מיעקב להיפוך כן י"ל ע"ד הפלפול ודו"ק. אעתיק פה מ"ש בתשובה להרב מהרומלוב מו"ה שמעריל בראנדס נ"י:

## שם סימן פב

פ"ב הנה ע"ד אשר שאל על הגט שנכתב בו שם האשה סימא המכונה אלטא אם כהוגן עשו הנה מה דדימה רו"מ דשם סימא הוי שם לעז ופלפל במה דכתב הרמ"א דבשניהם שם לעז כותבין דמתקרי ובאמת סימא הוא שם הקדש מלשון תרגום מלשון סימא מצא דהכוונה על מציאה כמבואר במדרש בכמה מקומות ואח"כ מצאתי בט"ג אות סמך כתב ג"כ דשם סימא הוא מלשון אוצר וא"כ הוי שם הקדש ושפיר כתבו על הלעז המכונה: הנה מה שפלפל אם שם העריסה נחשב נשתקע או כיון דמפורש בתנאים ובכתובה אינו נשתקע הנה דעת הט"ג דאף דנכתב בכתובה מ"מ הוי נשתקע ואני בתשובה אחת דחיתי דבריו וכתבתי דמה דנכתב בשטר דהוי למען יעמדו ימים רבים לא נחשב נשתקע והנה אף אם נאמר דגם מה דנכתב בכתובה הוי נשתקע היינו אם נתנו לו שם ע"ד להיות נקרא בו מיד ובאמת נשכח שמו אז זה הו"ל דין נשתקע דמניעת הקריאה מפקיעו מידי שם אבל בנדון דידן הנה מתחלה ניתן שם זה וירד מתחלה ע"ד להשתקע ולהיות ספון וטמון אין זה נשתקע ואין חשש שיאמרו אין זה המגרש והמתגרשת דמידע ידעי דהיכי דהוי שם אלטר או אלטא יש בו שם אחר הגנוז ובזה כ"ע מודים אם נכתב בתנאים וכתובה אין זה נשתקע ומה דהביא רו"מ כמה ראיות מהג"פ דהיכי דאינו שם העצם רק דמרמז על איזה ענין המאורע כותבין המכונה הנה גם זה אין ראי' לנ"ד דהג"פ מיירי דנקרא נמי בשם עצם רק דנקרא בשם זה ע"ש המאורע והזמן בזה כיון דיש לו בפי כל ב' שמות אחד עצם ואחד ע"ד המקרה וההזדמנות לכן כותבין ע"ש המקרה המכונה אבל בשם אלטא ואלטר דאין קורין בשם העריסה כלל רק בשם זה ונקרא בפי כל י"ל קנה מקומו ואף דהוי לכוונה אחרת מ"מ נעשה שם העצם כיון דנקרא בו לבד בפי כל גם מהראי' שם אלטא ואלטר לשמות שמזכיר בג"פ התם נקרא ע"ד המקרה והזדמן בלי צורך שעה וחיי האדם אבל מה דנקרא בשם אלטר ואלטא הוי משום כדי חייו לדעתי זה הוא עיקר השם והוי כשם שנשתנה מחמת חליו והוי שם עיקר השם ולכן ראוי לכתוב בו דמתקרי: ועוד מה נעשה לדעת הב"ש דהמכונה קאי על השם א"כ בשלמא בשאר שמות הוי אחד כינוי ופירוש לראשון ושייך בו מכונה דזה מכונה לזה אבל אלטא ואלטר אינו כינוי לשם אחר רק הוא שם בפ"ע וא"כ איך יכתוב המכונה אלטר או אלטא לכן הי' ראוי לכתוב טפי דמתקרי לצאת ידי חובת דעת הב"ש ודמתקרי על המכונה ודאי כשר לרוב הפוסקים ולכתוב להיפוך אלטא דמתקרי סימא הי' חשש לדעת הט"ז דבחתימה לא שייך דמתקרי וכן ה"נ בזה כיון דאינו נקרא כן רק דנכתב בתנאים וכתובה לא שייך לשון דמתקרי הן אמת דכתבתי במקום אחד דלא כוותי' עכ"פ ראוי לחוש לדעת הט"ז ג"כ

ולכן הי' עיקר לכתוב דמתקרי אלטי מיהו בדיעבד אם כתבו המכונה לא מבעי' בנדון זה לפמ"ש הוי סימא שם הקדש דכשר במכונה אף גם אם היו שניהם לעז בדיעבד כשר כיון דהג"פ מכשיר תמיד באם כתב המכונה על דמתקרי נהי דמרוב הפוסקים ולדידן לא נראה כן היינו בשם הקדש אבל בשם לעז בדיעבד כשר בהמכונה כנלפע"ד נכון לדינא:
ומה ששאל אם בתרי בעל כאשה דלא אמרינן אם הוי בזה הנאה לאשה משום ריוח ביתא אם יכול להעיד או דומה לגזבר המבואר בסימן ל"ז הנה דימה ענינים נפרדים דבגזבר מיירי מדין נוגע בזה כל דיש הנאה לקרובים אינו מעיד אבל בבעל ואשתו דהוי מטעם קורבה ולא מטעם נוגע רק גזה"כ הוא דבעל כאשתו ומצד נגיעה אפי' חד בעל כאשתו לא אמרינן רק מטעם קרוב או פסול ובתרי בעל לא הוי קרוב ובשביל הנאה אינו חשוד להעיד בשביל הנאת האשה הקרובה לאשתו:
ומה דהקשה באיסור גיורא איך הועיל הודאתו לרב מרי הרי הוי חב לרבא ואין לומר דזה לא נחשב חוב דהרי פ"ג דקדושין מוכח דזה הוי חוב לאחריני כו' הנה לומר דזה הוי חב לאחריני לא הי' צריך מקדושין דמפורש הוא בפ"ק דב"מ ובגיטין דהמגבי' מציאה הוי כתופס לבע"ח במקום שחב לאחרים אך קושייתו לק"מ דשם מיירי דכבר הי' ראוי לכל אחד לזכות בו מיד זה שפיר הוי חב לאחריני ומעין זה מיירי בקדושין ובמגבי' מציאה אבל באיסור גיורא עדיין הי' חי והוי שלו ואז לא הי' רבא יכול לזכות בהן בעודו בחיים רק אם הי' מת איסור הי' רבא זוכה בהם וכיון דעדיין אינו חוב ממש לא הוי חב לאחריני ומהני הודאתו. ועוד נראה דהתם יהי' מיירי באמת שהי' זמנו לשלם לו ולהחזיר לו המעות והי' ביד איסור גיורא לתבוע לרבא להחזיר לו מעותיו רק דרבא הי' בטוח שלא יעוז איסור לדחוק לרבא ולנגשו ולתבעו לדין לשלם לו כי הוא לא הי' מעיז נגד רבא משא"כ ליתנו למי שירצה אין זה העזה אך הנה העזה לגבי ממון אמרינן ובפרט מה דהוי בידו עדיף משאר מגו וא"כ כיון דהוי לי' מגו דהי' תובע לרבא והי' מקבל מעותיו והי' נותנו לר' מרי לכן נאמן במגו ואף דהיכי דחייב לאחריני לא מהני מגו היינו היכי דיש לו חזקת ממון דהשתא דעתה הממון בידו וכיון דמוחזק. בו השתא' אלים החזקה ולא מהני בידו אבל כאן דאינו מוחזק בו עתה איסור רק הי' ביד רבא א"כ חזקה דהשתא הוי לר' מרי כמו לאיסור רק דהו"ל חזקה דמרא קמא לאיסור שהי' מתחלה בידו ונגד חזקת מרא קמא מהני בידו וכמ"ש לקהלתכם לר' מרדכי גינצבורג ראי' מראה אביהם שהטמין מעות גם י"ל כיון דאינו חוב ממש רק מניעת הריוח מהני בי' מגו אף דחב לאחריני ובקדושין דלא מהני מגו דבידם להתקדש דהתם אין הדבר תלוי ביד כל אחד דדלמא השני אינו רוצה בו והוא אינו רוצה בהשני לכן לא נחשב מגו לכן לא נחשב

התם בידו את זה ראיתי להשיבו על רגע חדא מאפם הפנאי וגודל הטרדא כו'. אעתיק פה מ"ש בתשובה בקצרה לק"ק טשארטקוב להמ"ץ דשם:

## שם סימן פג

פ"ג הנה מכתבו קבלתי והיות כי מבקש להשיבו מיד הנני משיבו על אתר הנה ע"ד שאלתו באחד שנקרא שמו בפי כל יאסיא ועולה לתורה בשם יוסף לבד רק דשם העריסה הי' אברהם יוסף וחותם עצמו כן אך חתימתו הוי מעט ב' וג' פעמים כל ימי חייו הנה האמת אגיד כי בזה אין בידי להאריך בדבר דאין לו מקור מן הש"ס והפוסקים ראשונים ואין זה רק מחומרת האחרונים והנה על דברי הט"ז שכתב דלא שייך דמתקרי על החתימה כתבתי במ"א דאין נראה כן דכתב הוי כדבור גם הרי קוראין החתימה והוי קריאה וכתבתי בזה באריכות ואין פנאי לי לבקש התשובה הלזו מיהו ודאי צריך לחוש לכתחלה לדברי הט"ז. והנה ליתן ב' גיטן אין נראה לי כמבואר בפוסקים אך העיקר נראה לי דיש לכתוב יוסף דאתקרי אברהם יוסף כמ"ש הג"פ ותורת גיטן לכתוב כאן בלשון דאתקרי ובזה יצאנו מכל החששות דחשש הט"ז אינו רק בכותב דמתקרי דמשמע דהשתא נקרא כן ובחתימה לא שייך קריאה אבל בלשון דאתקרי על העבר זה אינו שקר דהרי כן נקרא בעריסה וגם חשש מהטיב גיטן איזה יקדים נראה דזה דוקא אם כותב בלשון דמתקרי אז יש חשש טעות דיאמרו דמתקרי אח"כ ואינו שם העריסה אבל אם כותב בלשון דאתקרי א"כ זה מורה דהוי שם העריסה רק דנשתקע קצת א"כ אין זה שינוי וכיון דבדיעבד ודאי דכשר באם הקדים איזה שיהי' וכל הסברות והחששות בזה אינו אלא לכתחלה לכך כדי לסמוך על סברא זו ולעשות כן ז"ז אין להאריך בזה יותר דברי ידידו הטרוד. אצתיק פה מ"ש בקצרה לק"ק לבוב על עסק גט אחד הנסדר פה ונשלח לשם:

## שם סימן פד

פ"ד הנה ע"ד המכתב הנכתב ביד מוכ"ז נכתב על פי וכתבתי שם האשה טאבא כי כן עיקר כדרך שנקראים במדינתינו וכן כתב בספר טיב גיטן ושם טויבא הוא בטעות גם ראיתי חתימתה כך באלף אחר הטית ושם פייגא בב' יודי"ן ודאי הוא טעות ולכך נכתב רק בחד יו"ד ובשם אבי הבעל הנה הוא עצמו המעשה המבואר בט"ז אך הט"ז מיירי בע"ה שא"י להבחין אבל אם אינו טעות כגון בבר אוריין דמן הסתם יש לו טעם בחתימתו אז צריך לכתבו וכמ"ש כעין זה בטיב גיטן אך מצוה ליתן ב' גיטן אך כיון

דהוי ע"י שליח דאין ליתן ב' גיטן צויתי לכתוב דמתקרי אברהם אליעזר כיון דדברי הט"ז אין מוכרחין דהוא ס"ל כתב אינו כדבור ובאמת אנן קיי"ל כתב הוי כדבור לענין ברכת התורה ובכמה דוכתא מוכח דהוי כדבור ובחדושי הבאתי ראי' מלשון הילקוט פ' יתרו ויאמר ליתרו ר"י אומר כתב שלח ודעת כמה דעדות בכתב מהני ואף הסוברים דלא מהני היינו דבעינן מפיהם וכתב נהי דהוי כדבור אינו מפיהם וכן בשבועה כתיב לבטא בשפתים אבל בעלמא הוי כדבור ושייך לומר לשון דמתקרי וגם הרי כמה פעמים קורין בני אדם החתימה וא"כ נקרא כן בפה ועוד הבאתי ראיות לזה גם י"ל הט"ז לא כתבו לאיסור רק דאין צריך לכתבו כיון דלא שייך ביה לשון דמתקרי או הוי לרווחא דמלתא כיון דלדעתו א"צ לכתבו יש להדר לשופרי דמלתא שלא לכתבו ומשום ותבחר לשון ערומים כמ"ש הג"פ בטעם דמתקרי ומכונה כן אך היכי דצריך לכתבו מודה דאין בזה קפידא גדולה גם י"ל דדיקא בנדון הט"ז דחתם רק באליעזר ולא נקרא כלל כן רק בחתימה אבל בנדון זה דכותבין דמתקרי אברהם אליעזר והרי אברהם נקרא בפה ג"כ וא"כ יש כאן שם דנקרא בו ג"כ ושייך בו לשון דמתקרי מודה הט"ז דאין לחוש לזה לכך טוב יותר כן מליתן ב' גיטן ובפרט ע"י שליח לכך הוריתי לכתוב כך ומה גם דהוי בשם אבי האשה דאין לחוש בזה כל כך דברי וכו'. אצתיק פה מ"ש בתשובה לק"ק אטקסאהלוב להרב מו"ה משה נחום דיין דשם:

## שם סימן פה

פ"ה הנה ע"ד שאלתו באיש אחד מקהלתם שנשא אשה בק"ק קעשנוב ולא הי' מיתדר להו תיכף אחר החתונה ונתעכב שם ערך ב' חדשים וגירש את אשתו וכתב בגט שם הבעל מנחם המכונה מענדל וחקרנו הדבר ולפי הג"ע הי' שם עריסתו נטע מענדל וכל העולם קורין לו בפ"כ רק מענדל רק שבני משפחתו אומרים שקוראין אותו נטע מענדל והוא ואביו אומרים שחתימתו ועלייתו לתורה נטע מענדל אך אי אפשר לעמוד על דבריהם כי אולי בכוונה הם רוצים להוצא לעז ויש ע"א שמש מבה"כ שמתפלל שם אומר שזוכר קודם החתונה עלה לתורה בשם נטע מענדל עכ"ל השאלה. והנה לא ביאר לנו רו"מ אם העד מעיד שהי' נקרא לתורה בשם מנחם ג"כ רק שהי' נקרא גם בשם נטע מנחם מענדל או הי' נקרא בקהלתם רק נטע מענדל לתורה ונדבר בשני האופנים הנה אם הי' עולה לתורה בקהלתם גם בה מנחם אז אף דבקעשנוב כתבו רק מנחם ודאי דהי' כשר הגט כיון דדר בקעשנוב למ"ד יום והוחזר רק בשם זה ואף דנקרא לתורה רק פ"א והג"פ ס"ק נ"ג הביא בשם המבי"ט דבעינן שיעלה לתורה ג"פ הנה הוא מיירי בשם חדש

ששינה שמו לגמרי בזה לקנות שם חדש בעינן ג"פ אבל היכי דאינו שם חדש רק לקצר השם די בפ"א כיון דהי' כאן למ"ד יום ולא הוחזק בשם אחר דאטו יש שיעור לקריאה כמה פעמים יקראוהו כן ואין הדבר תלוי רק בזמן אם שהה למ"ד יום לו יהא דקראוהו אלף פעמים בשמו או רק פ"א די ומה נעשה באיש אשר אין דרכו לקראו בשמו כגון רב וכדומה אטו בו נצטרך זמן אחר ונתת דבריך לשעורין ובע"כ אין הדבר תלוי בקריאה רק בימים כל דשהה למ"ד יום ולא הוחזק בשם אחר די ובאמת דברי המבי"ט גופו חידוש הוא ואין לו ראי' מן הש"ס ע"ז ואפשר דגם הוא לא החמיר רק לכתחלה ולכך עכ"פ אין לך בו אלא חדושו דאם בא להחזיק בשם אחר חדש אז בעינן ג"פ אבל לקצר השם ולהשתקע השם די אם עלה לתורה פ"א ושהה למד יום ולא נתחדש לו שם השני שם אז נחשב נשתקע וא"צ לכתוב רק כפי מה שעלה לתורה שם אך אם לא נקרא במקומו בשם מנחם כלל א"כ הוי ק"ש מנחם בקעשנוב שם חדש ואז צריכין אנו לכוף כאגמון ראשנו לחוש לדברי המבי"ט דבעינן שיעלה ג"פ לס"ת מ"מ נראה כיון דאין עדות שנקרא כן בקהלתם רק ע"א אין ע"א נאמן בזה לאחר שניתן הגט ואף דבב"ש ס"ק כ' הביא בשם מהרא"י דאפילו ע"א נאמן בזה נראה דהוא קצו מיירי שלא הי' מעיד תחלה ע"ש. אבל רק הבעל בעצמו דנהגו לכתוב על פיו ולכך כיון דבא אח"כ ע"א והעיד להיפוך נאמן אבל בשם עצמו כיון דנתן הגט בשם זה אין ע"א נאמן להעיד להיפוך דע"א בהכחשת בע"ד לאו כלום הוא וכמ"ש ביו"ד בהג"ה סימן קכ"ז דע"א בהכחשת בע"ד לאו כלום הוא אבל אם הכחישוהו אחר לא מהני כן ה"נ בזה לענין שם אביו כמו דכתבו הפוסקים דלשנות שם אביו לא מהני למ"ד יום דאין בידו לשנות שם אביו כן ה"נ הוי כאחר לענין הכחשה ולכך הכחשת אחר אינו מבטל העדות של העד אבל לגבי שם עצמו כיון דאמר בשעת הגט דשמו כך א"י ע"א להכחישו דע"א בהכחשת בע"ד לאו כלום הוא ואף דעתה מודה לו מ"מ מתחלה הכחישו ועכשיו אף שמודה לו כיון דמוכח מלתא דלבטל הגט עדיף הוי כהכחשה כדמוכח במרדכי הובא בש"ך חו"מ ר"ם מ"ו לענין מזויף כיון דמוכח מלתא דלהצלה עביד הוי כהכחשה אפילו מן התורה מכ"ש לדידן דהוי כהכחשה ובפרט כיון דמטילין חרם בשעת הגט מי שיודע בפסולו ושמע הבעל ולא הגיד הוי כקיבל בחרם שכן הוא כדבריו ודאי הוי כהכחיש העד בפיו ואין בעדות העד כלום ועוד מהרא"י מיירי שלא דר למ"ד יום ולא הוחזק בשם אחר ולא הוי עדותו נגד החזקה אבל כאן דהי' דר שם למ"ד יום ועלה לתורה פ"א בשם מנחם נהי דהמבי"ט הוצרך ג"פ היינו בידוע שהי' לו שם אחר אז להחזיק לו שם חדש בעינן ג"פ אבל אם לא ידענו כלל שהי' לו שם חדש לראי' דהוי שמו כן מתחלה די אם עלה לתורה פ"א ודר כאן למד יום הוי כחזקה וראי'

דאין לו שם אחר ובזה מודה מהרא"י דאין ע"א נאמן ועוד המרא"י מיירי שלא היו מטילין חרם בשעת הגט אז י"ל דע"א נאמן כיון דאינו מוציא הבעל מחזקת כשרות שלו אבל לדידן שמטילין חרם בשעת הגט א"כ לפי דברי העד עבר על החרם ופסול א"כ מוציאו מחזקת כשרות שלו ודאי אין ע"א נאמן דאף דע"א במקום חזקה הוי בעיא דלא אפשיטא היינו נגד שאר חזקה אבל לפסול אדם ודאי אין ע"א נאמן לפסלו אף דמ"מ לענין שאר דברים בחד לגבי חד הוי ספק ולא משגיחינן אשר לפי דברי האחד נפסל השני מ"מ כאן כיון דכבר ניתן הגט והיא בחזקת היתר כיון דיצא הדבר בהיתר וכן הוא בתשובת הר"ן סימן מ"ג דזה נחשב חזקת היתר כיון דכבר נתן הגט וא"כ הוי כאן חזקת היתר וחזקת כשרות שלו ואין ע"א נאמן נגד ב' חזקות וגם רו"מ הביא תשובת ראש אפרים סימן צ"ה שכתב דאין ע"א נאמן בזה והעולה ממ"ש הוא כך שאם לא יבורר בב' עדים דהי' נקרא לתורה נטע מענדל אז א"צ גט אחר כלל ואם יבורר בשני עדים כן אז אם נקרא בקהלתכם גם בשם מנחם א"צ גט אחר אבל אם נקרא רק בשם נטע מענדל בקהלתכם אז צריכה גט אחר. ז"ז אין להאריך דברי ידידו הטרוד. אעתיק פה מ"ש בתשובה לק"ק סאדגרא להרב מו"ה יוסף עזריאל אב"ד דשם ולהחריף מו"ה קלונמס ארי' מ"ץ דשם ולהרב הגדול מוה' שמשון הורוויץ נ"י אב"ד דק"ק טשערנאוויץ:

## שם סימן פו

פ"ו הנה ע"ד דברי הריבות אשר בשעריכם ע"ד הגט של האשה מרת עטיא חסיא מאן זאהן מבאר"ד אשר נתגרשה בקהלתכם וכתבו בגט רק שם עטיא חסיא כפי חתימתה וכפי הנכתב בכתובה וכך אמרה לפני הב"ד דכך שמה ואח"כ עמדו מערערים לומר דנשתקע שם חסיא ואין קורין לה רק שם עטיא אבל חתימתה ודאי הוי בשם עטיא חסיא זה הוי לפי דברי המערער ולפי דברי הרב וג"ע שלו קצתם קורין לה שם בשם עטיא חסיא וקצתם בשם עטיא:

תשובה הנה על דברי הבית מאיר בסימן קכ"ט בגט שנכתב בו יעקב ישראל דמתקרי ישראל כבר כתבתי ע"ז תשובה באריכות קצת (בחבורי זה לעיל) ראי' לדבריו והחזקתי דבריו ובסוף התשובה דחיתי ראיות הבעל תשובת בית אפרים סימן פ"ד מדברי הט"ז בשם שר שלום וכן ראיתי עתה בתשובת ספר יהושע סימן ק"ח חלק אה"ע מדברי הרמ"א סימן קכ"ט באלחנן דמתקרי חנן ואני דחיתי שם זה באמת הבנין דאין ראי' דהתם שר שלום חד שמא הוא דלא מצינו להיות שר שם בפ"ע וכן באלחנן חד שמא הוא ולא ב' משא"כ ביעקב ישראל דהוי כל חד שם בפ"ע וכוונתי דהרי עיקר החשש הבית מאיר

הוי אם לכתוב בזה דמתקרי יהי' נראה כאלו הוי השינוי בשם ישראל עצמו וא"כ א"ש דבשלמא ביעקב ישראל דהוי תרי שמא דיעקב שם בפ"ע וישראל שם בפ"ע א"כ א"א לכתוב דמתקרי ישראל דיאמרו דהוי שינוי בשם ישראל עצמו ובאמת בישראל עצמו אין שינוי וא"כ א"א לכתוב דמתקרי ישראל ולהקדים להיפוך לכתוב ישראל דמתקרי יעקב ישראל נמי א"א כיון דשם עריסה ועלי' לתורה וחתימה הוי בשניהם א"כ להם משפט הקדימה ולכך כיון דא"א לתקן הוי כדיעבד ובדיעבד מגורשת בלי שם ישראל לבדו ומטעם שכתב הוא דהוי כקיצור השם ויותר טוב להיות ספק חסרון מספק שינוי כידוע אבל בשם שר שלום או אלחנן דהוי באמת חד שמא א"כ רשאי לכתוב דמתקרי שלום או חנן דבזה אזיל לי' חשש הבית מאיר דהרי באמת הוי שינוי בשם שלום עצמו ושם חנן דהרי תחלה הי' מצורף לו תיבת אל ותיבת שר וכיון דהוי באמת שינוי בגוף השם ויכול לכתוב דמתקרי הוי כלכתחלה ובודאי ראוי לפרוט הכל כל השמות וזה ברור ואמת ואין ראי' לסתור דברי הבית מאיר:

והנה לכאורה הי' אפשר להביא ראי' מן הש"ס דלא כהב"מ ממה דגרסינן בש"ס פ"ד דגיטין דף ל"ד ע"ב תניא כוותי' דר"א וכו' יצא למקום אחר וגירש באחד מהם מגורשת והאמרת עד שיהי' שם דגליל עמו אלא ש"מ כאן דאתחזק כאן דלא אתחזק ומנ"ל דכאן באתחזק כאן בלא אתחזק דלמא אין חילוק בין אתחזק או לא רק הרישא מיירי שהי' לו שם חד במקום אחר ואינו מעין אותן השמות וסיפא מיירי שהי' לו במקום אחד שם אחד משני השמות שבמקום אחר בזה כיון דאינו שם חדש ממש לכך די באחד מהם ומנ"ל דהוי חילוק בין אתחזק או לא ויהי' מוכח דלא כדעת הב"מ אך כד דייקינן יהי' מוכח להיפוך מזה דוקא כדעת הב"מ והוא דבאמת אין זה ראי' מתרי טעמי אחד דקשה מה ארי' דיעבד דגירש באחד מהם מגורשת אפילו לכתחלה נמי די באחד מהם ועוד כיון דהוי כקיצור השם לפי דעת הב"מ א"כ אפילו לכתחלה נמי ובפרט מלשון וגירש באחד מהם משמע איזה שיהי' ויהי' משמע אף אם כתב שם המקום דהוי בו ב' השמות נמי דוקא דיעבד והרי בזה אפילו לכתחלה כשר לדעת הב"מ ולפ"ז אדרבא יהי' ראי' מזה לדעת הב"מ דאל"כ קשה מה ראי' הוי לר"א דבעינן אתחזק הרי ר"א מיירי להדיא ביוסף וקורין לו יוחנן יוחנן וקורין לו יוסף וע"ז קאמר ר"א דבעינן אתחזק ומה ראי' דלמא לעולם בשינוי השם ממש לשם אחר אף דלא אתחזק נמי פסיל והברייתא מיירי כגון דהי' לו בגליל ב' שמות ראובן שמעון וביהודא הי' לו רק שם אחד מהם ראובן לבדו אי שמעון בזה כיון דאינו שינוי ממש רק חסרון בזה יש חילוק בין אתחזק או לא דבאתחזק אף כה"ג בעינן שניהם ובלא אתחזק די בדיעבד באחד מהם אבל בשם אחר

ממש אף בלא אתחזק פסול ומה ראי' לר"א ובע"כ כדעת הב"מ דכל כה"ג אף לכתחלה די באחד מהם ובפרט אם כותב שני השמות יחד דא"צ יותר ובע"כ מיירי משם חדש גם מדנקט בברייתא לשון ולו שני שמות מוכח דמיירי בשמות חדשים ממש דאל"כ לא נקרא שני שמות רק שם אחד הוא ממש והוי ראי' ברורה לדעת הב"מ: והנה דין זה של הב"מ יהי' תליא בדברי הראנ"ח שהביאו האחרונים במי שיש לו ב' שמות וכתב רק אחד או כתב ביניהם דמתקרי דפסול דהוי ככותב חצי השם. הנה לפ"ז מוכח דבהתחבר ב' שמות נחשבו כשם אחד והוי חבורי אדם חבור כה"ג לפ"ז שייך סברת הבית מאיר דאם נקרא בשם אחד הוי רק כקיצור השם ולפ"ז אם לא כתבו אין להקפיד כמו בכל קיצור השם דא"צ לכתבו מיהו אם כתבו אין קפידא ולא שייך חשש הב"מ כי יאמרו דבגוף שם ישראל הוי שינוי דשפיר הוי שינוי כיון דאם נקרא יעקב ישראל הוי לשם ישראל גופו התחברות שם יעקב ועתה הוי ישראל לבדו וא"כ לפ"ז א"צ לכתבו ואם כתבו אין קפידא ואם נאמר שלא כדעת מהראנ"ח רק בכה"ג נמי דין ב' שמות יש להם וחבורי אדם אינו חיבור אף בזה אז נשתנה להיפוך כיון דנקרא באחד לבדו אין דינו כקיצור השם כיון דשם יעקב אינו נזכר וחסר שם אחד ומיהו לכתוב דמתקרי ישראל א"א דא"כ יהי' נראה כאלו הוי שינוי בישראל גופו. לכך אין תקנה רק להקדים שם ישראל דמתקרי יעקב ישראל כיון דא"א בע"א הוי כדיעבד ורשאי להקדימו:

והנה בזה נבא לעיקר הדין הנה לפי דברי הרב המערער שנשתקע ממנה שם חסיא ונקראת בפי כל רק עטיא אף דחוחמת בשניהם מ"מ הי' צריך לכתוב גם שם עטיא דאינו דומה לנדון הב"מ דשם נקרא לתורה בהדי החתימה משא"כ באשה דליכא רק החתימה וכן כתב הרב הגדול אבדק"ק טשעראוויץ והיטב דיבר בזה ואני מוסיף בזה דבזה יש לחוש לדברי הט"ז דאין לכתוב דמתקרי על החתימה א"כ מוכח דחתימה אינו נקרא קרי' והרי עכ"פ תק"ח הוי לכתוב שם שהכל קורין בו וכאן כתבו שם שאינו נקרא לכך פסול אף להב"מ מיהו זה, לפי דברי המערער אבל באמת העידו כמה אנשים לפני שנקראת בפה נמי עטיא חסיא וגם ראיתי בכתב שעל האגרת שבני ביתה כתבו לה וכתבו שמה עטיא חסיא ואם אחרים כתבו לה כן א"כ נקראת בפי אחרים כן והוי זה. כעלי' לתורה ועוד הועד לפני שבפאס שלה מהערכאות נכתב שם עטיא חסיא והנה כתב הערכאות נראה דלא גרע מקריאה לתורה דמוכח בכמה דוכתא ומהם בה' שבת סימן רמ"ו דכל מעשה ערכאות יש לה קול וגם נכרי מפעו פעו כמ"ש ביו"ד סימן ס"א וא"ח סימן שפ"ב ולכך זה הוי פרסום ולא נחשב נשתקע ונחשב קריאה ממש וא"כ זה נחשב נקראת ממש לקצת בני אדם. ואחרי הודיע לנו אלהים את כל זאת אשובה אראה

דבע"כ סוגיין דעלמא נהוג כבית מאיר וכסברת הראנ"ח דשני שמות יחד הוי כשם אחד וממילא אחד מהם הוי כקיצור השם כסברת הבית מאיר דאל"כ לא מצאנו ידינו ורגלינו ויכולנו לפסול כל הגיטן דעלמא דהרי בזמנינו כל ישראל יש לו בערכאות שם לעז. והנה לא מבעיא לפי המבואר בש"ע במי שיש לו שם בישראל ושם בכותים דצריך לכתוב שניהם ועל שם כותים דמתקרי וא"כ למה אין כותבין כן בגט ועוד תקשה יותר דבזמנינו יש כמה מישראל דאף בישראל אין נקראים רק בשם הלעז ובפרט במדינת אשכנז אין נקראין רק בשם הלעז א"כ למה אין כותבין בגט רק בשם ישראל ולא בשם הלעז ובע"כ הטעם כיון דבערכאות נכתב ונקרא בשניהם בשם הישראל ובשם הלעז א"כ מה דנקרא לפעמים בשם הלעז לבדו הוי רק כקיצור השם ומה דנקרא בשם ישראל הוי כקיצור השם ולכך כמו דבשם יוסף יאסל וכדומה אם כתבו רק קיצור השם הוא כשר ה"ה הכא הוי ככותב קיצור השם וכיון דזה הוי שם העריסה וזה שם של גוים לכך אין כותבין רק זה והש"ע דמצריך לכתוב גם שם של כותים היינו באם נקרא בכותים רק שם שלהם ואין נקרא ביניהם בשם ישראל כלל אז הוי בישראל שם בפ"ע ובכותים שם בפ"ע אז צריך לכתוב שניהם אבל אם נקרא בין הכותים בשניהם די לכתוב בגט בשם ישראל לבדו וכיון דבזמנינו נכתב ונקרא בערכאות בשניהם הוי כאלו נקרא בין הכותים כן דערכאות יש לו קול וא"כ נהוג עלמא כסברת הבית מאיר וכסברת הראנ"ח דשני שמות יחד הוי חד שמא וחד מהם הוי כקיצור השם וכיון דנהוג עלמא כן הלכה כמותם וא"כ אם בקיצור השם בשם אחד מהם די מכ"ש אם כתב שניהם יחד כשר: והנה לכתחלה הוי ראוי ליתן ב' גיטן לחוש לדעת הבית מאיר והראנ"ח ולדעת הב"א וספר יהושע ותו"ג והוי ראוי ליתן גט אחד בשם עטיא חסיא דמתקריא עטיא וגט אחד בשם עטיא לבד אך בדיעבד דכבר ניתן גט אחד ע"ד שלא ליתן יותר א"צ ליתן עוד גט ב' כאשר הוכחתי בתשובתי לק"ק טאמשוב במה"ת שלי לאה"ע מדברי הב"י סימן קכ"ט דאף היכי דלכתחלה ראוי ליתן ב' היינו אם כוונו מתחלה לכך אבל אם נתנו תחלה ע"ד שתתגרש בו לבד הוי כדיעבד וא"צ ליתן גט שני א"כ ה"נ בזה וכדאי הם הגדולים הבית מאיר והחכמים דעמו שם גם המה היו רבים וכדי הם לסמוך עליהם בדיעבד כה"ג ואין לערער על הגט:

ומה שחשש המערער שמסדר הגט הי' ע"ה הנה זה אינו מוזכר בש"ע רק בב"ד של שליחות הגט דיניו רבים אבל בב"ד המקבלים הגט אין דיניו רבים ואין לחוש בזה כמו דאין לחוש בקדושין עיין בסימן מ"ט כנלפענ"ד בזה: ועוד נראה לי לומר כעת ולחלק די"ל דוקא היכי דהיא נקראת בשם השני בסופו בזה חולקין האחרונים על הב"מ דאין דרך לקצר ולהשמיט ההתחלה ואף דמצינו לפעמים קיצור בהתחלה ג"כ היינו דראינו

כן בפירוש אבל לתלות מסתמא בקיצור לא תלינן רק באם השמיט הסוף וזכר ההתחלה אז הסוף דרך להשמיט אבל אין דרך להשמיט ההתחלה ולכך הם פליגי עליו בשם יעקב ישראל והעולם קורין לו ישראל שם השני בזה ס"ל דאין לתלותו בקיצור וכן הביאו ראי' משר שלום ונקרא שלום וכן אלחנן ומתקרי חנן אבל אם העולם קורין בשם הראשון והשני השמיטו בזה י"ל דכ"ע מודים דהסוף דרך להשמיט ולקצר ומידע ידעו כ"ע כן ומודים בזה ולמעט בפלוגתא עדיף ולכך כה"ג דקורין אותה בשם הראשון בשם עטיא בזה ידעו כ"ע דדרך לקצר ולדלג וכשר בודאי בדיעבד והם לא פליגי רק בהשמיטו הראשון וקראו השני בזה אין דרך לעשות כן להשמיט הראשון ולתפוס השני לכך הוי כשם אחר כנלפענ"ד בזה (ועיין בחבורי זה לעיל מ"ש בזה) אבל אינו דומה לכאן למעיין שם ועיין לקמן מ"ש בזה:

## שם סימן פז

פ"ז לשמות נשים אות נו"ן הנה בשם נחמקה אם לכתוב בה"א או באלף ואם כבר כתבו ולא ניתן מה דינו עיין בתשובתי לק"ק דובנא קנה מקומה בחבורי לחו"מ (מהדורא ג') סימן קל"ט בה' נחלות שם כתבתי זה דרך אגב ואעתיקנו כאן וזה לשון השואל שם:
ואגב אדרוש ממעכ"ת עוד מה דעתו בכתיבת שם נחמקה אם לכתוב בה"א בסוף או באלף לכתחלה ושם העריסה אין ידוע וכפי הנראה הוא בא משם נחמה ואם נכתב הגט ועדיין לא חתמו העדים אם נכתב שלא כדין אם יש לכתוב אחר או בדיעבד אין קפידא ואם יכתבו אחר אם צריך לחזור לעשות לסופר שליח או יכול לכתוב אחר על סמך שליחות הראשון שאמר לו לכתוב עד מאה גיטן כו' עכ"ל השאלה:
תשובה שאלתו היום קבלתי ואני מוטרד כעת מאוד בענינים נחוצים אך מחמת שאלת הגט כי נחוץ הוא לשעה הנה נחמקה היא בה"א כמו שארקה ואפילו בשם סירקא אם כותבין בשין דעת האחרונים לכתוב בה"א וכן בשם סאייה ומכ"ש בזה דקרובים השמות זה לזה ודאי הוי בה"א ואם כתבו בא' ולא ניתן ודאי דלא ינתן וא"צ שליחות אחר כיון שעושה מתחלה עד מאה עד שיוכשר אחד ואפילו אם חותמת עצמה בא' יש לכתוב בה"א כמ"ש הב"ש בשם סירקא ואם כבר ניתן הגט אם חותמת באלף כשר בדיעבד ואם לאו פסול אפילו בדיעבד אעתיק פה מ"ש בתשובה לק"ק טארנא להרב הגאון מ"ז ישראל ראפופורט נ"י אב"ד דשם:

## שם סימן פח

פ"ח הנה ע"ד שאלתו וזה תורפה בקצרה באיש אחד שגירש את אשתו בשם ישעי' דוב בער והוא הי' נקרא בעיר מולדתו בשם העריסה ישכר בער אך במקום הגירושין הי' קורא לו החזן בשם דוב בער וכן הי' חתימתו לפעמים וכן הי' כתוב בכתובה וכן הודה לפני מסדר הגט שכן הוא והשביעוהו על כך בחרם ועתה מערער לפסול הגט באמרו דשמו הוי ישכר בער ועליתו לתורה לא הי' ג' פעמים בחדש אחד ומה שאחיו כותב לו בשם דוב בער אין ראי' לו כן תוכן השאלה ויתר הדברים מבוארין בתשובה והמעשה הי' בק"ק דאברווקי הנה ידידי עיינתי בדבריו אשר כתב אל הרב דאמברווקי ולדעתי אין בהם הכרע לפסול הגט הנה בראש מ"ש בכתובה שלו ושל המגורשת הוא יתד אמיץ וחזק והוא כבר כתוב אצלי בכמה תשובות מכבר דלא מבעי' לדעת הש"ך בסימן מ"ט והב"ש בסימן ג' דמפרשים לשון הש"ס על מנה דבשטר הם מעידין או אכולה מלתא קמסהדי דהיינו דמבעי' לי' אם מוחזקין בו שהוא כהן לבד קאמרי או שמעידין שיודעים שהוא כהן אבל על החזקה ודאי מעידין א"כ ה"נ כיון דכתבו דוב בער הרי מעידין עכ"פ על החזקה שהוחזק ברוב בער ובשם די בחזקה לבד ולפ"ז אף אם לא היו צריכין לדעת זה מ"מ כיון דכתבו מעידין על החזקה דכן מוכרח לפי פירושם בש"ם דשם מיירי בדבר שאין על העדים לכתבו דוקא ומ"מ על מוחזקין מעידין אף גם אם נאמר דלא כהש"ך וב"ש סימן ג' מ"מ הרי התוס' כתבו שם דגבי ב' יב"ש כיון דצריכין לדעת זה ודאי אכולהו מלתא קמסהדי וא"כ ה"נ הרי צריכין להיכר מי הוא הבעל ולכך בודאי מעידין על שמו כן כתבתי בכמה תשובות באריכות וקשה עלי להעתיק כל הדברים ושוב אחר הימים מצאתי בתשובת שער אפרים הערה זו וכוונתי לדעתו בזה אך לא ביאר כמו שבארתי והנה הלום ראיתי בבית מאיר סימן קכ"ט בשם תשובת מהר"מ זיסקינד דכתב להיפוך דבכתובה א"צ להיכר מי הבעל והנה גם הבית מאיר דחה דבריו בהג"ה אך אני תמה גם עליו שהוא דחה דבריו רק מלשון הרמ"ה ובאמת יותר דבריו תמוהין חדא כיון דכל עיקר כתיבת הכתובה קודם הנשואין הוי מכח דאסור לשהות עם אשתו בלי כתובה ועיין בש"ך חו"מ סימן ס"ה בשם הפוסקים דסמכינן לכמה דברים על הך סברא דאסור לשהות בלי כתובה ומוציאין ממון מכח הך סברא ולא חיישינן לפרעון ייע"ש ודו"ק. וא"כ אם שינה השם הרי דר עמה בלי כתובה ועוד הרי מפורש באה"ע סימן ס"ו בהג"ה דאסור להם לכתוב עד שיקבלו קנין מן הבעל א"כ צריכין להכיר מי הוא הבעל אם קבלו קנין ממנו ואולי אחר הוא ועוד הרי אסור לכתוב שטר למלוה אם אין הלוה עמו וא"כ איך יכתבו כתובה לאשה דהוא כמלוה בלי הכרת והודעת הלוה אולי מחוייבין לאחר

ואף שלא יהי' גט בידה אולי ימות ותגבה מיורשיו או תאמר גרשתני בפניו ועיין בתוספת פ"ק דב"מ דף זיי"ן ע"ב ד"ה בזמן שהבעל מודה מוכח נמי משם דכתובה אסור לכתוב שלא מדעת הבעל אם לא היכי דהקנה לה או אמרינן דעבחז"ל או למ"ד ארוסה יש לה כתובה ייע"ש א"כ לדידן דקיי"ל ארוסה אין לה כתובה בלא כתב לה גם לא קיי"ל כאביי דעבחז"ל אסור לכתוב רק כשהקנה א"כ צריכין להכיר את הבעל ולכך בכתובה לבד די לנו להיות לנו עדים שהוחזק שם שמו דוב בער ועוד אף אם לא הי' נכתב בכתובה מה שקורין אותו שם לתורה בשם זה די ומה שאומר שהי' מתלונן על הש"ץ הנה מלבד דאין נאמן בזה כיון דהגיד כן בחרם לפני הב"ד א"כ אין אדם מע"ר לומר דעבר על החרם וכבר כתבנו בזה בכמה תשובות ועיין בטיב גיטן ג"כ מזה וחוץ מזה כיון דכבר נתגרשה בהיתר ויצא הדבר בהיתר יש לה חזקת היתר ואין ע"א נאמן לאוסרה וכמ"ש בתשובה בשם תשובת הר"ן מכ"ש בזה שהוא עצמו המערער שאינו נאמן ועוד הרי עיקר התחזקות השם הוי דקרי לי' ועני כמ"ש בש"ס וחו"מ סימן מ"ט א"כ ה"נ כיון דקראוהו ועלה הרי מוכח דשמו הוי כן דאל"כ למה עלה ועלייתו ע"י קריאה זו הוי כקרי לי' ועני:

ומ"ש רו"מ דלא הוי קריאה ג"פ בחודש אחד הנה חוץ ממה שדברי המבי"ט אין להם מקור בש"ס ואין דבריו מוכרחין רק אף אם נודה לדבריו י"ל דבא לאפוקי רק דלא מהני פחות מג"פ בלמ"ד יום כלומר אף דשהה למ"ד יום דמפורש בש"ס דלמ"ד יום הוי חזקה מ"מ אם לא קראוהו ג"פ תוך הלמ"ד יום לא הוי חזקה בלמ"ד יום אבל אם שהה יותר מלמד יום י"ל כל דהוחזק כך ג"פ די בזה והרי כל שורש חזקת ג"פ נצמח מדין שור המועד ומוסתות והרי שם אין חילוק בין אם הוי תוך למ"ד יום או מרחוק כל שהוחזק ג"פ די בכך א"כ ה"נ בשמות הוי כן רק דהש"ס קובע למ"ד יום לומר דבעינן שהה בעיר למ"ד יום אבל אם שהה למ"ד יום וכ"ש יותר די בהחזקת ג"פ אפילו לזמן מרובה ועוד הרי החתים עצמו בשם זה וא"כ החתימה עם הקריאה לתורה מצטרפין יחד ואם חתם ונקרא לתורה בצירוף ג"פ בלמד יום די בזה וגם מה שכתב לו אחיו שם זה די בזה דהרי הוא כעד דנקרא כן דהרי על שמו נאמן אפילו קרוב:

ומ"ש הרב מעיר חדש דאין לסמוך על קריאת הש"ץ אין נראה כלל דלמה גרע זה מקרי לי' ועני כן ה"נ כיון דעולה עפ"י קריאתו היינו קרי לי' ועני. ומ"ש בשם טיב גיטן דאין לסמוך על הש"ץ הנה רו"מ העלה המדומה דשם מירי לענין דחיקת הוי"ו כגון ישעיהו ישעי' בזה אין ראי' ממה דקרי לי' ועני כיון דהרגיש בעיקר השם על שינוי הוי"ו וכדומה אין דרך לדקדק ובזה באמתלא מהני אף דקרי לי' ועני רק בעינן שיחתום כן וכדומה אבל בשינוי שם אחר ממש דמהני קרי לי' ועני ה"ה דקריאת הש"ץ מהני ואטו בקרי לי' ועני

בעינן שיקרואוהו כל הלמ"ד יום כן ומה נעשה אם הי' באיזה ימים חולה ולא הלך לשוק או כדומה בענין רב ומורה דאין דרך לקראו בשמו אטו לא יועיל החזקת למ"ד יום זה ודאי אינו רק כל דנקרא כן באיזה פעמים בתוך הלמ"ד יום די בזה וה"ה בקריאת הש"ץ לתורה והרי דברי המבי"ט וג"פ ובית מאיר מעידין כן שדי בקריאת הש"ץ והנה אחר כותבי זה עיינתי בתשובת המבי"ט סימן נ"ב כי לא הי' בידי ושמחתי כעל כל הון כי אמרתי אם ספקות שלי כך כי שם מבואר דדי אם חתם או נקרא לתורה פעם אחד תוך למ"ד יום ואף זה לא בעינן רק כל דלא הפסיק בקריאת שם אחר באמצע מהני ג"פ אפילו לזמן מרובה והביא שם דמיון זה דוסתות ושור המועד ומה דאמרינן ריחק נגיחותיו. ות"ל יפה כתבתי בעזה"י ומבואר שם דקריאה לתורה מהני גם הקריאה והחתימה משמע שם שמצטרפין ייע"ש ואין מקום לערעור שלהם ומה שהקשה רו"מ בדבריו דמה מהני החזקת שם אחר הרי סוף סוף הוי לעז לא עיין בהרא"ש פרק השולח דאין חשש לעז רק על אנשי מקום כתיבה ונתינה אבל ללעז על שאר מקומות אין חוששין ייע"ש. והטעם דמידע ידעו אולי הוחזק שם בשם אחר וגם אם יחקרו יוודע להם האמת שהי' להם שמות אחרים במקום כתיבה ונתינה. ומ"ש רו"מ על דברי מהריב"ל שכתב סוף ספר שני סימן צדיק דיש מחלוקת בין הרשב"ם במס' ב"ב שכתב דלא חיישינן שיש לו שם במקום אחר לבין הרא"ש דס"ל אף אם ידוע דיש לו שם במ"א מהני הוחזק בשם זה ורו"מ כתב דליכא פלוגתא ביניהם דהרשב"ם מירי לענין לחוש שמא ממטו לאתתא דהאיך בזה הוצרך לטעם דל"ח שמא יש לו שם אחר אבל הרא"ש מירי לענין לכתוב אותו בשם זה בזה מהני הוחזק אף דיש לו שם במקום אחר עכת"ד. ולפענ"ד צדקו דברי מהריב"ל דודאי ס"ל להרשב"ם דלא מהני הוחזק לכתוב שמו כן דאם ס"ל כהרא"ש לא הוי צריך לטעם דלא חיישינן שמא יש לו שם אחר דאפילו הי' לו שם אחר אין לחוש בזה דהרי קשה אף אם באמת הוי שמו יוסף בן שמעון אכתי מי יצאנו מחשש שיתן זה לאשת יוסף בן שמעון אחר שבמקום אחר להסוברים דחיישינן לשני יב"ש ואף אם לא חיישינן עכ"פ בשני מקומות ודאי חיישינן ובע"כ עיקר הטעם דאם הוי שמו נמי כן לא יבא לעשות כן דהרי ירגישו אולי הוא עשה כן דהרי קיי"ל בשני יב"ש דאין אחר יכול להוציא שט"ח עליהן א"כ לא, יבא לעשות כן וא"כ ה"נ אף אם הי' שמו בשם אחר במקומו כיון דכאן הוי שמו כן ודרך לכתוב כן עליו בשם הזה ממילא ובא לעשות כן לאחר כיון דשמו נמי הוי כאן כן ובע"כ היכי דהוי שמו כשם אחר במקום אחר אין כותבין עליו בשם זה שהוחזק כאן וא"כ יש לנו לחוש שמא כותב ויתן לאשת יב"ש אחר ועליו לא יוכלו לומר כן דהרי שמו הוי בשם אחר ג"כ ולא הי' נכתב בשם זה ולכך הוצרך הרשב"ם לומר דלא

חיישינן שמא יש לו שם אחר במקום אחר וא"כ הוי רק שמו כדהוי כאן ממילא לא יבא לעשות כן וא"כ מוכח דהרשב"ם ס"ל דאף דהוחזק שמו כאן כך אם יש לו שם במקום אחר אין כותבין עליו בשם זה מיהו מטעם אחר ליכא פלוגתא בינייהו והרי אדרבא דברי הרשב"ם הם דברי הש"ס בגיטין פ' השולח דקאמר שם אלא ש"מ הא דאתחזק הא דלא אתחזק א"כ מפורש כדברי הרשב"ם דהיכי דלא הוחזק לשם אחר במקום אחר לא חיישינן דיש לו שם במקום אחר ודי לכתוב בשם זה לבד אבל אם הוחזק כאן דיש לו שם אחר במקום אחר אז לא מהני הוחזק בשם זה רק צריך לכתוב בשניהם והן הנה דברי הרשב"ם ודברי הרא"ש דודאי הוחזק מהני וקנה מקומו השם רק באם לא ידעינן דיש לו עוד שם במ"א די בשם זה לבד אף דנודע אח"כ דיש לו שם אחר במקום אחר כשר בדעבד אבל אם ידעינן מתחלה דיש לו שם אחר במקום אחר אז צריך לכתוב שניהם ולא מהני הוחזק להיות די בו לבד והרשב"ם מיירי בלא הוחזק דיש לו שם אחר במ"א לכך לא חיישינן מסתמא וממילא כשר בשם זה לבד וממילא לא יבא ליתן לאידך דאולי יאמרו עליו דהוא הוא כיון דגם בו די בשם זה והבן זה ודו"ק וא"כ בנ"ד דלא ידעו דבמקומו הי' שמו ישכר וכתבו דוב בער כדין עשו והגט כשר בלי ספק. ומ"ש רו"מ בשם מהרי"ט ח"ב חלק אה"ע סימן י"ז הנה באמת דבריו תמוהין דהרי לא הביא כלל סוגיא דגיטין ודמ"ב כלל ואין לנו להוציא דין אשר הוא להיפוך משמעות הש"ס ופוסקים בשביל תמיהות דברי מהרי"ט ואנו אין לנו אלא דברי הש"ס והש"ע וכל הפוסקים ולפי משמעות כולם ומשמעות הלכה הגט כשר בלי חשש ופקפוק מכח אחד מטעמים הנ"ל ומה גם בכולם וח"ו לערער על הגט שלא כדין דברי ידידו וכו' מ"ש בקצרה להרב מ"ו אברהם תאומים אבדק"ק זבאריז:

## שם סימן פט

פט הנה מכתבו קבלתי והנה בגוף הגט אם הי' נקרא לפעמים אייזק ולפעמים אייזא הי' כשר אם נכתב בגט אייזק לבד אבל אם אינו נקרא בזה בקהלתכם רק בשם אייזא וכתבו אייזק ודאי הוא פסול והנה מה שראיתי במכתבו יוד אחר הזיי"ן אם כן נכתב בגט הוא פסול כי צריך להיות בלי יו"ד הן בשם אייזק הן בשם אייזא והנה בנדון הבטחון דהושלש על מנת שאם יהי' פסול בשם אביו ובאמת לא הי' בו פסול בשם אביו רק בשמו הנה זה ידוע דלא אזלינן בשטרות אחר הלשון רק אחר הכוונה ועיין בחו"מ סימן מ"ב דדנין בשטרות כמו בנדרים ועיין בסימן רי"ח ביו"ד בנדרים אף אם הלשון הוי היפוך הכוונה אזלינן בתר הכוונה ובתר הענין שנשבע עליו ובפרט הנשבע לחברו ייע"ש. וא"כ ה"נ

כיון דהוי הכוונה שלא יעגן אותה מה לי פסול זה או זה לכך אינו מחויב רו"מ ואינו רשאי להחזיר הבטחון ואם מתיירא שמתקלקל המעות יפטרנה בגט או ימסרנו רו"מ ליד שליח ויגבה המעות וימסור המעות ליד רו"מ לבטחון עד שיפטרנה מיהו מה שטוען הבעל שתחזיר לו מה שתפסה בזה תעמוד עמו לדין ויוכל לעכב הגט עד שיהי' לה ד"ת עמו ינקוב הדין ביניהם ז"ז אין להאריך דברי ידידו וכו'. אעתיק מ"ש בתשובה להה"מ דק"ק לבוב מו"ה בנימין וואלף ולהדיין מו"ח אברהם יצחק גייער נ"י:

## שם סימן צ

צ' הנה ע"ד שאלתו באשה ששמה מעריסה שינדל ותיכף מעריסה נתנו לו עוד שם אחד שם לעז והוא שארלאטי השם של עברי דהיינו שינדל משתמשת בו לדבר שבקדושה דהיינו לכתובה ובעליות של אבי' ובעלה לס"ת למי שבירך ולשאר דברים שבקדושה והשם של לעז דהיינו שארלאטע היא לקריאה בפי כל וגם חותמת בשם לעז לבד אולם שם שינדל לא נשתקע עדיין כי עדיין משתמשת בו לדבר שבקדושה כנ"ל גם השם לעז הזה שארלאטע הוא כינוי להרבה שמות עברים דהיינו לשרה ולשבע ולשינדל והדומות לאלו הרבה עכ"ל המעשה. והנה ע"ז נסתפקתי אם להקדים שם שארלאטע כיון דהקריאה בפי כל והחתימה כן או להקדים שם שינדל כיון דכתב הרמ"א דה"ה באשה שם העברי עיקר וע"ז חקרו מה הוי כוונת הרמ"א דשם העברי אם הכוונה על שם הקדש דוקא או אף בשם חול רק דישראל קורין לו כן וישבו בזה קושיות הג"פ על הרמ"א בס"ק פ"א. והנה באמת לא הג"פ לבדו הבין כן בדברי הרמ"א דמיירי בשם הקדש רק גם הט"ז בס"ק כ"ה הבין כן וכן כל הגדולים שהביא שם הט"ז הבינו כן דאל"כ לא נתחבטו שם כלום וכן הב"ש בס"ק ל"א הבין כן דמיירי בשם הקדש ולא בשם חול ואם כי מלשון שם עברי אינו מוכרע דמיירי בשם הקדש כאשר כתבו מעלתם מ"מ מן הסיפא שכתב הרמ"א ואחד של לעז מלשון לעז מורה דברישא הוי שם הקדש דזה דבר והפוכו דאל"כ הו"ל לכתוב ואחד שם של כותים ומדכתב שם של לעז מורה דהרישא מיירי בשם של קדש ולענין קושיות הג"פ אם כי הוא מתרצו לנכון אך אין לשין הרמ"א מורה כפירושו לומר דמיירי שעולה בשם לעז ג"כ דא"כ הו"ל לומר מי שיש לו שם של עברי שעולה בו ג"כ לתורה ומדלא כתב כן מוכח דמיירי שעולה בו לבדי לתורה אך לדידי נראה לתרץ יותר כיון דבכל דבר בעינן חזקה ג"פ וכן במי שהוחזק בשמו למד יום כתב המבי"ט הביאו הג"פ שעולה בו לתורה ג"פ הן בתוך למ"ד יום או יותר רק שיעלה בו לתורה ג"פ וא"כ י"ל דהרמ"א מיירי כאן דיש לו שם עברי שעולה בו לתורה אך לא עלה עדיין ג"פ

בו לתורה (או אף אם עלה כמה פעמים בו לתורה אך באותו העיר דהוי מקים כתיבה ונתינה לא עלה בו ג"פ ולכך כל דלא עלה בו כאן ג"פ הוי שם שהכל קורין בו עיקר רק מצד שם עברי הוא קודם). אז אם היו שניהם של עברי לא הוי ראוי להקדים שם זה כיון דלא הוחזק בו ג' פעמים ואולי למחר יעלה בשני וכיון דנקרא בשני הוי ראוי להקדימו לכך כתב כיון דהוי שם עברי יש לו משפט הקדימה אף דלא עלה בו ג"פ לתורה גם כיון דסופו להתחזק דמן הסתם יעלה בו עוד לתורה דאין דרך לקראו בשם לעז לתורה אבל מה דקיי"ל דשם שעולה בו לתורה מקדימין אותו השם זה מיירי דכבר הוחזק ג"פ לעלות בו לתורה אז יש לו דין קדימה מצד עלי' לתורה לבד אף דשניהם שם עברי וזה ברור כשמש לפענ"ד בחילוק זה ולפ"ז דהרמ"א מיירי בשם של הקדש א"כ גם באשה הוי כן אבל בשניהם של חול ודאי מקדימין השם שקורין בו יותר וחותמת בו:

והנה מה דהביאו ראי' עוד מדברי הרמ"א מ"ש בסעיף י"ד במי שיש לו שם אחד בשם ישראל ושם אחד בשם של כותים דמקדימין ע"ש ישראל ועל שם של כותים דמתקרי וכו' הנה בזה כבר ראו בעצמן הסתירה לזה די"ל דהתם מיירי שאין ישראל קורין כן לכך הוי שם ישראל עיקר:

והנה לכאורה הדבר מוכרח לפרש כן כוונתו ממ"ש הד"מ בס"ק י"ד על דברי הרמב"ן דלא משמע כן בהרא"ש פ' השולח ואנו נוהגין כהרמב"ן וקשה מנ"ל דפליגי הרי י"ל דהרא"ש מיירי דאינו נקרא כן בפי ישראל רק בפי כותים והרמב"ן מיירי דנקרא גם בפי ישראל כן ובע"כ מוכח דהד"מ מפרש דהרמב"ן נמי מיירי דנקרא רק בפי כותים כן הן אמת לכאורה יש ראי' להיפוך דהרמ"א מיירי דנקרא גם בפי ישראל כן דאל"כ דברי הרמ"א סתרי אהדדי דהרי כתב בסוף סעיף י"ו דל"נ דאין לכתוב הכינוי כלל כמו בכינוי משפחה ובד"מ מבואר יותר בס"ק פ"א דהתה"ד מדמה שם של נכרים כשם של משפחה וכיון דאין אנו כותבין שם משפחה כן אין כותבין שם שנקרא בפי כותים והמעיין בת"ה סימן רל"ה מבואר שם דרוב הכותים קורין לו כן ומ"מ מדמהו רק לכינוי משפחה ועל פי זה העלה רמ"א דאין לכתבו וא"כ סתרי דבריו לסעיף י"ד ובע"כ דבסעיף י"ד מיירי דגם בפי ישראל נקרא כן ושוב ראיתי בג"פ בסעיף ט"ז דהעיר בזה ונדחק ולפמ"ש הוי א"ש וראיתי בט"ז ס"ק כ"ט דבר תמוה שנראה שהבין דמ"ש רמ"א ול"נ דאין לכתבו דקאי על שם מומר והוא טעות אחר המחילה מכתר"ם למעיין בתה"ד ובד"מ ודין זה הוי דין בפ"ע ולא קאי על מומר כלל אך הנה לפי האמת א"א לפרש כן כוונת הרמ"א דא"כ סתרי דבריו למ"ש בד"מ דהרא"ש מחולק עם הרמב"ן ולפי הנ"ל לא פליגי ובע"כ דהרמ"א אינו מפרש כן כוונת הרמב"ן ומה דדברי הרמ"א סתרי אהדדי כבר יישבו הג"פ

גם י"ל דבסעיף ט"ז מיירי דעכ"פ ע"ד המיעוט נקרא בפי כותים בשם ישראל לכך מצרפין המיעוט דכותים לכל ישראל ונחשב רוב הכותים שקורין לו בשם אחר רק כמיעוטא וכך מפורש בת"ה דמיירי כן אבל אם בפי כל הכותים נקרא כן אז צריך לכתבו אף דאינו נקרא בפי ישראל כן:

ומ"ש רו"מ דמדברי הרמב"ן הובא ברשב"א פ"ד דגיטין מפורש דמיירי דנקרא גם בפי ישראל כן הנה אין זה ראי' והנה מ"ש הרב הדיין במכתבו דהרמב"ן בחה"ר כתב דשם ישראל שחותם בו צריך לעשותו עיקר הנה אין זה ברמב"ן כלל ואין בו לשון זה כי בו נאמר רק בלשון זה ושם ישראל שחותם בו הוא נמי עיקר עכ"ל הרי דכתב דהוא נמי עיקר אבל לא כתב שהוא יותר עיקר: והנה רו"מ הבין שהרמ"א הוציא כן מדברי הרמב"ן שהביא הרשב"א ולא כן הוא כי עיקר מקור דין של הרמ"א דמקדימין שם ישראל הוא מדברי הרמב"ן שהביא הה"מ פ"ג מגיטין ובאמת דברי הרמב"ן שהביא הרשב"א ודברי הה"מ שהביא דברי הרמב"ן המה ענינים רחוקים תדע שבדברי הרמב"ן שבחה"ר לא נזכר כלל להקדים שם ישראל ואין בו רמז רמיזה איזה יקדים רק עיקר דבריו שם לאשמועינן דצריך לכתוב בשניהם דהרי סיים וצריך לכתוב אנא פלוני דמתקרי פלוני וא"כ אפשר לפרש דמקדים שם ישראל ואפשר לפרש להיפוך והרי לא כתב דשם ישראל שחותם בו הוא עיקר רק כתב דהוא נמי עיקר ומשמע להיפוך דשם של כותים נמי עיקר וקמ"ל רק דצריך שניהם ואין די באחד מהם ומנ"ל להרמ"א להקדים שם ישראל וכן מורה לשון הרשב"א דסיים דלפמ"ש אינו צריך לכתוב שניהם משמע הא באחד די איזה שיהי' או של ישראל או של כותים ולמה כתב לכתוב בשם ישראל בע"כ דס"ל דשם של כותים נמי עיקר והרמ"א שהוציא דינו להקדים שם ישראל זה הוא מלשון הרמב"ן שהביא הה"מ ושם שפיר משמע כן שכתב בלשונו וצריך לכתוב שם ישראל ושם האחר משמע דיש להקדים שם ישראל תחלה ולפ"ז שם בדברי הה"מ לא נזכר כלל דהרוב קורין לו כן ולכך שפיר י"ל דמיירי דרק בפי הכותים נקרא כן ולא בפי ישראל לכך מקדימין שם ישראל ובלשון הרמב"ן שהביא הרשב"א דמיירי דהרוב קורין לו כן שם לא כתב דיקדים שם ישראל רק דקמ"ל דכותבין שניהם אבל י"ל לעולם מקדימין שם שהרוב קורין בו ובזה עצמו א"ש דברי הרמ"א שעשה בד"מ פלוגתא בין הרמב"ן להרא"ש ולא ניחא לי' דהרמב"ן מיירי באם גם ישראל קורין לו כן והרא"ש מיירי דנקרא רק בפי כותים כמו שעמדנו לעיל והיינו דהוי קשה לו איך אפשר דדברי הרמב"ן שהביא הה"מ מיירי דנקרא גם בפי ישראל כן לא הי' מקדים שם ישראל כדמוכח מדברי עצמו בחה"ר דבזה שוין הם ב' השמות ובע"כ הה"מ מיירי דאינו נקרא כלל בפי ישראל כן ואעפ"כ דעתו לכתוב

גם שם של כותים ומוכח דהרא"ש פליג והנה בזה נדחה נמי שכתב לי הרב המאה"ג המ"מ ומו"ץ לראי' לדעת הרמ"א לכתוב דמתקרי ולא המכונה דהרי הרמב"ן כתב בלשונו דמתקרי ולא יתכן לומר על לשון הרמב"ן דלא דק בלשונו והנה באמת אין זה ראי' כי הפוסקים לא כתבו לכתוב המכונה רק בשם דיש לו שייכות כינוי לשם העצם אבל אם הוא שם בפ"ע ואין לו שייכות כלל לשם העצם מודים דשייך בזה דמתקרי ולפ"ז אין ראי' מהרמב"ן דדברי הה"מ בשם הרמב"ן י"ל דמיירי דשם כותים הוא שם בפ"ע ואינו כינוי לשם ישראל לכן שייך בו דמתקרי ובלשון הרמב"ן שהביא הרשב"א דמיירי דהשם של נכרים יוצא משם ישראל ודומה לו אך שם י"ל כוונת הרמב"ן להיפוך דמקדימין שם נכרים ועל שם ישראל כותבין דמתקרי והנה מה דדימה רו"מ מה שקורין לה כן במי שברך לשם שעולה בו לתורה זה אינו ג"כ דבשלמא בשם שעולה בו לתורה חזיא כולי עלמא דזה שמו כיון דקרי לי' ועני וזה עיקר התחזקות השם כמ"ש בש"ס וכיון דקורין לו ורואין הכל שהוא עולה עפ"י קריאה זו איתחזק בהך שמא ולכך הוא עיקר אבל בשם שאומרים במי שברך הרי אינו מוכח על מי הוא מכוין ומי יודע לאיזה איש ואשה הוא מברך לכך אין לו דמיון כלל לשם שעולה בו לתורה ולכך העיקר לכתוב שארלאטע דמתקריא שינדל ומה דכתבו דשם לוי אין לכתבו לעיקר כמ"ש הג"פ ס"ק ד' וס"ק ס"ד הנה גם זה אין לו דמיון כלל דכיון דהוי שם זה לוי לכמה שמות הוי כשם בפ"ע שהרי אף בקיצור השם שא"צ לכתבו אם יש לכינוי זה שם אחר צריך לכתבו דהוי כשם בפ"ע א"כ ה"ה גם בשם לוי הוי כן דדוקא אם הוי שם לוי רק לשם אחד אז אין לכתבו לעיקר אבל אם הוי לשם לוי כמה שמות צריך לכתבו לעיקר וכיון דנקראת כן בפי כל וחותמת בו יש להקדימו ועוד בשם לוי מיירי בענין דאינה חותמת בו לבד אבל אם גם חותמת בו בזה לבד ודאי צריך לכתבו לעיקר. גם י"ל הג"פ מיירי בענין דאינו חותם בו לבד אבל אם גם חותמת בו לבד ודאי צריך לכתבו לעיקר אם נקרא בפי כל לבד בשם זה ודאי צריך לכתבו אף אם ה' שם לוי רק לזה ומכ"ש דהוי שם לוי גם לשאר שמות לכך העיקר להקדים שם שארלאטע גם מה דכתבו בעיי"ן בסוף צריך לעיין במכתב ערכאות אם הוי בעיין או באל"ף ויותר הי' נוטה לכתוב באלף בסוף אך אין דעתי להכניס בזה כי לא נשאלתי ע"ז ולפי ערכאותיהם יבורר הדבר דברי ידידו וכו':

ואשר נסתפק כת"ר עוד באם יש לו ב' שמות כ"א שם העצם ובא' עולה לתורה ובאחד נקרא בפי כל וחותם אין בו מה הוי העיקר הנה לפענ"ד הדבר ברור שמה שנקרא בפי כל הוא עיקר דמה מעלה הוי לעלי' לס"ת יותר מן הנקרא בפי כל הרי זה קריאה וזה קריאה כי העלי' לס"ת הוי רק מעלה דקרי לי' ועני ורואים דזה שמו ואתחזק בהך שמא

והרי מה דנקרא בפי העולם נמי הוי כן וזה רוב וזה מיעוט משא"כ חתימה הוי מעלה דשטרות נעשה למען יעמדו ימים רבים ומוכח דזה שמו ולכך כל דליכא חתימה הוי קריאה בפי רוב עיקר ולו משפט הבכורה כי הוא ראשית שמו ז"ז אין להאריך דברי ידידו אעתיק פה מ"ש בתשובה קצרה לק"ק לעטשוב סמוך לק"ק מעזביז להרב מו"ה נחמן חדנ"י אב"ד דשם:

## שם סימן צא

צ"א הנה ע"ד שאלתו בגט הנשלח לו מקאסניטין והי' שינוי בשם אבי המגרש בשלשה שינוים אחד דהי' נקרא ארי' ליבש וכתבו ארי' המכונה ליבש גם הי' נקרא ליבש בלא וי"ו והם כתבו בוי"ו וזה הוי קפידא כמבואר באחרונים גם הי' נקרא ליבציא ביו"ד אחר הצדי והם כתבו בלי יו"ד והנה לו השבתי בקצרה דהגט פסול וכעת אבאר יותר בטעמו הנה מטעם דכתבו ארי' המכונה ליבש ודאי ראוי לפסול כמ"ש הנו"ב מהד"ת בתשובה גבי מאיר ליבש ואף לדעת הב"ש במשה יהודא י"ל דמודה בזה וכאשר כתב גם רו"מ ואני אסביר הדבר יותר כיון דעכ"פ זכר תחלה שנקרא בשניהם משה יהודא א"כ זכר שניהם כיון דליבוש הו כינוי ליהודא והוי כפירוש של יהודא וכיון דלהב"ש קאי רק אדסמך לי' א"כ הוי כאומר דנקרא משה יהודא והכינוי של יהודא הוי ליבוש ונקרא משה ליב אבל באם נקרא רק יהודא ליבוש וכתב יהודא המכונה ליבוש י"ל דמודה דפסול דאם כוונתו דליבוש הוי פירוש של יהודא א"כ הוי כאומר דנקרא בשם ליבש לבד והרי באמת נקרא בשניהם וא"כ בין אם נפרש כפירוש הב"ש על המכונה ובין אם נפרש כפירוש הנו"ב דקאי על האדם פסול בזה ואף דבבית מאיר בסימן קכ"ט בשם יעקב ישראל דמתקרי ישראל דפוסל שם לפי דעתו ומצוה לכתוב דוקא יעקב דמתקרי ישראל וזה שפיר הוי כנדון דידן והנה אף דבתשובה אחרת בתשובה לק"ק טשערנאוויץ לעיל בחבורי זה כתבתי כדעת הבית מאיר מיהו אין הכרעתי מכרעת באיסור חמור וכי תנאי שקלת מעלמא וזה מועיל רק במקום עגון אבל לא שלא במקום עגון גם י"ל התם בנדון הב"מ הי' נקרא במקצת בני אדם רק ישראל וא"כ אינו שקר ממש אבל אם נקרא רק בשניהם הוי שקר גמור חילוק השמות וגם בשם ליבוש דכתבו בוי"ו והוא צ"ל בלא וי"ו גם זה הוי שינוי ובפרט בשם ליבציא דצ"ל ביו"ד כמ"ש בט"ג ותשובת ב"א והמה כתבו בלא יו"ד וכתבתי בכמה תשובות דזה הוי שינוי ואף דהוי בשם אביו הנה כבר מבואר בנו"ב מה"ת דבשם אבי הבעל גרע משם אבי האשה ואם כי במקום אחר בתשובה מכבר כתבתי לפלפל בזה עכ"פ כל דאינו עת דחוק ועגון איך נפלוט מכל הני

חששי לכך העיקר בעיני שצריכה גט אחר בלי ספק כלל דברי ידידו אעתיק כאן מה שהכינותי להשיב לק"ק זלאטשוב:

## שם סימן צב

צ"ב הנה ע"ד הגט הנכתב בכתובה שם הבעל ארי' ליב ואח"כ נשבע הבעל שבועה חמורה בעת סידור הגט ששמו בעלייתו לתורה יהודא ולא ארי' וחתימתו הוי רק ליב וכתבו בגט יהודא המכונה ליב והשליש הבעל מעות להביא עדים מפה איך נקרא ושלחתי השמש לדרוש אחר הדבר ואמרו בקלויז אחת שנקרא יהודא ולקח הבעל המעות ואח"כ מערער ומביא עדים מקלויז אחד שהי' נקרא בשם ארי' וכעת מעגן את אשתו והוא מקום עגון. והנה נראה להקל במקום עגון כי הנה דעת התוס' בגיטין דף כ' ד"ה הא בעינן שמו ושמה מוכח שם דמפרש דמתניתן שינה שמו ושמה היינו בכותב שם דגליל ביהודא ולמה לא פירשו דשינה ממש רק דמיירי בשינה שם הטפל דבזה בחסרון כשר באם כתב העיקר והשמיט הטפל ובשינה פסול ובע"כ מוכח דס"ל דבשינה שם הטפל נמי כשר אף לר"מ ורק בשינה בשם דגליל ביהודא דהוי שינוי בעיקר השם אבל באם עשה שינוי בשם הטפל כשר ואין לומר להיפוך דאי בשינה ממש פשיטא להו דאף לרבנן פסול אף בשם הטפל זה אינו דהרי אף בשינה ממש לא הוי קשיא להו רק דמשמע הא בחסר כשר והרי שם בדף כ' מוכח דאף בחסר פסול הא לולי סוגיא זו דפריך הא בעינן שמו ושמה הוי ניחא להו לומר דאף אם שינה גוף השם כשר לרבנן רק לר"מ פסול א"כ הו"ל לתרץ דמיירי בשינה שם הטפל והעיקר כתב כדבעי רק דהטפל שינה ובזה בחסרון כשר ובשינוי פסול לר"מ ולרבנן כשר בע"כ דס"ל דבכה"ג אף לר"מ כשר ואין לומר דהתוס' אזלי בשיטתם דס"ל דאין פורטין השמות רק כוללין בוכל שום וא"כ אין דרך לכתוב בשם הטפל בפירוש אכתי לא הוי להתו' לשחוק רק לפרש דלר"ת דמפרש דפורטין השמות י"ל דמיירי כה"ג ולמה שתקו בע"כ דס"ל דבשינוי שם הטפל כשר ולפ"ז ה"נ כיון דהקריאה בפי כל והחתימה הוי רק ליב א"כ העלי' לתורה לבדה הוי רק שם הטפל ואין קפידא בשינוי ואם כי מדעת הפוסקים האחרונים לא נראה כן מ"מ יש לצרף זה להקל די"ל כיון דהוא אמר ונשבע דעולה לתורה בשם יהודא והנה מדין תורה נראה דנאמן בזה דהרי הוי בידו דבידו להחזיק עצמו בשם זה למ"ד יום וגם דעת כמה פוסקים עיין בש"ך יו"ד סי' קכ"ז דאף דאין עתה בידו אם הוי בידו בשום פעם נאמן וא"כ הרי זה הוי בידו ליתן לעצמו שם זה וא"כ כיון דנאמן י"ל דתרוייהו איתנהו דהרי העדים שהעידו דעולה לתורה בשם ארי' הרי לא העידו דאין לו כינוי אחר רק זה

דקאמרי דהוי שמו ארי' וא"כ אין זה סתירה דדלמא באיזה מקום בהמ"ד הי' נקרא בשם יהודה ובאיזה מקום הי' נקרא בשם ארי' וכעין שכתב הש"ך בחו"מ סי' נ"ו ס"ק ג' בשם הרשב"א אם לא העידו דעל תנאי זה בלבד הושלש בידו ייע"ש ועיין מ"ש לעיל לק"ק פודהייץ מה שהבאתי ראי' לזה מלשון הש"ס פ"ב דפסחים גבי מידי לא תאכל עליו חמץ בלבד כתיב ומקרא דלא יעקב יאמר עוד שמך כ"א ישראל ומן הש"ס שם וא"כ ה"נ י"ל כיון דנשבע וראוי לאוקמא בחזקת כשרות גם הוי בידו וכל שבידו נאמן כתרי לכך ליישב שלא יסתרו דברי העדים ראוי ליישב אפילו בצד הדוחק ובפרט דאין זה דוחק וראוי לומר דהי' נקרא במקום אחד כך ובמקום אחד כך וא"כ בזה נהי דלא כתבו גם שם ארי' והוי כהשמיטו שם הטפל שאינו לא מקום כתיבה ולא מקום נתינה דודאי כשר וכיון דהכתיבה ונתינה הי' בק"ק זלאטשוב וא"כ מה בכך דהי' לו שם הטפל כאן כיון דגם כאן אינו עיקר כיון דהי' נקרא גם בשם יהודא גם הי' עלי' לתורה בלבד לכך הי' כשם טפל שיש לו במקום אחר דלא בעינן לכתבו אפילו לכתחלה ומכ"ש דאינו מעכב בדיעבד אם לא כתבו וכאשר כתבתי בתשובה בילדותי במה"ק שלי גם י"ל כיון דבאמת הי' מתחלה בק"ק זלאטשוב איזה חדשים א"כ י"ל דשם הוחזק לעלות לתורה בשם יהודא ולכך נהי דליכא עדים ע"ז כלל ואין זוכרין כלל מ"מ י"ל כיון דאמר דשמו כך ונשבע ע"ז הי' נאמן מדינא כדין כל דבר שבידו נאמן וכיון דהי' בידו ליתן לו שם זה אמרינן דכן הוא יהי' עולה לתורה בשם יהודא בק"ק זלאטשוב ומה דלא כתבו שם הטפל דמקום אחר אינו קפידא ואין זה מוכחש מעדים גם עיין בתשובת הר"ן סימן מ"ג שכתב על כיוצא בזה שנתעורר הערעור אחר הגט כיון דכבר ניתן הגט בחזקת כשרות ויצא הדבר בהיתר אזיל לי' חזקת אשת איש והיא נחשבת בחזקת היתר ייע"ש א"כ אין כאן חשש אשת איש רק אדרבא חזקת היתר דידה מסייע לחזקת כשרות שלו וראוי לומר וליישב דבריו כנ"ל ואין זה הכחשה מעדים גם אין בזה חשש דאורייתא כיון דעיקר השם נכתב כדינו ואינו רק חשש דרבנן שיאמרו אין זה המגרש גם כדי לצרף דעת התוס' הנ"ל דבשינוי שם הטפל כשר לכך מכל הלין נראה דהאשה מותרת להנשא במקום עגון וה' יצילנו משגיאות ויוליכנו בדרך האמת ויורנו בתורתו נפלאות כאשר נפשו אותה ויעש. והנה אעתיק כעת מה שהגיעני השגות מהרב הגאון מו"ה מאיר א"ש אב"ד דק"ק אונגוואהר נ"י:

## שם סימן צג

צ"ג הנה מכתבו קדש קבלתי יום וי"ו חיי שרה וסימנא מלתא כי חיי בשרים לב מרפא כי נהניתי שמסכים לדעתי לדינא ואם כי לענין הפלפול השיג קצת עלי הנה נאמנים פצעי

אוהב ובאמת כפי אשר אחזה אני בעניות דעתי לא מצאתי מקום תמהון ובמה דסיים אפתח. הנה מה שתמה הדר"ג על מ"ש דבשעה שאומר שיש לו שם זה נאמן מכח דהוי בידו מתחלה אף דעתה אינו בידו והבאתי דברי הפוסקים בזה וכבוד גאונו השיג על זה ואני בעניי לא ידעתי מה השיג דהרי הש"ך ביו"ד ס"ק א' סיים דלפי דעת הסוברים דהוי מטעם מגו אם אומר על יין מבושל שנתנסך קודם הבישול אינו נאמן ומוכח הא לדעת הרא"ש ומרדכי לשטתם הי' נאמן והרי עתה ל"ל מגו ומגו מה דהוי בידו מעיקרא לנסכו זה לא הוי מגו דאולי עתה איתרע ורוצה להפסיד לחברו ומעיקרא לא הוי רוצה להפסידו וא"כ ליכא מגו והרי מעיקרא לא אמר כלום ובע"כ לדידוהו אינו מטעם מגו רק כיון דהוי בידו הוי כבעליו ונאמן מתורת בעלים אף נגד חזקת ממון דאלים טובא ונגד חזקת היתר וכן מורה לשון הש"ך שם דלדידוהו לא הוי מטעם מגו רק מטעם דבידו לשמרו הוי כבעליו עליו א"כ מכ"ש בזה כיון דהוי עכ"פ בידו ליתן לו שם זה ולהחזיק עצמו למ"ד יום כן הוי כבעלים ונאמן מדין בעלים ואף די"ל דעתה רוצה לקלקלה ומעיקרא לא שייך זה הרי גם שם י"ל עתה איתרע ורוצה להזיק ולשקר ומעיקרא לא הוי דעתו כן מ"מ כיון דהוי בידו הוי לו דין בעלים א"כ ה"נ בזה ולכך לדעתי הדבר ברור שלהרא"ש ומרדכי נאמן בזה מן התורה וכדי הם לסמוך עליהם בזה במקום עגון ובדרבנן כיון דנכתב עיקר השם וכמ"ש. ובחדושינו בקונטרס ע"א נאמן באיסורין הארכתי בזה ואעתיק לו פרק אחד סנסון קטן מ"ש בזה כדי שלא להוציא הדבר בלי פלפול כל שהוא והאריכות לא אעתיק ומ"ש כבוד הדר"ג על מ"ש דהוי השינוי בשם הטפל ועל זה כתב כת"ר דהרי כתבו תחלה שם יהודא ועשו אותו עיקר לפענ"ד זה אינו דלההולכים בשיטת הריב"ש וכוותי' פסק מרן בש"ע דבענין הקדימה אין קפידא אם הקדים שם הטפל א"כ לדידי' עיקר טפל ועיקר בגברא תליא מלתא מה הוי בו טפל ועיקר ואם הוי בו שם זה טפל אין בו חשש שינוי מן התורה ובפרט דעיקר הפסול בזה הוי שיאמרו אין זה המגרש וא"כ אם נכתב שם העיקר בו שנקרא בו עפ"י רוב לא יטעו לומר שאין זה המגרש ולמיעוטא לא חיישינן ולמה דהקדימו שם יהודא לא יטעו דזה עיקר כיון דלהעומדים בשיטת הריב"ש אין קפידא אם הקדים שם הטפל ובפרט דנראה לי דאף הפוסלין בהקדם שם הטפל יחשובוהו לשינוי היינו רק היכי דאין זה פירוש על זה ואינו שייכות זה לזה בזה יוקשה להקורא מה ראוי להקדים הטפל ליתן לו קדימה ובודאי הוי הוא עיקר ולכך יבאו לומר אין זה המגרש דבמגרש זה הוי טפל אבל היכי דשייך זה בזה וזה הוי פירוש ע"ז או זה יוצא מזה אז לכ"ע כשר בכתבו הטפל תחלה דמידע ידעו דלכך הקדימוהו כיון דהשני יוצא מן הראשון והוי פירוש לו או כינוי לו לכך נתנו לו הקדימה ולעולם הוא טפל וא"כ

ה"נ כיון דליב שייך לארי' או ליהודא ויוצא משם הפסוק גור ארי' יהודא וכו' לכך בזה לכ"ע בהקדם שם הטפל כשר וזה צריך בדיקה באחרונים היעמדו דברינו כי אין לי פנאי לעיין בזה ועכ"פ להכריע נראה כן והוא מלתא דסברא וא"כ עכ"פ בנ"ד נראה דלא נחשב הקדמת יהודא לעשותו בזה עיקר רק בתר המגרש אזלינן וכיון דבו הוי טפל אין שינוי פוסל בו ואקרקפתא דגברא תלוי: ומה שהקשה הדר"ג על הראי' שהבאתי מדברי התוס' דף כ' הנה בזה עמדתי מרעיד מה ראה על ככה לומר אגב חריפתי' לא עיינתי ולדעתי הדברים ברורים כאשר כתבתי ואדרבא על פירוש הפ"י כוונתי דהרי קשה מנ"ל להתוס' להס"ד דבלא כתבו כלל כשר לרבנן ומנ"ל כן ובע"כ כיון דלא קמ"ל כן במתניתן לר"מ בע"כ דר"מ מודה דלא הוי בזה ממזר ובע"כ מכח דאין זה משנה ממטבע שטבעו חכמים וממילא אף לרבנן כשר דבהא לא פליגי וא"כ מזה הוכחה עצמה מוכח גם דין דידי מדלא תרצו דמיירי בשינה שם הטפל דבלא כתבו כלל כשר ובשינוי פסול ובע"כ מוכח דלר"מ לא הוי ממזר בשינוי שם הטפל וממילא א"כ מוכח דלא הוי זה משנה ממטבע שטבעו חכמים א"כ ממילא נשמע דגם לרבנן כשר ואני תמה מאוד על כת"ר שתמה עלי בזה הרי מצד הוכחה זו שכתבו התוס' להס"ד דבלא כתבו כלל כשר לרבנן אותה הוכחה עצמה נמי הוי לדידי משינוי שם הטפל דכשר לרבנן ולדעתי ראי' זו נכונה היא בעזה"י: ומה שציין לנו הדר"ג ורמז לן רמיזא לעיין בתשובת רמ"א סימן צ"א לחשש לעז הנה באמת כל טעמים של רמ"א שכתב שם להיתר שייך גם בנ"ד ואני מוסיף על דבריו כיהודא ועוד לקרא דהרי באמת מה דחיישינן לקלא היינו היכי דליכא אויבים אבל אי איכא אויבים לא חיישינן לקלא דאויבים הוא דאפקוהו לקלא וא"כ ה"נ בשלמא במעשה דר"ת שהי' כתוב בו אות בגט אשר לא כדת הנה בזה אף לולי הבעל כל רואיו ויודעיו של הגט יאמרו כי הוא זה וירגישו בהפסול בזה הוי כקול שיצא שלא מפי הבעל רק משאר בני אדם והגט עצמו הוי כמכריז על פסולו לכך יש לחוש ללעז אבל היכי דאין הפסול רק מכח ערעור הבעל וגם הוי קול ושוברו עמו שהבעל מערער דשינה שמו והרי אחרים אין יודעים שמו רק הוא המערער וידוע דמחמת איבה הוי כן ואויבים הוא דאפקוהו לקלא ודאי אין לחוש לקול וגם בפסול דר"ת נראה אם הי' קול המתחיל יוצא מפי הבעל או אף אם הי' יוצא מפי אחרים בתחלה רק שלא בדרך גזרה ופיסול רק שהיו אומרים שיש ערעור ושאלה על הגט ודאי לא הי' מצריך ר"ת גט אחר רק התם מיירי שתחלת הערעור לא יצא מפי הבעל רק מפי אחרים שהתחילו לערער בזה וגם הי' הקול כדרך פסק דין דכבר נפסל הגט אז כיון דהוחלט הדבר שהגט פסול אז חשש לקלא אבל כל דהקול יוצא רק דרך חשש לומר שיש ערעור ושאלה על הגט אבל לא שכבר נפסק הדין שהוא פסול

זה לא נחשב קלא דידוע שיש הרבה שאלות וערעורים ולבסוף יוצאים בהכשר מודה ר"ת דלא חיישינן לקלא:

ועוד נראה דיש לחלק בין היכי דההכשר נודע במקומו ולא דרך שו"ת ממרחקים בזה כיון דהפסול יש לו קול וההכשר אין לו קול בזה יש לחוש ללעז אבל היכי דהיתר נעשה עפ"י שו"ת והנה זה יש לו קול דהרי אנו מתירין גט ע"י שליח אף דהוי מוקדם מכח דגט ממדה"י קלא אית לי' ולדעת כמה אפילו שלא ע"י שליח קלא אית לי' ובע"כ כל דבר הבא ממקום למקום קלא אית לי' דהרי גט גופו אין לו פרסום דהרי אמרינן אטו כל דמגרש בב"ד מגרש וכן אמרינן, בפ"ב דכתובות דעבידי אינשי דמגרשי בצנעא ואעפ"כ אמרינן דגיטן הבאין ממדה"י קלא אית לי' וה"ה לדידן מעיר ועיר א"כ מוכח דכל הדבר הבא ממקום למקום קלא אית לי' א"כ כמו דהפיסול הוי לו קול כן ה"נ להיפוך ההיתר יש לו נמי קול ולא חיישינן בזה ללעז ואיצטמיד מנהגינו שמבוארין בכמה תשובות היתרון על ערעורי גיטן והבעלי תשובת מכשירין וליכא מאן דחש ללעז אף דהוי פסולין באותיות ואזיל לי' ההיתר העיקר של הרמ"א כמ"ש שם ובע"כ מטעם הנ"ל לא חיישינן ללעז גם י"ל ר"ת לא חשש ללעז רק שלא במקום עגון הי' מעשה אבל במקום עגון מודה דלא חיישינן בזה ללעז ואיצמיד מנהגינו בכמה תשובות אחרונים וכל זה לעלמא אבל בנ"ד לא שייך זה דכאן שייכין כל היתרים של הרמ"א ויותר בזה מטעמים הנ"ל ז"ז אין להאריך מחמת הטרדא דברי ידידו: והנה מה שבשולי מכתב כת"ר הביא דברי שכתבתי דמידי מלבד כתיב והודה שהוא הערה נכונה והביא כת"ר דברי הר"ש במס' טהרות פ"א משנה ג' שכתב דמאן דאית לי' אחע"א דריש מי שאיסורו משום בל תאכל נבלה לבד ותמה כת"ר זה כמה דהרי מידי מלבד כתיב והנה לכאורה תמוה אך כד דייקינן א"ש לפמ"ש לנו הדר"ג בזה דכוונת הר"ש הוי לדברי התוס' במעילה דף י"ז ובמכות דף ט"ז ע"ב דללוי ס"ל דאיסור חל על איסור אף דאינו חמור ולא כולל וא"כ י"ל גם זה די"ל טעם הסוברים דאין איסור חל על איסור ומנ"ל כל זה אך דמזה גופא יליף מדכתיב לא יאכל כל נבלה לטמאה בה ולמה הוקש טומאה לאכילה ובע"כ ללמד דבמי שאין בו לאו דנבלה אינו מטמא ובע"כ מוכח דבטמאה לא שייך איסור נבלה ומוכח דאין איסור חע"א אך הרי י"ל דהכוונה להיקש מי שאין בו רק לאו דנבלה משא"כ טמאה דיש בו שניהם בע"כ הם ס"ל דמידי בלבד כתיב ומזה למדו דאין איסור חע"א ובזה גופו פליגי דמ"ד אין אחע"א ס"ל הך סברא דמידי מלבד כתיב אך מ"ד ס"ל אחע"א הוא ס"ל דלא דייקינן מידי מלבד כתיב ולא ס"ל זה לדיוקא וא"כ א"ש דהר"ש כתב למ"ד אחע"א בכל ענין הוא ס"ל דלא אמרינן זה לדיוקא מידי מלבד כתיב וכמ"ד בפסחים דס"ל כן ומשני

אפילו תימא רבנן והש"ס בפסחים שפיר פריך דשם אמרינן אפילו תימא רבנן והרי רבנן ס"ל דאין אחע"א רק בכולל ומוסיף ומנ"ל דאין איסור חע"א בע"כ מהך קרא דהיקש לא יאכל כי נבלה לטמאה בה ומנ"ל כן דלמא הכוונה משום לא תאכל נבלה בלבד ובע"כ דהם ס"ל מידי מלבד כתיב א"כ ה"נ בחמץ מידי מלבד כתיב ולרבנן לשניהם שפיר פריך ממ"נ וא"ש ודו"ק כנלפענ"ד נכון בזה:

והנה לענין הקול ולעז היה נראה עוד כיון דמפורש בש"ע ברמ"א דאם שלח סבלונות ואח"כ יצא קול שקדשה אין חוששין לקלא דדרך לקרוא לסבלונת קדושין וא"כ ה"נ הדרך לקרוא לערעור על הגט לשון פסול ולכך אין לחוש ללעז וגם רוב פסולי הגט אף אם יהי' פסול הוי רק מדרבנן וא"כ אף לענין הקול אינו רק חשש דרבנן ובחשש דרבנן לא חיישינן לקלא כמו בקול חליצה וגם בלא"ה לרוב הפוסקים קיי"ל דמבטלין קלא כן נראה להמליץ בעד מנהגינו דלית מאן דחש לה בזה באיזה ערעורים שיוצא על גיטן ובנ"ד בלא"ה אין חשש דהיינו דין דתשובת הרמ"א הנ"ל:

והנה עוד נראה לי דבר חדש דאין לחוש לזה ללעז די"ל דכל היכי דהוי נגד חזקה לא חיישינן לקלא וכמ"ש חז"ל עדים בצד אסתן ותאסר ומה דחיישינן לקול קידושין היינו כיון דחזקת פנוי' לא אלים דהוי חזקה העשוי' להשתנות דכל פנוי' עומדת להנשא וכמ"ש הרמב"ן רפ"ב דכתובות במלחמות גם בידה להתקדש לכך חיישינן לקלא וכן לקול גרושה דחוששין הוי כיון דבידם להתגרש דביד הבעל לגרשה ולפסלה לכהונה לכך חיישינן גם לקלא ומה"ט אין חוששין לקול חליצה כמ"ש הרמב"ם והביאו הרמ"א סימן וי"ו בהג"ה היינו מכח דזה אין בידם להזקיקה לחליצה וכיון דהיתה עד הנה בחזקת היתר לכהן לכך לא חיישינן לקלא ומיושב קושיות הב"ש שם ייע"ש וא"כ אף דחוששין לקול גרושה היינו אם הוי הקול על גוף הגרושין וזה הוי בידם אך בקול כזה דיצא קול פיסול על הגט כיון דנתגרשה א"כ יצא הדבר בהיתר. והוי בחזקת היתר וכמ"ש הר"ן בתשובה סימן מ"ג דזה נחשב חזקת היתר וגם יש לדמותו לדין נאבד הסכין ביו"ד סימן ח"י דנחשב חזקת היתר א"כ כיון דניתן הגט בסתם ולא הוי עליו ערעור מיד ויצא הדבר בהיתר לכך הוי לה חזקת היתר ושוב מה שיצא הקול דהגט פסול הקול סותר החזקה וזה אינו בידו לפסול הגט לכך לא חיישינן לקול נגד חזקת היתר דידה וי"ל דר"ת מיירי היכי דהערעור נתחדש באותו מעמד ועדיין לא נסתלקו אז כל דעסוקין באותו ענין לא נחשב יצא הדבר בהיתר או דמיירי דעדיין לא ניתן הגט לכך חשש ללעז אבל בנדון כזה אין לחוש ללעז דזה הוי כקול חליצה וא"ש בעזה"י וכן הסכים הגאון מו"ה מאיר

אבדק"ק אונגוואהר על היתר שלנו באשה זו והודה שדברינו כנים בעזה"י. אעתיק פה מ"ש בתשובה להרב הגדול מו"ה משה זאב וואלף היילפרין אבדק"ק זלטאפאליי':

## שם סימן צד

צ"ד הנה ע"ד שאלתו מק"ק זלאטא נאשא בכהן אחד רך בשנים שאחר נשואין נפל למשכב ושינו שמו לשם שמאי ומקודם קראוהו נפתלי ונתן גט ביום השינוי על תנאי להיותו כהן ונכתב בגט שמאי דמתקרי נפתלי ונשאר לו אח קטן כבן ה' או וי"ו שנים ואחר הגט חי החולה כעשרת ימים רק שלא הי' שפוי בדעתו לגרש שנית ונסתפקו להיות לדעת הב"י דא"א לכתוב שם השינוי עם שם האחד בגט אחד אפילו לטפל רק די"ל זה לפירוש הראשון שבב"י ולמסקנתו בפירוש הב' דמגרש בחליו מיירי דלא הי' יכול הר"פ להכריע איזה שם עיקר י"ל דעכ"פ טפל הוי וסיים הרב השואל לו הואיל והכריע הג"פ להכשיר בשעת הדחק אפילו כתב שם שנשתקע דהפסול אינו רק מכח לעז וכ"ש בנדון דידן דפטירתו אין זה עקירת השינוי כמ"ש בחמ"ח עכ"ד דברי השואל לו:

תשובה הנה בזה יפה דחה כת"ר דברי השואל דאין לו סמיכת משם שנשתקע דהתם הוי שמו מעיקרא כן רק דנשתקע אח"כ וכאן לא התחיל להיות שמו כלל מתחלה ושאני מגני ממיקם והנה הביא רו"מ דברי תשובת שב יעקב חאה"ע סימן ל"ג ותשובת הר הכרמל שהוכיחו דלא בעינן החזקת שמי למ"ד יום והנה לדידי נמי הי' נראה לכאורה כן להוכיח מלשון התוס' בגיטין דף כ' ד"ה הא בעינן שינה שמו ושמה שכתבו וז"ל אלא אומר ר"י דלא מיירי שינה שמו ושמה ממש וכו' אלא שינה שמו ושמה היינו דכתב שם דגליל ביהודא וכו' ולמה לא פירשו דמיירי דנקרא שמו כן רק דלא הוחזק למ"ד יום ובע"כ מוכח דס"ל דלא בעינן למ"ד יום רק כל דנקרא כן כשר רק בשינה שמו שאין נקרא כאן כלל כן בזה פסול מיהו מלשון הש"ס בדף ל"ד ע"ב יהי' מוכח להיפוך דהרי אמר שם תחלה שלחו בני מד"ה לר"ג בני אדם הבאין משם לכאן שמו יוסף וקורין לו יוחנן וכו' וע"ז קאמר ר"א והוא דאתחזק בתרי שמא והרי תחלה אמר וקורין לו יוחנן א"כ כבר אתחזק ולמה הוסיף לומר והוא דאתחזק הרי מזה מיירי תחלה דהרי אמר דקורין לו יוחנן וגם עכ"פ הוי די לומר והוא דקורין לו כן ומדקאמר והוא דאתחזק משמע דבקורין לו אין די רק בעינן אתחזק נמי א"כ מוכח דאין די בקורין רק בעינן אתחזק ג"כ ובע"כ היינו בלמ"ד יום. מיהו י"ל דאין ראי' דמה דקאמר ר"א והוא דאתחזק בתרי שמא אין הכונה על השם שנקרא שם במקום הגט כגון דהי' שמו בא"י יוסף ובמד"ה קורין לו יוחנן ושם מגרש אין הכונה על שם יוחנן דהרי קורין לו כן וזה אתחזק שלו רק

הכונה על שם יוסף דנקרא בא"י דגם זה יתחזק במד"ה דיש לו בא"י שם אחר אז בעינן וכל שום אבל בלא"ה אף וכל שום לא בעינן אך אחרי הודיע לנו אלהים את כל זאת שוב אין ראיות השב יעקב ודעימי' ראי' כלל לא מרש"י שם ולא מן הש"ס ולא מרשב"ם דהם מיירי דכבר יש לו שם זה במקום אחר מכבר רק דכאן אינו נקרא כן לכך להיות אתחזק גם כאן כן בזה לא בעינן למ"ד יום רק כל דנקרא כן ונתפרסם די אבל בשם חדש שלא הי' שמו עדיין כן בשום מקום בזה י"ל דבעינן למ"ד יום וז"ב בסברא. ושוב ראיתי במכתב כת"ר שגם הוא הרגיש בזה רק דאין לו לחלק ולפענ"ד הוא ברור ומוכרע ואזיל לי' סמיכת של כת"ר לגמרי בזה רק מן התוס' הנ"ל מדלא פירשו דמיירי בשם חדש ולא הוחזק למ"ד יום יהי' מוכח שפיר דאף בשם חדש נמי לא בעינן למ"ד יום מיהו מה כחי להכריע נגד משמעות הראשונים להיפוך מיהו באמת לדידי הי' נראה כדעת המכשירים שהביא המבי"ט והובא בג"פ ג"כ דודאי מסתבר כן דשם מחמת חולה שאני דאינו דומה לשם שקורא לו מאיזה טעם או מחמת מרדין בזה י"ל דלא הוי כוונת הקורא להיות חל שם זה ממש רק לאחר שיתחזק הרבה בזה אבל בשם שבא לשנות גז"ד שלו איך ס"ד לומר שלא יחול שם זה מיד עליו דא"כ איך יועיל לשנות גזר דינו אם לא חל עליו שמו עדיין והרי כן אומרים ביה"ר אם על פלוני נגזר וכו' על פלוני לא נגזר א"כ מוכח דתיכף בקריאת השם נעשה איש אחר והרי חולה זה מסוכן ביומו וכי נעשה לו רפואה שיועיל לו לאחר למ"ד יום ובע"כ מוכח היכי דנצרך לו לחול השם הזה מיד יש כח ביד הקוראים לו ליתן לו שם זה מיד וי"ל דמשום פקוח נפש תקנו חז"ל כן להיות ביד הקוראים לו ליתן לו שם זה לחול מיד וכמו שתקנו חז"ל כמה דברים ותקנתן קיימת ה"ה נמי בזה הם אמרו והם אמרו דהם אמרו דבעלמא באינן החזקת שם למד יום והם אמרו דלגבי פקוח נפש יחול השם מיד ומנהגן של ישראל תורה היא והוי כתקנת חז"ל ובפרט במילי דרבנן דזה הוי רק חשש לעז דרבנן כמ"ש התוס' דף כ' וכמה אחרונים והג"פ שהביא רו"מ דהוי רק חשש לעז וא"כ בזה ודאי תקנתא דרבנן ומנהגן של ישראל ובזה ודאי הוי הכונה לחול שם חדש מיד: והנה ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא ולדעתי מפורש זה בכתוב בפ' לך דבאברהם אמר לא יקרא עוד שמך אברם והי' שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך ובשרה לא נאמר לשון כזה רק אמר אשתך שרי לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה וברכתי אותה וגו' ולמה באברהם אמר והי' שמך אברהם ובשרה לא אמר והי' שמה שרה אך הנה יש בילקוט ר"פ כי תבא דאין והי' אלא מיד ייע"ש. הרי דלשון והי' משמע מיד והנה באברהם רצה הקב"ה לשנות שמו להיות ראוי להיות אב המון גוים כי לא הי' ראוי לכך בלתי שינוי שמו מצד המזל ולכך כיון דנצרך הדבר מיד

לחול עליו השינוי לכך אמר לו והי' שמך אברהם כי מיד יהי' שמך כן כי אב המון גוים נתתיך ע"י שינוי השם המשנה הגזרה ולכך זה נצרך מיד והי' מיד שמך אברהם אבל בשרה דלא נצרך עתה רק שתהי' ראוי' לבנים וכמ"ש וברכתי אותה וגם נתתי ממנה לך בן וזה לא יהי' מיד לכך א"צ לחול מיד ודי להיות נקרא חלות השם מיד לכך לא אמר והי' רק כי שרה שמה דהסוף יהי' נמשך שיהי' נעשה שמה שרה ויש לנו רמז בתורה כן דהדבר תלוי בכוונת הקורא אם לחול מיד או לא: והנה מה שרצה לדמות זה לדין אגלאי מלתא למפרע הנאמר בפ' החולץ הנה בזה יפה דחה ואף להחולקים שם וס"ל דאמרינן אגלאי מלתא למפרע כאן שאני דהתם הוי עיקר הספק מחסרון ידיעתנו ואם הוי ידענו דהיא מעוברת ושלא תפיל מעתה היא פטורה מן החליצה דכבר יש לו בן אבל בזה אי נימא דקריאת שם לא חל רק לאחר למ"ד א"כ לא חל רק לאחר למ"ד יום להבא אבל לעת עתה אפילו אם ידענו שיחי' למ"ד יום ויחול שמו מ"מ כל דלא אתחזק בשם זה לא קנה השם ועדיין אינו שמו ואיך שייך בזה לומר אגלאי מלתא למפרע וכן ראיתי שכתב כת"ר ג"כ ומ"ש בשם הב"י שיעלה אח"כ לס"ת כוונתו דלעז לא יהי' דכשישמעו אח"כ שעולה לס"ת יאמרו דמן הסתם הוי שמו כן מכבר ולא יהי' לעז אבל אין זה שייך לדין ברירה ואגלאי מלתא למפרע, גם מה בכך דהביא רו"מ דעת כמה דאין הגט חל עד סמוך למיתה מ"מ הרי עיקר הפסול בזה הוי מכח חשש לעז דיאמרו אין זה המגרש מ"מ הרי זמן הגט הוי מקודם איזה ימים וא"כ סוף סוף הקורא הגט יראה זמנו הכתוב בו וידע דאז לא נקבע לו שם מחמת חולי ויאמר דאין זה המגרש. והנה מה דפשיטא לי' לכת"ר דזה דומה לנדון מחלוקת התוי"ט עם החמ"ח לדעתי אין מזה הכרע דהרי עיקר טעם החמ"ח המתיר הוי מכח דרוב חולים לחיים ודעתן היו שיהי' נשאר לו שם זה וא"כ תינח אם הם מיירי דהגט נכתב כפשוטו שלא על תנאי א"כ הוי מקום לחול הגט דסברו שיתרפא ויהי' נקבע לו שם זה ויהי' הגט נכתב כהוגן אבל בגט כהן שכ"מ הנכתב על תנאי א"כ ממ"נ אין לגט זה מקום לחול דאם יחי' הרי אינו גט ועל איזה אופן נכתב הגט על תנאי אם ימות והרי אם ימות לא חל עליו שם זה לכך בזה י"ל דמודה החמ"ח דפסול ולמעט בפלוגתא עדיף אך כד דייקינן י"ל להיפוך כיון דכבר כתבנו לעיל דזה אינו רק חשש לעז דמן התורה לא מבעיא להסוברים דלא בעינן שמו כלל מן התורה וישבתי דבריהם בתשובתי מכבר אף גם לרוב הפוסקים דבעינן שמו מן התורה מ"מ היינו רק אם לא כתבו שמו כלל אך אם כתבו שמו רק דהוסיפו או גרעו זה ודאי הוי רק מדרבנן מחשש לעז ולפ"ז כיון דאיסור א"א הוי מיתת ב"ד ואיסור יבמה לשוק הוי רק לאו ועיין ברש"י יבמות דף קי"ט ד"ה כל שבדאורייתא מה לי איסור לאו ייע"ש מפורש להדיא

היכי דהוי הרחקה דרבנן יש לחלק דבאיסור כרת גזרו ולא באיסור לאו כן מפורש שם להדיא וכן הוא בפסחים דף ע"ט גבי אמר רבא טומאת גברא ייע"ש דמחלק בין טומאת גברי לטומאת בשר דהוי רק בלאו ועיין פ"ב דביצה דף י"ז דשאני שבות שבת משבות יו"ט מוכח נמי כן ועיין במשלמ"ל פ"ג מתרומת ופ"א מה' יו"ט ובחבורי מי נדה סימן קצ"ה ייע"ש וא"כ י"ל ה"נ דוקא בהיתר א"א חששו רבנן ללעז אבל באיסור יבמה לשוק לא חששו ללעז ולכך התוי"ט וחמ"ח והמבי"ט כולם מיירי דגרשה סתם בלי תנאי כיון דיכולה להנשא בגט זה מיד וא"כ הוי איסור א"א ונפסל מכח חשש לעז כיון דנפסל אינו חוזר להכשירו אפילו לענין יבמה לשוק דגזרינן שיאמרו אשת אח יוצא בלי חליצה אבל היכי דאינו גט רק על תנאי אם מתי א"כ כל זמן שהוא חי בלא"ה אינה ראוי' להנשא ואינו גט רק להתירה לשוק בזה הגט מתחלה כשר דלאיסור לאו חששו ובזה יש לצרף שפיר סברת רו"מ מה שצירף דעת הסוברים דאין הגט חל רק סמוך למיתתו או כמ"ש הג"פ דחל ברגע קודם שיצא מדעתו והי' ג' ימים שפוי ואחר ג' ימים כתב הג"פ דהוי הוחזק שמו כן והיינו דאף אם ניחוש דפסול כזה הוי מן התורה מ"מ הרי מן התורה חל אחר ג' ימים ואז הוחזק שמו והי' עדיין שפוי מה אמרת הרי יש חשש לעז דודאי זמן הגט הוי מקודם ולא הי' אז שמו כן ויאמרו אין זה המגרש הרי לחשש לעז אין לחוש כיון דהוי רק לאיסור לאו כיון דסוף אינה רשאי להנשא רק אחר מיתה כיון דהוי על תנאי ולחוש שמא תפשוט ידה ותקבל קדושין מאחר ביני ביני ואח"כ תקבל קדושין משני ויש נ"מ איזה קדושין יחולו למפרע י"ל דזה הוי מלתא דל"ש ולמלתא דל"ש לא גזרו רבנן כידוע ולכך י"ל בכה"ג מודים הכל דכשר הגט ולכך נראה דבריהם המכשירים בתשובת מבי"ט וכאשר הסברתי לעיל דבריהם לסמוך עליהם בכה"ג ולמעט בפלוגתא עדיף בפרט במלתא דרבנן ומקום עגון ולכך נראה דהאשה מותרת להנשא אם יסכים כת"ר לזה אם מטעמא דידי או מטעם אחר:

ועוד הי' נראה לי לצרף היתר חדש בזה כיון דכבר כתבנו דכל כה"ג אינו רק חשש לעז דיאמרו אין זה המגרש והנה י"ל דזה לא שייך רק בימים הראשונים דהיו שומרין הגט לראי' דנתגרשה וגם היו גובין בו הכתובה והי' נעשה למען לעמוד ימים רבים לכך יש חשש פן יראה אח"כ הרואה ויאמרו דאין זה המגרש ואשת איש ניסת לשוק בלי גט אבל בזה"ז דהדרך לקרוע הגט מיד ואין גובין בו כתובה וגם אין לוקחין ממנו ראי' על היתר שלה להנשא וא"כ אין כאן חשש שיאמרו אין זה המגרש ואלו העומדין בשעת הגט יודעים למה כתבו שם הזה וא"כ ליכא חשש לעז כלל רק מה דפסול בזה"ז בשינוי השם היינו רק מכח דקיי"ל דאין ב"ד יכולין לבטל דברי ב"ד חברו וכו' וכיון דבימים הקדמונים

הי' פסול גם עתה הוא פסול וא"כ הרי התוספת בפ"ק דמגלה כתבו גבי רבי רצה לעקור ט"ב שהקשו דהרי אין ב"ד יכולין לבטל דברי ב"ד חברו ותירצו שרצה לעקור חומרא שלו יותר משאר תעניות או שרצה לקבעו בעשירי וא"כ מוכח דהיכי דאינו עוקר לגמרי יש להם כח לעקור וא"כ ה"נ אף אם יופסל באמת בשינוי כזה רק לענין יבמה לשוק נקל בזה אף אם תקנתן הי' גם על חשש יבמה לשוק מ"מ לדידן כיון דלא שייך חשש לעז בלא"ה גם אין אנו עוקרין לגמרי תקנתא דרבנן רק לענין איסור קל ביבמה לשוק גם אינו רק בשם שהוי שמו ממש ונשתנה מחמת חולה דאינו דומה לשאר שינוי השם ועדיף משאר שינוי השם לכך עכ"פ אין זו עקירה לגמרי וחשש לעז לא שייך בזה לכך יש להקל בזה. והנה כתבתי זה לסניף בעלמא להקל על לב המתיר שלא יהא לבו נוקפו ופורש לזה הנני מצטרף עם המתירין כי היכי דלמטי שיבא מכשורא. מה שכתבתי עוד להנ"ל בענין הנ"ל:

הנה מכתב קדשו קבלתי והנה מה דנתחדש שאלה חדשה בנדון זה במה שקרעו הגט הנני מעתיק לו מ"ש בזה ב' תשובות זה כמה שנים (א' במהדורא תנינא בהשמטות סי' ר"ד בחבורי ובמהדורא ג' סימן ס"ג) ונעשה מעשה כן ומעשה רב ות"ח שאמר דבר הלכה קודם מעשה שומעין לו והרי זה כתבתי כבר ואף כי המה באריכות לא מנעתי ממנו הכל כי אולי יברר מזה איזה דרכים הטובים בעיניו להושיע העני' האומללה ועוד נשאר מעט דיו בקולמוס מה שלא העתקתי ואני מוסיף על דברינו שם כעת כיון דמלתא דשכיחא הו"ל לאתנויי ובשלמא הפוסקים מיירי באם לא הי' דרך לקרעו ולכך הוי הקריעה אונס דלא שכיח ולא הו"ל לאתנויי ולכך אמרינן דכוונתו רק רק לאחר הגט כל מה שיכול אך לדידן דקורעין כל הגיטן ולוקחין מידה הו"ל לאתנויי ומדלא התנה הי' דעתו שיחול מיד וכדי סברא זו לצרף לדעת המקילין בזה ובפרט במקום עגון וכל שעת הדחק כדיעבד דמי. ומה שחשש רו"מ כיון דהב"ד לא היו בקיאין הנה כבר כתבתי במקום אחר דדין זה לא נאמר רק באין מכירין את הב"ד לכך יש לחוש שמא אין בקיאין כלל בדיני הגט וגם זה אם טעו במה דלא עבידי למטעי וגלוי לכל כגון שהבעל יעשה ש"ק אבל אם מכירין הב"ד שבקיאין בטיב גיטן ומצוין בדיני גיטן אף דאירע להם פ"א טעות אין לחוש לטעות אחר וכמדומה לי שכתבו כן גם בתשובת בית אפרים גם אם טעו במה דעבידי למטעי כגון בזה בקריעת הגט כיון דרוב גיטן עושין כן לכך הוי טעות דעבידי למטעי ובפרט דיש פוסקים דס"ל דהגט חל מיד וכיון דיש פוסקים דס"ל כן י"ל דטעו בזה ועיין בש"ך חו"מ סימן מ"ב כיוצא בזה וא"כ מכח טעות זה אין לחוש שיטעו בטעות אחר דלא עבידי למטעי ובפרט בזה"ז דסדר הגט בכל הענינים מצוי הוא לכך אין לחוש בזה לטעות אחר:

וגם מה שחשש כת"ר למה דהקפיד השכ"מ כשקראו לו שם חדש לפענ"ד גם זה אינו קפידא כיון דקיי"ל זכין לאדם שלא בפניו ואם בהשבת ממונו הוי כן מכ"ש בהשבת גופו וכיון דשינוי השם הוי לטובתו משום כדי חייו ודאי הוי ביד אחרים לעשות כן שלא מדעתו ובזה הוי שלא מדעתו כמו מדעתו היכי דהוי זכות לו ומה שמיחה היינו דמן הסתם לא ידע ששינו שמו מפני הסכנה דמן הסתם לא הגידו לו זה כדרך שעושין לשכ"מ שאין מגלין לו שמחזיקין אותו למסוכן שלא תטרף דעתו וא"כ אף שמיחה הוי מחאה בטעות דאם הוי ידע דהוי לטובתו וששינוי שמו לרפואתו הוי ניחא לי' והוי שלא מדעת בזה כמו מדעת:

ועוד נראה דאף אם ידע דעשו לטובתו להחיותו והוא מוחה נמי אין קפידא לפמ"ש הרשב"א בקדושין דף כ"ג דהיכי דהוי זכות גמור אף דמוחה לא מהני ואף דכתב הרשב"א לולי דמסתפינא לדידן דברי הרשב"א כדי לסמוך עליהם יותר מעמוד ברזל וגם אף אם לא נאמר כדבריו היינו בממון אבל בהשבת נפשו דודאי עדיף מממון ודאי אמדינן סוף דעתו ואף דהשתא מוחה מ"מ לפי האמת הוי זכות לו ומה דמיחה י"ל תונבא הוא דנקט לי' וכמ"ש ביומא פ"ח גבי חולה אומר אין צריך דאין שומעין לו דתונבא הוא דנקט לי' לכך אין בזה בית מיחוש ולדעתי אם יסכים כת"ר עמי ויעיין במילוי אם יוטבו בעיניו יוכל להתירה מכבלי העגון דברי ידידו נצח. ועיין בחבורי זה לקמן מ"ש עוד בזה:

ובנדון שאלה השני' אם ניחוש לדעת התו"ג דס"ל היכי דאבי המגרש נותן שכר הסופר לא נחשב הבעל מכתיבו וציין לי כת"ר לעיין בריטב"א גיטין דף כ' ובב"ק דף ק"ב גבי מחכו עלה במערבא ובש"ך סימן קפ"ג ובבית אפרים סימן קי"ז קי"ח וכו' הנה ידידי מקצת הספרים אינן בידי ואף אלו שבידי אין לי פנאי לעיין מחמת ענינים שונים יראה כת"ר בדבריו יש ארבעה שאלות שונים ואני משיבו על שעה חדא ולא עבור רמות רוחא רק כי דוחקים עלי גם אחרים ולזה אין בידי לשום עין על הכל רק מה שחנני ה' בזכרוני ושכלי המעט והנה לדעתי אין לחוש לדברי התו"ג בזה ובצרוף הדעות ודעת הב"ח דבדעבד אם לא הקנה הקלף נמי כשר וטעמא דידי הוי דהנה הט"ז ה"פ סימן תל"ד גבי שלוחו יכול לבטל נתן טעם לזה דמן הסתם הקנה לו במתנה והביא ראי' מדברי הרא"ש בשואל ממנו חפץ לקדשה בו דאמרינן מן הסתם הקנה לו במתנה כן ה"נ מן הסתם נתן החמץ לשליח להפקיע איסור חמץ וא"כ ה"נ י"ל כיון דהם עושין לטובת הבעל לשלם בעדו שכר הסופר ודעתם קרובה אליו מן הסתם הקנו לו הגט ואף דלא הקנו בפירוש אנן סהדי שכן הוא והן אמת דגם שם תמה המק"ח דבמה קנאו השליח אך אני בחבורי שם ישבתי זה די"ל דהוי כמכירי כהונה דעשו שאינו זוכה כזוכה א"כ מוכח היכי דיש אומדנא דמקנה לו בלבו

לא בעי קנין וא"כ ה"ה בזה ואח"כ בחדושינו כמה פעמים בחבורי (ומהם בה' עירובין) הסברתי הדבר יותר דעיקר הקנין אינו המעשה רק הקנאת הלב אם גומר ומקנה וראי' דהרי אמרינן בש"ס בדברים הנקנין באמירה דבההוא הנאה דמתחתני אהדדי גמר ומקנה הרי היכי דיש אומדנא דגומר ומקנה לא בעינן הקנאה במעשה ולכך העיקר הוי הקנאת הלב רק מה דבעינן מעשה הקנין היינו רק לברר הקנאת הלב דאל"כ מניין ידעינן דגמר ומקני דלמא משטה הוא בו והוי פטומי מילי ואף אם גומר בלבו כיון דאנן לא ידעינן כוונתו הוי דברים שבלב ואינן דברים לכך בעינן הקנאה במעשה ומילי דכדי לא עביד אינש ומוכח דגמר והקנה ולכך היכי דמוכח דגמר והקנה בלב שוב לא הוי דברים שבלב ודי בדברים בלבד והבאתי סמיכת לזה מדברי הרשב"ם בפ"ט דב"ב גבי פלוגתא דר"א ור"י במתנת שכ"מ אם בחול הוי או אף בשבת מפרש שם הרשב"ם הטעם מכח הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו ובחול הוי ראוי לבילה והקשיתי עליו מדברי עצמו בדף פ"א שם מפורש בו דלא אמרינן כל הראוי לבילה רק במכשירי מצוה ולא בגוף המצוה ייע"ש וא"כ הכא דהקנין הוי עיקר הדבר איך אמרינן בו כל הראוי לבילה מזה מוכח דגם קנין אינו עיקר הדבר רק מכשיר לברר הדברים שבלב וזה כלל נכון בעזה"י במקומות רבים וא"כ ה"נ דאב נותן בעדו שכר סופר וניחא לי' בתקנתו אנן סהדי שמקנה לו הגט והוי כמו בשואל דבר לקדש בו אשה דלא בעינן לשון מתנה כן ה"נ בזה וכמו דהביא הט"ז ראי' זו והקנאה ממש לא בעינן כדעת הט"ז הנ"ל ואינו דומה לאם היא נותנת השכר דצריך לטעם דחכמים הקנוהו לבעל היינו דבאשה כיון דטב למיתב טן דו ומן הסתם לא ניחא לה בגט ואף דהיא נותנת השכר הוי רק מכח אין ברירה שדעתו לגרשה ומצערה הא אם הי' מיתדר לי' עמה לא הוי ניחא לה בגרושין לכך אינה מקנית לו בלבה ואף אם מקנית הוי דברים שבלב לכך בעינן תקחז"ל אבל אם אביו וריעו נותנין עבורו השכר שחפצים בטובתו אנן סהדי שמקנין לו הקלף ודי בהקנאה בלבו ולכך נראה להקל בזה בצרוף דעת הב"ח דבדיעבד כשר בלי הקנאה ומטעמים שכתב כת"ר ג"כ והנני מסכים לו גם בזה:

ולענין מה דנשאל מקמי' מארץ מרחק בנדון מומר שנתרצה ליתן גט לאשתו בע"פ אחר חצות ונחפזו לכתבו וכתבו בשם האשה חיניא בת צבי העומד היום וכו' ואבי' לא הי' שם וגם נפטר כבר והכירו זה קודם החתימה רק מחמת גודל העיגון הוכרחו לחתום העדים ולגרשה שא"א לתקן וכתב מכ"ת דאף שמצד העדים שחתמו שקר אין לחוש שידעו תחלה שהוא ט"ס רק ללעז שיסברו שמגרש לאחרת במקום שאביה שם חי ודר שם וצידד כת"ר להקל מצד שיבינו הדבר מתוכו שהוא טעות סופר שהרי אין

מנהג לכתוב במקום אבי האשה וכמבואר בהרא"ש גבי ולא תרי דאהבתי דיתלו בטעות וגם השינוי במקום אבי' עדיף משינה מקום עמידתה דהכשיר הרמ"א בשעת הדחק ולכך אפילו להחולקים על התוס' וס"ל דפסול בשינה דבר שא"צ נכתבו והובא בה' עדות בסימן קכ"ח בהג"ה הכא כשר דיבינו שהוא ט"ס והביא דברי הריב"ש בהדרה בתולמסאן ובמהריב"ל הובא בט"ג בשם שלום עכת"ד מכ"ת. והנה מ"ש כת"ר דלא הי' אפשר לתקן הוא תמוה ולפענ"ד לא היו המסדרים בני תורה וזה חשש יותר מהכל דאם היו בני תורה כיון דהרגישו הטעות קודם חתימת העדים היו יכולין לתקן לתלות התי"ו למעלה ועיין בסימן קכ"ה סעיף י"ט והכל בידם לקיים התלוי או אף בלי קיום הי' כשר כמ"ש כל זה שם והי' כשר בנקל והנה מ"ש מכ"ת להקל בשינה מקום עמידת אבי' זה ודאי נכון כמו דלמד רו"מ ק"ו משינה מקום עמידתה ובפרט בשם אבי האשה נמי דעת עה"ג להקל וכתבתי מזה בתשובתי מכבר לסמוך ע"ז במ"ע ולכך לדעה זו אם בשמו כשר מכ"ש במקום עמידתו וי"ל דבמקום עמידת אבי האשה לכ"ע כשר אף בשינוי אף הפוסלין בשינה מקום עמידתה או ין בשינה שם אבי' מ"מ בהצטרף יחד שינה מקום עמידה ובאבי האשה כ"ע מודים דכשר ומה שחשש רו"ח דיאמרו אחרת היא י"ל דזה לא חיישינן מה דהוי מצד האשה כיון דתפיסתה מוכחת עלה דהיא היא וכעין שכתב הנו"ב לחלק במה"ת בין שינוי שם אבי האשה לבין שינוי אבי הבעל והארכנו מזה במקום אחר אך מ"ש כת"ר למעלה דיבינו דהוי ט"ס לדידי אדרבא זה הוי חסרון דאם יבינו זה א"כ יפרשו כפי האמת דקאי על האשה וכתב לשון זכר על נקבה והוי שינוי והן אמת שמפורש ברמ"א סימן קכ"ו סעיף דאם כתב לשון זכר בלשון נקבה או להיפוך כשר אך מזה אין ראי' דהתם אין הכוונה בפירוש המלה רק בדקדוק לשון הקדש אבל הפירוש הוא אחד אבל בין העומד לעומדת הוי שינוי בגוף פירוש המלות ועיין בח"מ מה שנסתפק אם כתב אחד על אחת או להיפוך אם פסול ועיין בב"ש בשם הלבוש שנסתפק אם כתב עשרה ואחת אם כשר ומכ"ש בזה דהוי שינוי פירוש המלה דפסול ועיין ב"ש סוף סימן קכ"ו גבי דעלמה בה"א ועיין בד"מ סימן קכ"ט ס"ק כ"א אם כתב על נקבה המכונית דפסול הרי כל דהוי שינוי בדבור הניכר פסול ומכ"ש בזה ולא ידעתי למה נסתפק הח"מ על היפוך מאחד לאחת דיש ללמדו מדבבי הד"מ מכ"ש דפסול בזה מיהו י"ל הם מיירי הכל שלא במקום עגון גם הם מיירי בשם האשה או הזמן דהוי מתורף הגט אבל כאן במקום עמידתה דהוי טופס י"ל כיון דחסר כשר ה"ה משינוי מנקבה לזכר אינו פוסל בפרט במקום עגון לכך נראה לי להקל בזה אם יסכים דעת כת"ר לזה הנני מצטרף לו גם בזה ז"ז אין להאריך מאפס הפנאי וחולשת כחי וה' יצילני משגיאות ויורני

בתורתו נפלאות. אעתיק פה מ"ש בתשובה לק"ק טרנפאל להרב החריף מו"ח בצלאל גינצבורג נ"י:

## שם סימן צה

צ"ה הנה ע"ד השאלה בנדון הגט הנשלח מסטאמבול וכפי הנשמע המיר הבעל דתו והגט כבר הי' ביד שליח שלישי ואבא על סדר דבריו הנה בראש מה שחשש כיון דשליח השני נעשה בפני אותו ב"ד שסידרו הגט א"כ הוי כמו באותו מקום שאצ"ל בפני נכתב וכיון דהרשאה מסטאמבול אינה מקוימת ונפלנו ברבוותא תמהתי מאוד על דבריו בזה חדא דאנן קיי"ל דאפילו באותו מקום מבית לבית צריך לומר בפ"נ וא"כ מה שכתב דאותו ב"ד הוי כמו אותו מקום וגם זה גופו מנ"ל דאותו ב"ד הוי כמו אותו מקום מנ"ל כן בשלמא אותו מקום אז הוי שכיח תמיד לקיימו אבל אותו ב"ד נהי דעתה מכירין החתימות מ"מ אח"כ לא יהי' ניכר ועוד הרי י"ל דלא חילקו בשליחות וכמפרש בש"ס ברפ"ק דגיטין דלא חלקו בשליחות ובשלמא באותו מקום ניכר מתוכו ההפרש דהרי המקום כתוב בגט לכך לא שייך לא פליג אבל באותו ב"ד זה אינו ניכר מתוכו אם הם או אחרים לכך לא פליג ודומה למ"ש בש"ס דלא תחלוק בשליחות ועוד תמוה יותר עליו דהרי אמרינן בש"ם דאף בא"י דאצ"ל בפ"נ מ"מ אם עבדית אהנית וא"י הבעל לערער וכן פסק הרמב"ם וטוש"ע סימן קמ"ב סעיף א' וא"כ מכ"ש באותו מקום בח"ל דהוי כן וא"כ ודאי דחזקה על הב"ד שעשו כהוגן וכיון דידעו דהגט הולך למרחקים ולא יכלו לקיימו ודאי עשו כהוגן וציוו לו לומר בפ"נ כדי שלא יוכל הבעל לערער ולכך אם השליח השני אומר שליח ב"ד אני וקיי"ל אין חוששין לב"ד טועין ובחשש דרבנן ודאי יש לסמוך על חזקה שהב"ד עשו כהוגן ובודאי חששי לתק"ע וציוו לו לומר בפ"נ כדי שלא יצטרך קיום ועיין ראי' לזה ביבמות פ' מצות חליצה גבי אין חולצין אא"כ מכירין לפירוש התוספת שם וה"ה כאן דזה הוי כ"ש דהרי הוי מקום עגון ג"כ ועוד מה דפשיטא להו דבאותו מקום אצ"ל בפ"נ או באותו ב"ד הנה מלבד מה דאנן קיי"ל להיפוך חוץ מזה נראה דאף להסוברים דבאותו מקום א"צ לומר היינו אם השליח נותן הגט לידה אז כיון דהיא מגורשת בו תיכף ואם תרצה לקיימו תוכל לקיימו בכל עת לכך א"צ לומר בפ"נ כיון דעדים מצויין לקיימו אבל אם השליח עושה שליח שני וידוע דהשני ילך למקום שלא יוכלו לקיים החתימות וא"כ ידוע דבשעה שתתגרש בו לא יוכלו לקיים החתימות ודאי צריך לומר בפ"נ ובפ"נ כדי שלא יצטרך שם קיום כיון דידוע דהנתינה יהי' במקום שאי אפשר לקיימו ואין שיירות מצויות וכיון דשליח השני לא יוכל לומר בפ"נ השליח ראשון עומד במקום השני וצריך

לומר בפ"נ ולכך ודאי הב"ד כדין עשו ואמר בודאי בפ"נ וגם דעת כמה דהיכי דהעדים נזכרין בהרשאה א"צ קיום גם הרי הב"ש סימן קמ"א ס"ק ל"ו מסיק דאפילו אין ניכר שום חתימת הרשאה כשר ועוד דהרי המחבר פסק בסימן קמ"א סעיף נ"ג בפשיטות דבמקום שא"צ לומר בפ"נ אז מותרת להנשא בלי שום קיום וא"כ בע"כ טעם הני פוסקים דס"ל דבלא אמר בפ"נ צריך הרשאה וקיום היינו כיון דבעינן בפ"נ ולא נעשה כתקון חז"ל לכך גרע ובעי קיום וא"כ בנדון דידן כיון דזה הוי שליח שני ושלישי והם אצ"ל בפ"נ מה אמרת דהראשון הוי צ"ל בפ"נ וא"כ ממ"נ אם הוי צ"ל בפ"נ מן הסתם נעשה כתיקון חז"ל ואמר ואם אצ"ל א"כ שוב הוי כמקום שאצ"ל בפ"נ וא"כ לא נשתנה מתקון חז"ל וכיון דלא נשתנה מתקחז"ל שוב הדין כמ"ש בש"ע סעיף נ"ג לכך תמהתי על מה עלתה על דעתם חשש זה:

וגם מ"ש רו"מ כיון דהוי מומר א"כ צריך לעשותו שליח קבלה ובש"ק ודאי צריך קיום וכו' גם זה אינו כי מלבד מה שכתבתי לו בתחלה דבמקום עגון פסקנו כמה פעמים לסמוך על הרשב"ץ בסוף סימן קמ"ב והסכימו עמי כמה גדולים בזה אך מלבד זה אין כאן חשש זה דהרי מבואר בב"י סימן ק"מ דמה דהמומר עושה שליח לקבלה תחלה אינו רק כדי שיסיח המומר דעתו ויסבור שא"י לבטלו אבל העיקר הוי רק שליח להולכה ייע"ש א"כ מה חשש יש לנו לענין להסיח דעת המומר הי' שם לקבלה והסיח דעתו וכאן היא מתגרשת רק בתורת הולכה ולא בעי קיום ואף שהט"ז בסימן ק"מ חולק ע"ז מ"מ מלשון הב"י מורה כן ולענין חשש קיום דהוי רק דרבנן ודאי ראוי לסמוך על הני פוסקים ובפרט דהוי ס"ס דלמא כדעת הרשב"ץ ודלמא כדעת הסוברים דזיכוי זה הוי רק להטעותו ועוד אף להט"ז הרי עיקר טעמו דמהני זיכוי זה הוי רק מכח אומדנא דאנן סהדי דניחא לה זה והוי שלא מדעת כמו מדעת וא"כ תינח היכי דהוי באמת קבלה זו זכות לה כגון שמת הבעל וכדומה והגט אפשר לקיימו אז אמרינן אגלאי מלתא למפרע דזכות הוא לה דאף דלא אמרינן כיון דהשתא ניחא לה למפרע נמי ניחא לה דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש מ"מ כבר כתב הש"ך בסימן שנ"ח דדוקא היכי דהשתא נמי הוי בע"כ אבל בעלמא אמרינן כן ולכך בשאר גירושין דאף השתא אנן סהדי דלא ניחא לה בגט זה רק בע"כ מחמת דהבעל מואם בה לכך לא אמרינן מדהשתא ניחא לה וכו' גם כל גירושין אינו מצוה וגדול השלום לכך לא אמרינן מדהשתא ניחא לה למפרע נמי ניחא לה אבל בגט מומר דודאי ניחא לה בלב שלם וגם הוי מצוה להתפרד ממנו והיכי דהוי מצוה בודאי אמרינן מדהשתא ניחא לה למפרע נמי ניחא לה וא"כ תינח היכי דמת הבעל או השליח אז הוי זכות לה למפרע אבל היכי דלא מת הבעל והשליח והגט אין יכול

לקיימו א"כ אדרבא הוי אגלאי מלתא למפרע דחוב הוא לה הזכות שזיכה לה לכך לא מהני זיכוי לחובתה ונשאר רק השליח להולכה וא"צ קיום ומ"מ אין לחוש לביטול כיון דעכ"פ המומר הסיח דעתו ובזה נשאר סברת הפוסקים והלבוש קיים דמהני להטעותו: ומה שחשש רו"מ כי לא כתבו בהרשאה מפורש דזכוי לו הגט ג"כ ולפי מה דמשמע בהג"ה סימן קמ"א סעיף למ"ד ראוי לפרש במה דעיקר הדבר תלוי, בו וחשש מכח זה לב"ד טועין הנה גם זה אינו חדא דהרי י"ל אולי לא הי' אז מומר רק שאח"כ המיר ואף דכתבו בגט וכל שום אין ראי' דדלמא נהגו שם תמיד כן והרי גם על האשה כתבו וכל שום ולכך י"ל דהמיר אח"כ ומ"מ לביטול אין חשש דהסיח דעתו וסבר דכבר הגיע הגט לידה דהוא סבר שכבר קיבלה הגט קודם שהמיר ועוד אף אם כבר המיר מ"מ אין לחוש מכח שלא ביארו כן לב"ד טועין דדוקא בכתבו מה שלא הי' להם לכתוב כגון שכתבו שהוא ש"ק כמ"ש בסעיף למ"ד בזה חיישינן לב"ד טועין אבל מה שחששו לכתוב מה שהי' להם לכתוב בזה יש לתלות בשכחה. ועיין בחו"מ סימן מ"א בסמ"ע ס"ק י"א מבואר כן ולכך העולה מכל זה דמצד הקיום אין לחוש כלל והגט כשר כדינו אך זה נשאר לנו לבאר מה שכתבו בהגט וכל שום שיש לה על האשה, ומ"ש ידידי הרב החריף מו"ה יעקב סגן הכהן דאין בזה חשש דבמומר כותבין וכל שום זה טעות דכאן עיקר החשש מה שכתבו על האשה וכל שום ונהי דאם הי' לה שם אחר לא הוי קפידא כיון דבמקום הכתיבה כותבין וכל שום ויש כמה דעות המקילין בזה אך זה הוי עיקר החשש דבאמת אין לה שם אחר כלל והנה כבר ראה רו"מ דעת הרשב"א והר"ן בשיטות כה"ג דס"ל דכותבין וכל שום אפילו אין להם שום שם אחר אבל ר"ת בקושייתו מוכח דס"ל דאם אין להם שום שם פסול אם כתבו וכל שום מיהו גם לדידי' הוי רק פסול דרבנן דיאמרו דאין זה המגרש והנה י"ל דאף לדידי' אין חשש רק בבעל אבל באשה מודה דכשר דאין לחוש דיאמרו אין זו המתגרשת דתפיסתה מוכחת עלה וכיוצא בזה מחלק הנו"ב מה"ת לדעת המקילין בשינוי שם אבי האשה דיש לחלק בין שינוי שם אבי האשה לשינוי שם אבי הבעל כן י"ל לר"ת דנהי דבשינה שמם פסול לכ"ע היינו בשינוי גוף שמם אבל בלשון וכל שום שאינו שינוי ממש י"ל דבה כשר אף אם אין לה שם אחר רק בו פסול ועיקר כוונת ר"ת הוי לראי' לפירושו דהרי תנא בש"ס חד לישנא בו ובה ואם הוי הכוונה בה בלשון וכל שום כפשוטו גם בו הכוונה כן ובו ראוי שיופסל דאם אין לו שם אחר יאמרו דאין זה המגרש ובע"כ הכונה בבעל היינו שפורט השמות א"כ גם בה הכוונה כן אבל להלכה אם אירע שיכתבו כן י"ל דמודה ר"ת דאינו פסול בה ולמעט בפלוגתא עדיף ובפרט במילי דרבנן והנה מה שהקשה המהריב"ל על דעת ר"ת הובא בג"פ סימן

קכ"ח ס"ק נ"ח דלמה כשפורטין השמות לא חייש לטעות ואם יכתבו וכל שום חייש לטעות ולעז והג"פ נדחק בישובו ומה שנלפענ"ד ליישב הוא כך ונקדים דהנה אף לר"ת דס"ל דאם אין לו שום שם וכתבו בו וכל שום פסול מ"מ מודה דיש חילוק בדבר דהיכי דכתבו שם אחר מפורש אז כ"ע ידעו דזה פסול דהוי שינוי ממש דהרי בזה ליכא מאן דמכשיר ולכך פיסולו ידוע אבל אם כתבו כל שום ואין לו שם אחר נהי דלפי האמת פסול לדעת ר"ת מ"מ משפט זה אינו גלוי לכל ויש דטועים שהוא כשר דהרי דעת כמה גאונים ובתשובת הרשב"א שהביא הב"י מפורש אומר אם כתבו וכל שום כשר אף שאין לו שם אחר א"כ מכ"ש די"ל דהעולם יטעו כן ועיין כיוצא בזה בחו"מ סימן מ"ב בש"ך שם שכתב כן דהיכי דיש פלוגתא י"ל דטעה הנותן ייע"ש כן י"ל בזה ג"כ:

ולפ"ז א"ש דעת ר"ת דאם פורטין השמות אז אפשר בתקנה אם ישלחו הגט למקום אחר ולא ידעו במקום כתיבה שם מקום הנתינה לא יכתבו כלל שם אחר ומ"מ בני מקום נתינה לא יאמרו דזה אחר הוא מדלא כתבו גם שמו שבמקום הזה דאסקי אדעתייהו דלא ידעו שם מקום הנתינה ולא הי' אפשר לכתוב דאיזה שם יכתבו ואם יכתבו שלא כהוגן מפסל ולכך שפיר יש תקנה בזה אבל אם יכתבו בלשון וכל שום אז אם לא ידעו במקום הכתיבה שם מקום נתינה אם יכתבו וכל שום אולי אין לה שם שם אחר כלל א"כ יופסל הגט ואם לא יכתבו וכל שום אולי יש לה שם אחר במקום נתינה ויאמרו בני מקום נתינה דאין זה המגרש מדלא כתבו וכל שום דא"ל דלא ידעו שם דיש לו שם אחר במקום נתינה דאכתי הו"ל למכתב וכל שום מספק דאין לומר דחששו שם אולי אין לו שם אחר ויופסל דהרי זה לא משמע להו פסול וטועים דזה כשר א"כ יאמרו מדלא כתבו וכל שום דזה אחר הוא דאין לומר דידעו להיפוך שם דאין לו שם אחר זה א"א למתלי כיון דבאמת יש לו שם אחר במקום נתינה א"כ לא שכיח שיהי' להם דבר שקר להיפוך לומר דודאי אין לו שם אחר רק דזה שכיח שלא ידעו אם יש לו שם אחר או לא א"כ יאמרו דמספק הו"ל למכתב וכל שום כיון דלא משמע להו שיופסל מכח זה אם אין לו שם אחר ולכך נפיק מני' חורבא דיאמרו אחר הוא מדלא כתבו וכל שום אבל אם פורטין השמות שפיר אסקי אדעתייהו דלא כתבו שם השני דלא ידעו מההוא וא"כ מה יכתבו וכי יפרטו כל השמות ואף אם יפרטו יפסול בשינוי לכך לא יאמרו דזה אחר הוא ולא נפיק מני' חורבא ולדעתי זה תירוץ נכון בעזה"י בכוונת ר"ת ודוק. והנה כבר כתבתי דגם מלשון הרשב"א שהביא הב"י בסימן קכ"ט מוכח נמי שאינו מסכים לר"ת לפסול אם כתב וכל שום ואין לו שם אחר וכן משמע מלשון רש"י והרא"ש והטור בסימן קכ"ט שכתבו אבל אם לא הוחזק בשני השמות וכו' א"צ לכתוב וכל שום וכו' ואפילו אם

יוודע אח"כ דיש לו שם אחר וכו' והנה מדכתבו דא"צ לכתוב וכל שום משמע דרק אינו חיוב לכתוב אבל עכ"פ אם רוצה יכול לכתוב דאל"כ הו"ל לומר דאין רשאים לכתוב ובע"כ דאם בעי יכולין לכתבו והרי כיון דאין ידוע להם אולי אין לו שם אחר ויופסל הגט ובע"כ דאין בזה פסול מיהו זה יש לדחות אולי התם הכוונה דיכולין לכתוב דהרי יבורר במקום נתינה אם יש לו שם אחר ואם אין לו לא יתנוהו באמת אך מלשון המחבר בסימן קכ"ח סעיף ג' שכתב יכתוב וכל שום דאית לי' ולא תרי ומלבד זה אם יש לעיר ב' שמות וכו' משמע דכותב וכל שום ופורט נמי השמות והרי כשפורט השמות אין לה עוד שם אחר וא"כ איך כותב וכל שום והרי הוי שינוי ואף דאפשר המחבר ס"ל דשינה מקום עמידה כשר מ"מ לכתחלה איך יכתוב בשינוי ובע"כ דס"ל דאין זה שינוי ומכ"ש דקשה על הרמ"א דכתב ואנו לא נהגינן לכתוב וכו' אלא אם יש לעיר שמות וכו' משמע דכתב רק דאין נוהגין לכתוב כן אבל מודה דאם כתב כדעת המחבר כשר לכ"ע והרי הוא הביא דעת הפוסלין בשינה מקום עמידה וא"כ ה"נ לכתוב דלדידוהו אסור לכתוב וכל שום אם אין לה ב' שמות או אם פורט השמות אינו רשאי לכתוב וכל שום ואם שינה פסול בע"כ דס"ל להלכה דוכל שום לא נחשב שינוי אף דאין לו שם אחר ולכך נראה להכריע להתיר במקום עגון ובצרוף טעם הנ"ל די"ל דבשם האשה גם ר"ת מודה ובפרט דגם לר"ת אינו פסול רק מדרבנן וא"כ הוי ספק דרבנן וכדי המתירין לסמוך עליהם במקום עגון:

והנה מה שחשש רו"מ עוד כיון דלא נכתב כתקחז"ל והרי הג"פ הביא לחקור למה מהני גט מומר לבטל קדושי תורה ותירץ משום דהפקיעו חז"ל הקדושין וא"כ תינח אם הגט נכתב כהוגן אבל אם נכתב שלא כהוגן שלא כתיקון חז"ל הוי חשש דאורייתא עכת"ד. הנה גם זה אינו דנראה דלא ע"י הגט הפקיעו חז"ל הקדושין רק תיכף בשעת קדושין כיון דאומר כדת משה וישראל אז הוי כתנאי שידור עמה תמיד כל ימי הקדושין כדמוי"ר ואם ממיר אח"כ אז תיכף הפקיעו חז"ל הקדושין תיכף כשממיר רק הרי כתב הרמב"ן בפ"ק דכתובות דאף דהפקיעו חז"ל הקדושין מדרבנן בעי גט ולכך אסורה לכהן וא"כ ה"נ במומר נהי דפקעי קדושין דאורייתא מ"מ בעי גט מדרבנן וא"כ סוף סוף אין כאן רק חשש דרבנן:

ובהכי א"ש יותר מה דמהני זיכוי במומר ולא בנפלה לפני יבם וכדומה והיינו דלמילי דאורייתא קיי"ל דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש ולא אמרינן מדהשתא ניחא לי' למפרע נמי ניחא לי' אבל בגט מומר דהוי גט רק מדרבנן בדרבנן שפיר אמרינן מדהשתא ניחא לי' למפרע נמי ניחא לי' והוי שלא מדעת כמו מדעת ויש להסביר יותר די"ל דהך סברא לומר מדהשתא ניחא לי' מעיקרא נמי ניחא לי' תליא בדין ברירה אם אמרינן הוברר

הדבר למפרע ואנן קיי"ל דאין ברירה לכך לא אמרינן מדהשתא ניחא לי' וכו' א"כ תינח בשל תורה אבל בדרבנן דקיי"ל י"ב לכך שפיר אמרינן מדהשתא ניחא לי' וכו' לכך מהני גט בזיכוי במומר ולא בד"א ומכח דבמומר הוי רק הגט מדרבנן כן י"ל דרך הערה בעלמא כי אין פנאי להאריך בזה כעת ולכך אדרבא ע"י דברי רו"מ נתחדש לנו עוד היתר די"ל כיון דחשש דר"ת הוי רק דרבנן ומכח חשש לעז א"כ י"ל דלא גזר רק בקדושי דאורייתא אבל בקדושי דרבנן לא חיישינן ללעז דהוי גזרה לגזרה וכמ"ש בסימן מ"ד גבי חשש שמא יאמרו גירש ראשון דבקדושין דרבנן לא חיישינן לזה ומודה בזה ר"ת גם אף אם אינו מודה עכ"פ הוי כאן תרי דרבנן דגוף הקדושין דרבנן והפסול דרבנן לכך ראוי להקל במקום עגון והנה אחר כל הערות הנ"ל נראה לפענ"ד דהאשה מותרת להנשא בלי חשש ופקפוק כלל וה' יצילני משגיאות ויורני בתורתו נפלאות:

והנה עוד נראה לי להביא ראי' דמה שמזכין באשת מומר אינו בתורת זכוי רק להטעותו מן הירושלמי פרק יוד דתרומת הביאו התוספת בפ"ק דקדושין דף יוד ד"ה ומקבל את גיטה שהקשה איך משכחת לה שתהי' מגורשת בלי ידיעתה ולמה לא משני בגט מומר וכדומה בע"כ מוכח דגם במומר לא מהני זכוי ואין זה רק להטעות ודו"ק. להרב מזבאריז:

## שם סימן צו

צ"ו הנה ע"ד האשה עטי' בת אברהם ושם הכינוי של אבי' הי' אבישי והנה בשם זה יש הרבה ספקות אם נצמח משם אבישי בן צרוי' או מלשון אביש והוי ספק אם לכתוב בוי"ו אחר הב' או ביו"ד וגם הוי ספק אם לכתוב המכונה או דמתקרי וגם נפל עוד ספק אם נקרא בסמ"ך או בשי"ן לזה לדעתי לכתוב רק שם האשה בלי שם אבי' כלל כי אם יכתבו שם הכינוי יצטרך הרבה גיטן ואם יכתבו רק שם אברהם זה מגרע גרע דהוי כשינוי כיון דנקרא בפי כל אבישי הוי ככותב שם הטפל ועוזב שם שהכל קורין בו ויטעו לומר דנקרא בפי כל אברהם והוי שינוי וגרע מחסרון לכך טוב יותר שלא להזכיר שם אבי האשה כלל וזה כשר יותר בלי חשש ופקפוק בפרט בשם אבי האשה וגם הוי מקום עגון דברי אלה יום ד' ך' מנחם תר"ו לפ"ק. לראדוזיל להרב מו"ה יצחק דוד נ"י:

## שם סימן צח

צ"ז הנה ע"ד המעשה שביקש חכם אחד ממנו להמליץ עבורו להשיב לו וזה דבר המעשה שאירע במדינתכם אחד מבני הכפרים הי' לו בן סומא מקטנותו וראה את הנולד שבעת יגדל הבן יגדל יגונו מחמת העדר מציאת זווגו לבעל מום כזה והזדמנו לו בכפר עניים

ממהדורי על עיירות והי' אצלם ריבה אחת ולקח אותה לבת ולבית וגידל אותה והחזיקו אותה בשם רבקה זה כמה שנים ויגדלו הנערים ובהגיע פרק נשואיהן ביום החתונה הי' שם סופר אחד והתחיל לחקור אחר שמותיהן צ"ו ואמרה לו הבתולה שאף שנקראת עתה רבקה לבד זכרה ימי נעורי' שהי' לה עוד שם אחד היינו רבקה לאה ועל פי' כתב בכתובה שם רבקה לאה ואעפ"כ אין קול ואין קשב לקראה בשם לאה רק בשם רבקה כמקדם ואחר הימים לא מתדר להו אחר עבור זמן כביר אחר החתונה ואין זווגם עולה יפה והוצרך לפטור אותה בג"פ וכעת באו לפני הדיינים לסדר לה הגט ושאלו אותה מה שמה וסיפר שקורין לה בשם רבקה אך שזכרה ימי נעורי' שהיה לה עוד שם לאה ושכן אמרה להסופר שיכתוב כן בכתובה ושכן כתב בכתובה על פי' (אבל הכתובה לא ראו אז) וכתב כן המסדר רבקה לאה דמתקריא רבקה ואח"כ נודע למעלתו הדבר ודעתו שהגט פסול מטעמים הנראים לו והנה בעת בא מכתבו הי' בתוך ימים ולא הי' לי פנאי להשיב ולא לעיין בפרט שתיכף בקראי הי' נראה לי דהגט כשר וא"כ אין כאן לאפרושי מאיסורא וממ"נ אם ביני ביני יתנו גט אחר מה טוב ואם לא אין כאן לאפרושי מאיסורא: והנה לדעתי הגט כשר דלמהו ניחוש לה אם לשם שנשתקע כבר כתבתי כמה פעמים בתשובה להוכיח דשם הנכתב בכתובה אין לו דין שם שנשתקע כיון דהכתובה קיימת ונעשה למען יעמדו ימים רבים ודלא כהט"ג בזה ואם ניחוש דלמא לא הי' לה מעולם שם זה הנה לו יהא דלא הו"ל שם זה מ"מ יכולה להחזיק עצמה בשם זה והוי כנתינה לה עצמה שם זה ואין לומר דבשם חדש בעינן החזקת למ"ד יום זה אינו אלא בקריאה בעל פה אבל בכתיבה כיון דאסור לשהות עם אשתו בלי כתובה א"כ הכתובה צריכה להיות קיימת תמיד ואם אין לה שם זה א"כ הכתובה פסולה לכך הוי זה כהחזקת למ"ד יום וכעין דקיי"ל בש"ס וטוש"ע חו"מ דמקיימין השטר משתי שטרי כתובות מנשים שיושבות תחת בעליהן והיינו מדיושבות תחת בעליהן בע"כ הכתובות אמת דבלא"ה אסור לדור עמה בלי כתובה ייע"ש א"כ ה"נ לענין החזקת למ"ד יום כיון דדר עמה למ"ד יום בכתובה זו הוי זה כעין חזקה למ"ד יום ונעשה כן שמה גם היא נאמנת מכח מגו דבידה ליתן שם זה ולהחזיק עצמה למ"ד יום ובשלמא בעת כתיבת הגט אין לה נאמנות במגו חדא דהוי כמגו במקום חזקת א"א וגם הרי עתה מגרש מיד ועתה אין לה מגו דאם תתן לה או לו שם זה יצטרך לשהות למ"ד יום אבל בעת כתיבת הכתובה הוי בידה להחזיק עצמה למ"ד יום בשם זה גם אינו נגד חזקת איסור ויש לה מגו גם הרי מפורש בש"ע בסימן ק"כ דשם אביו נהגו לכתוב עפ"י עצמו ובע"כ למה יהי' עדיף משם עצמו ובע"כ הטעם דשם עצמו כיון דצריך לכתוב מדינא ואם חסר פסול לכך א"נ עפ"י עצמו

אבל שם אביו דחסר כשר וכיון דאין הכרח לכתבו נאמן עליו אף דאם שינה בו פסול לרוב אחרונים מ"מ כיון דההכרח לכתבו אינו דוקא נאמן עליו א"כ ה"ה נמי בכתובה כיון דאין הכרח לכתוב בה כל שמותיו היתה נאמנת אז עפ"י עצמה וגם כבר כתבתי במקום אחר ומצאתי ג"כ בתשובת שער אפרים כן די"ל כיון דהעדים חתמו בו א"כ הוי כאלו מעידין הם דשמה כך ולא מבעיא להש"ך וב"ש דמפרשים דעל מוחזק לכ"ע מסהדי אכולהו מלתא פשיטא דהוי כמעידין דמוחזקת בשם זה ואף גם להמפרשים כפשוטו מ"מ על שמם ודאי מעידין הם דזה הוי כמנה שבשטר דהרי עיקר הענין תלוי בזה לידע מי האיש ומי האשה והרי אסורין לכתוב אא"כ מכירין וא"כ הוי כאלו העידו כן בפירוש ואף דעתה יאמרו דלא ידעו כן הוי כחוזרין ומגידין וגם משוי נפשם רשיעא ואם נאמר דאין ראי' מזה מכח דדשו בו רבים לכתוב שמם על פיהם בלי הכרה הוא גופו קשיא למה דשו בו רבים לעשות כן והרי חזקה על העדים שעשו כהוגן ובע"כ מטעם דבידם להחזיק עצמן שם זה א"כ מוכח דהם עצמן נאמנין בזה מן המנהג שנהגו לכתוב עפ"י עצמן ולכך לא מבעיא אם הכתובה לפנינו ודאי דהגט כשר אף גם אם אין הכתובה לפנינו מ"מ נראה דשוב על זה היא נאמנת דבמלתא דעל"ג כהך ודאי נאמנת דנהי דעל שם עצמן אין נאמנין היינו דזה לא על"ג כל כך שאינו עומד להתברר מיד אבל בעומד להתברר מיד דהרי הא גמלא והא קבא והא מדי הוי מלתא דעל"ג מיד עיין בש"ך חו"מ סימן כ"ג כיוצא בזה והרי אין כל המלתא דעל"ג שוין דבע"א במיתת הבעל מספקא להש"ס אם מהני על"ג ובאשתמודענהו מהני על"ג בפשיטות ובבכור בסי' שי"ג קיי"ל נמי דעל"ג מהני ובע"כ אין כל העל"ג שוין ומה דקרוב להתגלות יותר מהני יותר א"כ ה"נ כיון דהכתובה צרורה ומונחת בביתם הוי על"ג מיד נאמנת היא עצמה ולכך עכ"פ דיעבד אם כתבו בגט כן הגט כשר ואין לפוסלו כנלפענ"ד נכון וה' יצלני משגיאות ויורני בתורתו נפלאות.
אעתיק פה מ"ש לאבוב להרב מו"ה בנימין וואלף פינעלש מ"מ דק"ק הנ"ל:

## שם סימן צח

צ"ח הנה אם אני נדרש ללא שאלו אך תורה היא ולא אהי' בכלל למס מרעהו חסד כי הנה באה אלי אשה מווילנא ובידה ראי' שנתגרשה שם לפניכם בב"ד ושמה חיענע דינה דמתקרי דינה וכתבו כן בגט ונמשכו עפ"י דברי הב"ד מווילנא שכתבו כן ובאמת אין למדין מאגרת שכתבו (עיין ש"ך סי' מ"ו בחו"מ) והנה הי' צריך להיות נכתב בה"א בסוף כי שרשו נצמח משם חי' והוא שם געגועים כמו שרה סארקה ושם סאייה והרבה מזה המבוארין בשמות נשים ולו יהא דהוי ספק אם הוי משם חי' נמי צריך לכתוב לכתחלה

בה"א ואם כי בדיעבד כשר באל"ף עכ"פ לכתחלה צריך לכתוב בגט כדינו וגם מ"ש בעיי"ן לדידי הי' נראה יותר דזה נצמח מקרא ותחיין את הילדים והו"ל לכתוב בשני יודי"ן ואף כי שם נכתב חסר בגט ראוי להיות מלא ומפורש והי' ראוי לכתוב חיינה כן כתבתי לווילנא כשקיימתי חתימתם של רו"מ אך להם אין אשם כל כך כי באגרת לא דקדקו כל כך כדרך העולם אבל בגט היה להם לעיין היטב ולמען להבא אולי יזדמן ענין כזה כתבתי וחתמתי שמי וכו':

הנה הזר המ"מ דשם והשיב לי וזה אשר השבתי לו. הנה מכתבו קבלתי היום הזה ופניתי להשיבו מיד הנה מה שהתנצל דלכך סמך על מכתב מווילנא מכח דנראה מלשונם שכתבו כן בדרך לסדר הגט כן הנה ידעתי מזה אך כוונתי הי' שאם יהיו מרגישים בזה הי' להם לבאר ולהודיע הטעם למה כתבו כן כדרך כל מסדרי גט היכי דכותבין בשינוי מן הנראה כפשוטו כותבין טעם למה משנין דלא חזו כטעותא ואם לא כתבו כן נראה שלא חלו ולא הרגישו בזה כלל ואין דבריהם רק כאגרת בעלמא ועל גוף הדבר שכתב רו"מ דשמה הי' בחירק החי"ת הנה כל זה ידעתי גם ידעתי ויראה כי הרגשתי בזה במכתבי ממה שציינתי לו בנקודות והרי בדבריהם לא נמצאו בנקודות רק אני חקרתי אותה ואמרה שהי' שמה החי"ת בפתח ולכן ציינתי הנקודות לדעת כי ידעתי זה אם הי' בחיר"ק לא הי' דינו כן מיהו לפי האמת אף אם הי' בחיר"ק אם כי הי' אז א"ש האלף לבסוף אך א"כ הי' שם זה יוצא משם חייא המבואר בש"ס ובב"ש אות חי"ת ונקבה תסובב גבר ונקראת חייאנא והי' לו לכתוב בחי"ת ושני יודי"ן ואל"ף נ"א והנה בזה אזיל לי' כל דבריו כי אם נקרא בפתח כמו שהגידה לפני פעמיים ושלש הוא משם חי' ואם הוא בחיר"ק הוא משם חייא ובין כך ובין כך מ"ש חיענא אין לו שורש וענף יותר אין להאריך בזה דברי ידידו. מ"ש להב"ד דק"ק סטאניסלאב:

## שם סימן צט

צט. הנה אם אמנם כי מכיר אני הזמן כי המשכיל ידום בעת ההיא אך טבעי אינו מניח לי לשתוק וחושש אני להיפוך אולי אנחנו מחשים עד אור הבוקר כי יהל על אוהבי אמת ומצאנו עול ח"ו כי הוא לאפרושי מאיסורא וחומר א"א הנה בא לפני גט אחד שסידרו לשם לשלחו למינסק וכתבו על אבי האשה אהרן זעליג דמתקרי זעליג והן אמת שת"ל הגט נתבטל כי המגרש כתב אלי ולכמה מקומות שמבטל הגט והשליח אך על כותבם עמדתי מרעיד למה כתבו כן הן אמת שהכרתי טעמם שחששו אם יכתבו המכונה יהי' פסול לדעת הב"ש דהמכונה קאי על השם אך באמת הנו"ב חולק והעיקר כדבריו

דהמכונה קאי על האדם וכן נהגו עלמא כוותי' וא"כ אין חשש אם היו כותבין המכונה ואם רצו לצאת ידי הכל הרי רצו להמלט מן חשש הקטן ונפלו בחשש הגדול דהרי דעת חכמי קראקא ובתוכם בעל מגלה עמוקות הובא בט"ז סימן קכ"ט לפסול אם כתבו דמתקרי על המכונה והב"ח עצמו נמי דעתו כן כמ"ש הט"ז דבעיני הב"ח עצמו לא נכנס חילוק שלו באזניו א"כ גם הוא ס"ל דפסול דמתקרי על שם לעז רק דבתשובת הרמ"א והט"ז מסקי דכשר וא"כ רצו להמלט מדעת הב"ש ונפלו ברבוותא שעמדו נגד הב"ח והוצרכו גט אחר והב"ח לא חלק רק מטעם אחר למעיין שם ועיין בט"ג בלקוטי שמות אות ד' דלא הכשיר בכה"ג רק בא"א בקל להשיג גט אחר הרי דמידי ספקא לא נפקא ועוד יותר מזה יש עוד מחלוקת רבה ועצומה הפוסל הגט הוא הבית מאיר וכל חכמי פרנקפורט גבי הגט שכתבו יעקב ישראל דמתקרי ישראל ופסלו שם דזה נראה כאלו הוי השינוי בשם ישראל ייע"ש. ועיין לעיל בחבורי זה סימן קכ"ו מה שהחזקתי דבריו ייע"ש. והיינו ממש נדון דידהו וא"כ הוי ס"ס לאיסורא דדלמא כדעת הפוסלין אם כתב דמתקרי על המכונה ואת"ל דכשר דלמא כדעת הב"מ והרבה רבנים דפסול בנוסח כזה ואף אמנם דכאן הי' בשם אבי האשה הרי זה אינו מעלה רק אם חסר שם אביו אבל בשינוי גם בשם אביו פסול לרוב הפוסקים והכי קיי"ל וא"כ בזה הוי כשינוי ולא חסרון והנה באמת אם רצו לצאת כל החששות היו יכולין לכתוב להיפוך זעליג דמתקרי אהרן זעליג ובזה לא הי' שום חשש ואחר שעלה בדעתי כן וכן אני מורה תמיד מצאתי דאתי לידי הטיב גיטן של הגאון אמתי מוהרא"ז זלה"ה מה שעיינתי בו לענין אחר וראיתי בלקוטי שמות סעיף וי"ו כתב עצה זו ובביאורו ס"ק זיי"ן ייע"ש. ואם אמנם שם התיר לכתוב המכונה ליב או המכונה הירש לבד היינו דשם לא שייך חשש הבית מאיר אבל בנדון כזה דשייך חשש הבית מאיר ודעימי' ודאי יש לכתוב שם זעליג תחלה דמתקרי אהרן זעליג והאי עדיפא מדידי' דהתם הוי שם ליב שאינו עולה לתורה כלל ולא שם העיקר אבל בנדון זה כיון דעולה לתורה וחותם גם בשם זה ודאי יותר יש להתיר ולהקדימו וכן מבואר בתורת גיטן לכתוב מרים דמתקריא מרים שרה ולכך כיון דהוא מלתא דאיסורא ולא הנחני רוחי שלא להודיע לכם זה ובפרט כיון דלא הרגשתם בכל זה כפי מה שראיתי בקוויטל שלכם שביד השליח א"כ יוכל להזדמן כן גם בשם המגרש עצמו או המתגרשת לזה כתבתי וכוונתי לש"ש דברי ידידם וכו'. ואף די"ח על הב"מ וכן על חכמי קראקא מ"מ הוי לאיסורא בס' דבחד ספק נמי בטל הגט ולהיתר בעינן לצרף לתרוייהו דוקא להיתר ובחדא לא סגי וגם הב"מ הוי אחרון וכל חכמי פ"פ וחכמי קראקא הם רבים ואיך

לא חשו על כל זה ועל הב"ש שהוא יחיד והנו"ב חולק והעולם נוהגין כוותי' לא סמכו עליו וחששו לדעת הב"ש ועיין לקמן מ"ש עוד להנ"ל. עוד לק"ק סטאניסלאב:

הנה ע"ד הגט שכתבתי לשם הנה כעת אשר מתפארים שמצאו כדבריהם בט"ג בהשמטות ולוח הטעות בסוף הספר ממש הנה מלבד כי הם לא ידעו ולא ראו זה ושמחה לאיש במענה פיו ולא במה שאינו בפיו והם לא חלו ולא הרגישו בכל הריעותא שיש בזה והנה אמת שגם אני לא ראיתי השמטות כי אינו שכיח בכל הט"ג וגם אין דרכי לעיין בו מדף לדף זולת לצורך גדול והנה באמת הבל יפצה פיהם כי הנה לתרץ דברי הגאון הנ"ל דלא יסתרו דבריו ממש בעצמו בחבורו ובתשובותיו זה דבר נמנע כי אין הנושא סובל בזה דרך פלפול וגם לומר דהוי חזרה דא"כ הו"ל להזכיר זה בהשמטות שחוזר בו מתחלה אך היותר אמת הוא דהוא לא נדחק רק ליישב דברי הגאון מ"ש כאן כן אבל לי' לא ס"ל וכיוצא בזה מצינו אף בדברי הש"ס לתרץ כן ובאמת לקמן יבואר כוונת הגאון בע"א והנה אף אם הגאון חזר בו אנן לא מהדרינן כי מלתא בטעמא קאמינא דזה פשיט לן דס"ס לאיסורא ודאי אסור אף בדרבנן ומכ"ש בשל תורה וא"כ הוי ס"ס דלמא כדעת הב"ח ומג"ע וכל חכמי קראקא דמתקרי במקום המכונה פסיל ואף דבהשמטות כתב דבעולה לתורה שאני יפה כתבתי בזה דהרי כל הפוסקים לא חילקו בזה כן ולא זכרו חילוק ועוד סברת הגאון בהשמטות הנ"ל כיון שעולה בו לתורה לא יגרע כחו זה אינו רק לסברת הנו"ב דהמכונה קאי על האדם ולכן שייך לומר סברתו כיון דעולה בו לתורה א"כ הו"ל שניהם שוה אבל אם כדעת הב"ש דמכונה קאי על השם מה בכך שעולה בו לתורה סוף סוף טפל הוא לעיקר השם דהרי הוי כינוי לו וא"כ עוד לא יצאנו מחשש חששא זו יעוד דאם כסברתנו זו נימא דגם בחתימה יש חילוק זה דלא כותבין המכונה על שם לעז רק באם אינו חותם בו אבל אם חותם בשניהם ונקרא באחד מהם כותבין דמתקרי דהרי החתימה שוה לעלי' לתורה ולפעמים עדיף אם חותם יותר מעלי' לתורה ואם נאמר באמת כן מה הקשו דברי הרמ"א אהדדי נתרץ כן ובע"כ דלא ס"ל הך חלוקא והנה דעת הבית מאיר הוא מחבר מובהק וכל חכמי פ"פ אם כי חלקו עליו קצת אחרונים כבר כתבתי בתשובה אחת לדחות ראייתם בראי' נכונה בעזה"י ואם כי אין דעתי מכריע עכ"פ מידי ספקא לא נפקא וא"כ הוי ס"ס לאיסורא והנה כוונת הגאון מפ"ב מ"ש כפי סידורו יש לי לבאר בדרך נכון בעזה"י כי הנה שם הי' המעשה שהי' לו שני שמות בשני מקומות כמעשה המפורש שם אחד בגליל ובמקום כתיבה ונתינה הי' נקרא אליעזר ליפא ובמקום אחר הי' נקרא רק ליפא בזה לא הי' מקום להגאון לכתוב בע"א כי איך יקדים שם ליפא כיון שאינו שם כתיבה ונתינה ואינו נקרא בשם זה כלל איך יקדמנו ולכן

הוכרח להקדים שם אליעזר ליפא ולכתוב המכונה לא הי' יכול כיון שבמקום שנקרא שם ליפא לא נודע לו רק שם ליפא בלי שם אחר כלל בזה לא שייך המכונה בזה בעת הדחק סמך על דעת המתירין וכתב דמתקרי במקום עגון ולדעתי זה כוונה יותר נכונה בכוונת הגאון מפ"ב יהי' איך שיהי' כוונת הגאון הנ"ל אנו אין לנו אלא מה שנראה עפ"י השכל ומשמעות הפוסקים ועוד הי' לי לדבר בזה רק שאין אני רוצה לפרש הכל כי אין דבר נעלם ולא אתן להם מקום לרדות אקוה שיהי' עת לדבר ועיין לקמן בתשובה לק"ק בערזאן בארתי עוד הדברים יותר ויותר ייע"ש: והנה שבתי וראיתי שמ"ש דבשני מקומות לא שייך המכונה א"צ לחדש דבר חדש מה שאינו מוזכר בפוסקים רק בלא"ה א"ש והוא דבר שכל בעזה"י כיון דזה סברא נכונה דאם במקום נתינה לא נקרא כלל ליפא ודאי לא הי' אפשר להקדים שם ליפא וא"כ כיון דלא הי' יכול להקדימו באיזה אופן שיהי' הוי ב' חששות וס"ס דאם יכתוב המכונה ליפא נמי יש חשש של הב"מ ואם יכתוב המכונה יש עוד חשש הב"ש דקאי המכונה על השם ואם כותב דמתקרי יש נמי חשש הב"מ וחשש חכמי קראקא א"כ כיון דבין כך ובין כך יש ס"ס הכריע לכתוב דמתקרי ליפא כהכרעת הרמ"א ודו"ק אבל בנדון דידן דנקרא שם במקום נתינה זעליג ודאי יש להקדים שם זעליג כמ"ש בלקוטי שמות בט"ג סעיף ד' וה' ובביאור שם והנה מלבד זה לא עדיף הגט של הגאון מפ"ב מדברי אמוראים שמפורש בש"ס ב"ב דף ק"ל ע"ב דאמר ר"פ לתלמידיו כי אתא לקמייכו פסקי דדינא וכו' וחזיתון בי' תיוהא לא מקרע תקרענהו ולא מגבה תגבנהו וכו' עד אין לדיין אלא מה שעיניו רואות ועיי' בסמ"ע ה' דיינים סי' י"ט ס"ק ג' שהביא כן בשם רי"ו והוא תמוה דהוא ש"ס מפורש גם בש"ס מבואר יותר דאפילו אחר מיתה הוי כן והוא לא כתב רק עד שיבא הרב עכ"פ אם בממון כן מכ"ש באיסורא ולכך אנו אין לנו רק כפי המבואר בט"ג בפנים ובתשובותי והוכפל הדברים כמה פעמים דברי הנ"ל:

## שם סימן ק

ק' הנה שם ליבש נראה לכתוב בלא וי"ו כמו שם פייבש המבואר בש"ע ואף דבדברי אחרונים נמצא בקצת מקומות פייבוש בוי"ו אחר הב' עיין בטיב גיטן אות פ"א ס"ק וי"ו שט"ס הוא בט"ז מ"ש בוי"ו ואף שכתב אח"כ דאולי אין לדקדק כ"כ כיון דנקרא כאלו הי' וי"ו מ"מ לכתחלה ודאי יש לכתוב כדינא כמפורש בש"ע ואף אם חותם עצמו בוי"ו אין להשגיח בזה כי בזה אין דרך החותם לדקדק ואין ראי' מחתימתו. ובנדון ההרשאה הבאה מב"ד והוי הרשאת ש"ק וכתבו שהאשה מנתה את שמעון לשליח קבלה והניחו

ריוח ולא כתבו שם אביו וחתמו העדים וכתבו הב"ד דק"ק ב"ד לכתוב פה שם אביו. הנה ודאי דאין בשטר הרשאה זו ממש דהרי כמה שמעון איכא בשוקא ואינו מבורר מן הרשאה איזה שמעון מנתה לשליח וכיון דאינו מבורר מן הרשאה ואין העדים יודעים איזה שמעון הוי הרשאה ושליחות בלי עדים וש"ק בעינן מדינא בפני עדים ומ"ש הב"ד לכתוב פה שם אביו זה טעות יותר דדייני דמגזתא הכי דייני דאיך יוסיפו שם בתוך דברי העדים והעדים לא חתמו ע"ז וא"כ מעידין שקר וגם הרי אפשר להוסיף בו איזה שמעון שירצה וא"כ הוי יכול להזדייף ואין בהרשאה זו כלום והוי כאלו לא הי' עדים בדבר והוא טעות גמור לכך אין תקנה רק להחזיר הרשאה ויודיעו לשם שם השליח ואביו ויכתבו כן וז"פ ואמת לפענ"ד ואף דבגט עצמו אם לא כתב שם אביהם כשר וגם שם אינו כשר רק דיעבד התם שאני דאין אדם מגרש אשת חברו וגם הרי נזכר שם שמגרש את אשתו והוי זה מצורף לסימן על שמן והרי צריך שהעדים יכירו שזה האיש וזה אשתו וא"כ הוי גט בעדים ואפשר דבמקום סכנה ועגון דכותבין אעפ"י שאין מכירין באמת בעינן שיפרש שם אביהם ג"כ ובלי זה לא מהני דהוי כבלי עדים גם אם מהני עכ"פ היינו כיון דשניהם לפנינו והעדים עכ"פ רואין אותן אבל השליח שאינו לפני העדים ואין מכירין אותו וכל הני טעמי הנ"ל לא שייך בזה ובודאי בעינן שיפרשו שם אבי השליח ותדע דהרי דעת המרדכי דמן התורה אפילו לא כתב שמם כלל כשר הגט וכי ס"ד אם יכתבו העדים הרשאה שהאשה ממנה שליח לקבל גיטה ולא פירש שם השליח שיועיל זה בודאי זה אינו וא"כ ה"נ אם לא פירשו שם אביו ואין מכירין העדים אותו ואף אם מכירין כיון שאינו מפורש בהרשאה לא מהני וזה גרע מגט מטעם הנ"ל דבגט אין אדם מגרש אשת חברו כנלפענ"ד נכון וברור:

ועוד עיין בתו"ג סימן קכ"ט דגם בגט דוקא אם הוי ע"מ לא בעינן שם אביהם אבל בליכא ע"מ בעינן דוקא שם אביהם ובלא"ה לא מהני כלל א"כ ה"ה בהרשאה בכתב אם אין השליח לפני העדים. אעתיק פה מ"ש בתשובה לק"ק בערזאן להב"ד דשם ולהרב מפוסטין:

## שם סימן קא

ק"א הנה ע"ד שאלתם באשה עלובה מרת חנציא:

בת הרבני הנגיד מו"ה הירץ ביליט הנה תחלה אבאר מ"ש רו"מ לחלוק על הרב מפוסטין בשדעתו לכתוב דמתקרי אלטר יפה אמרו וכן דנתי תמיד מסברא כאשר הביאו רו"מ גם ראי' מדברי הג"פ בשם מורינו שנקרא כדי שלא להזכיר שם המת לצערם ובאמת

דבר פשוט כזה א"צ לראי' אך מ"ש רו"מ דהיכי דיש להמגרש או המתגרשת שם קודש וחול יחד אז כותבין גם על שם אלטר דמתקרי כמו אם שני השמות של חול והנה כן מוכח ג"כ בתשובת בעל בית אפרים חלק אה"ע סימן צ"א בשם העשיל דיש לכתוב בזה המכונה אף דעולה לתורה וחותם בשניהם ייע"ש. הנה אין זה נראה כלל דעיקר הטעם דבשניהם חול כותבין דמתקרי היינו מכח דמהו אולמא דהך מהך ולמה יחשב זה טפל וזה עיקר וא"כ תינח אם שם חול הראשון אין לו מעלה בהצטרף שם הקדש אז שייך לומר דמהו אולמא דהך מהך אבל היכי דיש לראשון מעלה דנצטרף לו שם הקדש ולשני אין לו מעלה זו דאין לו שם הקדש עמו ודאי הראשון עדיף ושייך בו יותר דמתקרי ותדע דהרי אם יש לו שם קדש בפ"ע ומקדימין אותו אז כותבין דמתקרי על שם הקדש וחול יחד כידוע ומבואר בכל הספרים ובע"כ כיון דיש לשם החול גם שם הקדש נחשב כשם הקדש ונעשה מחובר לטהור טהור כמותו והוי גם הוא עיקר א"כ מההוא טעמא יש לו מעלה זו עצמו נגד שם החול לבד דאל"כ הוי סתרי אהדדי לכך העיקר לכתוב רק המכונה אלטר תמיד ומה גם דאדרבא שם אלטר יש לו גריעות מכל השמות אפילו של חול ולולי דמסתפינא הייתי אומר דעל שם אלטר יש לכתוב תמיד המכונה אפילו בשניהם חול דבשלמא בכל שאר השמות דהם שם ונקראו לאדם להיות לו שם העצם לכך שייך לומר מהו אולמא דהך מהך אבל שם אלטר ידוע דלא ניתן לשם העצם רק להסתיר שם הקדש מכח עין רע ושיהי' כח הדבור פועל להיות נעשה זקן אבל אינו לשם העצם וידוע דדרך רוב בני אדם כשהם נגדלין נתפרסם שמותיהן א"כ הוי טפל מפאת עצמותו ואין לו דמיון לשאר השמות ולכך אפילו בשניהם חול שייך לכתוב המכונה אלטר אבל זה מסתפינא מיהו עכ"פ אם יש לו שם חול ושם של קודש ביחד בזה ודאי דכותבין על שם אלטר שהוא בפ"ע רק לשון המכונה וזה ברור ופשוט לפענ"ד:

והנה בנדון הגט הנשלח מק"ק סטאניסלאב להאשה והחזרתם אותו כי הי' פסול הנה יפה עשיתם כאשר אבאר בעזה"י. הנה מ"ש אסתר חנציא בשני שיטין גם בזה יש קפידא מיהו זה כשר בדיעבד או בשעת הדחק כאשר כתבתם גם אתם אך מ"ש חנציא דמתקריא אסתר חנציא זה רעה גדולה כי אף דקיי"ל בהקדימו שם הטפל כיון דנכתב שניהם כשר היינו אם ידיע עכ"פ במקום נתינה שיש להם שם טפל אבל אם איני ידוע במקום הנתינה כלל שיש להם שם טפל ומכ"ש אם גם במקום הכתיבה לא הוחזק בשם זה אף אם הי' להם מיעוט שם זה במקום אחר כל דאין לה שם זה במקום כתיבה ונתינה אפילו ע"ד המיעוט ודאי דפסול אם עשו שם זה עיקר. וגם מ"ש בשם אבי האשה נפתלי הירץ דמתקרי הירץ הנה הם חששו על מה דלעולם אין נקרא בשניהם יחד ויפה ערערו מיהו

בזה הי' מקום לצדד להקל במקום עגון כיון דהוי בשם אבי האשה והנה דעת העה"ג בתשובה להכשיר בשינוי שם אבי האשה ואם כי רוב האחרונים חולקים הנה בעזה"י בשנת תקצ"ב הי' מעשה בסמוך לק"ק סטאניסלאב לאב שנשלח גט מק"ק יאס והי' שם אבי האשה עביר וכתבו הב"ד שם עיבר ביו"ד אחר העיי"ן ושאל הרב הגאון המנוח אב"ד דשם את פי הרב הגאון אמיתי מלבוב ז"ל וכתב תשובה להיתר וסיים שם כי לא יסמוך להתיר עד אשר ישאל פי ג"כ ושלח לי הרב מסטאניסלאב כל זה והארכתי שם בתשובה והסכמנו כלנו לסמוך על דעת עה"ג להתיר במקום שאינו שינוי גמור וניכר היטב והתשובה כתובה בחבורי:

והנה ממנו נקח נמי לנ"ד דנהי דאם לא נקרא בשמות יחד וכתבם יחד הוא פסול היינו בשם עצמם דבזה אף שינוי כל דהו פסול דלא גרע מחסרון לכך אף זה פסול אבל בשם אביהם ובפרט בשם אבי האשה דקיל יותר כמ"ש בנו"ב מה"ת א"כ בזה דוקא שינוי גמור פוסל אבל מה דכתב שני שמות מחולקין וכתבן מצורפין בלי הפסק המכונה בנתיים זה אינו שינוי גמור ומכ"ש אפשר דחותם כן דדרך בני אדם לחתום כן ומן הסתם הוא חותם כן ואף אם הוא אינו חותם כן עכ"פ כיון דדרך לחתום כן א"כ יאמרו שלכך כתבו כן מכח שעולה לתורה או חותם כן ולכך אין זה שינוי גמור והי' כדי לסמוך על העה"ג בזה והי' נקל להתיר זה בפשיטות ובפרט אחר קבלת הגט בקאלמיי' ואם כי נפסל לפי דעת הרב מפוסטין עכ"פ גם לפי דעתו אינו פסול דאורייתא רק דרבנן דכל חשש כזה אינו רק דרבנן שיאמרו אין זה המגרש ואיכא לעז כמ"ש התוס' בגיטין דף ל"ד ולכך בחשש זה אם היו נותנין הגט מסטאניסלאב ודאי הי' מועיל לסמוך בדרבנן על העה"ג הנ"ל מיהו בזה יש עוד פסולין בזה אשר לא הרגיש רו"מ והוא הערה גדולה וכבר כתבנו זה ב' שבועות לשם בנדון כיוצא בזה והבדק"ק סטאניס לאב המה לא בקיאי בטיב גיטין כלל והמה קלי הדעת מאוד בלי לדקדק באיסורין ובפרט בחומר א"א כי הנה מ"ש דמתקרי הירץ הוא טעות דהי' להם לכתוב המכונה הירץ דהוא שם חול והעיקר כדעת הנו"ב מה"ת דמכונה קאי על האדם והם רצו לתקן לחוש לדעת הב"ש דמכונה קאי על השם והנה הם רצו לצאת ידי חשש קטן רק דעת הב"ש ויחיד הוא בדבר ונפלו בחשש גדול כי הנה דעת חכמי קראקא ובתוכם הרב מגלה עמוקות לפסול אפילו בדיעבד אם כתבו דמתקרי במקום המכונה והחילוק של הט"ז שמצא א בתשובת הרמ"א לא סבירא להו ואף הב"ח עצמו לא ס"ל כן וס"ל דפסול אם הוא שלא כפי חילוקו שמחלק שם א"כ נהי דהרמ"א והט"ז לא ס"ל כן עכ"פ מידי פלוגתא לא נפקא ופוק חזי הפוסלין הב"ח ומג"ע וכל חכמי קראקא עד שנגעו בכבוד הב"ח ונתנו גט אחר וא"כ הוי זה חשש יותר גדול מחשש דעת

הב"ש ובפרט די"ל דהב"ש רק לכתחלה ס"ל כן ועיין בטיב גיטן בלקוטי שמות סעיף ד' דלא התיר בכה"ג דמתקרי על המכונה רק היכי דא"א בקל ליתן גט אחר ייע"ש וכן בתשובותיו סימן פ"א ייע"ש ואף דהתם התיר במקום עגון היינו דהתם לא שייך חשש הבית מאיר משא"כ בנדון כזה דיש עוד ריעותא כנ"ל,: והנה מלבד זה יש חשש אחר דהבית מאיר כתב במעשה שכתבו יעקב ישראל דמתקרי ישראל ופסלוהו כל חכמי פרנקפורט והוא הסכים עמהם מכח דיש חשש שיאמרו דהשינוי בשם ישראל וא"כ איך כתבו נפתלי הירץ דמתקרי הירץ הרי פסול לדעת הב"מ וכל חכמי פ"פ והן אמת דהתו"ג כתב עליו ולא נהירא לי הוא בלי טעם וראי' לדחות דברי רב מובהק הב"מ וכל חכמי פ"פ והתשובת ב"א וספר יהושע שחלקו עליו מראיות משם שר שלום דמתקרי שלום ומאלחנן דמתקרי חנן דחיתי ראייתם בתשובתי בטוב טעם ופלפלתי בעזה"י הרבה בדברי הב"מ לסתור ולבנות. והנה לו יהיבנא דבמחלוקת שנוי' עכ"פ הב"מ הוא רב מובהק ואחרון וכל חכמי פ"פ וא"כ גם הם רבים ומידי ספיקא לא נפקא והוי פלוגתא וא"כ בהצטרף יחד עם חשש דמתקרי על שם לעז הוי ס"ס לאיסורא דלמא כדעת הב"ח ומג"ע וחכמי קראקא דפסול אם כתב דמתקרי על המכונה ואת"ל כדעת הט"ז דכשר דלמא כדעת הב"מ וחכמי פ"פ דפסול בכה"ג והוי ס"ס לאיסורא:

והנה לפי דעתם דכתבו נפתלי הירץ ביחד הי' להם עצה נכונה לכתוב להיפוך הירץ דמתקרי נפתלי הירץ וכן עצה זו אני מורה תמיד וכן מצאתי אח"כ בט"ג בלקוטי שמות ס"ק זיי"ן ובפנים סעיף ה' כיוצא בזה וכך יש לנהוג תמיד בכה"ג ועיין שם בט"ג והבן והב"ד דסטאניסלאב לא הי' להם עינים לראות ולב להבין לכך יפה עשו שהחזירוהו.

והנה כעת נדבר מן הגט הניתן בק"ק קאלמיי' שערער עליו הרב מו"ה חיים יוסף אב"ד דק"ק פוסטין לפסלו וכתב אלי הרב הנ"ל אולי אמצא לו תקנה בעזה"י. והנה לדעתי בעזה"י דחוי כזה חוזר ונראה ולדעתי יש להכשיר הגט הנ"ל במקום עגון: הנה מה שקרא ערעור על מ"ש אשר המכונה אנשל והוא הי' נקרא לתורה בשניהם יחד הנה בזה אינו פסול בדיעבד כי מה שפוסלין הפוסקים אם חילק השמות היינו בשניהם שם הקדש והוי כל חד בפ"ע או אם היו שניהם שם חול וכתב דמתקרי בזה כיון דקאי על האדם שפיר הוי שינוי כיון דנקרא בשניהם יחד והוא חלקם אך אם אחד שם קדש ואחד כינוי וכתבו המכונה אין זה שינוי דהמכונה קאי על השם לדעת הב"ש דהיינו דשם אשר יש לו כינוי אנשל ומ"מ הוא נקרא בשניהם ולכך נהי דהנו"ב חולק דכתב המכונה קאי על האדם מ"מ היינו רק לכתחלה אבל דעבד ודאי דכשר ועיין בטיב גיטן בלקוטי שמות סעיף ה' דאם כתב משה יהודא המכונה ליב ושמו הי' משה ליב דכשר והרי הוי חילוק שמות

שהוא נקרא משה ליב יחד והוא חלקם ואף דנקרא לפעמים משה בלי ליב כשעולה לתורה מ"מ ליב לא נקרא לבדו בלי משה בשום פעם ובע"כ דאין זה שינוי וה"ה הכא. וגם עיין בתשובותיו סי' צ"א דהתיר לכתחלה לחלוק שם יהושע העשיל ולכתוב המכונה העשיל אף דנקרא לתורה בשניהם נהי די"ל דהתם כיון דנקרא בפי העולם העשל לבד ואם יכתוב שניהם יחד איך יכתוב אח"כ המכונה העשל דהוי חשש הבית מאיר מ"מ אם שם התיר כן לכתבו לכתחלה מותר כאן עכ"פ בדיעבד במקום עגון: ומה שקרא תגר על שלא כתבו שם אלטר והוא הי' נקרא רק בשם אלטר וחותם כן וכן בכל השטרות נכתב רק שם אלטר רק שעלייתו לתורה הי' נקרא בשם אשר אנשל. הנה אם כי זה הוי ערעור יותר גדול ובודאי היו צריכין לכתוב שם אלטר מ"מ במקום עגון נראה להכשירו כי הנה זה ידוע דעת הפוסקים הובא ברמ"א סימן קכ"ט סעיף א' דאם כתב שם הטפל לבדו כשר ולומר דזה גרע משם הטפל זה אינו נראה כיון דעולה בו לתורה די והרי להחזיק לעצמו בשם חדש כתב המבי"ט דהיינו כשעולה בו לתורה ג"פ תוך למ"ד יום והבאתי בתשובה אחת לק"ק טארנא לעיל בחבורי זה דבמבי"ט עצמו מבואר דאף ביותר מלמד יום די אם עלה לתורה ג"פ וא"כ מוכח דעלי' לתורה עושה חזקה לשם חדש ומכ"ש דנחשב עכ"פ לשם טפל שם שקראוהו במילתו בעצם וראשונה גם הרי באדם שדרכו להיות נקרא לתורה יותר מחתימה נחשב עלי' לתורה עיקר נגד הנקרא בפי כל ומקדימין שם זה א"כ נהי דאיש כזה אפשר דחותם יותר ממה שנקרא לתורה עכ"פ מידי טפל לא יצא וא"כ להמכשירין בשם הטפל ודאי דכשר בזה וכבר כתבנו בכמה תשובות שמוכח כן מהתוס' דס"ל כדעה זו וכן יש סמיכת לזה מן הש"ס א"כ נהי דאין יחוש כמוני מכריע מ"מ עכ"פ כדי המכשירים לסמוך עליהם בשעת הדחק וכמ"ש בש"ס למה נאמרו דברי יחיד וכו' ועיין בחו"מ סימן י"ז ייע"ש, מיהו באמת כד דייקינן נראה דא"צ לכל זה ובזה הכל מודים דכשר ולמעט בפלוגתא עדיף ונראה דאף הפוסלין בשם הטפל היינו רק היכי דשם העיקר הוי שם בפ"ע והוי שם העצם ואינו ניכר ממנו מתוכו דיש לו שם אחר בזה יש לחוש אם כתבו שם הטפל ולא העיקר יאמרו שאין זה המגרש אבל בשם אלטר וכדומה שמעצם השם הזה מוכח דיש לו שם אחר דאין דרך להיות נקרא בשם זה לשום אדם רק כדי להסתיר השם קורין כן א"כ מוכח מתוכו דיש לו שם אחר בזה לכ"ע כשר בכתבו שם הטפל לבד תדע דאל"כ במומר דכותבין רק שם ישראל לבד והרי לגבי מומר הוי שם ישראל רק שם הטפל וכדמוכח מדברי התוס' בפ"ד דגיטין דף ל"ד ע"ב דזה הוי רק שם הטפל וא"כ לדידן דקיי"ל לחומרא דאם כתב שם הטפל לבדו הוא פסול ואף גם המכשירין בשם הטפל לבדו ס"ל דאם כתב שם הטפל וכלל העיקר בוכל שום גרע

ופסול כמ"ש הב"י והב"ש בשיטתם וא"כ איך במומר כותבין שם ישראל וכל שום הרי זה הוי רק כשם הטפל ובע"כ דשם גוים שאני כיון דידוע דאין דרך ישראל להיות נקראים כן וא"כ ידוע הוא לכל יודעיו דמן הסתם הוי לו שם אחר ביהדותו לכך די בשם הטפל לכ"ע וה"ה נמי בנ"ד ועוד נחזי אנן ממנהג העולם שבעו"ה נפרצה פרצה והוי לכבוד לכמה אנשים בפרט נגידים להיות נקראים בשם הדייטש לבדו ונקראים כן בפי כל ויש כמה שנקראים אף בפניהם כן ולכבוד הוא להם ובפרט הדאקטורים וכדומה הנקראים רק בשם הדייטש וכן במדינת אשכנז דרוב הגבירים נקראים רק בשם הדייטש ואין ניכר שמם רק כשעולין לתורה ואין אחד יודע שמם לעולם מה יעשו אם באין לגרש נשותיהין ושם הנכרים אין כותבין בגט ובע"כ דכיון דידוע לכל דאין ישראל נקראין בשם זה ובע"כ מוכח דיש לו שם אחר לכך בזה כשר בשם הטפל לבדו:

והנה בזה עצמו הוי הטעם שאין כותבין קיצור השם אף דכמה בני אדם נקראין וחותמין רק בקיצורו ואין נקראין בשמם העצם רק לתורה מ"מ כותבין רק העיקר והרי יש בני אדם שהם נקראין בשם העיקר בפי כל ולמה לא ניחוש שיאמרו אחר הוא מדלא כתבי קיצור השם ובע"כ כיון דמקיצור השם ניכר שם העיקר מה הי' לכך די בהטפל לבד ולכך ממילא כשיש לקיצור השם זה שם הקדש אחר צריך לכתוב הקיצור והיינו כיון דבזה אין מהקיצור השם ניכר מה הוי שם הקדש לכך צריך לכתבו וא"כ ה"ה נמי בשם אלטר ונהי דמזה אין ראי' גמורה דהתם ניכר גוף השם מה הוא אבל כאן משם אלטר אינו ניכר מה הוי השם הקדש מ"מ ראיות הראשונות הם ברורות ועכ"פ הדבר מסתבר כן ולמעט בפלוגתא עדיף כידוע וכיון דהוא מקום עגון ודאי יש להקל בזה ואף שהט"ג הביא בשם עזרת נשים בשמות אנשים אות מי"ם ס"ק ל"ה בשם מורינו דהוי נמי רק להסתיר שם העיקר מכח צער וכתב דיש לכתוב המכונה מורינו ייע"ש והביאו רו"מ ג"כ מ"מ זה הוי רק לכתחלה אבל בדיעבד נראה דכשר ואדרבא משם ראי' לדברינו מדכתב הע"נ והג"פ לכתוב אברהם המכונה מורינו וא"כ ציוה להקדים שם אברהם א"כ מוכח דנחשב זה עיקר השם והרי שם כתב ג"כ בלשוני שכמעט נשתקע שם אברהם וקראוהו רק בהכינוי רק דעלה בשם אברהם לתורה וא"כ אם שם מורינו עיקר הו"ל להקדימו ובע"כ דשם אברהם דהוי שם העצם הוא עיקר ושם זה דאינו לעצם רק מטעם אחר כדי להסתיר שם העיקר לא קנה מקומו ואין לו לעולם דין עיקר רק טפל והסברא נותן כן דהרי אינו בא לעיקר רק לטפל בשביל שם העיקר כדי לחפות עליו ולהסתירו א"כ בא רק לטפל ונעשה טפל ושם העיקר הוי שם שניתן לו לעצם ובכתב שם העיקר והשמיט הטפל ודאי דכשר לכך הגט שנתנו בקאלמיי' הוא כשר במקום דא"א בקלות ליתן גט אחר והאשה מותרת

להנשא אם לא תמצא בקלות גט אחר והמקום יצילני משגיאות ויורני בתורתו נפלאות דברי ידידם וכו' ואין לחוש דעכ"פ לעז יצא על הגט עיין בתשובת הרמ"א סימן צ"א וכל טעמיו שייך נמי בנ"ד דאין לחוש ללעז ובתשובתי לק"ק אונגוואהר להרב הגאון מ"ו מאיר א"ש נ"י לעיל בחבורי זה שם הארכתי ביותר בעזה"י ואין לחוש ללעז בזה. מה שהשבתי עוד לק"ק בערזאן פעם ב':

הנה מכתבו קבלתי והנה אם אמנם אין דעתי נוחה להרבות בענינים אלו הרבות דברים במה שאין להם יסוד בש"ס וראשונים שיהי' אפשר לברר הלכה כשמלה ברורה ואין אנו חיים רק מפי אחרונים ומסברות כרסיות אין להם שורש ויסוד אך אעפ"כ מוכרח אני להשיב שלא יאמר מדשתק אודויי אודי ואבא על סדר דבריו בעזה"י:

הנה מ"ש על מ"ש דצריך לכתוב נפתלי הירץ המכונה הירץ (אם הי' שמו נפתלי הירץ) ועל זה כתב דבספר יהושע גבי מרים בילא דמתקריא בילא כתב להיפוך הנה ידידי אם הוא כתב להיפוך אין אני מוכרח לבטל דעתי מפני דעתו כי המחדש עליו להביא ראי' וכבר כתב הוא בעצמו להשואל שיודע שיהי' מוצא בספרים ובפרט בנ"ש סתירה לדבריו רק שלו נראה כך ולדידי נראה להיפוך דמה בכך דגם הראשון הוי לעז מ"מ שאני ושאני דהראשון יש עמו שם הקדש ג"כ והרי הוא בעצמו ס"ל דחד שם הוא דאל"כ למה ציוה לכתוב בחד שיטה וגם אם כתב דמתקרי ביניהם פסול ובע"כ דכחדא נחשבו וא"כ שפיר שייך לכתוב אח"כ המכונה דהרי הוי שם טפל לעיקר השם ומה חסרון הוי בהמכונה רק דמרמז דהוי טפל ולכך נגד שם הקדש שייך לומר על שם לעז המכונה שהוא טפל אבל אם שניהם שם לעז מהו אולמא דהך מהך ולמה זה טפל וזה עיקר לכך כותבין דמתקרי אבל אם שם החול יש לו שם הקדש עמו לשותפות ונקרא בשניהם יחד ולפעמים נקרא בשם החול לבד ודאי הוי קריאת שם החול טפל נגד קריאת שם החול והקדש יחד ובפרט כיון דבאמת המכונה קאי על האדם ולא על השם וא"כ נגד האדם ודאי הוי קריאתו בשם החול לבד טפל נגד קריאתו בשם הקדש והחול יחד וכי בשביל שיש לשם הקדש שם חול עמו וכי מפני זה ירד ממדרגתו זה ודאי אינו וא"כ הוי קריאה זו כנגד זה טפל ודברי ספר יהושע תמוהין בזה דדבריו מופרכים אהדדי דממ"נ אם כשיטת הב"ש דמכונה קאי על השם לא שייך לכתוב מרים בילא דמתקרי' בילא דהרי כבר נכתב שם זה ולמ"ל בכפל ואם קאי על האדם שנקרא בשם זה לבד א"כ לגבי אדם ודאי הוי קריאה זו טפל נגד הקריאה שנקרא עמו שם הקדש והמעיין בעין שכלו וישקול בפלס יראה שדברינו נכונין ומתקבלים על הדעת ובפרט שהוא עצמו כתב דבקדמונים לפניו ימצא להיפוך ואף דהבית אפרים הסכים עמו הנה על דבריו קשה יותר דבסימן צדיק במי שנקרא

יהושע העשל סיים שם לכתוב המכונה העשיל. והנה שם בסופו יש ט"ס בדבריו שכתב שם לכתוב יהושע המכונה העשל והמכונה הירש דהרי בתחלת השאלה מבואר שהי' עולה לתורה וחותם בשניהם יהושע העשל וא"כ איך כתב בסוף לחלק השמות יהושע המכונה העשל הרי אינו נקרא יהושע לבד בשום מקום ובע"כ הוי ט"ס בו וצריך להיות נכתב יהושע העשל המכונה העשל וא"כ ס"ל אף דכותבין יהושע העשל מ"מ כותבין המכונה העשל ועוד הרי ציוה לכתוב והמכונה הירשל הרי אחר שם לעז העשל חוזר לכתוב המכונה הירשל א"כ כותב אחר שם לעז נמי שנית המכונה ולפי דברי ספר יהושע יפה כתב המסדר ודמתקרי הירשל דלפי מה שכתב לפנינו בסופו לכתוב יהושע המכונה העשל וכן כתב המסדר א"כ בשלמא בתחלה כתב המכונה העשל כיון דשם שלפניו הוי רק שם הקדש אבל לכתוב והמכונה הירשל אחר שם העשל אין לכתוב עוד המכונה ולכך כתב דמתקרי ולמה השיג עליו וכתב להיפוך לכך דבריו סתרי אהדדי ובאמת כל דברי הפוסקים שכותבין בשני השמות המכונה וכו' והמכונה איך כתב שנית המכונה אחר שם לעז שלפניו לכך אין דברי ספר יהושע נראין כלל ודברי הבית אפרים סתרי אהדדי וליישב דברי הגאון בית אפרים אם כי אין אחריות דבריו אלינו מ"מ אם אפשר ליישב דבריו מה טוב וי"ל דס"ל לחלק בין שם איש לשם אשה דבאיש כיון דעולה לתורה הוי זה עיקר שמו ולכך בשם שנקרא ואינו עולה בו הוי מעצמו שם טפל ואם כי זה לבדו אינו מספיק לכתוב עליו המכונה מ"מ בהצטרף תרוייהו דהוי שם חול וגם אינו עולה בו לתורה אז אף דהוי השם עלי' לתורה נמי צירוף שם חול מ"מ כותבין עליו המכונה כיון דבראשון עולה בו לתורה וגם יש עמו שם הקדש והוי בו תרתי למעליותא ובהשני תרתי לריעותא דהוי חול לבדו ואינו עולה בו לתורה אבל בשם אשה כיון דאינו עולה בו לחורה ולכך כיון דאין בראשון רק חדא לטיבותא דהוי עמו שם הקדש ובשני חדא לריעותא לכך כותבין דמתקרי ובזה לא סתרי דבריו אהדדי דבסימן צ"א הוי בשם איש ועכ"פ אנחנו יפה כתבנו בשם איש לכתוב נפתלי הירץ המכונה הירץ כפי משמעות הפוסקים כמ"ש וכפי עדות ספר יהושע בעצמו שמבואר בהם היפוך דבריו והמשכיל יעיד על האמת שכדברינו כן הוא. ומ"ש רו"מ מטעמי' דנפשי' כיון דשם החול הוי מחובר לטהור גם הוא חשוב. הנה מלבד מ"ש לו מקודם נראה עתה עוד חדא דלו יהא כדבריו עכ"פ תינח זה שמחובר לשם הקדש אבל שם זה שנקרא בפ"ע חזר להיות חול כבעלמא ואטו אם נאמר דשם זה מחובר לקדש באדם זה שוב אם נקרא שם זה בכל אדם לבדו נמי יהי' קדש ודאי זה אינו כמבואר וא"כ גם באדם זה נהי דאם הוי מחובר לקדש הוי כקדש מ"מ אם נבדל לבדו הוי חול ומה לי הוא מה לי אחר לכך לו יהא כדבריו אם נבדל לבדו שייך

בו המכונה וחוץ מזה אין דבריו מתקבלין כלל דאטו בכבוד תליא מלתא לומר בשמות כי המקום מכבד את האדם או להיפוך דבר זה לאו בכבוד תליא מלתא רק בטפל ועיקר לכך במה שהוי שם הקדש או יש בו שם הקדש הוא עיקר הקריאה ומה שנקרא בשם חול לבד קריאה זו הוי טפל וזה ברור כשמש:

ובזה נדחה מ"ש רו"מ לדחות ראייתי ממה דכותבין בשם הקדש וחול יחד דמתקרי וכתב רו"מ דזה הוו מכח דהוי ס"ס דלמא נחשבו כאחד או לא ובמ"ש זה אינו דאין כאן משום ספק כלל ולא מצינו צירוף רק בקדש ולא בשמות דגיטין והרי בשם הקדש בס"ת הוי הנטפל לשם מאחריו רק דרבנן ומן התורה אין בו קדושה כמ"ש בנו"ב מה"ק חיו"ד, וגם הוי כחד תיבה ומכ"ש בגיטין דהוי חול ובשני שמות דאין בו כדי צירוף לומר דהוי כשם הקדש לא זו הדרך ולא זו העיר ובנטפל לשם מאחריו כתב הנו"ב דלכך אין לקלפו דבקלפו בטל קדושתו מכ"ש בשם האיש לו יהא כדבריו מ"מ אם נפרד ונקרא בפ"ע הדר להיות חול כמעיקרא ולמה לא נכתב המכונה. ומ"ש רו"מ ראי' דשייך מכונה על שם החול והקדש יחד דאל"כ למה בכהן לא יכתוב הכהן אחר המכונה שלא יטעו דהוא מכונה כהן ואינו כהן ואיך יטעו הרי אם נקרא כך הוי שם הקדש וחול יחד והו"ל לכתוב דמתקרי הנה מלבד דבזה בא להכחיש הידוע כי כל הספרים מלאים מזה דבשם החול וקדש יחד כותבין דמתקרי וכן הוא בכללי הב"ש וגש ראייתו מכהן אינו ראי' דודאי אם הי' כהן שם אדם בפ"ע שפיר הי' שייך בו דמתקרי אף דהוי שם החיל עמו אבל כיון דאינו שם בפ"ע ואין שום אדם נקרא כהן לבד ולכך זה שפיר הוי כינוי אף דהוי תיבה שהוי קודש מ"מ אינו שם רק כינוי אם אינו כהן ממש יזה פשוט: גם מ"ש רו"מ למה לא ראיתי בספר טיב גיטן בהשמטות מ"ש בשם הגאון מפרעשבורג בשם אליעזר ליפא וכו' הן אמת כי בתחלת כותבי לסטאניסלאב לא ראיתי השמטה זו כי אינו בכל טיב גיטן גם אין דרכי לעיין כל כך בו רק לעתים רחוקות אך אח"כ העירני אחד מהשמטה זו וכתבתי לשם דמהתם אין ראי' באמת די"ל התם הי' המעשה שלא הי' נקרא ליפא במקום כתיבה ונתינה רק במקום אחר וא"כ לא הוי אפשר להקדים שם ליפא תחלה והי' מוכרח להקדים שם אליעזר ליפא תחלה ואח"כ לכתוב המכונה ליפא או דמתקרי וא"כ בין כך ובין כך יהי' ס"ס חשש הבית מאיר וחשש המכונה או דמתקרי מה טוב יותר לכך ניחא לי' טפי לכתוב דמתקרי כהכרעת הרמ"א בתשובה והט"ז אך היכי דאפשר להקדים שם השני אם נקרא כך במקום כתיבה ונתינה ודאי יש להקדים שם החול תחלה ולא לכנוס לס"ס לאיסורא ולכך אין מהגאון מפ"ב ראי' כלל והגאון טיב גיטן נכנס לדחוקים לחלק וכוונתו הוי רק כדי לתרץ דברי הגאון הנ"ל ובאמת הוא עצמו כתב כמה פעמים להיפוך

זה להקדים שם החול וגם לכתוב המכונה כמ"ש לעיל בשמו בתשובה סימן צדי"ק ובע"כ הוי כוונתו שם רק ליישב דברי הגאון מפ"ב ונכנס בדוחק ובאמת הי' לו ליישב ברווחא כמ"ש. ועוד כתבתי דבאמת כיון דהשכל ומשמעות אחרונים הוי כמ"ש א"כ לא עדיף לנו דברי הגאון מפ"ב מדברי אמוראים המפורש בב"ב דף ק"ל ע"ב דאמר רבא לר"פ כי אתא פסקא דידי לקמייכו וחזיתו בי' תיוהא וכו' לאחר מיתה לא מקרע תקריעוהו ולא מגבו תגביהו וכו' כיון דחזיתון בי' תיוהא ואין לדיין אלא מה שעיניו רואות וכו' וא"כ אם בממון אמרו כן ובחכמי הש"ס אנן מה נענה אבתרייהו ומה לנו ללמוד מן הגט דשם אחר דהשכל נותן להיפוך ומי יודע מאיזה טעם הי' שם אין לנו אלא מה שעין השכל שלנו רואה ומ"ש רו"מ שהאחרונים חולקים על הבית מאיר הנה ידעתי גם ידעתי והנה הם לא חלקו עליו רק בדברים בעלמא בלי שום ראי' רק הגאון מו"ה זלמן ז"ל הביא ראי' משם שר שלום דמתקרי שלום ויש שהביא ראי' מאלחנן דמתקרי חנן ואני דחיתי זה בעזה"י על נכון דבשלמא שר שלום או אלחנן דשר בפ"ע או אל בפ"ע אינו שם כלל וא"כ זה ודאי חד שמא הוא וכיון דהוי חד שמא שפיר הוי כשינוי בשם שלום עצמו דהרי נקרא תחלה בשם שר שלום או אלחנן ולכך שפיר יכול לכתוב דמתקרי שלום או דמתקרי חנן אבל ביעקב ישראל ודומיהן דכל חד הוי שם בעלמא בפ"ע וא"כ אף בנקראו יחד הוי כל שם בפ"ע לכך יפה כתב הב"מ דא"א לכתוב דמתקרי ישראל דמשמע דהוי השינוי בשם ישראל עצמו והנה הם לא פלפלו בזה כלל ואני ת"ל בחדושינו מכבר פלפלתי הרבה בזה להביא ראיות מן הש"ס לזה אם יש לפרש דמתקרי ישראל היינו דמתקרי רק ישראל או לא ובתשובתי לק"ק פודהייץ וכו' ובתשובה לק"ק אונגוואהר ובתשובה לק"ק סאדגרע הארכנו בזה ועכ"פ כיון דהם לא חלקו עליו בראיות רק בדחוי' בעלמא והרי הב"מ הוי פוסק מפורסם ואחרון וגם כל פפד"מ כי רבים המה ג"כ למה לא נשוי אותם לספיקא דדינא ומ"ש דאין זה ספק השקול לאיסורא לצרפו לס"ס כיון דבזה עצמו הוי תרי ספיקא להיתרא שמא שייך כאן דמתקרי ושמא דמתקרי במקום המכונה כשר הנה זה אינו כי לדידי אין כאן ספק דלא שייך בזה דמתקרי רק דינו כשם חול לבד דכיון דבררתי בראיות והשכל דדינו כשם חול לבדו אין כאן ס"ס להיתרא רק לאיסורא: ומ"ש דאם הי' כותב המכונה הירץ נמי הוי ס"ס לאיסורא לדעת הב"מ זה אמת רק אני כתבתי דהיו לו להקדים שם הירץ תחלה ולכתוב הירץ דמתקרי נפתלי הירץ ומ"ש בשם הט"ג דגבי המכונה מודים להב"מ דפסול בכפל השמות דמכונה עוקר שם הראשון הנה לא ידעתי נפשי שמחני דדברי המחברים הנ"ל סותרים זא"ז דהרי לפי שיטתם דחולקים על הב"מ ומפרשים דמתקרי ישראל היינו ישראל לבד א"כ ה"נ מ"ש המכונה פלוני הכוונה

דמכונה בשם זה לבדו וא"כ שפיר עוקר שם הראשון דנקרא בשם הקדש יחד והרי הם פוסלין באם כתב ביניהם דמתקרי וס"ל דהוי ככותב חצי השם וכמ"ש הראנ"ח בתשובה א"כ הוי כחד שמא א"כ שפיר עוקר שם הראשון ולכך אין דבריהם נראין מה שבזה חולקין ובזה מודים ואין לו שורש ויסוד גם מ"ש רו"מ דאם יקדים שם הירץ דמתקרי נפתלי הירץ הוי נמי ס"ס דלמא לא שייך בזה דמתקרי זה אינו דבזה אין ספק כלל כיון דיש בזה שם הקדש דשייך רק דמתקרי. וגם מ"ש דהוי ספק אם הקדים שם הטפל זה אינו דאף הפוסלין בהקדים שם הטפל הרי זה הוי רק מכח חשש שיאמרו אין זה המגרש והיינו דתקשה להו מי הכריחו להקדים הטפל לעיקר וא"כ תינח היכי שהי' יכול לכתוב להיפוך ובלי הכרח הקדים הטפל אז יש חשש טעות אבל היכי דלא הי' יכול לעשות בע"א רק להקדים הטפל א"כ לא יטעו לומר אין זה המגרש מדהקדים הטפל דהרי יבין דההכרח והלחץ דחקו לכך וכיון שיראה דהשמת שוין של חול יבין כי לא הי' אפשר לצאת ידי הכל רק באופן זה ואין חשש טעות בזה לכ"ע:

ומ"ש לדחות דברי על מ"ש דבאלטר אף בשניהם חול יש לכתוב המכונה וע"ז הקשה מן הג"פ בשם מורינו דכתב כיון דהוי שם חול כותבין המכונה משמע הא אם הי' שם הקדש היו כותבין דמתקרי וא"כ ה"ה בשניהם שם לע"ז הנה אין זה הכרח די"ל דאם הוי בו שם הקדש אז שם הקדש קונה מקומו ואף דנקרא רק להסתיר שמו העיקר מחמת צער מ"מ הי' קונה מקומו ונעשה עיקר אבל בשם החול זה אינו תופס מקומו וכיון דנקרא רק להסתיר השם לא קנה מקומו והוי טפל גם נגד שם לע"ז הנה עד הנה סלקתי מעלי ערעורי טוען שטען עלי רו"מ בנדון הגט מסטאניסלאב ועתה נבא להיתר הגט הראשון מקאלמיי' הנה על מ"ש דאף דלא כתבו אלטר כשר הסכים והביא כן בשם התו"ג סק"ב וס"ק ד' שמוכח ממנו כן ואין לי פנאי לעיין בו ואני סומך על רו"מ אם נאמר בו ואם לא ראוי להיות נאמר. ומ"ש רו"מ ראי' עוד מדברי מהרי"ק שורש פ"ו זה הנאני מאוד כי ת"ל יש תנא דמסייע לי כי כמעט כל דברינו בתשובה הראשונה ובטעמו מבוארין בו ובלשונו וברוך ה' שהנחני בדרך אמת:

ובדבר מ"ש אשר המכונה אנטשל הנה בזה היתר שלי נמי ברור ומה שדחה רו"מ ראייתי ממשה יהודא המכונה ליב וכתב רו"מ דהמכונה מורה על העצם שם הראשון וליב אינו מעלים שם משה רק שם יהודא אבל בזה בלשון המכונה אנשל נעלם שם הקדש הנה לא כן הוא דטעם זה דע"י המכונה נעלם שם הראשון לא שייך רק לפי דעת הנו"ב דמכונה קאי על האדם אז משמע דנקרא בזה ולא בזה אבל לפי דעת הב"ש דמכונה קאי על שם האדם ודאי אין לשון המכונה מעלה ומעלים שם הקדש רק הכונה דשם הקדש

הזה יש לו כינוי זה וגם לומר דהמכונה מעלים שם הקדש אף להנו"ב אינו נראה דהרי מצינו בכתוב לא יעקב יקרא עוד שמך כ"א ישראל ואהדרי' קרא כמה פעמים ובע"כ הכונה דלא יעקב לבדו יאמר שמך כי אם ישראל נמי אף דכתיב ישראל ולא יותר כן ה"נ הכוונה דהמכונה נמי כך וכך ואינו עוקר בזה שם הראשון והרי קיי"ל בשטרות ונדרים דאם מדברים בלשון לע"ז ונדר בלשון תורה הולכין בתר לשון תורה ובשטרות קיי"ל דדנין כמו בנדרים וא"כ בגט הולכין בתר לשון תורה ואין זה עוקר זה ולבי אומר לי דאף הפוסקים הפוסלין במחלק השמות והיינו הראשון המדבר הוא הראנ"ח וסייעתו הוא רק בשניהם להקל אבל באחד לשון לע"ז כיון דאפשר לפרש המכונה על השם מודה דכשר ולמעט בפלוגתא עדיף ועיין בנ"ש סימן פ"א במעשה דק"ק בראד שהעלה להיתר במחלק השמות והביא הרבה דעות להיתר א"כ עכ"פ יש להקל באחד שם לע"ז דלמעט בפלוגתא עדיף ועכ"פ לדעת הב"ש דמכונה קאי על השם ודאי דכשר בזה וכדי הם לסמוך עליהם בעת הדחק והיתר זה ברור לפענ"ד והנה מה שרצה רו"מ לצדד להיתר מכח דנראה לו שמקצת ב"א קורין לו אנשיל לבד הנה באמת מה לי בכך יהי' לו ניחא לו מטעמא דידי' וסוף סוף מסכים להיתר:

מיהו דרך פלפול אומר כי הנה עיקר יסודו הוי על דברי הרמ"א שכתב כל כינוי שאינו נקרא לבדו רק עם השם א"צ לכתבו והנה הוא הבין דקאי על כל הכינויים ולא כהט"ז דמפרש דהכונה רק על שם כינוי שנקרא ע"י איזה סיבה והביא סמיכת מן הנטע שעשועים סימן פ"ב שהבין כן. והנה באמת לשון הרמ"א שמדמהו לכינוי משפחה זה מורה בלשון הט"ז שאינו שם עצם רק ע"י איזה סיבה כעין כינוי משפחה אך תימא שלא ראו דברי הד"מ בסימן קכ"ט ס"ק כ"א וז"ל מצאתי בתקון ישן דמומר שעשה תשובה שבא לגרש אין לכתוב בו כלל כל שום וחניכה כמו שכותבין לשאר מומרין דאלו כתבו הוי כאומר לו זכור מעשיך הראשונים עכ"ל. ונראה שמזה למדו שלא לכתוב בגט שום כינוי שהוא גנאי לו ובושה להמתכנה בו משום דאית בי' משום לא תונו ועוד דאין דרך לקרותו בכינוי זה בלא עיקר השם כנ"ל עכ"ל הד"מ א"כ מוכח דדוקא בשם שהוא גנאי לו ובא מחמת איזה סיבה זה אין כותבין מצד שאינו נקרא בלי עיקר שמו אבל כינוי גמור דדרך ב"א לקרותו כך צריך לכתבו ומה"ט גם הרמ"א בהגהותיו סמך דין זה דכל כינוי שאינו נקרא בפ"ע רק עם עיקר השם סמך לדין מומר שעשה תשובה לרמז דבענין שם כזה מיירי ולא משם גמור:

ועוד נראה יותר דאחר המחילה טעו בגוף כוונת הרמ"א דמ"ש שאין נקרא בשם זה רק עם עיקר השם אין הכוונה דאדם זה נקרא עם עיקר השם רק הכוונה על גוף הכינוי דאם

גוף הכינוי נקרא לפעמים שום אדם בלי גוף השם אז אף דבאדם זה נקרא עם שניהם מ"מ צריך לכתבו רק עם גוף הכינוי אינו נקרא בו לבדו שום אדם רק עם השם אז א"צ לכתבו ובזה יבואר טעמו על נכון דהנה זה דומה לקיצור השם דדי בזה ולכך כיון דנקרא רק עם עיקר השם א"כ הוי עיקר שמו כקיצור השם ודי בזה וא"כ הרי בקיצור השם אם נקרא לפעמים בו לבד צריך לכתבו כמ"ש הרמ"א כיון דהוי שם בפ"ע א"כ ה"נ אם שום אדם נקרא בכינוי זה לבדו צריך לכתבו רק אם הכינוי אינו נקרא בשום אדם לבדו רק עם עיקר השם זה א"צ לכתבו והיינו ממש כעין כינוי משפחה ולכך מדמה אותם אהדדי וז"ב לפענ"ד ובזה נסתר כל בנינו מיהו ההיתר בלא"ה ברור ולסניף יכול רו"מ לצרפו ועכ"פ מני ומני' תסתיים שמעתתא שהאשה מותרת להנשא אם לא תוכל להשיג גט אחר בקלות כמ"ש בתשובה הראשונה:

מ"ש עוד לק"ק בערזאן בענין זה הנה מכתבו קבלתי היום הזה והנה גם אז לא הי' בדעתי להשיב במה שא"א לברר הלכה מן הש"ס וראשונים רק מסברת הכרס ואעפ"כ ויותר מזה לא אשיב כי עיינתי במכתבו דרך העברה בעלמא ואינו רק דברים בעלמא אין בהם לא שכל ולא סברא טובה ואמרתי יהי לו אשר לו רק מ"ש שהגאון בעל ט"ג ידע זה מן הרב דק"ק פ"ב לא כן הוא כי אם הי' שומע ממנו הי' כותב ששמע מפיו ושכתב לו טעמו כל מעיין בלשונו יראה שם שמשמע להדיא שהוא עצמו כותב כן מדעתי' דנפשי' לפרש טעמו בזה הראה רו"מ בהשגה זו שדעתו שמכוין רק להשיג וגם מ"ש שהגאון ט"ג הגי' בעצמו הט"ג ולא כתב שיש שם טעות הנה גם זה אינו שכמה ספרים ראינו שהמחבר בעצמו הדפיסו דרשו והגיהו ונמצא בו אח"כ עוד טעות כי אדם הוא וגם כל מעיין בלשון התשובה בסימן צ"א יראה שמשמעות לשונו הוי שהי' נקרא לתורה וחותם בשניהם וגם מ"ש שיש סתירה בדברינו ולא יהי' ח"ה לא ידאג מזה כי לא יהי' ח"ו מידי ח"ה כי לא חמור אחד מהם נשאתי וכוונתי הוי רק שטוב הי' העיקר לכתוב הירץ דמתקרי נפתלי הירץ ואם לא כתבו כן עכ"פ הי' לכתוב נפתלי הירץ המכונה הירץ ולא דמתקרי כלומר דאם לא רצו להקדים שם הירץ עכ"פ הי' יותר טוב לכתוב המכונה ולא דמתקרי ז"ז אין להאריך בדברים:

עוד ראיתי מה שהביא לסתור דברינו והביא דברי הנ"ש וב"ש במה"ק והתו"ג דדעתם לכתוב המכונה ליב משה. הנה בזה דומה לההוא עורבא דאייתי נורא לקיי' דלפי דעה זו מוכח יותר דלא כדבריו מ"ש בתחלה דשם החול כיון דהוי עם שם הקדש הוי קודש כמוהו דהרי חזינן להיפוך דמוריד גם שם הקדש ממדרגתו וכותב על שניהם המכונה גם מוכח יותר דלא כבעל ספר יהושע וב"א גבי מרים בילא דמתקריא בילא דהרי בשניהם

שם הקדש כותבין דמתקרי ואעפ"כ אם יש באחד צירוף שם חול נשתנה דינו וכותבין המכונה אף דיש בו ג"כ שם הקדש א"כ ה"נ להיפוך נהי דבשניהם לעז כותבין דמתקרי אם יש באחד צירוף גם שם הקדש כותבין על שם החול לבד המכונה וק"ו הוא מה דמועיל הצירוף להוריד את שם הקדש מקדושתו ומעלתו הראוי לו מפאת עצמו מכ"ש דמהני הצירוף לשייר את שם החול לבדו כדינו לכתוב עליו המכונה ולא להעלותו למעלה יתירא לכתוב עליו לבד דמתקרי וא"כ מן הנ"ש וב"ש מה"ק והתו"ג מוכח להיפוך הכל ואני כותבי לב"ש מה"ת לפי הבנת הב"א ועכ"פ דברינו נכונין ממ"נ בעזה"י בשכל וסברא ורו"מ גילה דעתו שרוצה רק לקנטר וטובה תוכחת מגולה מאהבה וסוף דבר אל ישנה דבר מדברינו ויעתיק הכל והבוחר יבחר ותפלתו על חיקו תשוב וראוי לו שיודה על האמת דברי ידידו וכו':

והנה נשמט לעיל לענין החזקת דברינו בפיסול הגט מסטאניסלאב הנה יש ראי' מדברי הרמ"א גופו שלא כדעת ספר יהושע ממ"ש דכותבין המכונה זלמן והמכונה זעמיל הרי דהראשון נמי שם חול וכותבין על השני המכונה בע"כ מוכח דיש לפניו שם הקדש ג"כ וא"כ ה"ה אם נכתבון יחד שם הקדש וחול דשייך אח"כ המכונה. גם על מ"ש דבחד שם הקדש וחד שם חול ביחד שייך דמתקרי יש סמיכות לזה מש"ס גיטין דף ל"ה דפלונית בת פלוני קבילת גיטא מן אחא בר הדיא דמתקרי איא מרי והרי מרי הוי שם הקדש ואיא שם חול ועיין בתוס' דף ל"ד ע"ב דגרסי איא באלף בסוף ומוכח דהוי חול וכתבו דמתקרי ומוכח דבחד חול וחד קדש שייך דמתקרי ודוק ואין פנאי להאריך יותר בזה דברי ידידו וכו'. גם דברי הג"פ ס"ק פ"ב מבוארין כדברינו כמ"ש רו"מ בעצמו ומה שדחה זה אינו נראה כלל למבין אעתיק פה מ"ש בתשובה לק"ק זלאטשוב להרב מו"ה אייזק בראנשטיין נ"י:

## שם סימן קב

ק"ב הנה ע"ד שאלתו באיש אחד שמו בפי כל קאפל ולתורה הי' עולה תמיד אברהם קאפיל כי הוא ע"ה ולא ידע שקאפל הוא כינוי ליעקב והגבאים לא דקדקו ג"כ בזה כאשר אמר להם ששמו אברהם קאפל כן קראוהו לתורה כמה וכמה שנים ולא נודע שם יעקב כלל וכעת גירש את אשתו ולא רציתי לכתוב אברהם יעקב המכונה קאפל כי אפשר שם יעקב נשתקע וכו', הנה היטב אשר עשה ואם הי' עושה כן הי' פסול כי מלבד מ"ש רו"מ ששם יעקב נשתקע לגמרי בלא זה הי' פסול כי הי' כמחלק השמות כיון דלא נקרא בשם אברהם יעקב כלל רק בשם אברהם קאפל ועיין מזה באחרונים

ואם הי' רוצה לכתוב יעקב הי' צריך לכתוב כך אברהם קאפל דמתקרי יעקב המכונה קאפל אבל באמת כיון דלא נקרא בשם יעקב א"צ לכתוב יעקב והוי חשש פסול אם הי' כותבו וגם מה שלא כתב אברהם קאפל המכונה קאפל גם זה היטב עשה כאשר בימים הללו כתבתי בזה באריכות לק"ק סטאניסלאב ולק"ק בערזאן כי אם הי' כותב כן הי' ב' ספקות לאיסורא אחד דעת הבית מאיר בסימן קכ"ט גבי יעקב ישראל דמתקרי ישראל דפסול דיש חשש דנראה דהוי שינוי בשם ישראל עצמו והנה אף שהאחרונים חלקו עליו כתבתי דאין דבריהם מוכרחין כמ"ש שם בטעמו וגם כל חכמי פפד"מ רבים המה ג"כ ופסלוהו. ועוד יש חשש אם יכתוב המכונה דעת ספר יהושע ובית אפרים בתשובה גבי מרים בילא כיון דשם החול הוי תחלה עם שם הקדש יכתוב אח"כ נמי דמתקרי כדין ב' שמות לעז וא"כ אם יכתוב המכונה פסול לדעתם ואם כי אין דבריהם מוכרחין כמ"ש בתשובה שם וכמ"ש בספר יהושע בעצמו להשואל שמצא מפורש באחרונים להיפוך עכ"פ מידי ספיקא לא נפקא ולהיפוך לכתוב דמתקרי אולי הוי שלא כדעתם וגם בזה שייך המכונה וא"כ אם כתב דמתקרי במקום המכונה נמי פסול לדעת הב"ח ומ"ע וכל חכמי קראקא ואם כי הט"ז ותשובת רמ"א חולקין על זה מ"מ מידי ספקא לא נפקא ונהי דנהגינן דלא כוותייהו עכ"פ בצירוף ב' ספקות עם צירוף חשש הבית מאיר לכך הוריתי לכתוב כעין שכתב רו"מ ויפה הקדים שם קאפל דמתקרי אברהם קאפל וגם הם שלא להזכיר שם יעקב ויפה הורה:

ובנדון הגט השני וזה לשון השאלה אחד בא ממדינת רוסיא נשא אשה בעיר ראדיחאב ואמר ששמו יוסף צבי בן יחיאל מיכל הלוי וכך הי' עולה לתורה ובפי כל נקרא יוסל ודר שם ששה שנים ואח"כ נתפס לאנשי חיל קיר"ה והי' בעירנו בק"ק זלאטשוב זה קצי שנה ואמר ג"כ ששמו יוסל וכן הי' נקרא ולתורה לא עלה בעירנו כלל וכעת בא לגרש אשתו שלא תשאר עגונה והאשה הביאה עמה כתב מהרב דשם שחקר לעיר מולדתו היינו לק"ק בארדיטשוב ששמו הוי שם צבי הירש בן משה מאזיא הכהן ועשה הרב והכריז בעירו למ"ד יום ששמו האמיתי הוא צבי הירש וע"כ כתב הרב ומסר להאשה שיכתבו בג"פ בשמו הקודם צבי הירש בן וכו' הכהן רק לרווחא דמלתא יתנו לה ב"ד עוד גט אחד בשם חדש יוסף צבי בן יחיאל מיכל הלוי וכן הי' ג"כ דעת הרב מסאסוב וכו'. והנה רו"מ לא הסכים עמהם רק כתב אנא יוסל דמתקרי יוסף צבי ודמתקרי צבי המכונה הירש הכהן וכו'. הנה רואה אני את דבריו טובים מצד וקשים מצד הנה על מה שלא כתב שם דבארדיטשוב לבד יפה עשה מאוד והרבנים הנ"ל דברי בורית עשו בתרתי אחד מה שהתחילו לחקור שמו בב"ד הוא למותר כיון דאינו יודע משם אחר אין לו לחוש לשמא

יש לו שם אחר בב"ד כיון דאין ב"ד לא מקום כתיבה ולא מקום נתינה אף אם הי' נודע אח"כ שיש לו שם אחר הי' הגט כשר והוא ש"ס מפורש בגיטין דף ל"ד יצא למקום אחר וגירש באחד מהם וכו' אלא ש"מ הא דאתחזק הא דלא אתחזק וכן קיי"ל לכל הפוסקים כן ואין לומר שהי' חושש על שם אביו דהרי קיי"ל דשם אביו כותבין עפ"י עצמו ונאמן בכך א"כ הוי למותר מה שחקר אחר שמו בב"ד. והנה אחר שנודע לו שיש לו שם אחר אם כי לכתחלה צריך לכתבו ג"כ אך רק בלשון דמתקרי והעיקר הוי שמו שהחזיק בעצמו במקום כתיבה ונתינה, ומה שהתחכם להכריז למ"ד יום והי' שלא מדעתו זה דברי בורית מאוד כמ"ש רו"מ ולולי שרו"מ בחזקת נאמן לא הייתי מאמין לזה שיצא דבר זה מפי בר אוריין כי בודאי ההפרש ניכר דמ"ש הנו"ב בשם פילץ היינו דבני העיר בידם ליתן שם לעירם כרצונם ולזה דימה הנו"ב שם עיר לשמו כמו דהוא יכול לשנות שמו כן יכולין בני העיר ליתן להם שם אבל שלא ברצונם אין שום אחר יכול ליתן להם שם וכן באדם מכ"ש דאין אדם יכול לשנות שמו שלא מרצונו והרי מפורש בכל הפוסקים דאין ביד הבן לשנות שם אביו אף שיחזיק עצמו למ"ד יום וכדומה ומכ"ש דאחר אין יכול לשנות שמו והוא טעות שאין לך יותר טעות מזה אך מ"ש רו"מ שם אביו רק כפי הנקרא בב"ד זה אינו דודאי יש חשש שיאמרו אחר הוא ואף דהכריזו בעיר ראדיחאב דשם אביו הוי כך וכך ושהוא כהן תינח אם הי' מכריזין בשם יוסף צבי וכו' בן משה הכהן אז שפיר הי' מרגישין דזה הוא ומה דנקרא בשם אחר היינו דשם אביו א"י לשנות אבל כיון דהכריזו בשם צבי הירש בן משה א"כ ממ"נ הגט נכתב שלא כהכרזה ולא כפי מה שנקרא ודאי יאמרו אחר הוא. ומ"ש רו"מ ראי' ממ"ש הש"ע ביוסף בן שמואל שהוא פסול לא ידעתי ראי' משם דמנ"ל משם דא"צ ב' גיטין הרי לא קמ"ל כלל לענין לכתחלה רק לענין דיעבד מה שהוא פסול ולעולם יש לומר דבעינן ב' גיטין ועוד הרי י"ל בכה"ג הוי כשעת הדחק ואין כותבין שם אביו כלל וכן הי' לרו"מ לעשות שלא לכתוב שם אביו אבל מ"ש שם אביו שבק"ק בארדיטשוב ודאי לא יפה עשה אבל בשמו יפה עשה וגם זה יפה כתב רו"מ דאף אם הי' שייך בזה הכרזה מ"מ בעינן גם שם הראשון ולא נשתקע שם הראשון לגמרי דחזקה מהני לקרותו גם בזה השם אבל לא להיות נשתקע שם הראשון בכך והתם בנו"ב בשם העיר פילץ שאני דגם בתחלה הוי ספק מה נקרא אם פילץ או פילטץ לכך מהני בזה הכרזה להוציא מידי ספק גם התם בין פילץ לפילטץ אינו שינוי ממש וגם כותבין דמתקרי פילטצא בשם של נכרים לכך אין בו חשש שיאמרו עיר אחרת היא אבל בנדון דידן ודאי צריך לכתוב שניהם גם שם שנקרא בו מקודם וכל זה אם הי' מרצונו ההכרזה אבל בלי רצונו אין בו ממש וגם מבואר בנו"ב שם דהכרזה לא מהני רק למקום הנתינה

אבל לשאר מקומות לא מהני הכרזה ייע"ש וא"כ הכא הגירושין לא הוי בק"ק ראדחוב רק בזלאטשוב ודאי לא מהני הכרזה ולכך בשם המגרש יפה כתב רו"מ וגם בהקדמת שם יוסל יפה עשה אך בשם אביו לא עשה יפה וצריכה גט אחר בלי שם אביו ויכתבו הלוי כפי מה שהוחזק שם ללוי או לא יכתבו לוי כלל ויהי' נמי כשר כיון שהוא מקום עגון וא"א בע"א כנלפענ"ד נכון בזה לדינא מיהו במקום עגון ודאי דכשר דהרי דעת עה"ג דכשר לגמרי בשינה שם אביהם ונהי דרוב אחרונים מחמירין ובשם אביו פוסל בנו"ב אף להמכשירין מ"מ במקום עגון כה"ג נראה להכשיר כיון דאינו שינוי לגמרי וז"ב ועיין בתשובה שאחר זה לק"ק קאסניטין מ"ש נמי ראי' כיון דאינו שינוי לגמרי דשינוי כשר היכי דהחסרון כשר ייע"ש. אעתיק פה מ"ש בעזה"י תשובה לק"ק קאסניטון ישן להרב מו"ה פסח נ"י מ"ץ דשם:

## שם סימן קג

ק"ג הנה שאלתו קבלתי עם התשובה מהרב הגדול מו"ה זלמן מק"ק קאמינץ והנה הענין הוא חמור ולולי שראיתי במכתבו שהוא מקום עגון לא הייתי מזדקק לעיין בשריותא דא רק שהוא מקום עגון ועגמה נפשי לעגנה לזה ראיתי בעזר האל לעיין בהיתרה במה דאפשר והנה בחשש הראשון שוי"ו שבתיבת הארודנא במקום עמידת העדים וז"ל רו"מ א' הוי"ו השני' שבמלת בהורודנא הראשונה קפצה מעט שחרורית מעל הוי"ו הנ"ל בקצה התחתון ומראה השחרורית כהה מאוד באופן שבתפילין יכול לכתוב על מחק כזה והשאלה שאם הי' שחור יותר נוכל לקרותו נו"ן כפופה עכ"ל השאלה בזה. הנה אם הוי מקום עמידת העדים תורף או תופס נראה דהוי תופס מן המשנה דהכותב טופסי גטין צריך שיניח מקום האשה וכו' ולא התנה מקום עמידת העדים מוכח דהוי טופס והרי בהרי את מותרת פליגי אם הוי טופס או לא ומכ"ש עמידת העדים ודאי הוי טופס והנה דעת הב"ש בסימן קכ"ח במקום עמידת האיש והאשה דחסר כשר ומוכח דס"ל דהוי טופס ובאמת יש לדייק מלשון המשנה והש"ע בסימן קכ"ג דנקט צריך שיניח מקום האיש והאשה והזמן ולא נקט שמניח שם האיש והאשה מוכח דבא לדייק דגם מקום האיש היינו מקום עמידתם נמי צריך שיניח ומוכח דזה הוי תורף מיהו אם זה הוי תורף א"כ מכ"ש עמידת עדים דהוי חיוב יותר מכ"ש שיהי' תורף ולמה לא התנה להניח מקום עמידת העדים בע"כ דלא דייק בלישני' ועיין בג"פ האריך לפלפל בזה אם חסר כשר בזה והביא דעות אם גם בשינה כשר או לא וזה תליא בפלוגתת הפוסקים במה שאם חסר

כשר אם שינה נמי כשר ועיין כיוצא בזה בסימן ק"ל בשינה שם אבי העד די"א כיון דחסר כשר שינה נמי כשר ויש לסמוך ע"ז בשעת הדחק ייע"ש:
והנה בתשובה מכבר בכמה דוכתא הארכנו בזה בעזה"י וכאן אקצר ונראה לי ראי' ברורה לזה מן הש"ס דגיטין דף ל"ד ע"ב דקאמר שם יצא למקום אחד וגירש באחד מהם מגורשת והאמרת ושם דגליל עמו אלא ש"מ הא דאתחזק הא דלא אתחזק וקשה מנ"ל דלמא הכוונה כך דתחלה שהי' לו לעצמו ב' שמות במקום אחד ראובן ובמקום אחר שמעון אז לא הוי גט עד שיגרש בשם דיהודא ושם דגליל עמו ואח"כ שהי' לו ב' שמות כשם אביו כגון במקום אחד יוסף בן שמעון ובמקום אחד יוסף בן שמואל בזה כיון דחסר כשר א"כ לו יהא דנחסר שם אחד נמי כשר רק דהוי ס"ד דהוי כשינוי לכך קמ"ל כיון דעכ"פ נקרא בשם זה במקום אחד אינו שינוי רק דינו כחסר לכך כשר ומנ"ל לחלק בין אתחזק או לא ובע"כ דלא הוי מצי לתרץ כן דאי מיירי בשם אביו מה אריא דכתב שם אחד מהם אפילו אם שינה לגמרי בשם אביו אפילו במה דלא נקרא כלל נמי כשר ובע"כ מיירי בשם עצמו ופריך שפיר וזה ראי' ברורה דהיכי דחסר כשר שינה נמי כשר אפילו בשם אביו דלא כדעת הנו"ב שמחלק בזה וא"כ מכ"ש במקום עמידת העדים דכשר בשינה ואף שאין כחי להכריע מ"מ בכה"ג נראה שאין לו דין שינה דאף להפוסלין בשינה כיון דעכ"פ מודים דבחסרון כשר א"כ מוכח דאין הכרח מן הדין לידע מקומם א"כ מה ששינה פסול בע"כ אינו מן הדין רק מחשש שיהי' לעז שיאמרו אחר הוא וא"כ תינח היכי דליכא שום היכר ממה נמשך השינוי אבל אם איכא היכר במה נמשך השינוי ודאי לא יטעו לומר אחר הוא וכיון דכל האותיות כתובים בדיו שחור וזה כהה מראיתו מידע ידעי דהשינוי נמשך מקפיצת הדיו לכך אין דינו כשינוי רק כחסרון והנה חסרון ממש לא הוי כיון דאינו רק במלא וחסר והרי אם כתבו הורודנא חסר וי"ו אחת נמי הי' כשר כמ"ש בש"ע וחו"מ סימן קכ"ו ס"ק י"ג דלא קפדינן במלא וחסר א"כ לו יהא דנחסר הוי"ו נמי כשר אף להפוסלין בחסר מקום עמידת העדים בזה מודים דכשר. והנה ראיתי במכתב הרב הגדול מו"ה זלמן שניאור מקמינץ שסמך על מ"ש בו שם הנהרות והנה אני תמה עליו שלפי דעתו שהי' נראה בעיניו דהוי כשינוי מה יושיענו זה אטו אם יהי' שינוי בשם איש ואשה אף שיהי' שאר היכרים אטו יוכשר זה ודאי אינו והרי מפורש בש"ע יוסף בן שמעון שכתב בו יוסף בן שמואל פסול אף דניכר הדבר משמו דהוי יוסף וגם משם אשתו דזה הוא מ"מ פסול ומכ"ש באם הוי שינה בשמו אף דניכר משם אביו ומקומו ושם אשתו דודאי פסול וא"כ ה"נ אם הוי שינה שם העיר ונימא דשינוי פוסל מה מועיל ההיכר משם הנהרות והרי בשינה שם נהר הכשירו דשינה נהר כשר ואם הוי הנהר

מחוץ לתחום וכתבוהו פסול כמ"ש הלבוש דהוי שינוי העיר וכן כתב הב"ש והרי ניכר משם העיר ובע"כ דלא מהני זה ואם הכרת שם העיר לא מהני לסימן מכ"ש דלא מהני הכרת שם הנהרות להכשיר שינוי עיר אף לפמ"ש לעיל דכיון שאינו שחור בדיו ונשתנה משאר אותיות ניכר דאינו שינוי כיון דיראו דסוף סוף אינו כשאר אותיות בע"כ מוכח דנשתנה אחר הכתיבה א"כ ממילא יתלו גם השתנות האות בזה לכך אין דינו כשינוי רק כחסר ובזה היטב דיבר אם בחסר מועיל שם הנהרות להיות כשר אפילו להפוסלין בחסר די"ל דמודים דבשם הנהרות די כיון דעכ"פ שינוי ליכא מיהו תימא עליו איך לא הרגיש דהוי רק כחסר ומלא ואין זה בכלל חסר ואם לא הי' נכתב כלל הוי נמי הי' כשר וז"ב ונכון גם מ"ש הגדול מ"ו זלמן דמן הרשאה ניכר שהוא הורודנא דבריו תמוהין מאוד בזה דהרי עיקר החשש שיאמרו לא זה הוא ומה יועיל הרשאה הרי איכא דחזא הא ולא חזא הא ואטו ההרשאה בכפי' של גט תלוי לי'. ובנדון חשש ה"ג שבחתימת העדים חתם רק מנחם ובהקיום נאמר מנחם מן הנה גם זה אינו דאף אם הי' פסול הקיום מה בכך הרשאה בלי קיום נמי כשר ואף בלי הרשאה די כיון דאומר בפ"נ והרשאה וקיומה אינו רק חומרא גם מן הדין הקיום נמי כשר כיון דאפשר לתרץ דבריהם די"ל דהי' לו ב' שמות והעד די אם חותם עצמו באחד מהם וא"כ הוא חתם באחד מהם והב"ד קראוהו בשמו שנקרא באמת ומ"ש הב"ד בפנינו חתם עצמו מנחם מן אין הכונה שחתם עצמו בשם מנחם מן רק הכונה שפלוני חתם שמו ובאמת די בחתם שם אחד וז"פ:

אך בחשש ה"ג דבמקום הנתינה קורין אותה ביו"ד העניא ובגט נכתב הענא בלי יו"ד דא עקא דזה ודאי פסול הוא דהעיקר כט"ג בזה וכבר כתבנו כמה פעמים בזה לפסלו ומ"ש ה"ג מ"ו זלמן דשמע שהרב הגאון מלבוב והרב הגאון מקרעמינץ הכשירו בזה הנה אין ראי' מקול הברה וגם לפענ"ד אחר המחילה מכת"ר אם הוי שמענו מפיהם לא צייתינא להו במה שהשכל נותן להיפוך דהכלל בשמות לכתוב כפי הקריאה ובודאי בין הענא להעניא יש שינוי במבטא והיו"ד ניכרת במבטא ואין דינו בזה כמלא וחסר רק הוי שינוי במבטא:

ומ"ש הרב הגאון מו"ה זלמן שתלך למקום אחר ויכריזו ב"ד למ"ד יום ששמה הענא בלי יו"ד ויחזור ויתן לה שם הנה מ"ש דלפי דעתו לא בעינן למ"ד יום המעיין בתשובת מבי"ט יראה דבעינן למ"ד יום וגם אף אם יעשו כן למ"ד יום אין נראה לי כלל דזה לא מהני רק להכשיר לכתוב מאז ולהבא השם כן אבל לא להכשיר למפרע גט שכבר נכתב בזמן שלא הי' שמה כן ואף דנזהר הרב הנ"ל בלשונו ואמר דמלשון השואל נראה דהי' לה שם במקום הכתיבה הענא גם זה אינו נראה דכיון דאינו נכתב בהגט על האשה

העומדת היום בהורודנא א"כ ניכר מגוף הגט שאינה במקום הכתיבה רק במקום אחר וכיון דבמקום אחר לא הי' לה שם הענא בשום מקום א"כ הוי כנכתב שלא לשמה דנכתב לשם הענא והיא נקראת העניא אז א"כ אף שתחזיק עצמה עתה באיזה מקום בשם הענא לא מהני להכשיר למפרע גט שכבר נכתב מקודם בפסול דהרי אין ברירה גם הרי דעת הרשב"ם והנ"י הביאו במכתב מאליהו וגט פשוט דלא מהני החזקת שם אם ידוע דיש לו שם במקום אחר וכן בב"ש סימן קכ"ט ס"ק כ' בשם הסמ"ג ייע"ש וכן מצאתי אחר הימים בגט פשוט סימן קכ"ט ס"ק ס"א יותר מזה דאין להכשיר גט הנכתב במקום זה שלא כדין ליתנו במקום אחר אף דשם הוא כשר ייע"ש ומפורש כדברינו ויותר מזה בעזה"י. גם בתקנה יש חשש אחר כיון דכבר ניתן הגט ויצא שם פסול על הגט א"כ הוי חשש לעז ודומה ממש לדין דר"ת שהביאו הפוסקים והנה אין לדמות לכל השאלות הנופלים בגט דלא חיישינן ללעז וכמ"ש הרמ"א בתשובה בסימן צ"א ואני הארכתי בזה ג"כ בעזה"י בתשובה לק"ק אונגוואהר במדינת אונגארן בחבורי זה לעיל דשם כיון דאינו רק דרך שאלה בעלמא ואח"כ כשבאין התשובות להיתר אגלאי מלתא למפרע דהי' כשר לכך לא חיישינן בזה ללעז דמידע ידעי דהדרך כן שיפול איזה ספקות עד שישאלו לחרם אבל בזה כיון דבאמת הוי פסול טרם שהתחזק לה שם חדש גם הוא נוטלו ממנו וחוזר ונותנו לה א"כ בזה אלמוה אלמא לקלא ויאמרו דהפסול אמת לכך בודאי יש לחוש ללעז ודומה למעשה דר"ת ואינו דומה למ"ש בש"ס והכי קיי"ל דאם נתנו לה ולא אמר בפ"נ שיטלו ממנו ויחזור ויתן לה ול"ח ללעז דשם לא הוי שם פסול עליו רק שלא נתקיים והרי אפשר שיבאו עדים לקיימו ויהי' כשר בידה וא"כ מה שחוזר ונוטלו ממנו הוי רק כדי לקיימו אבל בזה שיצא שם פסול ממש עליו א"כ הוי חשש לעז ולכך אין נראה כלל תיקון זה: והנה היות כי עגמה נפשי על חשש עגונה ראיתי לחתור לה רפואת תעלה ואען ואומר דבר חדש מה שנראה לי בזה והוא כיון דקיי"ל בכתב שם האיש והאשה ולא כתב שם אביהם כשר. והנה בסימן ק"ל סעיף י"א מבואר דכמו דאם חתם שמו יוסף עד כשר ה"ה אם חתם בן יעקב בלי שמו נמי כשר א"כ מוכח דאף בשם אביו הוי כשמו ונהי דשם בעינן גם עד היינו דבלא"ה יאמרו דלא חתם לשם עדות אבל כאן הרי הבעל כותב מעשיו שהוא המגרש ואשתו המתגרשת א"כ אם כתב בגט בן יעקב או בת יעקב כשר כמו אם כתב שמו ולא שם אביו ה"ה שם אביו ולא שמו דכשר וא"כ כיון דא"צ לכתוב שמו אם נכתב שם אביו אף שינה בו כשר לדעת הסוברים דהיכי דחסר כשר שינוי נמי כשר וכמ"ש גם ברמ"א כן בשינה שם אבי העד וכמ"ש הב"ש שם דגם בשמו הוי הדין כן כיון דדי בשם אביו א"כ גם בשם המגרש והמתגרשת הוי כן:

ומ"ש בש"ס ופוסקים שינה שמו ושמה תצא היינו אם לא כתב שם אביהם רק שמם ושינה גם אז ופסול ותצא אבל אם נכתב שם כהוגן רק בשמם הוי שינוי הוי הדין כן כאלו הוי שמם כהוגן והשינוי בשם אביהם ולהמכשירין בזה ה"ה בזה הן אמת דבב"מ הביא תשובת הרשב"א בר"ס קכ"ט שפסול בבן פלוני ובת פלוני מ"מ הב"י לא הביאו בש"ע וטעמא דרשב"א נראה דאין מוכח מתוכו דהרי אולי יש לו כמה בנים מיהו זה אינו דדומה ללא הוחזק ב' יוסף ב"ש דלא חיישינן לשני יב"ש כן ה"נ לא חיישינן דיש לו בן גם י"ל שאני בעדים דעכ"פ נכרין בכתב ידן לכך בזה די בשם אביהם משא"כ בבעל ואשה מיהו נראה דזה לכ"ע דרבנן ואינו מן התורה אף לסוברים דבעינן מן התורה שמו ושמה מ"מ אם כתב שם אביהם ודאי הוי רק דרבנן וכן מורה לשון הרשב"א שכתב אינו כשר ולא כתב שהוא פסול ממש משמע דאינו רק קפידא לכתחלה ואינו כשר גמור והיכי דאפשר לתקן יתקן אבל אינו פסול גמור וא"כ אדרבא מלשונו יש סיוע לדברינו והש"ע השמיטו לגמרי ומה גם כיון דלדעת התוס' הביאו הב"ש ס"ק ה' דבלי שמם אינו פסול רק דרבנן וא"כ יש לצרף בזה גם היתר זה ומה גם כיון דהי' ע"מ ודעת הב"ש היכי דהוי ע"מ לא בעינן שמם כלל וכאן נראה דהוי רק כחסר, השם ואין דינו כשינוי ממש כיון דהוי טעות דעבידי למטעי וכל דהוי טעות דעבידי למטעי מוכח בפוסקים בחו"מ סימן מ"ט דלא נחשב שינוי וכל הרואה מידע ידעי דזה הוי טעות דעבידי למטעי ולא יאמרו אחר הוא ולכך אין דינו כשינוי רק כחסר ובחסר יש לסמוך על הע"מ ובצירוף שם אביהם ובצירוף דעת התוס' דכל עיקרו הוי רק דרבנן לכך אם יבין כת"ר דהוי שעת הדחק ואינו רוצה ליתן גט או שחפץ בממון שאין בידה ליתן לו כן אז יתיר אותה כך שמותרת להנשא בגט זה בלי החזקת שם מחדש ובלי נתינה חדשה ובנתינה חדשה יש עוד חשש כיון דכאן הוי שליח ובהרשאה נכתב שיתן השליח הגט לאשה הענא והרי אז לא נקראת הענא במקומות אחרים וא"כ הוי כמצוה ליתן לאשה אחרת ולא נעשה שליח לאשה העניא ונהי דבדחק כשר בלי הרשאה כאן גרע כיון דגילה דעתו שמרשהו ליתן גט לאשה הענא ולא לאשה העניא דומה למ"ש בש"ס טובי' אמר לרב טובי' לא אמר וה"ה בזה א"כ אף שתחזיק שמה אח"כ כן ויתן לה אז הרי הוי כנותן בלי צווי הבעל לכך אין מקום להקל רק להחזיק נתינה ראשונה ומטעמים שכתבנו וכל זה בעת הדחק ז"ז אין פנאי להאריך השם יצילני משגיאות ויורני בתורתו נפלאות ואמת. ועיין בתשובה שאח"ז השייך לכאן:

הנה בדין אם כתב שם אביהם כגון בן פלוני ובת פלוני הנה בתשובה הקודמת לק"ק קאסניטין ישן כתבתי דיש מקום להכשיר כמו בבן פלוני עד והנה אח"כ מצאתי בב"י

סימן קכ"ט הביא תשובת הרשב"א שנשאל ע"ז וכתב שאינו כשר אבל הב"י והאחרונים לא הביאוהו כלל וכתבנו שם בגליון דנראה דאף הרשב"א אינו כותב זה רק מכח חומרא מדכתב בלשונו שאינו כשר ולא כתב בלשון פסול ממש מוכח דאינו מחמיר רק לכתחלה ועכ"פ הוי רק דרבנן לא מן התורה ואח"כ עיינתי בג"פ סימן קכ"ט ס"ק א' הביא לשון הרשב"א בזה אך הביא דברי מהר"ם פדוה בתשובה סימן ל"ה שהביא בשם מרדכי והאריך ממש מעשה כזו שכתבתי בתשובה הנ"ל וכתב ע"ז היתר זה שכתבנו דאף אם הוי טעות בשמו אין קפידא כיון דנכתב בן פלוני והביא ראי' זו מבן פלוני עד וכן הביא המהר"מ פדוה עצמו ראי' זו בתחלה מבן פלוני עד והנה גם המהר"מ פדוה לא הביא תשובת הרשב"א הנ"ל ועכ"פ אמרתי שישו בני מעי כי כונתי לדעת המרדכי והמהר"מ פדוה בכל היתר הנ"ל ולכך יש לצרף דעה זו להתיר אם יש עוד צד להקל בזה ובתנאי שלא יהי' לאב המגרש עוד בן אחר דבלא"ה אינו מוכח מתוכו וכמ"ש המרדכי והמרמ"פ הנ"ל:

מיהו לפי דעתי נראה אף אם יש לאב בנים אחרים נמי כשר ונחשב מוכח מתוכו כיון דלדעתי אם אין לאב בנים אחרים נחשב מוכח מתוכו אף דמגט אינו ניכר אם יש לו בנים או לא מ"מ כיון דע"י הגט אפשר להתברר ע"י שאלה מי המגרש נחשב מוכח מתוכו א"כ ה"נ אם נכתב בו שם האשה וא"כ אם נשאל על איזה בן קאי יבורר הדבר ע"י שנדע איזה בעל האשה נחשב מוכח מתוכו דהרי קיי"ל דאין אדם מגרש אשת חברו ונחשב ידים מוכיחות כמ"ש בפ"ק דנדרים ובזה הי' מקום ליישב דעת הסוברים דהיכי דלא כתב שם האיש והאשה אינו פסול רק מדרבנן ותמהו עליו מן הש"ס דגיטין דף כ' דקאמר שם הא בעינן שינה שמו ושמה וכו' ולפמ"ש י"ל דמה דרבינו יואל מכשיר היינו דהוי וי"ו המחלקת ואו או קתני דאם לא זכר אחד מהם האיש או האשה אז מכשיר מכח דנחשב מוכח מתוכו ע"י השני ע"י הבעל או האשה אבל הש"ס דמיירי בלקח ס"ת וא"כ לא נכתב בו שם שניהם לכך לא הוי מוכח מתוכו ולכך בטל ולדינא לדידן נהי דאם לא זכר כלל שם אחד מהם אף דזכר שם השני פסול הוא אך היינו מטעם דלא נעשה כתיקון חז"ל וגם אתי לאחלופי ולא יזכיר גם שניהם אך אם כתב בן פלוני או בת פלוני והשני כתוב כהלכתו אף דיש לאביהם עוד בנים כשר כיון דמוכח מתוך הגט ע"י שאלה ונדע מי הוא וכתקון חכמים נעשה כיון דבחתימת עד די בבן פלוני נחשב נעשה כתיקון חז"ל וגם אתי לאחלופי לא שייך בזה כיון דאף אם כתב שניהם כן בן ובת איכא צד דכשר כך אם אין לאביהם בנים אחרים וא"כ כיון דגם בזה אינו פסול גמור תמיד לכך לא גזרינן בזה לאתי לאחלופי לכך בכה"ג כשר אם כתוב בו אחד בשם בן פלוני ואחד כהוגן ואם

כי ח"ו לסמוך על זה למעשה לכתחלה מ"מ בהצטרף איזה טעות בשמו אם אינו שינוי גמור יש לדונו כדין טופס כיון דאף בשם בן פלוני נמי כשר ולסמוך על דעת המרדכי בזה בעת הדחק וכאשר כתבתי בתשובה הנ"ל בעזה"י ועיין לעיל בחבורי זה מ"ש לק"ק קאמיניץ להיפוך ממ"ש כאן ועיין לקמן בחבורי זה מ"ש שם להחמיר בזה ג"כ והיינו דלא הי' מקום עגון ייע"ש אעתיק פה מ"ש לק"ק בארדיטשוב להרב מו"ה משולם יעקב נ"י אב"ד דשם:

## שם סימן קד

ק"ד הנה מכתבו קבלתי שעה זו והנה בנדון פלפולו אין לי פנאי לעיין בדבר שאין בו נ"מ לדינא רק מה ששאל באומר מן החדש בגט שכתבו בשם אבי הבעל בן שלמה המכונה זלמן והמכונה זעמיל ובאמת לא הי' לו כינוי זעמיל רק רוב העולם היו קורין לו זלמן וכן הי' חתימתו אך המיעוט קורין לו זעמיא וקצת קורין לו זאמיא הנה הגט כשר ויפה הורה רו"מ דודאי זעמיא וזעמיל הוי שם אחד וזאמיא הוי קיצור השם מזעמיל ואף אם הוי ספק אם הוי שינוי נמי הוי ס"ס שמא אינו שינוי ושמא שינוי כשר בשם אביהם ועוד אף הפוסלין אולי לא פסלו רק בהי' שינוי בעיקר השם מה שנקרא בפי כל או רובן אז חששו לשמא יאמרו אין זה המגרש אבל בשביל שינוי דהוי רק מיעוטא י"ל דודאי לא חיישינן בשם אביהם כיון דהוי תרתי למעליותא בשם אביהם ורק במיעוטא ודאי לא יטעו לומר אין זה המגרש וגם כתבתי בתשובה אחת (לעיל לקאסניטין להמ"ץ דשם) דהיכי דהמבטא קרובין זה לזה והוי טעות דעבידי למטעי אין דינו כשינוי רק כחסרון ולכך מכל הלין טעמי אפילו באחד מהם די ומה גם בכולן ודאי כשר הגט בלי חשש ופקפוק ז"ז אין להאריך אעתיק פה מ"ש בתשובה לק"ק באר להרבני המופלג מו"ה אלטר מרדכי יעקב דיין דק"ק הנ"ל:

## שם סימן קה

קה הנה ע"ד הגט שכתבו בק"ה ושלחו במקום ששם המגרש שהי' במקום הכתיבה והנתינה רק בשם ליבוש וכן הי' חתימתו רק שעלי' לתורה הי' בשם יהודא ליב ובמקום נתינה הש"ץ אומר שעולה לתורה בשם יהודה לבד והמגרש אומר שגם שם עלה בשם יהודא ליב וצויתי לכתוב ליבוש דמתקרי יהודא ליב ושלחוהו לזינקוב והרב דשם פסלו וציוה שהמגרש יבא שמה וכתב ב' גיטן אחד בשם יהודא ליב דמתקרי ליבוש והשני בשם יהודא ליב דמתקרי יהודא ודמתקרי ליבוש והרב הנ"ל פוסל שלכם ואתם מערערים

לפסול את שלו. הנה אין בידי להאריך כי בימים הללו איני משיב עוד עד לאחר החג הבע"ל רק למען הפצרתו לשלחו על ר"ה לסקאלי פניתי מעט הנה מה שהקדימו רו"מ שם ליבוש תחלה יפה עשו כיון דהקריאה החתימה הוי כן הוי עלי' לתורה טפל הן אמת די"ל הפוסקים שכתבו כן מיירי באם העלי' לתורה הי' בשם אחר ממש משא"כ ליבוש וליב הוי שם אחד וא"כ הרי גם לתורה נקרא בשם ליב והוי מעין החתימה והקריאה והי' להם להקדימו מיהו יפה כוונו בזה לפי מ"ש בכמה תשובות כעין שם זה אם היו כותבין יהודא ליב דמתקרי ליב הי' פסול מכח ס"ס דדעת הבית מאיר בסימן קכ"ט דיעקב ישראל דמתקרי ישראל פסול והסכימו ע"ז כמה חכמי פרנקפורט ולכן נהי דספרי זמנינו חלקו אליו מ"מ הוי בלי טעם וראי' וקצת שהביאו איזה סתירה כל דהו על דבריו דתיתי ראייתם שאין ממש בזה ועכ"פ מידי ספיקא לא נפקא דלאו קטלי קניא נינהו ויש עוד ספק דכל חכמי קראקא הובא בט"ז פוסלין אם כתב דמתקרי על שם לע"ז ואף דכאן הוי שם הלע"ז על שם הקדש בעלי' לתורה מ"מ בשביל הצירוף לא נתקדש שם החול לכתוב עליו לבדו דמתקרי וא"כ פסול לחכמי קראקא וא"כ הוי ס"ס לאיסורא ולכן לדעתי הי' פסול אם היו כותבין כן ולכן בכה"ג אם הי' נקרא רק ליב הי' ודאי עדיף לכתוב לכתחלה ליב דמתקרי יהודא ליב לצאת מידי כל הספקות ולהקדים שם הטפל לבא לידי ספק דבדיעבד כשר מיהו כאן אם כתבו יהודא ליב דמתקרי ליבוש מידינא דכשר כיון דעיקר החשש של הב"מ שיאמרו דהוי שינוי בשם ישראל עצמו וכאן בפי הלשון הוי שינוי דיש הפרש בין לשון ליב לליבוש א"כ הוי ממ"נ היודע הדין דליב וליבוש אחד הוא יודע כוונת דמתקרי הוי דיקרא בשם ליבוש לבד והמון עם שאין יודעין נדמה להם דהוי שינוי בין ליב לליבוש ולכן אם כתבו כן הוא כשר דאין כאן חשש הב"מ רק חשש דמתקרי על המכונה וזה נהגו העולם כחילוקו של הט"ז מיהו לפ"ז אם הקדימו לשם ליבוש נמי יפה עשו מכח ממ"נ אם ליבוש וליב אחד א"כ שוב א"א לכתוב להיפוך מכח חשש הב"מ והוי ס"ס להחמיר כנ"ל ואם ליבוש וליב אינו אחד וליכא חשש הב"מ שוב הוי עלי' טפל נגד הקריאה והחתימה לכן בזה יפה עשו אך מה שלא כתבו שם יהודא לבד בזה יש קפידא דהן אמת אם נכתב שם שהכל קורין בו כשר היינו אם לא נכתב רק שם שהכל קורין בו אבל כאן דכתבו שם יהודא ליב דהוי שם מקום הכתיבה דיש לו דין שם טפל ושם מקום הנתינה לא כתבו זה גרע ויאמרו אחר הוא מדכתבו שם מקום הכתיבה שהוא שם טפל ושם מקום הנתינה שהוא יותר חשוב לא כתבו ובפרט דשם שהכל קורין בו דכשר הוי נמי רק בדיעבד ולא לכתחלה ולכן יפה עשה הרב מזינקוב שהחזירו ואולם גם ב' גיטן שכתב הרב מזינקוב נמי אינו כהוגן ונלכד ברשת המצודה

אשר פרש עליכם כי הנה נראה שהי' מסופק אם כדברי הבעל שגם במקום הנתינה יקרא לתורה יהודא ליב או כדברי הש"ץ שיקרא יהודא לבד והנה מדינא הי' לו להאמין יותר להש"ץ כי ע"א נאמן בזה והוא עצמו אינו נאמן על שמו אך אם רצה להחמיר אין קפידא והנה זה הגט שכתוב בו יהודא ליב דמתקרי ליבוש זה הי' כשר אם הי' ידוע שעולה בו לתורה שם במקום הנתינה אבל כיון שאין ידוע והתחכם לכתוב גט שני הי' לכתוב יהודא דמתקרי ליב ודמתקרי ליבוש ואם הקדים שם יהודא ליב פסול וכמ"ש בב"ש דאף דהקדים הטפל הוא כשר היינו אם ב' השמות במקום אחד אבל אם הקדים שם מקום כתיבה למקום נתינה פסול ומכ"ש בזה דשם יהודא ליב אינו לא מקום כתיבה ולא מקום נתינה דפסול אם הקדים שם זה וכן מצאתי בג"פ ס"ק נ"ח מפורש ג"כ כן ייע"ש. ולכן אם אינו מקום עגון צריכה גט שני לכתוב יהודא המכונה ליבוש ודמתקרי יהודא ליב וזה דין אמת בעזה"י והאשה אסורה להנשא עד שיהי' לה גט אחר כדין הנ"ל ואם יהי' מקום עגון יודיעני ונעיין אולי יהי' אפשר להמציא לה תרופה אם כי לפי מושכל ראשון אין לה תרופה וכעת אין להאריך עוד יותר דברי ידידו ועיין משם ליבוש לעיל בחבורי זה מ"ש שם. עוד להנ"ל לק"ק באר:

הנה מכתבו קבלתי ולא הי' לי פנאי להשיב עד היום והנה אבא על סדר דבריו בעזה"י הנה מה שהתנצל עצמו דהם לא ידעו בעת סידור הגט דהש"ץ אומר דיש לו שם אחר במקום נתינה הנה זה מועיל להסיר התלונה מהם וח"ו אין אני מהרהר אחר מעשיהם אבל זה אינו מועיל להכשיר הגט כי אף החולקים המכשירין באין יודעים דיש לו ב' שמות היינו רק אם כבר ניתן ולא ליתנו לכתחלה וגם הם מיירי שנכתב בו מקום נתינה ולא מקום כתיבה ולא הי' ידוע במקום נתינה שיש לו שם אחר במקום כתיבה בזה מכשירין דהרי עיקר ראייתם הוי מן הש"ס דקאמר אם יצא למקום אחר וגירש באחד מהם מגורשת ומלשון וגירש משמע דהגירושין הי' במקום ההוא ולא ששלח למקום אחר וא"כ הוי שם מקום נתינה וגם מנ"ל לראי' דלמא הוי כן דמיירי ששם הי' מקום נתינה ומוקי לה בלא אתחזק בתרי שמא והיינו שכתבו מקום נתינה ולא מקום כתיבה אבל אם מקום כתיבה כתבו ולא מקום נתינה ודאי דפסול כיון דלא נכתב בו שם מקום הנתינה שהוא עיקר א"כ יאמרו דאין זה המגרש ובפרט דאם מקום נתינה רואין דנכתב בו שם אחר א"כ רואין דיש לו שם אחר במקום כתיבה א"כ נעשה הוחזק מיד עי"כ וא"כ הוחזק בתרי שמא לכך יפה עשה הרב מזינקוב שלא נתנו ואם נתנו נמי הי' פסול. והנה מ"ש רו"מ דאין הש"ץ נאמן יותר מן הבעל כיון דהבעל מכחישו ומן התורה הבעל נאמן על שמו דהוי מלתא דעל"ג הנה לא ידעתי אנא מצא זה דהבעל נאמן מן התורה הנה

בב"י סימן ק"כ מפורש דאין הבעל נאמן על שמו רק אם הוחזק למ"ד יום על פיו מהני אבל בלי הוחזק למ"ד יום על פיו אינו נאמן וכן כתב הד"מ סימן קכ"ט ס"ק י"ב דאין הבעל נאמן ומנ"ל דהוי מדרבנן. ומ"ש רו"מ דהוי על"ג הרי מפורש בהרי"ף פ' החולץ דאשתמודענהו לא מהני היכי דאיכא חשדא דממונא או דאיסורא ייע"ש וגופו מוכיח דהרי אין היבם והיבמה עצמן נאמנין שזה אחיו אף דהוי על"ג ובע"כ דנוגע בדבר אינו נאמן ומנ"ל דהוי דרבנן הרי באמת אין דבר שבערוה פחות מב' וע"א במיתה קיי"ל דהוי דרבנן אף דעל"ג וגם באשתמודענהו איכא דעה בש"ס דבעינן ב' אף דעל"ג א"כ נהי דקיי"ל דדי אפילו בחד וקרוב ופסול מ"מ היינו רק אחר ולא הבע"ד בעצמו דהוי נוגע ואין מעיד על עצמו ואף דבעלים נאמנין על שלהם היינו לעצמן אבל כאן לא נקרא בשלהם כי מן התורה עיקר הגט נוגע לה ולא לו ואינו נאמן על של אחרים גם מה דבעלים נאמנין על שלהם היינו במה שלא אתחזק איסורא או באתחזק ובידם אבל לא באתחזק אסורא ודבר שבערוה ואינו בידו כי אף דיכול להחזיק עצמו בשם אחר היינו על ידי למ"ד יום ולהבא אבל בשעה שמגרש על אותה שעה אין בידו להחזיק עצמו בשם אחר ולכך. העד נאמן יותר ממנו ואין לזה דין ע"א בהכחשת בע"ד דזה הוי אם הי' הדבר נוגע לו כגון בנתנסך יינך וכדומה אבל כאן עיקר הדבר נוגע להאשה א"כ לקול אין לו דין בע"ד כיון דאין עדות זה לו ולחומרא הוי כבע"ד כיון דמעיד על עצמו לכך ע"א עדיף מן הבעל וזה נראה יהי' כוונת הד"מ בסימן קכ"ט שמתרץ דברי הנ"י מ"ש שאין לסמוך על אחרים בשמות דהכונה על הבעל והאשה ולמה קראם אחרים אך הכונה דקמ"ל דיש להם דין אחרים ולא מהני הכחשתן אם ע"א מעיד להיפוך ולא נחשב ע"א בהכחשת בע"ד לכך נתן להם שם אחרים לחומרא והנה לו יהא דהבעל הוי כע"א עכ"פ כיון דיש ע"א להיפוך הוי ספק ולחומרא ובפרט בחזקת א"א ואין לדמות זה למה דקיי"ל עד מפי עד האומר בשמו הראשון נאמן דז"א דכאן דהחזן אומר דהוא קראו לתורה כמה פעמים כן א"כ הוחזק ע"י הש"ץ בשם זה א"כ הוי כאומר פלוני חכם תיקן לפני את הכרי שמבואר בסימן קט"ו שלא נחשב כמעיד מפיו כיון דאומר דלפניו תיקן ואין הראשון יכול להכחישו א"כ ה"נ בזה ועיין בב"ש סימן קכ"ט ס"ק כ' מ"ש בשם פסקי מהרא"י דאפילו ע"א מעיד על שינוי שם אביו פסול ובע"כ מיירי דתחלה כתבו שם אביו על פי עצמו ואח"כ בא ע"א ומעיד להיפוך א"כ מוכח דע"א יכול להכחישו וה"נ ממש בזה. והנה בהיותי בזה אזכיר מה דתמי' לן בדברי הב"י מה שדבריו סתרי אהדדי דבסימן ק"כ ד"ה וכותבין לו הגט אעפ"י שאין אשתו עמו הביא דברי הנ"י וז"ל ובעל נ"י כתב שיהא מכיר כלומר דלא סגי בהכרת פנים ושיסמוך על אחרים בשמות משום דהוי מלתא דעל"ג אלא צריך שיכיר

שמותיהם ג"כ ע"כ. כלומר דלא סגי בהכרת פנים כלומר שאם אינו מכיר שמם אעפ"י שהוא מכיר אותם לא יכתוב דחיישינן שמא החליפו שמותם ויכתוב גט לאשת חברו ולא סמכינן לכתוב על סמך שנשאל אח"כ לאחרים אבל אין סברא לפרש שבא לומר שאם שאלנו לאחרים על שמותם והגידו לנו שלא נסמוך עליהם וכו' עכ"ל. הב"י הרי דמתרץ דברי הנ"י ומפרש כוונתו גם כתב מצד הסברא לבד דאין סברא לומר כן שלא נסמוך על אחרים ובסימן קכ"ט ד"ה ולענין אם צריך ב' עדים הניח דברי הנ"י בצ"ע וגם הקשה מדידי' אדידי' על מ"ש אח"כ שם בשם הרשב"א והריטב"א ייע"ש וצ"ע והנה באמת הי' נראה לי דדברי הנ"י נכונין ואין סתירה ממנו כלל דהנה בודאי לאו כל מלתא דעל"ג שוין ותדע דבע"א במיתת הבעל קיי"ל דעיקר טעמא מכח דייקא והיכי דלא שייך דייקא אלא סמכינן על על"ג אינו נאמן ובאשתמודענהו קיי"ל דנאמנין מכח על"ג ובע"כ דאין כל על"ג שוין יש דעביד לגלויי יותר ויש שאינו עביד לגלויי כ"כ וא"כ ה"נ במ"ש הנ"י בסוף דבריו בשם הרשב"א והריטב"א דנאמנין ע"א וקרוב מכח על"ג זה מיירי בהכרת עצמן כגון שיודע שזו שמה רבקה אבל אינו יודע שהיא אשתו והוא בעלה או שזה אחיו וכדומה זה הוי מלתא דעל"ג ממש כי זה לא ישתנה ובזה מהני אפילו ע"א וקרוב ותדע דבהכי מיירי דהרי הביאו ההוא דיבמות והתם מיירי מענין זה להעיד שזה אחיו וזו היבמה אבל בתחלת דבריו זכר להדיא בנאמנות השמות דאין די בהכרת פנים רק בהזכרת השמות והיינו אף דיודע שזה איש ואשתו אולי משנין שמם ועל הכרת השמות זה לא על"ג כ"כ דהרי השמות יכול לשנות עצמן בשם אחר ולהחזיק למ"ד יום לכך ס"ל דאינו נאמן ע"א וקרוב רק מפי עדות ברורה וזה ברור ונכון לפענ"ד בעזה"י בסברא שוב מצאתי בב"ח שגוף כוונת הנ"י פירש כמ"ש אבל ישוב דבריו מקושיות הב"י פירש בדבר דחוק ועשה מחלוקת בדבר ולפענ"ד ברור כמ"ש:

והנה בהיותי בזה תמוה לי טובא ומה אעשה שעונותי גרמו שאין בידי להבין דברי קדשם דהנה הרי"ף פ' החולץ הביא ראי' מההוא מעשה דתברא דחתום עלה ר' ירמי' דבמקום דאיכא חשדא אין ע"א נאמן אף דעל"ג והרשב"א והריטב"א הובא בב"י סי' ק"כ וסימן קכ"ט הביאו להיפוך ראי' מזה דאין עד אחד נאמן בעל"ג ומדמין ההוא מעשה דתברא לדין המפורש ביבמות באשתמודענהו והרי"ף מחלק ביניהם וצע"ג. וביאור לשון הרי"ף עיין בג"פ סימן ק"כ שעמד עליו ועיין בחבורי לתורה פ' תולדת (שנה זו) שנת תר"ח מ"ש בזה בעזה"י:

ועכ"פ הדברים תמוהין שמסוגיא אחת יביאו ראי' זה לכך וזה להיפוך וצע"ג ועיין בריב"ש הובא באחרונים ובג"פ שמחלק באשתמודעינהו בין קודם מעשה נאמן ובשעת

מעשה אינו נאמן ייע"ש. ודעת הטור העלה הג"פ דס"ל דאין ע"א נאמן כלל לענין שמם א"כ ודאי גם להמקילין יש חילוק בין בע"ד עצמו לאחרים לכך ודאי ע"א נאמן יותר ממנו בעצמו ואם שקולין הם הוי נמי לחוש לחומרא. ומ"ש רו"מ דהאיך יכול הש"ץ להחזיק לו שמו דבריו תמוהין כיון דזה מוסכם ומבואר באחרונים בשם המבי"ט דע"י עלי' לתורה ג"פ הוחזק שמו א"כ אטו גרע הש"ץ מאחר ואם אחר הי' מעיד שהש"ץ קראוהו לתורה בשם זה הי' נאמן שהוחזק שמו כן והש"ץ עצמו לא יהי' נאמן ומה יכולת הוי לש"ץ בזה אינו רק כחזקה כיון דקרו לי' לעלות בשם זה ועלה הוי כקרי לי' וענה המבואר בש"ס דהוי חזקה. ומ"ש רו"מ דהוא נאמן מכח דשוי' אנפשי' חד"א דבריו תמוהין בזה דמה ענין נאמנות לשוי' נפשי' חד"א נהי דלגבי עצמו אם יכתבו בשם יהודא לבד יהי' נאמן לאסרו באשה אחרת כיון דאגידה בי' הראשונה עדיין מ"מ איך נאמן להתיר האשה באמירתו כיון דהש"ץ אומר להיפוך לגבי האשה הש"ץ נאמן יותר או עכ"פ שקולין וספק א"א לחומרא ובפרט באתחזק איסורא:

ומ"ש רו"מ דאיך ע"א נאמן להוציא שמו מחזקתו לאו מלתא הוא דאמר דאטו העד מכחיש החזקה לומר שלא הי' שמו תחלה כן הוא אינו מעיד רק שנתן לעצמו שם זה מחדש ואינו סותר בזה החזקה הראשונה וגם במלתא דעל"ג נאמן ע"א אף להוציא מחזקה כדמוכח גבי אשתמודנהו אבל בע"ד עצמו אינו נאמן כמ"ש לעיל ואין צורך למה שרצה לפרש רו"מ דברי שצרפתי דעת מהר"מ בס"ג דאין לכתוב רק העברי היכי דעברי וכינוי ביחד וכו' לא נהיר לי פירוש זה וכל יתר כנטול דמי ואין זה דעתי:

ומ"ש רו"מ דלדעתו הי' יותר טוב שלא לכתוב שם יהודא כלל כיון דהקריאה והחתימה הוי הכל בשם ליבוש הוי שם יהודא טפל הנה זה הי' נכון אם לא היו כותבין כלל שם יהודא ליב אבל אם כתבו שם יהודא ליב וזה לא נקרא כלל בשם זה במקום נתינה לדברי הש"ץ א"כ יאמרו אין זה המגרש לכך גרע ויפה עשה הרב שלא רצה ליתנו. ומ"ש רו"מ על מ"ש כיון דליבוש וליב אחד הוא ונקרא לתורה גם בזה היה להם להקדים שם יהודא ליב תחלה ע"ז כתב בשם הג"פ סימן קכ"ט ס"ק פ"א להיפוך הנה אחר המחילה עדות שקר העיד בשם הג"פ ואדרבא כתב שם וז"ל ויראה לי דה"ק מי שיש לו שם עברי שעולה בו לתורה ויש לו נמי שם לע"ז ועולה בו נמי לתורה דפעמים שעולה בשם עברי ולפעמים בשם לע"ז א"נ דעולה לתורה בב' שמות עברי ולע"ז באופן דאין העדפה בשם עברי על שם לע"ז מצד עליות ס"ת וכו' בכל הני גווני עושין שם העברי עיקר ועל השני כותבין דמתקרי משום דשם עברי יש לו מעלה ויתרון להקדימו ולעשותו עיקר מצד שהוא לה"ק ייע"ש א"כ היינו ממש דין זה ונהי דכאן הוי החתימה נמי בלשון ליבוש מ"מ כאן הרי אם

ליבוש וליב אחד א"כ גם שם החתימה והקריאה יהי' נזכר כאן וגם שם העברי ודאי הי' לו משפט הקדימה דבזה איכא תרתי שם לה"ק וגם שם הקריאה וחתימה כלל בו ודאי לכ"ע הי' ראוי להקדימו והנה ביתר דבריו אין לי פנאי להאריך למה שאין נוגע לדינא והדין דין אמת בעזה"י כאשר כתבתי דהגט שנכתב בקהלתכם פסול הי' וגם הגט של הרב מזינקוב הוא פסול וצריכה גט אחר דברי ידידו הטרוד. מה שכתבתי עוד לק"ק באר: הנה מכתבו קבלתי ופניתי להשיבו בעזה"י ואבא על סדר דבריו הנה מ"ש לו ראי' מדברי הג"פ ס"ק פ"א במ"ש וה"ה אם עולה לתורה בב' שמות וחותם בשם לע"ז דהלע"ז עיקר כבר ראה בעצמו הדחי' די"ל הכוונה דהיינו דעולה לתורה בשניהם פעם בזה ופעם בזה ולא בשניהם יחד וכן אני מפרש כוונתו באמת ואביא ראי' לפירוש זה דהנה לכאורה הי' לרו"מ להביא ראי' יותר מן הג"פ ממ"ש אח"כ וז"ל באופן דלא אמרו דשם העברי עיקר על שם לע"ז אלא היכי דכי הדדי נינהו ואין יתרון בשם אחד על שם שני לא מצד עליית לס"ת ולא מצד חתימה כי השם העברי העיקר וכו' עכ"ל לענינינו. וא"כ לכאורה בנדון דידן כיון דעולה לס"ת בשניהם וחותם בשם לע"ז א"כ יש ללע"ז יתרון מצד החתימה ולעברי אין לו יתרון כיון דעולה לתורה בשניהם אך כד דייקינן אדרבא מה ראי' לדברינו דהרי עיקר שאנו דנין עליו היינו אם ליתן לשם העברי יתרון להקדימו תחלה והרי יתרון זה יש לו בעלי' לתורה דנהי דנקרא בשניהם מ"מ הרי מקדימין שם העברי תחלה א"כ שוב כי הדדי נינהו דנהי דבחתימה חותם רק בשם לע"ז מ"מ בעלי' לתורה הוי לשם העברי יתרון שמקדימין לו שם זה וא"כ שוב כי הדדי נינהו ויש לשם העברי שוב משפט הקדימה במה שהוא עברי ובע"כ כוונת הג"פ תחלה מ"ש שנקרא בשניהם היינו לפעמים בזה ולפעמים בזה או דנקרא בשניהם פעם בהקדמת שם לע"ז ופעם בהקדמת שם עברי אז כיון דאין לעברי שום יתרון על הלע"ז וללע"ז יתרון מצד החתימה אז מקדימין הלע"ז אבל בנקרא בשניהם יחד ובקריאה לתורה מקדימין תמיד שם העברי ודאי דגם בגט מחויבין להקדימו אף דחותם בשם לע"ז לבד:

ומ"ש רו"מ על מ"ש דאף דלא ידעו מתחלה שיש לו שם אחר במקום נתינה אם נודע אח"כ אין ליתנו לכתחלה דאף המכשירים לא אמרו רק אם כתב מקום נתינה לא מקום כתיבה והבאתי ראי' לזה מן הש"ס וע"ז כתב רו"מ דהר"ן כתב דלרבותא נקט אתחזק הנה עיינתי בהר"ן ולא ראיתי שם משמעות לדחות דברינו וכעת אבאר יותר דהדבר מוכרח כן ממה דתנא בברייתא יצא למקום אחר וגירש באחד מהם מגורשת וקשה למ"ל יצא הו"ל למנקט בקיצור גירש באחד מהם מגורשת ובע"כ בכוונה נקט כן דאם לא נקט יצא הוי משמע שכתבו במקומו בגליל בשם שבגליל ושלחו ליהודא ומגורשת ובאמת

בזה אינה מגורשת אף דלא אתחזק בתרי שמא לכך נקט יצא למקום אחר היינו שיצא ליהודא וגירש ביהודא בשמו דשם זה כשר בלא אתחזק אף דלא כתבו בשם שבגליל ולכך נקט יצא דהבעל עצמו מביא גיטו וקמ"ל אם כתב לו גט בגליל והבעל עצמו מביא גיטו וציוה לשייר שמו פנוי ויצוה לכתבו במקום נתינה ושם כתב שם מקום הנתינה ולא זכר שם מקום שנכתב בו עיקר הגט זה כשר בלא אתחזק אבל אם כתבו רק מקום כתיבה ודאי פסול דאל"כ למ"ל יצא דנקט ודו"ק. והן אמת כדברי רו"מ שהג"פ ס"ק י"ו בפירוש השני על הרא"ש כתב כן דאף אם כתבו מקום כתיבה כשר אבל אין נראה והעיקר כמ"ש וגם הג"פ בעצמו הביא בשם מהרח"ש שכתב כמ"ש וגם לדינא מסיק הג"פ שפסול כה"ג אם כתבו שם מקום כתיבה אף שלא ידעו תחלה שיש לו שם במקום נתינה ייע"ש: ומ"ש רו"מ על מ"ש דהרי א"כ יודעין במקום הנתינה שיש לו שם אחר במקום כתיבה וע"ז כתב רו"מ דא"כ לא משכחת לה דין לא אתחזק בתרי שמא דהרי תמיד הוי כן לא ידעתי למה לא משכחת לה שניתן לפני אורחים שבמקום נתינה שאין יודעין שמו מה הוא וסוברים דהוי שמו כשם הכתוב בגט וז"פ לפענ"ד. ומ"ש על מ"ש די"ל דהבעל נאמן מן התורה וע"ז כתב רו"מ מן המשנה דכל השומע קולו יכתוב גט לאשתו דבמקום סכנה כותבין אעפ"י שאין מכירין ואם מן התורה אינו נאמן לא הי' כותבין במקום סכנה והביא כן בשם האו"ת וקצה"ח והנה ע"ז יש לדון כמה דברים אחד עכ"פ מנ"ל דבעל נאמן יותר מע"א דלמא כיון דהבעל נאמן מן התורה ה"ה ע"א נאמן בק"ו מבעל והדר מהו עדיפותי' דבעל מעד אחד והוי כחד לגבי חד ועוד גוף הראי' ליתא דמלבד מה שהרגיש רו"מ בעצמו עפמ"ש לחלק בין הכרת עצמן להכרת השמות וי"ל דהבעל נאמן שהוא בעלה אבל השמות י"ל דיש עדים המכירין דשם בעלה הוי כך וכך כאשר כתב רו"מ ומכח מ"ש לו בתשובה ראשונה דשמות לא על"ג כ"כ אבל שהוא בעלה על"ג יותר אך מלבד זה זה גופו מנ"ל שהיא מותרת להנשא בגט זה דלמא באמת הכוונה דאח"כ צריכה לברר שהי' בעלה רק דעכ"פ הי' ראוי לחוש לקלקולא דלמא תלך ותנשא בלי ראי' לכך קמ"ל דבמקום סכנה אין חוששין לקלקלה וסומכין דאח"כ לא תנשא עד שתביא ראי' דזה הוא. הן אמת דמתחלת פרכת הש"ס שם דלמא שד הוא דלמא צרה הוא לא משמע כן מיהו י"ל דזה לס"ד אבל למה דמשני עשוהו כמקום סכנה דכותבין אעפ"י שאין מכירין י"ל באמת דהיינו רק לכתחלה כותבין וסומכין על מה שתביא ראי' אח"כ ובלי ראי' לא תנשא ועוד מה ראי' דלמא באמת מדרבנן דבמקום עגון הקילו ואף דהאיך יכול להפקיע איסור תורה בקום ועשה הרי י"ל כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש והרי עד מיתה יוכיח דאינו רק דרבנן ומכח אשה דייקא ומנסבא וא"כ י"ל ה"נ במקום

הסכנה הקילו להיות הבעל נאמן אף שאינו מן התורה ומכח אפקענהו ומכח אשה דייקא ומנסבה ועיין בתוס' כתובות פ"ב דף כ"ו דגם בגירושין שייך דייקא וכפ"י שם. ועוד נהי אף אם נאמן מן התורה י"ל היינו היכי דליכא לברורי אז אזלינן בתר רובא דאין הבעל עשוי לקלקלה במתכוין דמה"ט בעל עצמו שהביא גיטו א"צ לומר בפ"נ וא"כ תינח היכי דליכא לברורי אבל באיכא לברורי י"ל מן התורה לא אזלינן בחר רובא דלא כפרמ"ג ריש שער התערובות ואין הבעל נאמן והעיקר נלפענ"ד דאין הבעל נאמן מן התורה רק מדרבנן רק מכח אפקענהו מותר. והנה יותר מזה הו"ל להביא ראי' ממ"ש בש"ס מפורש בפ"ג דקדושין בקדשתי את בתי וכו' ובא אחד ואמר אני קדשתי' נאמן ליתן גט א"כ מוכח דהבעל נאמן מן התורה מיהו באמת אין מזה ראי' די"ל כמ"ש רו"מ דהתם מיירי בידוע שמו רק שאין ידוע אם הוא בעלה גם י"ל התם נמי משום עגונא ועשאוהו כמקום סכנה דכותבין אעפ"י שאין מכירין וי"ל זה גופו דרבנן כנ"ל. ויש לתמוה בזה על הר"ן שם שהקשה איך נאמן הרי אין דבר שבערוה פחות מב' ומה הקשה הרי י"ל כתירוץ הש"ס בגיטן במי שהי' מושלך בבור דאמר דעשאוהו כמקום סכנה דכותבין אעפ"י שאין מכירין וצ"ע ואין לומר דעיקר קושייתו אם מה"ט גם בהיא אומרת נתקדשתי יהי' נאמן מה"ט דא"כ גם לפי תירוצו נמי קשה כן ובע"כ דבזה קנסוהו רבנן א"כ י"ל גם לפי תירוצי כן ודו"ק. גם י"ל התם הוי הטעם מכח דמרתת ואף דמ"ד דאינו נאמן לכנוס לא ס"ל הטעם דמרתת י"ל היינו לסמוך ע"ז לבדו לא רצה לסמוך להתירה רק נאמן ליתן גט מכח דאין אדם חוטא ולא לו מיהו על זה לבדו נמי לא סמך רק בצירוף הטעם דמרתת וגם היא לא תחפה עליו כיון שנותן גט עכ"פ היוצא מזה דאין לנו ראי' שהבעל יהי' נאמן מן התורה בזה:

ומ"ש רו"מ דלדברי הנ"י דצריך ב' עדים על הכרת שמו איך יהי' נאמן הש"ץ וכו'. הנה אטו הוי דעתי לסמוך עליו לבדו אני אומר רק לחומרא צריך לחוש לדבריו וביתר דבריו מה שרצה לעשות סנגורין לדבריו הנה היות כי אין בו נ"מ לדינא לא רציתי להאריך עוד בזה כי איני בעל מלאכה אחת לכך כל אחד יעמוד בשלו אני עומד בשלי ולהבא למעשה נראה שיכתבו ב' גיטן אחד בשם יהודא המכונה ליבוש דמתקרי יהודא ליבוש ואחד בשם יהודא ליבוש המכונה ליבוש ובזה יוצאין כל הדעות ואף דאין ליתן ב' גיטן ע"י שליח הנה אם אפשר שישלח גט אחד ואח"כ ישלח השני ודאי מה טוב ואם לא נראה דרק אם נתנו במעמד אחד אין ליתן ע"י שליח אבל במעמדות מחולקין ודאי אין קפידא ולא גרע שליח זה מאם שולח שליח אחר ומכ"ש בשני ימים וביטול שני את הראשון

לא שייך בזה דהוי רק כגלוי דעתא בגיטא ועדיף מני' כמ"ש בתשובה באריכות לק"ק חארסאן ז"ז אין להאריך מ"ש להרב מזינקוב מו"ה חיים נ"י:

הנה מכתבו קבלתי היום הזה והנני עושה בקשתו ומשיבו מיד. הנה שאלותיו הראשונים לא קבלתי זולתי זה היום והנה תחלת פסלו רו"מ להגט מק"ק באר מכח דברי הש"ץ וכעת שרואה שהדבר נוגע לו והוא צריך לאותו דבר חוזר בזה ואומר שלא סדרו מטעם אחר אשר לא הי' כדי בהם להחזירו ובאמת יפה עשה שפסלו מכח דברי הש"ץ וכאשר כתבתי מקרוב לק"ק באר פעם ב' הנני מעתיק לו זה ומ"ש שמן הש"ץ אין ראי' דלא דייק זה טעות דזה דוקא בתוספת וי"ו או בקצורו בזה שייך לומר דלא דייק ואף אם אחד שמו ישעי' אם יקראוהו ישעיהו או להיפוך ירגיש דזה הוא ועלי' הוא מכוין ואין ראי' ממה דקרא לי' ועני להיות מוחזק שמו כך אבל באם שמו יהודא ליב אם יקרואוהו יהודא לבד ודאי לא יענה דיסבור דאיש אחר קורין והרי הפוסקים אחרונים קורין זה חצי השם ובחצי השם ודאי לא יענה ומדענה ועלה הוחזק שמו כך וגם הש"ץ מדקדק בין חצי השם לשם שלם לכך ודאי נחשב מוחזק בזה עפ"י הש"ץ והנה מ"ש בתחלה דעבור שאר הפסולין לא הי' כדי לפסלו צריך אני לבאר דברי הנה זה ודאי דעבור מה שהי' היו"ד של ליבוש גדולה כוי"ו עד שתנוק הי' קראו וי"ו ודאי כדין פסלו מכ"ת אבל עבור ההרשאה שבגט נכתב בחמשה עשר וההרשאה נכתב בו על הגט שנכתב ך"ה בחדש הנה בשביל זה אינו כדי לפסלו כי אף דנמצא כעין זה ברמ"א סימן קמ"א הנה שם כתב טעמו בצדו מה דאינו שייך בנדון דידן דשם כתב הטעם דיש לחוש דמסדרי הגט היו ע"ה וא"כ היינו דוקא בסתמא אם אין ידוע מי המה המסדרים אבל אם מכירין אנו בהמסדרים שאינן ע"ה וכבר סדרו גט לא פעם ולא שתים ולא יצא מהם מכשול אין כאן חשש אם אירע להם איזה משגה מ"מ בשאר דבר לא איתרע חזקתייהו וכמ"ש בכמה תשובות מכבר וכמדומה לי שראיתי פ"א גם בתשובת ב"א כן ועוד דהתם מיירי שנכתב בהרשאה שנעשה שליח לקבלה זה הוי טעות בדין ואולי יסברו דבעל יכול לעשות ש"ק לכך יש לחוש עוד לטעות אבל בזה דבגט נכתב זמן אחר ובהרשאה מכר זמן הגט יום אחר הנה בזה אינו שייך טעות בדין דהרי כל רואה יראה דזמנו של זה לא כזמנו של זה ובע"כ הוי ט"ס א"כ לא הוחזקו לע"ה בכך ועוד טעם השני של הרמ"א הנה שם לא כתב רק כיון דהרשאה מכחישתו בטל השליחות אבל הגט כשר לולי הטעם שהם ע"ה וכאן נראה דאף השליחות לא נתבטל ודינו כשליח בלא הרשאה דמהני דבשלמא התם כיון דנזכר בהרשאה דעל גט זה שבידו נעשה ש"ק ובגט אינו מוכח להיפוך לכך ההרשאה מכחישתו אבל בזה הוי ממ"נ אם ההרשאה נכתב על גט זה מוכח דהוי טעות דהרי

העדים החתומין על הגט מעידין להיפוך דנכתב ונחתם ביום אחר ואם ההרשאה נעשה על גט אחר בזה לא נתבטל שליחות הראשון ויכול להיות דעל גט זה נעשה שליח בלי הרשאה וגט השני לא ביטל הראשון דליכא ג"ד בגיטא ואין ההרשאה מכחישתו לכך בשביל הטעות בהרשאה לא הי' נתבטל הגט והשליחות רק בשביל היו"ד של ליבוש וכמ"ש בתשובתי לחרסאן קנה מקומה ה' גיטן סי' קמ"א בחבורי מהדורא וי"ו סי' מ"ט אבל באמת נראה לי שלא הי' שם פסול זה מדלא הזכירוהו לו אנשי ק"ק באר דבודאי במלתא דעל"ג לא משקרי וגם מה בצע להם בשקרם מה שכתבו אלי והיו מקוין שאהי' בימינם להכשיר שלהם ומה בצע להם אם אהי' מסייע שאין בו ממש מכח ענין אחר ולמה יטריחו בחנם בע"כ לא בשביל זה פסלו רו"מ רק בשביל עדות הש"ץ ויפה עשה בזה אך עתה חוזר וטוען וכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד והנה בעיקר תוכן כוונת רו"מ מה שרוצה להכשיר הגט שלו ותמה עלי שאני כתבתי בשם הב"ש מה שאינו בב"ש דאדרבא הב"ש מכשיר בדיעבד הנה תמיהתו תשוב אל חיקו איך טח עיניו מראות הב"ש דמכשיר הוא ביש לו ב' שמות במקום אחד ועשה העיקר טפל והטפל עיקר אבל באם יש לו ב' שמות בב' מקומות והקדים מקום הכתיבה פוסל הב"ש ייע"ש בס"ק זיי"ן ויראה להדיא כן. וכעת עיינתי בג"פ סימן קכ"ט ס"ק א' הביא דעת מור"ם ומסכים גם דעת הב"י לדעה זו ודעת המהרי"ק בתשובה ועוד כמה דעות שפוסלין בזה וגם הוא סיים להלכה דבכל הד' חלוקת שם שזכר אינו רק אם ניסת לא תצא ואין הולד ממזר אבל לכתחלה אסור להנשא ייע"ש וא"כ איך נקל באיסור א"א במקום פלוגתא דרבוותא ורבים המה וכל זה אני כותב לסברת רו"מ אבל באמת למה לא עיין בסוף מכתבי מ"ש דמכ"ש כאן דהקדימו שם מקום שאינו לא כתיבה ולא נתינה הרי דנזהרתי בזה שידעתי דאם הקדים מקום כתיבה יש בזה דעות לכך כתבתי דכאן גרע. והנה כעת מצאתי גם בגט פשוט ס"ק נ"ח להדיא כדברי דאם אינו מקום כתיבה ונתינה פסול לכ"ע והנה ת"ל מצאתי האמת כדברי ואין לרו"מ התנצלות לומר כיון דנעשה בכפר ושם לא הוחזק בשם יהודא לבד זה דהכפרים נמשכין אחר העיר הסמוכה לו ועוד העיקר תלוי בזה באנשים אשר הם מסדרי הגט והסופר והעדים לפי מקומם שיש לו' במקום האנשים אשר ישנן בגט שם יש לו דין מקום נתינה ונחשב שם כאלו היו עומדים בעירם דכיון דבאו אנשים משם נדון שם כאלו הי' מקומם ונמשך אחריהם לכך הגט שנתן רו"מ ג"כ פסול אין מקום להכשירו אם אינו מקום עגון והאמת יורה דרכו והנה אם הי' שם יהודא ליב משם מקום הכתיבה הי' מקום להקל בזה מכח ס"ס דלמא הש"ץ משקר ואת"ל אמת כדעת הש"ץ אולי כדעת המכשירין בזה אבל כיון דשם יהודא ליב אינו שם מקום הכתיבה א"כ פסול

לכ"ע וכמ"ש הג"פ ס"ק נ"ח וליכא ס"ס גם אם הוי ס"ס מחמיר הג"פ ס"ק כ"א אם עדיין לא נשאת ייע"ש:

ומעתה נבא קצת לעיין בדבריו אך בקצרה הנה מ"ש על מ"ש דהוי ס"ס להחמיר מכח חשש חכמי קראקא דמתקרי על שם לע"ז ומכח חשש הב"מ ועל זה כתב דעיקר חשש חכמי קראקא כיון דהדרך לכתוב המכונה על שם לע"ז אם יכתבו דמתקרי יאמרו דשם זה קודש הוא וניתן לו מעריסה אך עתה דנוהגין לכתוב דמתקרי אם הראשון נמי שם לע"ז לא יאמרו כן וכו' הנה תשובת גאוני בתראי אין בידי אבל איני מאמין שיהי' שם כן דאיך אפשר לו' שיטעו על שם לע"ז דהוא שם הקדש הרי ניתי ספר ונחזי מה הוי שם הקדש ומה שם חול ועוד מה בכך דיאמרו כן סוף סוף זה הוא המגרש כיון דיש לו שם זה מה לנו אם הוא חול או קידש אם יאמרו על השני שהוא קודש יאמרו על זה שהוא שם הקדש ובשביל זה לא יטעו לומר דאין זה המגרש ובכל מקום לא חיישינן לטעות רק אם יטעו דאין זה המגרש אבל אם אין בו ריעותא לטעות מתוכו שאין זה המגרש רק שיטעו בשמות אם הוא חול או קודש מה בכך ואם נכתב שם הוי רק לסניף אבל עיקר טעמייהו הוי דס"ל דהוי שינוי דמתקרי משמע לעיקר השם והוא שקר דאינו רק כינוי. ועוד אף לפי דברי רו"מ גם לדידן מה בכך דאם הראשון שם לע"ז כותבין דמתקרי מ"מ אם הראשון שם הקדש אז כותבין על הלע"ז רק המכונה ואם כאן נכתב ראשון שם הקדש ועל לע"ז דמתקרי יאמרו דהוי הב' נמי קודש לכך אין מקום לדברי רו"מ. ועוד אם כהבנת רו"מ בטעמם מה הקשו כל חכמי קראקא דברי הרמ"א אהדדי במ"ש במי שיש לו שם בפי כותים כותבין על שם כותים דמתקרי דדבריו סתרי אהדדי והרעישו העולם בזה עיין בב"ח וט"ז ומה קושיא הרי י"ל כך בשלמא אם בשם הלע"ז נקרא בפי ישראל ג"כ אז כיון דבישראל הוי שם הקדש עיקר ושם הלע"ז טפל לכך לא שייך דמתקרי על שם לע"ז רק המכונה אבל אם נקרא אצל כותים בשם לע"ז הנה אצלם הוי שם שלהם עיקר א"כ שפיר שייך לומר דמתקרי דהרי אצל כותים מתקרי כך כי להם זה עיקר וחשש לעז ליכא כיון דשם כותים הוי שמות מובהקין דאין ישראל נקראין בשם זה ובשמות מובהקין ליכא חשש טעות כמ"ש בפ"ק דגיטין לכך מותר לכתוב דמתקרי ומה הקשו דברי הרמ"א אהדדי ובע"כ דאין פוסלין מכח חשש טעות לבד רק מכח דלפי האמת אינו עיקר ולא שייך דמתקרי לכך שפיר הקשו דגם שם של נכרים לפי האמת אינו עיקר וא"כ מוכח דלא בשביל טעמא דרו"מ פסלוהו ומ"ש רו"מ דחשש הב"מ אינו לדידן זה א"צ תשובה למעיין בבית מאיר ומ"ש רו"מ להוכיח בס"ס להקל הנה אם:

כוונתו בפשיטות תמה תמה אקרא איך מלאו לבו לומר זה נגד המפורש בש"ס וכל הפוסקים דס"ס הוי כודאי ומהני אף להקל מכ"ש להחמיר והנה רציתי לדונו לכף זכות דכוונתו הוי דכל הני חששות הוי מדרבנן וא"כ בא להוכיח דבדרבנן אף ס"ס הוי להקל ובאמת בפרי מגדים מבואר בכמה דוכתא דס"ס אף בדרבנן הוי להחמיר:

ומה שהביא רו"מ ראי' ממ"ש בה' שבת סימן רמ"ח דמותר להפליג בספינה בשבת אפילו אם הוי ספק אם יש בה מים י"ט או לא ואמאי הרי הוי ס"ס דלמא אין בו י"ט ואת"ל יש בו דלמא הוי תחומין למעלה מיו"ד עכ"ד רו"מ הנה לדעתי אין זה ראי' מב' טעמים אחד די"ל דספק זה דאולי אין בו י"ט זה הוי ספק בחסרון ידיעה וכמו דלענין דאורייתא הוי ספק בחסרון ידיעה אינו ספק לחומרא ולא מהני להקל לסמוך על ספק בחסרון ידיעה כן הוי להיפוך בדרבנן דאזלינן לקולא הוי להיפוך נהי דס"ס בדרבנן להחמיר היינו היכי דלא הוי בחסרון ידיעה אבל היכי דהוי ספק בחסרון ידיעה אינו נחשב לספק ולא הוי עליו דין ס"ס וכיון דחד ספק דרבנן לקולא הוי כאלו ברור לנו דיש בו עשרה וכמו דבחסרון ידיעה אינו מועיל להקל בשל תורה כיון דאפשר לברר ויבורר שהוא אסור כן ה"נ בדרבנן אמרינן להיפוך כיון דאפשר לברר ויבורר שיהא בו עשרה אינו נכנס בכלל ס"ס להחמיר ולברר אינו מחויב בדרבנן ואף דבסימן צ"ח מבואר דאף בדרבנן הוי ספק חסרון ידיעה לחומרא היינו בספק אחד ומטעם שכתב הש"ך בס"ק ט' והט"ז שם אבל בס"ס דלא שכיח ולא שייך טעם הש"ך לכך היכי דהוי ס"ס להחמיר לא מצרפין הספק בחסרון ידיעה להחמיר בזה ודו"ק והבן:

ועוד נראה והוא עיקר בעיני דאף להך צד דיש תחומין למעלה מיו"ד היינו רק במקום דשייך בו תחומין למטה מיו"ד אז כיון דשייך במקום הזה איסור תחומין לכך לא פלוג ואף אם הולך למעלה מיו"ד הוי כהולך למטה אבל במקום דלא שייך בו תחומין למטה מיו"ד לגזור בו רק למעלה מיו"ד זה ודאי לא גזרו לכ"ע ולכך א"ש דבשלמא ביבשה דאפשר לילך למטה מיו"ד או בים היכי שאין במים עשרה דאז כיון דשייך בי' תחומין אם תלך הספינה למטה מיו"ד לכך י"ל דאף למעלה מיו"ד אסור דהאויר עולה עד לרקיע אבל אם יש במים יו"ד א"כ בתוך המים א"א לילך ולא שייך בי' איסור תחומין רק למעלה מיו"ד בזה ודאי לא שייך תחומין וא"כ לפ"ז אזיל לי' הס"ס שלו ודו"ק והבן זה כי זה כלל גדול לפענ"ד והנה אין פנאי להאריך יותר בזה כי אין עסקי בזה כעת וזה יסוד מוסד מוסכם דס"ס אף בדרבנן להחמיר וגם י"ל דבעיות הש"ס אינו נכנס בכלל ס"ס ויש לדון בזה אלא שאין כאן מקומו גם ביתר דבריו אין לי פנאי להאריך והדין בעזה"י דין אמת כאשר כתבתי ושני הגיטין פסולין לפענ"ד דברי ידידו:

והנה אחר כותבי בינותי בספרים וראיתי קושייתו בשעה"מ ה' מקוואות בדין אם ס"ס בדרבנן להחמיר ייע"ש וחרה אפי עליו אשר אינו אומרו בשם אומרו והנה אם כי השעה"מ כתב ע"ז דהוי ראי' שאין עלי' תשובה מ"מ הנלפענ"ד כתבתי גם דברי השעה"מ תמוהין שלפמ"ש הוא תחלה דהיכי דלא נולדו ב' הספקות יחד לא הוי ס"ס להחמיר בדרבנן כיון דכל ספק נפסק לקולא ייע"ש א"כ ממילא גם בזה לק"מ דהרי האיבעי' דיש תחומין למעלה מיו"ד הוי זה בעי' בעלמא מכבר ונ"מ היכי דידוע דיש במים עשרה וגם ספק אם יש בהני מים עשרה נולד בפ"ע טרם עבר בה איש בשבת דנ"מ לענין הזורק לתוכה וכדומה וא"כ כיון דכל חד הוי בפ"ע לקולא אף בהצטרף הוי לקולא אבל היכי דמדמנו ב' הספקות יחד ולא קודם כל חד בפ"ע כנדון של המשלמ"ל שם י"ל דבדרבנן לחומרא וז"פ ונכון:

גם מ"ש לעיל דאם הי' שם יהודא ליב מקום כתיבה הוי ס"ס שמא הש"ץ אינו נאמן שבתי וראיתי דיש לפקפק בזה ג"כ די"ל בשלמא כל הס"ס וס"ס של הג"פ הוי בגט אחד ב' הספקות לכך הוי ס"ס אבל כאן הוי ס"ס בשני גיטן דאם הש"ץ משקר כשר הגט הראשון הנכתב בשם יהודא ליב ואם אינו משקר רק דסמכינן על דעת הפוסקים דמכשרי בהקדים שם מקום כתיבה א"כ מתגרשת בגט השני א"כ הוי הס"ס בשני גופין ושני ענינים ואף דהוי על אשה אחת מו"מ הרי אין אנו דנין עליו דהרי אין לה היתר רק ע"י הגיטן וא"כ צריכין אנו לדון על דבר המתירה אם הוא מתיר ודבר המתירה הוי בשני גופין אם בגט זה או בזה וי"ל דאין זה ס"ס והדבר צ"ע מאוד בש"ס ופוסקים ואין לי שהות לעמוד ע"ז כיון דאין נ"מ לנו עתה כיון דבאמת שם יהודא ליב לא הוי שם מקום כתיבה ורק כתבתיו דרך הערה בעלמא אולי יצטרך לנו בעזה"י במקום אחר ויזכני לעמוד על האמת כנפש המעתיר. עוד לק"ק זינקוב להרב הנ"ל:

הנה דבריו קבלתי הנה מ"ש רו"מ שהכפר שניתן בו הגט אינו סמוך לזינקוב ועיירות מפסיקין ביניהם הנה זה איני מועיל דסוף סוף שייך הטעם השני דהדבר תלוי בהסופר והעדים שהם ממקום הזה ומ"ש רו"מ מניין לי לומר כן הנה אם כי אינו מבואר בספר הראוי להיות נאמר כי הוא דבר שהשכל מסכים עליו וכמה דברים נתחדשו בספרים אשר אינו מבואר בראשונים והרי קיי"ל דהסופר והעדים צריכין שידעו שמם א"כ בודאי בהם תלוי הדבר והם נדונו כבני עירם יאף דלא ידעו מזה תחלה מ"מ אם נודע להם אח"כ שהשם שכתבו בו תחלה הי' בטעות ודאי פסול ולפי דברי הש"ץ הי' הגט הראשון בטעות ולדעתי זה ברור דבתר הסופר והעדים והב"ד אזלינן ממקום שהם כדקיי"ל דהם צריך שיכירו שמם ואם הטעה אותם הבעל הוי בטעות ואינו כלום. וגם מ"ש רו"מ שמצא

בעצמו סתירה לדבריו בטיב גיטין שהביא בשם תשובת פ"י שמקום שתחזור האשה לשם אחר הגט ומקום שדרה שם זה נחשב מקום נתינה זה נראה לי נכון כי אף שרו"מ כתב שהט"ג השיג עליו מ"מ כתב דיש לחוש לדבריו:

והנה אין לי פנאי לעמוד על דבריו שם אך לדעתי הדבר מוכרח כן בש"ס ממ"ש בש"ס גיטין דף ל"ד ע"ב דקאמר שם אף אנן תנינא וכו' יצא למקום אחר וגירש באחד מהם מגורשת והאמרת עד שיגרש בשם דיהודא ושם דגליל עמו אלא ש"מ הא דאתחזק הא דלא אתחזק ומה ראי' דלמא מ"ש יצא למקום אחר היינו שלא הי' יהודא וגליל רק מקום אחר לכך די באחד מהם (והיינו דזה עדיף שלא הי' לו שום שם רק עתה החזיק לו שם א"כ הרי בידו לעקור לו שמות הראשונים ולקבוע לו שם חדש לכך די באחד מהם אבל אם הי' ביהודא שם של גליל החזיק עצמו אחר שנקרא לו ביהודא שם זה ולא עקר שם הראשון ממנו י"ל אף דלא אתחזק בעינן תרוייהו ודו"ק) ובע"כ אף דיצא למקום חדש מ"מ נדונו כאלו הי' בגליל מקום שהאשה שם ומוכח דיש חילוק בין אתחזק ללא אתחזק וזה ראי' ברורה לפענ"ד והנה אח"כ פניתי מעט ועיינתי בטיב גיטין בלקוטי שמות בדיני שמות שנשתנו מחמת חולי פסק שם בפנים בפשיטות כדעת הפ"י דלא מהני שתלך למקום אחר לקבל שם הגט ובביאורו הקשה עליו ומדבריו מוכח שם כמ"ש דדעתו בתר המסדר אזלינן ובתר העומדים בשעת הגט וא"כ אף לפי דעתו לא מהני רק שתלך למקום אחר לקבל שם הגט לפני בני אדם שהם ממקום שהיא שם עכשיו מקבלת הגט אבל בנדון דידן דהמסדר והסופר והעדים היו ממקום שהאשה דרה שם ותחזור לשם זה פסול בין למר בין למר ואף שהם לא ידעו מזה אם נודע אח"כ דהוי בטעות הכתיבה פסול וכן מצאתי בטיב גיטין בשם הי"ש וז"ל שם בס"ק י"ג בלקוטי שמות מ"ח הנ"ל ואמנם הרש"ל בי"ש תמה על זה על דברי הרא"ש וכו' דהא החכם המסדר הגט במ"נ ורואה שיש לבעל שם אחר במקום הזה ממ"ש בגט או שנודע להם אח"כ ואין מכירין בו כלל ואמרו אין זה המגרש וכו' עד "מ כשיוודע, להם אח"כ איכא קלקול ייע"ש א"כ מוכח דאף שאין ידוע לו אם נודע אח"כ איכא קלקול וה"נ בדין שלנו ממש:

ומ"ש רו"מ ראי' מלשון מהרי"ק והמרדכי שנקטו בלשונם לשון העומדת שם אין ראי' דכוונתם שאם דעתה לחזור למקומה נדונה כאנשי מקומה כאלו היא עומדת שם דידוע דקיי"ל בעלמא דכל שדעתו לחזור נדון כאנשי מקומו א"כ ה"נ כיון דדעתה לחזור הוי כאנשי מקומה כאלו עומדת שם או דהם מיירי שבמקום דירתה לא הי' לה שום שם ולא היו יודעים שם בעלה כלל במקום דירתה או שהיתה דרה במקום הבעל ומקום הכתיבה

רק עכשיו באה למקום אחר אז הולכין אחר מקום שעומדין שם אבל אם דרה במקום אחר אז אזלינן בתר מקום דירתה ושם נחשב מקום הנתינה:
ומ"ש רו"מ בשם הג"פ אין ראי' כי בודאי הדבר ברור כאשר כתב רו"מ בסוף דהיא מיירי שאין להם עצה שתקבע דירתה שם במקום החדש ובזה קמ"ל דאין תקנה כיון דנכתב בפסול ומכ"ש לפי דעתי ודאי אין סתירה מכל הנ"ל דמהרי"ק והג"פ מיירי אם ילכו למקום אחר וינתן הגט לפני אנשים דשם ואין אנשי מקום דירתה עמה אבל אם המסדר והעדים ואנשי מקומה עמה בזה לכ"ע נדונית כמקום דירתה ולמעט בפלוגתא עדיף ובזה מודה הט"ג ואין לזה שום סתירה והדבר ברור כאשר כתבתי:
ומ"ש דאם נחזיק שם ליבוש לעיקר נרבה ממזרים בישראל שכמה אנשים באין ממקומות אחרים וכו' דברים תמוהין אמר שמלבד מ"ש דכאן שאני דאנשי מקומה היו עידי הגט והמסדרין לא כן כשבאו אנשים ממקום אחר ואין אנשי מקומם עמם אף בלא זה דברים תמוהין אמר בראש מ"ש דנדבה ממזרים מי האומר דהוי ממזר בזה הרי אינו רק פסול דרבנן ואפילו אם ניסת לא תצא. ומכ"ש דאין הולד ממזר ואנו דנין רק על לכתחלה אם תנשא בגט זה ובלא זה היי נמי דבריו תמוהין דבבאים ממקום אחר ממ"נ מן הדין אסור לסמוך על הבעל וצריך עדות להכיר שמם א"כ מן הסתם אומר שמם בכל פרטיהם במה שמו ובמה עולה לתורה ואם אין עד בדבר באמת אסור לכתוב שמם עפ"י עצמם ואם עתה נהגו לכתוב עפ"י עצמם דהוי במקום עגון שכותבין אעפ"י שאין מכירין היינו נמי מטעמא דלא חיישינן לשמא משקרי וא"כ בודאי אומר שמו ושם שעולה בו לתורה ונעשה הוחזק שם עפ"י עצמו כאלו הי' שמו שם כן ואין בזה שינוי משא"כ כאן היא שם שמו במקום הגט יהודא ליבוש ולפי דברי הש"ך שנאמן יותר ממנו כמ"ש בתשובה ראשונה הוא משקר ודאי דצריך לחוש לדבריו ונדון שם כמקום נתינה:
ומ"ש על מ"ש דהוי ס"ס בשני דברים ע"ז כתב דיצאה מחזקת אשת איש עפ"י גט ראשון ושוב הוי בשני ספק דרבנן הנה לא ידעתי מה קאמר אם כוונתו כיון דמן התורה הגט הראשון כשר א"כ יצאה מחזקת א"א מן התורה ושוב אף מדרבנן לא נחשב חזקה כדעת הר"ש במס' מקוואות כן א"כ למ"ל גט השני נימא כן בגט הראשון לבדו כיון דיצאה מחזקה הוי ספק דרבנן ולהקל ולמה החמירו כל הפוסקים בספק שינוי להצריך גט אחר וכן בגט פשוט בענין זה עצמו העלה שם בכל הד' ספקות שיש בזה אם לא נשאת לא תנשא בו ומ"ט לא נימא ספק דרבנן להקל ובע"כ לא ס"ל כסברת הר"ש וס"ל דעכ"פ מדרבנן נחשב אתחזק איסורא א"כ מה לי גט זה מה לי גט שני:

ובהיותי בזה עלה בלבי ספק אחד אם אמרינן כלל בדבר שבערוה ספק דרבנן להקל כי כעת לא מצאתי גלוי לדין זה כי הנה לפמ"ש החינוך להקשות למה כל ספק דרבנן להקל הרי הוי בלאו דלא תסור ותירץ דרבנן תקנו כן להיות ספקן להקל וא"כ י"ל דהם לא תקנו רק בשאר איסורין דקילו דע"א נאמן לקולא לכך גם בספק הקילו אבל בדבר שבערוה דחמיר דאין דבר שבערוה פחות מב' ודעת הרמב"ן והר"ן בפ"ו דגיטין דאף בלא אתחזק איסורא אין דבר שבערוה פחות מב' וא"כ י"ל דגם בספק החמירו ועשאוהו כשל תורה וכעת אין פנאי לעיין בזה עכ"פ לא נמנעתי לכתבו דרך הערה בעלמא והנה מ"ש רו"מ לראי' דגם בשני שמות דרך הש"ץ לקצר ממ"ש בט"ג בלקוטי שמות סעיף ד' בשם יעקב מאיר. הנה המעיין שם מוכח להיפוך דאם דינו כשם אחד שהש"ץ מקצר א"כ יהי' די ביעקב מאיר לבדו ולמה הוצרך לכתוב גם שם יעקב ובע"כ דמ"מ הועיל קריאת הש"ץ להחזיק שמו בשם יעקב לבד רק דכתב הטעם דדרך הש"ץ לקצר דבלא"ה הוי נעשה עיקר והוי ראוי להקדימו דהוי כנעקר שם הראשון ונעשה השני עיקר לכך כתב כיון דדרך הש"ץ לקצר לכך אין קריאתו בשם יעקב מבטל עיקר השם ממקומו אבל מ"מ מהני קריאת הש"ץ בשם אחד להחזיקו נמי בשם זה וא"כ תינח התם דהי' לו גם שם יעקב מאיר במקומו ג"כ וגם שם מסכים אם הקדים שם יעקב תחלה נמי כשר ומוכח דאף זה קרא שם אבל בנ"ד דאין נקרא בשם יהודא ליב במקום הנתויה ודאי קנה שם יהודא לבדו והוי לו רק שם זה במקום נתינה וא"כ אדרבא משם ראי' להיפוך:

ומ"ש רו"מ דהב"ש בס"ק ח' כתב דכשר באם הקדים שם מקום נתינה הנה מלבד דזה אינו מועיל לו לנדון דידי' כיון שלא הי' שם מקום כתיבה ג"כ כמ"ש בתשובה הראשונה בשם הג"פ ס"ק נ"ח מלבד זה הנה דברי הב"ש סתרי אהדדי מס"ק ח' לס"ק זיין דבס"ק ח' כתב דאין לנו ראי' מפורשת לפסול ובס"ק זיין כתב דהוי ראי' מפורשת לדעת ר"ת מברייתא דתנא עד שיגרש אשתו שביהודא בשם שביהודא ושם דגליל עמו א"כ הוי ראי' מפורשת מדנקט אינה מגורשת משמע אפילו דיעבד ולכך צריך לפרש כוונת הב"ש באחד משני אופנים או דכוונתו דלא כתב שם מקום הכתיבה כלל רק כתב דמתקרי על שם מקום נתינה אז הוי ס"ד דפסול דלשון דמתקרי בעצמו מורה על שם שהוא טפל לכך כתב דבזה אין לנו ראי' מפורשת לפסול די"ל בברייתא דוקא בשביל שהקדים שם מקום הכתיבה פוסל אבל בלא כתב שם מקום הכתיבה אף דכתב דמתקרי על שם מקום הנתינה דמתקרי' אינו פוסל או אפשר דהוא מכוין על שם מקום כתיבה ונתינה של הב"ח שכתב הב"ש ס"ק י"ז דהב"ח קורא לשם הטפל מקום כתיבה ולשם העיקר נתינה אבל לעולם הוא מגרש במקומו לזה כתב הב"ש דאם כתב על שם העיקר דקראו הב"ח

שם נתינה בזה אם כתב דמתקרי כשר ותדע דהרי הביא דגם הב"ח מכשירו והרי לפירוש הב"ש בהב"ח לא נזכר בב"ח כלל בשולח הגט ממקום כתיבה למקום נתינה רק זה"ל שם ומשמע דבשולח הגט למקום אחר כשר בדיעבד ומדכתב למקום אחר ולא כתב בשולח הגט למקום שנקרא בשם השני מוכח דכוונתו אם שלחו למקום אחר לגמרי שאין לו שם זה ולא שם זה אז גרע כיון דלא הוחזק בשם הטפל כלל כאן והוי לנו להחזיק רק העיקר לכך כתב דגם בדיעבד כשר בזה אבל אם במקום נתינה הוי לו שם אחר אין לנו ראי' מן הב"ח להכשיר ואף אם יש דעות להכשיר הרי יש דעות מראשונים ואחרונים לפסול ואיך נכנס בספק איסור עריה לכתחלה ובאמת כל זה לעלמא דכאן לכ"ע פסול כמ"ש בשם הג"פ ס"ק נ"ח וז"פ:

והנה מ"ש לעיל דבהמסדר וסופר ועדים תלוי הדבר נראה דיש לרמז זה בלשון רש"י גיטין דף ל"ד ד"ה ומיעוטא שרה דפירש מיעוט בני עירם שתמה עליו הג"פ למה פירש כן ייע"ש שכתב כמה דרכים בזה ולפמ"ש י"ל דבא למעט דהוי ס"ד דכוונת הש"ס על הסופר והעדים דהם רובן קרי להו שרה ופורתא מרים או להיפוך לכך פירש דמיעוטן היינו מיעוט בני העיר אבל מיעוט הסופר והעדים ליכא גם מיעוט בני עיר היי הם מיעוטא דמיעוטא ואין לחוש לו כלל רק על מיעוט בני עיר חיישינן ולכך לא פירש ארובן שרה די"ל דס"ל דלענין רובן לאו דוקא רוב בני העיר רק אם הוי מע"מ אם רוב אנשי הגט קורין כן נמי מכריע להזכיר אותו תחלה אבל בהמיעוט אם ליכא מיעוט בני עיר רק מיעוט הסופר והעדים הוי מיעוטא דמיעוטא ואין לחוש כלל כן י"ל לפענ"ד דרך הערה בעלמא:

והנה על ישוב קושיות השעה"מ למה מותר לילך על המים הרי הוי ס"ס וכתבתי ליישב זה וכתב רו"מ שלפי דעתו הוי הסברא להיפוך ומה אעשה שסברתו הוי להיפוך לדעתי הסברה ברורה כאשר כתבתי שם ושם כתבתי בקיצור וכעת אבאר יותר בעזה"י. הנה מצינו פעמים שהתורה או רבנן עשו ספק כודאי והנה ה"נ ספק בחסרון ידיעה הן אם הוי דרבנן מה דחסרון ידיעה לא הוי ספק כפי דעתי הוי רק דרבנן ולא מן התורה הן אם הוי מן התורה בין כך ובין כך עשו ספק חסרון ידיעה כיון דאפשר להתברר עשוהו כודאי כאלו נתברר שכן הוא והיינו בכל חד כפי דינו בשל תורה עשו ספק כודאי להחמיר והוי כאלו נתברר שהוא טרפה ובדרבנן דספקו לקולא הוי להיפוך כיון דאפשר להתברר עשוהו כודאי כאלו נתברר להקל שיש בהם עשרה ואם נאמר דמה דספק בחסרון ידיעה לא הוי ספק הוי רק מדרבנן א"ש יותר כיון דמבואר בתוס' מס' נדה דף ג' ד"ה אשה מרגשת דשייך לא פלוג רבנן אף בלקולא ייע"ש. א"כ ה"נ בזה רבנן עשו ספק חסרון

ידיעה כודאי בין לקולא בין לחומרא ובתורה דספקא דאורייתא לחומרא עשו ספק חסרון ידיעה כודאי איסור ובדרבנן דספקו להקל עשו ספק חסרון ידיעה כודאי לקולא ואינו נכנס בגדר ס"ס ולדעתי זה ברור ונכון. ועל התירוץ השני שכתבתי דבמים דלא שייך תחומין למטה מיו"ד גם למעלה לא גזרו וע"ז כתב דבתשובת הרמב"ם מבואר דגם בזה תליא בבעיא דאם יש תחומין למעלה מיו"ד הנה זה אמת אמר אבל שם קצרתי בהחפזי בכתיבה שכחתי מה שהי' בדעתי לבאר זה והוא דכוונתי הוי דאין זה ברור רק ספק הוי לנו אם אולי אף דיש תחומין למעלה מיו"ד אולי במים ודאי אין תחומין וכיון דהוי ספק גם בזה וא"כ הוי ס"ס להקל ג"כ ולכך כתב, הרמב"ם שפיר דאם הוי פשיטא לן דיש תחומין למעלה מיו"ד נהי די"ל דבמים אין תחומין מ"מ הוי ס"ס להחמיר דדלמא אין בו יו"ד ואת"ל יש בו דלמא גם במים הוי תחומין למעלה מיו"ד אבל כיון דהאיבעי' דיש תחומין למעלה מיו"ד נשאר בספק א"כ הוי ס"ס גם לקולא דלמא אין תחומין למעלה מיו"ד ואת"ל יש תחומין דלמא במים אין תחומין למעלה מיו"ד וכיון דהוי ס"ס בזה לכך הוי כפשיטא לן דאין איסור תחומין בזה למעלה מיו"ד ולא נשאר לנו רק ספק זה שמא אין בהם יו"ד ושוב הוי ספקא דרבנן לקולא וז"ב ונכון והבן זה כי זה עצה נכונה בעזה"י:
ומ"ש רו"מ דמתשובת מהרי"ק שורש צ"ח שכתב שחקר שבמקום אחד הי' נקרא רק בשם יהודא לבד ובמקום אחד נקרא רק בשם לוי לבד וכו' ולמ"ל זה הרי אפילו הי' נקרא במקום הכתיבה בשניהם הי' פסול אם לא זכר שם מקום נתינה לשטתו שפסול בזה ומזה רצה להוכיח דהיכי דנקרא בשניהם במקום הכתיבה מודה המהרי"ק דכשר כיון דעכ"פ נזכר גם שם מקום הנתינה בתחלה עכת"ד. הנה אחר המחילה מכבודו כי אורייתא דמרתחין לי אין זה אלא סמיות עינים למעיין במהרי"ק דמה דנקט שלא הי' שמו רק לוי זה כתב בתחלה לפסלו מטעם אחר במה שכתב שניהם יחד בלי מתקרי ועדיין לא נחית להך טעמא והני דעות דפוסלין בעשה מקום הכתיבה לעיקר ואח"כ הוא שחוזר לכתוב לפסלו עוד מהך טעמא שהשמיט שם מקום הנתינה ואדרבא כשמתחיל לכתוב הך טעמא לפסלו שחיסר מקום הנתינה לא זכר עוד זה דנקרא רק לוי רק בתחלה כתבו מטעמא אחריני מה שכתבו בלי מתקרי בנתיים וגם דרך כמה כותבי תשובות להעתיק השאלה כהוייתו ולכתוב כמה טעמים לפסלו וכן מורה גם לשונו בתחלה שכתב שם כיון דלא נקרא שם רק לוי הוא גרע ממה דתנן הי' לו ב' נשים וכו' משמע דזה גרע מהא דהתם אבל אם הי' נקרא גם בשם יהודא שם לא הי' גרע מהא דהתם אבל מ"מ לא עדיף רק הי' דומה להתם והנה יש ראי' לזה מן הש"ס ממה דפריך שם יצא למקום אחר וגירש באחד מהם מגורשת והאמרת עד שיגרש בשם יהודא ושם דגליל עמו אלא ש"מ

הא דאתחזק הא דלא אתחזק ומנ"ל כן דלמא תחלה מיירי שהי' לו רק שם אחד ביהודא ושם אחד בגליל וסיפא מיירי דביהודא הי' לו ב' שמות ראובן ושמעון ובגליל הי' לו רק שם שמעון אז בזה אם גירש באחד מגורשת כיון דנזכר שם דגליל גם בשמות דיהודא ובע"כ מוכח דאין סברא לחלק בזה כלל הנה תבנא לדינא דלדעתי הגט פסול וצריכה גט אחר והנה רו"מ נוגע בדבר כי רוצה לעשות סנגורין לדבריו ואין אדם רואה חוב לעצמו אבל אני איני נוגע בתחלה ובמכתבי הראשון הן רו"מ הן אנשי ק"ק באר כראובן ושמעון הי' לי וכולם שוין לפני ובתומי כתבתי מה שהעיר ה' בלבי ומני' לא אזיע ואל יטריחני עוד יותר בזה ובנדון מ"ש לו על אודות הרשאה שנשתנה בה זמן הגט מן הכתוב בגט הנה לו כתבתי בקיצור דאין קפידא בזה מכח דלא היה נ"מ לנו בזה אבל אח"כ נשאלתי על מעשה כזו מק"ק חרסאן שם הי' נ"מ מזה לדינא שם הארכתי ביותר בעזה"י לבאר בראיות וטעמים להכשיר בזה הגט בלי הרשאה כזו אם יצטרך רו"מ באיזה זמן יודיעני ואעתיק לו כי הוא מלתא רבתי לדינא והוכחתי דאין גט מבטל גט ייע"ש ז"ז אין להאריך דברי ידידו:

והנה העיקר מה שקשה לי מי התיר להם ליתן גט בכפר ואיך כתבו בנוסח הגט אם כתבו מתא הרי זה אינו מתא רק כפר ועיין בסדר מהר"י מינץ והובא בב"י סי' קכ"ח דלכך תקנו מתא דספקא מכרך וספקא מכפר מוכח דכפר אינו מתא ואם כתבו כפר הנה כמה דקדקו הראשונים שלא לשנות מנוסח הגט ואיך מלאו לבו לשנות וגם איך כתבו דיתבא עם לשון נקבה לדעתי כפר הוא לשון זכר והו"ל למכתב דיתיב ואם כתבו דיתיב הוי הרבה שינוי מנוסח הגט ובפרט נהי דקיי"ל דלא חיישינן לשני שוירי אולי דוקא בעיירות דיש בהם עשרה מישראל דזה יש לו קול אבל בכפרים דהם בני בלי שם אולי הוי עוד שם כזה ואף דכותבין בו שם הנהר הרי הוי ס"ד בש"ס דחיישינן לשני שוירי אף דכתוב בו שם הנהר ונהי דלא חיישינן לזה וגם אם לא נאבד הגט לכ"ע לא חיישינן לב' שוירי דלמא דוקא בעיר דהרי תקנו לכתוב שם הנהר מה"ט מכח דיש לחוש לב' מקומות וא"כ בכפר אולי גם זה לא מהני ואף דמצינו בש"ס מכפר לודים ללוד וכן מכח ענוותנאי אין ראי' מי יודע איזה נוסח כתבו אז ולכך לדעתי לא טוב עשו בזה ז"ז אין להאריך עוד לק"ק זינקוב:

הנה מכתבו קבלתי היום הזה והנה כמה מטריח רו"מ אותי ואיני אוהב לפלפל בענין אחד רק פ"א וב' ולא הרבה פעמים ולכן לענין מה שנוגע לדינא לא אשיב ואני על דעתי עומד שצריכה גט אחר רק על דבריו לא אשיב עוד רק מה שאינו נוגע לענין הזה רק מה שנראה לו תמי' גדולה על דברי בזה אשיב לו מיד הנה מה שנכנס לספק לכתוב על כפר

מתא ודאי לא יפה עשה לכנוס לכתחלה בספק כזה ובפרט דזה תלוי בלשון ב"א והרי אמרינן בש"ס בפ"ב דשבת בבל בורסיף כו' נ"מ לגיטי נשים וא"כ ה"נ לו יהא דבזמן הש"ס אפשר הי' נקרא כפר מתא וגם זה במחלוקת שנוי' כאשר מבואר בב"י אך לדידן הרי אין הכפר נקרא בלשונינו מתא והוי אשתני שמי' ואף אם בגוים נקרא כן וכתב בגט רק שם נכרי ולא שם ישראל ולו יהא דנשתקע שם הראשון דפסול:

מ"ש לתמוה על ראייתם לתשובת הפ"י דנידון כמקומו מן הש"ס דיצא למקום אחר וכתב מה חדשתי הרי כן פירש"י הנה כמה הקיצור עולה וכוונתי כן דמנ"ל להש"ס דיש חילוק בין אתחזק או לא דלמא לעולם ביהודא עצמו אף אם לא נודע שיש לו שם בגליל כיון דנודע אח"כ שיש לו שם בגליל אחר שכבר נקרא ביהודא שמו עדיין נקרא בגליל שם אחר באמת אינה מגורשת באחד רק דהתם מיירי ביצא למקום אחר שלא הי' נודע לו שום שם עדיין ועתה מחזיק לו שם אחד מהם וא"כ הוי שם כמחזיק לו שם חדש. וכאלו קרא לו שם חדש עתה א"כ הרי בידו להחזיק לו שם זה לבדו ולעקור שם הראשון לגמרי לכן כשר באחד מהם וכך לי שם שיש לו מכבר באחד מהם כאלו מחזיק לו שם חדש לכך י"ל דדעתו לעקור שם הראשון ולחדש לו אחר לכן די באחד מהם ובע"כ כיון דנקט בברייתא וגירש באחד מהם היינו בשם שהי' לו כבר באחד מן המקומות הראשונים ובהם נדון כאלו הי' ביהודא עצמו ומוכח דבלא אתחזק אף דנקרא בשם אחר אחר שהוחזק בשם זה כאן נמי כשר כיון דלא יודעין זה מזה ומה דדקדק דנקט לשון יצא ולא יצאו אין זה דקדוק ואני מדייק להיפוך מדלא נקט יצא למקום אחר וגירש אשתו שביהודא בשם שביהודא כמו דנקט ברישא מוכח דאשתו עמו מיירי ודו"ק:

ומ"ש לדחות תמיהתי על השעה"מ מה הקשה לו להרמב"ם דהרי י"ל דהתם לא נודעו יחד וע"ז כתב ותמה הרי הפוסקים מצרפין איבעי' דש"ס לס"ס והנה מלבד דאין זה קושיא דהרי גוף דין זה דלא נודעו יחד אין זה ברור והמנחת יעקב חולק ע"ז וא"כ י"ל דהרמב"ם סובר דבלא נודעו יחד לא הוי ס"ס ואינך לא ס"ל כן אף גם בלא"ה א"ש דודאי אם הי' האיבעי' בש"ס על איזה הזדמנות אם יזדמן ריעותא זו אם טרפה אם כשרה זה נחשב נודעו יחד דנהי דהאיבעי' הוא מכבר מ"מ הרי אם לא יזדמן לא שייך ספק זה רק אם נזדמן כן אז נחשב נולד אז הספק וכל הספקות הוי כן דידוע לנו תחלה אם יזדמן כך שייך ספק זה ומ"מ לא נחשב נודע תחלה רק בעת הזדמנות כן ה"נ אם הי' האיבעי' אבל אם הי' האיבעי במה דלא תליא בהזדמנות חדש רק כגון אם יש תחומין למעלה מיו"ד א"כ זה הוי דבר המוכן לפנינו בלי התחדשות דבר זה ודאי לא נחשב נולדו יחד וזה נכון בסברא ואף אם ימצא אחר החיפוש באיזה מקום דגם זה מצרפין לס"ס אך בזה

ודאי אין הרמב"ם משועבד לזה וי"ל דהפוסק הזה יסבור דאף בלא נולדו יחד הוי ס"ס: גם מ"ש על מ"ש דבמים ודאי אין תחומין למעלה מיו"ד כתב דהש"ס מבעי' לי' בספינה הנה לא די שאין זה תיובתא רק אדרבא הוי לי' סייעתא ורו"מ דמיא בזה כההוא עורבא דאייתי נורא לקיני' ורו"מ עיין שם בש"ס ולא חלי ולא מרגיש כי אדרבא משם דברינו נכונין וסייעתא לי דהרי שם הוי ב' לשונות בש"ס אם מבעיא לי' בעמוד או בספינה ואדרבא לדידי יתיישב דקדוק אחד מ"ש בש"ס עירובין דף מ"ג לישנא אחרינא בספינה ומהו לשון לישנא אחרינא הרי בעי' זו שייך בין בזה ובין בזה והו"ל לומר א"נ בספינה ומהו לשון לישני אחריני ובע"כ מוכח דהני תרי לישנא פליגי דלל"ק ס"ל דרק בעמוד מבעי' אבל במים ודאי אין תחומין למעלה מיו"ד וללי"ב ס"ל דאף במים מבעי' לי ולכן נקט לישנא אחרינא וא"כ לולי לשון תשובת הרמב"ם הי' נראה במ"ש תחלה ממ"ש דהרמב"ם פסק במים לקולא כיון דהוי ס"ס אולי לגמרי אין תחומין למעלה מיו"ד ואת"ל יש תחומין דלמא כל"ק רק אף דמלשון הרמב"ם נראה דאף בזה הוי האיבעי' עכ"פ א"ש דברינו כיון דהוי תרי לישני בש"ס א"כ הוי ס"ס לנו אולי לגמרי אין תחומין ואת"ל יש תחומין דלמא במים אין תחומין וא"ש מאוד דברינו ותמה אני עליו איך לא שם אל לבו דאדרבא זה סייעתא לדברינו והנה ביתר השגותיו יאמין לי כי לא עיינתי כלל כי אין רצוני להשיב לו עוד ואם אעיין בהם והרהיבוני רעיוני להשיב ואני בורח מדרך זה להשיב כמה פעמים לענין אחד לדידי עיקר המושכל הראשון. והנה מ"ש רו"מ שאני משיב לו בחפזון כן אמת כי אין לבי לענין אחד אך מ"מ חפזון שלי כמתון דמיא ות"ל אין יוצא מידי דבר שלא ניתן להאמר רק יש לו פנים בהלכה רק זה אמת מחמת החפזון אני מקצר וצריך הי' להאריך לפרש דברינו יותר:

ומה שהשיג עלי שכתבתי שאין הבעל נאמן מן התורה מדברי התוספת יבמות דף ק"ו ד"ה ורבא דידי' שהביא בתו"ג מזה לראי' דהיבם נאמן אין לי פנאי לעיין בחו"ג אך באמת אין ראי' כלל דהתם הכוונה דמן התורה אינה חשודה להחטיא והיא עצמה לא תקבל חליצה ממנו אם לא מכירה אותו אז אם אינה מכירתו לא תנשא אח"כ רק אם יבורר לה שהוא הוא לכן כותבין מה"ת אעפ"י שאין מכירין ולא לומר דהיבם נאמן:

ומ"ש בהשגה א' שמ"ש דראיות הפוסקים הוי מגירש אשתו שביהודא כו' ע"ז כתב שאינו בש"ס הנה אין כאן טעות מחבר אלא טעות סופר וצ"ל דיצא למקום אחר וגירש באחד מהם מגורשת ומוקי לה בלא אתחזק והרי מדלא נקט ושלח לה גט רק וגירש באחד מהם מגורשת משמע דשם הי' הנתינה ממש והוי שם מקום נתינה גם אין כאן ט"ס רק אני תפסתי הכוונה דלפי מה דמוקי לה בלא אתחזק ממילא אף ביהודא עצמו אם גירש כן

ולא אתחזק הוי גט וא"ש דברינו ז"ז אין להאריך עוד. אעתיק כאן מ"ש בתשובה לק"ק מאהלוב להחריף מ"ו יאקל שוחט נ"י:

## שם סימן קו

ק"ו הנה ע"ד שאלתו וז"ל במעשה שאירע באטיק מאהלוב שברח איש אחד ממדינת ליטא מק"ק מינסק לאטיק מאהלוב מחמת שרצה לעגן את אשתו מחמת שהי' לו קטט עמה ומחמת שירא פן יוודע הדבר לאשתו שינה שמו שהי' בעירו בק"ק מינסק עוזר ובאטיק הנ"ל החזיק א"ע לערך איזה שנים בשם הלל וחתם א"ע על כמה גיטן בשם זה וכעת בא מכתב הרבנים דשם למאהלוב איך להתאמץ בדבר שישלח הנ"ל גט פטורין לאשתו שהיא עגונה שלשה שנים וששינה שמו במינסק עוזר וכאשר נודע הדבר לאטיק מאהלוב הי' ויכוח בין הלומדים דשם על הגיטן שחתם א"ע והרב דשם הכשיר הגיטן ונפשו בשאלתו לחוות דעתי בזה. הנה האמת אגיד כי יפה הורה הרב דהגיטין כשרים ולא ידעתי למה הרעיש העולם בזה הרי אף לפי דעתו דיש מחלוקת בין הרשב"ם והנ"י ובין הרא"ש בפ"ד דגיטין והרשב"א כפי הבנת המכתב מאליהו שפליגי בדין אם ידעינן שיש לו שם אחר במקום אחר וששינה שמו אם מהני למד יום דלהרשב"ם לא מהני ולהרא"ש מהני עכ"פ מה ריעותא יש בזה כיון דכבר ראו דברי הרמ"א והב"ש בסימן ק"ל בשינה שמו העד דכשר כיון דדי בשם אביו וא"כ נהי דמהרש"ך חולק והם לא הכשירו רק במקום עגון מ"מ זה הוי בשינה השם ממש אבל בהוחזק בלמ"ד יום כיון דעכ"פ לדעת הרא"ש והרשב"א מהני חזקה אף בידוע ששינה א"כ הוי ס"ס דלמא אין זה שינוי ואם הוי שינוי דלמא כשר אף בשינה ולכך בדיעבד לכ"ע לא צריכה גט אחר ואף שרו"מ נכנס לחלק להשוות דעות הפוסקים דיש לחלק בין אם שינה מחמת סכנת נפשות שדעתו להשתקע ובין אם שינה כדי לעגן אשתו דהוי דעתו לחזור מ"מ אין אנו משועבדים להחזיק חלוקו אחר שאין לנו ראי' מפורשת לזה מש"ס ופוסקים והרי הרב אינו אומר כן בסימן קכ"ט סעיף יו"ד ביוסף בן שמעון ששינה שמו יוסף בן שמואל דיש מי שאומר שלא תצא וכתב הרמ"א ודוקא שהוחזק בשם השני אבל בלא"ה תצא משמע דבהוחזק בשם השני ס"ל כהי"א דלא תצא הרי אף דידוע דשינה שם אביו ומהני מוחזק ואף הדעה הראשונה שבמחבר דס"ל דתצא היינו דוקא בשם אביו דא"י להחזיק שם אביו כמ"ש הב"ש ס"ק כ' אבל בשמו ס"ל דלא תצא מדלא כתב רבותא יתירא דאפילו בשינה שמו דתצא ולא מהני הוחזק ואין לומר דנקט לרבותא דאף בשם אביו יש קפידא בשינוי דעכ"פ הו"ל לכתוב שניהם הן בשינה שם אביו הן בשינה שמו בע"כ מודה בזה

דלא תצא וא"כ הו"ל סוגיין דעלמא כדעה זו דמהני הוחזק בשמו לענין דעכ"פ לא תצא ומחלוקת שהביא רו"מ הרי זה גלוי' ומפורש בדברי הב"ש ס"ק וי"ו וס"ק כ' ולמה לנו חילוק אחר להשוות בין הפוסקים הרי החילוק של הב"ש נכון דאם מגרש במקומו ודאי מהני השם שהחזיק לעצמו אבל בשולח למקום אחר אז י"ל דלא מהני שם שהחזיק לעצמו ועכ"פ כיון דמפורש במחבר דעה אחת דאפילו בשם אביו מהני חזקה שלא תצא אף דידוע דשינה ודאי דבעדים כדי לומר דכשר הגט בדיעבד אף דלא נשאת עדיין ובפרט בשמו. והנה חילוק של רו"מ מלבד דאין לו ראי' אף גם אין טעם דמה לי משנה שמו מחמת מרדין ובפרט דהרא"ש בלשונו בפ' השולח נקט בלשונו שבורח מחמת ממון ג"כ וא"כ מה לי שבורח מחמת ממון או כדי לעגן אשתו והרי הרא"ש נקט עיקר הטעם שכן דרכן לשנות שמם כדי שלא ירדפו אחריהם וא"כ גם במשנה כדי לעגן אשתו הוי טעם זה וגם למה לא נתן הרא"ש הטעם שכן דרכן של הבורחין שאין דעתם לחזור וגם מחמת ממון ודאי דניתן למחילה ולהתפשר הוי דעתו לחזור כמו היכי דמכוין לעגן אשתו וגם ממה שהרגישו התוס' לחלק בין הש"ס דילן להתוספתא דבש"ס דילן מוכח דמקום נתינה עיקר ובתוספתא עושה מקום כתיבה עיקר ולמה להם לעשות מחלוקת בין הש"ס לתוספתא הנ"ל לתרץ דהש"ס דילן מיירי בדעתם לחזור ולכך הוי מקום נתינה עיקר והתוספתא מיירי באין דעתו לחזור לכך הוי שם מקומו מקום כתיבה עיקר בע"כ דאין לחלק בזה:

וגם הרשב"ם והנ"י נראה דאין כוונתם לפסול בדיעבד ולומר דלא מהני חזקה לשמו לא כן הוא דודאי הם מודים דמהני חזקה לשמו רק כוונתם דמה בכך דהחזיק לעצמו שם זה אכתי דלמא יש לו שם במקום אחר והוי צריך לכתוב שניהם והוא משקר בזה כדי לעשות ערמה לכך כתבו דאין לחוש לזה בסתמא אבל בדיעבד אם כתבו רק שם זה מודים דכשר דבשינה שמו לא הוי כיון דיש לו גם שם זה ובשביל חשש ערמה אין לפסלו בדיעבד וא"כ כיון דהם מודים דהוחזק בשם זה רק דחוששין אולי יש לו עוד שם זה ומשקר לעשות ערמה א"כ תינח לענין שם הלוה גופו או שם הבעל אבל בעדים דליכא חשש ערמה מודים דאין חשש בזה כלל אם חתם שם שהחזיק בו במקומו: והנה כל זה כתבתי לרווחא דמלתא אבל באמת הוא ש"ס מפורש בגיטין דף פ"ו ע"ב במה דפריך שם ולתכשר ההוא בראובן וכו' ודלמא בשמא דאבוה חתים ומשני לא שביק אינש שמי' וחתים בשמי' דאבוהו ופריך ודלמא סימנא שוי' דהא רב צייר כוורא וכו' לא חציף אינש לשוי' לשמי' דאבוהו סימנא ייע"ש. משמע הא אם הוי שייך לעשותו סימנא הוי כשר א"כ ודאי דלא גרע מה שהוחזק שמו למ"ד יום לסימנא בעלמא ואינו דומה לדברי

הרשב"ם והנ"י דשם מיירי בכתיבת שם הבעל דבזה בעינן שמו ממש מן התורה בזה לא מהני סימנא אבל בחתימת עדים כיון דדי בסימנא ודאי כל דהוחזק למ"ד יום הוי סימנא עכ"פ והרי תחלה הוי ס"ד להיות מתכשר בשמי' דאבוהו לבד ואף דלא כתב בן דהרי מיירי דראובן בן תחת הראשון וא"כ כשר בשם יעקב עד לבד והרי יעקב הוי שם אביו וכשר אם חתם בו ומכ"ש דכשר בחתם בשמו שהוחזק למ"ד יום וז"ב ונכון לפענ"ד ועיין בתוספת ב"ב דף קס"א ע"ב ד"ה ודלמא סימנא וכו' וגם אין לומר דרבנן דוקא כדמשמע בגיטין דף ל"ו דא"כ מהו פריך בגיטין דף פ"ז וב"ב קס"א ובע"כ דאין חילוק ואזלינן לקולא ובפרט כיון דמוכח בגיטן דף ל"ו דשמותיהן של עדים הוי רק דרבנן ודו"ק: והנה בדברי חלוקו של רו"מ הרווחנו לפרש מ"ש בגיטן דף ל"ד שלחו מתם בני אדם הבאין מהכא להתם יוסף וקורין לו יוחנן יוחנן וקורין לו יוסף האיך מגרשין נשותיהן והנה תמיד לא הבנתי דהוא כפל לשון ומה לי יוחנן ומה לי יוסף. הוי די לומר פ"א יוסף וקורין לו יוחנן האיך מגרשין ובודאי נדע לכל שינוי השמות הדין כן אך לפי דבריו עמדתי על הכוונה דכונתו דקמ"ל באיש אחד שבא משם לכאן דשם קורין לו יוסף וכאן קורין לו יוחנן ואח"כ אף דשמו כאן יוחנן מ"מ כשחוזר לשם קורין לו יוסף ולא נשתקע שם יוסף שם רק דכאן קורין לו יוחנן וכשבא לשם קורין לו יוסף האיך מגרשין נשותיהן מיהו יש לפרש בע"א דהכוונה דכאן אף שקורין לו יוחנן מ"מ יודעים ששם קורין לו יוסף וז"ש יוחנן וקורין לו יוסף שיודעים ששם קורין לו יוסף וכדמפרש ר"א והוא דאתחזק בתרי שמא ודו"ק: והנה עכ"פ לדינא נראה דהגיטן כשרים ובדברי הרשב"ם כבר פלפלתי במקום אחר כעת נעלם ממני מקומו וכעת הדבר ברור לי שהרשב"ם לא קאמר רק לכתחלה ומטעם הנ"ל וכמו שבארתי לעיל:

ועוד נראה לי דיש לדייק בדברי הרשב"ם בלשונו שכתב ושמא יוסף בן שמעון זה מעיר אחרת בא לכאן הי' שמו ראובן בן יעקב ועתה הרגיל והחזיק שיקראו כאן ראובן לפי שרוצה לגרש אשת ראובן בן יעקב שבמקום פלוני וכו' ויש לדייק למה נקט השינוי בשמו ובשם אביו והוי די לומר שמא שם הי' שמו יוסף בן שמעון ועתה קרא שמו ראובן בן שמעון כדי לגרש אשת ראובן בן שמעון שבמקום פלוני לכך נראה דדבר גדול דיבר הרשב"ם ויש לו כוונה מיוחדת דס"ל כדעת המרא"י דחזקה לא מהני רק לשם עצמו ולא לשם אביו ולפ"ז ס"ל כך דהוי קשה לו מלשון הש"ס דקאמר כל שהוחזק למ"ד יום אין חוששין לו ולא קאמר כל שהוחזק למ"ד יום הוי שמו כך ולשון אין חוששין משמע רק דלחוש אין חוששין הא אם הוי ידענו הוי חשש שפיר י"ל כך דודאי אם הוי החשש בשביל שינוי שמו לבד בזה ידע הש"ס כיון דהוחזק למ"ד יום קנה השם מקומו והיינו

שמו וכל דהוי שמו כן ודאי אין לחוש לערמה דא"כ אין לדבר סוף דהרי אף אם הוא דר ונולד כאן וידענו דמעולם הוי שמו יוסף בן שמעון מ"מ לא נמלטנו מחשש ערמה דיכתוב גט לאשתו ויתן לאשה אחרת מעיר אחרת דשמו נמי יוסף בן שמעון וא"כ כיון דאין לדבר סוף לא חיישינן כלל וכעין שמפורש במשנה דאין חוששין שמא גררה חולדה וכו' דא"כ אין לדבר סוף ולכך ס"ל דחז"ל עשו התקנה כך דבמקום דהוי שמו כך ואם הי' בא לגרש את אשתו בשם זה הי' כשר לכך בזה לא חיישינן לערמה כיון דאין לדבר סוף רק הפרכא הוי דהרי אפשר דשינה שמו ואם הי' בא לגרש את אשתו בזה הי' פסול א"כ בזה הרי יש לדבר סוף לכך ראוי לחוש דלמא עושה בשביל ערמה ולכך הוי עיקר החשש שמא שינה שמו ושם אביו וא"כ על שם אביו לא מהני חזקה לכך ראוי לחוש לערמה ולזה קאמר הרשב"ם דהחשש הוי שמא משנה שם אביו ג"כ ובזה לא מהני חזקה ולהיפוך לא הי' יכול לפרש דהחשש הוי פן ישנה את אביו לבד דא"כ מהו משני דקרי לי' ועני הרי אין דרך לקרוא לאדם בשם אביו רק בשמו ולזה מפרש כך דודאי לחוש שישנה שם אביו לבד אין לחוש דא"כ אם יודה על שמו לא יעיז לשנות שם אביו דא"כ פגע בכבוד עצמו לומר דלאו אביו הוא ופגע בכבוד עצמו ובכבוד אביו אבל אם משנה גם שמו ואומר שהוא ראובן בן יעקב אינו עושה עצמו כממזר וגם לא פגע בכבוד אביו דהרי אומר על עצמו דאיש אחר הוא לכך ס"ל דעיקר החשש דישנה שמו ושם אביו וזה עשוי לשנות וחזקה לא מהני לשם אביו ולזה משני דכיון דקרי לי' ועני בשמו א"כ מן הסתם הוי זה שמו ולא שינה שמו וכיון דשמו לא שינה ממילא שם אביו לבדו נמי לא שינה מטעם הנ"ל כן נראה ברור כוונת הרשב"ם אבל בחזקת שמו לבדו מודה הרשב"ם דהוי חזקה מעליא וכן נהוג עלמא ולפי הנ"ל אין כאן מחלוקת בין הפוסקים ואם הוי מחלוקת כבר יש בזה כמה צדדים להתיר כנ"ל ובפרט במלתא דרבנן דלפרש שמותיהן הוי דרבנן כמפורש בש"ס דף ל"ו ודעת כמה היכי דחסרון כשר שינוי נמי אינו פוסל וא"כ ליכא חשש איסור תורה וכל מה שאני כותב בזה הוי לסניפין כדרך כותבי תשובות ובאמת אין התחלה לערעור זה מטעמים הראשונים וגם כיון דנתנו כמה גיטן להוציא לעז על כמה גיטן ואפשר יש מהם שנשאו כבר ודאי הוי כשעת הדחק ועגון לכך אין לרו"מ לערער בזה כלל:

והנה עוד נשאר מעט דיו בקולמוס לא אמנע מלהודיע לרו"מ לסתור סברתו בחילוקו והוא מן הש"ס פ"ד דגיטין דף ל"ד ע"ב דקאמר שם ר"א והוא דאתחזק בתרי שמא וקאמר שם אף אנן תנינא וכו' יצא וגירש באחד מהם מגורשת והאמרת עד שיגרש בשם שביהודא ושם דגליל עמו ש"מ הא דאתחזק הא דלא אתחזק וקשה הרי בע"כ מה דנקט

בברייתא בשם של אחד מהם אין הכוונה על שניהם איזה שיהי' או זה או זה דהרי בשם דלא אתחזק שם ודאי פסול ובע"כ מ"ש באחד מהם היינו באותו דאתחזק וא"כ מנ"ל דכאן באתחזק כאן בלא אתחזק דלמא שניהם באתחזק רק דרישא מיירי בברח מחמת מרדין לכך מהני החזקת שמו למ"ד יום לכך בעינן שניהם ומה דקאמר יצא וגירש באחד מהם מגורשת מיירי בהחזיק שמו שלא מחמת מרדין והחזיק בשקר לכך בזה אם גירש בשם העיקר מגורשת ובע"כ מוכח דלא כסברת רו"מ גם יהי' מוכח דלא כדעת הרשב"ם והנ"י לפי הבנת מכתב מאליהו מדלא משני כן ודו"ק וגם מסברא נראה דלא כסברת רו"מ דאם היכי דלא הוי מחמת מרדין לא מהני החזקת שמו למ"ד יום א"כ כשיכתבו בגט שם הראשון שלו ולא השני שהחזיק לנפשו או יעשוהו טפל יאמרו דאין זה המגרש כיון דכל העולם קורין לו שם בשם השני ומאן מפיס אם הוי שם זה מחמת מרדין ואין דעתו לחזור או הוי דעתו לחזור ובע"כ דבכל ענין מהני החזקת שמו והוא עיקר אם מגרש במקום השני וז"ב לפענ"ד והנה מאפס הפנאי אין בידי להאריך עוד וגם א"צ אריכות כי הדין דין פשוט דהגיטן כשרים דברי ידידו:

והנה אחר שנתישבתי אינה ה' לידי ועיינתי בלשון הר"ן בפ' השולח במשנה בראשונה הי' משנה שמו ושמה וכתב שם וז"ל לא שהי' עושה כן בכוונה אלא הדבר הי' מזדמן שהי' משנה שמו ושמה וכו' ואח"כ כתב שם ולפעמים הי' שולח גט לאשתו שבארץ ישראל וכותבין בו בני מדינת הים שמותיהן שבכאן ושם עירם שבכאן וכשהי' בא הגט לא"י ב"ד דשם היו מקבלין עדים שכך היו נקראים במדה"י והיו מתירין אותה להנשא ולזמן שהי' נשכח הדבר הי' הבעל יכול לקלקלה וכו' ייע"ש. הנה מפורש אומר אף דידוע דהי' שמו כאן ושינה שמו במדה"י ולא עבור שום כונה נמי מהני החזקת שמו שם וכשר הגט מדין תורה ומוכח דלא כסברת רו"מ ולא כמו שהבינו בשם הרשב"ם רק דמהני החזקת שמו עפ"י האמת ומוכח להדיא כדברי גם מוכח שם מדכתב דהב"ד היו מקבלין עדים ולא הי' השליח נאמן וגם כתב עדים ולא עד משמע דב' עדים בעינן על הכרת שמו ואפשר דודאי בעלמא היכי דאין ידוע דנשתנה שמו דאז לא הוי נגד החזקה מודה הר"ן דדי בע"א רק התם כיון דבא"י הי' לו שם אחר א"כ אם מעידין דנשתנה שמו לשם חדש הוי נגד החזקה שהוחזק כאן כל דהוי נגד החזקה ס"ל דבעינן שני עדים:

ויוצא לנו מזה דין חדש די"ל אף דכתבו הפוסקים דע"א כל דהו די על הכרת שמו מ"מ על שינוי שמו י"ל דבעינן ב' עדים כשרים כלשון הר"ן וצ"ע בזה עכ"פ לדינא להנ"ל הדבר ברור כמ"ש ויש לי תנא גדול דמסייע לי הר"ן ז"ל לק"ק טרננפאל להרב מ"ו בצלאל נ"י:

ע"ד מ"ש על הגט מה ששלחו מבערזאן והי' כתוב בו חיצא בחד יו"ד יפה כתב רו"מ שהוא פסול דצריך להיות בב' יודין דהוי פתח חריף ואף אם יוצא משם חי' מ"מ בעינן שיהי' נכתב כמו שהוא נקרא בלי שינוי רק לכתוב לשם אין דעתי נוחה רק רו"מ יכול להודיע בשמי שהוא פסול בודאי וגם הי' לרו"מ לתמוה אם תפס שיוצא משם חי' למה כתב חוצא באלף לבסוף ולא בה"א כמו שרה שארקה וזה פשוט ואין להאריך יותר עוד לק"ק טרנפאל להנ"ל:

הנה ע"ד הגט קבלתי מכתבו פעם ב' והנה ידידי מה אעשה לו רבו היום המעיזים והמתפרצים וכל אחד אומר קבלו דעתי שאני רשאי ולא אתם היפוך מדברי המשנה ואל תתמה על החפץ כי כבר ראו עיני חז"ל הקדושים שכן יהי' בעקבותא דמשיחא כאשר אמרו סוף סוטה והכל נתקיים בימינו ולדינא ודאי הגט פסול דאף אם לא היו כותבין חייצה הי' כשר כיון שכתבו העיקר אך כיון שכתבו בשינוי גרע ומה שהתנצל המסדר והאריך במכתבו אין בו ממש עד שכמעט אינו כדי להשיג עליו אך אעפ"י כן אראה להשיב מעט מ"ש דאם נכתב בב' יודין יטעו לומר דהוי משם חיים לא ידעתי בזה חשש טעות דהרי הרואה יראה שכתוב בו שם חי' ואף אם יטעו לומר דהי' לה עיקר השם חיים חדא דאין אשה שתהי' נקראת שם חיים וא"כ אף אם זה יצמח מחיים מ"מ הוי שם העריסה חייצה ומה חשש יש לנו ואף אם הי' חשש דהוי מקיצור השם דשייך באשה נמי מה חשש הי' לנו אם עכ"פ נכתב השם שהכל קורין בו ובפרט דהרי נכתב שם חי' ג"כ בגט ולמה בכינוי שיש לו ב' שמות הקדש לא חיישינן שנאמר דהי' לו שם הקדש אחר ולמה ניחוש בזה ואין לומר דכאן יראו ריעותא מה דנכתב בב' יודין מה ריעותא הוי בזה הרי הכל יודעין דפתח חריף נכתב כן וכל הנקראים חייצה כותבין כן ואדרבא אם נכתב בחד יו"ד יש חשש טעות דאפשר לקרותו בצירי כי אף דהיכי דלא שכיח השם כפי הטעות אין לחוש לטעות מ"מ כאן י"ל דשכיח אותו השם די"ל דשמה הוי חינא ואח"כ לשם געגועים נשתנה שמה להיות נקראת חינצא ואח"כ נתקטן עוד השם ונעשה נבלע הנו"ן ונקראת חיצא וכדרך השמות שמתקטנין ומתקצרים כמה פעמים וזה יש לתלות יותר ממה שנתלה בשם חיים בנקבה לזכר שחשש המורה וגם אני זוכר ששמעתי איזה אשה שנקראת כן חיצא בצירי לכך בודאי יש לנו לחוש לשינוי ואינו דומה למ"ש בט"ג כמה פעמים שאין לחוש לטעות היכי דאפשר לקרותו כהלכתו דזה הוי במקום דליכא חסרון אות המורה על השינוי אז מה"ת נלך מן הפשוט לילך דרך עקלתון אבל היכי דהחסרון אות מורה על הטעות ודאי יש לחוש לטעות. ומ"ש המסדר הגע עצמך אם היתה נקראת חיקא אם היינו כותבין בב' יודין וכו' הביא תדע מכח קושיא דודאי אם

היתה נקראת חינקא בפתח חריף היינו כותבין בב' יודין ובחד הי' פסול ומ"ש המסדו דהרי יהי' חשש שיאמרו שהוא משם חיים כבר נסתר בדברינו לעיל שזה הבל:
גם מ"ש ראי' מדברי הט"ג גבי ריבה דכתב דאין לכתוב בווי"ן כדי שלא לשנות משם הקדש גם זה הבל ורעות רוח דודאי היכי דאין חשש שינוי במבטא ואין הוכחה להטעות ודאי יותר טוב לכתוב בשם הקדש משא"כ היכי דהוי חשש טעות לטעות בהקריאה ויש מקום היכר לבא להטעות דלא נכתב כפי הקריאה ודאי הקריאה בפי כל הוא עיקר וגם מה שהביא ראי' המסדר משם שארקה שהתיר בט"ג בדיעבד בלי אלף אחר השי"ן ג"כ לא דמי כעוכלא לדנא כי מלבד מ"ש בעצמו דשם לא התיר רק בדיעבד וכאן הוי לכתחלה אך בלא זה כאן אף בדיעבד פסול דהתם קמץ בלא אלף נמי הוי קמץ ואדרבא בתנ"ך לא מצינן קמץ באלף רק בלא אלף ולכך נהי דלדידן לתקון הקריאה נכתב באלף מ"מ אם כתבו בלא אלף כשר כיון דבכל המקרא הוי כן אבל פתח חריף לא מצינו בב' יודין ואדרבא גם בתורה נכתב כן כמו כי הוא חייך ואורך ימיך וכן כי הוא חייכם והרבה בזה וא"כ אם כתבו בחד יו"ד הוי שינוי ממש מן המבטא והוי שינוי בשם ונעלם מן המסדר מקראות מפורשות דפתח חריף נכתב בתורה בב' יודין ולכך דימה ענינים נפרדים וא"צ להאריך עוד בדברים שאין בהם ממש והעיקר דהגט פסול אף בדיעבד ואם תרצו תפרסמו הדבר בשמכם ובשמי דהאשה אסורה להנשא בלי גט אחר והשומע ישמע והחדל יחדל ומה לנו לעשות עוד ואם ישמעו ויתנו גש אחר יודיעני ז"ז אין להאריך.
(נשמט מלעיל) ואף דשם הוי יוד השני' נמשכת למטה מ"מ עכ"פ מצינו בכתוב דהפתח של החי"ת הוי ביו"ד ולבי אומר לי כיון דשם חי' הוי נמי היו"ד נמשך למטה בקמץ אז הוי ראוי להיות עוד יו"ד אחר החי"ת והוא מלשון חיים ג"כ רק דנחסר אות יו"ד כדרך כמה חסרים במקרא ובגט צריך לפרש יותר ולדעתי גם שם חי' נמשך משם חיים והוא מלשון חיות וגם כיון דעכ"פ מצינו במקרא דהפתח הוי ביו"ד צריך לכתוב כן ומה גם שהראו לי דגבי כעת חי' ובפסוק כי היא חייכם הכל היו"ד בדגש וידוע דהדגש מורה על כפל האות א"כ הטבתי לראות בעזה"י כי בשם חי' נעלם יו"ד אחת וזה אמת ובגט צריך לפרש עכ"פ בשם שאין כיוצא בו בתורה צריך לפרש: והנה בנדון אשר כתב חייצא באלף גם זה טעות ואני העירותי בזה במכתבי צטרנפאל. ומ"ש רו"מ דהוי ספק לו אם חותמת באלף הנה אם הוי ספק לו הי' לו לכתוב בה"א כמבואר בפוסקים דמעלין בקודש ועוד מה שייך בזה חשש ספק באלף הרי שם במקום האשה יוודע זה ויבורר הדבר ולכך בתחלה הי' לו לכתוב כדינו בה"א ועוד אף אם חותמת באלף הלא אותן התירים שסומך עליהן שיהי' כשר באלף אם הוי ראוי בה"א מכח דה"א ואלף מתחלפין ומכח היתר

הט"ג בשמות נשים אות צדיק גבי ציפא והיתר הב"ש בשם מתתיהו אם כתב יהודא באלף הנה מכ"ש דאותן היתרים היו שייכין אם הי' כותב בה"א וחותמת באלף הי' נמי מותר מכח דהם מתחלפין ומכח היתר הב"ש והט"ג וכיון דבין כך ובין כך הי' כשר לא הי' לו לזוז מן הכלל דמעלין בקודש ובפרט דעיקר השם הוי בה"א ועוד כי מלבד כי דברי הט"ג אין נראין לי בזה בשם ציפא אף אם יהא כדבריו התם ליכא למטעי אבל כאן איכא למטעי שהוא נצמח משם חינא דהוי באלף בסוף והנו"ן נבלע כרצונו בכמה שמות וחזותו מוכיח עליו מדנכתב באלף לכך ודאי דפסול בה"א עוד יש בזה ריעותא אם כתב באלף הו"ל לכתוב יו"ד אחר הצדיק כמ"ש הט"ג ובית אפרים בשם קרינציא ודומיהן ובשלמא אם הי' כותב בה"א לא הוי בעי יו"ד אבל כיון דכתב באלף הי' צריך יו"ד אחר הצדיק סוף דבר הגט הזה יש בו הרבה גמגומים וצריכה גט אחר בבירור ז"ז אין להאריך דברי ידידו וכו' מ"ש לק"ק ראוייוויל:

## שם סימן קז

ק"ז ע"ד שאלתו בגט שכ"מ שהי' כהן ומחמת המהירות כתבו אברהם לוי דמתקרי אברהם הכהן ולא כתבו הכהן בשם אביו רק בשם המגרש והשכ"מ נפטר ויש לו אח לא נודע איו כי נלקח לעבודת המלך והנה כבר ראה דברי הג"פ שכתב דיותר יש לכתוב הכהן אצל שמו מאצל שם אביו כי בשם אביו יש לחוש שיאמרו כי המגרש הוא חלל אך כתב להיפוך יש חשש כי יאמרו דאינו כהן רק כינוי כיון דלא נכתב בשם אביו הכהן והביא בשם הח"ץ שכתב בסימן ל"ז לכתוב שמואל הלוי בן גרשון וכו'. והנה כאן הוי חשש של הג"פ יותר נכון כיון שכתבו הכהן רק אצל דמתקרי ומה שעשה רו"מ מזה מעלה דלא שייך חשש הג"פ כיון דכתבו אצל דמתקרי זה טעות דהפוסקים לא כתבו דמתקרי עדיף רק יותר מן המכונה דהמכונה כהן גרע מלשון דמתקרי כהן אבל אם כתבו בלי דמתקרי וכתבו כהן ודאי עדיף דבזה יותר משמע דהוי כהן ולא שהוא כינוי וא"כ אם בשמו ממש וסמיך לו הכהן חשש הג"פ שיאמרו דאינו כהן מכ"ש אם כתבו בלשון דמתקרי שיש חשש זה שיאמרו דמתקרי כהן והוא אינו כהן ואף דבשם אביו אם כתבו דמתקרי וכו' הכהן אינו חשש היינו כיון דליכא ריעותא אבל באם הוי תרתי לריעותא שלא כתבו באביו כהן ובשמו כתבו בלשון דמתקרי ודאי יש חשש טעות כיון דהוי רגלים לדבר וי"ל גם הח"ץ מודה בזה כיון דהוי תרתי לרעותא דלא כתבו אצל אביו וגם בלשון דמתקרי לכך ודאי אם לא הי' שעת הדחק היתה צריכה גט אחר אך כיון דהוי שעת הדחק נראה דכשר הגט דודאי מה שכתבו בלשון דמתקרי ומה שלא כתבו אצל

שם אביו זה לא גרע מאם לא כתבו כלל הכהן או הלוי דנהי דיש לחוש שיאמרו מדלא כתבו אצל שם אביו אינו כהן הרי אם לא כתבו כלל ודאי הוי חשש שיאמרו כן מדנהגו לכתבו וכאן לא כתבו גרע ומוכח דאינו כהן ואעפ"כ כתב הרמ"א דבשעת הדחק יש להקל אם לא כתבו כהן או לוי וא"כ ה"נ נהי דהוי חשש טעות מ"מ לא נחשב כשינוי רק כחסרון ובשעת הדחק הוא כשר והן אמת די"ל דזה גרע דבשלמא אם לא כתבו כלל לא נחשב שינוי די"ל דלא אסקי אדעתייהו לכתוב שאר דברים ולא דקדקו רק בשמם אבל כאן דנחת לכתוב הכהן וכתבו בלשון דמתקרי ולא אצל אביו מוכח דאינו כהן והוי כשינוי מ"מ אין לגבב בזה חומרות כיון דעיקר מלתא הוי דרבנן דאינו רק גזרה שיאמרו דאין זה המגרש גם אינו איסור אשת איש רק איסור יבמה לשוק ואינו רק לאו בעלמא וי"ל דלא חששו לשמא יאמרו רק באיסור כרת ולא באיסור לאו ועיין ברש"י יבמות דף קי"ט ד"ה מה לי איסור לאו וכו' שכתב להדיא דזה לא הוי גזרה דרבנן וכו' תשמע הא אם הוי גזרה דרבנן הי' מקום לחלק בין איסור לאו לאיסור כרת וא"כ י"ל דלא גזרו מכח שמא יאמרו רק באיסור אשת איש ולא ביבמה לשוק ובפרט כיון דהאח נלקח לעבודת המלך ובעבודת החיל נראה דיש לו דין עיר שכבשוהו כרכום דנותנין עליו חומרי חיים וחומרי מתים וא"כ הוי ספק שמא מת והוי רק ספק זקוקה ליבם ובזה הוי רק ספק דרבנן כיון דפיסולו רק מדרבנן ואף דהוי חזקת איסור דעת כמה דגם בזה ספק דרבנן להקל גם י"ל אין מחזיקין מאיסור לאיסור לכך בודאי דמותרת לשוק בלי חשש ופקפוק כנלפנ"ד בזה. מ"ש דלייפציג להרב מו"ה יעקב משה יצחק ז"ל גאלד בערג:

## שם סימן קח

ק"ח ראשית דברי אבקש ממנו אולי לא תארתיהו בתואר והדר לו כראוי לו לזה יסלח לי לדבר זה כי איני מכירו מתמול שלשום אך זה מכותלי מכתבו ראיתי כי הוא ת"ח בעל הוראה. והנה על שאגתי מה לעשות בשם אבי המגרש אם לכתוב אלי' או אליהו שהי' חותם ביו"ד ורשימה אחת והחזן קראי בשם אליהו הנה אם הי' אפשר שם ליתן ב' גיטן מה טוב. ומה שכתב רו"מ לדעת הנו"ב שאין ל גיטן תמה אני למה לא ראה גוף דברי המ"ב שהוא לא חשש רק בשליח הולכה ולא בשליח קבלה שהרי הוא במקום האשה עצמה מפורש בש"ע וכל הפוסקים שיש ליתן ב' גיטן וכן עלה במחשבה לפני תחלה חילוק זה בין ש"ק ובין להולכה ומצאתיו כן בנו"ב עצמו (ובאמת חשש ברירה בזה לא ידעתי כי קיי"ל בדרבנן יש ברירה ולכן בשלמא בחשש פסול דאורייתא יש לדון בזה דבדאורייתא אין ברירה אבל בשינוי כזה ובפרט בשם אביו נראה דחשש זה אינו רק

דרבנן דיאמרו אין זה המגרש לא מבעיא לדעת המרדכי דס"ל דכל הזכרת שמות בגיטן הוי רק מדרבנן רק שהמחברים תמהו עליו מן הש"ס דקאמר למאי ליחוש לה הא בעינן שינה שמו ושמה ומוכח מן הש"ס דהוי מן התורה וכבר ישבתי דבריו בכמה תשובות אך לו יהא כדבריהם אין ראי' מן הש"ס רק על שמו ושמה כמפורש במשנה שינה שמו ושמה אבל בשם אביהם לא שמענו ולמעט בפלוגתא עדיף וא"כ הוי ודאי שם אביהם רק מדרבנן וא"כ בדרבנן ודאי יש ברירה וממ"נ מן התורה מגורשת בודאי בגט הראשון דאין בו רק פסול דרבנן רק מדרבנן היא פסול ובדרבנן יש ברירה ותתגרש בשני ולכן כל כה"ג נראה לפענ"ד דליכא חשש ברירה מיהו לא באתי לחלוק על הנו"ב רק כאן ליכא חשש זה כיון דהוי שליח קבלה):

אך אם קשה לו לכתוב ב' גיטן מחמת שאר טעמים שיש לו אז נראה לכתוב בשם אלי' בלי וי"ו דהעיקר כמ"ש הנו"ב מה"ק סימן צדי"ק דהוי כחניכה שהכל קורין בו וא"כ בדיעבד כשר משא"כ לכתוב אליהו הוי כשינוי אם שמו אלי' ומ"ש בטיב גיטן שזה אינו דומה לחניכה שהכל קורין בו כיון דיש שנקראים בשם זה לבד מ"מ נראה דזה הוי קפידא בשם המגרש עצמו אבל בשם אביו לו יהא די"ל דאינו ניכר מתוכו מי הוא עכ"פ כיון דגם שם זה נקרא לו ונקרא בפי כל כן א"כ הוי כחסר שם אביו ולא שינוי ובחסר שם אביו נמי כשר ונהי דהנו"ב מחמיר בחסר שם אבי הבעל מ"מ משאר אחרונים לא נראה כן ובפרט מדעת עבודת הגרשוני וסייעתו דס"ל דאפילו שינוי בשם אביו כשר א"כ לסברתו אין לחלק בין אבי האשה לאבי הבעל דמה מהני תפיסתה או מתוכו ניכר שאין זה בעלה ואם אעפ"כ הוא כשר ה"ה בשם אבי הבעל הוי כן ובע"כ הם לא ס"ל סברת הנו"ב וא"כ הוי לנו ס"ס שמא הוי שמו אלי' בלי יו"ד ואת"ל דהוי שמו אליהו א"כ הרי עכ"פ הוי שם אלי' שם שהכל קורין בו וא"כ שינוי עכ"פ לא הוי דהוי כחניכא שהכל קורין בו רק כיון דיש נקראים רק בשם זה הוי עכ"פ כחסר דלמא הלכה כדעת החולקים על סברת הנו"ב ומתירין אף בחסר שם אבי המגרש לכן נראה לי עיקר לכתוב שם אלי' בלי וי"ו ואף שאני איני כדי להכריע עכ"פ יש לנו עמוד גדול הנו"ב מה"ק סימן צדי"ק דכתב דשם אלי' בלי וי"ו כשר דהוי כחניכה שהכל קורין בו וגט זה בשם אלי' בלי וי"ו עיקר אצלי וכדאי הנו"ב לסמוך עליו במקום עגון וכן נלפענ"ד עיקר. יותר אין להאריך כי אני כותב רגע חדא כי היום קבלתי מכתבו ומוכ"ז אץ עלי כי עוד מעט הולך הב"ד לזה קצרתי דברי ידידו נצח. עוד להנ"ל:

הנה מכתבו קבלתי קודם שבת שלח ולא הי' לי פנאי להשיב והנה היום א' קרח פניתי להשיבו הנה תירוץ דברי כבוד מעלתו דמה יועיל במ"ש דזה הוי רק דרבנן הרי גם בשני

גיטן כשרים שייך ברירה הנה מה דפשיטא לי' לדידי פשיטא להיפוך דבכשרים לא שייך ברירה והטעם הפשוט הוא כמבואר בג"פ ס"ק ק"ו וז"ל וכיון שכן יראה לפענ"ד דנותן ב' גיטן מחמת ספק אין שייך לומר ברירה כיון דממ"נ מגורשת באחד מהם מה לנו לדעת באיזה גט מגרשה והלא מניח תפילין דר"ת ורש"י וכו' והנה אם כי ראייתו אינו ראי' לא מבעי' להסוברים דמצות א"צ כונה ודאי אין ראי' ממצוה לגט דהתם לא בעי כונה כלל אבל בגט דבעינן כונה שיכוין לגרש י"ל דבעינן שיכוין באיזה מגרש אף גם להסוברים דבעי כונה מ"מ הרי כתב הרדב"ז הובא במג"א סימן תקפ"ט במי שבא לבה"כ לצאת י"ח אעפ"י שבשעה שישמע לא כיון לבו אלא סתמא יצא א"כ משמע דלא בעינן כונה בשעת מעשה רק כונה בתחלה בידיעה בתחלה אף שאין בו ידיעה בסוף לכך לא בעינן נמי כונה באיזה דבר יוצא דידיעה כל דהו די אבל במגרש דבעינן שיכוין בעת נתינה שמגרשה בגט זה או שעכ"פ יהיו עסוקין באותו ענין אבל אם לא הי' עסוקין באותו ענין אף שתחלה דיבר מעניני גירושין ואח"כ נתן לה סתמא ולא כיון לשם גירושין ודאי לא מהני וא"כ י"ל כיון דבעינן ידיעה גמורה בשעת מעשה בעינן נמי כונה באיזה מגרש מיהו נהי דאין ראייתו ראי' עכ"פ מסברא הוי כן דהבו שלא לוסיף עלה ולא שמענו בכל עניני ברירה רק היכי דאין שניהם ראוין רק אחד ולא היכי דראוי זה וזה ולכך נהי דהפוסקים חששו גם בזה לברירה היינו אם עכ"פ שניהם אין ראוין לגרש רק אחד מהם אבל אם הוי שניהם כשרים לגרש ולולי דפסלה התורה ב' ספרים הי' יכול לגרש בשניהם ונהי דמיעטה התורה אחד ולא ב' מ"מ אין לך בו אלא חידושו בשניהם יחד אבל במכוין או בזה או בזה ודאי כשר ולא שייך בזה ברירה ובזה כ"ע מודים להג"פ ולמעט בפלוגתא עדיף. ועוד נראה להבין הדבר בטעמו יותר דהרי קשה למה יפול זה בדיני ברירה הרי הש"א כתב דלא שייך ברירה רק בדבר דהוי הכרח לומר אגלאי מלתא למפרע אבל בדבר דהוי רק להבא לא שייך ברירה וכן כתבו האחרונים בשם הב"ש בסוגיא דצנועין שכתב כן וא"כ ה"נ כיון דכאן הוי הברירה רק על שעת נתינה שבאיזה שתהי' רוצית בו תתגרש או בזה שהוא ראוי להתגרש תחגרש בו א"כ הוי רק להבא ואינו נופל בדין ברירה ובע"כ טעם הפוסקים דחיישי בזה לברירה היינו כיון דבעינן כתיבה לשמו ולשמה ולשם גירושין וא"כ גט זה שאינו ראוי להתגרש בו הוי כאלו לא נכתב לשמו ולשם גרושין כיון דאין ראוי לגרושין וכעין שכתבו הפוסקים הובא בב"ש סימן ק"כ וקכ"ג דאף להסוברים דלא בעינן שליחות בכתיבה מ"מ אם לא שמע מפי הבעל הוי כאלו לא נכתב לשמו כן ה"נ זה דאינו ראוי לגרש בו הוי כאלו לא נכתב לשמו וא"כ בזה שהיא מתגרשת בו הוברר הדבר למפרע שזה נכתב לשם גירושין ולשמו ולשמה והוי

כעין ברירה למפרע לכך ס"ל דזה נופל בדין ברירה וא"כ תינח שאין ראוי לגרושין רק אחד אז השני דאין ראוי לגרושין הוי כלא נכתב לשמו ונופל בדין ברירה למפרע אבל אם שניהם כשרים וראוין לגרש בהם א"כ מתחלה נכתבו שניהם לשמו ולשם גירושין והברירה הוי רק להבא שבאיזה שתרצה או שירצה תתגרש בזה ודאי אינו נופל בדין ברירה והנה לכאורה יש להביא ראי' מדברי התוס' בסוטה דלא שייך ברירה בשניהם כשרים ממ"ש דאין לגרש בשני גיטן מכח דספר אחד אמר רחמנא ולא ב' והרי התוס' בע"כ כתבו כן רק לדינא לדידן דאם לדין הש"ס למה לא נקטו עוד טעמא דלכך אין לגרש בשני ספרים מכח דכל שאינו בזאח"ז אפילו בב"א אינו ועיין בפ"ב דקדושין גבי מעשר בהמה ומעשר תבואה דמחשבו שם לאינו בזאח"ז וא"כ ה"נ כיון דא"א לגרש בזאח"ז כיון דכבר נתגרשה הוי השני אין בו ממש וא"כ אף בב"א אינו ולמה לא כתבו גם טעם זה בע"כ דהם כתבו דינם רק להלכה לדידן וס"ל דאנן קיי"ל כמ"ד דכל שאינו בזאח"ז ישנו בב"א כמ"ש הפ"י בחדושיו דקיי"ל כן מיהו א"כ יסתרו דברי התוס' זא"ז דהם כתבו דרק בעירובין פליג שמואל ייע"ש במס' עירובין וא"כ לכ"ע כל שאינו בזאח"ז וכו' ולמה לא כתבו כן בסוטה טעם זה וא"כ אם כתבו רק לדינא הו"ל למנקט גם הטעם דאין ברירה ובע"כ דס"ל דבב' כשרים לא שייך ברירה מיהו זה יש לדחות די"ל דס"ל דנהי דא"ב עכ"פ ספק הוי ולכך נקטו הך טעמא דספר אחד ולא ב' לומר דודאי אינו גט ואי מכח ברירה הוי רק ספק מיהו נהי דאין ראי' מ"מ הדברים נכונין מצד עצמן דבכשרים לא שייך ברירה והבו דלא לוסיף עלה כיון דבלא"ה הוי נגד הסברא לומר דזה נופל בדין ברירה. את זה ראיתי להשיבו בקצרה כמו רגע רק לכבודו והרבה הי' לדבר בזה בעזה"י אלא שאין הזמן גורם רק לכבודו פניתי רגע ועוד חזון למועד אי"ה כי ירחיב ה' לנו ז"ז אין להאריך דברי ידידו וכו'. אעתיק מ"ש בתשובה בקצרה לק"ק דזבנא להרב מ"ו צבי הירש הכהן ראפופורט נ"י:

## שם סימן קט

ק"ח הנה ע"ד שאלתו באחד שחותם ועולה לתורה בשם יעקב אהרן ונקרא בפי כל אירילי ובנו בא לגרש איך יכתבו בשם אבי המגרש הנה אם הי' נקרא לתורה רק אהרן וחותם כן לא הי' צריך לכתוב אירילי כמ"ש בב"ש דארון א"צ לכתוב וה"ה אירילי דהוי כמו שרה שרהלי ואינך אך כיון דנקרא לתורה וחותם גם בשם יעקב וא"כ לא ימלט להיות כותב דמתקרי כיון דנקרא רק בשם אחד אז יש לכתוב דמתקרי אירילי כיון דהקריאה הוי כן ולא מבעיא לכתחלה רק אף בדיעבד הוו קפידא לדעתי כי בשלמא בכותב רק

עיקר השם ולא בלשון דמתקרי אז יש לכתוב העיקר ולא הקרי אם הוי קיצור השם אבל היכי דכותב דמתקרי אז צריך להיות כפי הקריאה והרי אינו נקרא אהרן רק אריל׳י או ארון לכן אם כותב דמתקרי אהרן ובאמת נקרא ארון או אריל׳י הוי שינוי מיהו בשם אבי המגרש יש מקום לצדד להקל לסמוך על הסוברים דבזה גם שינוי אינו פוסל אם כי הנו"ב פוסל באבי המגרש אפילו בחסר מכ"ש שינוי מ"מ הי׳ אפשר להקל בדיעבד בזה אבל לכתחלה יש לכתוב דמתקרי אפילו באבי המגרש ובמגרש עצמו אפילו בדיעבד פסול כן נלפענ"ד דברי ידידו הטרוד. אחר כותבי זה נתיישבתי בדעתי כי נמשכתי אחר דבריו שכתב אריל׳י בשני יודי"ן ובאמת הוא טעות דאריל׳י נמשך משם ארון וצריך להיות בוי"ו אחר הרי"ש ואחר הלמ"ד צריך להיות בה"א וכך צ"ל ארולה כמו מענדלה ליבלה שרהלי ואם שינה פסול כן נלפענ"ד ברור אך היינו דוקא בנדון דידי׳ שציין לי שהוא נקרא בפי כל ארולה בקמץ אז נצמח משם ארון בזה יש לכתוב ארולה בוי"ו אחר הרי"ש אבל אם נקרא ארלה בפתח תחת האלף אז יצמח משם אהרן אז אין לכתוב וי"ו אחר הריש רק בלי וי"ו כך צ"ל ארלה כן נראה לי נכון. מה שהשבתי עוד כזה להרב הנ"ל ולהרב מ"ז דוד אוירבאך נ"י אב"ד דשם:

הנה השטעפעט הגיעני כמו השחר עלה והקיץ אותי משנתי ולא הוי בידי לכתוב מיד ופנה והלך לו לזה אחרתי עד אחר התפלה והנה בנדון הגט הנשלח ונכתב בו דמתקרי אהרן ודאי לא טוב וחם להזכיר מליתנו לה כי הן אמת דבקצת ענינים מצינו דאם נכתב ולא ניתן נמי הוי דיעבד אך כל הענינים אינן שוין והכל לפי הענין. והנה בשינוי השם אבי האשה רוב האחרונים פוסלין וזה עצמו אין להתיר רק במקום עגון ומה גם בשינוי שם אבי המגרש והנה עיקר שכחתי דיש עוד פסול גמור בזה לדעת הבית מאיר בסימן קכ"ט בשם יעקב ישראל ייע"ש כן ה"נ בזה ואף דאחרונים חולקין עליו דחיתי דבריהם והחזקתי כדעת הבית מאיר ועכ"פ שוב הוי כאן תרתי לריעותא חשש הבית מאיר וחשש דידי ובודאי פסול והנה הנו"ב במה"ת דעתו דאף בחסרון שם אבי המגרש פסול ומחלק בין אבי הבעל לאבי האשה ומכ"ש בשינוי וכאן הוי שינוי ממש וגם אין זה נחשב עגון כמ"ש בתשובתי מכבר לק"ק זסלב וכן מצאתי בג"פ סי׳ קכ"ה ס"ק ע"ט דאיחור הזמן לא הוי מקום עגון ייע"ש וגם בשלמא אם הוי נקרא ארלה בפתח לא הוי שינוי כ"כ אם כתבו דמתקרי אהרן אבל כיון דנקרא בקמץ ארולה ודאי הוי שינוי גדול והוי בו ב׳ שינויים דנקרא ארולה ולא ארון וגם לא כתבו ארון רק אהרן וא"ש לאלו הסוברים דא"צ לכתוב המכונה ארון אף אם נקרא בקמץ היינו רק אם לא כתבו דמתקרי רק עיקר השם אהרן אבל אם כותבין דמתקרי ודאי פסול דהרי לקריאה לא נקרא רק ארולה בקמץ ודו"ק:

ומ"ש לחוש לב' הראשונים שכבר נתנו כן הנה זה אינו דודאי לא מצינו רק בדבר שאינו פסול גמור רק לשופרי דמלתא כגון מ"ש בש"ס לעמוד על כל שורה ושורה אבל מה דהוי חשש פסול ממש מה לנו לתקנתן של הראשונים ועיין בתשובת ת"ה סימן רל"ב ובתשובתי לק"ק פארטקלאוו השייך לה' גיטין סימן קכ"ח ועוד זה לא מצינו רק במה דנעשה בפרסום מקודם להיפוך ועתה יהי' פרסום להיפוך בזה חיישינן ללעז אבל מה דנזדמן ליחיד כן ועתה ג"כ רק ביחיד דרך מקרה אין לחוש ללעז ולכנוס בחומר א"א ומ"ש רו"מ לכתוב ארולי ביו"ד ז"א כלל והי' פסול אם הי' כותבין כן ורו"מ הביא לנו אחד שם אבלי ואני אביא לו כמה שמות כגון מענדלה שרלה ריבלה וכו' ונלאיתי לספור כולם אך כיון שכן בע"כ דאבלי שאני דאינו שם געגועים רק שם עצם הכינוי כך דאף שיש אבא ג"כ לשם מ"מ שם אבלי הוי שם בפ"ע אבל כל דהוי שם געגועים נכתב בה"א בסוף ויש לנו לילך בתר רובא דרוב שמות הגעגועים נכתבו בה"א ולדעתי לא די דלא הוי תיובתא משם אבלי רק אדרבא הוי סיוע דתקשה באמת איך כותבין ביו"ד הרי יקראו החירק בלמ"ד ויהי' שינוי אך בע"כ הטעם דדרך המבטא להיות הלשון גורר הסמוך לו. להיות נקרא כמוהו דכן הוי אשגרא דלישנא ולכך אבלי דהבי"ת נקראת בסגול לכך גם הלמ"ד לא ידחקו בחירק רק נדבר כעין סגול והחוש מעיד כן א"כ ארולה כיון דהרי"ש צריך להיות נכתב בוי"ו במלאפום כמו ארון א"כ יהי' הלשון גורר הלמ"ד להיות נדחק כן ולהיות נקרא בחיר"ק ובאמת נדבר הלמד כאלו הי' סגול ולא נדחק בחירק לכך יהי' שינוי אם יכתבו ביו"ד ולפ"ז הי' מקום לחלק דאם הי' נקרא אהרלה בפתח משם אהרן דאז לא הוי וי"ו אחר הרי"ש כיון דנצמח משם אהרן אז הוי ראוי לכתוב ביו"ד כמו אבלי אך באמת גם זה אינו דיש לנו לדמותו לרוב שמות הגעגועים ואבלי שאני דהוי שם עצם בפ"ע והנה אין להאריך יותר במקום שאין הנושא סובל וגם איני בכחי כ"כ בימים הללו והעיקר נלפענ"ד שח"ו לכנוס בפרצה דחוקה לכתחלה וגם אין לומר דלא יכתבו הכינוי כלל זה אינו דאף להסוברים דגם בקמץ אין לכתוב הכינוי היינו אם נקרא רק אהרן אז די בשם העצם אבל אם כותב תחלה ב' שמות ובאמת נקרא רק באחד א"כ צריך לכתוב דמתקרי דוקא וכיון דכותב דמתקרי צריך לכתוב כפי מה דנקרא באמת בקמץ כי בלא"ה הוי שקר וז"ב ונכון. ואם אולי יהי' הב"ד דמינסק רמות רוחא ולא ישמעו לקולינו אז מה יעשו יתנו גט אחד כמכתבם וגט שני כמ"ש אני ואף דאין ליתן ב' גיטן ע"י שליח היינו בשליח אחד אבל בשני שלוחין שפיר דמי וישלחו גט הראשון וכמ"ש אני בתשובה מהדורא תנינא ליתן הגט הכשר תחלה ואח"כ ישלחו גט שני כפי דעתם. הנה כתבתי כאשר עם לבבי וכאשר עיני ההדיוט כמוני רואין ואף דיאמרו דיש מיעוט שקורין לו

אהרן ומ"מ גם שם אם כתבו שם המיעוט ועזבו שם העיקר פסול והוי שינוי כמשמעות הפוסקים ומה גם בנדון זה דבמקום נתינה נקרא רק ארולה דפסול דמקום נתינה עיקר וז"ב לדעתי. דברי ידידו וכו' מ"ש לק"ק טרנפאל להרב מו"ח בצלאל גינצבורג:

## שם סימן קט

ק"ט הנה מכתבו קבלתי יום הזה ופניתי להשיבו על אתר והנה ידעתי מזה ידעתי כי כבר בקשו ממני מק"ק בערזאן כמה פעמים להכניס עצמי בזה ואני לא בקשתי להשיבם מה"ט שכתב רו"מ כי ידעתי כי יד המורה רעה בזה ולזה הנה להיפוך גם לרו"מ לא אשיב כל הדין אחרי שגם שם לא השבתי רק זה אני משיב לרו"מ הנה בדבר השמות בגט בדברי השואל דשם לא כתב לי שנכתב גם בכתובה כן אך רו"מ שכתב דגם בכתובה נכתב שם ישראל יוסף והנה אם כן הוא הגט ודאי כשר דכבר כתבתי כמה פעמים בתשובה דשם הנכתב בכתובה דהוי למען יעמדו ימים רבים זה לא נחשב נשתקע אף שהט"ג חולק הבאתי ראי' שלא כדבריו ובפרט בנדון זה דיש לצרף עוד דעת הסוברים הובא בג"פ סי' קכ"ט ס"ק פ"ו וצ"ו ודברי המשלמ"ל ה' גירושין דשם הלידה אין לו דין נשתקע כמ"ש רו"מ בשם ונהי דהב"ש חולק מ"מ בצירוף הכתובה ודאי יפה כתבו וגם בבית מאיר כתב דהעיקר לכתוב השם שכתוב בכתובה ומכ"ש אם האמת כדברי רו"מ שקראוהו לתורה כך דיפה עשו והשואל השמיט כל זה ומה דהקדימו זה או זה אף אם לא הי' משפט הקדימה כשר בדיעבד כמ"ש רו"מ אך מצד אחר יש פקפוק במ"ש ישראל יוסף דמתקרי יוסף דהוא פסול לדעת הבית מאיר וכמה גדולים שהביא מכח דנראה דהוי כשינוי השם יוסף עצמו ייע"ש בסימן קכ"ט ונהי דאחרונים חלקו עליו אך הוא בלי טעם וראי' וראיות ספר יהושע דחיתיו והבאתי ראי' להיפוך והחזקתי כדברי הבית מאיר לכך לכתחלה הי' להם לכתוב יוסף דמתקרי ישראל יוסף אך כיון שכבר עשו כשר הגט כיון דהאחרונים חלקו עליו אין בידי לפסלו מוכח הכרעתי אך אם לא עלה בשניהם לתורה ולא נכתב. בכתובה כן בזה יש לעיין טובא אם כשר הגט ובזה איני נכנס להכריע כדי שלא ישאלו אנשי בערזאן מה נשתנה:

ובנדון ערעור השני במה שלקחו א' ריניש הנה ידידי טובה תוכחת מגולה מאהבה ובבוא דבריהם מבערזאן קבלתי עלי כשיזדמן אוכיח אותו כי בזה להם לעגה להם ליקח א' ריניש ולהכניס ספק בדבר ערוה לו יהא אחד מני אלף אפילו יהי' כשר עפ"י הדין שיהי' רק לעז בעלמא מי ראה זה ואין לך חילול השם גדול מזה ומה הגיע לכ"א חצי ריניש או א' פערציגער אוי לדור שעלתה בימיהם כך וגם ליקח בחזקה בלי רצונו

בפירוש על זה נאמר בבני עלי ותהי חטאת הנערים גדולה. יאמין לי כי לא נשמע כזה מעולם אחר ששמעו שאמר רק אם יחסר לו כל דהו לא יהי' גט אפילו כל הון לא הי' להם ליטול עד שיתן מעצמו. והנה לדינא אם האמת כדברי רו"מ שאח"כ אחר שאמר התנאי חזר וביטל כל התנאים ומודעות אז ודאי כשר הגט וא"צ לפנים אבל אם לא חזר וביטל התנאים ומודעות כי בדברי השואל לא נזכר שחזר וביטל התנאים א"כ הוא צריך עיונא ודקדוקא רבה אם להכשירו או לא ואיני נכנס בזה מטעם הנ"ל כיון שכתבתי שם שלא אתערב בזה ז"ז אין להאריך דברי ידידו. מ"ש להרב מ"ז דוד אוירבאך:

## שם סימן קי

ק"י הנה מה ששאל איך לכתוב בשם וואפציא אם בפ"א או בשני ווי"ן הנה לדעתי ודאי יש לכתוב בפ"א כיון דהוא נצמח משם וואלף לכך יש לכתוב בפ"א מיהו אם חותם עצמו בווי"ן יש לכתבו בווי"ן אבל אם אין ידוע איך חותם יש לכתבו מן הסתם בפ"א וז"פ לדעתי. אעתיק כאן מ"ש בקצרה לק"ק מיקאלייב סמוך לק"ק פראסקרוב להרב מ"ו צבי הירש נ"י אבדק"ק הנ"אל:

## שם סימן קיא

קי"א הנה ע"ד הגט היות כי הוא מלתא דאיסורא רבא וגם א"צ אריכות הנני משיבו על אתר הנה בנדון שם ראכיל שכתבו המסדרים בשני יודין אחר הרי"ש ובט"ג כתב שאם אין נרגשין היודי"ן במבטא צריך לכתוב באלף אחר הרי"ש הנה זה ודאי אמת ויציב דהגט פסול דהוי שינוי השם ממש דעיקר הכתיבה בגט צריך להיות כמו שנקרא ונרגש במבטא ובזה טועים כמה מסדרי גיטן בזמנינו הני דלא מעלי ואין יראת ה' על פניהם ואין משגיחין בכלל זה ומדמין מלתא למלתא ובאמת זה כלל גדול להיות נכתב כפי מה שנרגש בלשון ובמבטא ובאם לאו הוי שינוי לכך לדעתי ודאי הגט פסול ומ"ש רו"מ דחותמת ביודי"ן גם בזה יפה דיבר שאין מעלה בזה כלל ואני אבאר יותר דחתימה לא מהני רק היכי דאינו נרגש השינוי במבטא כגון יהודא באלף או בה"א בסוף או אף היכי דהוי שינוי קצת אך כגון אלי' אליהו דזה דרך לקצר כידוע אבל בשם זה דראכיל באלף הוי שם אחר ורייכיל ביו"ד הוי שם אחר אם באו לחוש לחתימתה הי' צריך לכתוב שניהם ולא החתימה לבד ולהשמיט העיקר והוי להו לכתוב שניהם בלשון דמתקרי על שם ראכיל באלף כי על החתימה לא שייך דמתקרי והבן ואף דהחתימה טפל בדיעבד

אין קפידא ושעת הדחק כדיעבד דמי וכאן א"א כי בחתימה לא שייך דמתקרי לדעת הט"ז. עוד לק"ק מיקאלייב להרב הנ"ל:

הנה מכתבו קבלתי יום אתמול והנני עושה רצונו אם כי אני מוטרד פניתי להשיבו מיד הנה על דבר שאלותיו מכבר כבר שלחתי לו תשובה ביום ב' לך על הב"ד לק"ק פראסקרוב ליד מי שציוה לו הרבני מ"ו יעקב מקהלחכם זה שמסר לי מכתבו קודם ימים נוראים פקד אלי לשלחו לק"ק פראסקרוב לאיש אחד לו שלחתי וידרשנו רו"מ משם ונא להודיעני אם הגיע לידו כדי להניח דעתי שלא יהי' יגיעי וממוני לריק כי אני משלם למעתיק כל תשובה במיטב כספי. והנה על של עתה הנה מה ששאלו הרב על דין הראשון בשם ראכיל למה שם אייזק כותבין בב' יודי"ן ורו"מ השיב לו דשם כבר הורגל בזה הכל ומידע ידעי דהכל כותבין כן הוא שינוייא דחיקא אבל לדעתי א"ש יותר דשם אייזק א"א לכתוב בענין אחר דאם יכתוב בחד יו"ד יהי' נקרא בחיר"ק איזק ואם יכתבו בשני אלפין אין דרך לכתוב בשני אלפין זה אחר זה ואולי אם יכתבו כן יהי' נקרא אאזיק ולכך א"א להיות ניכר בזה הפתח רק בב' יודי"ן אחר האלף אבל בשם ראכיל כיון דאפשר לכתוב באלף אחר הרי"ש ויהי' ניכר הפתח למה כתב בב' יודין אין זה רק כי הוא פתח חריף ויהי' נקרא כן והוי שינוי בשם וזה נכון לדעתי:

וע"ד שאלתו מחדש בנדון המעשה שאירע לו באחד שגירש את אשתו במיקאלייב והי' שמו הירש בן אייזק וכתבתי צבי המכונה הירש בן יצחק המכונה אייזק יען כי מכיר הייתי את האיש ואת אביו. והנה הבעל נתחייב להשליש מותר המעות להכתובה והניח משכון על זה ואח"כ כמה שבועות שלח לו האב אגרת וחתם א"ע יצחק אייזק דוד וחששתי פן ואולי גם בעלי' לס"ת נקרא שמו כן וחקרתי ע"ז ונודע לי כי האב נקרא יצחק אייזק וכשמעי זאת נרתעתי וכו' עכ"ל השאלה:

הנה ידידי מורא לא יעלה על ראשו כי אף שראה בט"ג בסוף הספר מה שהביא בשם הגאון מהרמ"ם בשם שעלה לס"ת אליעזר ליפא דראוי לכתוב אליעזר ליפא דמתקרי ליפא וכו' מ"מ אין בזה בית מיחוש בדיעבד כי הנה הוראה זו אינה מובנת בלא"ה דלמה כתב בזה דמתקרי ולא המכונה וכבר כתבתי בזה במקום אחר לק"ק סטאניסלאב וצריך ביאור כמ"ש שם ועכ"פ בדיעבד אין בזה בית מיחוש:

והנה שאלתו ממש נמצא בבית מאיר סימן קכ"ט גבי יעקב ישראל וסיים שם בפירוש דבדיעבד אם כתב יעקב דמתקרי ישראל כשר ייע"ש אף דהי' עולה לתורה בשם יעקב ישראל ייע"ש. ועכ"פ יש לרו"מ תנא דמסייע לענין דיעבד ולפי דעת הבית מאיר הי' פסול הגט של הגאון מהמ"ס כי הי' נראה דהוי שינוי בשם ליפא עצמו ואף דמקצת אחרונים

דחו דברי הבית מאיר בחשש זה אני דחיתי ראיותיהם והעליתי דהנכון כבית מאיר ועכ"פ לדינא לענין דיעבד מפורש שם כהוראת רו"מ דכשר בדיעבד אם חלק השמות כה"ג כיון דבפי העולם נקרא רק ישראל והיינו ממש נידון דידי'. ועוד אני אומר הנה הרב הנ"ל היות כי עלה בלבו לכתוב דמתקרי לכך לא הונח לו לכתוב אליעזר דמתקרי ליפא דהוי כחולק השמות וכמ"ש בש"ע בראובן שמעון אם כתבו ראובן דמתקרי שמעון דפסול והיינו מכח דמתקרי ודאי קאי על האדם והרי הוא נקרא בשניהם ואיך כתב רק אחד מהם אבל לדעתי דיש לכתוב גם בזה המכונה על שם החול אף דנקרא עם שם הקדש יחד כמ"ש בתשובה כמה פעמים מכבר וא"כ בלשון המכונה אייזק ודאי דכשר דיש לסמוך על דעת הב"ש דהמכונה קאי על השם דשם יצחק יש לו כינוי אייזק ולא על האדם כדעת הנו"ב ואף הנו"ב אינו חולק רק די"ל דקאי על האדם אבל מודה דיש לפרשו גם על השם דשם הקדש הזה יש לו כינוי אייזק א"כ בזה אינו כחולק השם דמה בכך דנקרא בשניהם יחד סוף סוף מה דנקרא בשניהם הוי מכח דשם הקדש הזה יש לו כינוי זה א"כ לא כתב שקר לכך עכ"פ בדיעבד יש לו לסמוך על הב"ש בזה ואינו דומה לשם ראובן ושמעון דשם כתב דמתקרי וקאי על האדם משא"כ בשם המכונה אין זה שינוי ועוד הרי זה הוי בשם אבי המגרש ובזה קיל טפי דהרי דעת העה"ג בתשובה דאף בשינוי כשר בשם אביהם ואף להחולקים עכ"פ בחסר שם אביהם כשר ונהי דהנו"ב מה"ת מחמיר בשם אבי הבעל מ"מ היינו בחסר לגמרי אבל כאן כיון דנכתב עיקר שמו המכונה בפי כל א"כ עכ"פ אין שינוי רק דחסר שם אייזק הראוי אצל שם יצחק זה ודאי לא הוי כשינוי רק כחסר ובכה"ג דנכתב שם שהכל קורין בו גם הנו"ב מודה דכשר בשם אבי המגרש ואינו אוסר רק בחסר לגמרי לכך מורא לא יעלה על ראשו והוא כשר בדיעבד בלי חשש ופקפוק. ולענין מה דשאל אם כתבו בגט יצחק אייזק המכונה אייזק מה דינו הנה לא ביאר היטב לשון ספקו אם ספקו מכח לשון המכונה לפי דעתי אף לכתחלה יש לכתוב דוקא המכונה ולא דמתקרי ולדעתי להיפוך אם כתבו דמתקרי יש לפסלו כמ"ש בתשובה מכבר באריכות לק"ק סטאניסלאב והוא לעיל בחבורי זה ואם ספק רו"מ הוי מכח דכיון דנכתב כבר אייזק איך יש לכתוב שנית המכונה אייזק הנה לכתחלה ודאי הוי קפידא לדעת הבית מאיר כי נראה דהוי שינוי בשם אייזק גופו כאשר בארתי היטב בתשובתי דעתו בזה ולכך לכתחלה נראה לכתוב אייזק דמתקרי יצחק אייזק כיון דבדיעבד כשר אם הקדים שם הטפל וכל שעת הדחק כדיעבד דמי וכיון דא"א בע"א יש לכתוב כן לכתחלה כזה אבל אם בדעבד כתב יצחק אייזק המכונה אייזק יש לסמוך על האחרונים החולקים על הבית מאיר היינו הגאון מליסא בתו"ג ובספר יהושע

להרב מטרנפאל ואם כי אני דחיתי ראיותיהם בדיעבד כדי הם לסמוך עליהם אבל אם כתבו בלשון דמתקרי אייזק כיון דיש ב' שינויים לשון דמתקרי ע"ש חול וגם חשש הבית מאיר דנראה כשינוי בשם אייזק אף בדעבד יש לפסלו לפי דעתי והכרעתי כאשר בררנו כל זה בתשובותינו בעזה"י אך עכ"פ בדין שלו ודאי דכשר בדיעבד ואין צריכה גט אחר אף אם אפשר באחר דברי ידידו וכו'. אעתיק כאן מ"ש בתשובה לק"ק באטשאן להחריף מו"ה נח יענטלש נ"י:

## שם סימן קיב

קי"ב הנה ע"ד שאלתו באשה שבאה להנשא בקהלתכם והראית כתב היתר שנתגרשה מבעלה והי' כתוב בו שם הבעל מלא והיות כי לא הי' ניכר לו שם זה חקר אחריו ונודע לו כי הי' נקרא בשם מאלא וחשש רו"מ על גט זה וגם נודע לו כי חתימתו הי' באלף אחר המי"ם ואלף אחר הלמד הנה ידידי בשתים אני נושא לו פנים אחד כי אין דרכי להשיב בימים הללו לשום אדם ואני מניח כל התשובות לאחר החג הבעל ולו אני משיב מיד אם כי אני מוטרד לקחתי מעט פנאי והשנית כי בדבר הוראה השייך לעירו לרב ומורה אין רצוני להשיב כי אין הרבנים דשם מקובלים לי מכמה טעמים ולכך הם אין שואלים ומבקשים את רו"מ לשאול וכעת אני משיב לו ומהיום והלאה אי"ה בדבר שאין שייך למורה העיר אשיבנו אבל בדבר השייך למורה העיר לא אשיבנו מכמה טעמים:

והנה לדעתי אין לחוש לגט הזה בדיעבד בראשונה הוא כי אין ראי' מן ההיתר שכתבו לה אל גוף הגט דדלמא לא דקדקו להיות נכתב בזה עפ"י דקדוק הלשון ודוקא בהרשאה בעינן שיהי' נכתב כפי נוסח הגט אבל בהיתר שלה דאינו רק לראי' שנתגרשה אין החיוב לכתוב בדקדוק הלשון רק כיון דעכ"פ כתבו שנתגרשה מבעלה די אף אם לא הי' מזכירין שם הבעל ולכך כיון דלא בעינן הזכרת שמו לא דקדקו בלשונם לכתוב כדבעי ומ"מ אולי בגט כתבו כדינא ולכך אין לחוש כלל בכיוצא בזה וב"ד בתר ב"ד לא דייקו ולא חיישינן לב"ד טועין דסתם ספרי דדיינא מגמר גמירי אך באמת אם כתבו כן מלא ג"כ נראה דכשר.

והנה מה שכתב רו"מ בשם רב אחד שציוה בכיוצא בזה לכתוב מעלה דהוי שם הקדש שיעלה מעלה מעלה לדעתי הוא טעות דהרי קיי"ל בכל האיסורין דתולין במצוי אפילו להקל והנה שם מעלה לא נמצא ולא ראינו ולא שמענו אך זה אמת כאשר כתב רו"מ דזה נצמח משם מאליא דהוי שם אשה וזה שכיח וכיון דנקבה תסובב גבר וקראו לזכר בשמה לכך שינו היו"ד וקראוהו מלא וגם אם הוי משם מעלה הרי שמו הוי בסגול ובקרא כל מקום שנאמר מעלה כגון והיית רק למעלה וכן הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה

מעלה הוי הכל בקמץ הלמ"ד ושמו הוי בסגול ובין קמץ לסגול לא טעו אינשי והנה אם בא לומר דהוי שם הקדש יותר מסתבר לומר שהוא מקרא מלא שבוע זאת וכן ימלא ה' כל משאלותיך וכלשון חז"ל במס' פרה מלא לי ואמלא לך וכן מלא לי כלי זה והוא מלשון מלא והיינו שימלא ה' כל משאלותיו או שיהי' מלא בבנים ובנות כמ"ש במדרש רות בפסוק אני מלאה הלכתי מלאה בבנים ומלאה בבנות ובשם זה יש לתלות יותר דאף דבקרא הוי מלא בצירי מ"מ כן דרך העולם שטועים בין צירי לסגול ואין מדחיקין הצירי כי הברת הצירי דומה לשבא ושבא דומה לסגול קצת בהברתו לאין מדקדקין בלישנא לכך שכיח בזה הטעות וא"כ ודאי טוב לכתוב בלי ה"א בסוף רק באלף מכח ספק ספקא דלמא נצמח משם מאליא ודלמא הוי משם מלא שבוע זאת ולכך אין לכתבו בה"א בסוף ומכ"ש שחלילה לכתוב בעי"ן אחר המי"ם מיהו באלף אחר המי"ם אם הי' משם מלא שבוע זאת הי' לכתוב בלי אלף ואם הוי משם מאליא הי' לכתוב באלף אחר המי"ם ולכך ראוי לילך בזה בתר חתימתו ואם חתם באלף ומכ"ש שרו"מ כתב שהכירו הברת שמו דהוי באלף הו"ל לכתבו באלף אחר המי"ם מיהו אם לא כתבו נמי כשר דאין השינוי ניכר כל כך במבטא דאינו דומה לכל השמות שזכר רו"מ במכתבו שפסול מחמת השינוי כגון תאנס תונס ואינך דכולם ניכר השינוי במבטא מחמת דאין הנקודות שוין זה אל זה ניכר היטב הברת התנועה אבל מאלא כיון דהמי"ם נקראת בפתח והאלף ג"כ בפתח בזה שני נקודות שוין אין נכרין זה אצל זה והוי השני מובלע וכיוצא מזה מבואר בש"ס ופוסקים גבי ק"ש דצריך ליתן ריוח בין הדבקים דאם האותיות סמוכין שיין נבלע השני כן ה"נ בנקודות השני נבלע ובפרט בפתח דגם אם אין אלף סמוך לו נמי נראה הברת הפתח כאלו הוי באל"ף לכך אין כאן שינוי ניכר ולכך כשר הגט בדיעבד ודאי לכתחלה הי' לכתבו באלף אחר המי"ם ואלף אחר הלמ"ד כמ"ש רו"מ אך בדיעבד בלי מי"ם אחר האלף כשר לדעתי אף אם אינו מקום עגון מכ"ש דהוי מקום עגון כן נלפענ"ד וה' יצילנו משגיאות ויראני בתורתו נפלאות ובמה שהקשה רו"מ דברי הש"ס אהדדי במ"ש בב"ב והועתק בש"ע סימן פ"ה במוכר קרקע לאשתו דלא קנתה די"ל לגלויי זוזי הוא דבעי והקשה ממ"ש המרדכי הובא ברמ"א חו"מ סימן ק"ץ סעיף וי"ו בהג"ה במוכר קרקע ללוה שלי וכו' דהמקח קיים הנה בגוף הקושיא הרגשתי גם אני באיזה מקום כעת נעלם ממני מקומו ואין מקום לחפש אחריהם כי רבים המה בעזה"י ואיני זוכר מ"ש שם ליישב אך כעת נראה דא"ש בפשיטות לא מבעיא אי נימא כמ"ש הסמ"ע דמ"ש המחבר בסימן ר"ד דלא קנה היינו רק שבידו לתפסו למשכון עד שיפרענו אבל אם נותן לו מעות אחר קנה א"כ י"ל התם נמי הכוונה רק דלא קנתה ואינו צריך ליתן לה הקרקע בעד המעות

הללו אך אם תתן לו מעות אחר ממה שאין לבעלה רשות בה צריך ליתן ליהנות השדה אך באמת א"צ לזה כי אינו דומה זה לזה כלל דהכא נהי דהלוה חייב למלוה מעות מ"מ הרי מלוה להוצאה ניתנה ובע"ח מכאן ולהבא הוא גובה לכך נהי דחייב לו מ"מ כל זמן שלא נתן לו בתורת פרעון והמלוה לא גילה דעתו שתפסו לפרעון הוי המעות של הלוה וכיון דהמעות של הלוה לכך יוכל לקנות בו הקרקע אבל התם בסימן פ"ה שלפי דברי הבעל הוי גוף המעות שלו ואין להאשה זכי' בהם וא"כ במה שאינה שלה איך תקנה בו לכך אין כאן מכירה כלל דהוא לא מכר רק במעות והרי לא נתנה לו מעות דשלו הוא לכך אין כאן קנין כלל וז"ב ונכון לפענ"ד ויותר אין פנאי להאריך דברי ידידו וכו' אעתיק מ"ש פה לק"ק אדעס להרב מו"ה משה הלוי זוסמאן מ"ץ דשם:

## שם סימן קיג

קי"ג הנה ע"ד שאלתו וז"ל ילמדנו רבינו באשה אחת רכה בשנים אשר בעלה בגד באשת נעורים זה ד' שנים ונסעה אמה של האשה ואחי' לחפש אחריו כי שמעו שנמצא בעיר אחת קטנה ובמחיר כסף שלח לה גט פטורין והביא השליח שהוא אחי האשה ג"פ והרשאה מתוקנת ושם האשה רוסיא והמסדר כתב רוסא בלא יו"ד אחר הסמך והנה במכתב רו"מ נכתב יו"ד אחר הרי"ש ותחלה כתב ששמה רוסיא בויו אחר הריש ואם אין ט"ס במכתב רו"מ הוי כאן שינוי גמור) ועוד ששם עריסתה רוסיא שינדל וכל העולם קורין אותה רוסיא לבד אך שם שינדל לא נשתקע לגמרי כי אמה ודודה לפעמים קורין אותה בשני השמות והמסדר כתב רוסיא שינדל בלא דמתקרייא ואם הי' בפני הייתי כותב רוסיא שינדל דמתקרייא רוסיא או להיפוך ואם היתה מקבלת הגט מיד בעלה הייתי מסדר ב' גיטן ועוד תיבת מותרת הי' צריך קצת תיקון באופן דגם בלא זה הי' כשר אך ליתר שאת צויתי לסופר לתקן ונגע הרי"ש בתי"ו הקודמת וכו' עכ"ל שאלתו:

והנה מ"ש רו"מ שכבר נתן הגט יפה עשה רו"מ וכאשר כתבתי בתשובה כמה פעמים דמותר ליתן הגט כה"ג על סמך לשאול אח"כ אם הגט כשר אם מזהירין לה שלא תנשא בו והוכחתי כן בראיות ומצאתי כן בתשובת מהרי"ט ג"כ ומ"ש שהוא הי' נותן ב' גיטן זה אינו דבכה"ג אין לכנוס לפרצה זו דאין נותנין ב' גיטן רק מדוחק ובזה העיקר לכתוב רוסיא שינדל דמתקריא רוסיא. ובענין חשש דהוי שם שנשתקע הנה כמדומה לי דמן הסתם בכתובה נכתב בו ב' השמות ובזה כבר כתבנו כמה פעמים בתשובה דאין זה נשתקע אם נכתב בכתובה דהוי למען יעמדו ימים רבים ואסור לדור עמה בלא זה ודלא כהט"ג דכתב דהוי נשתקע מיהו אף אם אינו נכתב בכתובה כיון דמיעוט קורין לה כן

לא הוי נשתקע ומה דלא כתב המסדר שם רוסיא לבדו הנה דין זה כבר נמצא בטיב גיטן בלקוטי שמות סעיף ט"ו בשם שאסי טאבא ייע"ש שכתב שכשר במקום עגון דמה שנקראת בשם אחד הוי כקיצור השם ומ"ש שם דלכתחלה יש לכתוב ב' גיטן זה אינו נראה לי כלל כנ"ל אבל בזה נכון הוא דמה שהשמיט שם האחד הוא כשר דהוי כמו קיצור השם מק"ו הוא משם דמה התם דנקראת בשם השני ותמיד הראשון עיקר והוא כשר מכ"ש בזה דנקראת בפי כל בשם הראשון לא ישגיח הרואה על שם השני ולא יאמרו אחרת היא. ומ"ש שם רוסיא בלא יו"ד אחר הסמך הנה דא עקא דדעתינו תמיד דהעיקר כדעת הט"ג ובספרו בית אפרים לכתוב כל הני שמות ביו"ד אחר הסמ"ך ואם כי רו"מ כתב בשם הגאון מלבוב להיפוך הנה אם להגאון מלבוב לא נראה לו דברי הט"ג אנו אין לנו רק דברי הט"ג שהוא מרא דעובדא בענינים הללו והסברא והשכל נותן כן דבגט העיקר תלוי בלשון בני אדם ובלשון ב"א נרגש היו"ד במבטא וכן כותבין במדינתינו תמיד לא כמ"ש רו"מ בשם הגאון הנ"ל להיפוך מיהו כאן נראה דקלקלתו של המסדר הוי תקנתו לפי חוש הלשון והשמע אם נקראת רק בשם רוסיא אז מדחיקין הסמ"ך ונרגש היו"ד אבל אם נקראת בשני שמות ושם רוסיא תחלה אז אין מרגישין היו"ד בהגהה כיון דהוא נבלע בצירוף שם השני וכיון דנקראת עוד בשם שני אין מרגישין היו"ד כיון דאינו סוף הדבור ואין לפסול אם כתבו בלא יו"ד והן אמת דלפ"ז יש לדון מצד אחר דלפ"ז יש לחוש למה לא נכתב גם שם רוסיא לבדו מה שנקראת בפי כל ואין להכשיר מטעם שכתב הט"ג דהוי כקיצור השם דכאן שאני דכיון דבצירוף השני לא הי' נרגש היו"ד ואם נקראת בלי השני נרגש היו"ד וא"כ הוי כשם אחר ממש ואינו כקיצור השם רק כשם אחר והשמיט העיקר מיהו אין לגבב בזה חומרות יתירות במקום עגון דמצינו קצורי שמות אשר נשתנין במבטא ובתנועות ג"כ וגם כיון דביתר יו"ד או חסר יו"ד אין זה שינוי גמור ואין נראה השינוי היטב וגם הוי מלתא דרבנן דמן התורה אף אם בעינן לפרש השמות מ"מ די בזה ואין להשגיח בחסר ויתיר רק החשש בגט הוי כיון דאינו נכתב כפי לשון בני אדם יאמרו דאין זה המגרש והמתגרשת והוי רק פסול דרבנן לכך אין לגבב בזה חומרות כה"ג במקום עגון ולענין חשש תיבת מותרת הנה זה הוי תורף כידוע ולכך תליא באם תינוק דלא חכים מכיר שהוא רי"ש הוא כשר במקום עגון ואם נשתנה צורת הרי"ש ודומה לדלת אז פסול אף במקום עגון ואם כבר אין הגט בעולם ליתנו לתנוק הנה אם הי' מזדמן זה בב"ד אחר שאינו לפנינו היינו אומרים חזקה על הב"ד שעשו כהוגן ומן הסתם נתנוהו לתנוק דלא חכים אך אם הם עצמם נותנין הגט ויודעים בנפשם שלא נתנוהו לתנוק ועיין בחו"מ סימן ל"ט דהב"ד נאמנים שלא הודיעו לו ואין בזה משום כיון

שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ומה שהקשה עלי מסימן מ"ו כתבתי בחדושי שם ולכך כיון דעכ"פ הם יודעים דלא נתנוהו תחלה לתנוק בזה יש לעיין לכאורה י"ל כיון דמתחלה הי' ניכר הריש כהוגן רק שאח"כ ספק אם נשתנה לצורה אחת י"ל בנאבד מוקמינין לי' אחזקתו ולא חיישינן שמא נשתנה אך זה אינו דהרי יש כאן חזקת אשת איש כנגדו אך י"ל כיון דהוי ספק אם הא"מ הוי טופס או תורף עיין בב"ש רס"ק כ"ו ובט"ז שם ס"ק ל"א דהוי ספק גט ייע"ש וא"כ הוי בזה ס"ס שמא לא נשתנה האות ואת"ל נשתנה דלמא הוי טופס לכך מותרת וס"ס במקום חזקה לא הוי כיון דיש חזקה דלא נשתנה והוי נגד חזקת א"א לכך סלק זה כנגד זה והוי כליכא חזקה ומותרת מכח ס"ם כנלפענ"ד נכון לדינא הואיל והוי מקום עגון כמ"ש רו"מ וכן מצאתי אח"כ בג"פ סימן קכ"ו ס"ק פ"ו שבמקום עגון בלא הרי את מותרת כשר ייע"ש. והנה בענין והרי את מותרת הואיל ואתא לידן אימא בה מלתא כל דהו הנה אם הרי"ש נגעה בתי"ו שלפניו דינו כנ"ל בתנוק דלא חכים אבל אם הריש נגעה בתיו שלאחריו בזה יש לעיין אם מהני תינוק כיון דבזה דומה לחי"ת והנה זה מבואר בנשתנה צורת האות דפסול אך בזה י"ל דהתנוק רואה התי"ו ויכיר כיצד השמאל שייך להתי"ו ולא להרי"ש וניכר דהוי ריש לא חי"ת אבל הרי באם ראש למ"ד נכנס לחלל ד' פסול ולא מהני תינוק אף דניכר דהוא שייך אל הלמ"ד וא"כ מוכח דלא מהני ההיכר בזה ע"י האות שעמו אך נראה לחלק דבראש למ"ד לחלל ד' הוי ממ"נ אם נכסה להתינוק סוף הלמ"ד ונראה לו רק קצה הלמ"ד הנכנס לדל"ת ודאי יאמר שהוא ה"א ואם נכסה ממנו גם ראש הלמ"ד הנכנס לה"א א"כ אין כל האות גלוי לפניו ולא מהני הכרתו דבעינן שיהי' נגלה לפניו כל האות כתקונו והחלל שלו והרי בה"א ממש אם נכסה ממנו הרגל יאמר שהוא ד' ובזה לא מהני תינוק אבל בריי"ש הנדבק לתי"ו אמרינן כעת רואה שהוא ריש דיודע דדופן השמאלי שייך לתי"ו ואם נכסה ממנו התי"ו עם הדופן עדיין יהי' כל הריש לפניו היא והחלל שלה ומהני בזה היכר התינוק ואינו דומה לשאר אות דחזינן דנשתנה דלא מהני היכר התינוק דהתם אין מוכיחו בצדו להעיד עליו אבל בזה התי"ו שבצדו מכירו שהוא ריי"ש י"ל בזה מהני תינוק דלא חכים כן יש להעיר בזה דרך הערה בעלמא גם י"ל עוד בשלמא בלמ"ד הנכנס לתוך ה"א בזה א"א לגרור הלמ"ד דהוי חק תוכח אבל בנגיעת הריש בתי"ו דהוי רק בצד האות וכיון דבנגיעה בין אות לאות מותר לגרור כמ"ש הפוסקים וכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו וכיון דראוי לגרור אף שלא נגרר כשר כמ"ש הרשב"א בתשובה הובא בא"ח סימן ל"ב ובספרי ספר החיים שם א"כ ה"נ כיון דהוי ראוי לגרור אף שלא נגרר כשר והנה כל זה אני כותב דרך הערה בעלמא כי אין נ"מ כאן בדין זה והנה נחזור לדינא דהאשה מותרת

להנשא אך באופן אם הראו הריש לתינוק דלא חכים וכו' או שנאבד הגט ולא הספיקו להראותו אך אם הוא לפנינו והראוהו לתינוק ולא הכיר שהוא רי"ש אסורה להנשא כי אף דהג"פ מתיר במקום עגון בלי הרי את מותרת מ"מ כאן שאני כיון דהוי עוד ריעותות בגט ואין היתר רק במקום עגון לכך תרתי לא מקילינן במ"ע וכעין שכתב הט"ז ביו"ד סימן צ"א לכך איני מסכים להתירה רק באופן הנ"ל יותר אין להאריך דברי ידידו וכו'.

## שם סימן קיד

לק"ק טרנפאל. הנה ע"ד אשר שאל באחד שנשתנה שמו מחמת חולי ב' פעמים אך כעת שחזר לבוריו נשתקע שם החדש ואינו נקרא בו רק כשכותב לרב להתפלל עבורו כותב לו גם שמות החדשים והנה מה שכתב רו"מ דבזה אין לכתוב דמתקרי על החתימה הנה זה אינו מתרי טעמא חדא יעיין בטיב גיטן בלקוטי שמות ס"ק ט"ז מ"ש בסוף דבריו דבשם מחמת חולי שאני ומותר לכתוב דמתקרי גם על החתימה ייע"ש גם בלא"ה זה אינו דומה לחתימה דהרי הוא כותב להרב להזכירו כך בתפלתו א"כ הרב קוראו כך בתפלתו וא"כ הרי נקרא כן והוי קריאה ממש וגם נשתקע אינו דהרי הרב אומר כן והוא כותב כן ועיין בחבורי זה לעיל שם כתבתי להיפוך אך כעת אני חוזר בי וזה עיקר ולכך עכ"פ בלשון דמתקרי ודאי יש לכתוב שמות החדשים דמחמת חליו וזה פשוט ונכון לפענ"ד אך אחר כותבי נודע לי שכתבו בשם אבי המגרש יעקב דמתקרי משה דמתקרי שמואל אלעזר והנה בזה ודאי לא יפה עשו הראשון דכיון דנשתקע השמות ולא נודע רק ע"י כתיבתן הקוויטל והרי אז כתב שניהם יחד והו"ל לכתוב ביחד יעקב משה ולא דמתקרי ביניהם ובזה אפילו בדיעבד פסול גם לא הי' להם להקדים השמות של חולי כיון דהוי רק מיעוטא דמיעוטא ואף דהוי בשם אביו מ"מ השינוי פוסל גם בשם אביו ובפרט בשם אבי המגרש חמיר טפי כמ"ש בנו"ב מה"ת ייע"ש. אעתיק מ"ש בתשובה לק"ק יאשניצא בקרייז סאניק להרב מ"ו ישראל יוסף אב"ד דשם:

## שם סימן קטו

קט"ו הנה ע"ד שאלתו בגט אחד שסידר הרב מברעזוב ושם המגרש הי' נקרא בפי כל בקהלתכם ליבוש וכתב הרב דשם בגט יהודא המכונה ליב ונודע אח"כ שהמגרש הי' עולה לתורה וכך הי' חותם בשם יהודא ליב ביחד והנה זה תורף השאלה ויש כאן ב' חששות בגט זה אחד שנקרא בפי כל ליבוש ובגט נכתב ליב והשנית היותר קשה שהוא עולה לתורה וחותם ביחד בשם יהודא ליב והוא עושה פירוד בין הדביקים וכתב יהודא

דמתקרי ליב והנה כתב רו"מ דהרב מברעזוב שינה לשונו ג' פעמים דתחלה התירה ואח"כ אסרה וחזר והתירה והעתיק לי לשונו שכתב דהמערער על הגט ילכד בחרם וכו' ונאנח על רבני הזמן שאינן בני תורה ומצפה לתשועת ה' להשיב שופטינו כבראשונה עכ"ל. והנה שרא לי' מרי' שהחפלל על אחרים והוא צדיק לאותו דבר כי בי אני רואה זה ואעידה לי עדים נאמנים אחד מ"ש דמהערער ילכד בחרם הבל יפצה פיהו שכבר מבואר בתשובת מהר"מ לובלין ובשו"ת זכרון יוסף ושאר אחרונים דחרם ר"ת לא הי' רק על המערער בחנם ואינו נותן אמתלא לדבריו וטעם אבל בנותן אמתלא וטעם לדבריו ובפרט בדברים הנכרין דיש מערער וטוען והשנית הוא מצד גוף הדין דנראה לו לפשוט להיתר אשר באמת נהפוך הוא:

והנה בריש כל דבר מ"ש רו"מ כיון דכבר אסרה רו"מ אין יכול להתירה הנה זה אמת נכון הדבר ואם כי לא מצינו מפורש דחכם שאסר אין חברו יכול להתיר שייך אפילו גבי איסור אשה לעלמא מ"מ אמת כן הוא ומצינו מפורש כן בתשובת מיימוני לה' אישות סימן ח' מפורש שם כן דאפילו להוציאה מבעלה דהוי דיעבד כתב שם כיון שחכם אסרה א"י להתירה אף שמברר שם בראיות להיפוך ומכ"ש בנדון כזה להתירה לכתחלה לעלמא שיש חזקת אשת איש ואין לו ראיות ברורות להתיר ולכך יפה כתב רו"מ כיון שרו"מ אסרה א"י להתירה אך בר מן דין מדינא אסורה מתרי טעמי אחד כי מה דפשוט לו דשם ליבוש הוי שם געגועים זה אינו והנה בתשובתי מכבר למדינת רוסיא בחבורי זה לעיל שם נסתפקתי אם שם ליבוש הוי שם געגועים או שם בפ"ע אך אחרי שובי נחמתי דבודאי הוי שם בפ"ע דהנה כל דבר תולין במצוי ובשם געגועים נקרא ליבלה כמ"ש בשמות נשים גבי שרלה שארקה ואם הי' שם געגועים היה לו לקראו ליבלה כפי הברת רוב העולם וגם לא מצינו שם געגועים רק או בה"א בסוף או בי"א בסוף כמו שלימציא אבל לא בשי"ן בסוף וכן נראה בשם אביש נמי אינו שם געגועים רק הוי שם בפ"ע ומ"ש בחבורי לעיל שיטפא דלישנא הוא וכוונתי רק דהוא יוצא משם אבא ושייך בו לכתוב דמתקרי לא המכונה אבל לעולם הוי שם בפ"ע ומכ"ש בשם ליבוש דהוי שם בפ"ע והנה הא חדא והשנית כיון דעולה לתורה בשם שניהם יהודא ליב וחותם כן והוא עשה פירוד בין הדבקים וכתב יהודא המכונה ליב ודאי פסול כמ"ש בש"ע בראובן שמעון אם כתב ראובן דמתקרי שמעון הנה אם הוי בי' חדא לריעותא שהי' כותב שם ליבוש או הי' נקרא בפי כל ליב אז הוי מקום להכשיר דמצד קריאת התורה וחתימה י"ל דדי בשם יהודא לבד אף דנשמט השני י"ל דהוי כקיצור השם וכמ"ש בתשובתי לק"ק סאדגארע וק"ק טשערנאוויץ די"ל דכתב ההתחלה והשמיט הסוף לכ"ע כשר וא"כ ה"נ הוי יהודא לבדי

כקיצור השם ומה דכתב המכונה ליב קאי על הקריאה בעולם אם הי' נקרא ליב או אם הי' כותב המכונה ליבוש אבל כיון דכתב המכונה ליב והוא נקרא ליבוש הנה אם הי' כותב יהודא ליב אף שלא הי' כותב המכונה ליבוש נמי הי' כשר כיון דהשמיט הטפל ועלי' לתורה וחתימה עיקר היכי דשוין הם אבל כאן הוי ממ"נ אם קאי המכונה על הקריאה בפי העולם הרי אינו נקרא ליב רק ליבוש ואם קאי המכונה על עלי' לתורה וחתימה הרי נקרא בשניהם יחד והוא עשה פירוד ביניהם הוי כמו ראובן שמעון שכתב ראובן דמתקרי שמעון דפסול בודאי ולא מבעיא לפי דעת הנו"ב דהמכונה קאי על האדם דפשיטא דפסול בזה וכן הסכמת כל האחרונים כוותי' והוא נכון אף גם לדעת הב"ש דהמכונה קאי על השם ומכשיר במשה יהודא המכונה ליב מ"מ היינו רק התם דלא השמיט שום שם ונזכר כל שמותיו בגט אבל כאן כיון דהשמיט שם ליבוש לגמרי מה דנקרא בפי כל והוי כהשמיט העיקר רק דהוי לנו התרופה דהקריאה לתורה וחתימה עיקר אך תינח אם הי' כותב כפי הקריאה והחתימה ממש אבל כאן גם כפי הקריאה וחתימה לא כתב כהוגן ונהי דהי' מקום להכשיר בשם יהודא דהוי כקיצור השם מיהו זה הי' אם לא נחסר בו שם העיקר בפי כל לגמרי אבל כאן כיון דשם הקריאה וחתימה לא כתב כדבעי ושם הנקרא בפי כל נשמט לגמרי דבפי כל לא נקרא יהודא ולא ליב לכך בכתב שם הטפל לבד והשמיט העיקר דודאי פסול לגמרי ואפילו במקום עגון הוא פסול לדעתי מכ"ש דאינו מקום עגון ובשלשים כסף יתרצה הבעל ליתן גט אחר כאשר כתב רו"מ בודאי לא יעשה כן בישראל בעבור השלשים. והעולה מזה לדינא דיפה הורה רו"מ דהאשה אסורה להנשא וישר כחו וחילו וכבר כתבתי כן גם בתשובתי מכבר למדינת רוסיא לפסול כיוצא בזה ואל יחוש רו"מ לדברי הרב הצריך לאותו דבר כי שפת אמת תכון לעד כנפשו ונפש ידידו. לק"ק טרנפאל:

הנה מכתבו קבלתי והנני עושה רצונו וממלא דבריו ולהרב מקאמיניץ ובנדון התנצלות שלו על מה שכתב שם מחמת חולי שנשתקע וכתב שהרב מו"ה יעקב חוזר בו הנה אם הוא שותק אנן לא שתקינן כי הנה מ"ש רו"מ לומר בשם של חולי אין קפידא בנשתקע לדעתי ישתקע הדבר ולא יהי' נאמר כי הוא נגד השכל והסברא כיון דשם העצם והורגל בו בין בני אדם ומ"מ בנשתקע פסול מכח דיאמרו אין זה המגרש א"כ מכ"ש בשם של חולי דלא הורגל בו ומה יושיעני דהוי מחמת חולי לו יהא דמצד עצמותו קונה לו מקום יותר עכ"פ סוף סוף עתה דנשתקע יאמרו דאין זה המגרש וגם מ"ש רו"מ דנמצא בסידור שלו שכתב שמו לזכרון דבר זה מביא לידי גיחוך האם בכתובה מבואר דעת

הט"ג בלקוטי שמות דנחשב נשתקע מכ"ש בכותב זה על נייר לפטומי מילי ואף כי אני חולק עליו בכתובה מ"מ בשאר שטרות מודינא לי' דהוי נשתקע ומכ"ש בזה:
מיהו באמת כבר כתבתי להרב מוהר"י דזה אינו נשתקע כיון דכותב כל פעם שמו לרבני החסידים והם מזכירין בשמו כן אין זה נשתקע מיהו מצד חלוקי השמות פסול ומכח ממ"נ כמ"ש בשם הראשון הניתן לו הוי נשתקע ואין לנו רק מה שכותב שמו כל פעם עבורו ושם כותב שניהם יחד לכך שלא כדת חילק אותם לכך פסול הגט בפרט כיון דאינו מקום עגון ואין הנושא סובל להאריך בזה ולדעתי הדבר ברור כמ"ש ז"ז אין להאריך דברי ידידו וכו': הנה חוזר הרב והשיב לי וזה אשר השבתי לו. הנה מכתבו קבלתי עש"ק העבר ותיכף היום כאור הבוקר וזרח שמש פניתי להשיבו והנה רואה אני שכל אפי שוין וגם רו"מ רוצה להחזיק בדעתו ולא לתקן העוות כאשר ראה בנפשו על אחרים והנה בקראי מכתבו מתחלה הי' בדעתי שלא להשיבו כלל בטעם רק סתם כי כל משכיל ויודע דת ודין יראה כי דימה ענינים נפרדים והיות כי אין אדם רואה חובה לעצמו זה עיור עיניו מראות ואם לא הי' נוגע גם הוא הי' רואה במושכל ראשון שא"צ תשובה כלל על דבריו אך אח"כ נחמתי ואמרתי לפרש דברי הנה מ"ש בסוף דבריו בשם איזה אחרון דהיכי דהוי משום לעז בדיעבד כשר הגט וה"ה בנ"ד הנה ספר הזה איני בידי באיזה ענין מיירי ואנא לא חילק ולא בילג ידענא רק דברי הש"ע ואחרונים המפורסמים בהוראה והנה לשון הש"ע בסימן קכ"ט סעיף ט' אם לא כתב שם אבי הבעל והאשה בגט הגט כשר והנה מלשון כשר משמע רק בדיעבד ולא לכתחלה רק אם כבר ניתן ומזה מבואר להדיא דוקא אם לא כתב כלל הא אם שינה פסול משמע אפילו דיעבד וכן הוא בב"ש בשם הלבוש ומדכתבו לשון פסול משמע נמי אפילו דיעבד וכן מפורש בג"פ בשם הרא"ש דאם לא הזכיר שם אביהם מגורשת משמע דוקא דיעבד אם כבר ניתן ולא לכתחלה וממילא מוכח בשינה אף דיעבד פסול מדלא כתב רבותא וכן סיים הג"פ להדיא בס"ק מ"ג וז"ל באופן דהעולה מדברי הרא"ש וטור וכו' אך בדיעבד אם כבר נתגרשה בגט שלא הי' כתוב שם אביהן הגט כשר ואם שינה שם האב פסול משום לעז דהרואה גט זה וכו' וא"כ ודאי דברי הראשונים עיקר להחמיר בפרט במקום דאינו עגון ויש לדייק על הג"פ מה שהקשה שם דברי תשובת הרא"ש להדדי ובאמת לק"מ די"ל מה דמתיר בדיעבד אם לא כתב כלל שם אביהם זה מיירי אם כבר ניתן הגט אז כשר אפילו לא כתב כלל שם אביהם אבל תשובה השני' שמתיר רק מכח דכתב שם כינוי האב זה מיירי אם עדיין לא ניתן רק כבר נכתב נמי כשר ומכשירו ליתן הא אם לא הי' מזכיר כלל שם אביהם אז לא ינתן אם עדיין לא ניתן ולמה לא מתרץ כן ואפשר דהתשובה שם מיירי להדיא

שכבר ניתן כי אין תשובת הרא"ש כעת בידי לעיין בו והנה עכ"פ מבואר שם כדברינו והנו"ב מה"ת מחמיר לפסול אפילו בחסר שם אבי הבעל והאיך ניקום ונעשה להיפוך. ומ"ש רו"מ בשם הב"ש נקרא באחד מהם וחותם בשניהם כותבין דמתקרי והביא בשם התו"ג מה דנחסר בב"ש שבידינו הנה חסרון זה מפורש בדגול מרבבה ג"כ אך דברי רו"מ תמוהין מה ענין זה לזה שם מיירי דנקרא באחד מהם רק דעולה לתורה בשניהם אבל כאן לא נקרא בשום אחד מהם ונשתקע שם של חליו אין לנו רק מה שכותב לזכרון ושם הוי שניהם יחד ובאמת גם שם יש כמה חילוקים בזה דבמקום בשעה שמברכין החולה אומרים ולא יקרא שמו הראשון רק השני אז כותבין ומקדימין רק שם של החולי ואח"כ דמתקרי על שם הראשון אם נקרא בשמו לבד ואם עולה לתורה בשניהם כותבין דמתקרי שניהם ודמתקרי על שם הראשון שנקרא בו ואם נקרא ג"כ בשניהם כותבין דמתקרי שניהם יחד ואם בשעה שמברכין שם החולה אומרים ולא יקרא וכו' רק ראובן שמעון ומצרף שם של חולה עם שם הראשון אז פסול אם כתב שם של חולי לבדו צריך לכתוב שם החולי עם שם הראשון ביחד כי הרי לא נקרא בשם החולי לבד מעולם לכך צריך לכתוב שניהם ודמתקרי על שם הראשון אם נקרא בשמו לבדו והב"ש קיצר בדבר ועכ"פ זה אין לו ענין לנ"ד והב"ש כוונתו רק שכותבין שם של חולי להקדימו ומ"מ כל חד כפי ענינו סוף דבר לדעתי בלי ספק דהגט פסול וצריכה גט אחר ומה גם שלומר שמה שכתב לרבני החסידים אינו נשתקע זה עצמו אינו ברור ומכ"ש בצירוף הך ריעותא הנ"ל ז"ז אין להאריך ולא יטרידני עוד בזה כי לא אשיב יותר מה שמתעקש להעמיד דבריו דברי ידידו וכו':

## שם סימן קטז

קט"ז הנה בחבורי בילדותי הבאתי דעת המרדכי בשם רבינו יואל דמן התורה לא בעינן כלל שמו ושמה רק מדרבנן והקשו עליו מן הש"ס דגיטין דף כ' דקאמר שם בההוא דנטל ס"ת ונתן לדביתהו דלמהו ניחוש לה הרי בעינן שינה שמו ושמה וכתבתי ליישב דהטעם דלא בעינן מן התורה שמו ושמה היינו מכח דתפיסתה מוכחת עליו וגם בו אין אדם מגרש אשת חברו וא"כ תינח אם נתן לה רק גט אבל אם נתן לה ס"ת שלם א"כ אין ראי' מן התפיסה שלה ולא מנתינה שלו ולכך בעינן מן התורה שמו ושמה ייע"ש. וכעת ראיתי דיש להוכיח להיפוך מן הש"ס פ"ב דגיטין דף כ' דבעי שם רמב"ח היו מוחזקין בעבד שהוא שלו והרי הוא יוצא מתחת ידה ופריך שם רבא עליו הרי בלא"ה הוי לי' דבר שיכול להזדייף ופריך לרבא תקשה לי' מתניתן הי' כתוב על יד עבד וכו' מתניתן

ל"ק דמיירי בע"מ ור"א הוא אבל לרמב"ח דמיירי בלא ע"מ פריך שפיר וקשה מנ"ל דלא מיירי רמב"ח בע"מ דלמא גם הוא מיירי בע"מ רק דמבעי' לי' אם לא כתב בו שמו ושמה אם בטל הגט מן התורה או הוי גט מן התורה ואינו פסול רק מדרבנן והרי נ"מ בין בטל לפסול לכמה דברים והיינו דבעלמא הוי מן התורה גט מכח דתפיסתה מוכחת עליו וא"כ תינח במטלטלין אבל בעבד כיון די"ל מעצמו עייל א"כ אין התפיסה מוכחת לכך דבטל מן התורה ומבעיא כך ובע"כ מוכח דאין חילוק בין תפיסתו מוכחת או לא והדר ראיות הפוסקים למקומו דבעינן שמו ושמה מן התורה ומן האמור יש להוכיח במה דקיי"ל דאם לא זכר שם אבי הבעל והאשה כשר והנו"ב מה"ת מפקפק לומר דדוקא שם אבי האשה לא בעינן כיון דהיא מוחזקת בגט אבל שם אבי הבעל בעינן ייע"ש ולפי הנ"ל יהי' מוכח דלא כוותי' דא"כ תקשה נמי מהו פריך דלמא מיירי בע"מ רק דלא הזכיר שם אבי האשה ובעלמא די בזה כיון דהתפיסה מוכח אבל בזה כיון די"ל מעצמו הלך שוב אינו התפיסה מוכח ובעינן שם אבי האשה כמו שם אבי הבעל ובע"כ מוכח דלא כהנו"ב ואין חילוק בזה ודו"ק כנלפענ"ד כעת אולי יזכני ה' בזמן אחר לבאר יותר בזה. אעתיק פה מ"ש לק"ק ביטשאטש:

## שם סימן קיז

קי"ז הנה ידידיי גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שאין בידי לא צד אהבה ולא צד שנאה וכולכם שוין לפני ואינני נוטה לשום צד רק לצד האמת ומשפטים אדבר אתכם הנה בדבר הגט של מרדכי הירש חיכף בראותי את השאלה מן הרב מזבאריז תיכף הבנתי שעכ"פ בדיעבד כשר ואין לחוש לו ואן גם יש לצדד להכשירו לכתחלה ועכ"פ בדיעבד ודאי הוא כשר אך לא רציתי להכניס עצמי בזה כי אמרתי כי גם המערערים לאו קטלי קני נינהו ואולי יש להם איזה ערעור דיש בו פסול אפילו בדיעבד אך כעת שראיתי מכתב ידידי הרב החריף מו"ה פייבוש הלוי ועל מה הם מערערים מאוד חרה אפי בזה עליהם שלא לחוש על חרם הקדמונים שלא להוציא לעז על הגט ואם כי בתשובת הרמ"א ושאר תשובות מבואר דהיכי דיש לו איזה טעם לערער אינו בכלל החרם זה הוי אם אינו מכח שנאה ובאמת לבבו דומה שהוא ערעור ממש לכך לבו אונסו אבל בזה בקי אני בכם שלולי הקנאה והשנאה בעצמיכם הייתם מבינים דהגט כשר ולכם לב לדעת בפרט בדבר קטן כזה אך השנאה מקלקלת השורה ואיך לא חסתם על גזרת ר"ת אשר דבריו כגחלי אש. ועל הסופר אלימלך שאומר אלי תבא מלכות אני כועס ביותר דאיך מערער על הגט שכתב הוא בעצמו הרי בשעת הגט מטילין חרם כל מי שיודע איזה ערעור יאמר ולמה

לא אמר מיד זה וגם אם לא שמיעא לי' כלומר לא סבירא לי' לא הי' לו לכתבו. והנה בגוף הדין לא מבעי' כפי מה שהובא לפני גב"ע בב"ד של שלשה שהמגרש העיד בתו"ע שרוב קורין לו מרדכי הירש וגם חותם כן דפשיטא דאף לכתחלה הי' ראוי לכתוב כפי אשר סידר הרב מזבאריז והנה אף כי אינו נאמן אדם על עצמו מ"מ מלתא דעל"ג הוי שם ולא משקרי אינשי לומר כן בתו"ע בפני שלשה דשם ממש המכירין בשקרו ולזה ודאי האמת כן ולכך אם כן הגט אף לכתחלה הוי ראוי כן רק אף אם יונח כדבריהם שהיו רוב קורין אותו מאטיא הירש הגט כשר עכ"פ בדיעבד ואפשר אף לכתחלה והרב החריף מ"ו פייבוש מנקט חומרי חומרי לפסול הגט תופס דעת הסובר שהובא בג"פ דהקדים שם הטפל פסול ותופס חומרי דשם מאטיא צריך דוקא לכתבו ואין דינו כקיצור השם ובאמת הכל נהפוך הוא ראשון שבראשון אין לנו רק דברי הש"ע ורוב הפוסקים והכי נהוג עלמא דבהקדים שם טפל כשר כיון שכתב שניהם ואף אנו אין צריכין לזה כי אף הפוסל היינו רק באם הטפל הוי שם אחר שאינו יוצא משם העיקר והוי שם אחר ממש אבל בנדון דהטפל יוצא משם העיקר אפילו לו יהא דהוי צריך לכתבו מ"מ אינו פוסל אם הקדים שם הטפל לעיקר כיון דחד שמא הוא ולמעט בפלוגתא עדיף והשכל נותן שכן הוא ומכ"ש בנ"ד שאדרבא שם הטפל הוא עיקר השם ושם העיקר שרוב קורין בו יוצא משם הטפל דודאי אין קפידא אם הזכיר הטפל בעיני העולם תחלה כיון שבאמת הוא עיקר בעיקר השם והעיקר נצמח מן הטפל והוא דומה לו ודאי לכ"ע כשר בזה עכ"פ בדיעבד ויותר נראה אף לכתחלה הוי כן ובר מן דין נראה דגם שם מאטיא הירש לא הוי צריך לכתבו כלל כי הוא קיצור ממרדכי. ומ"ש הרב מ"ו פייבול דצריך לכתבו כמ"ש הט"ג בשם יצחק צבי הנקרא איצק הירש דצריך לכתוב גם שם איציק הנה דימה ענינים נפרדים ולולי שאני מכיר בו שהוא מופלג הייתי מדבר עליו סרה בראי' זו אשר כל בר בי רב יודע ההפרש דשם בשם יצחק צבי אין די דהרי לא נקרא צבי רק הירש וא"כ עכ"פ שם הירש צריך לכתוב ואם יכתוב רק המכונה הירש יהי' שינוי דהרי נקרא איצק הירש ולכך צריך לכתוב גם שם איצק אבל בזה כיון דכותב מרדכי צבי דמתקרי מרדכי הירש א"כ אין צריך לכתוב יותר ודאי די ואין כאן טעות דאף שנקרא מאטיא הירש הכל יודעין דמאטיא הוי קיצור השם ממרדכי והיינו הך ודבר זה מבואר בכמה דוכתא בסדר שמות ובאחרונים וכל יודעי טיב גיטן וא"צ להאריך בזה וא"כ כיון דלא הוי צריך לכתוב שם מאטיא הירש כלל ומכח דמרדכי הירש היינו מאטיא הירש א"כ אף אם כתבו אין לו דין הקדמת שם הטפל ועיקר כי שניהם חד שמא ושניהם עיקרים ומ"ש הרב מו"ה פייבוש דאין לכתוב והמכונה אחר דמתקרי מכח דיאמרו הוא נשתקע

ומכח שהסופר אלימלך הראה לו בג"פ כי בשם שנשתקע ראוי לכתוב והמכונה הנה כבר הרגיש הרב מו"ה פייבוש בעצמו שיהי' נמצא בסידורי שמות היפוך דבריו ויהי' הרבה לשון והמכונה אחר דמתקרי רק שרוצה לחלק דהתם א"א בע"א אבל כאן אפשר לכתוב להיפוך הנה לא מבעיא לפי הגב"ע שהי' נקרא עפ"י רוב מרדכי הירש וכן הוא חתימתו דודאי א"א לעשות להיפוך גם אף לפי דבריהם א"א לעשות להיפוך כיון דמאטיא יוצא משם מרדכי הירש הרי הוי מרדכי הירש עיקר מפאת עצמו דהרי מאטיא יוצא ממנו לכך לו משפט הקדימה כי הוי חד שמא ועיקר מפאת עצמו וא"א בע"א גם בר מן דין ומן דין אפילו הי' אפשר לעשות להיפוך אין חשש בלשון והמכונה לומר דהוי נשתקע דאפשר דבימי הג"פ היו כותבין שם שנשתקע לכך הי' צריך לשנות הלשון ולכתוב בוי"ו להראות דנשתקע אבל בזמנינו דנתפשט הוראה דאין כותבין שם שנשתקע כלל א"כ מה חשש דיאמרו דנשתקע הרי אם הוי נשתקע לא היו כותבין כלל וגם הג"פ עצמו לא כתב רק דלכתחלה יכתוב כן לרמז דנשתקע אבל לא לומר להיפוך לומר דבשביל זה יהי' פסול אם כתב בוי"ו והמכונה לומר דיאמרו דהוי נשתקע זה לא עלה על דעת הג"פ מעולם לפסלו בדיעבד בשביל חשש זה אין זה כי אם רעות רוח. ובנדון אשר נער יכתבו הנה מלבד כי מן הסתם יש שם רואין שראוהו כבר אם הביא סימנין או לא ואם אין שם יבדקוהו עתה אם הביא סימנין ולא מבעי' אם יהי' לו רבוי שערות ודאי דאין עתידין להיות כן בזמן מועט ובודאי הי' לו כבר גם אז ב"ש עכ"פ רק אף גם אם לא יהי' לו רבוי שערות כיון דבאמת יש חזקה דרבא ונהי דהוי רק לחומרא מ"מ כיון דרב המסדר יושב בשעה שכותב הגט הוי גדול עע"ג ולדעת הסוברים דלא בעינן שליחות בגט א"כ כשר אף התורף בגדול עע"ג אף דיש חולקים דס"ל דבעינן שליחות ופסול אף דגדול עע"ג מ"מ הרי מסיק הב"ש בסימן קכ"ג דהוי ספק גט וכיון דיש עכ"פ חזקה דרבא לחומרא הוי ס"ס דדלמא הביא סימנין ודלמא לא בעינן שליחות ולכך כשר הגט בכל אופן ואם יאמרו מה בכך אם אפשר בגט אחר לא כן הוא רק חלילה ליתן גט אחר ואם כבר נתנו עברה עשו ועתידין ליתן את הדין כי יש בזה כמה עקולי וכשורי ויש חשש פן יקדשנה אחר ביני ביני ויאמרו אין קדושין תפסו בה וכבר הבאתי בתשובתי זה כמה שנים בחבורי זה לעיל הוכחה מדברי הבי' בסימן קכ"ט וז"ל ד"ה וכתב עוד שם כמדומה לי שנהגו באוסטרייך וכו' עד שאם כבר ניתן הגט בשם הראשון כשר וקשה כיון דכתב תחלה דלכתחלה בעינן ב' גיטן א"כ מה בכך דכבר נתנו גט אחד יתנו עוד גט ובפרט לדעת הסוברים דלכתחלה נותנין הגט היותר טוב א"כ תמיד נותנין הטוב תחלה ואעפ"כ בעינן ב' גיטן א"כ למה כתב דאם כבר ניתן הגט בשם הראשון כשר יתנו עוד גט ואין לומר דמיירי שכבר נשאת

דא"כ הו"ל לומר לא תצא וגם הו"ל לפרש אם כבר נשאת דא"כ הו"ל לומר לא תצא וגם הו"ל לפרש אם כבר נשאת ומדכתב לשון אם כבר ניתן הגט בשם הראשון כשר מוכח דכל דבר ניתן הגט אפילו לא נשאת ואינו מקום עגון ומ"מ כשר וכן מצאתי בד"מ סימן קכ"ט ס"ק כ"א שכתב וז"ל ועיין בתשובת מהרי"ו במקום שיש ליתן ב' גיטן ולא ניתן אלא אחד כשר בדיעבד ייע"ש א"כ מפורש להדיא כן ואף דכתב דבפסקי מהרא"י לא נראה כן הוי הוא יחיד נגד דעת מהרי"ו והב"י הנ"ל וא"כ הוי ק"ו דמה במקום שהי' ראוי ליתן ב' גיטן א"כ בודאי הוי ראוי לומר מה דעבד נחשב בזה הרי בלא"ה היה וראוי ב' גיטן ומ"מ לא אמרינן כן רק אזלינן אחר הכוונה אם תחלה כיונו ליתן רק אחד הוי דעבד וכיון דיצא הדבר בהיתר יצא ומכ"ש היכי דא"צ ב' גיטן אם כבר ניתן כיון דכשר בדיעבד דאסור ליתן גט אחר לכך ח"ו ליתן אחר ואם כבר עשו ולא נמלכו לא עשו ידיהם תושי' והנה לזה אסור להרהר על הגט הזה של מרדכי הירש ומהיום והלאה הרני גוזר על הרב מזבאריז שלא לסדר שם גיטן ולא שום אדם יסדר גט מפני המחלוקת אך באופן אם נראה שאין כוונתם לקנתר ויעשו כרוז בכל בה"כ ובהמ"ד שמה שפוסקין מלסדר שם גיטן הוי מפני המחלוקת אבל הגיטן שנתנו עד עתה הם כשרים בלי ספק אז ראינו דהם מבקשים האמת והשלום אז חלילה להרב מזבאריז לסדר שם עוד גיטן אבל אם לא ירצו להכריז כן מיום בא מכתבי עד למ"ד יום אז יסדר גט כרצונו ואם ירצה הסופר מה טוב ואם לאו יכתוב ע"י הנער הזה אם נבדק ויש לו סימן גדלות ואדרבא אז אני גוזר עליו לסדר גיטן כדי שלא להוציא לעז על הגיטן הראשונים שהם פסולין כן דעתי נוטה ואסיים מעין הפתיחה דסהדי בשחק שאיני כותב מפני אהבת איש ושנאת איש מרעהו רק כפי האמת והיושר ולמען השלום ובזה אצא ואסיים סיום שיש בו תרתי כי הוי קנצי למלין בזה ובבא כי מהיום בלי נדר לא אשיב עוד לביטשאטש לשום צד כי רואה אני גודל המחלוקת והמעשה נערות של כ"א והרב מ"ו פייבול כתב שהרב מו"ץ מזבאריז שחק על תשובתי מ"ש להטריף האונא הכפופה ובאמת היא טרפה גמורה ועוד כמה הוראות שיש בהם עקולי ופשורי וכ"א מדבר בגנות חברו לכך לי דומי' תהלה ואשיב אחור ימיני בעזה"י ועד כאן תחום שבת והעושה שלום במרומיו יעשה ביניהם שלום ואחדות כנפשם ונפש המעתיר. עוד להנ"ל:

הנה מכתבו קבלתי והנה כל דבריו אין בהם ממש מ"ש ראי' מתשובת רמ"א סימן נ"ו דאף דכבר נתגרשה נחשב לכתחלה כיון דאפשר ליתן גט אחר הנה מלבד כי אני הראיתי לו דברי הב"י והד"מ בשם תשובת מהרי"ו והמה הפוסקים המפורסמים שמימיהם אנו שותים והוא הביא תשובת חכם אחד שאין ידוע לנו שלאו רמ"א חתום שם על זה רק

איזה חכם אחר והרי גם הד"מ כתב דבפסקי מהרא"י לא משמע כן אך עכ"פ כיון דהוי מלתא דרבנן שומעין להקל וכל האחרונים משמע מדבריהם כן דדיעבד הוי היכי דכבר ניתן אף דאפשר באחר ועיין בג"פ גבי שינה שם אבי האיש או האשה ועיין בב"ש סימן קכ"ג ס"ק ד' וז"ל ומ"מ נראה דאינו כשר אלא במקום עגון או בדיעבד דכבר ניתן כמו גבי שרטוט והיקף גויל וכתב אשורית בסי' קכ"ו וכו' מפורש אומר דאם כבר ניתן אף דאינו מקום עגון ואפשר באחר הוי דיעבד וכן בסימן קכ"ה ס"ק י"ט עיין בב"י ובד"מ מבואר ככל הני דינים בסימן זה במקום עגון ועדיין לא ניתן הגט או בדיעבד שניתן הגט ואינו מקום עגון כשר וכן מ"ש בסמוך ובכל הסימן ועיין בס"ק יו"ד שם כתב הח"מ וב"ש ובדעבד בשעת הדחק כשר הרי שם פרטו דבעינן דוקא תרתי דעבד ושעת הדחק אבל היכי דכתבו סתם דיעבד אפילו אינו דחק כשר וכן ס"ק כ"ו דייק שם כן וכו' אבל בעלמא דיעבד הוו אפילו אינו עגון ובסימן קכ"ז ס"ק ד' כתב וז"ל ומה שמיקל במקום עגון כתבתי בסימן הקודם בדיעבד שכבר ניתן הגט ג"כ כשר כמו במקום עגון ומ"ש בד"מ דיש להחמיר צ"ל היינו דעבד שכבר נכתב ולא ניתן עדיין ומשמע להדיא הא כל שכבר ניתן הוי ודאי דיעבד אף דאפשר באחר הרי כל סוגיא דעלמא דלא כתשובה זו שהובא ברמ"א וכן מוכח בכמה תשובות אחרונים עצמו מספר ואנקיט חדא מינייהו במעשה דשם יודית עיין בתשובת בית אפרים וספר ישועת יעקב סוף ה' גיטין במעשה דק"ק לבוב דהי' טעות גמור דהי' צריך לכתוב יהודית וכולם התירו רק מכח דהוי חניכה שהכל קורין בו והרי כתב חניכתו וחניכתה אינו כשר רק בדיעבד ואעפ"כ הכשירו וסיימו שם דאין ליגע בכבוד המסדר מוכח שם אף דהוי אפשר באחר נחשב דיעבד ייע"ש ועוד יש להביא ראי' ממ"ש בש"ס וש"ע סימן קנ"ז בכתב בגט שבוע חודש שלה כשר ומביא בב"ש שם כמה דעות דאינו כשר רק בדיעבד והרי בדיעבד בלא"ה קיי"ל כר"ש דנכתב ביום ונחתם בלילה כשר בעת הדחק כר"ש ושעת הדחק פירש"י שהלך לדרכו וא"א ליתן גט אחר והרי לענין פירות אלו בא הבעל לפנינו לתבוע הפירות לענין ממון נפסוק לו דיש לו פירות עד הלילה ולמה הגט כשר וכן יש חשש בת אחותו ובע"כ כיון דלא הקדימו הזמן בכונה ואהני לשאר הימים כשר בעת הדחק כשא"א באחר ולמה חדשו הדין בכתב בו שבוע או חודש וכו' הרי לא גרע מנכתב ביום ונחתם בלילה וגם מדלא כתבו דכשר בעת הדחק כלשון דנקטו בנכתב ביום בע"כ דבזה כשר אף דאינו דחק ולא הלך לדרכו ואפשר באחר ומ"מ כשר והוי דיעבד. והנה בתשובת הרמ"א בעצמו הנ"ל שהביא רו"מ בלשון המר"מ פדוה שם כתב דלולי שהי' הבעל פוחז וכו' הי' מצוה לכתוב אחר הואיל דיש בו תיוהא וכו' מוכח הא אם לא הוי בי' תיוהא והוי כשר לכ"ע בדיעבד

לא הי' מצוה ליתן אחר אף אם הי' אפשר באחר רק דהתם כיון דהוי עדות מוכחשת לקצת דעות הי' פסול אף בדיעבד לכך הי' נותן גט אחר באפשר ומוכח ג"כ כדברינו הן אמת דבד"מ סימן קכ"ט ס"ק כ"ט כתב וז"ל כתב מהר"מ פדוה סי' ה' כל שינוי שהוא בדבר שאין לכתבו כלל אין לפסול בדיעבד וגט מומר מקרי דיעבד אפילו קודם שנשאת מאחר שטורח לבקש אחר וכו' משמע הא באינו מומר לא הוי דיעבד אף בדבר שאין לכתבו כלל מיהו אף דדעתו כן סוגיין דעלמא לא הוי כן כמו שהוכחתי לעיל והנה כל זה פשוט רק שאני הוכחתי לו יותר בתשובה הראשונה רבותא יתירא דאף במקום דבעי ב' גיטן וא"כ מה לי זה או זה סוף סוף בעינן ב' גיטן מ"מ אם רק בכונה כיון ליתן רק אחד הוי דיעבד וזה חידוש יותר אבל היכי דלא בעינן ב' גיטן זה מוכח בהרבה דוכתא דסוגיין דעלמא הוי דיעבד אף שאפשר באחר:

ובנדון שם מאטיא אם הוי קיצור השם ממרדכי וא"צ לכתבו הנה ודאי כן הוא ומ"ש ראי' להיפוך מדברי הט"ג מ"ש בשם מאטיא בפתח דהוי כינוי למתתי' וכתב דהוי קיצור השם ממתתיהו ולא כתב כן במאטי' בקמץ דהוי קיצור השם ממרדכי מוכח דבכה"ג צריך לכתבו הנה מלבד דמי ראה לעשות דיוק כזה מלשון מחברי זמנינו לעשות מזה הוכחה אטו מחברי זמנינו דקדקו בלשונם כל כך כראשונים וי"ל דבאמת חדא מנייהו נקט גם י"ל דרבותא הוי דהחוש מורה דמאטי' בפתח הוא רחוק יותר משם מתתיהו ממה דמאטי' בקמץ הוי רחוק משם מרדכי ושם מאטי' בקמץ קרוב יותר לשם מרדכי וכ"ש הוא. ומ"ש תחלה הט"ג איך לכתוב מאטי' כבר כתבת אתה בעצמך דאין מזה ראי' די"ל דקמ"ל רק אם רוצה לכתבו ולדידי י"ל יותר דכוונתו לפמ"ש במקום אחר דמה דקיצור השם א"צ לכתבו היינו רק אם נקרא בשם אחד לבדו כגון אם נקרא לתורה בשם מרדכי לבד אז די לכתוב מרדכי אבל אם צריך לכתוב דמתקרי כגון שעולה לתורה בשם מרדכי צבי ובפי הכל נקרא רק מאטי' דאז כיון דצריך לכתוב דמתקרי דהרי אינו נקרא צבי בפי העולם אז בלשון דמתקרי טפי ראוי לכתוב כפי מה שנקרא בקיצור השם ולכתוב מרדכי צבי דמתקריא מאטיא וע"ז כיון הט"ג איך לכתוב מאטי' אבל בנ"ד כיון דנקרא בפי קצת מרדכי הירש א"כ גם בלשון דמתקרי שייך מרדכי הירש כיון דנקרא בפי קצת כן שוב אף אם בפי הרוב נקרא מאטיא הירש א"צ לכתוב יותר כיון דהוי קיצור השם ממרדכי הירש והנה זה ברור לי דמאטי' הוי רק כקיצור השם ממרדכי ואינו צריך לכתוב ואינו דומה לשם מאטיל או מאדיל דצריך לכתבו כמ"ש בט"ג שם דשם הוי שינוי נקודות דהדלת או הטי"ת הוי בחירק וגם הוי שינוי במבטא הלמ"ד והלמד אינו שם געגועים רק הוי כשם אחר אבל מאטיא הנה ידוע דבמבטא הוי שווא וסגול קרובים זה לזה ובמרדכי

הוי הדלת בשוא ובמאטיא הוי הטי"ת בסגו"ל והם קרובים במבטא גם כיון דביו"ד ואלף בסוף הוי דרך שם געגועים בזה אף אם הוי שינוי קצת אין זה חידוש דדרך שם געגועים להשתנות כמו בשרה שארקה גם גוף האותיות ד' וטי"ת מתחלפין בלשון דטלנ"ת והרי הצמח צדק מתיר לגמרי בשינוי אותיות המתחלפין ונהי דלא קיי"ל כן עכ"פ לענין קיצור השם ודאי יש לסמוך על זה דמה דהוי באותיות המתחלפין הוי חד שם והוי כמו שנקרא בדל"ת והוי קיצור השם וא"צ לכתבו כנלפענ"ד נכון וברור ועכ"פ לענין דעבד ודאי אין לפקפק בזה מכמה טעמים והבל יפצה פיהו והמותר מדבריו א"צ תשובה כי הוא הבל ועתיד ליתן את הדין ותבער בם אש ה' על מחלוקת שאינו לש"ש ועלינו יערה רוח הבורא כאשר גלוי לפניו י"ת בוחן לבות ה' אמן:

נשמט מלעיל דלו יהא אף אם היה צריך לכתוב שם מאטיא עכ"פ כיון דזה המפורש בט"ג דהוא כינוי למרדכי וא"כ יוצא משם מרדכי אין דינו כשאר עיקר וטפל דהתם הוי בשני שמות שונים אבל מה דאחד נצמח מן השני ודאי הוי עיקר השם עיקר אף שהוא טפל בקריאה והנצמח ממנו הוי טפל אף דהוא עיקר בקריאה ובזה ודאי יש להקדים העיקר השם בעצם דלא יהי' יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא וגם עכ"פ הם שוין דלכ"א יש מעלה זה הוי עיקר בעצם וזה עיקר בקריאה ומותר עכ"פ להקדים איזה שירצה והדבר ברור דלא כדין עשו במה שנגעו בכבוד המסדר ליתן גט אחר דברי הנ"ל:

## שם סימן קיח

קי"ח הנה בדין אורח שבא לעיר ובעירו יש לו שם שעולה לס"ת קודש ושם של לע"ז שנקרא בפי כל ובמקום אכסניא שלו נקרא רק בשם חול שלו אם בא לגרש שם אשה איזה יש להקדים עיין בחבורי לאו"ח ה' פסח סי' תמ"ח בחלק הנרשם ק"ב שם דרך אגב בארתי חלוקים בזה ואעתיקנו כאן וזה לשוני שם ובנדון מה ששאל באם אחד בא ממקום אחר ונקרא בשם חול במקום הזה ובעירו עולה לס"ת בשם הקדש איזה שם יש להקדים והביא דברי הש"ס ביוסף וקורין לו יוחנן וכו' הנה לדעתי נראה כך דאינו דומה לנדון הש"ס דהתם בגוף קריאת העולם הוי חילוק אבל בזה אין החילוק בקריאת העולם רק בעלייתו לתורה וא"כ הדין כך דאם הי' עולה לתורה במקום שהוא אורח רק בשם החול כפי הנקרא בפי כל אז הדין כמ"ש רו"מ להקדים שם החול ואח"כ שם הקדש אבל אם לא עלה לתורה כלל א"כ אין כאן שינוי בקריאת התורה לכך בכל ענין יש להקדים שם הקדש וגם אם עלה לתורה בקהלתכם בשם החול אם לא שהא למד יום בקהלתכם או שהוא לא עלה לתורה ג"פ בתוך הלמ"ד יום נמי יש להקדים שם הקדש רק אם שהא

למ"ד יום ועלה לתורה ג"פ בתוך הלמ"ד יום בשם החול אז יש להקדים שם החול כן מוכח מתשובת מבי"ט כן והנה בלא זה אין לו דמיון לדין הש"ס דהתם שניהם הוי שם הקדש ואין ניכר שנקרא שם בשם אחר אבל בשם החול דידוע דרוב שמות החול יש להם שם הקדש לכך אף דנקרא בשם החול ראוי להקדים שם הקדש והי' נראה לי תמיד להקדים שם הקדש מיהו לדינא למעשה נראה לי לנהוג כמ"ש לעיל כן נראה לי אעתיק מ"ש בזה לק"ק חארחוב להרב מו"ה הירש מו"ץ דשם:

## שם סימן קיט

קי"ט הנה ע"ד שאלתו באחד שלא הי' מחדר לי' עם אשתו מפני רוע מדותיו ובקשה ממנו ליתן לה גט ולא רצה והפצירה בו והבטיחה ליתן לו עשרים רובל כסף ונתרצה והביאו ליתן הגט שמעו שהי' שמו גרשון הסכימו ליתן שני גיטן כמפורש באחרונים ונתנו תחלה הגט ששמו גרשון בנו"ן ולא הודיעו כלל להבעל שצריך עוד גט אחר ואחרי הנתינה כשהודיעו לו שצריך עוד גט חזר בו ואינו רוצה ליתן גט שני בשים אופן עד שתתן לו תרקבי דדינרי הנה יפה הורה מעלתו שמותרת להנשא בגט זה לבדו מהטעם כיון דעכ"פ יקרא בפי כל גרשון בנו"ן דהוי כחניכה שהכל קורין בו ובפרט דרוב הנקראין גרשון אפילו שם העריסה שלהם הוי בנון מיהו מ"ש רו"מ דאפילו נקרא בשם העריסה גרשום במי"ם הי' כשר שנשתקע זה אינו נראה לי כי שם שנשתקע אינו רק אם הי' השינוי ניכר במבטא להדיא אבל אם עיקר השם לא נשתקע ואין השינוי רק באות אחת דלא דייקא כולי האי בלישנא אין לו דין שם שנשתקע כיון דעיקר השם קיים תדע דבכל קיצור השם לא נכתב עיקר השם כלל ונאמר דהוו שם שנשתקע ובע"כ דכל שאינו שינוי גמור אין לו דין שם שנשתקע רק מטעמים הראשונים דבריו נכונין ועוד אני אומר דכל חשש זה הוי רק דרבנן ומטעם שכתבתי בתשובה מכבר לדעת ר"י במרדכי דהזכרת שם בגיטן אינו רק דרבנן ואף שחולקים עליו ועיקר ראייתם הוא מן הש"ס דף כ' דקאמר שם ההוא גברא דנטל ס"ת ונתן לדביתהו וקאמר שם למאי ניחוש לה כו' והא בעינן שמו ושמה וליכא ולפ"ז י"ל דהיינו דוקא בלא הזכיר שם שניהם דאז לא מוכח כלל מתוכו מי המגרש והמתגרשת אבל אם נזכר שם אחד מהם או הבעל או האשה א"כ מוכח מתוכו ובפרט בהוזכר שם האשה כיון דאמרינן בנדרים פ"ק דאין אדם מגרש אשת חברו ונחשב מוכח מתוכו ממילא בזה לכ"ע הוי הזכרת שם השני מדרבנן ושוב ליכא ראי' מן הש"ס דראייתם הוי רק משם שניהם שלא הי' שם נכתב בגט ולמעט בפלוגתא עדיף ועוד כתבתי בתשובה אחת דמן התורה די בשם אביו בהזכירו בן ראובן כמו דדי בהזכרת שמו

ולא שם אביו ה"ה נמי להיפוך בהזכיר בן ראובן ולא שמו וכמו בחתימת עד דמהני כה"ג והבאתי ראי' מתשובת הרשב"א שנסתפק בכה"ג אם הוי רק תופס בשמו כיון דזכר שם אביו ולפ"ז הוי הזכרת שמו רק דרבנן והן אמת דזה גרע כיון דהוי כשם אחר ויאמרו שאין זה המגרש ושאני התם דלא זכר שמו כלל אבל כאן יאמרו אחר הוא אך א"כ אין זה רק חשש דרבנן וא"כ בדיעבד הוי ספק דרבנן ולהקל ואף דאתחזק איסורא כבר ידוע מ"ש הר"ש בפ"ב דמקוואות דהיכי דיצאה מן התורה מחזקת איסור אף מדרבנן לא נחשבה חזקת איסור כן הבינו האחרונים מדבריו אף שאני בתשובה אחת כתבתי לפרש כוונתו בענין אחר עכ"פ כאן שלא הודיעו לבעל שצריך גט אחר ונתנו סתם א"כ כבר יצא הדבר בהיתר והיכי דיצא הדבר בהיתר ודאי לא נחשב חזקת איסור ואדרבא נחשב חזקת היתר כמ"ש בתשובה אחת שמפורש כן בתשובת הר"ן ולזה הדין נכון שמותרת כך בלי גט שני אם אי אפשר להשיג בנקל גט שני ז"ז אין להאריך אעתיק כאן מ"ש בתשובה לק"ק טשורנוב להרב מו"ה אהרן הלוי ב"א של הרב מו"ה משה ליב רייצעס מב"ד:

## שם סימן קכ

ק"כ הנה ע"ד שאלתו באשה ששמה מעריסה הוי דינה וכן קראו אותה זמן כביר אך זה כמו חמשה שנים ויותר מתו בני' ועמדה מלדת ציוה עלי' מפורסם בדור אחד עפ"י סגולה לשנות שמה חוה וכן הבעל והקרובים והשכנים הקפידו לקרותה חוה ורוב העיר קורין אותה דינה לאשר לא ידעו משם חוה כלל וגם לא הורגלו בכך ועתה גרשה הבעל קודם מותו מפני חשש חליצה ונסתפקנו איך לכתוב שם האשה בגט וכו':

תשובה הנה מה שדימה רו"מ שם זה לשם שנשתנה מחמת חולי מכח דגם זה הוי הכוונה לבטל גז"ד אין לו דמיון דבחולי כיון דחייו תלוין בזה לכך מחמת חשש מיתה גמר האדם ונתרצה להיות נעקר שם הראשון והשני יהי' עיקר משא"כ בשביל חשש בנים זה הוי רק כמו אונס אחר ועיין כיוצא בזה בש"ך יו"ד סימן רל"ב לענין שבועה באונס דמחלק די"ל דמחמת אונס מיתה שאני ייע"ש כן ה"נ בזה ודוקא בשביל חשש מיתה להיות נעקר הראשון ולא בשביל טעם אחר:

ועוד הרי בשם מחמת חולי גופו אם לא הועיל לו שינוי השם כגון שמת דעת כמה לפסול הגט שכתבו בחליו בשם השני תחלה כיון דלא הועיל לו שם זה ואף הח"מ שחולק בזה היינו רק מטעם דעכ"פ בשעת כתיבת הגט הי' ספק אולי יחי' ויתקיים השני דרוב חולים לחיים אבל זה מודה אם מת ולא הועיל לו שם השני ודאי נתבטל שם החדש וכן מפורש בתשובת בעל תוי"ט שהובא בח"מ דכשמת ודאי בטל שם החדש וא"כ לא מבעי'

כשמת הבעל והוצרך לגרש שלא הי' לו בנים א"כ חזינן שלא הועיל לה שם הראשון דאין להקדים שם החדש רק אף גם אם הי' מגרשה סמוך לשם החדש דעדיין הי' ספק אם יועיל לו דזה הוי ממש כמגרש בעת חליו ובשלמא בשם מחמת חולי כיון דחזר לבוריו הרי פעל את שלו משא"כ בזה וא"כ הרי דעת כמה לפסול אם הקדים החדש אפילו בדיעבד ומכ"ש דעכ"פ בדיעבד ודאי אין לפסול אם הקדים שם העיקר וגם לכתחלה נראה לי כן באופן זה ועכ"פ בדיעבד ודאי אין לפסול ולא כמו שעלה ע"ד ר"מ לפסלו אף בדיעבד וגם בלא"ה אף בשם מחמת חולי אם אירע שהקדים שם העיקר אין לפסלו בדיעבד להצריכה חליצה כי אין לנו רק דברי רוב הפוסקים דס"ל בכתב שני השמות. אין קפידא בדיעבד אם הקדים זה או זה וכן מורה לשון הח"מ סימן קכ"ט בתשובה דאין לפסלו בדיעבד:

ומ"ש רו"מ דהעדים פסולין זה ודאי אינו דהעדים ודאי לא נפסלו דלא משמע להו איסורא בהכי והוי כטעות דעבידי למטעי ובפרט אם רוב העולם אין קורין לה כן דהוי טעות דעבידי למטעי ולכך העדים כשרים ולכך לדינא עכ"פ בדיעבד כשרים וכשר הגט כנלפענ"ד נכון:

ובנדון הס"ת שכתב בה כס יה בשני שיטין כבר כתבתי בחבורי ספר החיים ב"ה קה"ת דכל הני דצריך לכתוב בחד שיטה בדיעבד כשר אם נכתב בשני שיטין ייע"ש ז"ז אין להאריך:

## שם סימן קכא

קכ"א הנה קשה לי על הפוסקים שהסכימו כולם דאם כתב על שם הקדש המכונה הוא פסול הרי מקרא מלא הוא בישעי' מ"ג והוא הפטורת ויקרא מ"ש וזה יכתוב ידו לה' ובשם ישראל יכנה א"כ מוכח דשייך לשון כינוי על שם הקדש וצע"ג בזה:

## שם סימן קכב

קכ"ב הנה בדין שם הנכתב בכתובה אם נחשב שם שנשתקע כבר כתבתי בכמה מקומות דלא הוי נשתקע והבאתי ראיות לזה והנה אף לפי דברי הרב הגאון מו"ה זלמן ז"ל נראה דהיינו דוקא אם נשתהה כמה שנים אבל אם נשאת מקרוב ב' וג' שנים ודאי לא נחשב נשתקע והנה כדמות ראי' הי' נראה עוד דבעינן שיהי' נכתב בכתובה כמו בגט הוא ממה דפריך ברפ"ב דכתובות גבי האשה שנתארמלה או נתגרשה וכו' וליחוש דלמא מפקא עידי הינומא וכו' ומשני במקום שאין כותבין כתובה ולמ"ל לשנוייא במקום שאין כותבין

לתרץ במקום שכותבין רק שהי' נכתב שם אחר בכתובה ועכשיו הוי לו שם אחר וא"כ אין יכולה לגבות בהכתובה דהרי יש לו עתה שם אחר וא"י לגבות רק בעידי הנומא שמכירין אותו דזה הוא וכן קשה יותר במה דפריך בפ"ט בסוגיא דהוציאה גט ואין עמה כתובה ומהו פריך שם וליחוש שמא תגבה אח"כ בכתובתה דלמא מיירי שהי' בכתובה שם אחר לו ועתה נכתב שם אחר וא"י לגבות בכתובתה וזה הכוונה דאין עמה כתובה ובע"כ מוכח דאף בשם שנשתקע אם עכ"פ נכתב בכתובה צריך להזכירו בלשון דמתקרי ואם לאו פסול הגט כי יאמרו אחר הוא אם תבא לגבות בכתובתה ולכך צריך לכתוב שם הנכתב בכתובה ולדעתי זה ברור כשמש דצריך להיות נזכר בגט שם הנכתב בכתובה וה' יורני בתורתו האמת להרב מו"ה יוסף שווארץ אבדק"ק בערשטין:

## שם סימן קכג

קכ"ג הנה ע"ד הגט שכתב בשם אביו יעקב ארי' המכונה יעקב ליב הנה מה שלא כתב יעקב ארי' המכונה ליב וכדומה בשמות של הגט יפה עשה כדעת הנו"ב ואפריון נמטי לי' בזה אך מ"ש המכונה יעקב ליב זה לא יפה עשה לכתחלה דהו"ל לכתוב דמתקרי יעקב ליב כיון דהוי בו שם הקדש ודמתקרי במקום המכונה ודאי כשר אבל להיפוך יש חשש פסול מיהו בדיעבד כשר כיון דיש בו שם חול ג"כ כשר אם כתב המכונה בדיעבד ומה דהתנצל רו"מ עצמו דכתב כן כיון דנקרא בפי כל יעקב בסגול היו"ד וכתב המכונה כדי שיהי' ניכר דהוא בסגול אין נראה לי כי אף אם יהי' קורין היו"ד בפתח נמי הי' כשר כיון דהוא שם אחד ויוצא משם הקדש וא"כ אין כאן חשש טעות אף אם יקראוהו בפתח: ומ"ש רו"מ ראי' ממסדר גיטין בשם שלמה המכונה שלמן דהשין נקרא בשם שמאלית שכתב לכתוב המכונה אין ראי' דהתם הוי שם אחר דמסיים בנו"ן אבל יעקב בפתח ויעקב בסגול אין בו שום שינוי באותיות ודאי דאין לכתוב המכונה ובפרט למאן נעשה תקנה זו אם בשביל ת"ח הוא יודע דיעקב בפתח או בסגול חד שם ואין בו חשש טעות ואם בשביל עם הארץ אטו יודע חילוק בין לשון דמתקרי או המכונה שיכיר מזה דהוי יעקב בסגול ולא בפתח לכך אין בזה תקנה כלום ולו יהא דהוי ספק אם כתב דמתקרי במקום המכונה כשר אבל אם כתב המכונה במקום דמתקרי יש חשש פסול לכך העיקר לכתוב כה"ג דמתקרי וז"ב ונכון בעזה"י. לק"ק ביטשאטש:

## שם סימן קכד

קכ"ד הנה ע"ד הגט שכתבו יחזקאל יעקב ולא כתבו דמתקרי חזקאל והוא נקרא בפי כל חזקאל דודאי לא יפה עשו כיון דהשמיטו שם שהכל קורין בו ואף אם הי' נקרא לתורה רק יחזקאל הי צריך לכתוב דמתקרי חזקאל כיון דיש שם אחר לחזקאל דהיינו חזקי' ומ"ש ר' פייבול דלא שכיח במדינתינו כן אין זה נראה וכי בקי הוא בכל העולם ומניין יודע זה דלא שכיח כן וגם מה בכך דלא שכיח סוף סוף כיון דיש לכינוי זה שם אחר צריך לכתבו דמ"מ אפשר למטעי לומר דחזקאל זה אחר דשמו חזקי' ומכ"ש כיון דנקרא לתורה בשני שמות יחזקאל יעקב אף אם לא הי' לחזקאל שם אחר צריך לכתבו דבזה ודאי עבידי למטעי לומר דאחר הוא והרי אף אם היה נקרא בפי כל יחזקאל לבד נמי הי' צריך לכתבו ומכ"ש אם נקרא חזקאל דצריך לכתבו ובודאי לא יפה עשו אף גם בשם חנציא שכתבו בה"א בסוף נמי לא יפה עשו דעיקרו לכתוב באלף:

ומ"ש הר"פ בשם המ"מ דק"ק טרנפאל הוא. ברמב"ם דפוס ב"ד חלק ג' לכתוב בה"א בסוף דיוצא משם חנה הנה דבר זה לא ראיתי ואם ראיתי לא שמיע לי וגם מ"ש בשם תשובת נטע שעשועים בשם מאליא דהחזיר הגט דצריך לכתוב בה"א דיוצא משם מלכה הנה זה מכ"ש דלא נראה לי חדא דמניין לו דהוי משם מלכה דלמא הוי משם תרגום דתרגום ה' צבאות מליא זיו יקרי' ודלמא נקרא משם תרגום ודלמא הוי מלשון כמה מעליא ההוא שמעתתא וא"כ כיון דיש כמה ספקות דלמא הוי שם בפ"ע שם חול ואת"ל משם הקדש דלמא מלשון תרגום וכיון דיש כמה ספקות העיקר לכתוב כמו שהיא נקראת והדרך לכתוב באלף וגם אינו דומה לשם שרלה שארקה דהתם כיון דאין ב' אותיות השם ביחד לכך ראוי לכתוב בה"א אבל בשם מליא כיון דאם יכתוב בה"א יהי' ב' אותיות השם ביחד לזה מדקדקין לכתוב בא' לכך כיון דדרך העולם לכתוב באלף הוי כאלו חותמת כן וראוי לכתוב באלף ואף גם אי נימא דבשם מאליא יש לכתבו בה"א היינו דשם ניכר היו"ד יותר במבטא בסגול ושייך אחריו ה"א כי האלף לא נמצא רק בפתח או קמץ אבל חנציא כיון דאין היו"ד ניכר במבטא והוא נבלע ודאי ראוי יותר לכתבו באלף כדי שירגישו שאין היו"ד נרגשת במבטא כי אם יכתבו בה"א ירגישו היו"ד בסגול כמו בשם מאליא כן יקראו חנציה והוי שינוי השם לכך טוב יותר לכתוב באלף (והמגיד הנ"ל אפשר דלא ידע מהך סברא של הגאון מו"ה זלמן ז"ל דיש לכתוב ביו"ד והי' כותב חנצא בלי יו"ד בזה שפיר יש לכתוב בה"א אבל לדידן העיקר כמ"ש הרב מ"ו זלמן ז"ל ובלי יוד הוא פסול וכיון דנכתב ביו"ד צריך לכתבו באלף) והרי שם יהודא דעת הט"ז דאם חותם באלף דיש לכתוב כן והוי שינוי השם אם כתב בה"א ונהי דחולקין

עליו היינו התם ביהודא דהוי שם הקדש ממש וידוע דהוי בה"א גם אין ב' אותיות השם יחד ודרך לכתוב בה"א אבל בחנציא דיתכן דהוי שם בפ"ע של חול וגם הוי ב' אותיות השם יחד ודרך לדקדק בזה ולכך ודאי דדרך העולם לכתוב באלף והוי כאלו חותמת באלף ולכך עכ"פ לכתחלה יש לכתוב באלף וכיון דעדיין לא ניתן הגט ודאי ראוי לכתוב אחר לכתבו באל"ף מיהו אם הי' ניתן כבר הי' כשר אבל בשביל מה דלא כתבו דמתקרי חזקאל בזה אפילו בדיעבד פסול כן נלפענ"ד נכון לדינא. אעתיק מ"ש בתשובה לק"ק בארשטשוב להרב מו"ה משולם יעקב רויטין בערג נ"י:

## שם סימן קכה

קכ"ה ע"ד אשר שאל וז"ל הנה לא הייתי בביתי וסדרו הב"ד דפה גט וכתבו שם האשה המגורשת ושם אבי' הי' יצחק זאב ובפי כל קורין אותו איציא וואלף וכתבו הב"ד שם הקדש כנ"ל ועל שם המכונה כתבו איצי וואלף בלא אלף אחר היו"ד ושאל מה דינו:

הנה בראשית כל אומר דמה שנראה ממכתב כת"ר שכתבו המכונה איצי וואלף אין נכון דהו"ל למכתב דמתקרי כיון דאיצי יוצא משם הקדש צריך לכתוב דמתקרי אף דהוי בצרוף שם וואלף מ"מ כיון דהוי צרוף עמו שם הקדש צריך לכתוב דמתקרי והרי אם כתבו המכונה במקום דמתקרי פסול רק כאן כיון דעכ"פ יש כאן שם לע"ז עמו יש להכשיר בדיעבד וכן כתבתי בתשובותי מכבר לק"ק בארשטין והנה בנדון מ"ש שם איצי בלי אל"ף ורו"מ חשש לזה כיון שראה בטיב גיטן בשם גיציא לפסול אם כתבו בלי אלף וכן בשם שאשיא וכו' הנה החשש בלי אלף ודאי הוי חשש ואינו דומה לשם אבלי שהביא רו"מ או בשם יאסקא דהתם אין היו"ד נרגש בלשון אבל בשם איציא נרגש היו"ד בלשון וכל השמות בגיטין בלשון תליא מלתא. ומ"ש רו"מ כיון דשם הבעל ושם האשה נכתב כהוגן ירגישו דהוי בטעות כמו למעלה חנן ולמטה חן הנה אין זה ראי' דבשאר שטרות אין חשש מכח לעז רק לפי האמת אם זה הוא או אחר לכך בזה הב"ד דנין שהוא טעות אבל בגט דהוי הפסול מכח לעז שיאמרו אין זה המגרש ודאי יש לחוש דהרואה לא יתלה בטעות רק יאמר דאיש אחר הוא ונקרא בחירק הצדיק ומה ראי' ממה דנכתב שמם דאולי יש עוד אחר דשמו כשמם ונקרא איצי בחיר"ק מיהו לדינא נראה להכשיר אם הוי קצת מקום עגון כיון דהוי בשם אבי' ודעת עבודת הגרשוני דבשינוי שם אביהם כשר כמו בחסרון ונהי דחולקים עליו מ"מ היכי דאינו שינוי גמור ובפרט בשם דאם ניחוש לשינוי לא שכיח שם כזה ליכא למיחש בשם אבי' והוי רק כחסרון ולא כשינוי וכן הוי מעשה עוד בשנת תקצ"ב בק"ק סטאניסלאב הי' שאלה כעין זה ושלחו הרב הגאון

דשם הזקן לק"ק לבוב להגאון בעל ישועת יעקב והסכים להיתר ובענוותנותם תרבני וכתבו שלא להתיר עד שיצטרפו אותי ואז כתבתי תשובה גדולה והוא בחבורי לאה"ע והסכמנו להתיר דהיכי דאינו שינוי גמור ולא שכיח כשם השינוי והוא בשם אבי' דכשר הגט וה"ה בנדון דידן ומה גם בזה דשם איציא לא הוי צריך לכתבו דהוי קיצור השם רק אגב דצריך לכתוב וואלף צריך לכתוב גם אותו כפי מה שנקרא עכ"פ אין לחוש בו לשינוי וי"ל ע"כ לא פסלו הפוסקים בשינוי שם אביהם רק בשם דעכ"פ לכתחלה הוי צריך לכתבו מצד עצמו בזה נהי דאם חסר כשר מ"מ בשינוי פסול מכח גזרה דאתי לומר דגם בשם עצמן כשר בשינוי אבל בחסרון שם אביהם לא אתי למטעי דמידע ידיעי דבלי שם עצמן אינו גט דמי הוא המגרש והמתגרשת אבל בשינוי אתי למטעי בשם עצמן וזה בשם שצריך לכתבו בשביל גוף השם עכ"פ לכתחלה בזה אתי למחלף בשמם ממש אבל בשם שמפאת עצמו לא הוי צריך לכתבו אף לכתחלה כיון דהוי רק קיצור השם רק דבר אחר גורם לו לכתבו בזה לא אתי למחלף בשם עצמן וכ"ע מודים לעה"ג דאין השינוי פוסל גם י"ל דאינו דומה לשם גיצניא וסאסיא דהתם כיון דאין שם אחר מתלוה עמהם יש לחוש שיהיו קורין אותו בחיר"ק והוי שינוי השם אבל כאן כיון דשם וואלף מתלוה בהדי' וא"כ אף אם היו קורין איצי בחיר"ק מ"מ בדרך הלשון כשקורא איצי וואלף ביחד לא ידחק החיר"ק כמובן מצד הלשון וג"כ לא ידחקו החיר"ק ולא אתי למימר אחר הוא לכך אין זה שינוי ולכך נראה דאם א"א ליתן גט אחר בנקל כשר הגט ותנשא בו וה' יצליני משגיאות אך זה אם הי' כתוב בו דמתקרי איצי וואלף ורו"מ לא דק בלשונו אז אם צריך קצת טורח ליתן גט אחר א"צ גט אחר ומותרת כך רק אם אפשר בלי שום טורח אז יש ליתן גט אחר אבל אם כתבו גם המכונה איצי וואלף כיון דהוי בו תרתי לריעותא דהו"ל להם לכתוב דמתקרי בזה אף ע"י טורח יש ליתן גט אחר זולת אם הוי עגון גדול אז מותרת כך ובפרט דיש טעמא במלתא כי אם כתבו דמתקרי יבינו הכל דהוי רק שם געגועים ובזה אין לדקדק אם נכתב בלי אליף דמידע ידעי דשם געגועים הוא איניא בסגול תחת הצדיק אבל אם כתבו המכונה יאמרו דאינו שם געגועים רק הוא שם חול בפ"ע ובזה יש לחוש שיהי' נקרא בחיר"ק לכך צריכה גט אחר ואינה מותרת רק במקום עגון ממש כנלפענ"ד נכון דברי ידידו ועיין בחבורי לחו"מ מהדורא ד' סימן צ"ה מ"ש עוד לזה דרך אגב וטעמי ונימוקי למה ביוצא בשם הקדש בעינן דמתקרי היפוך דברי אחרונים ואעתיקנו כאן וזה לשוני שם מ"ש לק"ק סאנוואץ ובנדון הגט מ"ש דהוי תר"ל וע"ז כתב בשם איזה תשובה דלא שייך בגט תר"ל דאינן עומדין יחד וכו' תמהתי מאוד עליו לדקדק בזה חדא דאשגירת לישנא הוא וכוונתי כיון דיש בו ריעותות ולשון הש"ס הוא במקוה

התם תר"ל בפ"ק דנדה ובקדושין ובחולין גבי סכין והתם נמי אינו ביחד גם בדינא שפיר קאמינא דהרי בקדושין ונדה וחולין נמי לא הוי במקום אחד ומ"מ נחשב תר"ל אך שורש הדבר הוי כך דבחולין ומקוה דהתם באנו להכשיר אח האדם או את הבהמה דהמקוה מטהר הטמא וכן הסכין מכשיר הבהמה ולכך כיון דאיכא ב' לריעותא בהמכשיר אף דאינו במקום א' נמי נחשב תר"ל ומצטרף כיון דעכ"פ בהמכשיר הוי חר"ל נדון כחד אבל בטרפות הרי אין הריאה מכשרת הבהמה רק להיפוך הריעותות באין להטריפה בזה נדון כל חד בפ"ע לכך לא נחשב תר"ל רק אם הם במקום אחד וז"ב בסברא וא"כ ה"נ בגט כיון דעד הנה היתה בחזקת אשת איש והגט בא להתירה לא בעינן שיהי' ביחד והוי תר"ל וזה נכון מאוד לפענ"ד דזה דומה לסכין ומקוה (מיהו בסכין מותר התם לר"ח מטעם אחר כמ"ש שם. גם עוד יותר דבריו תמוהין דהרי כאן בהמכונה איצי הוי תיבת המכונה אצל תיבת איציא והוי ביחד בשמו. וממ"ש על מ"ש דבשם היוצא משם הקדש צריך לכתוב דמתקרי ורו"מ כתב דבאמת ב"ס שכתב כן אבל אנן לא קיי"ל כן הנה באמת לשון הב"ש מורה כדעתי וז"ל שם באות ב' בשמות הנשים גם י"ל הב"ש ס"ל דשם שרה שארקה וכן כולם יוצאין משם הקדש וס"ל בשמות היוצאין משם הקדש כותבין דמתקרי כמ"ש בשמו גבי שם ישעי' באות סמ"ך עכ"ל משמע מדכתב דהוא ס"ל דשם שארקה יוצאין משם הקדש משמע דאין הדבר פשוט רק הוא ס"ל כן ולכך כמו דיש כמה ספקות אולי אינו יוצא משם הקדש ואם יוצא דלמא אף בזה די בלשון המכונה לכך לא קיי"ל כוותי' אבל באם ידוע דהוי משם הקדש אינו חולק עליו וכן מורה באמת סמך בשם ישעי' שם מוכח דאינו חולק עליו להלכה ואפשר דהגאון בט"ג אגב שיטפי' נקט לשון המכונה גבי איצק הירש ואם בכוונה כתב כן ג"כ אינו נראה לי רק העיקר בזה לכתוב דמתקרי לכך בעזה"י יפה כתבנו מיהו בכללים של הב"ש מוכח דס"ל דאף ביוצא משם הקדש כותבין המכונה ולא ידעתי טעמו הרי לענין ה"א ואלף הוי דינו כשם הקדש ולמה יגרע זה והרי דמתקרי במקום המכונה ודאי כשר ולהיפוך אם כתב המכונה במקום דמתקרי פסול ובה"א ואל"ף אין קפידא כל כך ולמה בזה יהי' דינו כשם הקדש ולענין המכונה לא יהי' כשם הקדש, ואף אם יאמר רו"מ מה לו לדעתי הוא יסמוך על הט"ג אך מ"מ בנדון זה דגם שם איצי לא נכתב כהוגן וגם שייך ממ"נ שכתבתי בתשובה ראשונה לכך לדעתי אם אפשר בקלות יתנו גט אחר מיהו איני אומר קבלו דעתי ואם לא ישמע לי ג"כ לא אקפיד אני אומר דעתי ז"ז אין להאריך דברי ידידו וכו':

## שם סימן קכו

קכ"ו הנה בדין מי ששמו מעריסה וחתימה ועליה לתורה בשם אברהם צבי ונקרא בפי כל אברם הירש איך יש לכתוב בגט אם דמתקרי אברהם הירש או אברם הירש עיימ"ש בחבורי ליו"ד ה' אבלות (במהדורא ויו בחבורי סי' כ"ו) ייע"ש שצריך לכתוב דמתקרי אברם הירש ולא אברהם הירש ואעתיקנו כאן וז"ל שם מ"ש לק"ק זאבילטוב ד"א ונדון מה ששאל באשה הבאה להתגרש והוי שם אבי' בפי כל אברם הירש ובעלי' לתורה וחתימה ושם עריסה הי' אברהם צבי ונסתפק איך לכתוב אם לכתוב דמתקרי אברם הירש או דמתקרי אברהם הירש. הנה הדבר פשוט דיש לכתוב דמתקרי אברם הירש דכל דכותב המכונה או דמתקרי צריך לכתוב כמו שנקרא בפי כל בלי שינוי ואדרבא גרע משם איצק הירש שהביא רו"מ בשם הטיב גיטן דצריך לכתוב איציק הירש דהרי שם איצק אינו שם בפ"ע וידוע דהוא כינוי ויוצא משם יצחק ואעפ"כ צריך לכתבו כמו שנקרא ומכ"ש בשם אברם דהוי ב' שמות ויתכן להיות שאחד נקרא אברם מעריסה וא"כ כיון דהוי כשם אחר אף דזה נקרא בעריסה ועלי' לתורה וחתימה אברהם מ"מ אולי יש לו שם אחר בפי כל ונשתנה שמו בפי כל לכך ודאי דצריך לכתוב דמתקרי אברם הירש. ומ"ש רו"מ בלשונו לשון המכונה אינו נכון דהיכי דהוי שם אחד שם הקדש ואפילו רק יוצא משם הקדש צריך לכתוב דמתקרי:

ומה שחושש רו"מ אם יכתבו אברם הירש יאמרו דהוי כן מעריסה הוא תמוה הרי יראו דתחלה נכתב אברהם צבי וידעו דנשתנה אח"כ וגם אף אם יאמרו כן מה בכך סוף סוף הרי זה הוא דהרי כן עולה לתורה בשם זה ונקרא בזה א"כ מה בכך מאיזה ענין נצמח ודוקא בשינוי השם בלשון יש קפידא שיאמרו אחר הוא משא"כ בזה כל דאין שינוי בלשון אין חשש כלל ז"ז אין להאריך וכו' אעתיק מ"ש בקצרה לק"ק יאגוב בקרייז טרנפאל להרב מ"ו בעריש סג"ל אב"ד דשם:

## שם סימן קכז

קכ"ז הנה ע"ד שאלתו בנדון הגט שכתבו שם האשה סירא בת יצחק ואח"כ נודע מפי אשה דק"ק חראסקוב שקראוה צירל ועי"כ שלח בקהלתו מבית לבית ונודע לו דמיעוטא היו קורין לה ציריל גם אבי' הודה כי שמע בק"ק חראסקוב קורין לה צירל וגער בהם ששמה הוא סירא ומחמת שהי' לצחוק בעיניו לכן לא הגיד בעת הגט עכ"ל שאלתו:

והנה באמת הגט הזה כשר כי הנה מה שבק"ק חראסקוב קורין לה צירל יפה כתב רו"מ כיון דבמקום כתיבה ונתינה לא נודע דיש לה שם אחר במקום אחר ואני מוסיף דהנה

בתשובתי מכבר מילדותי העליתי דאף לכתחלה אין צריך לכתוב שם שבמקום אחר רק אם הרוב קורין לה כן במקום אחר אבל אם המיעוט קורין לה כן במקום אחר אין לחוש למיעוטא שבמקום אחר וא"כ ה"נ נהי דבחארסקוב הכל קורין לה כן מ"מ כיון דנראה דלא הי' מק"ק חראסקוב רק דרך ארעי באתה שם א"כ בשלמא אם היתה באיזה עיר דרך קבע אז אזלינן בתר מקום לידתה ודירתה שם ואין משגיחין ברוב העולם אבל אם אינה שם רק דרך ארעי אז אזלינן בתר רוב העולם ואם במקומות אחרים נקראת סירא אף דבחראסקוב נקראת ציריל הוי חראסקוב רק מיעוטא נגד רוב העולם ואין לחוש לי' אפילו לכתחלה מכ"ש בדיעבד ומה דקרו לה גם בקהלתכם ציריל כיון דהוי רק מיעוטא דמיעוטא רק כמו ששה בתים נמי אין לחוש כמ"ש רו"מ בשם הנו"ב ג"כ. ומ"ש רו"מ שחושש משום דאבי' נמי ידע זה אין זה כלום דאטו אבי' לבדו מוציאו מידי מיעוטא דמיעוטא והנה אם הי' שם העריסה כן רק אח"כ נשתקע ונשתנה לשם סירא אז הי' חשש זה כי נהי דהוי מיעוטא דמיעוטא מ"מ נשתקע לא הוי והי' צריך לכותבו כיון דהוי שם העריסה אבל כיון דאינו שם העריסה רק נתחדש שמה כן ודאי כיון דהוי מיעוטא דמיעוטא אין לחוש ומה לי אבי' ומה לי אחר וגם אף לסברתו דאבי' גרע מ"מ היינו אם קודם הגט אומר אבל אחר הגט אם הי' הדבר תלוי בו לא הי' נאמן דאין נאמן לפסול הגט אחר שיצא בהיתר אין ערעור פחות משנים ואף דלא שייך בזה אין אדם מע"ר במה שהטילו חרם די"ל התנצלות כמ"ש רו"מ דסבר אין חשש כיון דהוי מיעוטא מ"מ אין ע"א נאמן לערער אחר שניתן הגט בכשרות והנה באמת אין נ"מ בזה כאן רק נ"מ לעלמא ועכ"פ לדינא כאן הגט כשר בלי חשש ופקפוק כלל ובנדון הבכור אין כאן חשש בכור כלל כי ובתשובתי מכבר העליתי דמהני סטימותא להפקיע קדושת בכור גם חצר קונה לנכרי ותקנה לו חצרו וישבתי הראיות להיפוך ואין כאן מקום להאריך בזה במה שכתבתי ושניתי ושלשתי בזה והעיקר הוא דאין לו דין בכור כלל ז"ז אין להאריך לק"ק קאזווע:

## שם סימן קכח

קכ"ח בנדון אשר שאל בשם שמשון ארון הנה אם נקרא ארון בקמ"ץ ודאי צריך לכתוב שמשון אהרן (כפי העולה לתורה) דמתקרי שמשון ודמתקרי שמשון ארון ואם רוב קורין לו שמשון ארון ומיעוט שמשון לבד יכתוב להיפוך דמתקרי שמשון ארון ודמתקרי שמשון. ובנדון תפילין על מעט דוכסוסטוס כבר כתבנו באריכות זה כמה שנים בתשובה

למדינת רוסיא לק"ק דינקוויץ דאין קפידא והם כשרים וכעת אין פנאי להאריך דברי ידידו. אעתיק מ"ש בקצרה לק"ק קאלמי' להרב מו"ה יוסף קאסטיץ בראהן:

## שם סימן קכט

קכ"ט ע"ד המעשה ששם האשה בראנא וכתבו בגט ברריינא בשני יודי"ן הדבר פשוט דהוי שינוי השם ופסול דהוי שינוי בקריאה ומה שלא הרגיש בזה בטיב גיטן אין ראי' כי כמה ענינים מבואר בו מה שלא הרגישו בו מחברים שלפניו כן ה"נ בזה דבב"ש הוי הכוונה על שם אחר שהוא הי' במדינת אשכח ועיין במאיר נתיבים בשם פיגא שטעה המסדר בנוסח הב"ש שהטעהו וכמדומה שכבר הביאו הט"ג ג"כ ייע"ש לכך הגט פסול אפילו במ"ע ומכ"ש שלא במ"ע ואין פנאי להאריך יותר דברי ידידו וכו' אעתיק פה מ"ש בתשובה לק"ק בהאסלוב להרב מו"ה אלעזר ליפמאן היילפרין אב"ד דשם:

## שם סימן קל

ק"ל ע"ד שאלתו וז"ל איש אחד מעיר זווינהראקי שהי' בחור ונשא פה בתולה זה יותר מד' שנים ונסעה עמו לשם לדור ובזמן מועט נעשה ביניהם תיגרא ועזבה ונסע למרחקים לאיזה מקום שיש לו שם אחות מומרת והי' שם קרוב לד' שנים ואח"כ בקיץ זה בא לביתו ונסעה זוגתו לשם ועשו שלום ובאו לכאן לבית אבי' לדור עמו והי' בכאן ערך שלשה ימים ואמר לה שכאשר אינו מצפה לכאן לתכלית רוצה לגרשה ואם לא יעזבה עוד ונתרצית לקבל ממנו ג"פ וסדרתי הגט ושאלתי אותו בפני זוגתו ואחיו איך שמו ואמר לי ששמו ליב ושאלתי אותו איך קורין אותו לתורה וחותם עצמו אמר לי יהודא ליב ושאלתי אותו אם יש לו עוד שם ואמר לאו וכתבתי בהגט יהודא ליב דמתקרי ליב (והנה מ"ש דמתקרי ליב אין דעתי נוחה בזה דהו"ל לכתוב המכונה ליב דהוי שם חול ואף דהי' עמו שם הקדש והעיקר כמ"ש הנו"ב דהמכונה קאי על האדם לא על השם. ומ"ש בהט"ג בהגהות בשם אליעזר ליפא דמתקרי ליפא אין דבריו נראין וגם כתבתי בתשובה דיש ליישב המעשה דשם והארכתי קצת בתשובה לק"ק סטאניסלאב ועכ"פ כתבתי דזה אינו נכון ושבט"ג עצמו בחבורו מבואר להיפוך גם הוי ס"ס להחמיר דדעת הבית מאיר בשם יעקב ישראל דמתקרי ישראל שהוא פסול ואני כתבתי בתשובה כמה פעמים להחזיק דבריו וא"כ נהי דחכמי זמנינו חולקים עליו עכ"פ הוי ס"ס דדלמא כדעת הבית מאיר ודלמא גם בזה בעינן המכונה ולדעת קצת אם כתב דמתקרי במקום המכונה פסול ולכן אין דעתי נוחה בזה ויותר הי' טוב אם הי' מקדים שם ליב והי' כותב ליב דמתקרי יהודא

ליב ודאי הי' כשר לכל הדעות). ואח"כ בא לכאן אגרת מעירו מהמ"ץ שסיפרו לו אנשים שאמר לפניהם המגרש שיש לו עוד שם דוד ולא גירש רק בשם יהודא ליב כאשר ספרו לו אנשים שדברו עמו נראה לו שהי' מסלפ"ת בזה ולא כיון לשם רמאות רק אח"כ בא אביו לפני המ"ץ ואמר לו ג"כ שנכתב בהריווזע דוד ליב וגם הראה לו התנאים כתב שם דוד ליב וממנו הבין שכוונתו לקלקל הגט ושאל אותו למה נחלף פעם שם דוד קודם ופעם שם ליב קודם ולא השיב לו כלום וכשבא אגרת לכאן הביא אבי המגורשת התנאים כתוב בהם ליב דוד והכתובה יהודא דוד והקוויטל מקאזני רב דשם לקאזני רב דפה על רשיון החתונה שהוא מריוויזע כתוב דוד ליב וכתבתי עוד לשם לחקור איך עולה לתורה וחתימה שלו וכתבו שחקרו שם ואין יודעין שום אדם איך עולה לתורה וחתימה שלו כי הי' שם רק זמן מועט אחר החתונה ואין ידוע בשם רק בשם ליב לבד עכ"ל שאלתו של רו"מ:

והנה זה ראה גם רו"מ שמחשש חסרון שם דוד אין בו קפידא כי הוא רק שם טפל והרי אין ידוע במקומו בפי כל רק בשם ליב וגם מה שהם עצמן אין יודעין פעם מקדימים שם דוד ופעם מאחרין ומדהם אין זוכרין היטב סדר שמו מוכח שהוא טפל רק עיקר החשש של רו"מ אולי כיון דחזינן דכיחש שמו אולי לא עלה לתורה בשם יהודא ליב והנה גם בזה אין חשש כלל חדא דהרי גם בהכתובה נקרא יהודא דוד א"כ מה טיבו של יהודא לכאן ובע"כ דאמר ששמו יהודא והרי נקרא רק ליב בע"כ בעלי' לתורה לקח שם זה ולומר דנקרא לתורה רק יהודא והוא שיקר מה שעולה לתורה גם בשם ליב בזה ודאי לא חכים כולי האי לידע שיהי' בזה שינוי ועוד הרי אמרינן בפ"ג דב"ב נהי דאתכחיש באכילה באבהתא לא אתכחיש ולא חיישינן לומר מדמשקר בהא משקר בהא א"כ ה"נ כיון דמן הדין נאמן על שמו נהי דהיה משקר בדבר מה שאמר שאין לו שם אחר מ"מ בזה שאמר שעולה לתורה בשם יהודא ליב לא אתכחיש ובפרט שלא הי' דיבור אחד וגם בזה יפה כתב רו"מ די"ל דמתחלה סבר דהוי שם שנשתקע לכן לא אמרו ועתה או שאומר כן בכוונה לפסול הגט והשתא הוא דאתרע או שאמר לפי תומו דכעת עולה בדעתו שנשתקע נמי נחשב שם ובפרט דהטילו חרם אז כל היודע בפסול הגט א"כ ודאי ראוי לאוקמא בחזקת כשרות וסבר דנשתקע אינו שם ואין לחשדו שכיחש בשם יהודא ליב וגם י"ל אולי מחמת טרדת הגט וביעתותא של הב"ד שכח שם דוד כיון שלא הורגל בו ולכן לא אמרו ולשכוח ולקצר המאמר זה שכיח אבל להיפוך לומר שם שאינו בו לומר כן מחמת שכחה זה לא שכיח לומר מחמת שכחה דבר שאינו לכן מכל הלין טעמי אין בזה חשש והגט כשר אין בו פסול מכח זה ז"ז אין להאריך במקום שאין הנושא סובל

ובפרט בימים הללו ותתחדש לו שנה טובה כנפשו ונפש ידידו אעתיק מ"ש פה לק"ק בא"ד לדיין אחר שמו מ"ה יעקב מרדכי יוסף נ"י:

## שם סימן קלא

קל"א הנה מכתבו קבלתי סמוך לעת ערב ולית דין צריך בושש ואשיבהו מיד הנה ע"ד שאלתו באחד שמת אביו זה כמה שנים ולא נודע איך הי' שמו אם צבי הירש או הירשל הנה ידוע שמי שאומר לכתוב צבי לבד לאו דיינא הוא ובזה ודאי הי' פסול כי נהי דבחסר שם אביו כשר מ"מ בשינוי פסול לרוב הפוסקים וזה הוי שינוי דצבי הוי שם הטפל כי אף שעלה לתורה בשם צבי לבד מ"מ החתימה ודאי הי' צבי הירש כפי מה שנקרא ובחתימה אין כותבין המכונה והוי צבי כחצי השם וכיון דעל פי רוב העולם נקרא הירש לבד ובחתימה הוי שניהם יחד א"כ הוי זה שעולה לתורה בצבי לבד הוי טפל וכיון דכתב הטפל והניח העיקר הוי שינוי ומאן דאומר לכתוב גם המכונה הירש יפה אמר אחד דנראה דשם הירשל הוי שם געגועים לשם הירש ודי בשם הירש לבד ואף אם אינו שם אחד מ"מ בעיני העולם לא ניכר ההפרש ובשביל זה לא יאמרו אין זה המגרש ובשלמא בשינוי השם הניכר להדיא יאמרו אין זה המגרש לכך פוסל אף בשם אביו אבל בטעות כזה העולם יכירו כי הירש והירשל אחד ולא יאמרו אין זה המגרש ולכך אף אם מדינא הי' צריך לכתוב הירשל ולא כתבו הוי רק כחסר שם אביו זה כשר אבל בשם צבי לבד דאינו נקרא בפי העולם כלל ודאי יאמרו אין זה המגרש וגרוע מחסר שם אביו ופסול ולכך אף לכתחלה יש לכתוב המכונה הירש ולילך בתר רוב העולם דנקראים הירש ואח"כ ע"י געגועים נקרא הירשל ויש שנקראים עוד הירשלה ומכ"ש דבדיעבד אם כתבו המכונה הירש שהוא כשר וח"ו לערער להוציא לעז על הגט ויהי' נידון כמוציא לעז על הגט ומאמרו על חיקו תשוב כי אם הי' כותבין צבי לבד היתה ספק א"א כי אף שמבואר בט"ג דאם כותבין חצי השם הוי כקצור השם וכשר הנה מלבד דאין דבריו מסתברין בזה במחכ"ת אף גם לדבריו היינו רק בשני שמות אשר נקרא בהם יחד בפי כל גם הוי שניהם בלשון הקדש ויש להם התחברות יחד לכך הוי כקיצור השם אבל באם בפי כל נקרא רק באחד ולא כתבוהו רק הטפל שעולה בו לתורה לבד ודאי פסול וכאן נלך בתר רובא ורוב העולם נקראים בפי כל רק הירש ולא צבי הירש וגם כיון דאחד הוי שם חול וכינוי לשני אין להם התחברות יחד ולא הוי אחד לחברו כקיצור השם רק כל חד נידון בפ"ע לכך ודאי הי' פסול אם כתבו צבי לבד לרוב האחרונים הפוסלין וכיון דנפל מחלוקת ביניהם הי' טוב שלא הי' כותבין כלל שם אביו אך אם כתבו המכונה הירש ודאי כשר וישר הוא

אף לכתחלה ואין להאריך בזה מחמת טרדתי בפרט במקום שאין הנושא סובל ושלום על דייני ישראל כנפש הכותב ועיין בתשובה שאחר זה השייך לכאן זה אשר השבתי להחריף מו"ה יוסף יוזפא דיין דק"ק בא"ר: הנה דבריו קבלתי קודם שבת פ' ויחי ותיכף היום פניתי להשיבו הנה ראשית דבריו מ"ש להתנצל עצמו על מה שהי' ספק לו אם נקרא הירש או הירשקא או הירשל וחשש לכתוב המכונה הירש מכח מ"ש בט"ג גבי שם סעדי' שעי' דאם כותבין דמתקרי יש לכתוב שעי' ולא ישעי' אף דבאם לא נקרא סעדי' לתורה יש לכתוב ישעי' מ"מ אם כותבין דמתקרי יש לכתוב כמו שנקרא עכת"ד הנה לא דמי כעוכלא לדנא מכמה טעמי חדא דמה מדמה לכתחלה היכי דאפשר בענין אחר וקיי"ל אין דנין אפשר מאי אפשר בשלמא התם כיון דאפשר לכתוב שעי' יכתבו כן אבל היכי דאין יודעין איך לכתוב ודאי אין קפידא אם יכתבו הירש וטפי עדיף מלכתוב צבי לבדו דאין נקרא כלל כן ועוד התם גבי שעי' אם יכתבו ישעי' אינו כמו שנקרא כיון דשם שעי' הוי שם בפ"ע ואינו בתורת געגועים לכך יאמרו דאחר הוא דהרי זה נקרא שעי' ויש בני אדם דנקראים רק שעי' אבל בשם געגועים מידע ידעי דהוא שם אחד ואין כותבין שם געגועים בגט. ועוד מה מדמה לשון דמתקרי ללשון המכונה דמתקרי משמע פירושו רק כפי מה שנקרא בפי כל והרי זה נקרא שעי' לא ישעי' ולכך לא שייך בזה לשון דמתקרי אבל לשון המכונה זה יתכן דקאי על השם דשם צבי יש לו כינוי זה כמ"ש הב"ש דהמכונה קאי על השם דאף דדעת הנו"ב דהמכונה קאי על האדם מ"מ אינו מכחיש די"ל דקאי גם על השם רק די"ל דקאי על האדם ג"כ ואפשר לפרשו כך ואפשר לפרשו כך וא"כ כאן יש לפרשו דקאי על שם צבי דכינוי שלו הירש וא"כ אינו שקר וגם כדי הב"ש לסמוך עליו בחשש כל דהו בזה:

ועוד מה מדמה אריכות השם לקיצור השם דאם נקרא שעי' לכתוב דמתקרי ישעי' להוסיף על קריאתו נראה כשקר דאינו נקרא כן אבל להיפוך אם נקרא הירשקא או הירשל אם יכתבו רק הירש לקצר במה שנקרא זה אינו שקר סמך לזה מה דקיי"ל יש בכלל מאתים מנה כן ה"נ דאם נקרא הירשל הרי הוי בתוכו שם הירש ונקרא בו ואינו שקר ובפרט אם הוי רק ספק אולי נקרא רק הירש כדרך רוב העולם דאין לחוש בזה כלל מלכתוב המכונה הירש ועפ"י חלוקים הנ"ל בין המכונה למתקרי יש ליישב דברי הט"ג במה שתמה על הט"ז גבי הירשקא משם שרה שארקא ורו"מ תמה עליו שהוא סותר דברי עצמו משם שעי' היכי דכותבין דמתקרי שעי' ולפי הנ"ל יהי' א"ש דבלשון המכונה אין חילוק ודוקא בלשון דמתקרי כתבו כן ואף אם ימצא באיזה אחרון סתירה לדברינו כי אין דרכי לעיין באחרונים העיקר הוא כמ"ש והמה דברים המסתברים בעזה"י ובפרט

בזה דלשון צבי לבד הוי כשינוי כיון דאינו נקרא כלל בזה ומ"ש רו"מ בשם הפוסקים דאין צריך לכתוב כינוי האבות בזה אחר המחילה טעה דהתם הכוונה אם עכ"פ כותב שם שהכל קורין בו רק דיש לו כינוי ג"כ בזה ס"ל דא"צ לכתוב כינוי האבות אבל לכתוב שם שאינו נקרא בו כלל ודאי הוי כשינוי:

והנה במכתב רו"מ הי' סגור גם מכתב קטן מר' יעקב מרדכי יוסף דיין ששאל למה כתבתי דשם צבי הוי שם הטפל הרי שם שעולה לתורה בו כתבו המחברים שהוא עיקר הנה כבר ראה רו"מ תירוץ על זה דודאי לענין קדימה ואיחור הוי לזה משפט הקדימה כיון דאין חשש שיאמרו אחר הוא דהרי כתוב בו גם שם שנקרא בפי כל לכך לענין הקדימה הוי זה עיקר אבל לענין אם נכתב רק שם שעולה בו לתורה ודאי הוי טפל כיון דאינו נקרא בפי כל כן יאמרו אין זה המגרש והוי שינוי השם ואין לו ענין למה שמביא הנו"ב מה"ת דברי תשובת הרא"ש שהביא רו"מ להוכיח ממנו דאין זה שינוי דהתם מיירי בכתבו חניכה שקורין בו בזה הוי רק כחסרון ולא שינוי כיון דעכ"פ נקרא כן רק דיש לו עוד שם זה הוי כחסרון לבד אבל אם לא כתבו כלל שם זה שנקרא בו ודאי הוי שינוי. ומה ששאל ר' יעקב מרדכי בענין מי שעולה לתורה בשם ארי' ליב ואינו ידוע אם נקרא בפי כל ליב או ליבוש הנה בזה אם עולה לתורה בשניהם ודאי כיון דנקרא גם בשם ליב די לכתוב ארי' ליב אף דלדעתי כמ"ש בתשובה מכבר דליבוש הוי שם בפ"ע ואינו כשם געגועים מ"מ בזה די לכתוב כפי מה שעולה לתורה ואם אינו עולה לתורה רק בשם ארי' לבד אז יכתבו ארי' המכונה ליב בתר רוב העולם דליב הוי כינוי לארי' ולא ליבוש ובפרט לצרף סברת הב"ש דהמכונה קאי על השם והשם ארי' ודאי הוי כינוי שלו יותר ליב משם ליבוש לכך יש לכתוב כן כנלפענ"ד ויותר אין להאריך במקום שאין הנושא סובל דברי ידידו וכו' אעתיק פה בעזה"י מ"ש לק"ק ראדוואץ במאלדונא להרבני מו"ה חיים שפירא נ"י:

## שם סימן קלב

קל"ב הנה ע"ד שאלתו באשה שנתגרשה בשם אסתר בת אליקים געציל ועתה ערער אבי המגרש דוד האשה ששמה הי' מעריסה אסתר לאציא כי כן הי' נקרא שם אם אביו יהביא ראי' לדבריו דשם אסתר לבד גם אמו נקראת כך ואיך שם אמו על בתו בחיי' ואם האשה אומרת להיפוך כי נקראת רק אסתר כו' והנה מצד ראיותיו לבדו ודאי אינו ראי' לפסול הגט בזה אך חוץ לראי' שלו עכ"פ הוא טוען שיודע בבירור כן אך גם בזה אין ערעור שלו כלום מתרי טעמי חדא דלו יהא כדבריו מ"מ כיון דעתה נקראת רק אסתר ותדע דהרי אין שום אדם מכיר שם לאציא רק הוא מוכח דעכשיו נקראת אסתר וא"כ

הוי לאציא שם שנשתקע יא"צ לכתבו אדרבא אם הי' כותבו הי' פסול גם אפי' אם מועט ב"א הי' קורין אותה גם לאציא מ"מ הי' כשר בדיעבד דהוי כחניכה שהכל קורין בו ומלבד זה כיון דאין ע"ז עדים רק אחר הגירושין שיצא הדבר בהיתר אין ערעור חד כלום ובעינן ערעור תרי ומכ"ש דיש כאן האשה המכחשת ונהי דהיא אשה מ"מ גם הוא קרוב להאשה ולהבעל והוי פסול כמו האשה ואוקי חד לבהדי חד ואוקי אשה בחזקת היתר כיון דיצא הדבר בהיתר וחל הגירושין הוי לה חזקת היתר וכתבתי כן בכמה תשובות מכבר ומצאתי כן בתשובת הר"ן כוותי ת"ל ית' ולכן אין חשש בזה והגט כשר וישר ומותרת לכל העולם ומי שמוציא לעז יהי' נדון כדין מוציא לעז רק מה שכתב אליקים געציל בלי תיבת המכונה באמצע בזה יש לעיין אך לא עיינתי בזה כי אולי הי' בפי כל כן והי' עולה לתורה בשניהם יחד אז כדין כתבו ואם לא כן מצד זה יש לעיין ויודיעני פעם ב' כעת אין להאריך יותר אעתיק מ"ש לק"ק טרעבוולא להב"ד דשם:

## שם סימן קלג

קל"ג הנה מכתבם קבלתי קודם שבת ולא הי' לי פנאי להשיב עד היום והנה בנדון שאלתם ע"ד הגט שנתן אבי הבעל או אבי האשה הנה לית מאן דחש לדברי התו"ג וכבר השבתי בזה להרב המאה"ג החריף ובקי אבדק"ק הרומלוב יכתבו לשם ויתן לכם העתק מתשובתי מלתא בטעמא בעזה"י ונדון שאלתם בבעל הגט שמוציא לעז על הגט הנה כבר הי' לי אגרת מן המגרש עצמו וקרעתיו ולא השבתיו כלל ולכן אליכם אני משיב כי יסכר פי דוברי שקר המוציא לעז על הגט והדין כך הוא לא מבעי' אם אין לו עדים כלל שהי' נקרא בשם השני כלל פשיטא דאינו נאמן כיון שנותנין חרס מי שיודע איזה ערעור ואינו אומרו כמ"ש בטיב גיטן בסופו פשיטא דאין אדם מע"ר ואף בלי הטעם דאין אדם מע"ר אין ערעור דחד כלום אחר שניתן הגט בהכשר ומכ"ש בערעור דילי' שאמר מתחלה להיפוך ומה דהחזיק עתה עצמו בשם אחר לא מהני לפסול הגט למפרע רק גם אף אם יהי' לו איזה עדים אז ג"כ כל שאין עדים שנקרא כן במקום כתיבה ונתינה רק במקום אחר וגם שם הי' רק המיעוט קורין כן אין לחוש בזה כלל דדוקא אם נקרא במקום כתיבה ונתינה עוד בשם זה בזה צריך לכתוב גם שם הטפל אבל אם אינו נקרא במקום כתיבה ונתינה רק במקום אחר אז אם במקום אחר קורין לו הרבה כן אז הוי קפידא אם לא כתבו אבל אם רק מיעוט קורין לו כן אז למיעוט שם של מקום לא כתיבה ונתינה אין לחוש כלל כן העליתי עוד בתשובה בילדותי ומכ"ש דבדיעבד ודאי אינו מעכב ואף דמצא בכתובה של אשתו ראשונה שמתה שהי' כתוב שמו כן מ"מ הרי דעת

הט"ג דכתובה הוי שם שנשתקע ואף לפי מ"ש כמה פעמים בתשובה דלא נראה לי כן מ"מ היינו רק דאם כתבו אינו פסול מ"מ אם לא כתבו נמי אין קפידא גם אני לא כתבתי רק אם עדיין יושבת תחת בעלה דאז כיון שמקיימה ע"ד כתובה זו ולכן לא נחשב נשתקע אבל אם כבר מתה אשתו ודאי הוי נשתקע ולזה הגט כשר וחלילה להוציא לעז על הגט ואין הזמן גורם להאריך יותר:

## שם סימן קלד

קל"ד בסעיף זיי"ן בהג"ה ואש יש להם כינוי כותבין אח"כ. הנה בכל זה משמע דדרשינן סמוכין וקאי אדסמיך לי' ועיין בש"ך חו"מ סימן מ"ט ובב"ש בסימן זה ולדידי קשה טובא מן התורה בפ' ויקרא דכמה פעמים נאמר בני אהרן הכהן ולפעמים כתיב בני אהרן הכהנים וא"כ אם כתיב לשון יחיד משמע דקאי על אהרן שהוא הכהן ואם כתיב הכהנים לשון רבים משמע דקאי עליהם אף דסמוך לאהרן מ"מ קאי הכהנים עליהם וא"כ מוכח דאין הכרח למדרש סמוכין לומר דקאי דוקא אדסמוך לי' וצ"ע:

## שם סימן קלה

קל"ה הנה בשם בונא מפורש בב"ש בוי"ו ובאלף ובטיב גיטן כתב דיש לכתוב בוי"ו כל דאינה חותמת באלף ונראה דהיינו דוקא אש חותמת בוי"ו או דאינה חותמת כלל אבל אם חותמת ביו"ד וה"א לכ"ע יש לכתוב כפי חתימתה דביו"ד ודאי הוי מלשון בינה ודעת וכן אחז"ל במס' נדה בפסוק ויבן ה' את הצלע בינה יתירא נתן הקב"ה באשה והוי מלשון בינה בזה ודאי הוי ביוד ה"א ויש לכתוב כפי חתימתה וז"פ. אעתיק פה מ"ש בתשובה בקצרה לק"ק בערשטין להרב מ"ו יוסף שוארץ נ"י:

## שם סימן קלו

קל"ו ע"ד אשר שאל וז"ל איש אחד בא לכאן מק"ק העליטש לגרש את אשתו ואמר ששמו בעלי' לס"ת מנחם מענדל ובפי כל נקרא מענדל והי' לו בכאן עד אחד על שמו ואעפ"כ לא האמנתי לו מחמת שאמרו לי שזה כמה שנים אשר אשה הנ"ל לא מתדר לה עם בעלה וחששתי פן רוצה רק לקלקלה ושלחתי שליח מיוחד לק"ק העליטש לברר הדבר ושלחו משם ב"ד אשר שאלו לש"ץ והשמש ואמרו שנקרא לס"ת מנחם מענדל וכתבתי כך בהגט מנחם מענדל דמתקרי מענדל כמו שמבואר בהגהות של הגאון מו"ה זלמן מרגליות ז"ל בשם אליעזר ליפא דמתקרי ליפא ואחר הגט הוציאו קול מק"ק העליטש

ששם המגרש לס"ת רק בשם מנחם לבד ושלחתי דיין מפה לק"ק העליטש לגבות עדות מכוונת איך נקרא לס"ת וקראו שם להעדים ואמרו שם שאינם זוכרין בבירור איך נקרא האיש הזה רק זה יודעים בבירור שכל איש שנקרא שם בשם מענדל קורין לו לס"ת בשם מנחם לבד ושאלו אותם למה בפעם ראשון אמרו שקורין לו מנחם מענדל והשיבו שכך הי' נראה להם ועתה נתנו אל לבם ואינם זוכרין בבירור וקשה להשיג גט אחר מהבעל עכ"ל השאלה:

והנה מ"ש רו"מ דמתקרי מענדל הנה אמת על רו"מ אין תלונה שהוא ראה כן בטיב גיטן בסופו שעשה פירוש כן להגט הנשלח מפ"ב אך לבבי לא כן ידמה וכבר כתבתי כן בתשובה לק"ק סטאניסלאב זה כמה שנים והוא בחבורי לעיל שאין זה סברא כלל לומר בשביל שנקרא לס"ת עם שם הקדש נעשה מקודש ומיוחס כמוהו לכתוב עליו דמתקרי גם בזה יש לחוש לדעת הבית מאיר סימן קכ"ט גבי יעקב ישראל דמתקרי ישראל שפסלו והסכימו עמו אז כמה חכמים מכח דנראה דהוי שינוי בשם ישראל עצמו ואף דאחרונים חלקו עליו אני קיימתי דבריו בתשובתי ולכך יותר טוב לכתוב המכונה מענדל דאז נודע דקאי רק על הכינוי בלשון בני אדם ויותר טוב בזה להפוך לכתוב מענדל דמתקרי מנחם מענדל והי' אזיל לי' כל החששות אך מה שעשה עשוי ואני כותב רק לדעת למקום אחר:

ובנדון גט הזה לא ידעתי למה נסתפק רו"מ דלו יהא דהם אומרים שאין זוכרין כיון דעכ"פ יש ע"א שכך הי' שמו לתורה שהרי כך העיד לפניו בתחלה והרי די בע"א על שמו ומה לי מה שהם אין זוכרין ואף שאומרים שכל מנחם אין נקרא לתורה בשם מענדל אולי זה החזיק עצמו לקראו בשניהם ואין ראי' מאדם לאדם גם כיון דהם העידו תחלה שכך הי' נקרא מנחם מענדל לא מבעי' בנדון דידי' שנראה ממכתב רו"מ שהגידו כך בב"ד ודאי אין יכולין לחזור בו דכיון שהגיד רק גם אף אם הי' מגידין זה חוץ לב"ד הנה בעדות אשה בק"ע סימן קנ"ט בשם תשובת ב"י דהיכי דנאמן חוץ לב"ד אף מ"ש חוץ לב"ד אין יכול לחזור בו ואף דיש חולקים בזה מ"מ בזה כיון דהוי רק חשש דרבנן דהרי באמת שמו יש כאן ושם אביו ומה דנוסף בו שם בקריאה לתורה הוי רק חשש שיאמרו אין זה המגרש וכיון דהוי רק חשש דרבנן הלכה כדברי המיקל דא"י לחזור בה ועוד י"ל דאף הר"ן דס"ל דחוץ לב"ד יכולין לחזור היינו רק היכי דאינו נאמן רק מדרבנן אז כיון דהוי רק דרבנן נאמנות שלו לא מהני רק בב"ד ולא חוץ לב"ד אבל היכי דנאמן מן התורה כגון בהכרת שמו כיון דהוי על"ג בזה מן התורה אין חילוק בין בב"ד או לא רק כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד וכעין חילוק זה מבואר בתוס' והש"ך סימן קכ"ז גבי אם בא עד הראשון תחלה אם בעינן התירוהו תחלה או לא דיש חילוק בין אם נאמן מן התורה או רק דרבנן

לכך הר"ן מיירי בעדות אשה דא"נ רק מדרבנן ומיירי בע"א אבל בב' עדים א"י לחזור אף חוץ לב"ד בעדות אשה כיון דמדינא לא בעי ב"ד ואינו דומה לדיני ממונת דבעינן ב"ד מן התורה לעדים לקבל ודו"ק והבן אבל בעדות הכרת שמו אף הר"ן מודה דא"י לחזור ועוד כיון דכבר נעשה מעשה על פיהם ונכתב לה הגט והותרה להנשא לו יהא דהוי ספק לא תצא מהיתרא וכן כתבתי בכמה תשובות זה כמה שנים ומצאתיו אח"כ בתשובת הר"ן כן דהיכי דכבר נתגרשה והותרה אם נולד אח"כ ספק בגט הוי לה חזקת היתר כיון דיצא הדבר בהיתר וכן נמצא כיוצא בזה בק"ע סימן ס"ו בשם רש"י דהיכי דהותרה עפ"י ע"א נחשב חזקת היתר י"ע"ש ואף החולקים שם כאן דהוי רק חשש דרבנן ודאי כדי רש"י לסמוך עליו דהוי חזקת היתר וכיון דעכ"פ העדים מסופקין לכך נשארה בחזקת היתר לכך הגט כשר וכל זה אני כותב לרווחא דמלתא להתלמד במקום אחר אבל בנדון דידי' א"צ לכל זה כיון דהוי ע"א תחלה ע"ז וגם העדים הגידו בב"ד ודאי דהגט כשר והמוציא לעז עליו יהי' נדון כדין המוציא לעז על גט כשר ז"ז אין להאריך מחמת טרדתי ובצירוף חולשת כחי דברי ידידו וכו'. אעתיק מ"ש בתשובה בקצרה לק"ק טויסט להרב מ"ו צבי ארי' מ"ץ דק"ק הנ"ל ולהרבני מו"ה שלמה זלמן אשר במוהר"ר אברהם בנימין נ"י:

## שם סימן קלז

קל"ז הנה מכתבו קבלתי וכבר ידעתי מזה ע"י שכנגדו הרבני מ"ו שלמה זלמן אשר בהמנוח מ"ו בנימין אשר ערער על גט זה והנה בנדון המעשה דהמגרש הי' עולה לס"ת בשם נחמי' יהודא וחתימתו הי' נחמי' ליב ובפי כל נקרא רק נחמי' והמגרש העלים חתימתו והמסדר כתב בגט נחמי' יהודא דמתקרי נחמי' הנה ודאי לכתחלה הי' לו לכתוב גם שם ליב וכך הי' לו לכתוב נחמי' יהודא דמתקרי נחמי' ליב ודמתקרי נחמי' כי אף שהט"ז כתב דאין לכתוב דמתקרי ע"ש החתימה היינו אם החתימה הוי בשם שאין קורין בו כלל רק החתימה אבל בזה כיון דעכ"פ בשם נחמי' נקרא ובפרט דאביו קורא לו גם בשם ליב א"כ שייך בזה לשון דמתקרי והנה אם לא ניתן הגט ודאי הוי ראוי שלא ליתנו לכתחלה ומ"ש בשם התו"ג סימן קכ"ט סעיף א' הנה אין דבריו מוכרחין די"ל דמ"ש הרמ"א דאין להקפיד בכינויים היינו כיון דעכ"פ בדיעבד כשר אין להקפיד כ"כ אבל מ"מ לכתחלה לא ינתן. ועוד אפשר התו"ג מיירי שאינו חותם בו כלל רק הוא כינוי וטפל אבל אם חותם בו ג"כ ודאי הוי ראוי שלא ליתנו לכתחלה מיהו אם כבר נתן הגט כשר. ומ"ש המערער בשם חנצי' דהי' לו לכתוב בפתח חריף זה ודאי טעות דשם חנצי' לא נקרא בפתח חריף בשום מקום ויפה כתבו בלא יודי"ן אחר החי"ת ומ"ש המערער

במ"ש חנצי' באל"ף דהו"ל לכתוב בה"א דנגזר משם חנה בזה יפה אמר דהי' צריך לכתוב בה"א מיהו בדיעבד כשר וכמ"ש הב"ש סוף סימן קכ"ט דאם כתבו אלף במקום ה"א כשר ואף החולק שם י"ל היינו אם שינה בשם העצם לשון הקדש משא"כ בשם חנציא הנה לשון צי"א הנוסף אינו עצם רק געגועים וזה לא נמצא בלה"ק רק בשם לע"ז לכך נהי דלכתחלה כתבו האחרונים דיש לכתוב בה"א מ"מ י"ל בזה לכ"ע אם שינה וכתב באלף כשר בדיעבד ולכך בדיעבד הגט כשר אבל לכתחלה מהיום אם יזדמן כן יהי' נזהר לכתוב כדינו ואין ראוי להיות מהיר בהוראה בפרט בעניני גיטין החמורים והוא ההרים התלוין בשערה ז"ז אין להאריך דברי ידידו אעתיק פה מ"ש בתשובה לק"ק ראדימישלייא להרב מ"ו טעביל ראפופורט נ"י:

## שם סימן קלח

קל"ח הנה ע"ד שאלתו וז"ל הנה אחוי קידה קמי' דמר ואחלה פניו בדבר הלכה הנצרכת לי בגט הנשלח לפה ממרחקים באיש אחד מפה אשר בגד באשת נעוריו והרחיק נדוד למדינת באסראביא והאשה יושבת גלמודה עני' זה כמה שנים וכו'. ועתה זה כמה שבועות אשר שלח ג"פ אחר הרצאות רבות וכו' והנה מלבד מאשר יש בגט הזה כמה פקפוקים אשר היודי"ן של כל הגט אין להם עוקצים שמאלים למטה ואין השיטין מעורות כדבעי אבל כל זה איננו שוה לי אבל בשם אבי האשה כתב שלא כדת שמו שהוא עולה לתורה תמיד בשם מנחם מענדל בשניהם יחד ולא בחותם ג"כ כן ולפרקים חותם מענדל לבד ובפי כל נקרא רק מענדל והוא כתב מנחם המכונה מענדל ובאמת לא הי' לו להפסיק בין השמות והי' לו לכתוב מנחם מענדל דמתקרי מענדל עכ"ל השאלה. והנה באמת מ"ש רו"מ דהי' לו לכתוב דמתקרי ונמשך אחר מ"ש בט"ג בהשמטות כן בשם ליפא הנה כבר כתבתי בתשובה בחבורי זה לעיל דאין נראה וכי בשביל שנקרא לתורה בשניהם נעשה שם החול מיוחס לכתוב עליו דמתקרי זה לא נהיר ולא צהיר ובטיב גיטן בפנים מבואר בו בעצמו להיפוך דגם בזה יש לכתוב המכונה וכוונת הגאון מפ"ב כתבתי שם כוונה אחרת בו דשם הי' המעשה בשני מקומות ובמקום הנתינה נקרא רק ליפא ולא הי' נקרא בשם אליעזר כלל לכך לא הי' יכול לכתוב המכונה כיון דשם לא נקרא בשם אליעזר רק בשם חול אבל במקום אחד אם הוחזק גם בשם הקדש כותבין תמיד המכונה על שם החול לו יהא שעולה בו לתורה או לא ועוד כתבתי טעמים אחרים בזה ואף בלא זה אין אחריות הגאון מפ"ב עלינו ועלינו רק כפי אשר השכל מסכים כי אין לחלק בשם חול אם עולה בו לתורה או לא אם יש לו נמי שם הקדש וכאשר כתב

בט"ג בעצמו בפנים ובפרט לדעת הב"ש דהמכונה קאי על השם דשם מנחם יש לו כינוי בשם מענדל ודאי אין לחלק בין אם עולה בו לתורה או לא וכדי עכ"פ הב"ש לסמוך עליו במקום עגון ולדעתי אף לכתחלה ראוי לכתוב דוקא המכונה בזה לא כדעת הט"ג בהשמטות והנה מה שלא כתב תחלה שם מנחם מענדל רק מנחם לבד הנה בשם אביו ודאי כשר דנהי דבשינוי שם אביו רוב מחמירין בזה היינו בשינוי ממש כגון אם כתב על ראובן שמעון וכתב שם אחר אבל בזה כיון דעכ"פ נקרא בשם מנחם ובשם מענדל נהי דלא כתב ביחד מנחם מענדל אין זה כשינוי רק כחסרון שם וחסרון שם אביו אינו פוסל ובפרט לדעת הב"ש דהמכונה קאי על השם דשם מנחם יש לו כינוי מענדל פשיטא דאין כאן משמעות דאינו נקרא בשניהם יחד ואין כאן הוכחת סתירה להיפוך ממה שנקרא לתורה בשניהם רק דמ"מ אינו מוכח מתוכו שנקרא בשניהם ויש לפרש כך או כך א"כ הוי רק כחסרון שם אביו ובשנת תקצ"ב אירע מעשה במדינתנו בק"ק סטאניסלאב בעוד הרב הגאון דשם הי' בחייו דהוי שינוי בשם אביו ושלחו להגאון מלבוב בעל ישועת יעקב והסכים להיתר באינו שינוי גמור ונהג ענוה בעצמו וצירף גם אותי והמתקנו סוד והעלינו דהיכי דאינו שינוי גמור הוי רק כחסרון בפרט במקום עגון והנה אף אם הי' כן בשם המגרש הי' מקום להכשיר דנמצא כיוצא בזה להיתר בטיב גיטן ודעתו לומר דזה הוי ככותב קיצור השם אם כתב רק שם אחד משני השמות שנקרא ביחד ואם כי אין דעתי נוחה כמ"ש בכמה תשובות מ"מ בזה כיון דזכר שם מענדל ג"כ ונקרא בפי העולם רק מענדל י"ל שפיר דהוי ככותב קיצור השם והוי ראוי ג"כ להקל במקום עגון עכ"פ ומכ"ש בשם אבי האשה או אבי האיש דיש להכשיר בזה:

וע"ד אשר שם האשה מעריסה טאבא העניא ונקראת בפי כל רק טויבא רק לפרקים אבי' קורא אותה טויבא העניא והמסדר שם כתב טויבא העניא דמתקרי' טאבא והשאלה הזאת מבוארת בט"ג בלקוטי שמות אשר לכתחלה צריכה ב' גיטן ומה גם אשר אבי' ג"כ קורא פעם א' בשנה טויבא העניא ולרוב רק טויבא עכ"ל השאלה. הנה בעבור זה אין חשש בדיעבד אם הקדים הטפל ואיחר העיקר ואין קפידא בהקדמת שמות ובפרט אם שם העריסה הוי בשניהם וז"פ לכך לדעתי הגט כשר בדיעבד. והנה להתלמד במקום אחר דרכי תמיד אם מתרמי שם כזה מנחם מענדל דמתקרי מענדל וכיוצא לכתוב להיפוך מענדל דמתקרי מנחם מענדל דאם נכתוב מנחם מענדל דמתקרי מענדל או המכונה מענדל יש חשש דעת הבית מאיר בסימן קכ"ט בשם יעקב ישראל דמתקרי ישראל שפוסל בזה הגט דנראה דהוי שינוי בשם ישראל עצמו ייע"ש ואף דאחרונים חלקו עליו אני בתשובתי דחיתי ראייתם וחושש אני לדעת הבית מאיר דגברא רבא הוא וכותב דכל

הגדולים פסלוהו אז לכך יש לכתוב כנ"ל להקדים שם מענדל דמתקרי מנחם מענדל כן לדעתי עיקר יותר מזה אין להאריך במקום שאין הנושא סובל ונדון גט ע"י הב"ד הנה בתשובתינו מכבר הארכנו כמה פעמים בפלפול בזה ואין הפנאי גורם להעתיקו כי אין בו צורך הרוצה לסמוך עלי יסמוך ובפרט שאח"כ מצאתי און לי בנו"ב מה"ק חו"מ סימן ל"ז מבואר בו ג"כ שהיכי דבע"כ עביד עפ"י דינא דמלכותא יש שליחות לנכרי ייע"ש והנה הדרך כך הוא דהב"ד של מקום המתגרשת יכתבו למקום שהמגרש שם שיעשה המגרש את יוסף בן שמעון שבמקום האשה שליח ליתן לה הגט ויכתבו הב"ד במקום המגרש הרשאה שהבעל ממנה את יוסף בן שמעון שבמקום פלוני שליח ליתן לה הגט ויכתבו הכל בלשון נסתר שמדבר עם השליח שלא בפניו וישלח הגט והרשאה ע"י הב"ד ליד השליח או ליד הב"ד או איש אחר הידוע להם שמו והמה ימסרו זה להשליח והשליח יתן לה הגט ואף אם לא יכירו הב"ד החתימות אין קפידא במקום עגון כמ"ש כל זה בתשובה באריכות כמה פעמים וביחוד להגאון מ"ו נח אבדק"ק פאריצק ז"ל ועשה כן והיותר טוב אם יהי' אפשר שיעשה הבעל שליח במקומו שם בהרשאה והשליח במקומו יעשה שליח שני שבמקום האשה וישלח הרשאה שני' עם הגט אל הב"ד ואז נרויח בזה דהשליח הראשון צריך לומר בפ"נ ובפ"נ וע"י הב"ד לא יהי' יכול לומר אבל אם יהי' שליח שני אין צריך לומר בפ"נ רק שליח ב"ד אני וזה יהי' יכול לומר לכך אם אפשר שיעשה כן מה טוב ואם לא כן יעשה כתקנה ראשונה ז"ז אין להאריך דברי ידידו וכו'. אעתיק פה מ"ש בעזה"י לק"ק טארנא להדיינים דשם מ"ו פנחס בערגר ומ"ו יצחק שטערין ומו"ה ישראל יצחק פרידמאן:

## שם סימן קלט

קל"ט הנה ע"ד שאלתם וזה"ל אנחנו הח"מ באנו לשאול פיו הקדוש שיורינו על מעשה שאירע בקהלתינו על גט שנשתלח לכאן מק"ק ווישניצא וטרם שהובא הגט הי' השליח בכאן לשאול ע"ש אבי האשה ואמר לי כי שמו ישראל הירש אמנם אינו נקרא רק בשם ישראל וסברו הדיינים מווישניצא כי עולה לתורה בשם ישראל צבי ובפי כל נקרא בשם ישראל ע"כ כתבו בגט ישראל צבי המכונה הירש דמתקרי ישראל וכעת שהביא השליח הגט לפנינו וחקרנו על השמות ונודע לנו ששם הירש נשתקע רק בילדותו קרא לו אביו כן וגם במקומות הרחוקים מכאן נקרא בשם ישראל צבי אמנם בכאן שם הירש נשתקע רק לפעמים אחותו וב"ב קוראים לו כן אולם לס"ת אינו עולה רק בשם ישראל וגם אינו חותם רק בשם זה לבד ובתוך הכתובות לבניו נכתב בשני השמות על כן בתחלה לא

רצינו לקבל הגט מיד השליח אולם כי ראינו כי בקשוי ובלחץ גדול תוכל האשה לקבל גט אחר והיא עלמה בשנים ע"כ עיינו ומצאנו לפענ"ד להכשיר וקיבלה האשה הגט כד"ת ועתה רוצית האשה להנשא וקמו רבים ומלעיגים על הגט הנ"ל ע"כ עתירתנו שטוחה להשיב על דברינו אלה אשר תעלה מצודת שכלו הזך בנדון גט זה עכ"ל שאלתם. ומבקשים להשיב מיד כי על דברינו הם סומכין והנני עושה רצונם ומשיבם מיד והנה בראש אני אומר כי מה שכתבו הב"ד דק"ק ווישניצא המכונה הירש לא יפה עשו וטוב להודיע להם כי הנה בשם הירש לבד ודאי לא נקרא מעולם והרי הוא אמר להשליח דנקרא בשם ישראל הירש א"כ כך הוי להם לכתוב ישראל צבי דמתקרי ישראל הירש ודמתקרי ישראל והנה הם נמשכו אחר דברי הב"ש דהמכונה קאי על השם אבל אנן וכולי עלמא גרירי בתר דברי הנו"ב וכן כתב בט"ג וכן נוהגין הכל לומר דהמכונה קאי על האדם וכיון דנוהגין כן הרואה בגט שכתבו המכונה הירש יאמרו דנקרא בשם הירש לבדו והוי כשינוי מיהו בדיעבד כיון דהוי בשם אבי האשה והנה שם ישראל צבי לא מבעיא לפי דעתי מ"ש בכמה תשובות שלא כדעת הט"ג רק מה שנכתב בכתובה לא הוי נשתקע כיון דבעינן בי' למען יעמדו ימים רבים פשיטא דלא נחשב נשתקע כיון דנכתב בכתובות בניו וגם אם הוי בכתובות בניו מכ"ש בכתובות אשתו מילדותו ודאי הוי כן ולא הוי נשתקע רק אף גם אי נימא דלא כדעתו רק כדעת הט"ג מ"מ בכה"ג דנקרא במיעוט אנשים כן בבני ביתו ובמקומות אחרים ודאי לא נחשב נשתקע בצירוף הכתובות וגם במה שהקדימו שם הטפל אין לפסלו בדיעבד ובפרט בשם אבי האשה וגם הוי שם העריסה כן ישראל צבי ודאי אין חשש בשביל הקדמה תחלה ואף אם הי' נשתקע לגמרי נראה דאין חשש באבי האשה כיון דידוע דעת עה"ג דאפילו שינוי ממש אינו פוסל באבי האשה ונהי דחלקו עליו מ"מ דיחוי כזה חוזר ונראה ובפרט באינו שינוי גמור והנה מעשה הי' בק"ק סטאניסלאב בשנת תקצ"ב בעוד הרב הגאון הזקן דשם הי' חי דהוי בגט שינוי בשם אבי האשה אך לא הוי שינוי גמור כי נכתב שם אבי האשה בטעות שלא שכיח שם כזה בעולם ואז שלח הרב הנ"ל להרב הגאון אבדק"ק לבוב וכתב תשובה להכשיר במקום עגון ונהג אז ענוה בעצמו וכתב שלא להתיר עד שאסכים גם אני ואז כתבתי תשובה ארוכה מאוד בעזה"י היא נמצאת בחבירי זה לעיל והמתקנו סוד כי דוקא בשינוי גמור פוסלין החולקים על עה"ג אבל באינו שינוי גמור מודים דכשר א"כ ה"נ שם שנשתקע אינו שינוי גמור כיון דהי' נקרא כן בשום פעם והרי יש מכשירין לכתוב שם שנשתקע לכך עכ"פ שינוי גמור אינו ואם כי אז לא התרנו רק במקום עגון מ"מ בנדון זה דהוי בו עוד טעמים להקל נראה דהגט כשר אף שלא במקום עגון רק מ"מ

אם ירצה הבעל ליתן גט אחר בלי שום קבלת מעות מחדש ודאי מהיות טוב אל תקרי רע ותקבל גט אחר אבל אם ירצה דוקא איזה סך אז היא מותרת להנשא כך בלי חשש ופקפוק ואין כאן מקום להאריך יותר וה' יצילני משגיאות ויורני בתורתו נפלאות כנפש המעתיר. הנה זה השבתי לק"ק קאריץ להרבני המופלג מו"ה חיים יחיאל במו"ה פנחס נכד הרב מו"ה שלמה ז"ל מסקאהל:

## שם סימן קמ

ק"מ הנה ע"ד שאלתו בגט ששם הבעל הי' משה ישראל ויש שקורין אותו משה לבד ויש קורין לו ישראל משה ומחמת שבהעיר שהאשה שם היו רק ימים מועטין שדר עמה כתבו בהגט רק שם משה ולא יותר וכעת הבעל מערער על הגט הנה לדעתי הגט כשר מכמה טעמי הנה לפי דעת הט"ג הוא כשר בלא"ה בכתבו אחד משני השמות דהוי כקיצור השם ואף שלדעתי אין נראה כן כמ"ש בכמה תשובות מ"מ בכה"ג נראה דכשר לא מבעי' אם רוב העולם קורין לו משה לבד והוי כחניכה דהכל קורין בו ואף אם אין רוב העולם קורין כן כיון דעכ"פ בעיר שנכתב וניתן הוחזק רק בשם משה כשר הגט ומ"ש שזה אינו דיעבד זה אינו רק כיון דניתן הגט הוי דיעבד כדמוכח בפוסקים בכמה דוכתא ויותר אין להאריך בזה כי אין הפנאי הנושא גורם דברי ידידו וכו' לק"ק שאנואן להרב מו"ה מעולם לארר נ"י:

## שם סימן קמא

קמ"א הנה מכתבו מסר לי היום ידידי החריף הנגיד מו"ה פנחס נ"י והנה בתחלה הייתי טרוד בענינים אחרים והשבתי לו כי היום אני מוטרד סמוך לשבת ואחר השבת אני נוסע על תנאים לנכדי הבתולה ואמרתי שלא אשיב עד אחר ביאתי מן התנאים אך אח"כ כשנחתי מעט מיגיעי שמתי אל לבי שלא אעכבנו להרבות לו יגון ואנחה ואשיבנו מיד בקצרה כי הנה מ"ש שפרינצא רוזא דמתקרי' רוזא יפה עשה ושופרי שופרי כי אני כתבתי בכמה תשובות להוכיח דשם שנכתב בכתובה אינו נחשב נשתקע כיון דבעינן למען יעמדו ימים רבים ואסור לשהות בלי כתובה לכך לא נחשב נשתקע וכתבנו דהיכי דלא הוי זמן רב מנשואין שלהם רק ערך ב' וג' שנים גם הרב ט"ג מודה דלא הוי נשתקע וגם זה יפה עשה רו"מ דאם כותבין דמתקריא ודאי דכשר לכ"ע ואף לכתחלה מותר לעשות כן וכן כתבתי בחבורי זה לעיל לק"ק יארמיליניץ ייע"ש. וגם בשם שפרינצא הן אמת דכמה שמות כגון עטיא חסיא אני מורה כדעת גאון דאף בדיעבד פסול אם לא כתב

כן מ"מ בשם שפרינצא ודאי יש לכתוב בלי יו"ד לפי הברת המבטא ואדרבא אם הי' נכתב ביו"ד הוי שינוי והי' נראה לפוסלו ויפה עשה שכתבו בלי יו"ד וח"ו להוצא לעז על הגט והעובר ע"ז ילכד במצודת ר"ת ויסכר פי דוברי שקר, ועל פלפולו לא אשים עיני כעת כי אין הפנאי גורם אי"ה כשאפנה אז אשיב לו בעזה"י:

## שם סימן קמב

קמ"ב הנה בדין אנשים אשר התנהגו למנוע לקראם בשם יהודית רק בשם של ערכאות הם או אבותיהם כבר כתבתי במקום אחד שאין לכתוב שמם בזה רק בשם ישראל כעת שכחתי מקומו אך העיקר נראה לי כן ואבאר מלתא בטעמא דכמו דאין כותבין שם של מומר בגט ומכח דאין לכתוב שם של גיות בגט כן ה"נ בשם כזה דלא כתבינן שם הלע"ז בגט רק בשם של לע"ז שנוהגין בו מקדמונים דהוי מיוחד לישראל ואין הגוים נקראים בשמות הללו ואף אם ע"ד המיעוט נמצא ששם זה הוי אף בגוים מ"מ כיון דהוי מימות הקדמונים יתכן להיפוך שמתחלה הוי שם זה של ישראל רק שאח"כ קבלוהו גם הגוים אז שם זה בודאי יש לו איזה סמך לשם הקדש כדמצינו כל שם של לע"ז יש לו שם הקדש ובע"כ ראו אז דיש סמך זה לזה וכיון דשרשו בקדש ראוי להזכירו וכדמצינו כמה שמות שידענו דהוי פירושו דשם של קודש כמ"ש בסדר גיטין וטיב גיטן כן ה"נ אף שאנן לא ידעינן אינהו בקיאי טפי מנן אבל בשמות דהשתא שלא נקראו בשמות הללו רק עפ"י ערכאות שנתנו להם שמות הללו ואין לו שום דמיון לשם של ישראל הוי ממש כשם מומר והוי רק כשם של גיות שאין מזכירין בגט ובפרט כי מה שמדקדקין להיות נקראים רק בשמות הללו הוי רק להדמות לגוים חס להזכיר שמות הללו בגט ואין לכתוב רק שם הקדש שניתן לו בעת המילה ולא נחשב שם שנשתקע מתרי טעמי חדא דלא נחשב נשתקע רק אם נקרא בשם אחר השייך לישראל אבל כל שאינו נקרא בשם של ישראל אחר לא נקרא נשתקע כמו במומר ועוד כיון שעכ"פ לתורה עולה בשם זה לא נחשב נשתקע כמו במי שיש לו ב' שמות אחד של חול ואחד של קודש ולא נקרא רק בשם חול וגם אינו יכול לחתום רק שעולה בו לתורה דלא נחשב נשתקע ה"ה נמי בזה לא נחשב נשתקע לכך אין לכתוב רק שם של ישראל לבדו כן נלפענ"ד נכון ולא כמו שראיתי עלה אחד נדפס בהמבורג זה ימים מועטים להיפוך לכתוב גם שם שנקראים בו ולדעתי ח"ו לעשות כן ליתן יד לפושעים שמתכוונים להיות ככל הגוים להיות שמם נזכר בגט כנלפענ"ד ברור. אעתיק פה מ"ש בעזה"י בקצרה לק"ק גיזנב להרב מ"ז יחיאל מיכל מ"ץ דשם:

## שם סימן קמג

קמ"ג הנה ע"ד שאלתו קודם ימים הנוראים העוברים וז"ל מעשה אירע פה ק"ק ניזנוב שאיש אחד מק"ק ביטשאטש לקח אשה מפה והי' דר עמה כמה שבועות והי' מוחזק בכאן בשם יחיאל מיכל הכהן וכן עלה לתורה וכן נכתב בכתובה ואח"כ במשך הימים גירש את אשתו בק"ק טיסמינץ שסידרו לו גט הב"ד דשם והיא נתנה לו מה שהי' ביכלתה והנה התפאר א"ע בק"ק ניזנוב לאוהביו שיעגן אותה ע"י איזה ערמה בגט ויען שנשמע כן השביעו אותו הב"ד דשם באלה ובשבועה ובח"ח אולי יש לו עוד שם אחד וקיבל ע"ע בפה מלא והנה באיזה ימים אחר הגט כתב אגרת מק"ק ביטשאטש מקום מולדתו שיש לו עוד שם זאב נוסף ע"ש יחיאל מיכל והנה באה לפני האשה הנעצבת לדעת מה יעשה בה עכ"ל השאלה והנה היות מחמת טרדת ימים הקדושים וימי החג לא הי' לי פנאי להשיב וגם אח"כ הייתי טרוד וביני ביני אמרתי אולי כבר אינם צריכין לדידי והנה בשבוע העבר חזר רו"מ וכתב בנדון זה והעתיק הגב"ע מק"ק ביטשאטש שנשתקע שם זאב שם ולא עלה לתורה שם בשם זאב רק בק"ק יאזליוויץ שגירש אשתו הראשונה כתב שם ב' השמות כן תוכן השאלה:

הנה ידידי אין להאשה בית מיחוש כלל על הגט והוא כשר וישר כי הנה לפי הנראה גם בתחלת הערעור לא הביא עדים שיש לו עוד שם רק שהוא כתב כן והנה בזה ודאי אף אם יצעוק ככרוכיא נאמר עפרא לפומי' ושקר הוא דיבר כי בלעדי מה שהשביעו אותו אף בגט פשוט נמי אינו נאמן לערער הוא בעצמו כיון שמטילין חרם בשעת הגט כל מי שיודע איזה פסול יבא ויגיד וכיון דלא אמר אז כלום שוב אינו נאמן דאין אדם מע"ר וכן כתבתי בכמה תשובות וכן כתב בטיב גיטן בסוף ספר לקוטי שמות ולדעתי אפילו בלא החרם אינו נאמן לומר שכיון להכשילה דהרי אין הבעל חשוד להכשילה במתכוין כמ"ש התוס' בפ"ק דגיטין דלכך בעל עצמו שהביא גיטו א"צ לומר בפ"נ גם הרי יתכן דביני ביני תנשא לאיש וא"כ עושה עצמו רשע ובודאי אינו נאמן ומכ"ש בזה שהשביעו אותו ג"כ וקיבל בשבועה בודאי א"נ ואף דבק"ק יאזיוויץ כתב כן בגט אולי שם החזיק עצמו בשם זה או כיון דממ"נ הוי רשע אולי אז שיקר לומר כן וגם אף אם הי' אמת שהי' לו שם זה בביטשאטס כיון דהוי רק טפל דהרי לא נקרא בו בפי כל ולא חתם עצמו בזה וכבר כתבתי בכמה תשובות ששם טפל של שאר מקומות שאינו לא מקום כתיבה ולא מקום נתינה דא"צ לכתבו אף לכתחלה ומכ"ש דאינו מעכב בדיעבד ובפרט דנכתב שם שהכל קורין בו ולזה אף לולי שנשתקע ואף אם הי' עדים ע"ז שיש לו שם טפל בק"ק ביטשאטש נמי הוי כשר ומכ"ש בהצטרף כולהו יחד דהוי נשתקע ואז

אדרבא אם כתבו הי' פסול וגם אין עדים ע"ז רק שהוא אומר כן שאין ממש בדבר ומה אהני לרמאי ברמיותיו:

ומה שחשש רו"מ מכח דנשבע על כך והוי כל מילי דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני כמ"ש התוס' בתמורה הנה זה טעות מכמה טעמי חדא דבשבועה לא אזלינן אחר הלשון רק אחר הכוונה כמ"ש ביו"ד סימן רי"ח ואף דאחרים משביעין אותו מ"מ הוא נשבע על דעתם והרי דעת הב"ד הוי רק שלא יעשה פסול בגט וא"כ הוי כוונתם רק על שם שאם לא יהי' נכתב יהי' פסול אבל על שם שאין בו צורך לכתוב ע"ז לא השביעוהו וא"כ נאמר דאדרבא לא עבר על השבועה דידע שהוא שם הטפל וא"צ לכתבו ובפרט לפי האמת שנשתקע א"כ הוי כמאן דליתא ואמת נשבע. והשנית דהתוס' מיירי בנשבע שלא לגרש א"כ הוי השבועה על גוף הגירושין אבל כאן אטו השביעוהו שלא יגרש בגט שיש בו חסרון שם אחד הרי ודאי לא דקדקו להשביעו כן רק הם השביעוהו שלא יעלם שמו מלהודיע להם אם יש לו עוד שם אחד וא"כ נהי שהוא עבר על השבועה ולא הודיעם מ"מ על גוף נתינת הגט לה בשם אחד ע"ז לא נשבע ולא הוי בכלל כל דאמר רחמנא לא תעביד וגם אין לחוש בגט הזה מכח קול הערעור שיצא על הגט והוי חשש לעז דכבר הבאתי בכמה תשובות בשם תשובת הרמ"א דאין בזה חשש לעז היכי דיצא הקול שיש שאלה של הגט אף אם מתארך הזמן ונשאל לכמה רבנים אין בזה חשש לעז:

וגם מ"ש רו"מ דיש לחוש כיון דכיון להטיל פסול בגט א"כ לא גמר לגרש הנה זה ודאי אינו לא מבעיא בנדון כזה די"ל דמשקר ובשעת מעשה כיון לגרש בלב שלם והשתא הוא דהדר בי' ומערער ותחלה אמת אמר רק אף גם אם נכרין הדברים שעשה איזה שינוי בגט כדי לערער מ"מ אין בו חשש כלל וכמ"ש בכמה תשובות מלתא בטעמא והבאתי ראי' ברורה מדברי הפוסקים הובא באה"ע סימן קכ"ו סעיף כ"ב וי"א שאין ערעורו מועיל אא"כ הבעל כתבו או הסופר כותב מפיו ייע"ש במקור הדין שכתב דהבעל מערער שכיון כן בכוונה כדי לקלקלה ייע"ש וא"כ למה יהי' רק פסול ולא בטל שהרי לא גמר לגרש ובע"כ מוכח דאין זה קפידא ואין פיסולו מכח זה רק מכח שינוי האותיות ואין זה רק פסול ולא בטל ואם לא הי' בהשינוי קפידא בגוף לשון הגט אף פסול לא הי' ואין חשש במה שחזינן דלא גמר בלבו לגרש ואף זה דוקא התם דניכר הכוונה מגוף הגט ולא בנדון כזה לכך אין בו חשש כלל ומותרת להנשא בלי חשש ופקפוק כלל ולית דין צריך בושש וחשש כלל בעזה"י. והנה בפלפולו בדין עביד לא מהני לא עיינתי כלל כי אין הזמן גורם לי רק מה שבא במכתבו שנית דרך אגב בדין דכל מה שמפורש בתורה אין כח ביד חז"ל

לאסרו הנה כיון דנוגע קצת לספרי אכתוב לו בזה אך גם זה בקצרה. אעתיק כאן מ"ש לק"ק הרזמלות להרב מו"ה יוסף מאיר בראנדיס נ"י,:

## שם סימן קמד

קמ"ד הנה ע"ד הגט שכ"מ שכתבו בו שם הבעל בענדיט דמתקריא במיא ובאמת עלייתו לתורה הי' בשם בונם ובפי רוב העולם נקרא בעניא רק ע"י המיעוט הי' קורין לו בענדיט הנה ביש גדא דההיא אתתא ואין בגט הזה ממש דאחזו שם הטפל והשמיטו שם העיקר שעולה בו לתורה או נקרא בפי כל והנה מ"ש רו"מ דשם בעניא הוא קיצור מבענדיט הנה אם כי יש לומר כן לא יושיעני זה דהרי כללא בידינו היכי דהקיצור השם יש לו שם הקדש אחר או השם הקדש יש לו כינוי אחר צריך לכתבו והנה כאן בענדיט יש לו כינוי אחר אקסיל ראד כמ"ש בספר טיב גיטן ובב"ש אות א' ושם בעניא יתכן שהוא מבונם או בנימין ואני דרשתי פה מכמה אנשים ששמם בעניא אחד אמר שנקרא לתורה בן ציון ואחד נקרא לתורה אברהם דוב הרי דיש לבעניא שמות אחרים ולא מהני מה דהוי קיצור השם מבענדיט. והנה זה יפה כתב רו"מ שאינו דומה למ"ש בנו"ב מה"ת חאה"ע סימן קי"ט דהיכי דנכתב המכונה או דמתקרי צריך לכתוב כולם דהתם נקרא ביחד שניהם לכך אין לכתוב אחד ולהשמיט השני אף דהוי קיצור אבל היכי דנקרא כל חד בפ"ע א"צ לכתוב הקיצור אף דכתוב בגט המכונה או דמתקרי וזה יפה אמר רו"מ אך מטעם אחר הוי קפידא כנ"ל דקיצור השם כך צריך לכתבו ואם לאו פסול ומה שרצה רו"מ לצרף לזה דעת היש מי שאומר הובא בסימן קנ"ו בהג"ה די"א דאפילו בנולד מת הוי חולצת א"כ הוי ספק ספקא הנה לדעתי זה אינו דומה להתם דהר"פ יהי' מיירי דילדה באופן שרוב ימי העבור היתה תחת הבעל באופן דלא חשש שמא זינתה דרוב בעילות תולין בבעל וכיון דהוחזק תחלה שזה הוי בן בעלה נעשה כודאי ולא מצטרף לספק אחר ולכך אף דאח"כ נולד מת כיון די"ל דהוי ראוי להיות בן קיימא רק דאח"כ נתחדש שמת ככל האדם לכך הוי ספקא וחולצת אבל בנדון כזה דהבעל מת יו"ד אדר והיא ילדה יו"ד חשוון וא"כ לא הוחזק הולד של הבעל בחייו וא"כ הרי י"ל שזינתה אחר מות בעלה והוי בן שבעה לאחרון ובזה לא אמרינן רוב בעילות תולין בבעל דהרי אם נשאת תוך ג"ח הוי ספק שמא בן ט' לראשון או בן זיי"ן לאחרון א"כ ה"ה היכי דזנתה יש לחוש לכך וא"כ יש כאן חשש שמא זנתה אחר מות בעלה ובן שבעה הוא א"כ הוי כאן תרי ספקא שמא אינו של הבעל כלל ואת"ל של הבעל שמא הוא נפל מעולם ולכך מודה הר"פ שהיא ודאי זקוקה והרי עיקר ראייתו הוי מנזיר ושם הבעל חי ואין בו ספק שמא

זנתה משא"כ בזה ודו"ק ונהי דבנולד חי אין חוששין שמא זנתה דמוקמינן לה אחזקת כשרות היינו היכי דהוי רק חד ספיקא אבל היכי דהוי ס"ס י"ל דעדיף מחזקה וכדמוכח בסוגיא דפ"פ ונהי דלהתייבם אסורה כיון דלפי דבריו לא זנתה א"כ לדידה הוי רק חד ספקא מ"מ לעלמא אסורה בודאי ולא מכח ספק ואין לצרף זה לס"ס: ועוד נראה דאף הר"פ לא קאמר רק מדרבנן דודאי מן התורה כמו דאמרינן רוב נשים ולד מעלייא יולדין ומיעוט מפילות כן ה"נ אמרינן דרוב ולדות בן קיימא יוצאין לאויר העולם חיים ומיעוט הנפלים הם נפלים מעיקרא ומיעוטא דמיעוטא המה שיהי' תחלה בני קיימא ואח"כ ימותו ולכך מן התורה אין לחוש למיעוטא ורק מדרבנן חיישינן למיעוטא שמא הוי ראוי להיות בן קיימא וא"כ תינח לחומרא דאינה מתייבמת אבל לצרפו לספק לקולא זה ודאי אינו וכאן הוי חשש דאורייתא דשינה שמו ושמה הוי חשש תורה וכדמוכח בש"ס פ"ג דגיטין גבי ההוא דעייל לבי כנישתא ונטל ספרא ונתן לה וכו' דקאמר שם למהו ניחוש לה וכו' הא בעינן שינה שמו ישמה וכו' ומזה הוכיחו הראשונים דבעינן שמו ושמה מן התורה וא"כ מכ"ש בשינה דפסול מן התורה ולכך אין לצרף זה לס"ס כלל. ומה שהביא הר"פ ראי' מנזירות היינו נמי דנזירות הו"ל דשיל"מ דיש לו היתר בשאלה לכך לא אזלינן בתר רובא ולכך נחשב ספק אבל ודאי הר"פ לא קאמר רק מדרבנן ולמעט בפלוגתא עדיף דהרי רבו החולקים והתמהים עליו לכך די לומר אף הר"פ לא אמר רק מדרבנן והנה בהיותי בזה עיינתי במהריב"ל חלק ג' סימן מ"ה שתמה עליו ולדעתי דרך הערה בעלמא יש ליישב תמיהותיו והנה מה שתמה עליו מענין נזירות ליבום דבנזירות בלשון ב"א תליא מלתא אבל ביבום כתיב אין לו לפענ"ד אינו כלום דהרי קיי"ל דבנדרים אין הולכין אחר הלשון רק בתר הכוונה וכמ"ש ביו"ד סימן ריי"ח א"כ ה"נ בנדר הריני נזיר לכשיהי' לי בן ודאי הוי כוונתו שיהי' נהנה ממנו ולא הוי דעתו על נפל ואעפ"כ אמרינן אף שנולד מת הוי ספק נזיר א"כ מוכח דאם הי' עתיד להיות בן קיימא נחשב לו בן והוי חשיבות לו א"כ הוי בכלל עיין עליו ג"כ. ומה שהקשה המהריב"ל ממ"ש ר' יוחנן חליצת מעוברת שמה חליצה וביאת מעוברת שמה ביאה דאלו אתי אליהו ויאמר דההוא דמעברה נפל הוא וכו' ולפענ"ד תמוה אדמותיב לי' מדברי ר' יוחנן לסייע לי' מדברי ר"ל דס"ל התם דאגלאי מלתא למפרע לא אמרינן וכתבו שם התוס' ובנ"י מבואר יותר דלכך לא אמרינן בזה אגלאי מלתא למפרע מכח דלמא תחלה הוי ראוי להיות בן קיימא ייע"ש א"כ מוכח דהיכי דהוי תחלה ראוי להיות בן קיימא אף דאח"כ מת אינה זקוקה ליבום ומוכח להדיא כדעת הר"פ ומה שהקשו עליו ממשנה דנדה דבן יום אחד פוטר מן היבום משמע הא מת אינו פוטר הנה בזה תמה אני על עצמו לעשות מזה קושיא ופירוקא ואין

כאן התחלה כלל דלשון פוטר משמע שהיא מותרת לשוק ולכך בעינן שיהי' חי דאז מותרת בלי חליצה אבל בנולד מת אינו פוטר מיבום רק דאסורה ליבום אבל מ"מ אינה פטורה רק חייבת יבום רק דאינה רשאי מספק ולכך נקט בן יום אחד דחי פוטר אבל מת אינו פוטר רק דאסורה ביבום אבל חליצה בעי. גם לפמ"ש לעיל דבנתעברה ולא הוחזק עוברה בחיי בעלה מודה הר"פ דמדינא בעי חליצה ולא מספק מיושב נמי כמה קושיות די"ל דבנתעברה ולא הוחזק עוברה בחיי בעלה מיירי הש"ס ובזה בעינן דוקא חי אבל בהוחזק העבור בחיי. הבעל אף במת הוי רק ספק והוי מקום להאריך בזה אבל מה אעשה שאני מוטרד ולא עיינתי בזה רק דרך העברה בעלמא ולדינא נראה לפענ"ד דהאשה צריכה חליצה מדינא מיהו לחזור על כל האחין אין צריכה כי לדעתי הוי חליצה חיובית ודאי ואין בו שם ח"פ ואם נאמר שלא כדעתי שוב י"ל כיון דח"פ צריכה לחזור על כל האחין הוי רק דרבנן ולאיסור דרבנן כדי לצרף דעת הר"פ ולסמוך על זה לקולא כדין ספק דרבנן או לס"ס שכתב רו"מ כנלפענ"ד לדינא ז"ז אין להאריך דברי ידידו וכו':

והנה מ"ש רו"מ בשם ספר יהושע בפסקים סימן קי"ז לחלק בין שרה שארקא ובין הירץ הירצקא דבשניהם חול לא שייך קיצור השם הנה עיינתי שם ובמכת"ה טעה בזה וטעות נזדקק לפניו במה שהקשה מהירץ הירצקא ושרה שארקא דודאי גם בהירץ אם הי' עיקר שמו רק הירץ כמו בשרה ודאי הוי די לכתוב שמו הירץ ולא יותר רק הוא מיירי דיש לו שם הקדש נפתלי וצריך לכתוב המכונה הירץ בזה כתב הט"ז דיש לעיין דבלשון המכונה לא שייך לכתוב הירץ דהרי הכינוי הוי הירצקא ולכך נסתפק אולי צריך לכתוב הארצקיא אבל שניהם ודאי א"צ לכתוב רק נסתפק לכתחלה כיון דצריך לכתוב המכונה יש לכתוב יותר כפי מה שנקרא אבל בעלמא היכי דצריך לכתוב עיקר השם א"צ לכתוב כלל הכינוי אם הוא קיצור השם אם אחד קודש ובין אם שניהם חול ולא דק הספר יהושע בזה כלל ידידי הנ"ל. הנה חזר השואל והשיב לי וזה אשר השבתי לו בעזה"י:

הנה מכתבו קבלתי יום וי"ו עש"ק העבר פ' ויגש והנה תיכף היום פניתי להשיבו בעזה"י והנה בתחלה עלה במחשבה לפני שלא להשיבו כלל כי אם אני אוהב המקשה על דברי ואני משיב כי מתוך כך יתבררו הדברים יותר אך זה בדברי סתירה מן הש"ס וראשונים בדבר שיש בו ממש אבל השגת רו"מ המה פטומי מילי בעלמא וצריך אני להשיב נמי בפטומי מילי וזה לא ניחא לי אך היות כדי שלא יאמר מדשתיק אודויי אודי לי מוכרח אני להשיב לו. הנה מ"ש דידעו דשם העצם אינו בעניא רק בענדיט מניין ידעו זה וכי לא נמצא שם בעניא ג"כ בעולם. ומ"ש בשם תשובת מהרי"ק סימן פ"ו בשם בלי לא דמי כעוכלא לדנא דשם של בלי הוי שם של חול ולע"ז ושם אליהו הוי קודש לכך זה ידוע

לכל העולם דלכל אדם יש לו שם הקדש ואין דרך ליתן לילד שם חול לכך הוי ידוע לכל שיש לו שם הקדש אבל כאן הרי שם בענדיט נמי הוי חול כמו בעניא ומה אולמא דזה מזה והרי המהרי"ק בעצמו בסוף דבריו חושש שמא בלי הוי שם בפ"ע דנזכר כן בש"ס הרי אף דזה הוי שמו אליהו אם נמצא רק בש"ס שם בלי בלי שם אליהו שוב לא נחשב ידוע והי' פסול א"כ ה"נ בעניא כיון דיש בעניא בלי בענדיט מה הוכחה הוי משם בעניא להיות ידוע דשמו בענדיט אין זה אלא מביא לידי גיחוך ועוד התם שם בלי לא מצינו לו כינוי אחר רק שם אליהו לכך מהני לו ידיעה זו אבל בעניא ביון דיש לו שמות הקדש אחרים כגון בן ציון וכדומה מה הוכחה הוי משם בעניא דהוי שמו בענדיט ועוד צאו פריש לי הרי זה כלל גדול בכל האחרונים היכי דיש לשם הקדש כינוי אחר או לכינוי זה שם קודש אחר צריך לכתבו ומלשונם משמע דמעכב אף בדיעבד ומ"ט לא נימא כיון דהכינוי הוי שם חול ולע"ז מידע ידעי דיש לו שם הקדש ויהי' די בשם הקדש עכ"פ בדיעבד ומוכח דלא מהני זה כיון דיש לכ"א שם אחר. ומ"ש רו"מ דבמקומו לא נמצא שם בעניא רק בשם בענדיט דבר זה מביא לידי גיחוך אטו הוי מקומו רובא דעלמא ואטו כתבו הפוסקים דבמקום הזה יהי' ידוע דיש לו שם הקדש אחר או כינוי אחר הם לא כתבו רק אם באיזה מקום יש לו שם אחר יהי' באיזה מקום שיהי' באותו גליל צריך לכתבו. ומ"ש בב"ש בלשונו באותו מקום הכוונה באותה מדינה ואותו גליל דלאנשי מדינה אחרת לא חיישינן אבל באותו מחוז ודאי שכיחי שיירתא מזה לזה והוי כאותו מקום. והנה באמת דברי מהרי"ק בעצמו אינן מוסכמין וגם קשה עליהם מן הש"ס חדא דלדבריו מה ראי' מייתי הש"ס בגיטן דף ל"ד ע"ב דיש חילוק בין אתחזק או לא מן הברייתא דיצא למקום אחר וגירש באחד מהם מגורשת וכו' ומה ראי' נימא דתחלה מיירי שהיו שניהם שם הקדש ואין הוכחה דיש לו שם אחר לכך בעינן שם יהודא ושם דגליל עמו ואח"כ מיירי שהאחד הי' שם לע"ז א"כ ידוע דיש לו שם אחר הקדש לכך אם גירש באחד מהם היינו שם הקדש מגורשת דידוע דיש לו אותו שם ובע"כ דאין חילוק בזה וגם מ"ש המהרי"ק תחלה דאם מכירין ששמו אליהו כשר קשה מנ"ל להש"ס דבאתחזק צריך לכתוב שניהם ובלא אתחזק א"צ לכתוב שניהם דלמא להיפוך היכי דידוע דיש לו שם זה כשר אף דלא כתב שם דכאן ובאין ידוע דיש לו שם זה פסול אם לא כתב שם דכאן והוי הכוונה להיפוך ובע"כ דאין סברא לחלק בזה דבזה אין הפסול מכח שיאמרו אין זה המגרש רק הוי שינוי ממש דעשה הטפל עיקר והוי שינוי השם כמ"ש הב"י בתירוצו דאם כתב וכל שום גרע דעשה הטפל עיקר כן י"ל בזה ג"כ ואף דהב"י מכשיר בחניכתו לבד כבר חלקו עליו בזה גם התם מיירי דעכ"פ נקרא בו ג"כ ועוד ראי'

ממה שהקשה הב"י והב"ש על הרמב"ם שתחלה כתב הרמב"ם שכתב חניכתו וחניכתה כשר ואח"כ כתב דאם כתב שם הטפל וכלל העיקר בוכל שום פסול ומה הקשו נימא כך דתחלה מיירי דשם העיקר הי' חול והטפל שם הקדש וכיון דידעו שיש לו שם הקדש לכך כשר ואח"כ מיירי דשניהם היו חול או שניהם קודש ואין ידוע מזה לזה לכך פסול אם כתבו שם שאין ידוע בו ביותר ובע"כ לא ס"ל כלל חילוק זה של מהרי"ק:

והנה הרשב"א בתשובה כתב והוא בב"י סימן קכ"ט וז"ל כתב הרשב"א שאלת גט שצריך לכתוב בו שמו ושמה אם כתב בו בן פלוני ובת פלוני לבד ולא פירש שם המגרש ולא המתגרשת מהו:

תשובה אינו כשר דשמו ושמה בעינן וחניכה היינו דקרו לו אינשי באותו חניכה הנהוג היום ושקורין אותה לבד באותו חניכה ולא אחרת עמה דבכי הא מנכר לאיזה מגרש כדעת ר"ת שכתב דבעינן שיהא ניכר מתוך הגט לאיזה מגרש אבל בת פלוני אינה ניכרת באותו שם עכ"ל. הנה כמה הלכתא גבורתא איכא למשמע מינה דהרי בן פלוני נמי הוי שם דהרי בעדים אם חותם בן פלוני עד כשר ואעפ"כ בגט לא מהני ואמאי לא נימא כדעת מהרי"ק הרי בכל אדם דיש לו שם ידוע דנקרא בן פלוני ומ"ט לא יהי' כשר בבן פלוני גם מה דחניכתו וחניכתה כשר היינו מה דנקרא בו בין אנשים ולא נקרא אחרת עמה הא בלא"ה פסול ומבואר דלא כמהרי"ק בזה וגם אם יעיין רו"מ בכמה תשובות אחרונים בזה ימצא דלא כוותי' רק העיקר דאם כתב שם הטפל שאין ידועים בו ביותר הוא פסול גם מ"ש דשם בעניא ידוע לכל דאינו שם בפ"ע ובזה דוחה מה שראה סתירת דבריו בט"ג בלקוטי שמות ס"ק ל"ג לא ידעתי מהיכן ידוע לו כן ומה דמיון הוא זה שם בלי אינו שם כלל בשום מקום אבל זה הרי הראיתי לו כמה שמות בעניא דהוי שם בפ"ע בלי בענדיט דלו יהא כדבריו דלענין קיצור השם דיש לו שם קודש אחר תליא באותו מקום אבל עכ"פ הרי משכחת לה דשם בעניא הוי שם בפ"ע וכמו דחשש המהרי"ק על שם בלי אולי הוא מן הש"ס ולמה לא כתב דבמקום הגט לא נמצא בלי שם בפ"ע ובע"כ דבזה לא מהני מה דבאותו מקום ליתא רק כיון דיש לו שם בפ"ע באיזה מקום לא נחשב ידוע א"כ ה"נ לא נקרא ידוע ושפיר יש סתירה לדבריו מדברי הט"ג וגם מ"ש דביש לשם כינוי זה שם הקדש אחר צריך לכתבו ע"ז כתב דבאותו מקום ליכא שם זה ולעיל כתבתי דבמקום זה הכוונה באותו מחוז לא באותו עיר לבדו הנה אם כי זה מלתא דמסתברא כן אך עוד אומר לו אפילו יהא כדבריו זה הוי רק באם יש לכינוי זה שם קודש אחר בזה תליא באותו מקום אבל באם יש לשם הקדש כינוי אחר אין תלוי באותו מקום רק תמיד צריך לכתבו ודו"ק בלשון הב"ש בכללים בס"ק ח' וס"ק ט' דבס"ק ח' כתב שיהי' באותו

מקום כן ובס"ק ט' לא כתב כן וכן באות א' בשם אייזק תחלה גבי מ"ש דיש לאייזק שם שאלתיאל כתב דבאותו מקום יהי' כן ואח"כ כתב בשם יצחק אייזק וז"ל אבל בד"מ ובלבוש כותבים דכותבין יצחק המכונה אייזק משום דיש ליצחק כינויים אחרים וכל דיש ליצחק כינויים אחרים צריך לכתוב הכינוי עכ"ל הרי דכאן לא כתב אם יש באותו מקום שם זה גם איך כתבו בפשיטות כיון דיש ליצחק כינויים אחרים מהיכן פשיטא להו דיש כן דלמא אין שם שם זה וגם מה עשה מחלוקת ביניהם בין המהרש"ל והד"מ ולבוש הרי הוא נמי ס"ל דכותבין אם יש שם אייזק המכונה שאלתיאל ומה לי טעם זה או זה בע"כ דפליגי כך דלדעת המהרש"ל מכח דהכינוי יש לו שם אחר בזה א"צ לכתבו רק במקום דיש שם שם זה ולא בלא"ה אבל לדעת הד"מ ולבוש דיש לשם הקדש כינוי אחר צריך לכתבו בכל מקום והטעם החילוק הוא נכון בסברא דאם עכ"פ שם הקדש אין לו כינוי אחר א"כ כיון דשם הקדש נכתב בגט הוי כאלו נכתב גם הכינוי ועכ"פ השם הקדש אין בו חסרון אבל להיפוך אם שם הקדש יש לו כינוי אחר א"כ אם לא כתב שם הכינוי הוי חסרון בגוף שם הקדש ומה בכך דאין שם אחר לא נפסל מכח שיאמרו אין זה המגרש רק מכח דהוי חסרון שמו ולכך לא תליא כלל באותו מקום אבל אם שם הקדש אין לו כינוי אחר רק הכינוי יש לו שם הקדש אחר עכ"פ שינוי השם ליכא דבשם הקדש אין בו חסרון כיון דהוי קיצור השם הוי כאלו נכתב גם הוא רק כיון דיש לכינוי זה שם קודש אחר הוי חשש שיאמרו על פלוני זה המגרש דאין זה המגרש דאולי יש לו שם קודש אחר בזה מחשש שמא יאמרו אין זה הוא תליא אם יש באותו מקום עוד בזה בשם אחר או לא ודו"ק באותו דבר כי ראה זה חדש הוא והוא נכון מאוד בסברא ומוכח כן בלשונות האחרונים. ולפ"ז כיון דבענדיט יש לו כינויים אחרים לא תליא במקום כלל ואף דראיתי בט"ג בכלל השמות ס"ק ח' שכתב דמיירי שיש שם ליצחק כינויים אחרים במכת"ה לא דק בזה כלל מכח הוכחה הנ"ל והעיקר כמ"ש בתחלת דבריו דלדוגמא בעלמא נקט לי' לשם אייזק ייע"ש והעיקר כמ"ש בעזה"י והעיקר כפי המושכל הראשון וכל הרואה יודה דבענדיט ובעניא המה שמות שונים ואין הפנאי גורם להאריך יותר: ומעתה נפנה לדין השני מה דסמך על דעת הר"פ בילדה ולד מת הנה במה דסיים אפתח מ"ש דמה ראינו ריעותא בזה דניחוש לשמא זנתה אתמהה שיצא זה מפיו אדמקשה עלי יקשה על הש"ס דלמ"ד דאזלינן בתר רובא מכח דלמא לאו אביו הוא ולמה לא הקשה מה ראינו בזה דניחוש לזינתה ובע"כ מכח ספק לא נפקא לולי דאזלינן בתר רובא ובנדון כזה לא שייך זה כמ"ש במכתבי הראשון. ומה שכתב לסמוך על מה שפסק וסתה הנה מלבד דכל האחרונים לא סמכו ע"ז וכן מוכח מן הש"ס דאל"כ אם ראינו שפסק הוסתות

תהא מותרת להנשא תוך ג' חדשים וגם הרי באמת אינה נאמנת לפטור עצמה מן היבום וא"כ מניין לנו שפסק וסתה אולי משקרת גם זה ועוד אודיע לו דכאן הוי ג' ספקות דשמא זינתה תחת בעלה ואת"ל לא זינתה תחת בעלה שמא זינתה אחר מות בעלה ואין זה משם אחד דהרי נ"מ לענין יבום דאם זינתה אחר מות בעלה מותרת ליבם ואם זינתה תחת בעלה אסורה ליבם גם נ"מ אם יש לה כתובה או לא א"כ הוי ב' ספקות גם אולי לא הוי הולד בן קיימא וא"כ הוי כאן ג' ספקות וזה עדיף ודאי מחזקה ורובא. גם מ"ש רו"מ דרוב בעילות תולין בבעל היינו אחר העיבור לא ידענא מה קאמר ולא הבין כוונת המאמר רוב בעילות תולין בבעל דהכוונה הוי כך דדוקא אם הזנות הוי ביושבת תחת בעלה אז נהי דזינתה מ"מ אמרינן דהעיבור הוי מרוב הבעילות ולא מן המיעוט מן הזנות ותדע דהרי בפרוצה ביותר חוששין אף לבנים כמ"ש בב"ש סימן ד' וא"כ דוקא אם ידוע דעכ"פ הוי הזנות תחת בעלה אבל אם יתכן דהזנות הוי אחר מיתת בעלה א"כ בשעה שנתעברה לא הוי בעולת בעל לא תלינן בביאות דמעיקרא רק מוקמינן אחזקה דהשתא הוא דנתעברה ותדע דאל"כ בספק בן ט' לראשון ובן זיי"ן לאחרון למה לא מחלקינן בין אם בא עלי' האחרון רק פ"א ורוב הבעילות היו בשל ראשון נאמר דודאי הוי מן הראשון דרוב בעילות תולין בבעל ורוב הי' אצל הראשון או להיפוך אם אצל בעל הראשון הוי רק ביאה אחת ואצל האחרון הי' כמה בעילות נאמר דודאי הי' בן זיי"ן לאחרון ובע"כ מוכח דלא אמרינן רוב בעילות תולין בבעל אלא היכי דהרוב והזנות הוי ביחד אבל אם הוי בזאח"ז לא אמרינן בזה רוב בעילות תולין בבעל והיינו דבכל חד צד איכא חזקה להיפוך דאם רוב הבעילות הוי מן הראשון י"ל חזקה דגופא דהשתא הוא דנתעברה ומוקמינן לה אחזקה דמעיקרא שלא היתה מעוברת ולהיפוך אם רוב בעילות הוי אצל השני להיפוך כאן נמצא כאן הי' ויש חזקה דהשתא דמקודם היתה מעוברת:

והנה עוד אקדים לו דכאן הוי עוד חזקות חזקת היתר ליבם וחזקת איסור לשוק כמ"ש ביבמות דף ל"א ויש כאן כמה חזקות לאיסור וג' ספקות ובזה נדחה כל דבריו בקיצור ובפרט מ"ש ראי' מדברי הטור דמשכחת לה בכלו לו חדשיו כגון שבעל ופירש ממנה ולא בעל יותר וכתב רו"מ דניחוש שמא זנתה ובע"כ דלא חיישינן לכך והנה באמת אין זה ראי' כלל דהתם שנולד חי ויש כאן עוד רוב דרוב לט' יולדין אבל כאן כיון דמת והוי רוב להיפוך דרוב נשים ולד מעליא יולדין אך מלבד זה אין ראי' דהתם ליכא חזקת היתר ליבם וחזקת איסור לשוק דהרי אם זינתה נמי אסורה ליבם וליכא חזקה המסייע לחשש זה גם זה נסתר בדברינו דהתם נולד הספק בחיי הבעל ואז כבר הוחזק הרוב דלא הוי לנו ספק שמא אינו בן קיימא דלא הוי אז לנו נ"מ בזה וא"כ הוחזק אז הרוב דרוב כשרות

הם ונעשה כודאי גם הוי אז חזקת היתר המסייע דמותרת לבעלה וכיון דהי' אז הבעל חי היתה בחזקת היתר לבעלה ואינו דומה למכה אביו דשם דיינינן רק על הולד לא על האם ולולד ליכא חזקה אחרת אבל הכא הרי מה שאנו דנין אם כלו לו חדשיו או לא אין נ"מ רק להתיר האשה לשוק א"כ בזה מסייע חזקת היתר לבעלה להרוב לומר דלא זינתה ומסייע לחזקת צדיקת וכיון דהרוב כבר הוחזק נעשה כודאי משא"כ אם לא נולד לנו העיבור רק לאחר מיתת בעלה ואז אין נ"מ לבעלה ליכא חזקת היתר ולהיפוך יש חזקת איסור לשוק וחזקת היתר ליבם גם חזקה דמעיקרא שלא היתה מעוברת גם י"ל דהטור מירי שהוכר העיבור לשליש ימיו ומוכח דהוי בן ט' ומה דהוצרך להיות בעלה פרוש ממנה היינו דבלא"ה אולי שימש עמה עוד יום ויומים וחסרו איזה ימים ולא כלו חדשיו אם כן י"ל דלחשש שמא זינתה בזמן מועט ודאי לא חיישינן דהרי זנות ל"ש כמ"ש בתוספת בפ"ק דכתובות ונהי דהתם כתבו דבעדים והתראה לא חשש מ"מ י"ל דלזמן מועט לא חיישינן כלל לזנות כמו דחלקו התוס' בכמה דוכתא בין מיתה דלזמן מרובה או מועט וכו' כן י"ל בזה אבל היכי דלא הוכר עוברה וי"ל שמא בן זיי"ן הי' וזינתה ודאי יש לחוש ולכך מכל הלין טעמי אין לצרף בזה דעת הר"פ ובפרט כי היא דעה דחוי' ולמעט במחלוקת עדיף וי"ל בזה מודה הר"פ לכך בעזה"י הדין דין אמת שצריכה חליצה ואף אם הי' הוכר עוברה כיון דאיתרע דולד נולד מת ורוב מעליא יולדין אוקמא רובא בהדי רובא ונשאר הספק ספקא ובפרט ג' ספקות וחזקת איסור לשוק והיתר ליבם וחזקה דמעיקרא שלא היתה מעוברת: והנה בכל זה הי' מקום להאריך מאוד אלא שאין הזמן גורם ואני עמוס הטרדא ולקצר אני צריך והאמת יורה דרכו כי אין הדין יוצא מידי פשוטו ומושכל הראשון שצריכה חליצה:

והנה עוד אודיע לו דרך אגב מה שעלה ברעיוני כעת שנראה דמה דהוכר עוברה מהני היינו רק אם בדקוה במרחץ וכדומה אבל מה שראוהו דרך לבישה אין ראי' די"ל דדרך ערמה עשו כן וכדמוכח בש"ס יבמות דף מ"ב דפריך ונבדקה בהלוכה ומשני שכן אשה מחפה עליו וא"כ י"ל ה"ה להיפוך היכי שזינתה עושית עצמה להלביש במלבושים שתהי' נראה כהוכר עוברה ולכך לא מהני הוכר עוברה רק אם נבדקה במרחץ וכן מוכח שם ביבמות דפריך ונבדקה ומשני אין בודקין את הנשואות ייע"ש ולכך מה שכתב רו"מ שהוכר עוברה אין ראי' אם לא העידו הנשים במרחץ שהוכר עוברה וכל זה אני כותב לסניף בעלמא למען דעת מה נחשב הוכר עוברה אבל כאן בכל ענין צריכה חליצה כנ"ל דברי ידידו וכו' אעתיק כאן מ"ש בתשובה למדינת רוסיא לק"ק באליפלייא להרב מו"ה שמואל רימאנד במוהר"ר צבי מו"ץ דשם:

## שם סימן קמה

קמ"ה הנה ע"ד שאלתו בגט הנשלח לשם ונכתב על אבי המגורשת שהוא לוי ובאמת אינו לוי והוא מקום עגון מאוד וא"א להשיג גט אחר הנה כבר ראה רו"מ דברי הנו"ב המחמיר בזה והנה אני בתשובתי במה"ק שלי סימן קכ"ט במעשה כזו שבאה לידי העליתי להקל ולסמוך על דעת התוס' בגיטין דף פ' ועל דעת הפ"י בחדושיו בגיטין שפסק להקל בשינה עמידת האשה ודחיתי דברי הנו"ב שהשיא דעת התוס' לדעת הרא"ש ואני הוכחתי דלא כוותי' רק כוונת התוס' כפשוטו דבאם כתב כהן על אינו כהן כשר והעליתי כן לדינא באריכות וכעת אני מוסיף דהנה דעת עה"ג להכשיר בשינוי באבי האשה היכי דלא הוי צריך לכתבו וא"כ אף שחלקו עליו למעט בפלוגתא עדיף וי"ל דהם לא חלקו רק בשם אבי' ממש כיון דהאדם נקרא בשם זה הוי שינוי ממש אבל באם טעו בחניכה שאין הכל קורין בו שאינו נקרא בשם זה וכן בשם כהן או לוי שאינו נקרא בשם זה י"ל דמודים לדעת עה"ג דהשינוי אינו פוסל כיון דלא הי' צריך לכתבו וכדי המה התוס' והפ"י ועה"ג לסמוך עליהם במקום עגון וגם הרי הנו"ב מה"ק סימן פ"ט בעצמו סיים שאם יהי' מקום עגון עוד יתיישב בדבר הרי דדעתו נמי הי' לצדד להקל במקום עגון ואף שבמה"ח סימן ק"ט כתב כוונה אחרת בדבריו אין לשונו סובל כן במה"ק וגם מה הוי כבוד להרב בזה כיון ששם לא הי' מקום עגון אין זה כי אם אח"כ הדר בי' אבל אם הוא חזר בו אנן לא מחזרינן ותפוס לשון ראשון והן אמת דבמה"ק שלי לא התרתי רק אם נכתב שם הלוי מפי האשה לא מפי בעלה אז לא הוי חשש שמא הוי הכונה לפסול הגט אבל באם הבעל כתב כן י"ל החשש שמא כיון בכונה לפסול הגט אך כעת נראה דאין זה חשש חדא דאף אם כיון כן הרי הוי גלוי דעתא בגיטא ולאו מלתא הוא ואינו דומה למ"ש הבעל העיטור והובא בסימן קכ"ו דר"א דכל הני שינויים אינו פוסל רק אם הבעל כתבו או הסופר כותב מפיו והיינו מטעם דנתכוין לקלקלה ולא נחשב ג"ד בגיטא ז"א דהתם כיון דהשינוי ניכר מגוף הגט דנעשה שינוי בגוף הכתיבה וכה"ג דהשינוי ניכר מגוף הגט הוי ג"ד מלתא אבל בזה שכתב לוי הרי מגוף הגט אינו ניכר אולי הוא באמת לוי רק היודעו ומכירו ידע שאינו לוי והרי בש"ס נמי ראו אותו רהיט ואזיל ומכירין הכל כי כוונתו לבטל הגט וכל רואה יכיר כן ואעפ"כ אמרינן דהוי ג"ד ולאו מלתא הוא ועוד מה"ת ניחוש שכיון להכשילה במתכוין הרי התוס' כתבו בבעל עצמו שהביא גיטו דלא חיישינן שהוא מזויף שאינו חשוד להכשילה במתכוין וגם יש לבעל חזקת כשרות וממ"נ קודם שתנשא לא יקלקל אותה ולאחר שתנשא אינו חשוד להכשיל אותה הבעל ומה דחושש הנו"ב לזה אפשר דשם הי' זמן קרוב מפרידתה ממנו והי' לו לזכור אם אבי אשתו הוא לוי או לא

וניכר הוא שכיון לעשות איזה זיוף משא"כ היכי דהוי זמן רב שנפרדו זה מזה וגם בין ההמוני עם אין דרכם לדקדק מי אבי' ומה הוא אם לוי או כהן לכך יש לתלות יותר בטעות שטעה וסבר שהוא לוי ואין הוכחה על כוונתו לקלקל וגם עוד אם היה אכוין לקלקלה מי ביקש ממנו לעשות ערמה זו הרי זה אפשר שתכיר בו מיד ומה יועיל מכתבו ושליחותו הגט יותר הי' יכול לקלקלה לשלוח הגט ולבטל אח"כ השליח ובזה לא תרגיש בו כלל ואח"כ יקלקל אותו ובע"כ אין כוונתו לקלקלה וגם כיון שמטילין חרם מי שיודע איזה פסול בגט ולא יודיע וכיון שכן מוקמינן לי' אחזקת כשרות שלא עבר בחרם בכונה לכך בודאי לא הי' בדעתו לקלקלה ולכך האשה זו מותרת להנשא בגט זה במקום עגון ויהי' נמסר לה הגט כדינו והנו"ב החמיר בזה במה"ת סימן ק"ט בחומרות יתירות בלי טעם וראי' וגם מה שחילק בין עמידת האשה לשם כהן אין בו כדי נתינת טעם כי גם כהן אין האדם נקרא רק בעלייתו לתורה וגם לא הביא שם דעת המכשירין בשינוי שמו ממש של אבי האשה דיש מקילין ונהי דהרבה חולקים ודאי למעט בפלוגתא עדיף לומר דבאינו שינוי גמור מודים הכל דכשר וכיון דכל עיקר פסול זה הוי דרבנן שמא יאמרו אין זה המגרש ודאי בדרבנן שומעין להקל וגם אין כאן חשש מכח דהעדים פסולין שחתמו שקר דבאמת אינו לוי להסוברים דאכולה מלתא קמסהדי זה אינו חדא דאף אם העדים פסולין הוי רק מזויף מתוכו דבאמת ע"מ כרתי ומזויף מתוכו הוי רק מדרבנן והרי זה נשאר באיבעי' אם אכולה מלתא קמסהדי א"כ הוי ספק דרבנן להקל ואזלינן בתר חזקת כשרות דעדים גם הרי שם האיש והאשה בגט כותבין עפ"י ע"א ועפ"י קרוב א"כ ודאי לא נפסלו העדים בכך אם הם הטעו אותה ועוד ראי' דאין העדים נפסלין באם כתבו כהן אולי אף שאינו כהן אף אי נימא אכולהו מלתא קמסהדי ממה דמבעי' בפ"ב דכתובות מהו להעלות משטרות ליוחסין או לא ולמה לא מבעיא מהו לפסול את העדים אם כתבו כהן ואינו כהן ולא מבעי' להמפרש כפשוטו דאמנה שבשטר קמסהדי אבל אין יודעים שהוא כהן כלל פשיטא דהו"ל למבעי' כן אם נפסלו העדים או לא אף גם לפירוש הש"ך בחו"מ סימן מ"ט והב"ש באה"ע סימן ג' דאבעי' הוי רק אם מעידין שיודעים שהוא כהן או רק מוחזק אכתי הי' יכול למבעי' אם נאמר שמעידין שיודעים שהוא כהן ונמצא שאינו כהן אם פסולין בע"כ משמע דנפסלין ודאי אין נפסלין דאפשר לא משמע להו איסורא בזה רק לענין יוחסין דלא בעי עדות גמורה מבעי' לי' אם סמכינן ע"ז דאכולהו מלתא קמסהדי או לא:

ועוד נראה לי דבר חדש ממה דמבעי' בש"ס רק באם כתבו על הלוה שהוא כהן אם אכולהו מלתא קמסהדי ולמה לא מבעי' לי' על המלוה אם כתבו שפלוני לוה מראובן

הכהן מנה וכו' אם מעלין משטרות ליוחסין ובע"כ דדוקא על הלוה דאין השטר בידו ויתכן לומר דאחר הוא י"ל דעל העדים לדקדק לדעת כל סימנין שלא יטעו לומר אחר הוא ולכך י"ל אכולה מלתא קמסהדי אבל על המלוה שיהי' השטר בידו ותפיסתו מוכחת עליו שהוא הוא בזה ודאי דלאו אכולה מלתא קמסהדי ואין מעלין ממנו וא"כ לפ"ז ה"נ כיון דהשינוי בשם אבי האשה שיהי' הגט בידה ודאי לאו אכולה מלתא קמסהדי ואין העדים נפסלין בזה ולחשש שמא יאמרו אין זה המגרש נמי ליכא כיון דאינה נקראת על שם זה גם תפיסתה מוכחת עלה לכך מכל הלין נראה לי דהגט כשר ליתן לה בעת הדחק ומותרת לכל העולם בלי חשש ופקפוק כלל בעזה"י וה' יצילני משגיאות ויורני בתורתו נפלאות כנפש ידידו הטרוד וכו'. אעתיק מ"ש לק"ק כאהפילייא סמוך לטולטשין להרב מ"ז מיכאל אב"ד דשם:

## שם סימן קמו

קמ"ו ע"ד שאלתו וז"ל הנה בדבר הגט אשר בא לפני אשר שם אבי המגרש נחמן שעי' כן נקרא בפי כל ועלייתו וחתימתו לתורה אינו בבירור רק המגרש חותם עצמו במה"ק אומר לחתום אותו כך דעתי נוטה לכתוב רק נחמן שעי' בלא יוד וכו' (והאריך בזה) ואח"כ כתב וז"ל והנה קם אחד אשר לא ידע בטיב גיטן וסידר גט אחד בשם ישעיהו ובגט אחד והנה נאספו עליו כמה רבנים ופסלוהו וכו' ושאל ממני לחוות דעתי העני' והנה לדעתי החמירו יותר מדאי כי אם לכתחלה שפיר אמר רו"מ לכתוב רק שעי' דהוי עכ"פ כקיצור השם וכמשמעות האחרונים בכמה דוכתא מ"מ אם לא עשה כן וכתב ישעיהו נראה דכשר בדיעבד לא מבעיא כאן בשם אבי המגרש דאין החסרון פוסל בו ודעת עה"ג כיון דאין החסרון פוסל בו גם השינוי אינו פוסל ונהי שחלקו עליו מ"מ לא נתבטל דעתו לגמרי ובתשובתי מכבר בצירוף גאוני הדור שהיו לפנים הסכמנו לסמוך עליו במקום עגון וישבתי בזה דעתו וא"כ בנ"ד הוי ס"ס שמא הוי כך שמו ישעיהו ואת"ל ישעי' דלמא כדעת עבודת הגרשוני ומה שבנו"ב מה"ת משמע להיפוך דבאבי הבעל יש להחמיר אף בחסרון כבר כתבנו בתשובה שלא כן הוא בעזה"י אך גם אם הי' בשם המגרש עצמו נראה דכשר בכה"ג בדיעבד והוא דלחוש לשמא הוי שמו סעדי' אין לחוש דרוב הנקראים שעי' הוא משם ישעי' ושם סעדי' דמתקרי שעי' לא שכיח ובודאי דהוי כן שמו שעי' ובשם שעי' עפ"י רוב נקראים בשם ישעיהו ע"ש ישעיהו הנביא ואין לומר דהוי תרי ספיקי שמא הוי שמו סעדי' ושמא אינו ע"ש ישעיהו הנביא זה אינו דעל חשש סעדי' אין לחוש בלי טעם הרוב דכל מקום אין לחוש לתוספת ולשינוי רק מוקמינן כל

דבר כמות שהוא לפנינו בלי שינוי ותוספת כן ה"נ אין לחוש לשהי' שמו סעדי' ונשתנה לשעי' רק מוקמינן בחזקת כמות שהוא לפנינו והוי מתחלה שמו רק שעי' וא"כ בענין זה לבדו ראוי לילך בתר רובא דנקראים ע"ש ישעי' הנביא ובזה אין לומר דראוי לילך בתר כמות שהיא לפנינו דבזה בחד דרך העולם לקצר כידוע. והנה בתשובתנו מכבר בכמה דוכתא הוכחתי מדברי הב"י סימן קכ"ט דבמקום דבעינן ב' גיטן היינו רק לכתחלה אם כתבו מתחלה ע"ד ליתן ב' גיטן אבל אם כתבו מתחלה ע"ד ליתן רק אחד וניתן כך כשר בדיעבד ולא בעינן עוד גט שני והוא מוכח להדיא מדברי הב"י שם ומדברי הד"מ וא"כ ה"נ בזה הוי כן:

והנה כעת נראה ראי' לזה דאם אינו כשר באחד בדיעבד איך נותנין ב' גיטן כלל הרי בכמה דוכתא חיישינן שמא איכא דשמע בהא ולא שמע בהא ובקריאה לתורה דהוי רק דרבנן חיישינן לנכנסין ויוצאין באמצע א"כ מכ"ש בחומר אשת איש דראוי לחוש שמא איכא דחזא גט זה ולא חזא גט זה ויאמרו אין זה המגרש ולא ידע שנתנו עוד גט שני ובע"כ דבדיעבד כשר בגט אחד כל שבעינן ב' גיטן בדיעבד כשר בגט אחד ולכך לא חיישינן לזה ובפרט באבי המגרש ואין פנאי להאריך יותר. ובנדון שאלתו השני' באבי המגורשת שאמר המגרש והמתגרשת וגם ע"א שם אביו הי' יקב עוזר ובפי כל נקרא יעקל ולשלח בבירור אינו באפשרי כי נפטר שמנה שנים והוי דעת מורים שלא לכתוב כלל שם אביו ודעת רו"מ לכתוב יקב עוזר דמתקרי יעקל עכ"ל והנה בראשונה אני אומר מ"ש במכתב יקב בלא אלף אחר היו"ד ולא אחר הקו"ף אם דעתו הי' לכתוב כן בגט ודאי אינו נכון דממ"נ אם נקרא בלשון היו"ד בקמץ צריך להיות באלף אחר היו"ד יאקב ואם נקרא היו"ד בפתח אז הוי הקוף בקמץ כידוע בלשון אשכנזים והי' צריך לכתוב יקאב אבל יקב בלא אלף כלל אינו נכון ואם נקרא היו"ד בסגול הוי לכתוב בעי"ן אחר היו"ד. והנה בגוף שאלתו לא הבנתי כלל דכיון דיש ע"א המעיד כן הרי ודאי יש לכתוב כן ומה ספק הוי בזה ואם כוונתו מ"ש בלשונו ולשלח בבירור דהיינו שצריך לשלחו למקום אחר משם אולי יבורר להיפוך בזה ג"כ לא ידעתי מחלקותם דממ"נ אם אינו מקום עגון וגם אינן עניים ואפשר אם יוחזר הגט יהי' אפשר באחר ודאי הנכון כדברי רו"מ לפרש השם של אביו לעשות כדינו ואם הוי מקום עגון או שהם עניים ולא יהי' אפשר בגט אחר הנכון יותר שלא לכתוב כלל שם אביו כי כל שעת הדחק כדיעבד דמי וכמו שהתיר מהר"מ מלובלין בגט מומר ה"ה בשעת הדחק אחר ובפרט דכאן לא שייך כל כך החשש של רו"מ שכתב דלכך התיר המרמ"צ מכח דסמך על ע"מ כרתי והיינו דיעבד אבל לכתחלה בעינן גם ע"ח ובעינן מוכח מתוכו ובלי שם אביו אינו מוכח מתוכו והנה י"ל זה בשם

המגרש כיון דהוא אינו מוחזק בגט לכך לא הוי מוכח מתוכו מי המגרש אבל בחסרון שם אבי האשה כיון דתפיסתה מוכחת עלה שתופסת בו הוי כמוכח מתוכו וכשר אף לר"מ וכה"ג מחלק בנו"ב מה"ת חלק אה"ע בין חסרון שם אבי האשה לחסרון שם אבי הבעל ייע"ש לכך יפה אמרו המורים שלא לכתוב כלל שם אביו הנה כן נראה לפענ"ד ויותר אין לי פנאי להאריך ובפרט במקום שאין הנושא סובל ובילדותי הארכנו הרבה בכל הענינים אלו בעזה"י עתה עת לקצר ושלומו ירבה כנפש המעתיר וכו'. אעתיק פה מ"ש למדינת רוסיא לק"ק לובשוב להרב מו"ה צבי הירש הכהן מ"ץ דשם הסמוך לק"ק קארלין הסמוך לפינסק:

## שם סימן קמז

קמ"ז הנה ע"ד שאלתו בגט אחד ששם המגרש נחום יהודא ליב וכן נקרא לתורה וכן חותם א"ע רק העולם מקצרים שמו ונקרא נחום ליב ושם אביו אלי' ושם אשתו מלידתה העניא זלאטא וכן נקראת במקומה וכתוב כן בתנאים ובכתובה רק שבמקום דירתה עתה במקום הבעל והגט שם מקצת ב"א מקצרים שמה וקורין לה רק זלאטא ומקצת ב"א קורין לה בשני השמות ועתה כתב המסדר הגט בשם הבעל רק נחום ליב ושם אביו לא כתב כלל אף דהכל יודעים ומזכירין שם אביו ושם האשה כתב רק זלאטא וגם ידוע במקום הגט שבמקום האשה שנולדה שם יש לה ב' שמות ושאל רו"מ מה דינו של הגט הזה. והנה כבר ראה רו"מ צד היתרם יש להקל בכל חד ריעותא לבדו והנה בשם נחום ליב חוץ מהיתר שראה רו"מ מכח דהוי כחניכה שהכל קורין בו יש בו עוד צד להקל דשאני שם ליב כיון דידוע דהוא שם לע"ז וידוע דכל שם ליב יש לו שם הקדש א"כ ניכר חסרונו ולא יאמרו אחר הוא דבין כך או כך יראה שיש כאן חסרון שם הקדש דהרי נחום אין לו כינוי ליב ודבר זה נמי מדברי מהרי"ק שורש פ"ו מ"ש שם בשם באלי דכיון דידוע דשם זה יש לו שם הקדש אינו פוסל ולא נחשב חסרון ייע"ש א"כ אף הפוסלין בהשמיט שם אחד מודים בזה דכשר דכאן ניכר החסרון והנה מה שפלפל רו"מ אם שם העיקר ועריסה עדיף או החניכה שהכל קורין בו עדיף אין לו ענין לכאן דכאן הוי תרוייהו יחד דהרי הוי שם העריסה בו דהרי עכ"פ נקרא נחום בעת מילתו וגם מן הסתם גם ליב נקרא אז כן כדרך העולם שבשעת המילה קורין לו בשם הקדש עם שם הלע"ז יחד וא"כ הוי שם העריסה ושם שהכל קורין בו יחד ודאי עדיף. ומצד שם האשה דהי' שמה במקום לידתה העניא זלאטא ובמקום הגירושין נקראת רק זלאטא רק מיעוט בני אדם קורין לה גם שם בשני השמות הנה מצד זה נמי לא הוי קפידא דאף הפוסלין באם הי' לאחד ב'

שמות ונכתב רק אחד היינו רק אם כל שם נקרא בפ"ע כנדון הש"ס דיוסף וקורין לו יוחנן יוחנן וקורין לו יוסף וכן במרים ופורתא שרה אז אם נכתב בשם אחד לגבי אלו מקומות שנקרא בשם השני נראה זה כשינוי השם ממש אבל היכי דגם במקום שנקראת בשם השני נקראת גם בזה שנכתב בגט ונקראת בשניהם יחד אז בגט אם כתבו אחד מהם הוי כקיצור השם ולא הוי נראה כשינוי ותדע דהרי אם כתבו שניהם וכתבו בלשון דמתקרי כגון העניא דמתקרי' זלאטא או זלאטא דמתקרי' העניא הי' פסול כיון דנקראת בשניהם לא שייך לומר דמתקרי באמצע וכמ"ש בש"ע סימן קכ"ט גבי יוסף שמעון וא"כ מוכח דשם אחד הוא ממש וכיון דהוי כשם אחד אם נכתב מקצתו הוי כקיצור השם וכמדומה לי דגם בט"ג כתב כעין זה והן אמת דבתשובה אחת כתבתי דיש לחלק בזה בין אם נכתב שם הראשון דאז כיון דאין דרך הלשון להאריך ומדבר בקצרה לכך משמיט סופו והוי כקיצור השם וכגון אם נקראת העניא זלאטא והי' כותב העניא אם היתה נקראת כן במקום הגט הוי מקום לומר דהוי כקיצור השם אבל להיפוך אם נכתב שם השני ולא הראשון ההתחלה אין דרך להשמיט ולא הוי כקצור השם וא"כ כאן דנכתב שם השני לא שייך היתר זה מ"מ אין זה מוכרח ואין בידינו לפסלו מכח זה כיון דיש עוד צד להקל דהוי כחניכה שהכל קורין בו כיון דנקראת כן בפי הרוב אך מצד שהשמיט שם אבי המגרש בזה יש לדון:

והן אמת דזה גלוי לכל דחסרון שם אבי האיש והאשה כשר אך הנה בנו"ב מה"ת מחמיר בחסרון שם אבי המגרש ומחלק בין חסרון אבי' לחסרון אביו ואם כי בתשובתי זה כמה שנים כתבתי דלא כוותי' ומה שחשש גם רו"מ מכח דבחסרון שם אביו אינו מוכח מתוכו דיש שם עוד אחד נחום ליב ובאמת לדעתי זה אינו כיון דאמרינן בש"ס פ"ק דנדרים דאין אדם מגרש אשת חברו והוי ידים מוכיחות א"כ גם כאן כיון דאין שמות הנשים שוין הוי מוכח מתוכו מכח האשה ולומר דהאחר גירש אותה הרי אין אדם מגרש אשת חבירו מ"מ זה הוי אם הי' נכתב שם האשה כתקונה אז הוי נחשב מתוכו ע"י שמה אבל כאן דנכתב רק שם אחד ממנה ובאמת נקראת לפעמים בב' שמות הנה נהי דכתבנו דאין זה שינוי מ"מ נראה דמוכח מתוכו לא הוי עי"כ להכשיר בחסרון שם אבי הבעל כיון דלא נכתב שמה כתקונה לכך בזה ראוי לחוש לדברי הנו"ב להחמיר בשם אבי הבעל אם נחסר. ובר מן דין אני אומר כיון דמפורש ברמ"א סימן קמ"א דאם הוי טעות בהרשאה מוכח דמסדרי הגט הוי ע"ה וא"כ ה"נ כיון דנעשה בו כמה מיני פסולין לכתחלה מוכח שהוא ע"ה המסדר ואף דכתבנו בתשובה זה כמה שנים ואח"כ מצאתי גם בט"ג כן דזה דוקא אם לא ידענו מי המסדר אבל אם ידענו מי המסדר שאינו ע"ה כשר הגט מ"מ נראה

דהיינו דוקא בטעות אחד אבל בכמה טעותים נהי דאינו ע"ה מוכח דעכ"פ עשאו בלי דעת ובחפזון וא"כ מה לי שיש חשש טעות מכח שהוא ע"ה או מכח דעשאו בחפזון בלי מתינות ולכך כיון דעכ"פ מוכח דעשאו בחפזון בלי מיתון יש לחוש עוד לפסולין אחרים ולכך ודאי דצריכה גט אחר ובפרט דאינו מקום עגון ובצירוף כל הני חששות לכך יפה עשו הרבנים שקמו עליו כי כיסלא לאוג' ויותר אין פנאי להאריך ובפרט במקום שאין הנושא סובל וגם בילדותי הארכתי בזה בכמה תשובות בעזה"י בפלפול וכעת אין בכחי להאריך דברי ידידו נצח. אעתיק פה מ"ש בעזה"י לק"ק ליפווייץ למדינת רוסיא להרב מ"ו משה אב"ד דשם:

## שם סימן קמח

קמ"ח ע"ד שאלתו באשה שבאה לקבל ג"פ מבעלה ושם האשה מעריסה הי' גיטל וכך נכתב בכתובתה רק שהכל קורין אותה רק בשם חי' לבד ובמקום דירתה בק"ק בא"ד וכן כאן פה ליפוויטן שהיא מקום כתיבה ונתינה אין מי שיודע משם גיטל כלל רק חי' לבד וכן אף במקום לידתה שהוא ביאנוב ג"כ אין מי שיקרא אותה חי' גיטל רק חי' לבד רק לפעמים מועטים היו קוראין אותה אבי' ואמה בשם חי' גיטל וגם בעלה אומר ששמע בשעת קריאת הכתובה בשם חי' גיטל והוא קורא אותה לפרקים ג"כ בשני השמות יחד אבל זה הוא אחד מני אלף וגם זה כמה שנים אשר אין דירתה ביאנוב רק בבא"ד עכ"ל השאלה והנה רו"מ האריך בזה ואני לא מצינא לסגויי בהדי' כי אני מוטרד מאוד ואשיבהו בקצרה כי הנה לדעתי כתבתי כמה פעמים בתשובה ששם הנכתב בכתובה לא נחשב נשתקע וראייתי ברורה שהרי כתובה צריך להיות למען יעמדו ימים רבים ואסור לשהות עם אשתו בלי כתובה א"כ צריכה הכתובה להיות בידה לגבות בו תמיד וא"כ צריך להיות שמה עליו שלא יאמרו אחרת היא וכיון דאסור לשהות עמה בלי כתובה הוי בכל יום כאלו היום נכתבה וגם הבאתי ראי' ממ"ש בה' כבוד אב שבכתב אין לכתוב הכ"מ מכח שכתיבתו מתקיימת לאחר יב"ח א"כ מוכח דאף שנכתב מקודם יב"ח מ"מ כשיבוא אחר יב"ח הוי כאלו עתה נכתב ולכך לדעתי אינו נחשב נשתקע ובילדותי הארכתי בזה ומ"ש רו"מ מתשובת מהרד"ך ומדברי הג"פ סימן קכ"ח בשם מקור ברוך דימה ענינים נפרדים דמה ענין שם נהר או שם עיר לשמם ממש דאין האיש והאשה נקראין על שם העיר והנהר וכשבאין לגבות בכתובתן אין מדקדקין באיזה עיר נכתב ושם איזה נהר אבל בשמו ושמה זה צריכין לדעת ולהכיר בעת הגבי' והם נקראים בשמם וגם מה ענין גיטן אחרים וכתובות אחרות לגט זה שרוצה לכתוב עתה אבל בכתובה של

אשה זו והיא והוא נכתבין בכתובה והמה באים להתגרש ודאי לגבי עצמן לא נחשב נשתקע ולכך לדידי אם היו כותבין שם העריסה חי' גיטל דמתקריא חי' נמי הי' כשר אך לדעתם שנמשכו אחר הט"ג דזה נחשב נשתקע נראה דהוי די לכתוב חי' לבד כי נהי דקיי"ל שצריך לכתוב גם שם שקורין המיעוט כבר כתבתי בילדותי בתשובה בארוכה דהיינו רק המיעוט שקורין במקום כתיבה או נתינה אך אם אין המיעוט קורין לה במקום כתיבה ונתינה רק במקום. אחר נהי דצריך לכתוב גם שם שיש להם במקום אחר היינו אם הרוב קורין להם במקום אחר כן אבל מיעוטא דמקום אחר שאינו לא כתיבה ולא נתינה א"צ לחוש כלל וא"כ כאן דבמקום כתיבה ונתינה לא קוראין רק בשם חי' די בשם חי' לבד ומה שאבי' ואמה קורין לה למיעוטא בשם חי' גיטל הנה מלבד די"ל דדוקא למיעוטא חששו ולא למיעוטא דמיעוטא ואף גם אם חיישינן אף למיעוטא דמיעוטא מ"מ היינו אם אחרים קורין להם כן אז יש חשש דהם אין יודעין מן הגט ויאמרו אחר הוא והוי חשש לעז אבל אם אין קורין לה רק אבי' ואמה ובעלה הרי הם אין יודעין מן הגט ובשבילם ליכא חשש לעז ובפרט דלולי דמסתפינא הייתי אומר דבזמן הזה ליכא כלל חששות הללו דהרי קורעין הגט מיד וכיוצא בזה כתב הט"ז סימן קכ"ה היכי דנכתב הגט על המחק דכתב דבזמן הזה דקורעין הגט אין לחוש על המחק כן ה"נ בזה מה חשש הוי דיאמרו אין זה המגרש והמתגרשת דהרי קורעין הגט מיד מיהו חלילה לנו להקל במה שבכל הפוסקים מבואר להיפוך אך עכ"פ במה שאין מבואר להיפוך אין להחמיר בזה והוי די לכתוב חי' לבד והנה מה שחידש רו"מ וכתב בגט דאתקריאת כדעת הג"פ ודחה ראיות הגאון מו"ה זלמן שהוכיח להיפוך הנה מלבד שגוף הדבר לא ניחא לי לשנות בנוסח הגט ממה שלא נהגו בזה במדינות הללו אף גם לדעתי דברי הגאון הנ"ל נכונין כיון דעכ"פ מוכח מראיותיו מן התרגום דלשון אתקריא יתכן נמי לשון הוה וא"כ הרי הט"ז כתב בא"ח ה' ק"ש סימן ס"ו דגם לשון הוה יתכן לפרשו בלשון עבר כמו בגואל ישראל אף דבעינן לשעבר מ"מ כיון דהוי הוה יתכן לפרשו גם בלשון עבר וא"כ גם דמתקריא אפשר לפרשו בלשון עבר כמו התם בצור ישראל וגואלו ובע"כ דבגט שאני דצריכין לפרש דוקא לשון עבר ולא מהני לשון בינוני כיון דאפשר לטעות דהוי הוה וא"כ ה"נ לשון דאתקריא כיון דמשמע נמי לשון הוה כדמצינו בו יתברך א"כ נמי אין מוכח מתוכו ואנן בעינן מוכח מתוכו דאל"כ גם דמתקרי אפשר לפרש כן כמ"ש לעיל ולומר שיוכיח הרואה ממה דלא כתבו דמתקריא זה אינו דודאי כל חשש טעות הוי בשביל ע"ה דבשביל ת"ח אין לנו חשש כלל דהרי אמרינן בפ"ק דנדרים דאין אדם מגרש אשת חברו וא"כ אם יראה שם הבעל דזה הוא ידע דזו המתגרשת הוי אשתו דאין

אדם מגרש אשת חברו ובע"כ החשש הוי רק בשביל ע"ה דלא ידע כלל זה דאין אדם מגרש אשת חברו א"כ לא ידע נמי החילוק בינו לשאר גיטן ומניין לנו לדעת דבשאר גיטן כותבין דמתקרייא לכך נראה לי כדעת הגאון מוהר"ז ז"ל דאין לכתוב דאתקריאת מיהו נשתקע כלל ולכתחלה הי' להם לכתוב רק חי' לבד כיון דעכ"פ בדיעבד כשר ראוי לחוש לכתחלה לדעת הגאון דבכתובה נחשב נשתקע כנלפע"ד בזה ויותר מזה אין פנאי להאריך ונדון המורה אין בידי לומר עליו איסור או היתר מה שאינו למראה עיני ואין אני מכירו אולי יפה הורה וחס לי לחוב בדמו של זה דברי ידידם הטרוד וכו' אעתיק כאן מ"ש לק"ק לבוב ולהרב החריף המופלג מו"ה סענדר שמואל היילפרין נ"י:

## שם סימן קמט

קמ"ט הנה ע"ד שאלתו אשר נשאל מלבוב ובקשו ממנו לצרף גם דעתי ורו"מ כתב דעתו וביקש ממני להצטרף עמו וזה תורף השאלה שאחד מאנשי ק"ק ראזלא נשא אשה מלבוב שמו ישראל גאלד בערג הי' לו אשה מלבוב אשר נודע שמה בשם חנה לבד ובעלה גרשה בג"פ בק"ק ראזלא בשם חנה לבד וטרם כתבו הגט חקרו ודרשו אם יש לה עוד שם והכל העידו והגידו שזה כמה שנים ואין איש יודע אם יש לה עוד שם והמגורשת אמרה אשר מעולם לא נקראת משום איש רק חנה לבד אף אבי' ובית אבי' רק בהכתובה נזכר גם שם לאה וגם בכמה מכתבים שאבי' כתב לה לפעמים הי' כתוב בו חנה לאה ודייני הגט ראו בטיב טעמם שלא לכתוב בגט רק שם חנה רק אחר ירחים אחדים עמד דיין אחד אשר מתק ממקומו ממושב הדיינים עמד וערער על הגט לפסלו אף בדיעבד עכ"ל השאלה שנשאל רו"מ ולחוות גם דעתי והנה ראיתי אשר כתב על זה רו"מ ויפה אמר ויפה כיון וכיון בקצת ענינים לדעתי מ"ש בתשובה מכבר:

והנה דין זה א"צ אריכות ותחלה אני אומר אוי לאזנים שכך שומעות מה עלתה בימינו שיזדמן אנשים שיעלה על שפתם לפסול גט כזה לא מבעיא בדיעבד אין מקום לפסלו דהרי עכ"פ שם חנה כחניכה בדיעבד כשרים הגיטן מטעמים הנ"ל דאין זה נחשב שהכל קורין בו דכשר בדיעבד ואף המחמירין בזה ואין הלכה כמותם מ"מ לא מחמרי רק באם עכ"פ המיעוט קורין לה כן אבל אם אין שום אדם קורא לה כן רק בכתובה כותבין כן ודאי לכ"ע אם נכתב בגט מה שנקרא בפי כל ואין שום מיעוט בקריאה להיפוך מודים דכשר ולמעט בפלוגתא עדיף ועיין בטיב גיטן בלקוטי שמות שלו שדעתו להכשיר באם יש לו ב' שמות וכתבו אחד דהוי כקיצור השם וא"כ אף אם הוי ראוי לכתוב חנה לאה אם כתבו שם חנה לבד הוי כשר בדיעבד מיהו כאן בנ"ד גם לכתחלה יפה עשו וב"ד דוקני

כתבוהו כיון דבשם שנשתקע אם כתבוהו פסול ודעת הט"ג דאף אם נכתב בכתובה נחשב נשתקע והנה בנדון נשתקע אין הכונה שלא יהי' נמצא אחד בעולם שלא יקראנו כן דמהיכן אפשר לדעת זה אך הכונה דאם עכ"פ יש מיעוט הניכר אשר קורין כן גם בשם זה זה לא נחשב נשתקע אבל אם הוי רק מיעוטא דמיעוטא וליכא מיעוטא דמנכר ומכ"ש אם רק אחד קורא כן ודאי הוי נשתקע והשכל והסברא נותן כן דהרי עיקר הטעם בשינוי השם מכח שיאמרו אין זה המגרש והמתגרשת ובודאי בשביל אחד שקורא לו כן יאמרו שאין זה ולהיפוך אם יכתוב גם זה בשלמא אם המיעוט הוי מיעוטא דמנכרי ידעו שהן הנה המגרש ומגורשת דמידע ידעי ששם זה הוי כפי המיעוט אבל אם הוי המיעוט דלא מנכרי כלל ודאי אם יראו שם שניהם יאמרו שאין זה המגרש והמתגרשת וגם השכל נותן כן דהרי דרכי' דרכי נועם כתיב ועיין בתוס' יבמות רפ"ק דף ב' שהוכיחו נמי מזה כיוצא בזה ייע"ש. ואי נימא דבאחד בסוף העולם לא נחשב נשתקע אז אחר כמה שנים אם יהי' נמצא אחד שקרא לו ולה כן יופסל הגט וכי אפשר לב"ד לילך בכל בית ובכל העולם לדרוש אם קורין לה כן רק הכלל הוא אם ליכא מיעוט המנכר נחשב נשתקע לכך מה שכתב לה אבי' כן ובפרט רק בכתב ודאי הוי נשתקע וגם מ"ש בכתובה דעת הט"ג דהוי נשתקע ואף דאני כתבתי בכמה תשובות דלא נחשב נשתקע דהרי בעינן למען יעמדו ימים רבים וכמ"ש גם רו"מ ואני הוספתי דבכתובה ודאי הוי כן כיון דאסור לשהות עם אשתו בלי כתובה א"כ כל שעה צריך להיות קיימת כאלו עתה נכתבה מ"מ זה הוי לענין דיעבד אבל לכתחלה ודאי ראוי יותר שלא לכתבו. ועוד הנה אני בימי חורפי כתבתי תשובה בארוכה לק"ק טרניגראד והוכחתי דנהי דלכתחלה בעינן לכתוב בכל השמות שיש לו במקום אחר וכן אף אם נקרא במיעוט אנשים נמי צריך לכתבו היינו באם הוי עכ"פ חד למעליותא או דבמקום אחר קורין לו הרוב או דבמקום כתיבה ונתינה קורין לו מיעוט כן אבל בתרתי יחד שבמקום כתיבה ונתינה לא נקרא רק בשם אחד ושלא במקום כתיבה ונתינה נקרא רק במיעוט כן א"צ לכתבו כי לחוש למיעוטא שאינו לא במקום כתיבה ונתינה זה לא חיישינן ואף לכתחלה אין לכתבו ושם הארכתי בזה אבל א"ל אריכות דו"ק בש"ס וכל הפוסקים ותראה שמיירי כולם בחד מהני או המיעוט במקום כתיבה ונתינה או במקום שאינו לא מ"כ ונתינה אך הרוב קורין לו כן אבל לא המיעוט עיין בש"ס גיטן דף ל"ד ושם וכאן כיון דהוי אבי' בלבוב וגם הכתובה מן הסתם הי' מונח ביד אבי' א"כ לו יהא דלא הוי נשתקע לא עדיף מאם נקרא כן בפה מיעוט בני אדם מ"מ הרי נקרא רק בלבוב ולא בראזלא מקום כתיבה ונתינה לכך כהוגן עשו שלא כתבוהו ובדיעבד ודאי דכשר חוץ ממ"ש לעיל מכח חניכה דהכל קורין בו רק כיון דבק"ק ראזלא

לא ידעו מן השם שבלבוב ודאי דכשר וש"ס מפורש הוא בגיטין דף ל"ד ע"ב במה דשלחו מתם ב"א הבאים יוסף וקורין לו יוחנן יוחנן וקורין לו יוסף וכו' אר"א והוא דאתחזק בתרי שמהא וכו' ח"כ דר"א הי' לו ב' נשים וכו' עד שיגרש בשם שביהודא ושם דגליל עמו יצא וגירש באחד מהם מגורשת וכו' אלא ש"מ הא דאתחזק הא דלא אתחזק ייע"ש ובפירש"י ובש"ע סימן קכ"ט סעיף י"ב ובב"ש ס"ק כ' וס"ק כ"ב וא"כ היוצא מזה דהגט כשר וישר והאשה מותרת למשפחות המיוחסות שבישראל והמערער ע"ז ילכד ברשת ר"ת והדיין המערער ימתח על העמוד ומתעבר על ריב לא לו כי בזה לא שייך הטעם של הרמ"א בתשובה כי בזה הדין פשוט להיתר והדיין לא לחנם פטרוהו משם ועלינו יערה רוח הבורא דברי ידידו וכו' אעתיק פה ב"ש בתשובה לק"ק באהליפלייא סמוך לטאלטשין להרב מ"ו מיכאל אב"ד דשם:

## שם סימן קנ

ק"נ הנה ע"ד שאלתו וז"ל והמעשה כך שסידר רב אחד ומורה קרוב למח"ק עיר באהאפאל בחודש מרחשון העבר גט שליח ושלח אלי והנה המורה הרגיש בעצמו בהרעיתות הללו אחד שכתב מרחשוון בשני וי"ן והשני ששיטה אחת היא אינו מעורה וגם בשם אבי המגורשת הי' שמו בחתימה ועלי' יצחק אייזק ובפי כל קוראין אותו אייזק וכתב יצחק אייזק המכונה אייזק ובשני הדברים הראשונים הי' פליטת הקולמוס ויען שדברים אלו פשוטים סידר הגט ושלח אלי וכו' והנה תמה אני על הרב הזה ועל רו"מ איך מלאו לבם לעשות כן ליתן לכתחלה גט כזה ובאיסור א"א להקל כ"כ לכתחלה והנה מ"ש חשוון בשני וי"ן נמי יש קפידא לכתחלה ואף שראה בב"ש סימן קכ"ו ס"ק וי"ו שאם כתב החסר מלא כשר אף שלא ניתן הנה אין זה ראי' דהרי הוא מיירי כגון שמונה וכדומה כיון דזה נמצא לפעמים במסורת כן והרי בח"מ ס"ק י"ג מבואר שם ב' טעמים למה הוא כשר אחד מפני שנמצא כן במסורת לפעמים והשני כיון דאינו משתנה הענין בשביל זה והנה י"ל מה דכשר אעפ"י שלא ניתן היינו מכח דבזה שייכין ב' הטעמים אבל בחשוון דלא נמצא מלא בכתוב אין ראי' מזה ודלמא מכח טעם השני לבדו אינו כשר לכתחלה וכן ראיתי בג"פ סימן קכ"ו ס"ק כ' בשם תשובת הרב בצלאל וז"ל הכשיר מהר"א סיגוס גט אחד שנמצא בו שמונה מלא בויו דהרי מצינו כמה מלאים בקהלת וכו' ייע"ש דנקט רק טעם זה ולא טעם הב' משמע דלולי הטעם דנמצא כן במסורת אפילו בדיעבד הי' פוסלו ומכ"ש שלא ליתנו לכתחלה וכן כתב שם תחלה בשם סדר מהר"י מינץ וז"ל אע"ג דכתב מלא היינו שאין לפסול הגט בדיעבד וכו' הנה מלשון זה משמע

דגם בשמונה מלא אינו מכשיר רק בדיעבד ואנן ניקום ונסמוך גם על חשוון להכשירו לכתחלה אין זה רק תימא וגם מה דלא הי' מעורה וכן מה ששיטה אחת לא הי' מעורה אף שכתב רו"מ דבשיטה אחת שאינו מעורה כתב בבאר היטב סימן קכ"ו ס"ק ל"ב ובתשובת פנים מאירות שכשר אפילו לכתחלה הנה גם בזה לבבי לא כן ידמה ואנא לא חילק ידענא ולא בילק ידענא כיון דטעם המעורה הוי בשביל ספר אחד ולא ב' ספרים וא"כ מה לי שורות הרבה או חד סוף סוף הוי ב' ספרים ואף שיש מכשירין באינו מעורה כלל מ"מ לכתחלה ודאי ראוי לחוש לדברי הרמ"א דאינו כשר רק במ"ע:

והנה ראיתי בג"פ סימן קכ"ה ראיות המכשירין באינו מעורה ולדעתי אינו ראי' כלל לא מבעי' ראיות הב"ח מ"ש שם ממ"ש בש"ס פרק המגרש שייר מקצת הגט וכתבו בדף השני והעדים מלמטה כשר ואין השיטה דבסוף דף ראשון מעורה עם השיטה שבראש דף השני וכשר אפילו לכתחלה וכו' הנה אני בעניי ראי' זו אף כל דהו דבשלמא בדף אחד אם אינו מעורה כיון דאפשר לחתכו ולחלקו כל שיטה בפ"ע לכך נראה כב' ספרים אבל אם כל הגט מעורה רק שיטה אחת כתוב כנגדה בדף השני הרי שיטה זו אי אפשר לחלק דהרי כתוב בו הגט כנגדו וכיון דא"א להפרידו בפ"ע לא נראה כב' ספרים וגם מה שתמה הג"פ שם מגיטין דף כ' דקאמר שם לא צריכה דמעורה מוכח דכל הגיטין אינן מעורין גם זה אינו ראי' דהתם מיירי לענין דאורייתא דודאי מה דבעינן מעורה הוא רק דרבנן מכח דנראה כב' ספרים אבל מן התורה ודאי לא בעינן מעורה והתם מדאורייתא מבעי' לי' אם הוי גט במתנה והנייר שלו ופריך בלא"ה הוי ספר אחד ולא ב' ומהו מספקא לי' ע"ז שפיר משני במעורה והיינו דמדאורייתא לא בטל גיטא אם אינו מעורה ולכך אמר דמבעי' לי' אם הוא מעורה אם בטל מן התורה כשאומר והנייר שלי או אינו בטל אבל מדרבנן י"ל דבכל גיטין בעינן מעורה ולכך איני רואה ראי' לומר דבאינו מעורה כשר מדרבנן ולחלוק על הרמ"א ועכ"פ לכתחלה ודאי ראוי לחוש לזה ומי ראה כזאת לכנוס לכתחלה בפרצה דחוקה כזו ובפרט כיון שכתב הרמ"א בסימן קמ"א דאם אנו רואים ריעותא בגט יש לחוש שמא הב"ד לא הוי בקיאין בדינין והן אמת שאני כתבתי בתשובתינו מכבר וכן מצאתי בט"ג שכתב כן דזה הוי רק באם אין מכירין המסדר אבל אם מכירין המסדר שהוא בקי אין לחוש לזה מיהו נראה דהיינו דוקא בטעות אחד די"ל אולי משגה הוא אבל אם אנו רואין כמה טעות יש לחוש אולי כד ניימי עשו כן או ח"ו קלות נקטא להאי גברא ואולי הי' עוד איזה פסולין בגט: והנה בנדון השלישי הכי נכבד מ"ש יצחק אייזק המכונה אייזק הנה זה ודאי לא טוב עשה כאשר אבאר הנה דעת הבית מאיר בסימן קכ"ט בשם יעקב ישראל דמתקרי ישראל שהוא פסול מכח דנראה

כאלו שם ישראל עצמו יש בו שינוי וכתב דהסכימו עמו הגדולים אז והנה אף כי הט"ג וספר יהושע חלקו עליו כבר דחיתי ראייתם והחזקתי דבריו ופלפלתי הרבה בזה פעם כסותר ופעם כמסייע אך אף להחולקים עליו היינו בלשון דמתקרי דזה ודאי קאי על האדם והרי האדם נקרא כן אבל בלשון המכונה הרי לדעת הב"ש קאי המכונה על השם וא"כ יהי' נראה כאלו שם אייזק יש לו כינוי אייזק זה ודאי פסול ואף לדעת הסוברים דהמכונה קאי על האדם מ"מ היינו רק אם הכינוי הוי שם חדש דלא נזכר תחלה לכך קאי על גוף האדם העצם שאדם זה יש לו כינוי כזה אבל אם שם הכינוי הוי אותו השם שכבר זכר א"כ אי אפשר לפרש המכונה על עצם האדם דהרי כבר זכרו ובע"כ הוי כוונת הכותב על העולם שהעולם קורין לו כן ובזה ודאי שייך דמתקרי לא המכונה אם קאי על קריאת העולם:

ומ"ש רו"מ במכתבו שאם הי' כותב דמתקרי הי' פסול בשם הג"פ הנה באמת רוב הפוסקים ס"ל להיפוך דבאם כתב דמתקרי במקום המכונה ודאי כשר ואין ראוי לחוש למיעוט נגד הרוב ולעשות להיפוך במה שיש חשש פסול לרוב הפוסקים ומה גם לדעת הט"ג בסופו בהשמטות בגט הנשלח מפ"ב דדעתו היכי דהשם חול קנה לו שותפות עם שם הקדש ועולה לס"ת בשניהם דיש לכתוב דמתקרי גם על שם חול ודאי דהוי כשר בזה דמתקרי ואף דאני בתשובה כתבתי דלא כוותי' עכ"פ הי' לו לכתוב להיפוך אייזק דמתקרי יצחק אייזק ובזה ודאי כשר בדיעבד בלי חשש כלל ולא לכנוס בפרצה דחוקה ומ"ש רו"מ בשם איזה תשובה דבסוף סדרי טהרה הנה רואה אני קלקול מחברי ספרים שאני הייתי מכיר לבעל התשובה הזה ולא היו סומכין עליו בחיים אפילו על ביעותא בכותחא וטעם הדבר איני רוצה לגלות על שוכני עפר והנה אף דהוי זה ושם אבי המגורשת מ"מ הרי שינוי פוסל בו וזה נראה כשינוי כמ"ש לעיל בשם הבית מאיר.

והנה במ"ש יבין רו"מ מעצמו לדחות ראיותיו שהביא מן הנו"ב גבי מאייר ליב דשם הוי שינוי בהשם עצמו בין מאייר למאיר אבל כאן בשם אייזק ליכא שינוי ובפרט בצירוף כמה ריעותות בזה לכך לדעתי ודאי צריכה גט אחר ויותר אין פנאי להאריך ואשר עם לבבי כתבתי לו דברי ידידו וכו':

והנה אחר כותבי זה עלה בלבי פרפרת אחת דרך פלפול לא אמנע בר מלהודיע די"ל לדחות קושיות הג"פ על הסוברים דמעורה פסול מן הש"ס דגיטין דף כ"ד דמשני לא צריכה דמעורה משמע דסתם גיטן אינן מעורין די"ל דרך פלפול י"ל הטעם דס"ל דבאינו מעורה נחשב ב' וג' ספרים היינו מכח הואיל דהואיל ובידו לחתכן שיטה שיטה בפ"ע לכך אף שלא חתכן נחשב כב' וג' ספרים ומכח הואיל ובידו לחלקן ולפ"ז הרי גרסינן

בפ"ה דפסחים דף ס"ג דר"ח ורבה מפלגי בהואיל ומסיק שם הש"ס דרבה ס"ל דבמחוסר מעשה לא אמרינן הואיל ור"ח ס"ל דנהי דלא אמרינן הואיל אפילו באינו מחוסר מעשה לדעתו היינו לקולא אבל לחומרא אמרינן הואיל ואף במחוסר מעשה ייע"ש. והנה אין קיי"ל כר"ח דאמרינן הואיל לחומרא אפילו במחוסר מעשה ייע"ש וא"כ ה"נ י"ל הש"ס לא נחית שם לפלוגתא ולרבה דלא אמרינן הואיל לחומרא א"צ לערות ולא נחשבו ב' ספרים ולא רצה לאוקמא מלתא דר"פ שם בפלוגתא לכך מוקי לה ככ"ע אף כרבה ומיירי באירע כך דהוי מעורה אבל לדידן דקיי"ל כר"ח דאמרינן הואיל לחומרא לכך בכל גט בעינן מעורה דבלא"ה הואיל ובידו לחלק הגט נחשב ב' וג' ספרים ודו"ק כן י"ל דרך פלפול דברי הנ"ל אעתיק מ"ש לק"ק טארנא להרב מ"ו ישראל פרידמאן ודעימי',:

## שם סימן קנא

קנ"א הנה ע"ד שאלתם וזה לשונם בדבר שאלה אחת אשר הובא לפנינו ג"פ ע"י שליח וקראנו לסדר הגט ויהי כאשר קרינו לסדר אותו ודקדקנו בו כד"ת חקרנו ע"ש האיש והאשה והי' כתוב בגט שם האשה לאה ריקל דמתקריא לאה וכאשר שאלנו אותה ואת אבי' הגידו לנו ששם ריקל נשתקע לגמרי ולא נקראת בשם זה כלל רק בשם לאה לבד אמנם שמה מעריסה הי' לה ב' שמות הנ"ל וגם בכתובתה כתובים בשני השמות וקצת משכנותי' אומרים שיודעים שיש לה ב' שמות יען כי היא אמרה לפניהם שכן שמה וגם לפעמים אם שואלים אותה האיך היא חותמת חותמת בשני השמות אך לא באגרת וגם זה על המעט וכו' ע"כ שאלתם הנה לדעתי הגט כשר כי לא מבעיא לפי עיקר הדין כתבתי כמה פעמים בתשובה שאם נכתב כן בכתובה לא נחשב נשתקע כיון דבשטר בעינן למען יעמדו ימים רבים וגם אסור לשהות עם אשתו בלי כתובה וא"כ הוא יושב עמה רק על סמך כתובה זו ואיך נחשב נשתקע וחולק אני על הבית אפרים וט"ג דס"ל דזה נחשב נשתקע והבאתי ראיות לזה אך בזה לא צריכנא לזה לפי דעתי ע"כ לא פסלו שם שנשתקע רק אם לא נכתב כלל בלשון דמתקרי רק הי' נכתב שם הראשון לבד כגון בנדון זה אם היו כותבין רק לאה ריקל אבל אם נכתב בלשון דמתקריא נהי דלכתחלה אין לכתוב כלל שם הראשון מ"מ בדיעבד ודאי כשר כיון דעיקר החשש בכל הני הוי רק דרבנן פן יאמרו אין זה המגרש והמתגרשת וא"כ כיון דנכתב בו דמתקריא לאה ידעו דעכשיו אין נקראת כן בפי הרוב וע"ד המיעוט יאמרו אולי נקראת כן במיעוט אנשים ובשביל המיעוט לא יבואו לומר דאין זאת המתגרשת לכך עכ"פ בדיעבד כשר ומה גם בגט ע"י שליח א"כ יתכן דבמקום הכתיבה עדיין יש מיעוט קורין לה כן ואף דבכל מקום

מקום הנתינה עיקר מ"מ לענין נשתקע כיון דעכ"פ שם לא נשתקע ואין לומר דהרואה לא ידע דהוי ע"י שליח זה אינו דהרי גט ע"י שליח קלא אית לי' ומותר אפילו שהוא מוקדם מכ"ש בזה ומה גם דהשכינות יודעות מזה וחותמת לפעמים כך ועוד נראה לי דיש לחלק בזה בין איש לאשה דבאיש כיון דאין הגט בידו שפיר יש לחוש שיאמרו אין זה המגרש אבל באשה כיון דהגט בידה א"כ תפיסתה מוכחת עלה שהיא המגורשת אין לחוש בשם שנשתקע וכיוצא בזה מחלק הנו"ב מה"ת לענין אם לא נזכר שם אבי האשה ובין אם לא זכר שם אבי המגרש ייע"ש ובזה ישבתי בתשובה זה כמה שנים דעת רבינו יואל דס"ל דלא בעינן שמם מן התורה במה שהקשו עליו מן הש"ס בההוא דאזיל לבי כנישתא ולקח ס"ת ויהיב לדביתהו וישבנו בזה ואכ"מ להאריך ועוד הי' נראה לי לחלק בשם שנשתקע בין אם נקראו תחלה ביחד ובין אם נקראו כ"א בפ"ע דבשלמא אם נקראו כ"א בפ"ע דבזה אם כתבו השם צרין לכתוב דמתקרי על שם הנשתקע ובאמת לא נקרא בזה דהרי נשתקע אבל באם נקרא בשניהם יחד כגון בנידון דידן בלאה ריקל דהוי שם אחד ואם הי' כותב בהם דמתקרי ריקל הי' פסול בלא"ה כמ"ש בש"ע בראובן שמעון ובע"כ דזה הוי שם אחד ונידונים כשם אחד וריוח לא יבא ביניהם וא"כ שם אחד מהם הוי רק כקיצור השם וכן כתב בט"ג בשם תשובת מהראנ"ח דזה הוי כקיצור השם וא"כ כמו דאם כתב קיצור השם כשר דמקצתו הוי ככולו א"כ ה"נ כיון דנקראת במקצתו הוי כנקראת בכולו ולא נחשב נשתקע הנה כתבנו הרבה צדדים להקל בזה לכך הגט כשר מדינא ובפרט כיון דכתבו דקשה היא לקבל גט אחר לכך יתנו הגט בלי חשש ופקפוק ז"ז אין להאריך מאפס הפנאי גם אין הנושא סובל דברי ידידם וכו'. אעתיק מ"ש לק"ק זאבלטוב להרב מ"ו צבי הירש מ"ץ דק"ק הנ"ל:

## שם סימן קנב

קנ"ב ע"ד שאלתו וז"ל ילמדנו רבינו בנדון גט אחד שכתבו שם האשה מרים שרה והיא קודם הנשואין היתה נקראת תמיד בשני השמות יחד רק לאחר הנשואין בבואה לבית בעלה בעיר אחרת שם לא נקראת רק בשם שרה לבד רק קצת אנשים אשר מסחרים למקום מולדתה היו קוראין אותה מרים שרה ומחמת שהאשה הנ"ל לא מצאה שלום בבית בעלה וכו' עד ואחר כמה טענות ותביעות והוצאות רבות באו לעמק השוה שיתן לה גט ונסעה לעיר למקום בעלה ושמה נכתב הגט וניתן בשני השמות מרים שרה לבד ואח"כ קמו מערערים שהיתה נקראת במקום כתיבה ונתינה רק שרה והנה כעת אין הבעל רוצה ליתן גט אחר עד אם יתנו לו תרקבי דדנרי וכו' עכ"ל השאלה. הנה הגט הזה

כשר אין בו בית מיחוש כלל לא מבעי' לפי שאלתו דגם עתה בבית בעלה מיעוטא קורין לה בשם מרים שרה ודאי אין זה נשתקע רק אף גם אם לא הי' כלל מי שקורא אותה שם כן מ"מ כיון דמן הסתם בכתובה נכתב שם מרים שרה הנה אני כתבתי בכמה תשובות דבכתובה לא הוי נשתקע ולא כדעת טיב גיטין והבאתי ראיות לזה אך גם אם לא נאמר כן היינו הטיב גיטין מיירי שנשתקע לגמרי בכל מקום אבל אם במקומה נקראת כן וגם במקום שהבעל דר עמה הוא דר עמה על סמך כתובה זו ודאי לא הוי נשתקע לכ"ע ועוד כתבנו כמה פעמים בתשובה גם בחורף הזה לק"ק טארנא והוא לעיל בתשובה הקודמת כתבנו דנשתקע לא נקרא רק אם הוי שמות מיוחדים זה בפ"ע וזה בפ"ע ואח"כ אחד נשתקע אבל אם נקראת בשניהם יחד בלי פירוד ואח"כ נשתקע אחד לא נחשב נשתקע כיון דזה הוי כשם אחד דהרי אם הי' כותבין ביניהם דמתקריא הי' פסול כידוע וא"כ הוי כשם אחד וא"כ אם נקרא באחד מהם הוי רק כקיצור השם ולכך כמו בקיצור השם אם כתבו השם בשלימות לא נחשב נשתקע וה"ה בזה ואף דכתבנו בתשובה אחת לחלק בין אם שם הראשון נשאר קיים והשני נשתקע אז הוי כקיצור השם אבל אם שם הראשון נשתקע והשני קיים אין דרך לקצר תחלת השם ולא הוי כקיצור השם מ"מ בצירוף כל הני טעמי אין לו דין נשתקע והגט כשר וישר ולזה אם יתן הבעל גט שני בלי פרוטה אחת מהיות טוב אל תקרי רע אבל אם רוצה ממון אין ליתן לו פ"א ומותרת להנשא עפ"י היתר שלי בלי חשש ופקפוק בעזה"י והשי"ת יצילני משגיאות ויורני בתורתו נפלאות כנפשו ונפש ידידו הטרוד וכו' לק"ק ביסקא לנכד אחי הרבני מו"ה ישראל יעקב שפיר:

## שם סימן קנג

קנ"ג ע"ד שאלתו באחד שגירש אשתו בק"ק אלעסק ושם המגרש הי' בפי כל אלטיר וכן חתם עצמו בשם אלטיר ברוב הפעמים ועיקר שמו מעריסה הי' צבי וכן עלה לתורה בשם צבי לבד אך במיעוט הפעמים חתם עצמו בשם צבי הירש והמסדר את הגט כתב צבי המכונה הירש ולא זכר שם אלטר ועמדו ע"ז מערערים לפוסלו מתרתי טעמי אחד שלא זכר שם אלטר והשני שלא נקרא בשמו מעולם הירש לבדו וגם לא בצירוף רק בחתימתו חתם בצירוף צבי הירש והנה מה שהלומדים אמרו דהי' לו לכתוב צבי דמתקרי אלטר הנה יפה אמרו מצד ולא יפה מצד כי במה שהי' לו לכתוב צבי המכונה אלטר יפה אמרו אבל עכ"פ כיון דחותם למיעוט צבי הירש לא הי' לו להשמיטו לגמרי ולכתוב ודמתקרי צבי הירש אינו נכון לדעת הט"ז דלא שייך מתקרי על החתימה ולכן הי' להם לכתוב כך צבי הירש דמתקרי צבי ודמתקרי אלטר ואף דהוי צבי הירש טפל אין קפידא בא"א

בענין אחר ובפרט בזה כיון דעכ"פ יש בזה צבי הנקרא בלידתו וגם מסתמא כשחותם עצמו כן בע"כ הוי שמו כן בלידתו א"כ ראוי להקדימו גם מ"ש דמתקרי אלטר אינו נכון כיון שהוא שם לע"ז הי' לכתוב המכונה אלטר אך הנה כעת לדיעבד הנה מה שלא כתבו אלטר אין קפידא אף שלא במקום עגון והיינו דע"כ לא קפדינן בכתב שם הטפל רק אם הי' שם הטפל שאפשר להיות שמו כן בלי שם אחר אז יש לחוש אם כתבו שם הטפל יאמרו דאין זה המגרש ואחר הוא אבל בשם הידוע דאין דרך להיות שם אדם כן ולא נקרא כן רק להסתיר שמו העיקר מידע ידעי דיש לו שם אחר ולא יטעו לומר דאין זה המגרש ותדע דבמדינות אשכנז שרובם נקראים רק בשם הלע"ז שנקרא בפי ערכאות ומ"מ בגט כותבין רק שם ישראל והרי אין ידוע שמם האמת רק כשעולין לתורה ואיך כותבין שם הטפל וכן בעו"ה במדינתינו יש הרבה כן ולא שמענו פוצה פה לומר לכתוב שם דייטש ובע"כ כיון דידוע דרכם לכוין להסתיר שם ישראל כדי שלא יזכר שם ישראל עוד לכן די בשם הטפל דהוי עצם באמת מלידתו כן ה"נ לדידן המתנהגין בדת ישראל בשם אלטר ונהי דלכתחלה אין לעשות כן למעשה בדיעבד כשר עכ"פ רק לענין מה דכתבו צבי המכונה הירש דא עקא ונפלנו ברבוותא דלדעת הב"ש גבי משה ליב דהמכונה קאי על השם אין זה קפידא דהרי שם צבי הוי באמת כינוי הירש בכל מקום ואף בזה המגרש כיון דעכ"פ חותם בשם הירש א"כ לצבי זה כינוי הירש אבל לדעת הנו"ב דהכינוי קאי על האדם שפיר הוי קפידא דהרי אדם זה אין לו שם הירש מעולם ולכן אם גם מקום עגון פסול הגט וצריכה גט אחר אך במקום עגון אם ירצה כסף אין צריך ליתן לו כי כדאי הב"ש לסמוך עליו במקום עגון ובפרט דדבריו מסתברין כי הרי כל הפוסקים דקדקו איזה כינוי שייך לשם זה ואיזה לשם זה מוכח דהכינוי נמשך מן השם לא מן האדם דאם מן האדם מה שייכות לו לכינוי זה או זה בגוף האדם הכל שוין ובע"כ דהכינוי בהשם תלוי א"כ שייך מכונה על השם ולא על האדם ולכן בדיעבד במקום עגון כשר הגט ואם כי ידעתי כי בודאי מרגיש בנפשו שלא אשיב לו ביקש ממני שלא אשיב פניו ריקם הנה אם הי' זה בזמן אחר לא הייתי משיבו אך כעת אין הזמן והשעה גורם לכך לנקום נקם והנני משיבו דברי ידידו וכו':

## שם סימן קנד

קנ"ד הנה בדעת רבינו יואל בשם המרדכי דס"ל דשמו ושמה אינו רק דרבנן יתמהו עליו מן הש"ס דגיטין דף כ' דקאמר שם הא בעינן שינה שמו ושמה וכו' עיימ"ש ליישב זה

בעזה"י בתשובתו ליו"ד ה' ס"ת וכבר נדפס בספר סתם שיצא לאור בעזה"י ייע"ש אעתיק פה מ"ש בעזה"י לק"ק טולטשין להרב מ"ו משה חיים מארקול מ"ץ רשם:

## שם סימן קנה

קנ"ה הנה ע"ד שאלתו בגט אחד ששם בעלה הוי אורי ליב ונכתב בגט שם עירא בעיין ובאלף בסוף ע"ש מ"ש בשמואל ב' עירא היאירי הנה ידע דגט זה פסול וע"ה סדרו ולולי פסול זה חוששני לו מפסולין אחרים אחר שהוא ע"ה כ"כ כעין שיש בהגהת הרמ"א סימן קמ"א גבי הרשאה ומכ"ש אם רואין דברי בורית בגוף הגט דהנה במדינתינו ליכא כלל שם עירא ולא שכיח כלל וכל הנקראים אורי הוי כן ע"ש מ"ש בתורה ובכל מקום אזלינן בתר רובא ומכ"ש בזה דאפילו מיעוטא ליכא ומ"ש הבור הזה לרו"מ ראי' ממ"ש בב"ש המכונה פייבוש מוכח דאם אינו נקרא פייבוש אינו נקרא אורי חבל על מה שהגיע בימינו שאיש כזה יתערב בטיב גיטן והנה פה"ק יש כמה אנשים הנקראים אורי בלי פייבוש וחותמין באורי וגם כל הנקראים הוא בחירק והאלף במלאפום ושם עירא הוי העיי"ן בחיר"ק והריש בקמ"ץ והנה מה יענה הבור הזה בב"ש בשם יו"ד מ"ש הב"ש יעקב המכונה יצחק יעקב המ' גילק וכו' ישראל המכונה זיסקינד וכו' יחזקאל המכונה קהיסל וכו' בכולם יאמר אם אין להם כינוי זה לא נכתב יעקב או ישראל או יחזקאל ובע"כ כוונת הב"ש רק להראות הכינוי וגוף השם הוא פשוט לכל כן ה"נ באורי השם גופו הוא פשוט רק דקמ"ל הכינוי שלו ליפמאן או פייבוש והיטב דיבר רו"מ דהגט פסול אפילו בדיעבד דהוי שינוי בלשון וחלילה שתנשא בגט זה אפילו במקום עגון ואין להאריך בזה:

גם בנדון הצוקר ששכחו למכרו בפסח וכן המרקחת שהוא בצוקר ושכחו למכרו בפסח יפה הורה שהוא מותר מטעמים שלו ועוד אני מוסיף כיון דנשתנה לדבר חדש דמן היי"ש נעשה צוקער הוי כמו מוסק הנעשה מדם חי' ונבלה המתהפך לדבש וגוף היי"ש נעשה היתר דנהפך לדבר המותר ואינו דומה למעמיד בעור קיבת נבלה דשם החלב והגבינה כמו בתחלה ואינו נעשה ענין חדש ואינו דומה למוסק הנהפך לדבש דנעשה דבר חדש אבל בזה החלב והגבינה אחד הוא ולכך לא נחשב נשתנה והנבלה נותן בי טעם אבל בזה דנעשה דבר חדש שפיר הוי נשתנה ממש והרבה הארכנו בזה בחדושינו מכבר ובשו"ת בענין הצוקר גופו לק"ק זאסלאב במהדורא ליו"ד ואכ"מ להאריך בזה כי כל זה חומרא בעלמא ופה ק"ק ובכל גלילותינו אין מוכרין צוקר כלל בפסח לכך לא הארכתי בזה דברי

ידידו הטרוד ונאנח וכו'. אעתיק מ"ש פה לק"ק ביאליסטאק להרב מו"ה גרשון תנחם מק"ק מינסק אב"ד דשם:

## שם סימן קנו

קנ"ו הנה ע"ד הגט שנפל ספק מה הוי שמו אם ישעי' או ישעיהו הנה אני מעתיק לו מ"ש כיוצא בזה לרב אחד במה"ק שלי על אה"ע ומשם ילמוד לכאן ויותר אין פנאי כעת להאריך ובפרט בדבר שאין לו שורש בש"ס ופוסקים ראשונים. גם מ"ש לענין דיעבד הן אמת דכל שלא ניתן הגט לא נקרא דיעבד אך יש לחלק בזה דתלוי בעיני הדיין אחד הוא יש חילוק בין אם הבעל בעצמו נותן גט להאשה דאז כיון דאפשר מיד בו ביום ליתן גט אחר זה לא נחשב דיעבד אבל אם הוי ע"י שליח ואם יחזרו הגט יתעכב איזה ימים ואולי יזדמן להאשה איזה שידוך ביני ביני והרי התירו לארס אפילו בט"ב מכח שמא יקדימנו, אחר נחשב דיעבד גם יש לחלק בין זמן הש"ס להשתא דבזמן הש"ס דהי' יכול לגרש בע"כ וא"כ לא הוי הדבר תלוי רק במגרש לבד א"כ ממ"נ אם רוצה לגרש יכול הוא לגרש בעת שירצה אבל בזה"ז שאין מגרשין בע"כ והדבר תלוי ברצון שניהם א"כ ממ"נ אם הבעל מואם בה יש חשש דלמא עתה מתרצית ואח"כ תחזור בה ויהי' מעוגן ואם היא מאסה בו יש לחוש להיפוך שאח"כ יחזור בו הוא ויעגן אותה וכך כל כה"ג נחשב דיעבד אף שלא ניתן וראי' לדברינו דהרי קיי"ל כל שעת הדחק כדיעבד דמי וא"כ תלוי בראות עיני הדיין אם ראוי להמתין או ליתן הגט מיד אם הוי צורך שעה הוי שעת הדחק וכדיעבד דמי יותר מזה אין להאריך דברי ידידו וכו' אעתיק פה מ"ש לק"ק ובלאטוב להרב החריף מ"ו צבי הירש טריסטער נ"י מ"ץ דשם:

## שם סימן קנז

קנ"ז מכתבו קבלתי ולא הי' לי פנאי להשיב עד היום כי אינני בקו הבריאה בימים הללו וגם עתה איני בקו הבריאה רק אעפ"כ פניתי מעט להשיבו והנה ע"ד אשר שאל במי שעולה לתורה בשם אהרן ירוחם ובפי כל נקרא ארון פישל איך יש לכתוב בגט אם דמתקרי אהרן פישל או ארון פישל והביא בשם הט"ג גבי סעדי' ונקרא שעי' דדעתו כן לכתוב דמתקרי כמו שנקרא הנה גם אני מורה כן ולא ראיתי דברי ט"ג כי אין דרכי לעיין בספרי אחרונים מאפס הפנאי רק מסברא כתבתי כן דבלשון דמתקרי צריך להיות נכתב בלשון דמתקרי ממש ולא מבעי' בשם ארון או שעי' דהוי כשם אחר ויתכן להיות אדם נקרא כן בשם זה לבד דצריך לכתוב כמו שנקרא אף גם בשם יצחק איצק דאף דבלי

מתקרי יכתבו יצחק ולא איציק כיון דאיצק הוי קיצור השם מיצחק מ"מ אם צריך לכתוב דמתקרי מחמת שיש לו עוד שם אחר אז גבי מתקרי יכתוב איצק לא יצחק דבלשון דמתקרי לא שייך רק כמו דנקרא ממש בלשונו בלא שינוי:

וע"ד שאלתו בשם שעולה בו לתורה ארי' ליב ובפי כל נקרא רק ליב אם לכתוב בלשון דמתקרי ליב או המכונה ליב וכבר ראה בט"ג בסופו בשם הגאון. מפ"ב כעין זה גבי אליעזר ליפא דמתקרי ליפא וכתב שרב אחד מו"ה ישעי' אמר לכתוב ארי' המכונה ליב הנה הרב מוהר"י ודאי לא טוב אמר כי זה דעת הב"ש לומר דהמכונה קאי על השם אבל לדעת הנו"ב והוא עיקר דהמכונה קאי על האדם איך יכתוב שם ארי' לבד והוא עולה לתורה בשניהם לכך ודאי דצריך לכתוב ארי' ליב דמתקרי ליב או המכונה ליב אך בזה כבר כתבתי בתשובה לק"ק סטאניסלאב דלא ניחא לי לכתוב בזה דמתקרי כיון דהוי שם חול אף דעולה בו לתורה ג"כ ויותר היה טוב לכתוב המכונה ליב כי לדעת הב"ח אם כתב דמתקרי במקום המכונה פסול גם יש חשש לדעת הבית מאיר סימן קכ"ט גבי יעקב ישראל שפסלו שם הגט מכח דנראה כאלו בשם ישראל עצמו יש שינוי וכן ה"נ בין אם יכתבו ארי' ליב דמתקרי ליב ובין אם יכתבו ארי' ליב המכונה ליב יהי' נראה דהוי שינוי בשם ליב ופסול לדעת הבית מאיר והוי ס"ס לאיסורא בצירוף דעת הב"ח הנ"ל לכך כתבנו בתשובה שם והוא לעיל בחבורי זה דיותר טוב כה"ג לכתוב ליב דמתקרי ארי' ליב דבזה ליכא שום חשש פסול ואם לא ירצו לכתוב כן עכ"פ יכתבו ארי' ליב המכונה ליב ולא דמתקרי ליב וכן מבואר בט"ג בלקוטי שמות שלו כן ודברינו סתרי למ"ש בהשמטות ומה שדחו האחרונים דברי הבית מאיר אני בכמה תשובות החזקתי דבריו הנה כן דעתי לעשות כן וידעתי מכבר מנהג הרב מוהר"י שיושב ומורה כמשה מפי הגבורה ואינו נותן לב לראשונים ואחרונים אם יפה מורה או לא רק כדן עפ"י רוה"ק: ומה ששאל בנדון מוח שנמלח עם קרומו התחתון אם מותר בבישול או הוי ככלי שאינו מנוקב יפה הורה שמותר ואין כאן חשש ספק ושאלה כלל דהוי כחתיכה עבה ואל ישגיח בדברי המפקפק כי אינו יודע בטיב הוראה דברי ידידו הטרוד וחלש כח מסובל ביסורין וכו'. אעתיק כאן מ"ש בעזה"י לק"ק בא"ד להמופלג מו"ה יעקב יוסף מרדכי דיין ומו"צ דשם:

## שם סימן קנח

קנ"ח הנה ע"ד שאלתו בגט שהובא ממדינת טורקייא מק"ק אוזמיר ע"י שליח והי' נכתב בו וכל שום וחניכה דאית לה והאשה המגורשת לא הי' לה שום שם אחר ועוד דשם

האשה הי' רוסיא והי' שם איש אחד ואמר שבמדינתינו כותבין ריסוא וכתבו כן אחר הרי"ש יו"ד ואחר הסמ"ך וי"ו והוא מקום עגון גדול שהבעל הלך לאמעריקא והנה על חשש כתיבת וכל שום כבר ראה רו"מ בעצמו דברי הב"ש במקום עגון הגט כשר אם במקום הכתיבה כותבין וכל שום ולא במקום הנתינה כשר הגט ובג"פ מבואר דלכתחלה כותבין כן אך העיקר החשש הוי מכח שינוי שם האשה והנה לפום מושכל ראשון קשה היתרה אך מה שנראה לי להתיר והוא נכון וברור לפענ"ד דהנה כיון דידוע דיו"ד וגם וי"ו המה מאותיות המתחלפין מאותיות אהו"י והנה דעת כמה להכשיר באותיות המתחלפין ואף דאנן לא קיי"ל כן היכי דהוי שינוי במבטא וכמ"ש בב"ש בסדר שמות אנשים מ"מ נראה דבכה"ג מודים דכשר ומה דהוי בעלמא לחסרון הוי כאן מעלה מה דכתוב בו וכל שום והוא דהנה הן אמת דהעיקר כדעת רוב הפוסקים דבעינן שמו ושמה מן התורה ואם נחסר או שינה הוי פסול מן התורה אך י"ל זה הוי בשינוי ממש אבל באותיות המתחלפין ודאי מן התורה כשר דמן התורה אזלינן בתר גוף הדין ומן הדין כיון דהאותיות מתחלפין אינו שינוי ממש רק טעם הפוסלין הוי דעכ"פ הוי חשש כיון דאינו נכתב כפי הקריאה יאמרו דאין זה המגרש והמתגרשת וא"כ גם להפוסלין מ"מ אינו פסול רק מדרבנן ומכח חשש שיאמרו אין זו המתגרשת וא"כ תינח אם לא נכתב וכל שום אבל אם כתוב בו וכל שום הרואה יאמר דשמה הוי ריסוא רק דשם החניכה שלה הוי להיפוך רוסיא והיתה נקראת בשם החניכה וכיון דנכתב בו וכל שום אין חשש וירגישו בזה שזאת היא ולכך הוי כאן מעלה דכתוב בו וכל שום לכך ירגישו בזה ולא יוקשה להם השינוי גם י"ל אף הפוסלין באותיות המתחלפין היינו אם אין שניהם בתוך השם אז נהי דבאמת הם מתחלפין מ"מ הרואה לא יחלה בזה רק יאמר אחרת היא אבל אם שני האותיות הוי בתוך השם בזה גם הרואה ירגיש שהוא טעות דעבידי למטעי כיון דהסופר הי' יודע שיש לו לכתוב בשם זה וי"ו ויו"ד טעה להיפוך וכתב במקום הוי"ו יו"ד ובמקום היו"ד וי"ו וזה טעות דשכיח ולא יבואו לומר דאחרת היא ויש סמך לזה מדברי הש"ך בחו"מ סימן מ"ג דבטעות דעבידי למטעי השטר עצמו כשר ייע"ש ובפרט בזמנינו דקורעין הגט מיד ואינו לראי' דבזמן הראשונים שהי' הגט ביד האשה לראי' על כתובתה לכך הוי חשש שיאמרו אין זה המגרש או המתגרשת ואף אם אחת רצתה לקרוע הגט לא פלוג רבנן בתקנתן כיון דהרוב אין עושין כן אבל בזמנינו דנהוג כולי עלמא דקוראין הגט מיד ואינו לראי' א"כ בזמן הנתינה הכל העומדין שם מכירין דזו היא המתגרשת וליכא חשש לעז דיאמרו אין זאת ולגוף השם אינו שנוי כיון דהוי אותיות המתחלפין והנה אם כי על זה לבדו אין לסמוך ואני כתבתי רק לסניף מ"מ על ההיתרים הראשונים כדי הם לסמוך

אפילו שלא בשעת הדחק ומכ"ש במקום עגון לכך נראה דכשר הגט וינתן לה כדת וכדין והשי"ת יצילני משגיות ויורני בתורתו נפלאות כנפש המעתיר וכו'. עוד להנ"ל:
הנה מכתבו קבלתי פעם שנית יום ו' עש"ק פ' שלח והנה מאוד חרה אפי עליון בתרתי אחד אם לפי דעתו הוי טוב ההיתר שלי וא"כ אם אני מתיר מטעמא דידי מהו לו בכך אם לא נראה לו ההיתר שלי סוף סוף הרי מצטריפנא בהדי' והרי קיי"ל דמצטרפין מב' טעמים גם כל כתבו הוי ככותב אל אחד ההמוניים ואם כי הכבוד המדומה הוא הבל וריק מ"מ השני מחויב להיות לו דרך ארץ ולא עזות ואם איני מכיר מי הכותב אני מכיר הכתב וגם הלשון מבטן מי יצא הדבר רק שיודע שלו לא אשיב חותם את רו"מ ומהיום והלאה לא יכתוב לי כי לא אשיבנו בלי נדר רק היום אני משיבו שלא יאמר כי ח"ו טעיתי. והנה לא הבין כוונתי כלל כי הנה מלבד אף שלפי דעתו מפורש בג"פ להיפוך הרי דעת קצת מתירין באותיות המתחלפין אף בלי וכל שום א"כ מכ"ש דיש לצרף דעתם במקום שנכתב וכל שום די"ל בכה"ג אף החולקים מודים וא"כ אף אם הג"פ לא נראה לו כן כדי הם המתירין לסמוך עליהם במקום עגון רק בר מן דין ומן דין בעזה"י נכונין דברינו מאוד דהג"פ מיירי דמקום הכתיבה והנתינה הוי אחד במקום אחד אז בזה כיון דהכל קורין בשם זה ונכתב בגט בשם אחר א"כ אם נאמר דשם שנקרא בפי כל הוי זה בכלל וכל שום א"כ עשה העיקר טפל והטפל עיקר וזה פסול ואיכא נמי לעז אבל אם הוי ב' מקומות מקום כתיבה במקום אחר והנתינה במקום אחר א"כ בזה יכולין לומר דבמקום כתיבה הוי העיקר נקראת כמו שנכתב בגט ומה דנקראת במקום נתינה כללו בו כל שום ואף דהרבה פוסלין אם כתב על שם מקום נתינה וכל שום מ"מ הרי דעת מהרש"ל הובא בב"ש סימן קכ"ט דכשר אם כתב שם מקום נתינה בוכל שום א"כ הוי כאן ס"ם להכשיר דלמא כדעת הסוברים דכשר באותיות המתחלפין ואת"ל כדעת הפוסלין דלמא כדעת מהרש"ל ומהני כאן כתיבת וכל שום גם י"ל בזה סברא אחת ונכונה היא דעכ"פ באותיות המתחלפין לא נחשב טפל ועיקר דהנה יש טפל ועיקר מצד עצם השם ויש דהוי רק טפל ועיקר לפי לשון בני אדם והנה אם לא הוי אותיות המתחלפין אז נחשב טפל ועיקר מצד גוף השם אבל אם הוי האותיות המתחלפין א"כ הוי מדינא שם אחד רק לפי הלשון וראות העין נראה זה טפל וזה עיקר ולכך במקום אחד אם שינוי לא מהני מה דהוי מתחלפין דא"כ יאמרו דעשה העיקר טפל וכללו בוכל שום ואף דמתחלפין עכ"פ לפי הלשון הוי טפל לפי ראות העין והאזן השומע אבל בב' מקומות לא נחשב טפל ועיקר רק מה דהוי בעצם שינוי אז אף דהוי ב' מקומות ולפי ראות העין לזה יחשב זה טפל וזה עיקר לפי ראות העין הוי שוה מקום כתיבה למקום נתינה ואינו בכלל טפל ועיקר רק

מצד הדין האמת אז באמת באותיות המתחלפין לא נחשב טפל ועיקר ולכך כשר מכח וכל שום ומודה בזה הג"פ דכשר גם לדינא אם כתב שם הכתיבה ועל מקום הנתינה וכל שום נראה לי דכשר לכ"ע ומודים הכל להמרש"ל דכשר אם הוי אותיות המתחלפין ולמעט בפלוגתא עדיף לכך לדעתי כשר הגט מכל הני טעמי ומה גם שכתבתי עוד דכאן כיון דשני האותיות המתחלפין כתובים רק דנחלף מקומם וזה טעות דעבידי למטעי ולכך ודאי דהגט כשר מטעמא דידי וטעם דידי' לא נראה לי כלל מיהו יכול לצרף דעתו מה לי בכך אם בלא"ה הגט כשר ויותר אין להאריך ומהיום והלאה ידע כי לא אשיבנו כי אוהבים רק לקנתר דברי וכו' אעתיק פה מ"ש לק"ק טשרנוויי"ץ להרב דשם:

## שם סימן קנט

קנ"ט הנה ע"ד השאלה הנעשה בקהלתכם שעמד איש אחד ומלך מעצמו לא רכא ולא בר רכא ועמד במרדו ומלך בעצמו לא תאר ולא הדר לו ובביתו אין לחם ואין שמלה ולבש מדו ב"ד (להיות לו שם בית דין) והתחיל לסדר גיטן וזה התחלה ראשונה לו באיש אחד הי' שם אשר כפי הנשמע היה שמו מלידה אברהם בן אליעזר כי כך אומר אך מקטנותו עד כה נקרא בפי כל באטשא הטעם מדוע קורין לו כך לא נודע כי כעת אין לו אב ואם אך זאת כי גם אביו ואמו אחיו ובית אביו ובית חותנו קוראים לו כן בפניו ושלא בפניו והוא עצמו מתחזק עצמו בשם זה גם הילדים אשר גדלו עמו אומרים כי לא הי' נודע להם שם אחר עליו רק באטשא ואם נשאלין עליו בשם אברהם לא ידע איש בעירו להכירו ואם ישאלון על באטשא ישיבו עליו כי שם הוא וכדומה גם אם מרחוק יקראוהו אברהם לא ירגיש ולא יסוב פניו ואם יקראו לו באטשא יאמר הנני ואם יעמוד לפני אנשים וישאל אחד לחברו אי' אברהם לא ידע דבר להשיב ואם ישאל אי' באטשא ישיב הלא עומד לפניך כלל הדבר זה שמו הניכר לו ונקרא בפי כל בו ואת שמו אברהם לא ידעון אותו גם לחתום אינו יודע ואין לו עסק במכתבים אך לס"ת נקרא אברהם אולם מי יודע מתי עולה לתורה אולי פ"א בשנה והנה מקרוב בא לכתוב ס' כריתות לאשתו וסידרו לו בשם אברהם בן אליעזר ולא הזכירו כלל שם באטשא בגט ובאמת שם זה אינו שם גנאי ולא שמץ לבושת גם יש אחד בעיר אשר שמו אברהם בן אליעזר ולא כתבו בגט שום סימן או דורת גם לא הי' במעמד השני עכ"ל שאלתם תשובה הנה לדעתי גט זה ודאי פסול הוא ואין זה צריך אריכות כמו דא"צ אריכות לומר על נבלה שהיא מותרת ועל חלב שהוא מותר כן הדבר הזה ואני אוהב אריכות בדבר שצריך אריכות אבל בדבר פשוט אריכות בזה אך למותר וכנטול דמי ובפרט למי אני אומר אם להמונים הם לא

יבינו הדבר מטוב ועד רע ואם לבאי שער התורה והש"ע להם די לחכימא ברמיזה ובפרט בדבר פשוט כי גלוי לכל באי שער הש"ע והפוסקים כי אם עזבו שם העיקר והטפל כתבו שהוא פסול מתרי טעמי אחד י"ל דמדינא פסול דתמיד הוי העיקר עיקר ולא הטפל וכיון דלרוב הפוסקים כמעט כולם בעינן שמו ושמה מן התורה וא"כ כמו דבעינן שמו ושמה מן התורה כן בעינן שיהי' שם העיקר בגט כי שם הטפל אינו שמו כי הטפל לאו כלום הוא ואף דהי' כן תחלת שמו בעת הלידה מ"מ כיון דאח"כ נשתנה שמו לשם אחר הרי בנשתקע שמו אם כתבוהו הוא פסול ומוכח דמהני עקירה לשמות האדם וכשנשתקע נעקר שם הזה וא"כ כן ה"נ אם רוב קורין לו שם אחר ובפרט כולם א"כ נשתקע שם הראשון ואף דלא חשוב נשתקע ממש כיון דקורין אותו לתורה בו מ"מ נשתנה ונעשה טפל וא"כ מה דכתבו שמו הטפל הוי כאלו לא הזכירו שמו כלל ופסול מן התורה וטעם השני בו הוי כי הרואה יאמר דאין זה המגרש כיון דאינו ניכר בשם זה:

והנה הנ"מ בין הני טעמי דעת מהרי"ק שורש פ"ו דמתיר בדיעבד בשם באלי כיון דידוע לכל שאין זה עיקר השם ומי ידעי דיש לו שם אחר וידעו דזה הוי השם של באלי אלו תוכן דבריו הנה טעם זה לא יתכן רק לחשש שיאמרו אין זה המגרש אך לטעם הראשון דפסול מן התורה לא מהני הוכחה זו דלו יהא אלף הוכחות כיון דגזרה התורה דבעינן שמו בגט בעינן דוקא שמו ולא הוכחה וכמו אם חסר בגט שאר איזה דבר מן התורף אף דמוכח ממנו שכוונתו להתירה מ"מ לא מהני כן ה"נ בזה דאין לנו ליתן טעם למצות התורה והפה שאמר דבגט ניתרת לעלמא בלי ידיעה לפי שכל אנושי איך ובמה הותר הקשר של קדושין רק עפ"י גזרת התורה הוא הפה שאמר דבעינן שמו בגט ובלא"ה אינו כלום ובשם הטפל הוי כמאן דליתא גם בלא"ה רוב האחרונים חולקים בזה על המהרי"ק ולא קיי"ל כוותי' הן אמת דמוכרחין אנו לבא לסברת מהרי"ק וכמ"ש בתשובה מכבר לענין אם לא כתבו שם אלטר או אלטא בגט לענין דיעבד והבאתי ראי' מזמנינו דיש כמה אנשים לובשי בגדי אשכנז אשר נקראים בפי כל ובפניהם רק בשמות הנקראים בערכאות ובשמות נכרים ובמדינת אשכנז רובם הוי כן ואיך הם מגרשין נשותיהם הרי אין ניכר שמות ישראל שלהם רק כשעולין לתורה פ"א ביובל ושם הנכרים אין מזכירין בגט ובע"כ מכח הך סברא כיון דידוע דשמות הללו אינו שם בפ"ע רק יש לו שם ישראל אחר לכך כשר הגט והיינו כסברת מהרי"ק אך באמת אינו דומה מתרי טעמי לטעם השני שיאמרו אין זה המגרש אינו דומה דהנה זה דומה למ"ש הש"ס וש"ע גבי גט שחותמיהן נכרים דיש חילוק בשמות מובהקין וניכרים שהם של נכרים לאינן מובהקין דחיישינן דלמא אתי למסמך עלייהו וכו' כן ה"נ בזה הנה הני הלועזים הנקראים בשמות ערכאות

הנה כולם מובהקין וידועים דהם שמות נכרים וערכאות לכך מידע ידעי דיש להם שמות ישראל ולא יאמרו אין זה המגרש וכן נמי לא יטעו ממה דלא כתבו בגט גם שם זה דידעי דאין כותבין שם נכרים בגט אבל בשם באלי או באטשי דאינו שם מובהק לשם נכרים בזה יש לחוש דלא ידעו דיש לו שם אחר גם יוקשה להם אם זה הוא למה לא כתבו גם שם באלי או באטשי בגט לכך יאמרו דאחר הוא גם לפי חשש הראשון שכתבתי כיון דאין זה עיקר שמו הוי כלא נכתב שמו בגט ופסול מן התורה נמי יש לחלק כיון דקיי"ל אין כותבין שם נכרים בגט בע"כ שם נכרים אין לו קני' בישראל להיות נקרא שמו כן ואין לו אחיזה בישראל א"כ אם שם הנכרים לא קנה לו מקום בישראל א"כ שוב לא נעקר שם הראשון ממנו ולא נחשב טפל לכך די מן התורה בשם זה אבל בשם באלי או באטשי דאינו שם נכרים והוי כמו כמה שם לע"ז שמכונין בו ישראלים וא"כ כיון דכותבין כינוי זה בגט מוכח דיש לו מקום באיש הישראלי וקנה מקומו וא"כ אם נקנה לו שם חדש נעקר שם הראשון ממנו ונעשה טפל וכל טפל הוי כמאן דליתא והוי כלא נכתב שמו כלל ופסול מן התורה כדעת רוב האחרונים ולא כמהרי"ק:

והנה עוד יש לפסול כאן גט זה כיון דאין ידוע כלל אם שמו הי' כן בעת מילתו ודלמא משקר והרי קיי"ל דאינו נאמן על שמו ומה שקראוהו לתורה אפילו על זה יהי' עדים הרי לא הוחזק בו למ"ד יום רצופין א"כ דלמא משקר וי"ל דאינו דומה לנדון של המהרי"ק דשם כיון שהי' שעת מיתה ואין אדם משטה בעת מיתה הוי רגלים לדבר והוי כמו עדות הקרוב דמהני על שמו אבל כאן שהי' בריא ודאי יש לחוש דלמא משקר כדי לפסול הגט ואינו נאמן כלל לומר דשמו הי' כן ואשה בחזקת א"א קיימא, והנה לומר דשם באטשא הוי שם בזיון זה אינו כלל חדא דדוקא בבזיון הגלוי לכל דהוי בזיון זה אין כותבין בגט מה דהוי גנאי אבל שם דאין הגנאי ניכר להדיא כותבין בגט ועוד דדוקא שם גנאי שאין קורין לו כן בפניו זה אין כותבין בגט אבל כיון דשם זה קורין לו בפניו ואדרבא נקרא רק בשם זה ודאי מותר לכתבו וחייבין לכתבו וזולת זה הגט פסול:

והנה במה שיש עוד אחד שם ששמו כן ולא כתבו סימן ולא זה בפני זה הנה בזה אין חשש בדיעבד דנהי דיש פוסלין אפילו דיעבד היינו רק אם גם שמות נשותיהן שוין אבל אם אין שמות נשותיהן שוין א"כ הוי זה גופו סימן ומה דהרמ"א מביא בסימן קל"ו דעת המחמירין אפילו באין נשותיהן שוין זה אינו רק לכתחלה דהרי עיקר טעמם הוי שמא קידש אשה במקום אחר וזה הוי רק חשש רחוק ובפרט בזה"ז דאסור לקדש ב' נשים וגם בזמן הש"ס הרי קיי"ל דלא חיישינן לשני יוסף בן שמעון כל דלא הוחזקו ולא לשני שוירי א"כ ה"נ מה"ת ניחוש דיש עוד אשה דשמה ושם אבי' כשם אשה זו והיא פנוי'

וזה קידש אותה ודאי הוי חשש רחוק מאוד לכך אין זה רק חשש לכתחלה ולכך אין לחוש בזה בדיעבד מיהו הגט פסול והבנים ממזרים מטעמים הנ"ל ועוד נוסף הרי הרמ"א כתב סימן קמ"א דהיכי דמוכח שמסדרי הגט היו ע"ה דהגט פסול דחיישינן שהי' בו כמה פסולין וא"כ אם חיישינן להכי הרי כאן מוכח שהי' ע"ה מדלא כתבו שם באטשא לכתחלה גם ידוע דהמה ע"ה ואין יודעין בטיב גיטן כידוע לכל באי שער עירכם לכך בודאי הגט פסול מטעם אחד מהני טעמים ומכ"ש בכולם ויותר אין להאריך בזה בדבר פשוט שהוא פסול אך אם תרצו להפיץ תשובה זו בישראל לפרסם הדבר ואולי יאמר האומר מי זה שבא לרדות אותנו בתוך בתינו וזה אין לו ידיעה בטיב גיטן אז יודיעו לי ואבחר תשובה אחת מתשובותינו הגדולות בעזה"י אשר רבות הנה בעזה"י אבחר להעתיק להם תשובה להראות כי יש לי ידיעת בית רבי בעניני גיטן לסתום פי דוברי שקר ועלינו יערה רוח הבורא ויסיר מאתנו כל סיג ודופי כנפשם ונפש המעתיר וכו' לק"ק זבאלטוב להרב החריף מו"ה חיים זאב אוירבאך נ"י:

## שם סימן קס

ק"ס ע"ד שאלתו וז"ל עוד זאת אדרוש מאת כבוד אדמו"ר שאלה אחת קטנה וגדולה היא אלי בנדון אשה אחת מפה ישבה בדודה וגלמודה כי בעלה הרחיק נדוד כמה שנים ואח"פ העבר שלח לה בעלה ג"פ לפה ע"י השתדלות ובקשות גדולים וטובים אך מסדר הגט לא הי' אפשר לו לדעת שם העיקר שלו כי הוא בעצמו לא ידע היטב איך נקרא לס"ת כי הוא בן יחיד ואביו ואמו יקראוהו אלטר וכה חתם א"ע בכתב יהודית במכתבים שונים וכן בכתב דייטש וכתב המסדר שם אלטר לחודי' ובהגיע אלי הגט הגם כי פקפקתי בו קצת אך עיני לנוכח הביטו כי הוא שעת הדחק גדול שאין לשער ע"כ סדרתיו פה עכ"ל השאלה:

והנה ידידי אל יתירא לנפשו כי כהוגן עשה כי לא מבעיא בשאלה שלו ודאי הי' מותר ליתן הגט לכתחלה ואף אם לא הי' מקום עגון נמי הי' מותר כיון דשם יהודית נשתקע לגמרי ואדרבא אם הי' נכתב בו שם יהודית שלו הי' חשש לפסלו דהוי ככותב שם שנשתקע ואין לך נשתקע גדול מזה עד אשר הוא בעצמו אינו יודע שמו גם בלשון דייטש נקרא כן מיהו בדיעבד אם הי' נכתב הי' מקום לומר דנהי דשאר כותב שם שנשתקע פסול היינו אם הי' עתה שמו בשם שדרך העולם להיות נקרא בו בפ"ע אז נחשב שם הראשון נשתקע אבל שם אלטר ידוע דאין דרך להיות זה שם העצם וכל שם אלטר ידוע שיש לו שם אחר א"כ לא נחשב נשתקע מיהו לכתחלה ודאי הי' טוב יותר שלא לכתבו

ויפה עשה המסדר רק אף גם אם לא היי נשתקע שם הראשון נראה דאין לפסלו עכ"פ במקום עגון. והנה מ"ש רו"מ שאני פסלתי גט כזה לק"ק נימאץ למדינת וואליחיי' הנה מעשה זו איני זוכר כי חבוריני ת"ל רבים הם ואין פנאי לבקש בכולם אם הייתי יודע באיזה שנה הי' אז הייתי מחפש בחבור הזה והייתי יודע אם אמת הדבר וטעמו אך כעת א"א לעמוד על הדבר והנה אם פסלתיו ודאי הי' בו צירוף טעמים אחרים אבל משום זה לבדו לא הייתי פוסלו כי מלבד מה דהוי חניכה שהכל קורין בו אך זה אינו מוסכם ויש פוסלין בזה אך גם הפוסלין יודו בזה בשם אלטר דהרי עיקר החשש הוי שיאמרו אין זה המגרש וזה תינח אם הוי השם הנכתב בגט שם שדרך לקרוא בו בפ"ע אז לא ידעו העולם שגט זה הוי מאיש דיש לו שם אחר דיאמרו כיון דלא נכתב שם השני שלו בודאי הוא מאיש אחר דהוי רק שם זה לו אבל בשם אלטר כיון דידוע דכל אדם אינו נקרא בשם זה לבד רק בשם אחר רק מכח ברכה קורין לו בזה א"כ סוף סוף אף אם יאמרו אחר הוא תקשה למה לא כתבו שם העיקר ובע"כ ידעו דהוי טעות סופר א"כ בזה ידעו כי זה הוא המגרש באמת כיון דניכר מכח שם האשה מה היא לא יטעו לומר דאחר הוא כי מה לי זה או זה סוף סוף חסר כאן שמו וכבר כתבתי בכמה תשובות שהדבר מוכרח כן דאל"כ לא מצאנו ידינו ורגלינו באנשים ההולכין מלובש אשכנז ובפרט במדינת אשכנז שקורין להם רק בשם הדייטש שלו ואין שם ישראל שלהם ניכר כלל בעיני העולם רק כשעולין לתורה האיך מגרשין נשותיהן הרי אין כותבין שם גיות בגט ובע"כ הטעם כיון דידעו דשם שנקרא בו אינו שם עצם רק שם גיות וידוע דיש לו שם אחר של ישראל לא יבואו לומר דאחר הוא וא"כ אם נכתב שם הטפל שאינו נקרא בפי כל מהני וסומכין על סברא זו מכ"ש בכתבו שם העיקר שנקרא בפי כל דכשר לכ"ע מכח טעם הנ"ל לכך עכ"פ במקום עגון כשר בלי ספק ובנדון דידי' כשר אף שלא במקום עגון ואל ירך לבבו כלל דברי ידידו הטרוד וכו' אעתיק בנדון הגט מק"ק טארנפל בה הנגיד ה"ר פאליק רעגל המנוח:

## שם סימן קסא

קס"א הנה ע"ד הגט אשר נקרע בעודו השכ"מ בחיים כבר העתקתי להם תשובה להתיר וגם בנדון אשר הם כתבו בשם אבי הבעל יהודא חיים ואח"כ נודע שבק"ק בארדיטשוב הי' שם אביו חיים יהודא והנה גם בזה אין חשש במקום קצת עגון וכבר כתוב אצלי תשובה במה"ת בשנת תקצ"ב אשר הסכימו הרב הגאון מלבוב ז"ל והגאון מסטאניסלאב

ובענוותנותם צרפו דעתי עמהם והסכמנו כי באין שינוי גמור מותר לכ"ע בשם אבי' או אביו במקום עגון ייע"ש:

והנה כעת אבאר הדבר בקיצור כי המעיין בצמח צדק סימן פ"ג המחמיר בזה יראה שם שאינו מחמיר רק מחמת היותו ע"י שליח ולא אם נתן לה בעצמו דנראה ממנו דבזה הי' מסכים להכשיר גם מבואר שם דלא החמיר רק כיון דלא הוחזק שם למ"ד יום בשם אביו כן אבל אם הי' מוחזק בשם אביו וכן בעירו הי' מסכים להכשיר במקום עגון ולא מבעי' אם הוי כאן תרתי למעליותא דהי' מוחזק כן בקהלתכם בשם אביו יהודא חיים דהוי כשר רק גם אם לא הוחזק כן כיון דעכ"פ הוי חד למעליותא דלא הוי ע"י שליח נמי י"ל דמודה הצ"צ דכשר. אך בר מן דין ומן דין נראה דכה"ג כשר כיון דאינו שינוי גמור והוא בשם אביהם דהנה בשינוי השמות יש ב' פסולין אחד הוי מן התורה כמו דהסכימו רוב הפוסקים דבעינן שמו ושמה מן התורה והשני דהוי פסול דרבנן מכח שיאמרו אין זה המגרש והנה נראה דבשינוי שם אביהם לכ"ע מן התורה כשר כיון דאין צורך לכתוב אותם ודאי מן התורה אינו פוסל שינוי וזה דבר המסתבר והכל יודו בזה לעבודת הגרשוני דמן התורה אין חשש בשינוי שם אביהם רק הפוסלין הוי דעכ"פ מדרבנן הוי חשש שיאמרו אין זה המגרש וכן מפורש בלשון הצמח צדק בטעם ד' וז"ל אלא דאיכא למטעי לומר כיון דיש שינוי בשם אביו שאחר הוא ששמו כשמו וכו' מוכח דטעם הפוסלין הוי רק מכח חשש שיאמרו אין זה המגרש ואחר הוא וא"כ מוכח דהוי פסול רק דרבנן וא"כ תינח אם הוי שינוי השם ממש כנדון הצמח צדק אז יאמרו אחר הוא אבל בשינוי כל דהו בפרט בשינוי כזה בין אם מקדים שם זה תחלה או זה תחלה כדרך העולם אין לדקדק בזה ובשביל זה לא יאמרו אין זה המגרש רק אם הוי רק בשם המגרש והמתגרשת עצמן אז מן התורה הוי זה שינוי דמן התורה בעינן כל דבר כדרכו לכך מן התורה פסול אבל בשינוי שם אביהם מן התורה אין חשש אף אם הוי שינוי גמור כיון דאין צריך לכתבו רק אם הוי שינוי גמור הוי חשש דרבנן שיאמרו אין זה המגרש אבל בשינוי כל דהו ובפרט בהקדמת שם זה או זה בפי כל העולם לא נחשב שינוי ובשביל זה לא יאמרו אין זה המגרש לכך כשר הגט בפרט במקום עגון ויבם קטן לכך הגט כשר בלי פקפוק בעזה"י מ"ש לק"ק יאבלוב להרב מו"ה יוסף שמואל אב"ד דשם:

## שם סימן קסב

קס"ב ע"ד האשה שהי' שמה מעריסה גאלדא וכל העולם קורין אותה אלטא רק בפ"א צוה רב אחד היות שלא הי' להם בנים וצוה רב אחד להוסיף לה שם ברכה והיו קורין

אותה הבעל ומשפחתה בשם ברכה גאלדא וכן פ"א עשו לה מי שבירך בבה"כ בשם ברכה גאלדא ואח"כ נתגרשה מבעלה וכתבו בגט גאלדא דמתקרי' אלטא ולא כתבו שם ברכה הנה היות שם ברכה אינו שם של חולי דינו רק כשם הטפל וכיון דכתבו עיקר השם הנקראת בפי כל אלטא אין קפידא בדיעבד ומה גם כיון דבשום פעם לא נקראת ברכה לבד רק עם שם גאלדא א"כ מה שכתבו גאלדא הוי כקיצור השם שמיקל בו בטיב גיטן כה"ג ייע"ש לכך נראה דמותרת בדיעבד וא"צ גט אחר ואין בי כח להאריך יותר ועמו הסליחה בזה כי אין דנין אפשר מא"א. אעתיק פה מ"ש בקצרה להרבני מו"ה אבנר כתבן מכנעטין היושב כעת בסנוואץ:

## שם סימן קסג

קס"ג הנה ע"ד מכתבו מעש"ק פ' מקץ ולא הי' בידי די השב עד היום אשיב לו בקיצור והנה תורף שאלתו שמצא מורה אחד שסידר גט לאחד ששמו עובידי והיטב ידעתי את המגרש שכך נקרא שמו עובידי כי במדינתנו המבטא כך וגם כשחותם בשטרות ג"כ חותם א"ע עובידי כאשר ראיתי בעיני כמה פעמים וגם לס"ת נקרא עובידי והמסדר כתב בגט עובדי' וגירש בזה את האשה עכת"ד רו"מ והאריך בזה. והנה כבר ראה רו"מ דבר זה בג"פ מבואר שם זה והעיקר דהגט פסול וחלילה שתנשא בגט זה והמתיר הוי מתיר א"א לעלמא כי אף להסוברים דאין משגיחין בחתימה היינו רק אם הוי השינוי רק בחתימה ולא במבטא אבל אם הוי השינוי בגט גם מן המבטא ממה שהוא נקרא ובפרט שעולה לתורה בשם זה ודאי דפסול ובפרט מאן יימר דהוא מן שם עובדיה דלמא הוי שמו עובד כמו שמצינו ברות ולשם געגועים נקרא עובידי וגם בלשון הש"ס מצינו עבידי דאתי לכך מה שכתב שם עובדי' הוא טעות גמור והגט פסול ואף אם נשאת בו תצא. ואחרתי להשיב לא מכח רמות רוחא רק שלא הייתי בקו הבריאה עד הנה ולא הי' ראשי ולבי עלי והשי"ת יסלח לי וגם רו"מ ימחול לי בזה ואונס רחמנא פטרה ידידו נצח וכו'. וזה אשר השבתי להרב מו"ה יוסף עזריאל אב"ד דק"ק קאדגארע:

## שם סימן קסד

קס"ד הנה מכתבו קבלתי יום ו' עש"ק משפטים תרט"ז ותיכף ביום א' תרומה פניתי להשיבו הנה הן אמת דהשואל כתב אלי דלא הוי נודע כלל מפי איש אם הי' שמו עובדי' וגם הוא לא ידע מזה היינו המגרש בעצמו אך אף לפי דברי כת"ר לא יפה עשה דעכ"פ הי' לו לכתוב דמתקרי עובידי כיון דעכ"פ בפי כל נקרא כך ואין להחזיקו בקיצור השם

כיון דאין הנקודות שוין לשם עובדי' וגם הרי יתכן דהוי שמו עובד ולשם געגועים נקרא עובידי וא"כ יש לכינוי שם אחר והו"ל לכתבו ולכך גם מ"ש רו"מ דיש לכתבו בוי"ו דביו"ד הוא טעות אף שחותם כן ואני איני רואה טעות בזה די"ל דזה נצמח משם עובד הכתוב ברות ולשם געגועים נקרא עובידי וכל שם געגועים הוי ביו"ד ולכך כת"ר כתב שם הטפל בגט ועיקר השם שנקרא בפי כל וחותם בו השמיטו ולזה אחר המחילה מכת"ר שגה בזה ויודה על האמת ויכתוב שצריכה גט אחר. ז"ז אין להאריך במה שאין הנושא סובל ובילדותי הארכתי הרבה בעזה"י בתשובותינו בשמות הגיטן וכעת אין בי כח להאריך גם למגמר בעתיקא קשה מחדתא דברי ידידו וכו':

## שם סימן קסה

קס"ה הנה מ"ש לק"ק זאלאזיץ לכתוב דמתקרי אלטר אף שהוא שם חול הטעם הוא לא מבעיא לדעת הב"ש דהמכונה קאי על השם ודאי לא שייך לשון מכונה רק אם הכינוי הוא מעין שם הקדש אבל אם אינו מעין שם הקדש רק שם בפ"ע לא שייך מכונה רק דמתקרי אף גם לדעת הנו"ב דהמכונה קאי על האדם מ"מ כיון דבשניהם של חול כותבין דמתקרי בע"כ מה דבאחד משם הקדש כותבין המכונה היינו דשם הקדש יותר עיקר ולמה הוי יותר עיקר הרי זה שם וזה שם רק מכח דשם הלע"ז נמשך משם הקדש אז הוי שם הקדש עיקר אבל בשניהם שם לע"ז דאין זה נמשך מזה הוי שניהם שוין וא"כ ה"ה בשם הקדש ואחד לע"ז אם אין הלע"ז נמשך משם הקדש הוי שניהם שוין ודוחק לומר דבשביל דהוי שם הקדש הוי יותר חשוב זה אינו סברא דמה ענין זה לענין שם האדם רק העיקר תלוי אם זה נמשך מזה אז הוי זה עיקר וזה טפל ואם אין נמשכין זה מזה הוי שניהם שוין וכיון דאלטר אינו נמשך משם הקדש רק הוי שם בפ"ע שייך לומר בי' לשון דמתקרי וכיון דבלא"ה דעת רוב הפוסקים דאם כתב דמתקרי על המכונה כשר לכך כדי סברתנו הנ"ל לצרפו לכתוב כן לכתחלה וזה ברור לפענ"ד. מה שהשבתי לק"ק קאלמיי' להרב החריף מו"ה בעריל חמאדיש נ"י:

## שם סימן קסו

קס"ו ידידות מכתבו קבלתי שבוע העבר ולא הי' לי פנאי להשיב עד היום והנה ידידי על פלפול שלו לא אשיב כלל כי בעו"ה כל ימות החורף איני בקו הבריאה וכחי נתמעט מזה אין בידי לעיין מה שאין בו הכרח להלכה למעשה הנחוץ לשעה בצירוף טרדתי מעט פה ובסידור חבורי אשר נגמר כעת בעזה"י ספר שנות חיים וחלק שני ספר סת"מ על דיני

סת"מ לזה איני מעיין רק במה דהוי הלכה למעשה בנחוץ לשעה ואונס רחמנא פטרה רק בדבר הגט באשה אלטא הנה זכור אני כי כבר השבתי בזה לאיזה מקום אך כיון שהשבתי בקצרה לא נשאר בידי העתק ומחמת טרדתי במכתבים נשכח ממני מקומו למי השבתי אך זה זכור אני כי השבתי להקל אך הכותב כתב אלי שרק כך נשתנה שמה עפ"י איזה רב אבל לא הי' מחמת חולי ובזה קיל יותר אם לא הוי מחמת חולי ונקראת כן רק בפי מיעוטא דמיעוטא אך רו"מ כתב שמחמת חולי נשתנה שמה לשם ברכה והנה בזה לכתחלה ודאי הי' ראוי לכתוב גם שם ברכה אך בדיעבד אם לא כתבו אותו כיון דכתבו שם אלטא ונקראת כן בפי כל הוי שם שהכל קורין בו וכשר בדיעבד ובפרט שכבר נשאת בגט זה ומה גם דליכא כלל ב' עדים על שם ברכה רק הבעל וע"א ואיזה נשים והנה ידוע דאין ערעור פחות מב' ואין דבר שבערוה פחות מב' בין להקל בין להחמיר והנה בחנם טרח רו"מ לפלפל בזה אם שייך כזה בבעל אין אדם מע"ר רק בלא"ה כיון דנתגרשה ויצא הדבר בהיתר אין הבעל נאמן לפסול הגט דהוא נוגע בדבר ופלגינן דבורא לא שייך בזה וכיון דליכא ב' עדים על שינוי השם אין לחוש לו. וע"ד אשר כתבו שם גאלדא בגט והוא שם שנשתקע הנה בזה לדעתי הי' פסול הגט אף בדיעבד אך אם הי' כתוב שמה גאלדא בכתובתה כבר כתבתי בכמה חשיבות דבזה אין חשש נשתקע דלא כדעת הגאון בט"ז גם אף אם אינו כתוב כן בכתובה רק כיון דנכתב בשם דמתקרי אלטא נמי אין חשש נשתקע דדוקא בלי דמתקרי אז יאמרו דאין זה המגרש או המתגרשת אבל אם כתוב בו דמתקרי ידע כי אין השם הראשון עיקר ואין בזה חשש נשתקע עכ"פ בדיעבד כדי להכריע בין הדעות בזה לכך הגט כשר ותשב תחת בעלה שאנן והשקט ויותר אין להאריך בזה עוד להנ"ל:

הנה קבלתי מכתבו שנית והנה היות כי זה יהי' נצרך לי למה שאשיב לו אח"כ בעזה"י הנני מקדימו והנה ע"ד ששאל על ספרי שנות חיים על מהותו שנדפס כעת בעזה"י הנה הוא יקר הערך בעזה"י יחזיק יותר מרי"ש דפין גדולים ויש בו ב' חלקים אחד הוא רובו מהדורא תנינא על ספרי ספר החיים מה שנשאלתי עליו והשבתים בפלפולים גדולים בעזה"י ומיעוטו הוי ענינים חדשים ובאיזה דינים מחודשים והוא יקר הערך יותר מספר החיים מחזיק שמ"ה תשובות וחלק השני נקרא, ספר סת"מ והוא על דיני ס"ת תפילין ומזוזות כולם הלכה למעשה מה שנשאלתי בזה והמה הלכה למעשה ועוד נוסף לזה איזה שו"ת למעשה יחזיק ר"ן תשובות בעזה"י וכבר נגמר רק שנחסר עוד איזה שבעה בוגין להיות נגמר הספר שם יראה בעזה"י דברים נפלאים:

והנה בנדון הגט רו"מ רוצה דוקא לפסלו ואני איני רואה בזה פסול כי אף דיש עדים שהי' נשתנה שמה לברכה וגם בשם הבעל אף דנשתקע שם אברהם יעקב מ"מ כשר הגט כמ"ש לעיל בתשובה ראשונה כיון דנכתב בלשון דמתקרי אין קפידא ולמעט בפלוגתא עדיף והרי יש מכשירין בשם שנשתקע ובפרט מה דחשב רו"מ ליותר ריעותא בשם הבעל ולדידי עדיף בזה מחשש נשתקע בשם האשה והיינו כיון דשם הראשון לא הי' בשם יעקב לבדו רק בשם אברהם יעקב וכיון דהוי שמו אברהם עכ"פ הוי בנזכר מקצת השם ולא נחשב נשתקע דהרי מה"ט מכשיר בטיב גיטן בשם כזה אם כתבו רק שם אחד מכח דהוו כקיצור השם א"כ ה"נ מה"ט כמו דבשם אחד אם נשתקע שם העיקר ונקרא רק בשם הקצר ומ"מ אם כתבו שם העיקר הוא כשר דלא נחשב נשתקע כן ה"נ בזה כיון דאברהם יעקב הי' שם אחד לכך הוי עם אברהם רק כקיצור השם ולא נחשב נשתקע ומכ"ש אם נכתב כן בכתובה שמם ודאי לא נחשב נשתקע כמ"ש כמה פעמים בתשובה דלא כדעת הט"ג מיהו אף אם לא נכתב כן בכתובה כשר הגט מטעמים הנ"ל ואין להחמיר בזה ליתן גט אחר שכבר נשאת ואתה מוצא לעז על בני'. ומ"ש רו"מ דיש עוד פסול גמור בגט כמ"ש לי במכתבו הראשון הנה עיינתי שם ולא ראיתי בו פסול אחר ואולי מכח טרדתי נעלם ממני שורות שתים ימחול להודיעני מה הי' הפסול ואשיבהו בעזה"י לזה לדעתי הגט כשר ולא יערער עליו רו"מ עוד. מ"ש בתשובה להרב מו"ה בעריל חמיירש נ"י לק"ק קאלמיי:

## שם סימן קסז

קס"ז הנה ע"ד שאלתו בנדון הגט יחזקאל פאביל הנה היטב אשר דיבר רו"מ בכל דבריו כי הגט הראשון הנכתב בדאברטין בשם שרגא פאביל בן ציון הוא כשר כי מה שלא כתבו יחזקאל הוא מכח דהוי נשתקע והי' פסול אם הי' כתבו כדין כתב הנשתקע ואף דבתשובה אחת זה ימים לא כבירים כתבנו לחלק בנשתקע דהיינו רק אם נשתקע לגמרי שם שהי' נקרא בו תחלה אבל אם הוי נקרא ב' שמות יחד ואחד נשתקע ונקרא רק באחד כיון דאם נקרא ביחד ב' שמות הוי הדין כשם אחד וא"כ אם עתה עכ"פ נקרא באחד מהם הוי רק כקיצור השם ולא נחשב נשתקע וכעין שכתב בתשובת מהראנ"ח הובא בט"ג כן לדרכו מ"מ יותר טוב אם לא כתבו יחזקאל כיון דבאמת נשתקע ומה שכתבו שרגא הטיבו אשר עשו כיון דקראו אותו לס"ת שם למ"ד יום הוי חזקה בכך וכדמוכח בש"ס ובחו"מ סימן מ"ט דהחזקה הוי בקרי לי' ועני הוי הוחזק וכבר כתבתי בתשובה מכבר זה כמה שנים ומצאתי כן בתשובת מבי"ט דלא בעינן כל הלמ"ד יום יחד רק כל דנקרא

כן ג' פעמים בתוך הלמ"ד יום הוי חזקה לכך הגט של דבארטין כשר והגט השני שכתבו בקיטוב בשם יחזקאל פאביל ודאי הוא פסול כיון דהוי שם שנשתקע ולא נכתב כן גם בכתובה ואף דחזרו וקראוהו בשבת אחת קודם הנשואין שניים בשם זה זה אינו מעלה כיון דלא הוחזק מחדש למ"ד יום כיון דכבר נשתקע פקע שמו ושוב אח"כ פנים חדשות באו לכאן וכמ"ש כעין זה בברכות פ"ג שאכלו וכמה דוכתא ובמס' סוטה ואף דכתבתי לעיל דעם שם אחר ושם השני נשאר לא נחשב נשתקע הנה זה אינו דומה לכאן מתרי טעמי חדא דתינח אם הי' נקרא בשם פאביל עכ"פ תמיד אבל כאן כיון דשם פאביל נמי לא נקרא רק בשם אלטר א"כ נהי דמ"מ לא נחשב שם פאביל נשתקע כיון דנקרא עכ"פ לס"ת בו וגם כמ"ש במקום אחר דשם אלטר לא נחשב בשם הראשון נשתקע כיון דידוע דשם אלטר אינו שם עצמי רק שם הבא לסימן טוב לגדלו וידוע תמיד דשם זה יש לו שם אחר ולא נחשב שם העיקר נשתקע מ"מ בזה די להועיל לשם פאביל עצמו דעכ"פ נקרא בו לס"ת ולא לשם יחזקאל דגם בקריאת ס"ת נשתקע ועוד ע"כ לא כתבתי סברא זו רק באם שני השמות הוי שמות קדושים או שניהם חול או עכ"פ אחד הוי כינוי לחברו בזה כיון דדומין זה לזה באיזה דמיון יש להם התחברות זה לזה ונחשבו כשם אחד אבל אם אחד קודש ואחד חול ואין להם שום התחברות זה לזה ודאי כשנים דנינן להו הן לענין נשתקע הן אם נכתב בגט רק אחד כן נראה להכריע וא"כ הגט של קיטוב ודאי פסול והנכון כדברי רו"מ:

וגם מ"ש המכונה אלטר הוא פסול והיטב אשר דיבר רו"מ וכן כתבתי בב' תשובות בימים הללו דבשם אלטר דאינו כינוי לשם הראשון ודאי צריך לכתוב דמתקרי לא מבעיא לדעת הב"ש רק גם לדעת הנו"ב דקאי על האדם מ"מ צריך להיות לשם החול קצת שייכות לשם הקדש אבל אם אין לו שום שייכות להקדש ודאי לא שייך מכונה רק דמתקרי דהרי בשניהם חול מודה הנו"ב דצריך לכתוב דמתקרי ועל זה אינו חולק הנו"ב ובע"כ כמ"ש ובפרט אם כתב דמתקרי במקום המכונה כשר לרוב הפוסקים משא"כ להיפוך אם כתב המכונה במקום דמתקרי פסול לרוב הפוסקים ולכך בודאי יש לכתוב דמתקרי אלטר ולא המכונה ויפה דן ויפה הורה רו"מ בזה. עוד להנ"ל:

הנה מכתבו קבלתי שנית ומטריח אותי בחנם כי אני על משמרתי אעמודה דהגט הראשון כשר כי מה שהשמיטו שם בן ציון כשר בדיעבד כיון דעכ"פ הזכירו שם שהכל קורין בו בשם אלטר ובפרט כיון דכתבו בשם שעלה שם לתורה שרגא פאביל אף דלא כתבו גם שם בן ציון כיון דעכ"פ בן ציון לא נקרא לבדו רק עם פייבול הוי שם שרגא פייבול כקיצור השם כמ"ש כעין זה בטיב גיטן:

ומ"ש רו"מ שהמגרש אינו בר הכי זה אינו תלוי בבר דעת רק כיון דקרי לי' ועני מוכח דהסכים על שמו דאל"כ איך עלה דלמא אל אחר הוא קורא ובע"כ דהבין דהך הוי שמו והוי קרי לי' ועני:

ומ"ש רו"מ בשם השב יעקב בהחזקת שמו לא בעינן למ"ד יום אין דעתי נוחה בזה ומכל האחרונים שנתנו כמה פעמים עצה להחזיק שמו שם במקום הגט למ"ד יום ובבית מאיר מבואר להיפוך:

ומ"ש רו"מ ראי' משם החולי הוא טעות גדול דשם הכוונה להיות מוחזק הוא בשם זה לכך די ביום אחד גם שם מחמת חולי עדיף טפי מכח דהוא מכח חולי וגם רבים יחד בכונה נותנין לו שם זה אבל בגט דאינו מכח חולי וגם לא מכח רבים וגם לא מועיל מה דהוי שמו לבדו כן רק בעינן שיהי' מוחזק ברבים ששמו כן דלא יאמרו אחר הוא לכך להחזיקו ולפרסמו ברבים בעינן בכל דבר למ"ד יום כמו בהכרזה וכדומה והשב יעקב במחכת"ה שגג בזה ובודאי בעינן למ"ד יום:

ומ"ש רו"מ דאין ביד הקורא לשנות שמו כמו דאין ביד המגרש לשנות שם אביו תמה אני על רו"מ שהוא בר אוריין יאמר כן בשלמא בשם האב דלא קרי לי' ועני רק שהוא עצמו יחזיק בשם אחר את אביו זה אין בידו אבל בנדון כזה אטו הוי החזקת שמו מכח הקורא בהרים קולו הכונה רק מכח כיון דקרי לי' ועני א"כ הסכים הוא על כך והחזיק הוא עצמו שמו כן ולא מפי הקורא אנו חיין והוא ש"ס מפורש בב"ב ובחו"מ סימן מ"ט בקרו לי' ועני הוי כן שמו ומ"ש בבר הבנה כבר כתבתי דזה אין לו ענין בבר הבנה רק בקרו לי' ועני:

ומ"ש שם אשתו גיוצא ביו"ד והי' לו לכתוב בוי"ו זה אינו שינוי גמור דאינו מורגש במבטא כל כך וגם הוי באותיות המתחלפין באותיות אהו"י שיש מקילין בזה ואין להחמיר בזה אם כבר נשאת:

ומ"ש רו"מ כיון דקאלמיי' קרוב לדאברטין הוי קלא דלא פסק דאין זה שמו זה מביא לידי גיחוך דמה בכך העיקר תלוי במקום כתיבה ונתינה והי' לו שם בב' מקומות לא חלקו חז"ל בין המקומות קרובים או רחוקים ולא נשמע חלוקים כאלו ומ"ש ראי' מביארדישאר לאקטיפפון הוא תמוה ומה ענין שמטה אצל הר סיני ולכך המחילה מרו"מ נראה מרוב דבריו שמכוין לפסול הגט בכונה ויחדל מדרך זה ולא יהי' לו זאת לפוקה ומכשול ואם לא נשאת עדיין אז הוי ראוי אם הבעל לא ירצה לעגנה ולקבל מעות אז תבוא לק"ק קאלמיי' ויכתבו שם גט בשם המוחזק שם אך אם הבעל ירצה להוציא ממנה מעות אינה מחויבת והוא כשר בדיעבד במקום עגון אף אם לא נשאת ומכ"ש אם נשאת דהגט כשר

ויותר לא יטריחני בזה כי לא אשיב לו עוד בזה דברי ידידו וכו' לק"ק זאלאיץ להרב דשם ולמוהר"ר שמאי מרגליות:

## שם סימן קסח

קס"ח הנה מכתבו קבלתי והנה ע"ד הגט בשם האשה יכתבו הדסה דמתקרייא האדם ואף דאפשר דשם הדסה נשתקע כיון דנכתב כן בכתובה כתבתי כמה פעמים לראי' דלא נחשב נשתקע ובפרט דשם האדם הוא מעין שם הדסה ופירושו לא נחשב נשתקע ובשם הבעל יכתבו העניך ביוד כפי חתימתו וכן מענדיל ביו"ד כפי חתימתו ובשם הבעל יכתבו חנוך המכונה העניך והמכונה מענדל העניך ואף דהט"ז כתב דבחתימה אין שייך לומר דמתקרי היינו אם הוי רק חתימה לבד אבל כאן כיון דבק"ק ראווע נקרא כן שייך לשון המכונה וגם בלא"ה יש לחלק בין לשון דמתקרי דבזה י"ל הרי אינו נקרא כן רק חותם אבל המכונה שייך אף בחתימה ובפרט לפי דעת הב"ש דקאי על השם ולא על האדם וכיון דבלא"ה יש חולקין על הט"ז וגם אני הוכחתי מכבר בתשובה דבחתימה שייך לשון קריאה ואמירה אף דהוי בכתב לכך יכתבו חנוך המכונה העניך והמכונה מענדל העניך ושם מנחם לא יכתבו כלל כיון דהוי שם שנשתקע אף דכתבתי דמה דנכתב בכתובה לא נחשב נשתקע מ"מ כיון דדעת הט"ג דנחשב נשתקע יש לצרף זה לנדון זה דבמקום כתיבה ונתינה לא נקרא שם זה והוי עכ"פ כשם הטפל וכבר כתבנו בתשובה בילדותי דשם הטפל של מקומות אחרים שאינו לא מקום כתיבה ונתינה א"צ לכתוב אף לכתחלה וא"כ עכ"פ מזה כיון דאינו נקרא לתורה כן רק דנכתב בכתובה הוי עכ"פ כשם הטפל וגם נכתב כן במק"א ובמקומו עתה אינו נקרא כלל אין לכתבו. ושם ליבוש יכתבו בוי"ו כי כן דרך הכותבים עתה הוי בויו ז"ז אין להאריך כי אני חלש כח ומוטרד דברי ידידו וכו' לק"ק ראוזנע להדיין מ"ו שמואל נ"י:

## שם סימן קסט

קס"ט הנה מכתבו קבלתי והנני משיבו על אתר ע"ד הגט שהי' שם אבי האשה פלטיאל ובפי העולם נקרא פלטיא והטי"ת הוי קרוב במבטא לקמץ והמסדר כתב בהגט פלטי מלשון פלטי בן רפוא. ידוע דהגט הזה הוא פסול דהוי שינוי גמור אף דהוי בשם אבי האשה מ"מ שינוי גמור פסול ודלא כעבודת הגרשוני אך אם יהי' העגון גדול אז יוכל להתירה כמ"ש בתשובה בשנת תקצ"ב באריכות דהיכי דאין שינוי גמור כשר באבי האשה וכיון דמ"מ אפשר להיות השם פלטי נקרא בקמץ כמו וכל לבב דוי דהוי בקמץ

ובלי אלף והרבה יש כזה והאלף אינו ניכר במבטא יש לסמוך ע"ד עבודת הגרשוני והנה כן כתב גם הגאון המפ' מלבוב והגאון מסטאניסלאב ז"ל ובענותנותם צרפו גם אותי ודעתי והסכמנו כן ובתשובה ההיא כתבתי באריכות ז"ז אין להאריך דברי ידידו וכו' אעתיק מ"ש לק"ק פרעמסלא להרב מו"ה ליפא מייזלש נ"י: הנה ע"ד שם אחותו מרת גאלא אשר עלה ע"ד מבהיל אחד לכתוב בעי"ן אחר הגימ"ל הבל יפצה פיהו ואם הי' נכתב בעי"ן הי' פסול הגט כי לא מצינו בפתח שיבא אחריו עי"ן רק אחר הסגו"ל יובא העי"ן ואם הי' נכתב בעי"ן הי' נקרא השם געלא בסגול והוי שינוי השם גמור ואחר פתח יבוא אל"ף וכיון דנקראת גאלא בפתח ח"ו לכתוב בעי"ן ואף דחותמת בעי"ן וכתוב כן בכתובה בודאי הוא טעות ואין הולכין אחר החתימה רק היכי דאין שינוי ניכר במבטא מכח זה אז הולכין אחר החתימה אבל היכי דאם נכתב כמו החתימה יהי' שינוי במבטא הוי שינוי השם ממש ואין הולכין אחר החתימה וגם אין לכתוב ב' גיטן או דמתקרייא כי זה לא שייך רק היכי דאין לתלות בטעות ואז הוי כב' שמות אבל היכי דיש לתלות בטעות אין לכתוב ב' גיטן ובפרט ע"י שליח כי יותר מסתבר לתלות בטעות כי מי שאינו בקי בכתיבה יתחלף לו עי"ן באלף לכך אין זה כב' שמות והעיקר כדעת רו"מ לכתבו באלף אחר הג' וכן באלף אחר העי"ן כי בעיי"ן נדחק הסגו"ל ובאלף אין נדחק הסגו"ל וכן הוא בלשון כי אין נדחק הסגו"ל והוי כל השמות כן והסימן הוי אדא בר אהבה וכן נמצא בכמה שמות אנשים ונשים הכל באלף בסוף וחם להזכיר לכתוב בעי"ן וטעות הוא בכתיבה ובחתימתה לק"ק פודקאמץ:

## שם סימן קע

ק"ע מחמת טרדתי אבוא בקצרה בשולי מכתבו הנה בשם דאדיא לדעתי לא הי' צריך לכתבו כלל כי הוא קיצור השם ושם געגועים מדוד ולכך עכ"פ כיון דבמקום כתיבה ונתינה אין ידוע שמו כן ודאי א"צ לכתבו ודי בשם דוד לבד ובשם נפתלי יקותיאל וכן בשם שמואל זיינוויל עיין בטיב גיטן בסדר שני שמות דאם נקרא בשניהם ונקרא רק באחד מהם א"צ לכתבו רק שניהם יחד ולא יותר דהוי כקיצור השם אך בהשמטות בסופו כתב דאם נקרא בתחלה בכ"א בפ"ע ואח"כ חיבר שניהם יחד צריך לכתוב גם שם האחד והנה כך יעשה ויכתוב בשם אביהם אם נקראו מתחלה יחד או כ"א בפ"ע אך בשם זיינוויל יש מבוכה דאני בתשובה כתבתי דבכה"ג נמי צריך לכתוב המכונה אבל בט"ג בהשמטות בסופו כתב לכתוב כן כה"ג דמתקרי והעיקר לכתוב המכונה מיהו כיון דהוי רק בשם אבי האשה די לכתוב רק שמואל זיינוויל לבד או לכתוב זיינוויל דמתקרי

שמואל זיינוויל ונדון הקוויטל בשם אביהם אין קפידא כיון דגוף הגט הבעל והאשה מתגרשין ומה לנו מה שבפה הם עומדין עבורם אינו רק כמו רשום בעלמא והיא גופה חומרא בעלמא הוא לחוש ללעז בעלמא לכך אין לנו רק הם בעצמן לא ישאר זע"ז כלום אבל לא באביהם דברי ידידו הטרוד וחלש כח. ואם יחושו לדברי הט"ג שמות אנשים אות ד' ס"ק ד' דיש לכתוב שם דאדיא יעשו כך יכריזו למ"ד יום בסטרעטין דדוד זה שמו במקומו הוי דאדיא ואז יכתבו בגט המכונה דאדיא אם יש שהות לעשות כן. אעתיק פה מ"ש לק"ק לוצקא להרב מ"ו משה יהודה לערגר מ"ץ דשם:

## שם סימן קעא

קע"א הנה ע"ד שאלתו וז"ל נדון גט אחד הנשלח לפה ע"י שליח מק"ק קעשנוב מאיש אחד מפה אשר הרחיק נדוד זה כמה שנים והי' עולה לתורה וחותם יצחק אייזק ונקרא בפי כל אייזא ונכתב שם המגרש בהגט יצחק אייזק המכונה אייזא ורו"מ קרא תגר דהי' לו לכתוב דמתקרי כיון דעולה לתורה בשניהם הנה ידידי האמת אגיד כי בט"ג להגאון מו"ה זלמן ז"ל בהשמטות חדשות שם כתב כן דבכה"ג צריך לכתוב דמתקרי אך אני בתשובה זה איזה שנים כתבתי לק"ק סטאניסלאב פעמים ושלש שטעות הוא וצריך לכתוב המכונה והבאתי שם ראיות והנה כעת אני אומר אף לפי דברי הגאון בעל ט"ג היינו רק בנדון דידי' שהי' השם שהכל קורין בו כשם שנקרא לתורה בלי שינוי אבל כאן כיון דלתורה נקרא בשם אייזק ובפי העולם נקרא אייזיא א"כ אינו כלשון שנקרא לתורה ודאי שייך טפי המכונה כיון דאינו אותו שם ממש נהי דהוי אייזיא קיצור השם מאייזק מ"מ כיון דאינו אותו השם שייך בי' לשון המכונה ועוד דהנה דעת הב"ש דהמכונה קאי על השם ודעת הנו"ב הוא דהמכונה קאי על האדם והנה לדעת הנו"ב דקאי על האדם יש מקום לדברי הט"ג די"ל כיון דנקרא כן לתורה בו הוי לו עיקר השם ולא שייך לשון המכונה אבל לדעת הב"ש דקאי על השם א"כ מה בכך דהוי לו עיקר השם מ"מ השם גופו הוי לו זה השם של חול רק לכינוי ושייך גם בזה לשון המכונה על השם אף דהוא נקרא בו לתורה ולפ"ז בנדון כזה מ"ו משה יהודא לעדגר שכבר נכתב הגט ונשלח הוי ס"ס שמא כדעת הב"ש דמכונה קאי על השם ואת"ל כדעת הנו"ב דלמא כדעת האומרים שאם כתב המכונה במקום דמתקרי כשר. ועוד בלא"ה נראה אף הפוסלין אם כתבו המכונה במקום דמתקרי היינו אם השם הזה לא נזכר עדיין בגט ושם חדש הוא אז כיון דהוא עיקר ועשוהו טפל הוי כשינוי השם אבל בשם כזה כיון דכבר נזכר שם זה בגט תחלה יצחק אייזק ובאמת אייזיא ואייזק הוי חד שם ואייזא הוי קיצור השם מאייזק

וא"כ כיון דכבר נזכר שם אייזק אין קפידא אם כתב על שם אייזיא המכונה ולמעט בפלוגתא עדיף לכך בנדון דידי' ודאי כשר הגט וינתן ולדעתי לכתחלה ראוי לכתוב בזה המכונה אף בשאר שם של חול אם נקרא לתורה בשם הקדש וחול יחד ונקרא רק בשם חול יש לכתוב המכונה כמ"ש בתשובה הנ"ל:

## שם סימן קעב

קע"ב בסעיף זיי"ן בהג"ה אבל אם יש ב' שמות שכותבין על אחד דמתקרי כותבין אח"כ כהן או לוי נראה דאין הכונה דמחויב לכתוב דוקא אח"כ כהן או לוי דודאי בזה מותר לכתחלה קודם דמתקרי תדע דאם כותבין המכונה כותבין תחלה כהן או לוי א"כ מוכח דמשמעותי' הוי שהוא כהן או לוי וא"כ למה במחקרי יהי' גרע שיהי' קפידא שלא לכתוב כהן או לוי תחלה לכך נראה דודאי מותר לכתוב לכתחלה כהן או לוי תחלה רק דקמ"ל לאפוקי דאם כותב המכונה דאז אינן רשאין לכתוב אח"כ כהן או לוי רק דוקא תחלה לכך כתב באם כותב דמתקרי יכול לכתוב אח"כ כהן או לוי ומ"ש כותבין היינו דהרשות נתונה לכתוב גם אח"כ אבל אם רוצה לכתוב תחלה נמי שפיר דמי וז"ב לפענ"ד אעתיק פה מ"ש בעזה"י לק"ק בערשטין להרב מ"ו יוסף שוואַרץ אב"ד דש"ס:

## שם סימן קעג

קע"ג הנה ע"ד שאלתו באשה אחת עגונה מכמה שנים מבעלה שנלקח לבע"מ ואח"כ נסעה לק"ק לאנציט שהסכים הבעל ליתן לה גט והנה שם האשה בילדותה הי' לה שם מרגלא פיגא אבל נקראת רק פיגא וכל העיר אין יודעים משם מרגלא רק משם פיגא רק אחי' יודעים דמעריסה הי' לה שם מרגלא פיגא ובעלה הי' שמו מעריסה משה יצחק ואח"כ נקרא רק בשם משה ולא נודע לכולם רק משם משה רק בני משפחתו יודעים שהי' לו שם מעריסה משה יצחק וכת"ר נתן לה מכתב ללאנצט רק בשם פיגא ובעלה משה ואח"כ הביאה האשה כתב מעב"ד מלאנצט וכתוב בו שהי' כתוב בגט שם פיגא מרגלא ושם בעלה משה יצחק וכו' והנה בגט הזה יש ג' חששות אחד שכתבו שם שנשתקע והשנית הוא ששמה מעריסה הי' מרגלא פיגא והם כתבו פיגא מרגלא והג' שהקיום מעב"ד לא ניכר לו החתימות ע"כ תוכן שאלתו והנה הנני עושה רצונו ומשיבו על אתר אך בקצרה ובמה דסיים כת"ר אפתח. הנה בדבר שאין המעב"ד ניכרין החתימות כבר מבואר הדבר בחבורי שירי טהרה בתיקון עולם שבמקום עגון די בלי הכרת החתימות וכתבנו שם בזה כמה תשובות באריכות ייע"ש בעזה"י ובדבר השם שנשתקע הנה אם

בכתובה שלה הי' כתוב ב' השמות כתבנו כמה פעמים בתשובה דלא נחשב נשתקע כיון דהכתב הוי למען יעמדו ימים רבים ואסור לשהות עם אשתו בלי כתובה ולכך לא נחשב נשתקע דלא כהט"ג וכדי להקל בזה במקום עגון בצרוף דעת המתירין בשם שנשתקע וכאן יש עוד מעלה כתבנו בזה בימים לא כבירים בתשובה די"ל דנשתקע לא נחשב רק כגון אם הי' שמה רק פיגא ונשתנה שמה למרגלא ופיגא נשתקע אבל אם נקראת תחלה בשני שמות יחד ואח"כ נקראת רק באחד כיון שמבואר בט"ג בשם תשובת מהראנ"ח דאם נקרא בב' שמות וכתבו רק אחד כשר הגט דהוי רק כקיצור השם וא"כ כיון דנתן להם דין שם אחד דהוי כקיצור השם א"כ כמו דבשם אחד בקיצור השם לא נחשב נשתקע א"כ ה"ה בנקרא תחלה בב' שמות ואח"כ רק באחד הוי רק כקיצור השם ולא נחשב נשתקע ולמעט בפלוגתא עדיף וי"ל בזה כ"ע מודים דלא נחשב נשתקע ולכך כשר הגט אף אם לא נכתב בכתובה שני השמות אך דא עקא מה שהם הפכו השם וכתבו פיגא מרגלא זה הוי שינוי השם שהפכו ב' השמות ובפרט בנדון כזה דהוי נשתקע ואין לנו היתר רק מכח מ"ש דהוי כשם אחד והוי קיצור השם וא"כ אם שם אחד נחשב הוא והמה הפכוהו הוי כשם אחר ואם ניתן להם דין ב' שמות שוב הוי שם מרגלא נשתקע:

והנה לכאורה הי' אפשר לומר כיון דהב"ד עשו כן חזקה על הב"ד דעשו כהוגן אולי החזיקו האשה ובעלה שם שמותם כן למ"ד יום כיון ששהו שם כמה שבועות בכפר כמ"ש רו"מ אך זה אפשר לשאול פי האשה אם תאמר כן אז אעפ"כ לא יסמוך עלי' רק לכתוב ללאנצי' לחקור שם על הדבר אם האמת כן כי אולי למדוה כך ואם תאמר בעצמה שלא החזיקה שם למ"ד יום בשם זה היא ובעלה אז שוי' עצמה חד"א ומוכרחת לקבל גט אחר כן נלפענ"ד נכון לדינא ויותר אין פנאי להאריך דברי ידידו וכו' הנה חזר השואל והשיב לי וזה אשר השבתי לו בעזה"י:

ידידות מכתבו קבלתי שבוע העבר ולא הי' באפשרי להשיב עד היום פניתי מעט. והנה אשר הקשה עלי ממ"ש ההיתר דלא חשוב נשתקע מכח דעכ"פ נקראת באחד מהם והוי כקיצור השם והקשה עלי ממ"ש בעצמי בשירי טהרה תיקון עולם תשובה א' הנה באמת זכרוני כזב לי שזכרתי סברא זו דב' שמות ונקראת באחד מהם הוי כקיצור השם והיה בזכרוני שבהראנ"ח מבואר כן ושכחתי שהוא ממכתב אליהו ושהראנ"ח חולק עליו מיהו לדינא יפה כתבתי דעכ"פ לענין שם שנשתקע כדי המכתב אליהו לסמוך עליו ועיינתי כעת בטיב גיטן בלקוטי שמות סעיף ב' מ"ש באברהם יצחק שנקרא רק באחד מהם דהוי כקיצור השם וכן כתב באות ט"ו בשם שב טאבא ונקראת רק טאבא דהוי כקיצור השם וכן כתב בסעיף כ"א באשה ששמה פרידא בילא ונקראת בילא לבד

דהוי כקיצור השם ובאמת דבריו סתרי אהדדי דבסעיף ב' גבי אברהם יצחק כתב ואם כתב שם שנקרא בו לבד אעפ"י שקיצר השם מ"מ כיון דהוי חניכה שהכל קורין בו כשר משמע הא לא הוי שם שהכל קורין בו הי' פסול ובסעיף ט"ו כתב אם כתב טויבא לבד אין להכשיר כ"א בשעת הדחק ועגון גדול והרי שם מיירי ג"כ דהרוב קורין אותה טאבא לבד ולמה לא הכשיר מכח דהוי חניכה שהכל קורין בו כמו בסעיף ב' מיהו זה הי' אפשר ליישב דבסעיף ב' הי' הכל קורין בו רק שם אחד משא"כ בסעיף ט"ו הוי רק הרוב קורין כן ומיעוט קורין בב' שמות לכך פוסל הגט ואם כי זה דוחק אבל היותר קשה דבסעיף כ"א הוי נמי רק הרוב קורין בילא לבד ומכשיר אם כתבו בילא לבדי ודבריו סתרי אהדדי עכ"פ מכל הנ"ל מוכח דקריאת שם אחד הוי כקיצור השם א"כ די לצרף זה לענין כתיבת שם שנשתקע וסברא ברורה הוא כיון דהוי קיצור השם מוכח דמחשב שניהם לשם אחד ובודאי בקיצור השם לא נחשב נשתקע עיקר השם וגם חילוקי שכתבתי בין שני השמות של קודש לא נחשב קיצור השם וכתב כת"ר דה"ה בשני שמות לע"ז הוי כן והנה אם כי דבריו נכונין לפי מכתבו שם אך עכ"פ ממה שהבאתי כאן בשם הט"ג מוכח דאין משמע לי' חילוק זה והרי הוא מיירי בשניהם קדש או שניהם חול ומשוי לי' קיצור השם לכך כדי לסמוך עליו לשם שנשתקע דהוי דעות להכשיר ואין לו מקור לפסול בש"ם ופוסקים: הן אמת דבחדושי מכבר כתבנו דמן הש"ס פ"ב דשבת גבי בורסיף בבל בבל בורסיף מה נ"מ לגיטי נשים וכפירש"י שם מוכח דנשתקע פסול מ"מ לפי פירוש התוס' שם אין ראי' לדין נשתקע וגם מדנפק מפירש"י לפרש בדרך אחר יהי' מוכח דס"ל נשתקע כשר ולכך לענין נשתקע כדי לצרף סברתנו הנ"ל ואם כי הוכיח רו"מ מדברי הט"ג כי לא ס"ל סברא זו מ"מ כדי לסמוך על סברתנו במקום עגון:

והנה מ"ש כת"ר דנשתקע הוי פסולו מכח מזויף מתוכו ומזה רצה לצרף דבזה"ז דקורעין הגט מיד לא בעינן שיהי' מוכח מתוך גוף הגט ולא שייך מזויף מתוכו הנה זה אינו ראי' דאין הפסול מכח מזויף מתוכו רק הפוסלין נשתקע ס"ל דבנשתקע השם נעקר השם לגמרי ואם כתבו הוי שינוי שמו ושמה דמדאורייתא פסול כמו שהסכימו רוב הפוסקים והוי כמו כתב גט לאשה לאה וכתבו בו רחל וגם מוכח כן בש"ס גבי ההוא דעאל לבה"כ ונטל ס"ת ונתן לדביתהו וקאמר שם למה ניחוש לה הא בעינן שינה שמו ושמה וכו' וא"כ הרי התם ליכא שינוי רק דלא מוכח מתוך הגט למי נכתב ומוכח שם דבטל מן התורה ולא מכח מזויף מתוכו דזה הוי רק פסול דרבנן והנה לכאורה עלה בלבי להביא ראי' דנשתקע כשר מן הש"ס דגיטין דף פ' דקאמר שם הי' במזרח וכתב במערב וז"ל כתב מאן אלימא בעל היינו שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה וקשה מהו פריך דלמא תחלה

מיירי בשינה ממש דהיינו מזרח ומערב דזה לא הוי שמם מעולם להיפוך ואח"כ קמ"ל בשינה שמו ושמה אף דהי' שמם ושם עירם כך רק דנשתנה והוא כתב שם הראשון היינו נמי שינה וקמ"ל לא זו אף זו דפסול ומהו פריך ובע"כ מוכח דזה לא נחשב שינה ומוכח דנשתקע כשר והנה לזה במשמרתי אני עומד להכשיר בזה ונדון הקיום אין לי שם שום מכיר להיות עצה לקיים החתימות על ידן לכך אם הוא מקום עגון יכול רו"מ להתיר לה כך ז"ז אין להאריך דברי ידידו וכו':

## שם סימן קעד

קע"ד הנה בדין שינוי שם אביהם עיין בחבורי ליו"ד מהדורא זיין בסי' קכ"ו מ"ש לק"ק קאלמיי' דרך אגב ואעתיקנו כאן וזה לשוני שם ובנדון אשר שאל בגט רשע אחד שגירש את אשתו ורוחו התעהו כי יהי' מותר לו לישא אחרת ושקר דברי פיהו והבל יפצה ואח"כ הרבו עליו דברים גם נתנו לו ממון וגירש אותה מרצונה והערים כי שם אביו הי' ארי' ליב והוא כתב דשמו הוי יהודא ליב וכתבו כן בגט ואח"כ התחיל לערער ורוצה תרקבי דדינרי לגרשה מחדש:

והנה לא ביאר לנו רו"מ אם הי' נקרא בשני שמות יחד או רק הי' עולה לתורה כן אבל שמו בפי כל הי' רק ליב כי הי' בזה נ"מ לדינא בזה כי הנה בשנת תקצ"ב הי' מעשה כעין זו בק"ק סטאניסלאב ושלחו הרב הזקן זלה"ה משם ללבוב להרב הגאון המפ' בעל ישועת יעקב והעלה להיתר כיון דאינו שינוי גמור ואעפ"כ נהג אז בעצמו ענוה וכתב לצרף גם אותי ואז כתבתי בזה תשובה ארוכה בפלפול גדול והמתקנו סוד כיון דאינו שינוי גמור והוא מקום עגון כשר בשם אביהם וא"כ ה"נ הי' נראה בנדון זה ע"כ לא החמירו האחרונים וחלקו על עה"ג רק בשינוי שם אביהם שנקרא כן בפי כל דהוי שינוי גמור אבל אם שם שנקרא בפי כל כתוב בגט רק בשם שעלה בו לתורה הוי בו שינוי י"ל דלמעט בפלוגתא עדיף ומודים בזה דלא הוי שינוי כיון דאין הטעות ניכר בו ולכך אף אם לא נקרא בפי כל רק ליב כשר הגט במקום עגון ואף אם הי' נקרא בפי כל ארי' ליב נראה להכשירו במקום עגון ומטעם שאבאר בעזה"י דהנה נראה דשם אביהם הוי רק דרבנן דהנה דעת רבינו יואל במרדכי דכל הזכרת שמם הוי דרבנן רק חלקו עליו ממה דאמרינן בש"ס גיטין גבי ההוא דשקל ס"ת ויהב לדביתהו דקאמר שם הא בעינן שינה שמו ושמה וליכא ומזה מוכח דהוי מן התורה ייע"ש ובחדושי בילדותי ישבנו זה והובא גם בשירי טהרה וא"כ תינח בשם עצמן אבל בשם אביהם אין ראי' מן הש"ס דהוי מן התורה א"כ י"ל לכ"ע דהוי רק דרבנן וא"כ בדרבנן כדי העה"ג לסמוך עליו בשעת הדחק ובאמת

א"צ ראי' בזה כיון דקיי"ל דאם לא זכר שם אביהם כשר הגט ומוכח דאין הכרח לשם אביהם רק שאני הבאתי דברי הש"ס הנ"ל דמן הש"ס הנ"ל מוכח דאם לא הוי חיוב מן התורה הזכרת שמם גם בשינה הוי כשר דאל"כ מהו קאמר הא בעינן שינה שמו ושמה וליכא ומה ראי' דלמא שינה פסול ומ"מ חסרון השם לא בעינן מן התורה רק מדרבנן ובע"כ הכונה דאם הוי הזכרת שמם רק דרבנן גם בשינה שמם נמי הי' כשר מן התורה וכיון דמוכח מן המשנה דשינה שמו ושמה פסול מן התורה ממילא גם חסרון פסול מן התורה וא"כ בשם אביהם דהחסרון אינו פוסל גם בשינה כשר וכדעת עה"ג ולכך הי' נראה להכשיר בזה במקום עגון ובפרט דנראה דאף להני דפוסלין הוי רק מדרבנן ולא מן התורה וא"כ הוי ספק דרבנן ונהי דהוי באתחזק איסורא מ"מ נראה כיון דנתן לה תחלה גט בע"כ יצאה מחזקת אשת איש מתרי טעמי אחד כיון דעכ"פ התחיל לכתוב לה גט והוי בידו לפייסה וליתן לה מרצונה כבר איתרע חזקת א"א כמ"ש התוס' בגיטין דף כ"ה בספק קרוב לו ספק קרוב לה כיון דהוי ראוי ליפול קרוב לה איתרע חזקת א"א כן ה"נ בזה בכתיבת הגט איתרע חזקת א"א ועוד כיון דדעת הר"ש במס' מקוואות היכי דיצאה מן התורה מחזקה אף מדרבנן לא אזלינן בתר חזקה וא"כ ה"נ כיון דאינה מגורשת רק מכח חרגמ"ה וחרם לדעת כמה הוי רק דרבנן וא"כ מן התורה הוי גט מעלייא וא"כ כיון דיצאה מחזקת א"א מן התורה א"כ גם מדרבנן ליכא חזקת א"א והוי ספק דרבנן להקל ולסמוך על דעת העה"ג. והנה עוד נראה בפשיטות דממ"נ אם הוי נתינת הגט מידו לידה הוי ב' דעות בש"ע סימן קי"ט אם מגורשת או לא ואם הוי ע"י שליח נהי דדעת הנו"ב דאינו גט מ"מ הרי הרבה חלקו עליו ומידי ספקה לא נפקא וא"כ הוי ס"ס שמא מגורשת ע"י גט הראשון כדעת המתירין בגט בע"כ ואם כדעת האוסרין דלמא כדעת עה"ג דמגורשת בגט השני ואינו פוסל בשינוי שם אביהם לכך נראה דמותרת להנשא אם לא ירצה לגרשה בחנם אחר שיתרו בו ולא ירצה יתן לה היתר להנשא כך והשי"ת יצילנו משגיאות:

## שם סימן קעה

קע"ה הנה ע"ד הגט בשינוי שם אביו מארי' ליב ליהודא ליב וכתבתי להתיר והנה עמדו כעת מערערים לומר דהיתר שלי הוי מכח ס"ס בצירוף גט הראשון ועכשיו מערער הבעל אחר שלמדו אותו לומר דהגט הראשון הוי מזויף והוא עצמו זייפו והי' כחרם ומתוך זה סובר שאחזור מהיתר שלי והנה באמת העלו בידם חרס כי באמת תפסו הטפל לעיקר כי אני כתבתי זה רק לסניף אבל עיקר ההיתר שלי הוי כי אינו שינוי גמור ובפרט בין

ארי' ליהודא בכינוי לשם ליב הוי טעות דעבידי למטעי לכך בודאי אין זה שינוי גמור וכשר בשם אביהם ומה גם דהבעל אינו נאמן לטעון מזויף דמזויף לא שכיח והרי מן התורה עדים החתומין על השטר כנחקרה עדותן בב"ד דמי ואין לחוש לזיוף ולכך מן התורה אין הבעל נאמן לומר מזויף ולא מבעיא לדעת רוב הפוסקים דאף אם הבע"ד טוען מזויף לא בעי קיום מן התורה דודאי הוי גט מן התורה רק אף גם להסוברים דאם הבע"ד טוען מזויף צריך קיום מן התורה כאן דהבעל בעצמו נתנו לה אינו נאמן לומר שהוא מזויף כמ"ש בש"ס פ"ק דגיטין דהבעל עצמו שהביא גיטו א"צ לומר בפ"נ מוכח דהוא עצמו אינו חשוד לזייף ולא חלקינן בין אם היה ביניהם קטטה או לא מוכח דאף בהי' קטטה ביניהם אינו חשוד לקלקלה וא"כ ה"נ כיון דאם תלך ותנשא בו יהי' לה קלקול ואף דהוי בע"כ מ"מ אם עברה ונשאת אינו נקרא עבריין כמ"ש ברמ"א סימן קי"ט א"כ מוכח דבנשאת בדיעבד לא תצא א"כ הוי לה קלקול ואינו עשוי לקלקלה במכוין לכך אינו נאמן לומר שהוא מזויף ואף אם העדים יבואו ויאמרו שאין זה חתימת ידם נהי דבעי קיום מן התורה מ"מ מידי ספיקא לא נפקא דלמא הם משקרים ואין להם תורת עדים תדע דהרי מפורש בפ"ב דכתובות ובסימן מ"ו בח"מ דאם העדים אנוסים מחמת נפשות וכדומה. אם כת"י יוצא ממקום אחר אינן נאמנין ולמה לא יהי' להם מגו דאיבעי היו אומרים אין זה כתב ידינו והוי תרי ותרי בע"כ דאם היו אומרים אין זה כתב ידינו לא הי' להם נאמנות כלל כיון דזיוף לא שכיח ואף דיש לדחות דלכך לא הוי מגו דהוי מגו בשנים כיון דבזה לא שייך תירוץ התוס' דהוי מגו דאי בעי שתקי מ"מ התוספת להס"ד שלא הקשו מזה ג"כ מוכח דבזה בלא"ה לא הוי מגו דאין להם נאמנות לומר מזויף ובפרט דיש עוד טעם בדבר דבשלמא אם אומרים כתב ידינו הוא זה אז מעידין על גוף הדבר כדקיי"ל אמנה שבשטר הן מעידין אבל באומרים אין זה כתב ידינו א"כ אין כל אחד מעיד רק על חתימת ידו והרי אינו יודע אם אינו כת"י חברו א"כ הוי על כל חתימה שהוא מזויף רק אחד והעדים שאומרים כתב ידן הוא הוי על כל אחד ב' עדים ואין דברי ע"א במקום שנים כלום ולכך נראה אף בליכא עדים דהוי כתב ידן נהי דהעדים אומרים אין זה כ"י הוי רק ספק שמא מזויף הוא ולא ודאי והוי רק ספק ושפיר הוי ס"ס גם מגט הראשון ואין לומר דכאן הוי הוכחה דהוא מזויף דהעדים לא חשידי לעבור על חרגמ"ה זה אינו דהרי אולי לא ידעו העדים דדעתו לגרשה בע"כ דלמא סברו דהוי מדעתה ועוד נראה אף אם הוי חתימת העדים מזויף כיון דעכ"פ נכתב בלשון גט א"כ הרי ודאי דנתן לה בפני עדים א"כ הוי עידי מסירה וא"כ אף אם הוי מזויף כשר מן התורה ואינו פסול רק מדרבנן מכח מזויף מתוכו והדר ע"י גט השני נתגרשה לגמרי דבדרבנן אין לחוש לשינוי

שם אביו ובודאי כדי תשובת עבודת הגרשוני להקל בכה"ג וממ"נ מן התורה הוי ס"ס ומדרבנן די בספק אחד להקל ומה גם שבא אלי מכתב מבערשטין דבאמת הגט נכתב ונחתם בק"ק טיסמיניץ ואינו מזויף רק למדו להבעל לדבר שקר ומאן דעביד הא עביד הא לכך כל מן דין הגט כשר ואין להרהר אחריו והיא מותרת לשוק אחר דהבעל אינו רוצה לפוטרה רק ברצי כסף יסכר פי דוברי שקר ועלינו יערה רוח הבורא וישלח לנו המורה אמן. אעתיק כאן מ"ש לק"ק לוצקא להרב מו"ה משה יהודא לערגר מ"ץ דשם במוהר"ר שמשון אליעזר נ"י:

## שם סימן קעו

קע"ו הנה ע"ד שאלותיו בנדון שם הירשל איך לכתוב בגט אם ביוד אחר הה"א או בעיי"ן הנה דבר פשוט הוא לכתבו ביו"ד אחר הה"א ומכ"ש אם כתבו כן שהוא כשר דרוב הנקראים הירשל הוא על שם הירש והנקראים בעי"ן נקראים העשיל בלי רי"ש וברי"ש הוי רק בשם הירש ותמיד דנין על פי הרוב אם לא בחותם להיפוך ובנדון דידי' שאינו חותם יש לכתוב ביו"ד אחר הרי"ש אף דהלשון הוי בסגול הרי גם הירש הוי המבטא כן ואדרבא אם כתבו בעי"ן יש לחוש לשינוי. גם מה ששאל בגט אחד שהי' שם הרבה אנשים בשורה ומשני צדי השורה עמדו ב' העדים אשר נתייחדו לעידי מסירה מזה אחד ומזה אחד ואחר המסירה ראה ע"א עומד קצת אחר השורה ונסתפק אם ראה המסירה או לא והעד אומר שראה המסירה והנה זה ודאי דהעד נאמן ככל עדות שבתורה רק שרו"מ נסתפק הואיל והעדים לא ראו זא"ז והנה כבר ראה רו"מ את דברי הב"ש באה"ע סימן קל"ג דהכשיר בעדות מיוחדת אם מסר הגט לפני ע"א ואח"כ לפני עוד עד רק שכתב שהתורת גיטן חולק ע"ז והנה אם נשוי זה לפלוגתא עכ"פ נראה דהוי ספק ספקא דהרי יש דעות דבע"ח בלי ע"מ נמי כשר הגט וא"כ דלמא כדעת הסוברים דכשר בלי ע"מ כלל ואת"ל דפסול דלמא כדעת הב"ש דכשר בעדות מיוחדת. ועוד אף לדעת התו"ג הרי עיקר טעמו דבעדות מיוחדת אולי אינו מכוין לגרושין וא"כ י"ל היינו ביודע הבעל שאין כאן רק ע"א אבל כאן שהי' ב' עדים מניין ידע הבעל שלא ראה העד השני המסירה הרי הי' לו לאסיק אדעתי' דלמא רואה גם השני לכך בודאי כיון לשם גירושין ועוד גם דברי התו"ג אין נראין דבשלמא בעידי קדושין כיון דאין שם רק ע"א י"ל דלא כיון לשם קדושין אבל בזה כיון דעכ"פ ידע דיש בגט עידי חתימה ולדעת כמה כשר הגט כך ואף להפוסלין הוי רק מדרבנן לדעת כמה פוסקים אבל מן התורה כשר הגט וא"כ איך נימא שלא כיון לשם קדושין וגם כל כה"ג י"ל דלא מעייל אינש נפשי' לספקא כמ"ש כעין זה

בפ"ק דנדרים וגם בשלמא בקדושין דאין כאן רק אמירתו ונתינה בלי אמירה כלל אינו כלום לכך באמירה שלו י"ל כיון דראה דאין כאן רק ע"א לא כיון לקדושין אבל בגט הרי אף בנתן לה בלי אמירה נמי כשר מן התורה ואינו רק פסול מדרבנן כמ"ש בסימן קל"ו והטעם כתב הב"ש מכח דאמירת הגט הכתוב בו הוי במקום אמירה וא"כ הכתוב בגט ודאי כוונת העדים החתומין לגירושין ממש ודי בזה גם שאני גירושין כיון דקיי"ל לא מקדים אינש פורעניות לנפשי' א"כ בודאי כיון לשם גרושין. ובזה יתיישב ראיות הב"ש מע"ח והת"ג דחאו דהתם לא נגמר הגט עד אחר שחתמו שניהם וכו' ולאו כלום אמר דודאי אם הי' הפסול מצד הכונה שהוא לא כיון לגרושין יש לחלק כן אך מצד הכונה שלו ידע הב"ש מסברא דלא שייך כן בגרושין ובודאי כיון לשם גירושין רק דהוי ס"ד לומר אולי בעצם העדות נאמר דבעינן שיהי' ביחד דהוי גזרת הכתוב דבעינן שיהיו רואין כאחד כמו בדיני נפשות דבעינן שיראו כאחד אף דהתם לא שייך לומר מטעם כונה רק מכח גז"ה כן ה"נ הוי כן בגט לזה שפיר הביא ראי' מע"ח דאם הי' מכח גז"ה שיהי' ביחד גם בע"ח הוי צריך להיות כן אם ע"ח כרתי דהרי בכל הפסול לעדות אזלינן בתר שעת החתימה ואם חתמו בהיותם קרובים בנשותיהן ובנתינת הגט יהיו רחוקים או שהי' פסולין בעברה ועשו תשובה בשעת נתינה הי' כשר וזה ודאי אינו וא"כ ה"ה בעדות מיוחדת אם בעינן בעידי הגט שיהי' ביחד מכח גז"ה בעינן גם בע"ח שיחתמו יחד אף דהנתינה הוי אח"כ ובע"כ מדינא לא בעינן שיהי' ביחד ומכח כונה בלא"ה א"ש כנ"ל לכך לא יהי' לבו נוקפו בדבר והוא כשר וישר הגט:

ומה ששאל מהו השיעור הפסק כתיבה אחת הנראה כב' תיבות והוא אם יש הפסק כמלא אות קטנה בתיבה אחת בין האותיות והתנוק קורא אותו כתיבה אחת מכח דבשאר תיבות הוי ההפסק יותר בין תיבה לתיבה וכו' הנה יעשה כך יכסה כל הכתב שלפניו ושלאחריו ולא יראה התנוק רק זאת התיבה לבד אז אם יקרא אותו תיבה אחת כשר ואם לאו פסול ומה ששאל מה נחשב אונס בגיטן הנה כל דלא הוי כעין כפאו נכרים וכדומה אינו אונס מה דנראה דאינו מגרש ברצון וכבר ביאר הריב"ש ושאר פוסקים דכל אונס הוי רק דאתי לי' מאחריני אבל אונס דאתי מנפשי' לא הוי אונס ובפרט לפי סידור הגט דידן הרי אומר דמגרש ברצון בלי אונס לכך לא הוי אונם רק כעין כפאו נכרים והרבה הוכחות יש לזה אלא שאין לי פנאי להאריך:

ובנדון אשר שאל בגט שהי' כתוב בו באבי המגורשת שם וועלקיל ולא שם אחר עוד ובפניו הי' נקרא וואלף הנה בזה אין חשש כלל באבי המגורשת דבשם אביהם הוי הדין כמו שלא בפניהם ואין בו חשש כלל ובפרט בשינוי כל דהו בלא"ה יש להכשיר בשם

אביהם מיהו כה"ג אין צריך לזה דבלא"ה אין בזה חשש בשם אביהם ומותר לכתוב כמו שנקרא שלא בפניו ומה ששאל ע"ד המסדר דלפעמים נראה לו דהגט פסול וא"א בתיקון ודעתו לכתוב אחר ואח"כ רואה דאפשר בתיקון אם מותר או דהוי כביטול הגט דהוי כנתן לו רשות לבטל הנה רו"מ מדקדק יותר מדאי ובאמת אין זה בכלל ביטול כלל דנהי דנתנו לדעתו היינו אם יראה בו פסול מדינא אבל לא לבטלו בלי פסול ע"ז לא נתן לו רשות ולכך לבטלו בלי פסול אינו יכול ומה שנראה לו שהוא פסול אם נודע לו אח"כ שטעה ואינו פסול חוזר להיות כשר למפרע ואף בבעל עצמו יש דעות אם ביטל הגט אם חוזר ומגרש בו ויש דעה דגוף הגט אינו בטל בבטולו ואף להפוסלין היינו רק אם בטלו בלי טעות למפרע אבל אם בטלו מכח טעות ואח"כ נודע לו שהוא טעות למפרע ושטעה גם בבעל נראה דלכ"ע אינו בטל ואף דלהלכה למעשה צריך עיון יותר מ"מ במסדר ודאי הוי כן וגם הרי לא אמר שמבטלו רק במה דאומר דדעתו לכתוב אחר הוי כגלוי דעתא בגיטא דאינו חפץ בראשון וג"ד בגיטא לאו מלתא הוא. הנה עשיתי רצונו והשבתיו על כל שאלותיו אך בקצרה מכח הטרדא ודי בזה דברי ידידו וכו' אעתיק כאן מ"ש בעזה"י לק"ק טארניגראד להרב מו"ה אליעזר זואקס נ"י:

## שם סימן קעז

קע"ז הנה ע"ד שאלתו בשם המגרש דעולה לתורה בשם צבי וחותם עצמו צבי הירש ונקרא בפי העולם העשא והנה דעת רו"מ לכתוב צבי המכונה הירש והמכונה העשא. הנה ידידי שגה בזה מאוד כי הן אמת לפי דברי הב"ש דהמכונה קאי על השם הוי טוב לכתוב כן אבל דעת הנו"ב מה"ת דהמכונה קאי על האדם וכן נמשכין אחריו בזמנינו כל המסדרי גיטן א"כ איך יכתוב צבי המכונה הירש הרי הירש אינו נקרא בשום פעם לבדו לכך בודאי טוב לכתוב כדעת המורה הוראה דק"ק בא"ד לכתוב צבי הירש דמתקרי צבי דבשלמא על שם צבי לבדו שייך לשון דמתקרי כיון דנקרא כן לתורה אבל להיפוך לכתוב צבי דמתקרי צבי הירש לא שייך לשון דמתקרי על חתימה כיון דאינו נקרא כן בפה וזה כוונת הט"ז ואם כי אני בילדותי כתבתי להיפוך בקצת ראיות היינו לענין דיעבד אבל לכתחלה ודאי ראוי לחוש לדעת הט"ז ולא לכתוב דמתקרי על החתימה ולזה יותר טוב להקדים החתימה ולכתוב על שם שעולה בו לתורה דמתקרי וגם בשם אבי המגרש שנקרא לתורה יעקב יוסף זאב ובפי העולם יוסלא הנה היטב דיבר המגרש דאף דיוסלא הוי קיצור השם מיוסף היינו אם הי' נקרא רק יוסף בלה"ק הוי די לכתוב יוסף לבד אבל כיון דנקרא לתורה יעקב יוסף זאב ובפי העולם רק יוסלא וכיון דצריך לכתוב דמתקרי

בזה צריך לכתוב כפי מה שהוא נקרא בלשונם ממש ולכתוב דמתקרי יוסלא והנה בשם דמתקרי יוסלא היטב אשר דיבר ג"כ המגרש ולא מטעמי' רק כיון דיוצא משם הקדש ראוי לכתוב דמתקרי ולא המכונה אך זה טעות מה שכותב יוסלא באלף בסוף זה טעות דצריך לכתוב בה"א בסוף כמו בשרה שארקה כל דיוצא משם הקדש יש לכתוב בה"א בסוף וכן כותבין כל העולם ובאלף הוא טעות. ומ"ש המורה דשם במכתב הראשון לכתוב דמתקרי העשא זה טעות והעיקר כמכתבו השנית לכתוב המכונה העשא:

והנה בנדון מה שהביא המורה בשם דברי הט"ג בהשמטות מהגט דק"ק פ"ב באליעזר ליפא דמתקרי ליפא ידעתי מזה ידעתי והנה דברי הט"ג בזה לא נהירין לי להיות זה כגזרת הכתוב לומר כיון דנקרא בשניהם חל שמו שם הקדש גם על של חול לכתוב דמתקרי אין זה אלא תימא וכבר כתבתי זה איזה שנים לק"ק סטאניסלאב במהדורא ה' שלי על אה"ע ומהדורא וי"ו דלא נראה דברי הט"ג בזה וכתבתי שם די"ל כונה אחרת בגט הזה של ק"ק פ"ב ואף אם הוי כוונתו כמ"ש הט"ג לא עדיף מר"פ דאמרינן במס' ב"ב פ"ח והובא בסמ"ע סימן ט"ז כי ר"פ אמר לתלמידיו כי אתי פסקא דדינא דידי קמייכו ותחזו בי' תיוהא לא מקרע תקרעוהו ולא מגבי' תגבוהו דאין לדיין אלא מה שעיניו רואות והנה בנדון כזה א"צ לכל זה דהבו דלא לוסיף עלה די"ל אף הוא לא אמר רק בקריאה לתורה ולא בחתימה שהוא טפל נגד קריאת התורה ומה גם שהמעשה דק"ק פ"ב הי' נקרא גם בפי כל ליפא ולכך כיון דעולה בו לתורה וגם נקרא בפי כל כן הוי זה עיקר השם ולכך שייך בי' לשון דמתקרי דלשון המכונה הוי רק מכח לרמז דהוא טפל ולכך הוי שם לע"ז המכונה לרמז דהוא טפל לשם הקדש וכאן דהוא עיקר כיון דעולה בו גם לתורה וגם הוא בפי כל לכך שייך בי' לשון דמתקרי אבל בנ"ד דאינו נקרא בו כן וגם אינו עולה בו לתורה ודאי הוי טפל מה בכך דהוי חתימה הרי בו תר"ל דהוי שם חול גם אינו נקרא בו בפי כל לכך שייך לשון המכונה ועוד נראה אף לפי הבנת הט"ג בכוונת הגט דק"ק פ"ב היינו התם כיון שהי' צריך לכתוב אליעזר ליפא תחלה לכך לא רצה לכתוב המכונה ליפא כדי לצאת ידי דעת הב"ש דהמכונה קאי על השם וא"כ איך שייך לומר אליעזר ליפא המכונה ליפא דמשמע דשם ליפא יש לו כינוי ליפא וזה אינו לכך כתב דמתקרי' וזה קאי על האדם וכיון דמתקרי במקום המכונה כשר בדיעבד כתב כן אבל בנדון דידן שיכתוב צבי הירש דמתקרי צבי המכונה הירש א"כ אף אם קאי על השם הוא נכון ודאי הוי ראוי לכתוב המכונה הירש ומכ"ש בזה דהכינוי הוי העשא דודאי יש לכתוב המכונה בלי ספק והנה אין לי פנאי להאריך רק העיקר לכתוב צבי הירש דמתקרי צבי המכונה העשא ועל שם אבי המגרש יעקב יוסף זאב דמתקרי יוסלה בה"א

בסוף וזה ברור ונכון בעזה"י: ועל דבר אשר כתב המסדר לעשות שליח ראשון שליח שני וישלחנו ע"י הפאסט אף שלא יוכרו חתימת העדים במקום עגון. היטב אשר דיבר וכן מבואר בחבורי שירי טהרה בקונטרס תיקון עולם ושם הארכתי בתשובה וכן עמא דבר כמה פעמים דברי ידידו וכו' אעתיק פה מ"ש לק"ק קאוזועי להרב מ"ו אלכסנדר רוטין בערג נ"י אב"ד דשם:

## שם סימן קעח

קע"ח הנה ע"ד שאלתו לא ביאר לנו רו"מ אם הי' עולה לתורה בשם יוסף או לא עלה לתורה רק נקרא בשם יוסל בפי העולם והנה אם הי' עולה שם לתורה בשם יוסף לא היתה צריכה כלל גט שני כי מה שנקרא בעריסה נתן והעולם קורין לו נתיא הוא שם שנשתקע כיון שהי' מומר ונהי דבמומר המגרש כותבין שם ישראל ולא נחשב נשתקע היינו כיון דאין לו שם ישראל אחר אבל עכשיו שנשתנה שמו לשם ישראל אחר וגם בעת היותו איש בעל מלחמה הי' שמו יוסף נחשב שם נתן נשתקע ואין לכתבו רק בשם יוסף א"כ הגט כשר אף אם לא עלה שם לתורה בשם יוסף רק בפי העולם נקרא יוסל אז צריכה גט אחר דנהי דיוסל הוי קצור מיוסף היינו אם הוי שמו העיקר יוסף אז די בשם יוסף אף דהעולם קיצרו שמו וקראוהו יוסל אבל אם לא הוי שמו יוסף מעולם רק יוסל צריך להיות נכתב כפי אשר נקרא בפי אשר נקרא בפי כל לכך צריכה גט אחר ויכתוב רק יוסל כפי מה שנקרא והוחזק שם למ"ד יום בזה אבל שם נתן ושם נתיא אין לכתבו כיון דהוי שם שנשתקע ובפרט כיון דאינו שם מקום כתיבה ונתינה דברי ידידו הטרוד וכו' לק"ק חראסקוב להרב מו"ה יהודא ליבוש היילפרין אב"ד דשם:

## שם סימן קעט

קע"ט מה ששאל על איש שנקרא אנטשל בטי"ת ונרגש כן במבטא וכתבו בגט אנשל הנה אם ברוב העולם נקרא ונרגש במבטא הט' ודאי הוי שינוי השם דעיקר בגט להיות נכתב כמו שנקרא בפי רוב העולם והוי שינוי השם ופסול הגט אך אם רק מקצת קורין כך ומקצת כך אפילו אם הם שוין כשר הגט דאנשל הוי כקיצור השם משם אנטשל ובשם בראנא לפי הברת מבטא של מדינתנו שאין מרגישין הפתח להיות פתח חריף ודאי יש לכתוב באל"ף אחר הרי"ש ולא כפי נוסחת הב"ש ברריינא בשני יודין וזה פשוט ונכון. לק"ק מקזלינץ להרבני מו"ה יעקב משה מלמד:

## שם סימן קפ

קפ ע"ד שאלתו וזה הלשון הן אירע פ"ק איש אחד בא לכאן מק"ק סטנאב ונשא אשה כאן והחזיק עצמו כאן בעלייתו לתורה גם בכתובה אפרים בן אליעזר והי' לו ג"כ אחין שבאו לכאן קודם ממנו והחזיקו ג"כ בשם אביהם אליעזר ועתה עזב האיש את אשתו וחזר לק"ק סטנאב ושלח ג"פ לאשתו ע"י שליח ונכתב בגט בשם אביו יקותיאל וכתבו דייני סטנאב אגרת שהבעל ואחיו טעו שלא הי' שם אביהם מעולם אליעזר רק יקותיאל ומה גם שאביהם עודנו בחיים ושמו יקותיאל וכו'. הנה אם היו כותבין שם אליעזר לבדו הי' פסול כיון דא"י לשנות שם אביו וגם אם היו כותבין על אביו אליעזר דמתקרי יקותיאל נמי הי' פסול כיון דאין בידו לשנות שם אביו והוי כאלו לא הי' שמו מעולם וכתבו אליעזר לכך הגט הנשלח מסטנאב הוא כשר דאין לחוש בזה שיאמרו אין זה המגרש לא מבעיא בגט זה שנכתב בסטנאב א"כ הרואה יראה שנכתב שם וחזקה על ב"ד שעשו כהוגן ומן הסתם ידעו כי שם אביו הוי יקיתיאל וידעו כי מה ששם שם אביו בקהלתכם אליעזר הוא בטעות וזה לא מהני כי אין יכול להחזיק שם אביו רק גם אף אם נכתב בקהלתכם הגט הי' צריך לכתוב רק שם יקותיאל ואין לחוש בזה שיאמרו אין זה המגרש כי דוקא בשם עצמן דייקו אינשי מה שמו אבל בשם אביו לא דייקו ותדע דהרי אם לא כתבו שם אביו הוא כשר ודעת עבודת הגרשוני דאף בשינוי שם אביהם כשר ולא חשש שיאמרו אין זה המגרש ובע"כ דלא דייקו בשמא דאביהם א"כ אף הפוסלין היינו רק בחד טעמא דנהי דלא דייקו אולי יזדמן שיהיו מדייקין ויאמרו דאין זה המגרש והיינו אם לפי האמת הוי שינוי יהיו מדייקין לכך חיישינן לחשדא אבל בזה הוי תרי טעמא להיתר אחד דלא דייקו בשם אביהם ואם נאמר שיהיו מדייקין אף אם יהיו חוקרין יחקרו אחר האמת ויודע להם כי כן שם אביהם וטעו בשמם עד הנה לכך כל דהוי צדדי לקולא לא חיישינן לחשדא ולמראית עין כיון דהוי תרי צדדי לקולא וכעין זה מבואר בט"ז ה' שבת סימן רמ"ג לכך בזה כשר הגט בשם יקותיאל ואף לכתחלה ראוי לכתוב כן רק שם זה ויותר אין להאריך דברי ידידו וכו' לק"ק ברעסטיצקי להרב מו"ה יוסף חיים נ"י:

## שם סימן קפא

קפ"א ע"ד שאלתו וזה"ל הנה שבוע העבר גירשו מפה ק"ק איש ואשה והגט נכתב בשם האיש זאב המכונה וואלף ונתברר אשר שם האיש הכינוי מהאיש הי' שקורין לו כולם בפניו וואווי אך בעלייתו לתורה עפ"י הרוב נקרא בשם זאב לבד ולפעמים מועטים בשם זאב וואלף והחתימה שלו קפ"א היא ג"כ לפעמים בשם זאב לבד ולפעמים בשם וואלף

לבד ועפ"י הרוב בשם וואלי עכ"ל השאלה והנה במה שכתבו המכונה וואלף הורע כח הגט דאם היו כותבין רק זאב הי' מקום יותר להכשיר כיון דהקריאה לתורה עפ"י רוב הוי זאב לבד וגם חותם עצמו לפעמים בשם זאב הי' אפשר לצרף החתימה אל עלי' לתורה לעשות מזה עיקר השם והוי די בדיעבד אבל כיון דכתבו המכונה וואלף והנה הן אמת לדברי הב"ש דס"ל דהמכונה קאי על השם לא הוי קפידא בזה אבל סוגיין דעלמא נמשכין אחר דברי הנו"ב דס"ל דהמכונה קאי על האדם וא"כ אם קאי על האדם צריך היכי דכותבין המכונה או דמתקרי להיות נכתב כלשון הנקרא ממש בלי שינוי והרי עפ"י הרוב אינו נקרא וואלף רק וואווי והוי שינוי השם ממש ושם וואוי אינו כקיצור השם משם וואלף דלא הוי רוב אותיותיו משם וואלף לכך נראה דהוי כשינוי השם ולכך אם אינו מקום עגון צריכה גט אחר והבעל נמי אסור לו לישא אשה וכל חומר ב' נשים עליו כבתחלה עד שיגרשנה פעם ב' ואם יהי' מקום עגון יהי' כשר הגט לסמוך ע"ד הב"ש דמכונה קאי על השם ונאמר דשם זאב עיקר כנ"ל דברי ידידו וכו' אעתיק מ"ש בעזה"י לק"ק הרמלוב להרב דשם מו"ה יוסף מאיר בראנרס נ"י:

## שם סימן קפב

קפ"ב ידידות מכתבו קבלתי היום אחר חצות והיות כי הקיפוני דברים רבים ראיתי להשיב מיד במה דאפשר. הנה בדבר הקצב שמכר טרפה שהי' בועא וסרכא ממנה בין אונא לאונא למטה מחציין והטריפה השו"ב והקצב מכרה ודאי אסור הוא כי לדעתי העיקר כתב"ש ולב"ש דלא מהני בזה מיעוך ומשמוש ודברי הגאון מוהר"ז אין נראין בזה ובפרט דכאן לא עשה מיעוך ובדיקה ומכרה כך והסברא שכתב רו"מ דבזה"ז אין לחלק בין איסור דרבנן או דאורייתא אם נאמר בשמי או לא איני זוכר אך אם לא נאמר ראוי להיות נאמר כי הקצב אינו יודע החילוק ומאן דעביד הא עביד הא והנה לוטה פה מכתב לאנשי קהלתו ויהא רעווא דאימא מלתא דתתקבל:

ובנדון הגט מבארשטשוב דכתבו פריידל ודאי הגט פסול דהוי שינוי השם גמור והבעל אסור לו לישא אשה כאלו לא גירשה כלל וכן מפורש בטיב גיטין בסוף לקוטי שמות דאפילו אם הבעל מערער ואינו נאמן אף דהיא מותרת הוא אסור באשה דשוי' נפשי' חד"א מכ"ש באם היא אסורה דהוא אסור וזה פשוט אבל מה אעשה דרבו היום קלי דעת המורים היפוך האמת כי יודעים כי לחומרא לא יחשבו מאומה אך להקל הם נחשבים גאונים השי"ת ירחם על התורה. והנה אם יהי' מקום עגון יש בידי להתיר דהנה אם הי' נכתב רק בת פלוני הי' כשר כמ"ש בתשובה מכבר בשם הרשב"א הובא בג"פ רק כיון

דנכתב שם אחר גרע אך זה אם נכתב שם דשכיח במקומנו אבל אם לא נכתב שם השכיח במקומנו ובפרט בזה דהעולם יקראו פראדיל וליכא חשש דדומה לאחרת וא"כ זה אינו כשינוי השם רק כיון דעכ"פ נכתב שלא כהוגן הוי כחסרון השם וחסרון אינו פוסל כיון דדי בשם אבי' והבן כי קצרתי מאוד אך חלילה לסמוך על זה רק אם נראה דהוי מקום עגון גדול דברי ידידו הטרוד מאוד וכו'. לק"ק דווינטוב להרבני המופלג מוהר"ר פנחס גרינבגרג דיין דק"ק הנ"ל:

## שם סימן קפג

קפ"ג הנה ע"ד שאלתו בגט אחד שנכתב בשם האב המגרשת משה המכונה מושל בוי"ו אחר המו"ם והוא הי' חותם עצמו ביו"ד אחר המי"ם והנה הבעל רוצה ליתן גט אחר והיא מסכמת לקבל גט אחר רק שהיא רצונה ע"י שליח והוא רוצה ליתן בעצמו כדי למעט הוצאות הנה זה ודאי בשביל קפידא זו שהוי מעט הוצאה אין כדי להיות מתיר חרגמ"ה אפילו אם הוי חשש אפם קצהו שנוגע בחר"ג אינו כדי להתיר בזה וישלח ע"י שליח גם מדינא נראה לי דהגט פסול דאינו דומה למ"ש רו"מ בשם הטיב גיטן בשם זיסא או זוסא דשם בין חירק למלאפום לא דייקא כולי האי ואינו ניכר במבטא אבל שם מושל בוי"ו אינו נקרא במלאפום רק או בחולם או בקמץ מאשל ולפעמים נכתב במקום קמץ נמי בוי"ו ועכ"פ בגט אפשר שיהי' קורא הקורא מושל בחולם כמ"ש בכתוב מושל בכל וכן מושל הארץ לכך כיון דאפשר לקראו בחולם הוי שינוי ממש ופסול הגט ובגט השני הנקרא בחירק יכתבו מושל ביו"ד ואולי נקרא מאשל בקמץ אז הוי חתימתו בטעות ואין להשגיח על החתימה ויכתבו מאשל באלף אחר המי"ם כי עיקר הדבר בגט שיהי' נכתב כפי מה שנקרא בלשון ויותר אין להאריך דברי ידידו הטרוד וכו' בעזה"י תשובה ללוצקא:

## שם סימן קפד

קפ"ד הנה ע"ד שאלותיו כי הרבה לשאול וזה איני אוהב רק אני אוהב אם שואלין דבר אחד או ב' לא הרבה כי אני חלש כח ומוטרד ואם יכתוב עוד כאלה אז אי"ה בלי נדר לא אשיבנו כלל והנה כעת אני משיבו בקצרה על הגט שבא ממרחקים והשליח עשה שליח ב' שלא בפניו וכו' ואי אפשר לקיים את החתימות הנה מבואר בחבורי שירי טהרה בקונטרס תיקון עולם שהוא כשר בלי קיום ושם כתבתי כמה תשובות בזה בעזה"י ובפרט בשליח השני דא"צ לומר בפ"נ עדיף טפי ואין בזה חשש כלל גם במה דהוי כתוב בגט

דמתקרי חזקאל אפרים והוא הי' בפי כל פרים בהבלעת האלף אין בזה קפידא בהארכת האלף וכשר הגט. ובנדון שם פעריל הנה רו"מ כתב לפי הברת מדינתנו נקראת פירל בצירי הפ"א הנה אני לא ראיתי ולא שמעתי שיהי' שם זה במדינתנו כך רק כולם נקראים פעריל בסגול תחת הפ"א ואז ודאי יש לכתוב בעיין אחר הפ"א רק אם ידוע דנקראת בצירי אז יש לכתוב ביו"ד אחר הפ"א. גם מה ששאל בגט של שכ"מ שסיפר לו המסדר שבעת שפתח הגט לקרותו אחר הנתינה הרגיש שהי' הגט דבוק מעט צד אחד להשני והכתב הי' יבש היטב רק שנדבק מצד שמנונית הדיו ובתנועה קלה נפרד צד אחד מן השני ופתח הגט וקרא אותו וראה שלא נתקלקל שום אות ולא נעשה שום מחק וטשטוש בין האותיות עכ"ל השאלה:

והנה לא מבעיא בזה אין בזה שום שאלה כיון דמה דנדבקו הצדדין אין בזה ביטול האותיות ועיין בחבורי ספר סת"ם הנדפס מ"ש אם מותר לדבק נייר דבוק על אותיות השם והוכחתי להתיר מן הש"ס דסוטה בכתיבת התורה על האבנים שעשו כן והבאתי אח"כ דבתשובת מעיל צדקה ותשובת גור ארי' יהודא שכתבו כן והביאו ראי' זו ומוכח להדיא דאין הדבק מבטל האותיות וזה ראי' ברורה ובפרט כיון דכבר נגמר הנתינה והקריאה אחר הנתינה הוי רק חומרא דאין לחוש בזה כלל רק אף גם אם אירע דנתקלקל איזה אות בזה נראה נמי דאין חשש די"ל עתה הוא דאתרע אחר דנגמר הנתינה כיון דראו תחלה בעת שכפלו הגט שהי' האותיות כהוגן והוי חזקה דמעיקרא להיפוך אמרינן השתא הוא דאתרע כמו בבהמה שנולד בה טרפות די"ל עתה סמוך לשחיטה נעשה ומותרת החלב כן ה"נ בזה ועדיף מהתם די"ל התם דנטרפה מזמן רב ואנחנו לא ידענו אבל בזה הרי בשעה זו ראינו הגט שהי' שלם ובודאי כמו רגע לא נתקלקל רק במשך זמן כל דהו י"ל השתא הוא דאתרע גם י"ל ע"י קימוץ ידי' בעת שהי' הגט בידה ע"י צמצום ידי' נעשה כן ולכך אף דאין ראי' מבהמה דשם נשחטה הותרה והיא בחזקת היתר דרוב בהמות כשרות משא"כ בזה דהי' לה חזקת א"א זה אינו כיון דכבר ניתן הגט לידה איתרע חזקת א"א ומכ"ש בהגיע לידה וכמ"ש הפ"י בגיטין דף כ"ח דאף בזרק לה הגט ספק קרוב לה איתרע חזקת א"א ומכ"ש בהגיע לידה ומה גם כיון דהגיע לידה אם הי' נאבד הגט היתה מותרת כך אף דלא קראו אותו עוד א"כ ודאי אתרע חזקת א"א ולכך י"ל דהשתא הוא דאתרע ואינו דומה לשוחט בסכין בדוק ונמצא פגום דחיישינן שמא בעור נפגמה ואפילו נגע במפרקת ואף דעצם ודאי פוגם דהתם אם נפגם בעור הוי איסור תורה ממש משא"כ כאן אף אם נטשטשו איזה אותיות אינו פסול רק מדרבנן והוי רק חשש דרבנן ודאי ראוי לילך בתר חזקה קמייתא ולומר עתה דאתרע ולתלות במצוי

מכח דביקות ידי'. ועוד י"ל התם אינו דומה לזרק לה גט ספק קרוב לה דשם כיון דיצא הגט מידו אין בידו עוד לחזור ולטלו אם יהי' נופל קרוב לה וממילא בלי מעשיו עוד תהי' מותרת לכך בזה איתרע חזקת א"א אבל בשוחט בסכין נהי דמתחיל לשחוט מ"מ כיון דבכל פעם יכול למשוך ידו מלשחוט א"כ אינו עומד להיות נשחט ממילא רק ע"י מעשיו וכיון דאינו עומד להיות ניתר רק ע"י מעשיו ואולי לא יעשה יותר לכך לא איתרע בזה חזקת איסור כמו דקיי"ל היכי דבידו לסלק החזקה לא מהני חזקה ה"ה להיפוך כל שבידו שלא לסלק החזקה לא אתרע החזקה וא"כ בנדון זה דכבר הוי הגט בידה וא"צ עוד מעשיו ודאי איתרע החזקה דחזקת אשת איש ואזלינן בתר חזקה קמייתא שהיו האותיות טובים ואמרינן השתא הוא דאתרע אחר שבא לידה ועכ"פ היכי דא"א ליתן גט אחר בנקל מותרת כך אך זה אם נתקלקלו קצת אותיות אבל בנדון דידי' אין מקום להחמיר כלל ומותרת בפשיטות: ומה ששאל עוד בנדון גט שלא הי' כולו בידה רק הי' בולט קצת חוץ צידה וכשראו שלא הי' הגט כולו בידה אמרו להמגרש שאינו מועיל נתינה כזו ולקח המגרש הגט מידה והניחו עוד הפעם כולו לידה בלי שום אמירה וכו'. הנה מה דלא אמרו לה שתקח הגט כולו לידה זה נכון כיון דהוא לא נתן כולו לידה לא מהני מה שתקחנו כולו לידה דהוי כטלי גיטך מעג"ק דלא מהני ולכך שפיר אמרו לו שיחזור ויקח הגט ממנה ויתן לה מיהו מה שחשש רו"מ מכח דלא אמר לה שנית זה אין בו חשש כיון דהוי עסוקים באותו ענין די בזה אף בלי אמירה כמ"ש בסימן קל"ו גם מה שחשש רו"מ מה שראה בגט מקושר שצריך שהיא תתן לו במתנה הגט מחדש כיון דכבר זכתה בו בנתינה ראשונה וכאן לא אמרה כלל כן הנה דברי הגט מקושר הוי רק זהירות לכתחלה אבל בדיעבד אין קפידא מתרי טעמי חדא דלא קנתה כלל הגט דהרי הוי אומדנא דמוכח דלא נתן לה רק כדי שתתגרש בו ואם הוי ידע שלא תתגרש בו לא הי' נותן לה א"כ בטלה הנתינה למפרע והיכי דהוי אומדנא דמוכח מהני לבטל המתנה אף במטלטלין כמ"ש בחו"מ סימן ר"ז בהג"ה וגם זה עדיף דהתם מיירי דנתן ומכר דרך מכירה ונתינה רק שבא לבטל אח"כ מכח אומדנא אבל בזה לא נתן לה בתורת מתנה רק בתורת גט שתתגרש בו וא"כ אם לא נתגרשה בו לא זכתה בו דהרי נתן רק בתורת גירושין לא דרך מתנה וזה דומה למה דאמרינן בעלמא מנה אין כאן משכון אין כאן ולא זכה בהמשכון וגם בזה הוי תרתי דסתרי אהדדי אם זה הוי קני' שקנתה הגט הוי נתינה לענין גירושין ואם לא הוי נתינה לגירושין לא הוי קני' בגוף הגט ועוד אף קנתה היא הגט כיון דהיא מחזרת לו כדי לגרשה בו הוי אף בסתמא כאלו נתנה לו במתנה הגט כמו דקיי"ל בשואל חפץ מחברו והודיעו שהוי כדי לקדש בו דאף דלא אמר במתנה מ"מ הוי

כוונתו באופן המועיל וכן במשאיל חלוק לילך בו לבית אבל וכמה דוכתא כן ה"נ מן הסתם כיון דידעה ושמעה מן העדים שנוטלו שנית כדי לגרשה בו הוי אומדנא דנתנה לו הגט במתנה כדי לגרשה בו לכך אין בזה חשש כלל בדיעבד:

וגם מה שחשש במה שנהג שיאמר הבעל להעדים בשעה שמצווה להעדים שידע שהעדים אינן שלוחין שלו כמו הסופר רק הוא מצווה להם שיהיו עדים בדבר ויחתמו הגט אבל לא שלוחים ואח"כ נתחרט במה שראה בתוס' גיטין דף ט' ע"ב ד"ה שחותמיהן נכרים דגם בעדים בעינן שליחות ולכך נכרים פסולין וע"כ מצטער במה שאמר תחלה להיפוך ואולי פסול הגט עכת"ד. הנה לומר דבחתימה בעינן שליחות זה לא הוי צריך לעיין בתוס' גיטין דכן מפורש בש"ס ב"ב בכמה דוכתא דהעדים שכתבו שטר אחד אין רשאין לעשות שטר אחר שכבר עשו שליחותן וכן הוא בחו"מ סימן מ"א ומבואר דבעינן שליחות וכן מבואר בש"ם וחו"מ סימן ל"ט דהעדים אינן רשאין לכתוב רק בציווי הבעל דבר ומוכח דבעינן שליחות בחתימה ולמ"ל ראי' ממרחק ומ"מ לא יעלה מורא על ראשו דמ"מ אין בזה חשש איסור דב' עניני שליחות יש דיש שליחות שיהא נחשב מעשה השליח כמעשה המשלח ויש שליחות דאין הכוונה שיהי' נחשב מעשה השליח כמעשה המשלח רק דעושהו שליח לחתום על דעת עצמו של החותם וכעין דאמרינן בעלמא דנכרי אדעתי' דנפשי' קעביד ולא מהני היכי דבעינן דעת משלח שיהי' הוא בעצמו העושה כן הוי בעדים לפי האמת שמשוי אותם שלוחין להיות עושין אדעתא דנפשייהו ולכך שפיר דייק רו"מ ואמר דהעדים אינן שלוחין שלו כמו הסופר כלומר דהסופר הוי שלוחו כאלו הוא כתבו בעצמו אבל העדים אינן שלוחין כן להיות כאלו חותם הוא ומ"מ כיון דאמר שיהי' רק עדים בזה נעשו שלוחיו לחתום אדעתא דנפשייהו ומחשבתו ניכר מתוך מעשיו דבלשון הגט כותב דאנא פלוני בן פלוני וכו' א"כ הוי הגט הכל לשון הבעל ומוכח דמה שהסופר כותב הוי ככותב הבעל דהרי הוי לשונו שהוא אומר כן אבל בעדים הרי הם חותמין שמם ולא שם הבעל ומוכח דחותמין אדעתא דנפשייהו והוי רק שלוחין לחתום על דעת עצמן לכך אין בזה חשש כלל ויותר אין פנאי להאריך דברי ידידו הטרוד וחלש כח וכו'. לק"ק סאדגארע להדיינים:

## שם סימן קפה

קפ"ה הנה ע"ד שאלתם בהגט הנכתב בזאלישטשיק הנכתב בו בשם המגרש יהודא ליב כי כן החזיק עצמו שם בקהלתכם ואחר הגט מערער ששמו הי' במקום מולדתו בגרידונג בשם ארי' ליב הנה אין בזה צורך אריכות והדין כך אם אין לו עדים על שינוי השם רק

שהוא אומר כן ודאי אינו נאמן והגט כשר וישר ועתיד ליתן את הדין שמוציא לעז על הגט ודאי אחריתו יהי' מר ואף אם יביא ע"א אינו נאמן לאסרה רק אם יביא ב' עדים ששמו שם הי' ארי' אז יכול לערער ומ"מ הדין הוי כן כי רו"מ לא ביארו היטב איך נכתב בגט והדין כך אם הי' נקרא בפי כל יהודא ליב וכן נכתב בגט ובק"ק גריידונג יעידו עדים שהי' שמו בפי כל ארי' ליבוש אז הגט פסול אבל אם הי' נקרא בפי כל רק ליבוש רק בעלייתו לתורה הי' נקרא יהודא וכן אף בקהלתכם הי' נקרא בפי כל יהודא ליבוש אם עכ"פ בגריידונג לא נקרא בפי כל רק ליבוש רק בעלי' לתורה הי' שמו ארי' אז הוי רק כלא נכתב שם הטפל ובפרט כיון דגריידונג אינו מקום כתיבה ונתינה כל דלא נכתב שם הטפל של שאר מקום שאינו לא מקום כתיבה ונתינה אינו קפידא והגט כשר כמ"ש בתשובה באריכות בילדותי ועת לקצר דברי ידידם וכו'. אות פ"א לק"ק סאמכור להרב הגאון דשם:

## שם סימן קפו

קפ"ו ידידות מכתבו קבלתי אתמול והנה פוטר מים ראשית מדון בנדון הגט בשם פראדיל הנה אני כתבתי לתומי כי היות כי באתי בימים ת"ל והייתי בכמה מקומות ולא ראיתי ולא שמעתי שתהי' אשה נקראת פריידל שיהי' נרגש היודי"ן במבטא וכולם נקראים בפתח סתם ולכך יפה כתבתי כידוע דהעיקר שיהי' נכתב בגט כפי מה שנקרא אצל העולם וכמ"ש גם בט"ג כן ובין פריידיל לפראדיל הוי שינוי במבטא ומן הב"ש אין ראי' כי הוא כתב לפי הברת מדינתו וכאשר כבר נודע בשם המבואר במאיר נתיבים דהרב המסדר כתבו כמו בב"ש בוי"ו וכל הרבנים פסלוהו וגם אני פ"א הראיתי פה בשם ליקו המבואר בב"ש בויו בסוף ובמדינתנו הוא טעות וצריך להיות באלף וכן מצינו הרבה אך אם ידוע שם דהיתה נקראת פריידל והי' נרגש היודי"ן במבטא ודאי כשר וע"ז לא אמרתי מיהו גם אם פסול הגט אני סברתי דהמניעה הוי מן הבעל שלא ירצה ליתן גט אחר אבל אם המניעה ממנה שאין רצונה לקבל גט אחר ודאי אם היא מותרת במקום עגון בלי גט אחר מותר הוא לישא אשה כך כיון דמוכן ליתן גט אחר ואין זה בכלל חר"ג אם היא מותרת במקום עגון ויתרה בה שתקבל גט אחר ואם לאו ישא אשה כך אך גם זה למותר ולא ידעתי למה לא דיבר כת"ר זה הרי זה מפורש בש"ע במקום דגרשה ונמצא הגט פסול שיכול אח"כ לגרשה בע"כ א"כ מה בכך דאין רצונה לקבל יגרשנה אח"כ בע"כ גם ע"י שליח די ובשביל הוצאה מועטת אין כדי לישא אחרת כך ואם שמה פריידיל א"צ כלום. לק"ק קרימנטשאק להרב מ"ו משולם אהרן יעב"ץ אב"ד רשם:

## שם סימן קפז

קפ"ז הנה מכתבו מיום י"ט אלול לא בא לידי עד היום יום ג' כ"ו אלול והנה כעת אין לבלר יוצא בקולמוסו להשיב שלא כענין אך היות כי כת"ר כתב שציוה להמתין חדש ימים לכך מוכרח אני להשיב מיד אך בקצרה ומה גם שאין הנושא סובל אריכות ואשיב רק בקצרה. הנה ע"ד הגט שנקראת האשה בקהלתכם סאסיא וכתבו שאשא בשני שינין ובלי יו"ד אחר שין שני' הנה ודאין דפסול הגט לא מבעי' בנדון כזה שכתב כת"ר דאין שם עגון רק שתצטרך האשה ליסע אחר הבעל ודאי בשביל רצי כסף לא נקיל באיסור א"א רק אף גם אם הי' מקום עגון דעתי להחמיר כי אף המקילין היינו הג"פ והנמשכין אחריו להתיר במקום עגון באם כתבו שי"ן במקום סמך היינו רק אם כתבו רק חד שי"ן במקום סמך דאז יש לתלות בטעות סופר במה דעבידי למטעי וי"ל דסמך מה שיקראו בשי"ן שמאלית אבל בשני שינין לא עבידי דטעו בתרתי ובזה אין לתלות בטעות ולסמוך על מה שיקראו בשי"ן שמאלית ועוד יותר גרע כאן מה שלא כתבו היו"ד אחר שין שני' ואם הוי כוונתם לקראו בשי"ן שמאלית להיות נקרא סאסיא הי' להם לכתוב יו"ד אחר שי"ן שני' ומדלא כתבו היו"ד אחר שין שני' מוכח דכוונתם הי' לשם שאשא ממש דזה נכתב בלי יוד לכך הוי שינוי ממש ופסול אף במקום עגון: ובנדון שם ריזיא היטב אשר דיבר רו"מ לכתבו בב' יודי"ן יו"ד אחר הרי"ש ויו"ד אחר הזיין ובשם נחום ודאי ראוי לכתבו מלא לא מבעי' בנדון כזה דהוי בשם אביו ודאי דמותר לכתבו מלא וראוי לכתוב כן כדמצינו בכתוב ובזה ודאי אין לכתוב חסר רק אף גם בשם המגרש יש לכתוב מלא כיון שכן כתב בב"ש באות נו"ן סתם וכן בט"ג ולא חלקו בין אם חותם או לא ובפרט דאם כתב החסר מלא נמי כשר ודאי ראוי לכתוב כמו דמצינו במקרא לכך יש לכתבו מלא וסיימנו בתיבת מלא להיות מלא ברכת השם בשנה טובה הבאה עלינו לטובה כנפשו ונפש ידידו בעזה"י מ"ש לק"ק ליפוויץ להרב מו"ה משה אבא שטערן בערג אב"ד דשם:

## שם סימן קפח

קפ"ח הנה ע"ד הגט מה שכתב המסדר חניכה בה"א זה נכון דהוא משם הקדש וכמ"ש בשמות הנשים ובט"ג ולא ידעתי מ"ש רו"מ דהקדמונים ואחרונים כתבו באלף לא ידעתי מי המה אלה גם לדעתי נראה לכתוב בה"א בסוף. מ"ש המסדר בשם באבא בלי אלף אחר ב' ראשונה זה טעות דודאי קרוב יותר להיות נקרא בקמץ כמו בבא בן בוטא ובשם המגרש דנקרא בפי כל זיידע וסידר המסדר בשמו זידא הנה לא ביאר לנו רו"מ אם נקרא כן המגרש בסגו"ל או בחיר"ק או בציר"י לכך לא ידעתי מה להשיב והנה מ"ש רו"מ

דהו"ל לכתוב בעיין בסוף זה אינו דיפה כתב באלף בסוף דרוב שמות חול הוי באלף בסוף אבל מ"ש ביו"ד אחר הזיי"ן לא ידעתי להכריע כי לא ציין לי רו"מ באיזה נקודה הוא נקרא אם הי' נקרא הזיי"ן בסגו"ל ודאי פסול מ"ש היו"ד אחר הזיין וכן אם הוי נקרא בפתח חריף נמי פסול דא"כ הי' לו להיות נכתב בשני יודי"ן אחר הזיי"ן אבל אם הי' נקרא הזיי"ן בציר"י אז יפה כתב בחד יו"ד כי הציר"י והחירק הם על חד משקל ושניהם נכתבין ביו"ד לכך הקורא לא אתי למטעי לקראו בחיר"ק יותר מבצירי ואדרבא עפ"י טבע הלשון יותר יהי' נקרא אז השם זידא בציר"י מבחירק כי בצירי שכיח יותר לקרוא כן לזקנו אבי אביו ואמו כן נראה לי נכון ויותר אין להאריך דברי ידידו וכו':

## שם סימן קפט

קפ"ט בסעיף ט' בהג"ה ואם הכינוי לבן לחוד וכו' ואם כתבו לבסוף פסול עיין בחבורי לתורה פ' לך בפסוק ברוך אברם לאל עליון שם הוכחתי להיפוך די"ל דשפיר קאי אלפני פניו יע"ש בעזה"י לק"ק אדעס להרב הדיין מו"ה משר זוסמאן נ"י:

## שם סימן קצ

ק"ן הנה מכתבו קבלתי היום הזה והנני משיבו על אתר בעזה"י ע"ד הגט שנכתב בשם בעלה אברהם בן זוסיא ועתה האב של המגרש מערער שעולה לתורה בשם אברהם זאב וכך הוא תתימתו ועל עלי' לתורה אין לו שום בירור ואדרבא השו"ב אומר שעולה לתורה בשם אברהם לבד וכל העולם קורין לו רק אברהם. הנה לא מבעיא אם אין כאן בירור על עלי' לתורה ומה גם שהשו"ב אומר להיפוך ואף אם לא הי' אומר להיפוך עכ"פ אין שום בירור שעלה גם בשם זאב א"כ אין האב והבעל נאמנין ואף לא ע"א רק עפ"י ב' עדים כשרים וכל דלא הוי עפ"י ב' עדים כשרים אין לנו שום חשש רק מן החתימה וכיון דעלי' לתורה וקריאת העולם שוה הוי החתימה רק מיעוטא ודאי דכשר בדיעבד רק גם אף אם הי' עדים על עלי' לתורה מ"מ כשר במקום עגון חדא דהוי שם שהכל קורין בו וכשר במקום עגון ועוד יותר כיון דנקרא לתורה וחותם בשניהם דוקא אבל בשם זאב לבדו לא נקרא בשום פעם א"כ הוי אברהם וזאב כשם אחד וכשכותב אברהם לבדו הוי כקיצור השם דכשר וכמ"ש בט"ג בשם תשובת מהראנ"ח ולכך כשר הגט והיא מותרת להנשא בלי חשש ופקפוק כלל דברי ידידו הטרוד וחלש כח וכו':

## שם סימן קצא

קצ"א הנה בשם אשה תאווה איך כותבין בגט באותיות הנ"ל או בשם חבו המבואר בב"ש הנה עיין בחבורי בהשמטות לכל חבורנו מי נדה וטוי"ד ושירי טהרה שם כתבתי תשובה לק"ק קאלמיי' קנה מקומה ביו"ד סימן שס"ג שם כתבתי דראוי לכתוב תאווה ולא חבו ייע"ש. להרב הגאון מו"ה מרדכי זאב אייטינגא נ"י ללבוב:

## שם סימן קצב

קצ"ב ידידות מכתבו מיום א' לא הגיעני עד שעה זו והנה אם כי כת"ר העלים ממני בעלי הדברים בזה הנה מבין שורותיים יצהירו ונגלה בלבבי מי המה ולולי פני כת"ר אני נושא לא הייתי משיב אך לאהבת כת"ר אני משיב הנה בענין השמות היטב אשר כתב כת"ר אך בשם טויבא איני מסכים כי זה כלל בידינו שבגט צריך להיות נכתב כפי קריאת לשון בני אדם וא"כ הכל קורין שם טאבא בקמץ אחר הטי"ת ואם יהי' נכתב בויו"ו יו"ד יהי' נקרא בחולם והוי שינוי השם ממש ולכך לדעתי לכתוב כפי הקריאה רק טאבא דהיינו שרה טאבא דמתקריא טאבא ודמתקריא שרה או להיפוך והחתימה הוי בטעות וכן הגידו לי בבואי הנה הגידו לי מסדרי הגט אז פ"ק שלא חששו על דברי הגאון בזה ובעודו בחייו כתבו תמיד טאבא ולדעתי החתימה הוי בטעות וכל היכי דניכר דהוי בטעות אין לחוש לו ואף אם אינו בטעות כיון דהוי רק מיעוטא וגם השמות הנקראין בפי כל נכתבין אין לחוש אם נחסר החתימה ואם כת"ר רוצה לחוש להחתימה דוקא יראה לכתוב דמתקריא גם על החתימה דהיינו לכתוב שרה טאבא דמתקריא שרה טויבא ודמתקרי' וכו' ואף דהט"ז כתב דאין לכתוב דמתקרי על החתימה אין לחוש בשביל כך דכבר כתבתי בכמה דוכתא דהרי הקורא את חתימתה קורא כן ושייך בי' לשון דמתקרי וכיון דעכ"פ בדיעבד כשר די בזה סברתנו להכשיר לכתחלה באם א"א בענין אחר אבל להיות נכתב בגט רק שם טויבא אין נראה לי דלדעתי הוי שינוי השם ממש ובשם ארלי הנה אם הי' שמו ארלי בפתח ודאי לא הי' צריך לכתבו דהוי קיצור משם אהרן רק דהוי שמו ארלי בקמץ אז צריך לכתבו ואך אז הי' נראה להיות באלף אחר אלף הראשון שלא יהי' נקרא בפתח ואינו דומה לשם ארון דמבואר בב"ש דהוי בלי אלף שני היינו דשם ארון מצינו בתורה כמה פעמים ויותר שכיח כי שם ארון בפתח לא מצינו בתורה ולכך יותר יהי' קורין בקמץ ולא אתי למטעי אבל שם ארלי כיון דשכיח להיות נקראים בפתח כמו בקמץ ולדעתי שכיח יותר אלו שנקראים בפתח א"כ אתי למטעי לקראו בפתח לכך הי' לכתוב עוד אלף שני לסימן מיהו י"ל כיון דאם הי' נקרא בפתח הוי קיצור השם ולא

הי' צריכין לכתבו כלל א"כ ממילא יכירו מדכתבו שם זה מוכח דהוי בקמץ ולא אתי למטעי לכך בזה כפי אשר יכריע כת"ר כן יעשה ואם יהי' נכתב בלי אלף שני נמי יהי' כשר רק לדעתי הי' טוב יותר לכתוב באלף שני. ויותר אין פנאי להאריך כי אני מוטרד ופקודתו שמרה רוחי להשיב מיד הנני עושה רצונו דברי ידידו נצח הטרוד מאוד וכו'. לק"ק קאלמיי:

## שם סימן קצג

קצ"ג ובדין הגט שהי' כתוב בו יצחק צבי המכונה אייזק הירש ובאמת לא הי' נקרא אייזק ולא חתם עצמו כן רק בכתובה שלהם נכתב כן הנה אשיבהו בקצרה אם גם בכתובה הוי טעות ולא הי' נקרא מעולם כן ודאי פסול הגט אף במקום עגון אבל אם הי' נקרא כן אז רק שנשתקע אז כבר כתבנו כמה פעמים בתשובה דאם נכתב כן בכתובה לא נחשב נשתקע דלא כדעת הט"ג לכך אם אפשר בקלות ליתן גט אחר מה טוב ואם א"א כשר הגט. ומ"ש רו"מ בשם הבאר"ט בשם מהר"מ מינץ לכתוב יצחק המכונה אייזק צבי המכונה הירש וכתב רו"מ דיש בזה ג"כ תיוהא בגט זה שלא נכתב כן זה שגגה כי המהר"מ נמשך לדעת הב"ש דמכונה קאי על השם ולכך שפיר ראוי לכתוב הכינוי לכל שם שלו אבל סוגיין דעלמא נמשכין אחר דעת הנו"ב במה"ת דמכונה קאי על האדם וכן מבואר בט"ג שנמשך אחר דעת הנו"ב לכך שפיר כתבו יצחק צבי המכונה אייזק הירש ואין בו פסול רק מה דלא הוי שמו אייזק ובזה דינו כנ"ל:

## שם סימן קצד

קצ"ד הנה בדין מי שעולה לס"ת בשם זאב וואלף ובפי כל נקרא רק זאב וכתבו בגט זאב המכונה וואלף עיין מ"ש בתשובה לק"ק קאלמיי' קנה מקומה באה"ע ה' אישות סי' י"ג דרך אגב ואעתיקנו כאן וזה לשוני ובדין הגט שהי' עולה לתורה בשם זאב וואלף ובפי כל נקרא זאב לבד וכתבו בגט זאב המכונה וואלף הנה לכתחלה ודאי לאו שפיר עבדי ובדיעבד הנה לדעת הרב הנו"ב והאחרונים נמשכים אחריו דמכונה קאי על האדם ודאי דפסול דהרי לא נקרא בשם וואלף לבדו בשום פעם רק או זאב לבדו או לתורה זאב וואלף ביחד אך לדעת הב"ש דס"ל דמכונה קאי על השם זאב הוי כשר דהכונה דשם זאב יש לו כינוי וואלף ומ"מ יתכן שנקרא בשניהם או בשם זאב לבד לכך אם אפשר בגט אחר ודאי צריכה גט אחר אך אם הוא מקום עגון וא"א בגט אחר יש לסמוך ע"ד הב"ש להתירה

ויותר אין להאריך דברי ידידו הטרוד וחלש כח וכו'. הרב החריף מו"ה ישראל אעתיק פה מ"ש בעזה"י לק"ק באררי־טשוב להרב החריף מו"ה ישראל איון שטיין נ"י:

## שם סימן קצה

קצ"ה הנה ע"ד שאלתו בגט הנשלח לעיר אחת סמוך לקהלתכם מעיר אחת ממדינת וולאחייא ונכתב שם האשה חינא בלי יו"ד אחר הנו"ן וכפי הברת מקום האשה ומקום נתינת הגט הוי ההברה חיניא ביו"ד אחר הנו"ן וכבר ראה מ"ש בתשובת בית אפרים בכמה דוכתא וגם בט"ג דבכה"ג דנקראת ביו"ד פסול אם נכתב בלי יו"ד אך הנה רו"מ את מקורו הערה בפלוגתת הפוסקים ראשונים ואחרונים אם נכתב במקום הכתיבה שם מקום הכתיבה ולא ידעו אז דהוי נשתנה בשם מקום הנתינה דיש פוסקים דהגט כשר ויש פוסלין: והנה אני בעניי לא אבוא לידי מדה זו ואין לו ענין לזה וכבר הרגיש רו"מ דיש לחלק כן אבל לא הסביר טעם החילוק ואני אבאר טעם הדבר בעזה"י דהיכי דהי' האיש או האשה במקום הכתיבה כיון דעכ"פ נקראת שם כן א"כ הוי שמה כך ולא כתבו שקר רק דהוי חשש דיש להם שם אחר במקום נתינה בזה יש פוסקים דמכשירין אבל אם לא הי' שם במקום הזה מעולם מה בכך דיש אנשים שקורין להם שם כך עכ"פ זה המגרש או המתגרשת לא הי' שם מעולם א"כ לא הי' להם מעולם שם זה מה בכך דבמקום נתינה כותבין כך עכ"פ זה האיש או האשה הם במקום אחר ולא הי' להם שם זה מעולם א"כ שקר כתבו וחתמו דשם המגרש או המתגרשת אין להם שם זה מעולם. ומ"ש רו"מ דמשמע בתשובת מהר"י בן לב כן בחלק ד' סי' כ"ט הנה עיינתי שם ואין בו שום משמעות ויתכן להיות דמיירי שהיתה תחלה בראשונה במקום הכתיבה ולכך יש דעות המקילין בזה אבל היכי דלא היתה שם כלל א"כ לא הוחזקה שם בשם זה א"כ אין זה שמה כלל לכ"ע פסול ובפרט למעט בפלוגתא עדיף כיון דיש פוסלין אפילו בהי' שם ולא כתבו שם מקום נתינה א"כ אף המכשירין הוי רק באם הי' שם ואתחזקו בשם זה ג"כ בזה אין שינוי השם ממש רק חסרון השם בזה מכשירין אבל היכי דלא הי' שם כלל י"ל לכ"ע פסול דהיינו שינה שמו ושמה ולכך גם מ"ש רו"מ דהך פסול הוי רק דרבנן ולדעתי זה אינו כי אינו מדרבנן רק בהי' להם ב' שמות אחד במקום כתיבה ואחד במקום נתינה בזה כוון דעכ"פ הוי גם שם זה לכך אין זה שינוי השם רק חסרון שם זה הוי דרבנן אבל אם לא הי' שם מעולם א"כ לא הוחזק בשם זה הוי שינה שמו ושמה ממש ופסול מן התורה ועוד אני אומר כי הנה באמת טעם המכשירין בלא ידעו דיש לו שם אחר לא ידענו טעמם דמה סברא הוי לחלק ולתלות בידיעתם בענין כשרות הגט או פסולו

ומה זה תלוי בידיעתם אם נחשב שינוי מה מועיל שלא ידעו הב"ד זה ואם לא הוי שינוי למה יופסל בידעו ולומר דהטעם מכח דלא עשו כתיקון חז"ל הרי לא קיי"ל כר"מ דאמר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטן הולד ממזר לכך הוי טעמם חסרון טעם ואם מוכרחין אנו לשמוע טעמם נראה דהיינו דוקא בשם הבעל כיון דעכ"פ הוא עומד לפני הסופר ועדים וא"א לומר דכוונת הבעל על איש אחר דהרי הוא עומד לפניהם ואומר לכתוב הגט לשמו לכך מכשירין בלא ידעו שיש לו שם אחר במקום נתינה אבל בשם האשה כיון דהוא אומר לכתוב הגט לשם אשה ששמה חינא ובאמת שמה חיניא א"כ הוי כמצוה לכתוב לשם אשה אחרת א"כ לא נכתב לשמה כלל והוי חשש דאורייתא כיון דלא היתה בכאן ולא הוחזק להשם זה של מקום הכתיבה א"כ לא נכתב לשמה וגם בשם הבעל הי' נראה דהם לא הכשירו רק אם הי' להם עדות אחרת ששמו כך בזה כיון דלא סמכו עליו י"ל כיון דעכ"פ במקום כתיבה הוי לו שם זה אף דלא כתבו שם הנתינה כשר אבל אם לא כתבו רק על פיו כנהוג עכשיו שכותבין על פי עצמו בזה יש לחוש אם לא הגיד שם הנתינה דהוי כוונתו בכוונה כדי לפסול הגט וא"כ לא גמר וגירש וכמ"ש בסימן קכ"ו דדעת בעל העיטור דשינויים הללו אינו פוסל רק אם כתבו הבעל או הסופר כותב מפיו דחיישינן שלא גמר וגירש ואף דאנן לא קיי"ל כן דא"כ בכל שינוי בגט כל דהו איך מכשירין נימא דלא גמר וגירש ובע"כ דלא חיישינן לזה ובתשובתנו מכבר כתבנו טעמו וכעת יצא הדבר מלבי ואין פנאי לחפש אחריו מ"מ בשינוי כזה בחסרון מקום הנתינה דבלא"ה יש פוסלין ומוכח דהוי שינוי גדול לכך י"ל אף המכשירין מ"מ בכתבו מפי עצמו מודים דפסול ובשינוי שם האשה ודאי הוי חשש גדול לכך אין בידינו להכשיר זה הגט ומן השמים ירחמו עליו אבל מה שחשש רו"מ מכח מה שאמר הבעל שתתן להשליח כך וכך ולא נתנה לו כי לא הי' לה בזה יפה אמר רו"מ שאין בזה קפידא דכל מה דהוי לטובת השליח אם הוא מוחל זה הוי כאומר הריני כאלו התקבלתי ואין בזה בית מיחוש כלל ויותר אין להאריך דברי ידידו הטרוד וחשש כח וגם אין הנושא סובל להאריך ובפרט למגמר בעתיקא כי בילדותנו בחבורינו הקודמים פלפלנו בזה הרבה וכעת אין להאריך ועת לקצר ושלומו יגדל כנפש המעתיר ידידו וכו'. עוד להנ"ל:

הנה מכתבו קבלתי אמש והנני משיבו על אתר והנני מעתיק לו מ"ש אז בתשובה מה שרומז עליו בספר מים חיים ולא למקום הכתוב שם השבתי רק לקאסניטן ולא ידעתי מניין הגיע ליד הרב הנ"ל ומה ששגה הרב הנ"ל ותמה עלי כבר כתבתי בתשובתי לק"ק מאהלוב בימים הללו ששגג בזה והנה עוד כמה פעמים הארכתי בעזה"י בדין זה ובדין

אם נכתב בשם אביו שהוא כשר במקום עגון וידעתי גם ידעתי אך סברתי דבנדון שלו אינו מקום עגון ואם הוא מקום עגון הנני מצטרף עמהם להתירה:
והנה מ"ש רו"מ להקשות מדידי אדידי מ"ש לקהלתכם בגט ששמה הי' רוסיא וכתבו רוסוא וכתבתי מכח דהוי טעות דעבידי למטעי וכו' הנה זה אין לו דמיון לנדון דידן כיון דשם רוסוא בויו אינו בנמצא לומר דאשה אחרת היא והוי רק חשש שנכתב השם שלא כהוגן בזה כיון דהוי טעות דעבידי למטעי מידע ידעי דטעו בין וי"ו ליו"ד אבל בנדון זה דשם חינא בלא יו"ד שכיח ג"כ וא"כ בזה למה יתלו בטעות טפי יטעו לומר דאשה אחרת היא דשמה כך ולכך אין מקום להתיר מכח זה לבד רק במקום עגון ובצירוף טעם הנ"ל דדי בשם אביו לבד ויותר אין להאריך מפני חולשת כחי ועיגום נפשי אשר הקיפוני רחמנא ירחם עלי ובצירוף טרדותי דברי ידידו וכו'. אעתיק כאן מ"ש בקצרה לק"ק דארהייא להרבני מ"ו משה צבי הירש נ"י:

## שם סימן קצו

קצ"ו הנה ע"ד שאלתו באיש אחד שמו נקרא בפי כל וועלוויל והי' עולה לתורה זאב והי' חותם עצמו זאב וואלף והי' כתוב בגט זאב המכונה וואלף דמתקרי וועלוויל ורו"מ קרא ערעור על הגט והנה הדין עמו מצד אחד כי אם מ"ש דמתקרי וועלוויל אין בו כ"כ ערעור כמפורש בש"ע ובשם תשובת הרמ"א כי אם כתב על שם לע"ז דמתקרי כשר בדיעבד ובפרט בזה י"ל דכדין עשה דהקדים שם וואלף וא"כ הרי כתבו הפוסקים דאם שניהם שם לע"ז כותבין דמתקרי א"כ אם הקדים שם וואלף שייך אח"כ לומר דמתקרי על שם וועלוויל וגם מה דהקדים שם זאב לשם וועלוויל אף דשם וועלוויל הוי עיקר שהכל קורין לו כן מ"מ בדיעבד י"ל דכשר אם הקדים שם הטפל ובפרט בזה כיון דהחתימה ועלי' לתורה הי' זאב י"ל הם עיקר לנגד שם שהכל קורין בו וגם הוי שם העריסה כן ועוד דאם הי' מקדים שם וועלויל תחלה לא הוי יכול לכתוב דמתקרי על שם החתימה דהט"ז דעתו דלא שייך לכתוב דמתקרי על החתימה ואם כי אני בתשובתנו כמה פעמים ס"ל להיפוך מ"מ ודאי ראוי לצאת ידי דעת אדוננו דוד בעל הט"ז לכך יפה הקדים שם זאב תחלה. גם י"ל מה דכתבו דראוי להקדים שם העיקר היינו אם כל חד הוי ענין בפ"ע מאין פירוש זה לזה אבל בשם הכינוי השייך לשם הקדש בזה ודאי ראוי להקדים העיקר ואח"כ כינוי שלו ולא שייך להקדים הכינוי קודם העיקר ולכך גם בזה אין חשש כל כך. רק דא עקא מ"ש זאב המכונה וואלף ולא מצינו שיהי' נקרא שם וואלף לבדו הן לדעת הב"ש גבי משה ליב הוי גם בזה אין קפידא אך אנן כ"ע גרירין אחר דברי הנו"ב דהמכונה

קאי על האדם וא"כ שקר כתב ולכך כיון דאינו מקום עגון ודאי פסול הגט ובגט שני אם הי' עולה לתורה נמי בשם זאב וואלף הי' מותר לכתוב וועלוויל דמתקרי זאב וואלף אך היות כי אינו עולה לתורה בשם זאב וואלף רק בשם זאב לבד א"כ לצאת ידי הט"ז דלא שייך דמתקרי על החתימה לבד רק יכתבו זאב וואלף המכונה וועלוויל ודמתקרי זאב ובזה יצאנו ידי כל הדעות ויותר אין להאריך והגט הראשון ודאי פסול דברי ידידו וכו' אעתיק פה מ"ש לק"ק מיחלייאן להרב המופלג מו"ה אבנר כתבן נ"י ולכל הקהלה אנשי ק"ק מיחזליאן:

## שם סימן קצז

קצ"ז הנה מכתבו קבלתי היום הזה ה' בהר ר"א אייר תרי"ח לפ"ק והנני משיבם על אתר. אחינו בית ישראל החרדים לדבר ה' ותורתו שמעו אלי וישמע אליכם ה'. הנה בדבר העגונה אשר כתב המסדר זאב המכונה וואלף דמתקרי וועלוויל והוא פסול והמסדר עומד במרדו ומכשירו הנה עליכם מוטל הדבר לסלק הנזק הזה ותדעו משחז"ל בפסוק ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת שמי שיש בידו למחות ולקיים דברי התורה ואינו מקיים הוא בכלל ארור ח"ו ומכלל לאו נשמע הן אם תקיימו תזכו לברוך ולמוכיחים ינעם ותבא עליהם ברכת טוב:

והנה המסדר בתחלה דנתי אותו לכף זכות כי שגגת הוראה הוא ואמרו חז"ל אין אדם עומד על ד"ת אא"כ נכשל בה אבל עתה בראותי כי כתבתי לאיסור ואין בו כדי התפארות כי ת"ל הוראותי מלאה פני תבל וכולם שמחים על הוראתי בעזה"י זולת בני בלי שם מיעוטא דמיעוטא אשר הם מתתקע"ד דורות המפוזרין בכל דור ושרשם הוא שורש פורה ראש ולענה גם על הראשונים אשר קטנם עבה ממתני מהם אין ראי' וכיון דראה מ"ש אני גם ראה עוד חכמים אחרים כתבו כן והיא עומד במרדו וא"כ מזיד הוא לכך ידעו דהוראתו אסורה כחתיכת נבלה וחלילה לסמוך על הוראתו אפילו כביעתא בכותחא וסימן לגסות הרוח עניות דתורה גם כיון דאני רואה שאינו יודע בטיב גיטן בלא"ה גיטן שלו פסולין כיון דאינו יודע בטיב גיטן מי יודע כמה פסולין הי' בגט כמ"ש הרמ"א בסימן קמ"א אם ראינו איזה פסול בגט ניכר שמסדרי הגט היו ע"ה ופסול בלא"ה כן הוי בגט הזה ואם מצא לו עזר ומשענת קנה רצוץ ממוהר"ר ישעי' מק"ק יאס הנה ידעתי את האיש מאז כי דרכו להפוך דברי אלקים חיים בגאותו גדלה עד לשמים והוא אינו יודע אפילו מה דהוי בארץ ואינו יודע בין ימינו לשמאלו ואומר דרואה בגאותו בשמים ומה לתבן את הבר אם הוא רבי ונביא ודיבר בשם ה' ומה לו להתערב בהוראה להכשיל

הרבים אשר הוא אינו יודע בין ימינו לשמאלו ואם הי' אומר על המותר אסור הייתי שותק כיון דבא להחמיר אבל תמיד דרכו להיפוך לומר על האסור מותר להכשיל הרבים ובזה לא יכולתי התאפק והנה ת"ל הגאונים המפורסמים הגאון המובהק מו"ה זלמן מרגליות והגאון המובהק בעל ספר גור ארי' יהודא וספר יעלת חן אב"ד דפה שמחו על הוראה שלי כנד בקציר כמבואר בהסכמת ספר החיים עוד בילדותי וכל הגאונים הגאון המובהק בעל חוו"ד והגאון המובהק בעל חתם סופר לא הרהרו אחרי הוראותי אפילו כמלא נימא וכמבואר בתשובת ח"ס על יו"ד סימן רנ"ו וחלק אה"ע וכל המכתבים שיש בידי מהגאון מליסא בעל חוו"ד והמבהיל הזה אשר אין לו יד ועינים בתורת אמת רק לו עינים לראות בשמים הוא ישחוק על הוראותי, וחבורינו בעזה"י בפרט ביחוד מי נדה נ"ז ב' חלקים וטוב טעם ודעת מחי אותם כל חכמי עולם כמטמוניות ושמחים עלי גיל כי יגיע לידם (זולת העורים והפסחים המדלגים כאיל פסח לשמים ולשונם תהלך בארץ על יי"ש וכל משקה אשר ישתה) והמבהיל הזה אינו יודע כוונת חבורי דף אחד ואומר כי ראה שטעיתי בדברים פשוטים מי יתן והי' שיראני באיזה מקום טעיתי אהי' מראה לו שאינו מבין הפשט הפשוט בחבורי הרי זה מלתא דעל"ג יראני ויודיעני ואהי' מראה לו ידיעה לא בשמים ולא בארץ ועל שם סגי נהור מתקרי רבי והנה עד כאן גליתי לו מקצת חרפתו כמאמר אדוננו דוד המע"ה ואשיבה חורפי דבר וגליתי מקצת שבחו ולא כולו מה שאני יודע. והנה לכתוב אני עוד לשאר גדולים אין דרכי בכך וגם אז יהי' נראה כאלו אני אוהב הניצוח ואני אין דעתי כן רק אני אומר דעתי לשם שמים כאשר עם לבבי ואשר העיר ה' את רוחי השומע ישמע והחדל יחדל יבוא בעל הכרם ויכלה את קוציו וכמאמרו ית' ליחזקאל ואתה כי הזהרת את הרשע וגו' הוא רשע בעונו ימות ואתה את נפשך הצלת. כן אני נוהג בדברינו לכך לא אכתוב לשום מקום הוא ית' יעשה שלו לקיים תורתו ויהי' נראה האמת רק למקום אשר שאלני מתחלה ע"ז מוכרח אני להשיב עוד הפעם לבל ידמה כי ח"ו חזרתי בי מוכרח אני להודיע כי במקומי אני עומד דהגט פסול והאשה אסורה והמסדר עתיד ליתן את הדין וחלילה לסמוך על הוראתו כל השומע לעצתי ומכוין לשם שמים לבל יכשל באיסורא כי כל המתנאה אינו מורה כהלכה דכן אמרו חז"ל בפסוק וה' אתו שהלכה כמותו והכונה דכל הוראה צריך סייעתא דשמיא ומי שהשם אתו זה הוי הלכה כמותו ובעל גאוה דוחה רגלי השכינה כידוע כמ"ש הכתוב תועבת ה' כל גבה לב ולכך כל מי שאין השם אתו אינו מורה כהלכה וזה בדוק ומנוסה שמעו ותחי נפשכם: והנה לא הייתי צריך להשיב על דברי הרב המבהיל כלל כי המה פטומי מילי אך לסמות עיני בשר באתי לפרש דברי הבל שלו. הנה עיקר דבריו שלא

ראיתי דברי הט"ג ותו"ג שכתבו לסמוך על דעת הב"ש. הנה מי לא ידע זה אך מלבד דדברי הנו"ב מסתברין מאוד דאנחנו מדברים על האדם מה שמו ומה לנו להזכיר שם הכינוי של השם אנחנו כונתנו להזכיר שם האדם בעצמותו לא על השם שיש להשם וחוץ לזה הנה מבואר בחו"מ סימן כ"ה מבואר היכי שפסק הדיין כחד מן הפוסקים וסוגיין דעלמא כאידך הוי טועה בשיקול הדעת ואם אפשר למהדר מהדרינן לכמה פוסקים ואם קם דינא ישלם מביתו מה שגרם היזק וא"כ ה"נ ידע כי סוגיין דעלמא הוי כפי דעת הנו"ב כל דיין יודע בטיב גיטן עושה כן והוי סוגיין דעלמא שלא כדעת הב"ש והוי טעות בדין וכל שאינו מקום עגון חוזר הדין ועוד יותר הנה האריך בפטומי מילי מ"ש דדרך העולם בשעת מילה מזכירין ב' השמות יחד כגון זאב וואלף והנה בזה דומה לההוא עורבא דאייתי נורא לקיני' כי אדרבא א"כ הוא ודאי דפסול אף לדעת הב"ש כמ"ש הגאון מו"ה מרדכי זאב אייטינגא במכתבו המועתק לנו כי הב"ש לא כתב רק באם מתחלה לא נקרא ביחד אבל אם מתחלה נקרא ביחד מודה הב"ש דאין לחלקם והרב הנ"ל קיצר ואני אבאר יותר בטעמו בעזה"י דבשלמא אם נקרא רק זאב והעולם קורין לו וואלף יתכן לומר דכינוי וואלף הוי אל השם דשם זה הוי לו כינוי וואלף אבל אם נקרא בשניהם יחד איך שייך לומר דזה הוי כינוי לשם זאב דא"כ אם קורין לו בכינוי שלו למה קורין אותו בגוף השם ובזה בע"כ קאי הכינוי על האדם דנקרא כך וכמו בשמות הדייטש של הערכאות הנתונין לאדם ונקרא בשמו ובשם הדייטש שלו ואטו הוי זה הכינוי להשם רק להאדם כן ה"נ הכינוי וואלף קאי על האדם והב"ש מיירי בשם משה ליב ועלי' לתורה הוי בשם משה יהודא שפיר כתב דיתכן דשם ליב הוי הכינוי ליהודא כיון דאינו נקרא בשם יהודא רק בהכינוי אבל אם הי' נקרא גם בשם יהודא ליב אז מודה הב"ש דזה הכינוי הוי להאדם לא על השם ומודה בזה להנו"ב ולמעט בפלוגתא עדיף ולכך אדרבא אם דרך העולם בעת המילה להזכיר שמו זאב וואלף ודאי דפסול אם כתב זאב המכונה וואלף וכאשר כתב גם הגאון מוהרמ"ז הנ"ל:

ועוד נראה דהב"ש לא הכשיר רק בנדון דידי' כיון דנקרא משה יהודא בתחלה ועולה כן לתורה וכתבו כן בגט א"כ אין זה חילוק שמות כיון דכתב משה יהודא והוא עולה כן לתורה ויהודא הוי פירושו של ליב א"כ מה דכתב משה יהודא הוי כאלו כתב משה ליב גם לא כתב שקר דהרי עולה כן לתורה בשני השמות אבל אם הי' נקרא רק יהודא ליב והי' כותב יהודא המכונה ליב הי' מודה דפסול כיון דנקרא בשניהם והוא חילקם ולא נזכרו בגט ביחד כלל וזה שקר גמור כן ה"נ מ"ש זאב המכונה וואלף ממ"נ בלי החתימה אינו נקרא בשם וואלף כלל רק החתימה הוי בשם וואלף והרי החתימה לא הוי בחילוק

רק בשניהם יחד וא"כ כתב שקר גמור דוואלף לבד לא נקרא בשום פעם ומה דנקרא וועלוויל נראה דאין זה שם געגועים רק הוא שם בפ"ע כיון דהוי לו נקודות אחרות דשם וואלף הוי הווין בקמ"ץ ושם וועלוויל הוי הווין בסגול לכך נראה דשם וועלוויל הוי שם בפ"ע ולא שם געגועים וראי' לעיין בשמות הב"ש וט"ג לא זכרו כלל דשם וועלוויל הוו געגועים לוואלף רק זכרוהו לשם בפ"ע ייע"ש. וראיתי להגאון מוהרמ"ז הנ"ל שתפס בפשיטות דהוי שם געגועים ולדעתי ברור שאינו כן וגם לא ידעתי מניין פשיטא לי' דעל שם געגועים לא שייך דמתקרי רק המכונה ולא ידעתי מניין הוציא כן ולדעתי כמשמעות הש"ע דס"ל דשניהם שם לע"ז כותבין דמתקרי והנה העולה מזה כי לפי דעתי שהוספתי כעת אף לדעת הב"ש הגט פסול אפילו במקום ענון והנה ראיתי במכתב הרב דיאס שכתב על הרב מו"ה משה הירש מדארהייא דוי למדינה זו על המורי הוראות דשם הנה בפה יפה דיבר דוי למדינה זו שהוא פרנסו ורב דמדינה וכמ"ש ר"י לר"ג וי לו לדור שאתה פרנסו כן אני אומר על מדינת וואלחייא וי לשם שהוא הרב דיאס והמדינה דשם המקום ירחם עלינו ויאמר לצרותינו די וישלח לנו המורה לצדקה ותתראה האמת בי"ב כנפש המעתיר וכו':

והנה נשמט מלעיל דנראה לי דדברי הנו"ב מוכרחין דלשון כינוי לא שייך רק באדם ולא בדבר שאין בו רוח חיים דלא מצינו לשון כינוי רק באדם כנביא ישעי' וזה יקרא בשם יעקב ובשם ישראל יכנה אבל בדבר שאין בו רוח חיים לא שייך לשון כינוי וזה דחקו לחז"ל בפ"ק דנדרים דח"א כנויי נדרים לשון נכרים הם וח"א לשון שבדו להם חכמים ומי דחקם לכך ודלמא הוי כינוי ככל כינויי השמות אך הוא אשר דברנו דנדר הוי שם ולא שייך בי' לשון כינוי ובע"כ הוי לשון נכרים והוי מעין לשון והוי שם בפ"ע רק דחז"ל קראום בלשון כינוי או דהוי לשון שתקנו חכמים אז כיון דהוי תקנות חכמים כן שייך לקראו בלשון כינוי ומוכח דבעלמא היכי דלא הוי לשון נכרים ולא תקנת חכמים אין שייך לשון כינוי בשם רק באדם ובע"כ דקאי על האדם וראי' ברורה להנו"ב הנ"ל והוא עיקר. עוד לק"ק הנ"ל: הנה מכתבם קבלתי עש"ק העבר פ' במדבר לעת ערב והנה לא הי' בדעתי להשיב כלל כי ממילא יבינו כי אחת דברתי ולא אשנה אך אחרי שובי נחמתי מתרי טעמי אחד אם לא אשיב ידונו אותי לכף חוב שמחמת קבלת לה"ר שכתבו אלי שדיבר הרב עלי סרה לכך כתבתי כן תחלה ולמה אביא אותם לידי עברה לחשוד לכשרים בדבר הזה והשנית כי בא אלי מכתב מהרב וכו' והעתיק תשובת הרב מטשערנאוויץ וידמה לכם כי בראותי כן חזרתי בי לכך מהני תרי טעמי נתתי בלבי להשיב. הנה בראשונה ידעו כי על משמרתי אעמודה דהגט פסול ובדברי

הרב מטשערנאוויץ לא עיינתי כלל כי אני מוטרד מאוד ומה לי לעיין בדברי זולתי אין כח הרב גדול כוחו ממני ומה לי על דבריו אני אומר כפי דעתי ובפרט תנא המורה הגדול המסייע הנו"ב אשר הוראתו נתפשט על פני תבל ומלואה כדי אני להיות מסייע כל דהו לדעתו ובפרט די"ל דבזה אף הב"ש מודה כמ"ש במכתבי השני ששלחתי לשם ולכך אני כותב לכם שאיני חוזר בי ועל משמרתי אני אעמוד דהגט פסול:

ומ"ש אלי בשם הרב מ"ו ישעי' שיחוש המערער על חרם ר"ת בזה לו לעגה לו ואני אני המערער והוא תמה שלא ראיתי דברי הט"ג ותו"ג אחרונים ולמה הוא לא פקח עיניו לראות תשובת הרמ"א בגט שסידר הרב הגאון מ"ו מן שכתב שם שחרם ר"ת לא הוי רק על אחד שיודע בנפשו דהגט כשר ומכוין רק להכעיס לקנטר להוציא לעז על הגט אבל מי שמערער כדינא וסובר דבדין הוא פסול ואין כוונתו לערער ולקנטר שאין בזה חרם רגמ"ה ומכ"ש בזה דבדין הוא מערער והוא פסול. וטעם השני שאני משיב יאמינו לי באמונה שלא כתבתי במכתבי הנ"ל עבור שכתבו אלי שדיבר הרב סרה עלי כי באמת לא כתבו מזה שום דבר ואף אם דיבר עלי ואף אם היו מודיעים לי זה לא בשביל כך הייתי כותב כן כי חס לי לקבל לה"ר כ"כ לכתוב כן עבור לה"ר וההוא לישנא בישא אם למיחש מיהו בעי כמ"ש במס' נדה דף סמ"ך עכ"פ לקבולי לא בעי לחתוך הדין עבור כך ולא איכפת לי על הדוברים עלי סרה כי אני אומר יקללו המה ואתה חברך קמו ויבושו ועבדך ישמח כי ידעתי כי רבו היום המתפרצים אך באמת לא ידעתי ולא שמעתי מדברי סרה שלו רק עבור גוף הדבר אני כועס כי אם על סדורו הגט יש לו התנצלות שאומר שסמך על הרב מטשערנוויץ אך אחר הוודעו שיש פוסלין הגט על זה אני כועס ובסוף דבריו הוא נתפס כיון דראה דיש פוסלין הו"ל לחוש לאיסור ערוה וליתן לה גט אחר לא לעמוד על דעתו ובזה חוצפא יתירא איתי בי': והנה אם כי ת"ל ית' כי הכתוב בירמי' אל יתהלל חכם בחכמתו וגו' הוא נגד עיני תמיד וכן מאמר חז"ל בפסוק והי' אמונת עתך וכו' אעפ"כ יראת ה' אוצרו ואם לא זה חרות על לוח לבי וידעתי בנפשאי שהעיקר והשורש אין בי והוא היראה שהכל בו זה אין בי לא מני' ולא מקצתו אך כבר התירו הפרושים מקצת הדבר ואמרו באתרא דלא ידעי שרי למימר צורבא מרבנן אני. ועוד אני אומר מה דהכתוב אוסר אל יתהלל חכם בחכמתו היינו דרך הלול ושבח ומכוין להתכבד ולהתייקר זה אסור לעשות כי מה התפארות הוי לנפקד אם המפקיד הפקיד אצלו עושר גדול מה לנפקד גבהות בזה אחר שאין בו חלק שאינו שלו כן החכמה ושכליות הכל שלו ית' ומה לאדם להבל דמה להתפאר במה שאינו שלו אך לענין אם נולד איזה ספק בהחכמה גופו ונפל איזה מחלוקת בגוף החכמה בזה מותר לומר דלו יהא דהוי אומנת

דעלמא אם יבוא איזה אומן שהוא בר חד יומא ולא אתמחי גברא יאמר לאומן המומחה המפורסם לרבים ואתמחי גברא יאמר לו מימך מי מערה ואפרך אפר מקלה כן ה"נ בענין חכמת התורה אם הוי כח בגוף איזה דין מותר להתפאר וכמ"ש בש"ס מס' ב"מ דף פ"ה דר' חנינא אמר לר' חייא בהדי דידי קא מנצית דאלו ח"ו תשתכח תורה מישראל אנא מהדרנא לה בפלפולי ואיך התפאר בהתורה אשר הכתוב אסרו ואמר אל יתהלל חכם בחכמתו אך בע"כ לענין גוף הדין מותר להתפאר לומר שאין ראוי לעמוד נגדו כן אנכי בנדון זה הנה ת"ל ית' אין איש ת"ח בדור הזה שיהי' לו חבורים הרבה כמוני ולא הרבה שו"ת כמוני אשר אין להם מספר בעזה"י יהיו לרצון לפניו ית' וגם בה' גיטן ועסקי גיטן אין לשער כמה שו"ת יש לי בזה וכבר אחז"ל גדול שמושה יותר מלמודה לזה הי' ראוי לחוש לו לאיסור ערוה החמורה אחר שאני כתבתי דהגט פסול ולזה אם הוא לא עשה כן יפה כתבתי בכל מה שכתבתי אם ישמעו או יחדלו ואם תכתבו יותר תדעו שלא אשיב עוד ולא תאמרו מדשתק אודויי אודי ואני את נפשי הצלתי יעיד עלי הבורא ב"ה כי אין כוונתי לקנטר רק על דבר אמת. זולת זה אין להאריך והנני משיב להם היום מפני הכבוד ידידם המעתיר וכו'. אעתיק פה מ"ש בקצרה לק"ק מאהלוב להרב מו"ה משה יוסף מ"ץ דשם:

## שם סימן קצח

קצ"ח הנה ע"ד שאלתו בגט שנכתב בשם האשה קרינצא בלא יו"ד אחר הצדי ובאמת היא נקראת בדחיקת הסגול הרבה והוא יו"ד אחר הצדי הנה מ"ש רו"מ ראי' להיתר משם מלכה אם כתבו בלא יו"ד דכשר אף דנקראת בחיר"ק ואפשר לקראה בשם מלכה בפתח הנה אין לו דמיון כלל דהיו"ד שבשם מלכה אינו שרשית רק דרך מלא וחסר דהרי יש חיר"ק ביו"ד ויש חירק בלא יו"ד תנועה קטנה וא"כ הקורא בגט שם מלכה בחיר"ק המי"ם אינו טועה דכן הוא האמת וגם בתורה הוא חסר ואינו רק חשש פן יטעה אחד לקראה בפתח אחר המי"ם בזה לא חיישינן לטעות אבל בשם קרינצא היו"ד שאחר הצדי אינו בתורת מלא וחסר רק שרשיית ונרגשת בלשון ואם הקורא שם קרינצא בלי יו"ד יקראנה כאלו נכתב ביו"ד אחר הצדי הוא טועה דהרי אינו כתוב כן והוי כקורא על פה וכלל גדול בידינו מעולם וכן ראיתיו אח"כ בט"ג כי העיקר בגט שיהי' נכתב כפי קריאת העולם בלי שינוי מן הקריאה בפי העולם ולכך דעתי תמיד מסכמת מאוד לפסול אם חסר בשמות כאלו היו"ד אך היות כיון שכתב רו"מ דהוי מקום עגון הנני מעתיק לו מ"ש בתשובה בשנת תר"ח לק"ק קאסניטין ישן שם כתבתי להתיר במקום עגון ולתשובה זו

רומז המחבר ספר מים חיים ולא ידעתי מנין הגיע לו תשובתי כי אני השבתיו לק"ק קאסניטין ובשטותו שגג בזה מ"ש שדברינו מצא בב"י וסבר שנעלם ממני זה ובאמת תיכף ומיד שכתבתי שם סברא זו הרגשתי בדברי הראשונים בזה והבאתיו בתשובתי והארכתי בהם כאשר יראה רו"מ:

וגם מה שהשיג עלי מה שהבאתי ראי' דגם שם מקום עמידת האשה הוי תורף ממ"ש בש"ס ופוסקים שישייר שם מקום האיש והאשה והזמן והוא כתב שטעיתי שכוונת הש"ס ופוסקים הוי על שם האיש ואשה יוצק רותח לתוך פיו אטו אני לא הרגשתי בזה ובר בי רב דחד יומא יודע לפרש כן הפשוט והרי אני הרגשתי שם בתשובה דיש לפרש כן רק שהייתי מדייק דהי"ל לומר שישייר שם האיש והאשה והזמן ולמה סני לי' למנקט בלשון שם האיש והאשה ונקט בלשונו מקום האיש והאשה מוכח דהכוונה דגם זה הוי תורף גם המקום ואף דהתוי"ט פ"ג דגיטין והג"א פ"ד דגיטין לא פירשו כן מ"מ ידעתי גם ידעתי אך אני מדייק המשנה בלשונה הוכחתי להיפוך והרי הג"א שם הביא כן דעת ר"ת כדעתי ולדעתי מוכרח כן מלשון המשנה ועוד דאף אם רצה למנקט בלשון מקום כמו דנקט מקום הזמן הו"ל לומר מקום שם האיש והאשה ולא שייך לומר מקום האיש והאשה דהרי הם אין עומדין בגופן על הגט ובע"כ הכונה על המקום שהם עומדין כדעת ר"ת ולא שגיתי ח"ו. והנה אין פנאי להאריך יותר רק לדינא אם הוא מקום עגון מותרת להנשא בגט הראשון מטעמים שכתבתי בתשובתי שאני מעתיק לו מכבר ובמכתב השני ששלח לי רו"מ לא עיינתי כלל בו לא בגין רמות רוחא ח"ו רק מכח הטרדא וגם למה אטריח בחנם אחר שלא אחזור מדעתי אשר מילדותי מאז ועד עתה תמיד דעתי עם הפוסלין בלי יו"ד השמות הללו א"כ בודאי לא אחזור מדעתי הראשונה ולמה אטריח בחנם לכך בודאי הוא פסול רק במקום עגון אני מצטרף להכשירו דברי ידידו הטרוד וחלש כח וכו'. אעתיק פה מ"ש בעזה"י לק"ק אקרמאן סמוך לק"ק אדעס להרב וכו' מו"ה יצחק יהודא מו"ץ דק"ק הנ"ל:

## שם סימן קצט

קצ"ט ע"ד שאלתו באחד שהי' שמו מאניק וכן חתם עצמו תמיד ועלייתו לתורה לא יכולתי לידע ע"י בירור כי הוא ע"ה גדול ועוד זאת נודע לי כי הי' לו עוד שם מחמת חולי היינו אברהם והשם הזה כבר נשתקע שאפילו אנשי משפחתו אמרו לי שאין קורין אותו בשום פעם בשני השמות אברהם מאניק רק מאניק לחוד ושלחתי אחר אמו ואמרה לי שרובו ככולו קוראה אותו ג"כ רק בשם מאניק לחוד רק לפרקים קוראה אותו בשני

שמות היינו אברהם מאניק והמגרש אמר בפני' שהוא אינו זוכר שתקראה אותו בשום פעם בשני השמות ע"כ בחרתי לי הדרך שלא לכתוב בהגט רק החניכה שהכל קורין בו וחותם תמיד כי לפי דעת הט"ג כשמספקין אם השם מחמת חולי הי' לעקור שם הראשון או להוסיף ולצרף צריך מספק ב' גיטן ובפרט בכאן דעלייתו לתורה לא הי' בשום פעם בשם שמחמת חולי והט"ג מביא בלקוטי שמות שמחמת חולי בס"ק י"ד שו"ת בגדי כהונה שיותר נכון לכתוב רק החניכה מלתן ב' גיטן כי גם מחמת הספק עלייתו אם בשם מנחם מאניק או מנחם מאניש הוכרחתי לכתוב בגט רק שם החניכה שהכל קורין אותו ואחר שנתן המגרש הגט לאשתו כדת שהלך מן הבית וחזר תיכף מן הבית ואמר בפני ובפני אנשים שהיו בעת הסידור בזה הלשון רבותי תדעו כי מאניק גירש את אשתו אבל אברהם מאניק לא גירש אשתו ואמר ששמו אברהם מאניק וכו' עכ"ל השאלה:

הנה ידידי הגט כשר והאשה מותרת להנשא והנה כדין עשה רו"מ שכתב רק שם מאניק ומ"ש רו"מ בשם הט"ג היכי דהוי ספק אם הוי שם שמחמת חולי לעקור שם הראשון או להוסיף צריך ב' גיטן אין נראה לי כלל דבכל דוכתא אזלינן בתר חזקה דמעיקרא וכיון שהי' לו שם הראשון תחלה וספק אם נעקר אזלינן בתר חזקה דמעיקרא דהוי רק להוסיף ואף שהי' לה חזקת אשת איש מ"מ חזקה דמעיקרא עדיפא שהרי מבואר במשנה ובפוסקים בהשולח גט ממדינת הים נותן לה בחזקת שהוא קיים אפילו בהי' חולה הרי דמהני חזקת חיים ונדחה חזקת א"א כן ה"נ מכ"ש בזה דחזקה דמעיקרא עדיפא וא"צ רק גט אחד לכתוב שם החולי עם שם דמעיקרא ובפרט דכל עיקר פסולו בזה הוי דרבנן כיון דבאמת נזכר שמו שמחמת חולי די בזה מן התורה ואין חשש רק מדרבנן שיאמרו אין זה המגרש בזה ודאי מהני חזקה דמעיקרא וא"צ ב' גיטן מיהו זה לעלמא אבל בזה בלא"ה שם שמחמת חולי נשתקע לגמרי ואף דאמו אומרת שלפעמים קוראת אותו כן הנה זה לא יועיל חדא שהרי הבעל מכחיש אותה ואף דאינו מכחיש בבירור רק שאומר שאינו זוכר כן הנה זה גופו הוי הכחשה דאף דלא ראינו ולא שמענו אינו ראי' היינו במה דלא הוי שכיחא אבל במה דשכיחא הוי לא ראינו ולא שמענו ראי' כמ"ש הש"ך בחו"מ סימן ל"ז וכן בה' עדות היכי דהוי שני עדים אחד אומר לא ראיתי הוי הכחשה וכן ה"נ כיון דקריאת שמו הוי בפניו ודאי אם הי' כן הי' זוכר לכך הוי הכחשה ואינה נאמנת ועוד באמת אף לפי דברי' הוי נשתקע דבמה שאחד לבדו קורא הוי נשתקע ונהי דנראה דאפילו אם רק מיעוטא קורין כן לא הוי נשתקע היינו עכ"פ איזה אנשים ועכ"פ ג' אנשים סמך לזה מה דקיי"ל בג' זימני הוי חזקה אבל באחד או ב' ודאי נחשב נשתקע ובפרט דהיא ג"כ קראה רק ע"ד המיעוט וא"כ היא יחידית והיא עצמה נמי הוי רק במיעוטא

הוי נשתקע לכך שפיר עשה רו"מ שלא חש לדברי' אפילו לכתחלה ועכשיו שכבר ניתן הגט בלא"ה אין נאמנת לאוסרו והוא גם הוא אינו נאמן לערער עתה על הגט ואינו נאמן על כך כי מלבד כיון דלא אמר מיד בשעת הטלת חרם שמטילין חרם לומר מי שיודע איזה פסול והוא אז לא אמר א"כ עבר על החרם ואין אדם מע"ר לומר כן ובלאו החרם אין הוא או ע"א נאמן לפסול הגט אחר שיצא בהיתר וכן מבואר בספר טיב גיטן בסופו ולחוש שמא לא גמר לגרש אין לחוש לכך ויפה כתב רו"מ דדברים שבלב אינן דברים כל דלי הוי ידים ואומדנות מוכיחות בשעת מעשה דאינו גומר בלבו הוי רק דברים ואינן דברים וראי' מאלו שכופין אותן לגרש וכיון דהוי רק ע"י כפי' ניחוש שמא לא גמר בלבו לגרש ובע"כ דלא חיישינן לזה ומכ"ש כאן דבשעת הגט לא הוי ניכר שום הוכחה אמרינן בודאי כיון לגרש תחלה כדין והשתא הוא שחוזר בו וכוונתו כדי לצערה בלבד וכעין שכתב רש"י בפ"ק דפסחים בסוגיא המשכיר בית לחברו בחזקת בדוק כתב שם רש"י דאף דהשתא עומד וצועק אמרינן דהשתא קא הדר בי' ייע"ש ומכ"ש בזה ובפרט דיש לו חזקת כשרות המסייע ומדשתק בשעת הטלת חרם ולא ערער מיד ודאי לא עבר על החרם ולא ידע שום פסול רק עתה אומר כן כדי לצערה לכך הגט כשר והיא מותרת להנשא בלי חשש ופקפוק כלל ואין לחוש לשום חשש לא מקנין הנייר והדיו ולא בנתינת גוף הגט והכל כשר וישר. וע"ד שאלתו בשם עירו שהוי בפי ישראל ווייסנבארג ובפי נכרים אקירמאן כי בלשון תוגר הוי אקירמאן פירושו של תיבת ווייסנבארג והיו כותבין בגט שם ווייסנבארג דמתקרי אקירמאן ועתה כמעט נשתקע שם ווייסנבארג הן בפי ישראל הן בפי נכרים ומשפטי נכרים הכל כותבין רק שם אקירמאן רק בכתובות כותבין ווייסנבארג ויש אנשים זקנים מיעוטא שקורין כן ועיירות הקרובים לפה שכיחי יותר שיקראו בשם ווייסנבארג ונפשו בשאלתו איך יכתבו בגיטין אם כמשפט הראשון או לכתוב להיפוך אקירמאן דמתקריא ווייסנבארג. הנה לדעתי אל ישנה ממנהג הראשונים שלא להוציא לעז על גיטן הראשונים לא מבעיא בזה דלא נשתקע לגמרי שם ווייסנבארג רק אף אם הי' נשתקע לגמרי נראה דבגט אין לשנות מכח לעז דאין דומה לשם האיש והאשה דבזה ליכא לעז על גיטן הראשונים דיש אנשים דשמם כן ויש אנשים דשמם כך ואף אם הוא עצמו גירש ב' פעמים זה אינו דבר מפורסם ולא שייך בי' לעז אבל בשם העיר דבכל הגיטין נזכר כן אין לשנות ממכתב הראשון שלא להוציא לעז על גיטין הראשונים ואף דמבואר בסימן קכ"ח בנהרות דאם אבד א' שמו אין כותבין אלא אחד מזה אין ראי' די"ל דהתם מיירי על התחלת כתיבת גיטין ועתה שמתחילין לכתוב בו גיטין אז יעשה כן ואף אם כבר כתבו שתיהן תחלה י"ל שאני נהר דמבואר שם ברמ"א

דשינוי נהר כשר לכך אין בו לעז כ"כ ועוד דודאי מיירי דלא כתבו בו גיטין עדיין דאם כתבו בו גיטין א"כ מה זה אבד נחזי בגיטין מה כתוב בו שמו ובע"כ מיירי דלא כתבו גיטין עדיין ועוד ראי' ממ"ש בסימן קכ"ט בגר שכתוב בו שם גיות שלו כשר אפילו אם נשתקע ממנו בע"כ דכל דבר דהוי פרסום אף דנשתקע כשר וה"ה בזה שם העיר הוי מפורסם דלפנים הוי שמה כך ועוד הרי גם בנהרות מבואר דאם הגדול אבד שמו מ"מ כותבין שניהם א"כ ה"נ כיון דעיקר השם הוי ווייסנבארג אף דכעת נשתקע הוי כאבד הגדול שמו דכותבין שניהם כנלפענ"ד נכון לדינא ואין בידי להאריך יותר כי אני טרוד מאוד וחלש כח וגם אין הנושא סובל יותר ועמו הסליחה אשר עת לקצר וברית שלומו לא יבצר כנפש המעתיר וכו' אעתיק פה מ"ש בעזה"י לק"ק פיאטרא במדינת וואלהיי' להטורי הוראות דשם:

## שם סימן ר

ר הנה ע"ד שאלתם היות ששם העיר דפה אשר חקרנו ודרשנו שמעולם היו נמנעים פה לסדר גיטין עבור שם העיר שכותבין בכל השטרות שלנו ושל א"י וכן בספרי ערכאות שלהם נכתב פיאטרא ובפ"כ הן אצל יהודים והן אצל א"י נקרא דיאטרא וכו' ויש כאן שני נהרות אשר שמם ידוע וכן מי מעיינות אבל אחר החקירה נודע לנו שזה שנים רבות שסידרו בו ב' גיטי שכ"מ בימים לא כבירים זאח"ז וכן אח"כ זה שבעה שנים שסידרו פה עוד גט אחד נחוץ וכתבו בו בפיאטרא דמתקריא טיאטריא ואח"ז זה ששה שנים נתקבל בכאן רב אחד איש זקן מובהק שמו ר' שמואל שהי' אב"ד במדינת רוסיא בעיר ליפקאן ותיכף בבואו לכאן התחיל לסדר פה גיטין ג"כ בזה"ל פיאטרא דמתקריא טיאטרא ונהגו כך ארבעה שנים רצופין שהי' אב"ד בכאן וכן גם שלח כמה וכמה גיטין לכמה מקומות הקרובים והרחוקים וכו' ואחר נסעו מזה זה ב' שנים שנתקבלנו אנחנו שנינו הח"מ למורי הוראות בכאן והלכנו בעקבותיו וסדרנו ג"כ כמה וכמה גיטין בסדר הנ"ל באין שום פוצה פה אולם בחורף העבר נתעורר הרב מ"ו ישעי' חאטינר שהוא כעת רב בק"ק יאס וכתב אלינו שלא נסדר עוד גיטין עבור שם העיר וכתב אשר לא עלינו תלונתו כי אם על הרב שהי' לפנינו שהתחיל לסדר פה גיטין וגזר עלינו שלא נחזיק עוד בשטותו של הרב הישן וכו' עכ"ל השאלה והמותר השמטתי. הנה ידידי קורא אני על הרב מ"ו ישעי' שהוא המוציא לעז על גיטין הראשונים וחוששני לו מרשת ר"ת ז"ל ומכיר אני את דרכו מכבר שהוא מהפך דברי אלקים חיים לומר שהוא שליט בארץ ואומר על האסור מותר ועל המותר אסור וכבר כתבתי לק"ק סאניוואץ שאוי לו לדור של מדינתכם

שהוא הרב דמדינה והנה לדינא לא תשמעו לו ותסדרו שם גיטין כבראשונה ועל דידי תסמוכו ועל הרב הישן שהי' שם כי כתורה עשה כי לא מבעיא שבדיעבד כשר הגט במה שמקדימין שם פיאטרא לשם דיאטרא כי הנה גם בשם האיש והאשה הוי רוב דעות שאם הזכיר ב' שמות אף שהקדים שם הטפל להעיקר הוא כשר ואף החולק שם דפסול היינו בשם האיש והאשה דאם שינה ממש שם פסול מן התורה כמו שהוכיחו כל הפוסקים מן הש"ס דגיטין דפריך הא בעינן שמו ושמה ולכך כיון דשינה ממש פסול מן התורה לכך אף בהזכיר שמם רק דעשה הטפל עיקר והעיקר טפל נראה כמו שינה שמם ופסול מדרבנן אטו שינה שמם ממש אבל במקום עמידת העדים דשינה ממש אינו רק דרבנן כמבואר בפוסקים ובב"ש סימן קכ"ח א"כ תינח היכי דשינה שמם שינוי ממש אבל בזה דהזכיר שמם ממש רק דעשה העיקר טפל וטפל עיקר דאינו שינוי ממש ודאי כשר עכ"פ מדרבנן וא"כ כיון דכשר בדיעבד א"כ כיון דכבר התחילו לסדר שם גיטין בכתיבה כזו מותרין אתם לכתוב כן לכתחלה כדי שלא להוציא לעז על גיטין הראשונים ואין לומר כיון דהוי בשוא"ת לא נחשב מוציא לעז דיש לומר דאין מי שרוצה לגרש חדא דהש"ך ביו"ד סימן א' ובחו"מ סימן ל"ז כתב דבמנהג וכה"ג דשכיח טובא הוי לא ראינו ראי' אם רואין שבאין ונמנעין מכח המנהג כן ה"נ כיון דמגרשין נשותיהן שכיח הוא ואם יביא לגרש יאמרו שאין מגרשין שם ודאי הוי לעז על גיטין הראשונים ועוד הרי אם לא יגרשו שם יסעו למקום אחר ובודאי שאול ישאלו למה אינו במקומכם ויאמרו שאין מסדרין שם גיטין א"כ הוי לעז בקום ועשה והרב דק"ק יאס לא חש לקמחי' בזה והנה לא מבעיא דאתם עושין כדין כיון דמעשה רב דהרב הקודם עשה כן רק גם הרב הישן כהוגן עשה דהקדים שם פיאטרא דאף דבאיש ואשה מקדימין שם העיקר שהכל קורין בו להחתימה וכתיבה היינו דבאיש ואשה הם יחידים הוי הכתיבה והחתימה מיעוט נגד כל העולם הקורין לו בשם אחר לכך לזה משפט הקדימה אבל בשם העיר דהוי כן בכל השטרות ובערכאות ובכתובות כן דכותבין שם פיאטרא תחלה א"כ כיון דגבי כתיבה הוי שם פיאטרא עיקר א"כ הרי גט הוי נמי כתיבה וכל השטרות קרואין גט לכך בגט דהוי כתיבה ראוי לכתוב כמו שכותבין בכל השטרות ובפרט דבכתובות נמי נכתב כן ודאי ראוי להקדים שם פיאטרא כמו דהוי כן בכל השטרות ובערכאות ועוד בשלמא בשם האיש והאשה אם מקדימין הטפל להעיקר יאמרו דאחר הוא כיון דליכא סימן אחר מי הוא זה ואיזה הוא אבל בעיירות כיון דיש שם ב' נהרות ושמם ידוע וכותבין כן בגיטין והרי לכך כותבין שם הנהר כדי שלא יאמרו עיר אחרת היא א"כ ע"י הנהרות לא יטעו

לומר דעיר אחרת היא לכך אין קפידא בהקדמת שם השני לכך לכתחלה ראוי לכתוב שם פיאטרא תחלה ויפה עשה הרב הישן יישר כחו וחילו:
ומ"ש הרב מיאס דתקנה גדולה עשה שלא ימהרו לגרש נשותיהן בזה לו לענה לו כי מלבד דיפה כתבתם דהרי חז"ל התקינו כן רק במקושר ובכהנים והיינו מתרי טעמי דכהן אסור להחזיר וגם משום כהנים קפדנים הא בלא"ה גם בכהנים לא היו מתקנים ולמה לא תקנו כן גם בישראל שלא למהר לגרש ויהי' רק מקושר ובע"כ דלא חשו לכך. ואני אומר יותר דנעלם ממנו גמרא ערוכה במקומה בגיטין דף כ"ו במשנה דהכותב טופסי גיטין ופירש"י שם שסופר הוא ונוטל שכר ורוצה שיהי' מזומנין לו פעמים שאדם בא לשכרו והוא טרוד בשטרות אחרים ייע"ש ולמה לא תקנו חז"ל שלא יכתוב כן כדי שלא למהר לגרש ועוד מפורש יותר שם בש"ס דף הנ"ל גבי מפני התקנה מהו תקנה אמר ר' יונתן מפני תקנת הסופר ופירש"י מפני תקנת הסופר התירו לכתוב שלא לשמה הרי משמע דראוי הי' שיהי' פסול גם בטופס אטו תורף רק שהתירו מפני תקנת הסופר הרי דאפילו התירו מה שהי' ראוי לאסור והרי אדרבא הי' ראוי לאסור אף המותר כדי שלא ימהר לגרש ומכ"ש אם מדינא הוי ראוי לאסור למה יקילו עוד יותר וימהרו לגרש גם מפורש שם דר"י פוסל בכולן דגזר טופס אטו תורף שטרות אטו גיטין ולמ"ל טעם זה הו"ל לומר דלכך פוסל בטופס כדי שלא למהר לגרש וגם גזר שטרות אטו גיטין כדקאמר שם ובפרט דקאמר שם דר"א פוסל בטופס אטו תורף בגיטי נשים ושאר שטרות אטו גיטן לא גזר ולמ"ל זה הו"ל לומר דפוסל בטופס כדי שלא למהר לגרש וזה בגיטי נשים אבל בשאר שטרות לא שייך זה לכך מכשיר ובע"כ שאין בזה שום טעם וריח ודברי הרב מיאס בטלין ומבוטלין כחרס הנשבר ואתם כתבו הגיטין כטוב בעיניכם ובעיני בשם פיאטרא תחלה עלי ועל צוארי ולכל מקום שתשלחו גט תכתבו שאני המסדר כן בעזה"י ויהי' קולכם נשמע ואני תפלה לאל חיי למהר לשלוח לנו המורה לצדקה ותראה האמת ולא יוסיפו בני עולה עוד לענות ההוראה בשביל תאותם מהיפוך אל היפוך כנפש המעתיר וכו' מה שכתבתי עוד להרב מו"ה יצחק יהודא מו"ץ דק"ק אקרמאן:

## שם סימן רא

ר"א הנה מכתבו קבלתי יום ד' ויצא ולא הי' לי פנאי להשיב עד היום כי הי' סמוך לשבת ואני מוטרד והיום א' וישלח פניתי להשיבו והנה מה שהקשה אחד מן הלומדים על דברינו מסימן ל"ה יפה השיב רו"מ דהתם הוי חזקה דשע"ש והוי אומדנא דמוכח שטעה בדבריו ועוד לולי דברי רו"מ טעה דאטו התם הוחזקה בהיתר אדרבא נאסרה בקדושין

הללו וא"כ מה לי אם היא מקודשת לשליח או למשלח סוף סוף היא אסורה ואינו אלא כמברר למי שתנקדשה אבל בזה היא הוחזקה בהיתר לעלמא והוא בא לאוסרה לעלמא והוי נגד החזקה וזה הוי היתר ברור ופשוט וכן מבואר בתשובת הר"ן סימן מ"ג או סימן נו"ן כי כעת אין תשובת הר"ן בידי עכ"פ שם מבואר כן גבי גט דנחשב יצא הדבר בהיתר. והנה מה שחשש רו"מ במה שבאו עדים שהם מעידין שאמר להם קודם הגט שיעשה ערמה זו ורו"מ כתב דהוי כגלוי דעת בגיטא והנה זה אינו דומה ממש לגלוי דעת דהתם אינו אומר בפירוש שיופסל הגט רק מתוך דבריו ניכר שחפץ הי' בכך אבל בזה אומר בפירוש שיופסל הגט גרע מגלוי דעת. והנה לכאורה מוכח דזה גרע מגלוי דעת ממ"ש בסימן קכ"ו סעיף כ"ב באם לא האריך הווין שכתב די"א דאין ערעורו מועיל אא"כ כתבו הוא או הסופר כתבו מפיו והטעם זה מבואר שם דניכר שלא גמר לגרש ולמה לא נימא דהוי כג"ד בגיטא ובע"כ דזה גרע מג"ד. מיהו כבר כתבנו זה שנים רבות בתשובה דא"כ בכל שינוי שמו למה לא חששו כל הפוסקים לחשש זה דחזינן דלא גמר לגרש מדעשה ערמה כזו ולמה מכשירין בכמה מקומות היכי דאינו שינוי גמור ולמה לא חששו לכך ולכך כתבו דדוקא התם דמוכח מגוף הגט שנעשה ערמה דניכר דלא נכתב כדינו אבל היכי דאינו ניכר מגוף הגט שעשה איזה ערמה הוי רק כגלוי דעתא בגיטא והנה רו"מ כתב שמצא כן בתשובת מאיר נתיבים שמתיר בזה רק שכתב דבט"ג הניח בצ"ע והנה אם הוא הניח בצ"ע אין ספקו מוציא מידי ודאי של המ"נ בכה"ג דהוי מלתא דמסתברא ואני אין דרכי לחפש בספרי אחרונים מחמת הטרדא ואיני כותב רק מה שהוא ית' חונן לי דעה בשכלי וכו'. והנה אני אומר אף בענין שלא האריך הווין מה שחוששין אם הוא כתבו או הסופר מפיו וכן בנדון זה אף אם לו יהא דגרע מג"ד מ"מ זה הוי רק בדורות הראשונים שלא הי' סידור הגט כמו בזמנינו וגם לא היו מטילין חרם לומר מיד מי יודע איזה פסול בזה י"ל כיון דגילה דעתו שעושה ערמה כזו אינו גומר ומגרש אבל בזמנינו דעושין סידור הגט ושואלין אותו כמה פעמים אם מגרש בלב שלם בלי שום תנאי ובלי שום ערמה וביטל דבר הגורם ביטול הגט אז אין אחרי הודאתו כלום וביטל דבריו הראשונים ותפוס לשון אחרון ובפרט דמטילין חרם אחר הגט ודאי אחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזיקינן ואם הי' בו כונה שלא לגרש הי' אומר מיד ולא הי' עובר חרם גם כיון דדרך בכל גיטין להטיל חרם מן הסתם ידע זה המגרש תחלה כעין שכתב הש"ך בחו"מ סימן מ"ב דהיכי דנהגו כן הכל אינו נאמן לומר שלא ידע ולכך בודאי ידע שמטילין בכל גט חרם ולא הי' עובר חרם לכך אנן סהדי דגמר בלבו וגירש ממש ואין להשגיח בכל מה שאמר תחלה ובפרט בנדון כזה דאף אם הי' כדברי הבעל אין בזה

חשש פסול כל כך ויש מקום להכשירו אף לפי דברי הבעל וא"כ י"ל דאף מתחלה גמר לגרש ולא כיון רק לצערה שתתיירא אולי יהי' הגט פסול וי"ל לצעורה הוא מכוין לכך לפענ"ד הגט כשר וישר ולא ישתדל כלל רו"מ ליתן גט אחר שלא להוציא לעז על הגט הראשון בחנם ויתן לה רו"מ היתר ויצרף את שמי בההיתר ולא יחוש לדברי הבעל כלל ולא ליתן גט אחר בשום אופן בעולם דברי ידידו וכו'. לק"ק טרנפאל להרב מו"ה משה דאליגוטש נ"י:

## שם סימן רב

ר"ב הנה מכתבו קבלתי היום הזה והנה צר לי עליו כי לא טוב עשה כי פרידא בלשוננו הוא בצירי הרי"ש ולפי מכתבו בב' יודי"ן, יהי' נקרא בפתח ואף בפתח חריף והוי שינוי גדול ומה דס"ל לקצת פוסקים דהיכי דאין הכרח לכתבו אין השינוי פוסל הנה מלבד דזה דעה דחוי' אף גם לדידהו הם מיירי רק בשינוי בדבר דהוא גופו אין צריך כלל לכתבו כגון בשם אביהם או בשם הנהר בזה אין השינוי פוסל אבל בגוף שם האיש והאשה דגוף שמם ודאי צריך לכתוב לכך אף דהוי שינוי בשם הטפל שלא הי' צריך לכתבו מ"מ השינוי פוסל בו לכ"ע ולמעט בפלוגתא עדיף ובפרט אם רבים קורין כן בזבאריז מלכה פרידא אף דאינו מקום כתיבה ונתינה הי' צריך לכתבו כמפורש בש"ס גיטין ביוסף וקורין לו יוחנן וכו' לכך הרע לעשות בזה וצריכה גט אחר ויותר אין להאריך דברי ידידו הטרוד. מה שחזרתי והשבתי להרב הנ"ל:

ובנדון הגט הנה ידעתי גם ידעתי שיש מקום להקל במקום עגון אך זה אם האשה רצונה להנשא והבעל מעכב לה הוי מקום עגון אבל בנדון דידי' הוי להיפוך הרי הבעל רוצה לגרשה רק שאין ידוע מקומה א"כ ממ"נ הבעל מותר לו לישא אחרת כיון דבו אין איסור א"א רק חרגמ"ה ובכה"ג שמן התורה הוי גט ואינו פסול רק מדרבנן וגם הוא חומרא דאם הי' מקום עגון היתה מותרת כך א"כ בכה"ג לא גזר ר"ג ומותר לו לישא אחרת אחר שישמע שיגרשה כשתבא לקבל גט וכה"ג מצינו בסימן י"ג בתוך ג"ח שמותרת להשתדך אם ישבע החתן שלא יכנוס לביתה וכן בנ"ד מותר לסמוך על השבועה ונגד האשה הנה כיון דאשה דייקא ומנסבא וכתבו התוס' בכתובות דף כ"ו דגם בגרושה שייך דייקא וא"כ אם תרצה להנשא תבא לקהלתכם ולבקש גט ואם אינה חוזרת לקבל גט אין רצונה להנשא ואף דאין הגט בידה מ"מ שייך דייקא ומנסבא באיזה אופן נכתב הגט וכמו דבמיתה שייך דייקא אף דאין בידה כלום וא"כ בדידה לא שייך מקום עגון ולכך עליו לחפש אחרי' במה דאפשר ואם לא ימצאנה רחמנא פטרה ולבו לא יהי' דוה עליו

כיון דאם תעבור ותנשא בדעבד מותרת דברי ידידו וכו' בעזה"י לק"ק להב"ד ומו"צ דשם שלום לדייני ישראל ה"ה הרבנים דמושלנים החריפים ובקיאים היראים ושלימים כבוד המורי הוראות ויושבי כסאות למשפט דק"ק קאלק יע"א:

## שם סימן רג

ר"ג ע"ד אשר נפל ביניכם מחלוקת בשם האשה רחל לאה בת יעקב דוד המכונה יאקל אם הי' צריך לכתוב המכונה או דמתקרי לא ידעתי מה הי' לכם בזה הרי מפורש בב"ש בשמות אנשים אות יו"ד לכתוב יעקב המכונה יאקל והט"ג לא כתב ע"ז מאומה ומדשחק הסכים לכתוב המכונה ובודאי כן ראוי לכתוב ולא דמתקרי דהוא שם חול ומה ענין זה לשם אלכסנדר וסענדר או שם נתנאל דמתקרי סענדר דהתם סענדר הוי קיצור השם מאלכסנדר דהרי הנקודות והקריאה שוה רק קיצור הוי האלף למ"ד כ' זה הוי כקיצור השם והוי סענדר שרשו מלשון הקדש וראי' דהרי באות אלף כתב דבאלכסנדר א"צ לכתוב המכונה סענדר ומוכח דהוי קיצור השם ואם הוי קיצור השם הוי שם הקדש לכך יש לכתוב דמתקרי אבל יאקל כיון דצריך לכתוב יעקב המכונה יאקל מוכח דאינו קיצור השם מיעקב וכמו שהוא באמת דהוי בו אותיות כמו שם יעקב רק דהוי בו נקודות אחרות לכך הוי שם חול וצריך לכתוב בו המכונה ולא דמתקרי הן אמת שלכתוב יעקב דוב המכונה יאקל ג"כ אינו נראה לי דהן אמת לדעת הנו"ב ואנחנו גרירין בתרי' דהמכונה קאי על האדם הוי א"ש לכתוב כן אבל לדעת הב"ש דהמכונה קאי על השם לא א"ש דא"כ יאמרו דיאקל הוי כינוי לדוב לכך צריך יותר לכתוב שם יאקל דמתקרי יעקב דוב כיון דהוי שם שהכל קורין בו הי' מותר להקדימו בפרט בשם אביהם מיהו בדיעבד אם היו כותבין יעקב דוב המכונה יאקל נמי הי' כשר דהעיקר כדעת הנו"ב וכמ"ש בתשובה מכבר וגם ימים לא כבירים לק"ק סאניוואץ מיהו המכונה הי' לו לכתוב ולא דמתקרי ואם כי בדיעבד כשר לכתחלה לא הי' לו לכתוב כן כי זה טעות:

ומה שהקשו קצת דברי הט"ג אהדדי במ"ש דא"צ לכתוב יחזקאל דמתקרי חזקאל וגבי שם מאיר כתב דיש לכתוב מאיר דמתקרי מאייר הנה זה טעות ומה דמיון זה לזה שם חזקאל הוי רק קיצור השם משם יחזקאל ולא שינוי בנקודות וזה ידוע לכל דדרך העולם לקצר השם ולא יאמרו דאחר הוא אבל שם מאייר אינו קיצור השם משם מאיר דאדרבא הוי בו יותר אות והשינוי הוי בקריאה בנקודות לכך זה אין דרך לשנות בלישנא קלילא ויאמרו דאחר הוא לכך צריך לפרשו ויותר אין להאריך מחמת הטרדא וגם הוא למותר דאין הנושא סובל דברי ידידם הטרוד:

## שם סימן רד

ר"ד בסעיף ט' בהג"ה ואם כתבו לבסוף פסול עיין בתשובתי לק"ק לובלין קנה מקומו באה"ע סימן י"ז בחבורי סי' צ"ח שם דרך אגב הבאתי ראי' מן הש"ס דיבמות דף קכ"ב ע"ב גבי יוחנן בן יונתן ארי' שם יש ראי' מכרחת דכשר י"ע"ש בעזה"י ואעתיקנו כאן וזה לשוני שם:

והנה מן הש"ס דסוף יבמות דף קכ"ב ע"ב במה דפריך שם ור"ט לא בעי דרישה וחקירה והתניא מעשה באדם אחד שבא לפני ר"ט להעיד עדות אשה וכו' שכך קורין אותו בעירו יוחנן בן יונתן ארי' דמכפר שחליא וכו' ואמר לו לא כך אמרת לי יוחנן בן יונתן דמכפר שחליא ארי' אמר לי' לא אלא כך אמרתי לך יוחנן בן יונתן ארי' דמכפר שיחליא וכו' י"ע"ש. והנה משמע דמכח דר"ט בעי דרישה וחקירה בעדות אשה ולכאורה קשה נהי דס"ל דבעי דו"ח מ"מ לא גרע משאר עדות דבעי דרישה וחקירה ומ"מ הוי רק בדבר שעיקר העדות תלוי בו ולא בשאר דבר וא"כ ה"נ קשה להסוברים דבשמו ושם אביו לבדו די ולא בעינן שם מקומו א"כ אם הי' מעיד רק דיוחנן בן יונתן מת נמי היתה מותרת וא"כ בשם הכפר אין נ"מ לדינא כו' ומה ענין חקירה ודרישה בזה ולהסוברים דבעינן חלתא גם שם מקומו הוי א"ש אבל להסוברים דלא בעינן שם מקומו קשה ויהי' מוכח דאף דלא בעינן שם מקומו מ"מ אם הוכחש בזה בשם הכפר בטלה העדות כיון דלנו ידוע דשם הכפר אינו ארי' ומוכח היפוך מדברינו אך מזה אין ראי' דהתם כיון דבאמת הוי שמו יוחנן בן יונתן ארי' וא"כ אם הוי אומר להיפוך יוחנן בן יונתן מכפר שיחליא ארי' הוי חסרון בשמו דהרי שמו בעירו הוי גם ארי' לכך הוי בטל עדותו ולא מכח השינוי בכפר וא"ש:

והנה היות כי עלה ברעיוני ש"ס זה דיבמות לא אהי' למס מרעהו חסד ואזכיר מה דעלה ברעיוני בעזה"י כעת ראי' למ"ש באה"ע סימן קכ"ט סעיף ט' בהג"ה דאם יש כינוי לבן ולא לאב אם כתבו לבסוף פסול והקשו הש"ך בחו"מ סימן מ"ט והב"ש סימן קכ"ט ס"ק ח"י ממ"ש הב"י בסימן מ"ט גבי יוסף בן שמעון וכו' י"ע"ש מה שמחלקין אם הוי דרך ברכה או לא. והנה מן הש"ס דיבמות יהי' מוכח דבכל ענין קאי אשלפניו ולא על האב דהרי קאמר מי הגיד לך ששמו ארי' הרי דשמו הי' ארי' והעולם היו קורין אותו יוחנן בן יונתן ארי' הרי אף דהוי שם ארי' בסופו מ"מ קאי עליו ולא על אביו וזה לא הוי דרך ברכה ומ"מ קאי אשלפניו ויהי' מוכח דאף בכינוי קאי אשלפניו וממ"ש רש"י שם דקאי על הכפר היינו ודאי אם מפסיק בהכפר לא שייך לומר דקאי על האדם אבל באם מפסיק רק בשם אביו י"ל שפיר דקאי אשלפניו כן עלה כעת ברעיוני אמרתי להודיעו שלא אהי'

בכלל מאמרם ז"ל כל המונע הלכה וכו' נחשב למס מרעהו חסד ויותר אין להאריך כי אני חלש כח ומוטרד גם אין הנושא סובל יותר ולא בעי אריכות דברי ידידו וכו' אעתיק פה מ"ש למדינת אונורין לק"ק אהראשאר להרב מ"ז מנחם מענדל בן הרב מ"ו יחזקאל פנעט נ"י:

## שם סימן רה

ר"ה הנה ע"ד שאלתו בנדון האשה ששמה רשא ובאה להתגרש וראה רו"מ דבגט הראשון הי' כתוב בו רסיא. והנה כל התנצלות של הרב המסדר הראשון אין בו כדי התנצלות והוא גט פסול דהוי שינוי השם ממש ולא די בשביל השינוי בין סמך לשי"ן כי בזה הי' צד להקל לפי דעת המקילין באותיות המתחלפין והרי זסשר"ץ מתחלפין אך הרי יותר בזה הוי כאן שינוי דשם רשא בשין הוי בלי יו"ד ושם רסיא כתוב ביו"ד והוי שינוי יותר במבטא ומלבד זה הוי טעות בשם הבעל רו"מ כותב כי במקומו הי' נקרא הירש יואל ולא יואל צבי ובגט כתבו יואל צבי והנה גם לפי התנצלות הרב המסדר כי במקומו הי' נקרא הירש יואל אין בו כדי התנצלות כיון דבגט כתוב יואל צבי דמתקרי יואל הירש ובאמת הוי נקרא שם הירש יואל והרי מבואר בסימן קכ"ט שאם הוי שמו ראובן שמעון וכתבו שמעון ראובן פסול והן אמת דבעלמא הי' מקום לומר דאין הרב המסדר נאמן לפסול הגט וי"ל כי אולי הי' נקרא יואל הירש אבל כאן כיון דרו"מ כותב שהוא הי' מכירו שלא הי' נקרא יואל צבי רק הירש יואל וא"כ ממ"נ פסול לדברי רו"מ הוא פסול ואם נאמין לדברי הרב המסדר ששם הי' נקרא כן א"כ הוא אומר בעצמו שהי' נקרא הירש יואל ובגט כתוב יואל הירש גם מן הגט הזה ניכר שהמסדר אינו יודע בטיב גיטן כיון דאינו יודע כלל אף עתה לשינוי בין אם מקדים שם זה או מהפכו ולכך אני רואה שמן השם הוא זה כי הבעל השני רוצה לגרשה כי דינה כך שתצא מזה ומזה לכך כת"ר יכתוב בשמה רשא כאשר שמה כן וכאשר כן בני משפחתה אך יזהירנה שלא תנשא לעלמא עד שיגרשנה הבעל הראשון שנית כשיבא לביתו ויכתוב כן בכתב ההיתר שלה שנתגרשה עתה יכתוב דאסורה להנשא עד שיגרשנה בעל הראשון שנית ג"כ וגם אסורה לבעלה הראשון רק שיגרשנה שנית ואז מותרת לעלמא ויותר אין להאריך מכח טרדתי. דברי ידידו וכו' אעתיק מ"ש בעזה"י לק"ק לוגיץ למדינת רוסיא סמוך לק"ק לופויץ להרב מ"ו גדלי' במ"ו חיים מ"ץ דשם:

## שם סימן רו

ר"ו הנה ע"ד הגט באחד שהי' רוב העולם קורין לו זוסיא לבד ומקצת קורין אותו אברהם לבד ולתורה עולה יואל זוסמן וחתימתו הוא אברהם זוסמן והמסדר הגט כתב אברהם יואל המכונה זוסיא דמתקרי יואל זוסמן ודמתקרי אברהם הנה המסדר ודאי עשה שלא כדת שחיבר שם אברהם יואל יחד בשמות שלא היו מחוברין מעולם והוי שינוי השם ממש ואף לפי מה שאומר שזוכר שבעת המילה נתנו לו שם אברהם יואל מ"מ יפה אמר רו"מ דהוי שם שנשתקע ויפה כתב רו"מ דרק בשם צבי הירש כתב הט"ג דלא נחשב נשתקע שם אחד מכח דשייכין זה לזה דזה פירוש לזה אבל בשם אברהם יואל דיואל ואברהם אין להם חבור זה לזה כלל ודאי הוי נשתקע ופסול הגט ואף דנקרא אברהם בפ"ט ויואל בפ"ע מ"מ הצטרפות אברהם יואל הוי כשם בפ"ע וזה נשתקע ופסול הגט ואיך לכתוב מחדש לצאת כל הדעות היות דעל החתימה דעת הט"ז דאין לכתוב דמתקרי על החתימה ואף דאני בעזה"י בכמה תשובות הבאתי ראי' להיפוך מ"מ לכתחלה ודאי יש לצאת דברי אדוננו הט"ז לכך יש להקדים זה ולכתוב אברהם זוסמן המכונה זוסיא דזה קורין אותו רוב העולם ואף דזוסיא הוי קיצור השם מזוסמן מ"מ דוקא כשהי' נקרא זוסמן לבדו לא הי' צריך לכתוב שם זוסיא אבל כיון דזוסמן נקרא עם אברהם וברוב העולם נקרא זוסיא לבד צריך לכתבו וכיון דהקריאה הוי זוסיא וכותב המכונה צריך לכתוב כפי הלשון שנקרא בו בקריאתו ממש המכונה זוסיא ואף דהבית מאיר בסימן קכ"ט בשם יעקב ישראל אין דעתו נוחה לכתוב דמתקרי ישראל מ"מ מלבד דאחרונים חלקו עליו הט"ג והתורת גיטין אף דאני בתשובתי קיימתי דבריו בעזה"י מ"מ היינו דוקא בשם ישראל דשייך בו טעמו שיהי' נראה כאלו בשם ישראל עצמו הוי שינוי אבל לכתוב המכונה זוסיא אין לחוש לזה דנהי דהוי קיצור מזוסמן עכ"פ שינוי הוי בו מלשון זוסמן שייך בו המכונה ומ"ש בלשון המכונה אף דהט"ג בעלה הנוסף שם באחרונה דעתו לכתוב בזה דמתקרי היכי דהוי מצורף תחלה עם שם הקדש מ"מ אני בתשובה העליתי דלא כוותי' ואף לפי דעתו הוי רק אם קנו השמות יחד בקריאה לתורה ולא אם יצטרפו רק בחתימה בזה לא זכה שם החול להיות קודש גם הוא מיירי דשם הלע"ז הוי ממש כמו שנצטרף עם השם הקדש אז ראוי לכתוב עליו ג"כ דמתקרי אבל היכי דהוי שינוי קצת משם החול שהוא עם שם הקדש כגון בנדון דידן שחותם אברהם זוסמן ושם שנקרא הוי זוסיא והוי שינוי קצת בזה לכ"ע יש לכתוב המכונה ולכך יש לכתוב אברהם זוסמן המכונה זוסיא ודמתקרי יואל זוסמן ודמתקרי אברהם דלכתחלה יש לפרש הכל ובזה יצאנו מכל הספקות בעזה"י וגט הראשון פסול בכל אופן והבעל אסור לו לישא

אשה כאלו הי' לו אשה ממש והוא אגוד בה עד שיגרשנה מחדש בנוסח הנ"ל ויותר אין להאריך בזה דברי ידידו הטרוד וחלש כח וכו'. לק"ק מאגוואץ להרב החריף מ"ו אבנר כתבן נ"י:

## שם סימן רז

ר"ז הנה בדין אם הי' שמה ראכיל וכתבו רייכל בשני יודין אחר הריש כתבתי לק"ק סאנוואץ קנה מקומו ביו"ד ה' טרפות סימן מ"ח בחבורי מהדורא זיי"ן סימן ר"ס שהגט פסול דבמדינתנו אין קורין הריש בפתח חריף רק בפתח פשוט ודאי הוי שינוי השם דכלל בידינו בשמות גיטן הכל תלוי העיקר שיהי' נכתב כפי מה שנקרא בין המון עם רוב העולם והאלף צריך לרמז על פתח וזה אין צריך לפנים רק כיון שהיו מורים שטעו בזה כתבתיו דאפילו בדיעבד פסול כי בלי פתח יהיו טועים דהוי בקמ"ץ מלשון לא תלך רכיל ולכך הוי באל"ף כי רכיל בתורה הוי בלי אלף ולכך ודאי דצריך לכתוב באלף ובשני יודי"ן הוי שינוי השם והגט פסול כן השבתי שם בקיצור והאשה אפילו אם נשאת תצא דברי ידידם. הק' שלמה קלוגר ותשלם המלאכה ביום ה' ט' אלול שנת תרי"ט לפ"ק בעזרת שוכן שמימה ותולה ארץ על בלימה ועת לחננה לפ"ק:

## שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן א

השמטות בעזה"י:

קונטרס מוסבות שם והוא השמטות לחבור חדושי אנשי שם:

א ובנדון אשר שאל באשה שנקראת פעסילה ע"ש אם אמה שהיתה נקראת פעסיל ושאל מה דבגט כתבו פעסילה וגם כתבו בה"א בסוף הנה הגט כשר ואין לו דמיון למ"ש רו"מ בשם מהרי"ל לילך למצבה דשם השינוי בגוף השם אך אבל כאן הוי שם פעסילה רק שם געגועים וא"כ בזה אם הי' כותבין פעסיל הי' כשר ואם כתבו פעסילה אף דשם אם אמה הי' פעסיל אין קפידא כיון דהוי רק שם געגועים ומה"ט כשר אם כתבו בסוף בה"א לא מבעיא דחתמה כך דכשר אף גם אם לא היתה חותמת כן הי' כשר הן אמת דהוי שינוי בין אלף לה"א היינו בגוף השם דאז אם הי' לו לכתוב באלף וכתבו בה"א או להיפוך פסול דזה הוי שינוי בגוף השם ולכך יאמרו דשם אחר הוא אבל במה דהוי שם געגועים מה לי בה"א או באלף לא יבאו לומר דאחרת היא כיון דהוי רק שם געגועים לכך כשר בכל ענין אעתיק פה מ"ש בקצרה לק"ק קראקא להרב מו"ה שאול זוארשיך דיין דק"ק קראקא:

## שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן ב

הנה ע"ד שאלתו וז"ל בקיצור הנה איש אחד בא ממרחק באה"ק ובארץ פרס ובא לכאן ונשא אשה אלמנה שמה דאבא בת ת"ח ושהה עמה כמה חדשים ואח"כ נפל קטטה ביניהם וברח לטארנא עשרה פרסאות מכאן ושלח משם לכאן עבור זוגתו להשוות עצמו בפני הב"ד דשם חוץ מן הוצאות הגט והדרך והראה שם הכתובה והתנאים להראות איך הוא חתום א"ע והי' חתום א"ע יוסף מאיר וכן הי' נקרא תמיד פה קראקא זה ששה חדשים אשר התגורר פה הן קודם נשואין בעת אשר הי' באכסניא שלו וכן הפאס שלו מארץ הגר ששוב הפאס ישן שלו שלש עשרה שנה ג"כ לא הי' כתוב רק שם יוסף מאיר וכן הי' קוראין אותו לספר כל זמן היותו פק"ק ולא נשמע לו שום שם אחר וכן כתוב בהגט ואח"כ נסע לווישניצא והתחבר עם אנשים בליעל ונתנו לו עצה להוציא לעז על הגט כדי להוציא ממנה עוד מעות ושלח מכתבו לכאן היות שיש לו עוד שם אחר שמו יצחק יוסף מאיר ובאמת לא שמענו ממנו שם זה ועוד ראי' שמכאן שלח לווין לתת לו פאס אחר והוא עצמו שלח הפאס לווין ובא לכאן הפאס וגם כן הי' כתוב בו רק שם יוסף מאיר אך הוציא לעז היות שהי' באיזה מנין באיזה בהמ"ד קטן דפה הי' עולה לתורה בשם יצחק יוסף מאיר ואפשר הוא אמת שבכיון עשה כדי להוציא לעז אחרי כן ואפשר הוא שקר לגמרי שגם בהמנין שלו לא היו קוראין לו בשם יצחק רק בשם יוסף מאיר כי אחרי דרישה וחקירה לא שמענו בבירור שהאמת הוא שנקרא כן איזה פעמים בשם יצחק כי מי שסיפר כן הוא איש שאינו בר סמכי וב"כ וב"כ הוצא לעז על הגט ואח"כ נסע לק"ק רישא וכתב הרב דשם להראב"ד דפה היות שזה האיש שם בק"ק רישא בכן תבוא האשה לשם ויתן לה גט אחר אך תתפשר עמו כמה תתן לו עוד אך האשה עני' אין לה עוד ש"פ כי נתנה כל רכושה לבעל בשביל הגט שנתן לה תחלה אך כתבנו אנחנו לק"ק רישא היות שיתן לה גט אחר שם וישלח שליח להולכה לכאן וכששמע שהיא לא תבוא לכאן נסע משם ולא נודע מקומו אי' ולזאת תשאר היא עגונה והיא רכה בשנים בת ל"א שנה עכ"ל השאלה:

ידידי לית דין צריך בושש וחשש כלל ובזה לו לענה לו להבעל העוכר בזה ולחנם כתבתם לק"ק רישא לשלוח גט אחר ולדעתי אם הי' עומד לפנינו ליתן גט אחר לא היינו מקבלים שלא להוצא לעז על גט הראשון והרי נ"מ אם היתה פושטת יד וקיבלה קדושין מאחר כי הגט הראשון כשר וישר כי לא מבעיא לפי נדון דידהו הבעל עצמו ודאי אינו נאמן אחר הגט לפוסלו כי לא עדיף מע"א שא"נ אחר שנעשה הגט ויצא בהיתר ומכ"ש הוא שהוא נוגע בדבר וגם משים עצמו רשע שעובר על חרם שמטילין אחר נתינת הגט שמי

שיודע לעז יאמר ומה שאחד אומר בקהלתכם שבבהמ"ד קטן נקרא כן הנה לא מבעיא בנדון הזה שהוא רק ע"א נמי אינו נאמן ולהצטרף עם הבעל לומר פלגינן דבורא לא שייך בזה דבזה הוי העדות רק על הבעל ולא אפשר על אחר לכך אין נאמנין לפסלו ואף גם אם הי' ב' עדים שקראוהו כן בבהמ"ד הקטן נראה נמי כל שהוחזק בו למ"ד יום לא הוי חזקה והן אמת שכתבתי זה כמה פעמים בתשובה ומצאתי כן בתשובת מבי"ט שאם הוחזק ג"פ בתוך למ"ד יום די ולא בעינן שיהי' נקרא כל הלמ"ד יום כן מ"מ נראה דגם זה לא הי' בבהמ"ד הקטן שיהיו קוראין לו לתורה ג"פ בתוך למ"ד יום ואם הי' ג"פ יותר מבתוך למ"ד יום לא דאנן בעינן או למ"ד יום רצופין או ג"פ בתוך למ"ד יום אבל ג"פ יותר מלמ"ד יום אין מצטרפין ואין זה חזקה להיות נחשב שמו כך ועל פיו אין זה ראי' כי י"ל שמשקר. ואף בר מן דין ומן דין יהי' מוחזק למ"ד יום בבהמ"ד הקטן הוי רק מיעוטא נגד קראקא הבירה וגם כיון דהוי רק שם שעולה בו לתורה הוי רק מיעוטא דשם שעולה בו לתורה ודאי אין לחוש לו וכיון דשם לא הי' הגט רק בק"ק טארנא וא"כ לא הוי קראקא לא מקום נתינה ולא מקום כתיבה לכך נהי דקיי"ל דצריך לכתוב שם שיש לו במקום אחר אך כבר כתבנו בתשובה בילדותי והוכחנו דהיינו דוקא אם במקום אחר הכל או עכ"פ רובן קורין כן אבל אם גם במקום אחר אינו נקרא רק מיעוטא אז על שם המיעוט של מקום אחר אין לחוש כלל אם אינו מקום כתיבה ונתינה ואף לכתחלה אין צריך לכתבו ומכ"ש אם לא כתבוהו בדיעבד דכשר הוא בלי חשש ועוד חוץ מזה נראה ג"כ דכשר הגט כיון דכתבו בו שם שהכל קורין בו ועוד כיון דעכ"פ עלה לתורה גם בשם זה הנכתב בגט רק עלה בשלשתן יחד יצחק יוסף מאיר וא"כ אם כתבו רק יוסף מאיר הוי כקיצור השם כמ"ש בט"ג בשם תשובת מהראנ"ח דזה הוי כקיצור השם אפילו בשם שקורין אותו בהם ומכ"ש בשם שעולה בו לתורה לבד ומה גם דהוי שם שהכל קורין בו לכך אין לחוש כלל לדברי המערער ויסכר פי דוברי שקר והמוציא לעז על גט זה יהי' נלכד במצודת ר"ת וסיעתו על המוציא לעז על הגט וחלילה ליתן גט אחר והאשה מותרת להנשא לכל העולם חוץ מכהן בגט זה והגט כשר וישר דברי ידידו וכו'. אעתיק פה מ"ש בעזה"י לק"ק אדעס להרב מ"ו משה זוסמן הלוי מ"ץ דשם:

## שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן ג

ע"ד שאלתו וז"ל ע"ד אשה אחת שקיבלה גט מבעלה ואמרה ששמה חי' ושם אבי' וואלף וכך נכתב בגט ונשאת ובאה להתגרש מבעל שני ואמרה שם אבי' הירש והמורה לא שם אל לבו שם אבי' מקדם ואח"כ נשאה הבעל האחר לחזרה ובאה להתגרש ממנו

פעם אחרת ואז נזכר המורה שהחליפה השמות וכתב הגט בלי שם אבי' והבעל הראשון מת בלא בנים ואם תצטרך חליצה יש לו אח רע מעללים וירצה תרקבי דדנרי לפוטרה בחליצה והסיבה לזה אומרת כי היו מחפשין המושלים פאסין הן זכרים הן נקבות ומקום מולדתה הוא רחוק מאוד מכאן ואיש אחד מאדעם כתבה בהריויזיע שהיא בתו ושמו וואלף והחזיקה עצמה בשם אבי' וואלף והעיר הזאת חמשה חלקים ממקומות אחרים וחלק ששי מאדעם ומה אעשה והאשה היא נפקת ברא והאשה רוצית כעת להנשא לגבר עכ"ל השאלה: תשובה הנה לפענ"ד האשה מותרת להנשא כי הנה ידוע תשובת עה"ג דבשינוי שם אבי' כשר הגט ואף דהצ"צ חולק בזה ופסלו ואחריו נמשכו האחרונים מ"מ כדי עה"ג לסמוך עליו כשכבר נשאת לאחר ובפרט דנראה לומר דמה דבעינן שם אבי' ומה דשינוי פוסל בו הוי רק דרבנן דהרי הוי חד דעה דעת רבינו יואל דגם שמו ושמה הוי רק דרבנן ומה שהקשו עליו ישבנו בחדושינו בעזה"י ועכ"פ נהי דרוב הפוסקים חולקים עליו מ"מ למעט בפלוגתא עדיף וי"ל בשם אביהם כ"ע מודים דהוי רק דרבנן ובדרבנן י"ל אם נשאת לא תצא ובפרט דכאן כדי לצרף מה שמתנצלת דכתבה כן על שם שהחזיקה אחד אותה לבת בהריוויזיע הנה מבואר בסימן מ"ב בחו"מ דמי שגידל יתום בביתו וכתב על זה אבי כשר השטר וא"כ הרי דנין בגיטן כמו בשטרות ועכ"פ י"ל דבזה מודה הצמח צדק דאין זה שינוי והוי רק חסרון שם אביו וזה כשר ושינוי לא הוי כנ"ל ולמעט בפלוגתא עדיף ובפרט כי הבעל מת ואינו רק ספק יבמה לשוק ואינו רק לאו ויש לצרף עוד כיון דבאמת ראוי לומר דאינה נאמנת כלל לומר דשם אבי' הירש כיון דתחלה אמרה להיפוך ונשאת בגט הראשון א"כ אין אדם מע"ר ואינה נאמנת אך י"ל דזה שאני דשוי אנפשי' חד"א ולכאורה הי' אפשר לומר דשוי' נפשי' חד"א הוי רק בזמן דאינו עושה עצמו רשע בזה אך היכי דעושה עצמו רשע בזה גם חד"א לא נעשה אך מדברי המ"פ בסוף נדרים בסוגיא דטמאה אני לך מוכח להיפוך דשייך שוי' נפשי' חד"א אף דמע"ר אך אין ראי' גמורה מהתם די"ל התם כוונתם על המשנה דמיירי בכהן ובאונס ומדברי הראב"ד בפ"ז דכתובות גבי משמשתו נדה ה"ד והקשה שם הראב"ד הובא בש"מ דלימא במודית ותירוץ דאין אדם מע"ר מוכח דס"ל דגם הודאה לחובתו לא מהני היכי דמע"ר רק שבאמת הראשונים הקשו עליו בזה י"ע"ש מיהו הם לא הקשו רק להפסיד ממון מהני אבל לעשותו איסור להבא והוי רק מכח שוי' נפשי' חד"א י"ל דהיכי דמע"ר לא שייך חד"א בדבור גרוע כזה והנה אף דאינו קובע עצמו בזה להלכה מ"מ י"ל דשוי' נפשי' חד"א הוי איסור קל וכדי היתרים הנ"ל לסמוך עליהם בזה לכך לפענ"ד מותרת להנשא בלי חשש: וע"ד שאלתו השני' במי שכתב בגט שהוא לוי ואח"כ מערער שאינו

לוי הנה אף אם הי' כן באמת שאינו לוי כתבתי בילדותי תשובה בזה להכשיר במקום עגון ושם כתבתי בארוכה כדרך הילדות אך בזה דאין ידוע כלל אם הוא לוי או לא ודאי דכשר הגט בפשיטות לגמרי ואין לחוש על ערעור שלו כי מדינא אינו נאמן לפסול הגט דאין לו רק דין ע"א וגרע מעד דעלמא שהוא נוגע וכמ"ש גם בט"ג כן בסופו בלקוטי שמות וגם אין אמע"ר שהרי מטילין חרם מי שיודע איזה ערעור ואינו אומר מיד גם אולי בנתיים תלך ותנשא לאחר לכך בודאי אינו נאמן וראוי לומר לו ולכל אשר יערער כי ילכדו ברשת של ר"ת וסייעתו ויותר אין להאריך בזה דברי ידידו הטרוד וחלש כח וכו' לק"ק טשימעראוויץ להרב מו"ה אבא זאב ראהט אבדק"ק הנ"ל:

## שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן ד

ד' הנה מכתבו מיום ב' יתרו לא בא עדי עד היום אחר חצות ותיכף פניתי להשיבו. ע"ד מה שנהגו עד הנה לכתוב שם העיר ביוד אחר הווין קודם הצדי ובשם עכו"ם הוי בסגו"ל בעין אחר הווין קודם הצדי וכותבין ע"ש העכו"ם דמתקרי הנה ח"ו לשנות להוציא לעז על גיטן הראשונים ובגט צריך להיות נשמר שלא יהי' שום שינוי ממה שנהגו מקודם ומה שדימה רו"מ זה למ"ש הפוסקים דאין לכתוב שם גיות בגט לא דמי כעוכלא לדנא דשמות עיירות מצינו בתנ"ך כמה פעמים שם גוים שקורין שם המקום גם שם האיש אינו מפורסם בשם של גוים אבל שם העיר מפורסם אף מה שקורין אותו הגוים גם בשלמא בשמות האדם כיון דיש לו שם הקדש של ישראל אין לצרף שמות הגוים להיות כהנת כפונדקית לכך אין להזכירו בגט אבל שמות העיירות גם שמות שישראל קורין אותו הוי נמי שמות הגוים שנתנו לו שם זה לכך מה לי זה או זה לכך ראוי להזכירו ומכ"ש שאם כבר כתבו כן שאין לשנות ויותר אין להאריך דברי ידידו הטרוד וחלש כח וכו'. אעתיק מ"ש בקצרה בעזה"י לרוסיא לק"ק ברעזווירקי להרבני מו"ה מרדכי אהרן באר נ"י:

## שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן ה

ה' הנה היום קבלתי ג"י שלו ופניתי להשיבו הנה אם הי' נכתב רק דמתקי גיטל הי' מקום לצדד להקל אף כי נשתקע מ"מ אני כתבתי בכמה תשובות דשם שנכתב בכתובה לא נחשב נשתקע כיון דנכתב למען יעמדו ימים רבים והיא יושבת תחת בעלה בכתובה זו אך אם לא נכתב שם גיטל בכתובה ודאי הגט פסול וכעת אף אם נכתב כן בכתובה כיון דנכתב דמתקרי נחמה גיטל וזה ודאי אינו מבואר בכתובה ולכך הגט פסול ואף דהבעל קרא אותה לפעמים כן זה ודאי אינו מועיל דלשון דמתקריא לא שייך רק היכי

אם עכ"פ קצתו קורין אותה כך אבל לא יחיד הקורא ובפרט אם היא הקפידה על כך וגם בעינן דעכ"פ יהי' החזקת השם למד יום ומצאתי במבי"ט דדי אם נקראת ג' פעמים בתוך למ"ד יום אבל אם לא הוי ג"פ בתוך ג' ימים לא הוחזק לשם ובפרט דקרי לה ולא ענתה על שם זה ודאי לא נחשב הוחזק לשם זה לכך ודאי צריכה גט אחר בלי ספק ומן הדין אסור הבעל לדור עם אשתו וצריך לפרוש ממנה עד שיתן להאשה גט כשר ויותר אין להאריך בזה דברי ידידו הטרוד מאוד:

נשמט מלעיל דאם הוי כתוב בכתובה נחמה ניטל אז כשר הגט לפמ"ש דשם שנכתב בכתובה לא הוי נשתקע ובפרט די"ל עוד דדוקא אם לא נכתב בשטרות אז אף אם נכתב בלשון דמתקריא פסול מכח דנשתקע אבל אם נזכר בשטרות ובפרט בכתובה דדרה עמו על סמך זה אז דוקא אם נכתב בלא לשון דמתקריא פוסלין האחרונים אבל אם נכתב רק בלשון דמתקריא מודים דכשר אף אם הוי נשתקע כיון דנכתב כן בשטרות בפרט בכתובה ולמעט בפלוגתא עדיף כן נראה לי להלכה למעשה ידידו הנ"ל:

## שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן ו

אעתיק מ"ש בעזה"י לק"ק טולטשין להרב מו"ה משה חיים מארקול נ"י: וי"ו הנה ע"ד אשר שאל ותורף שאלתו הוי בגט הנשלח ממרחקים וכבר הותר פ"א ונשלח פ"ב וכן חזרנו ושלחנו עד שהובא פעם ג' ונכתב בו שם האשה צינא טשארנא בלי מתקרי באמצע ושאלו את האשה אם נקראת בשני השמות יחד או לא והשיבה כי רוב העולם קורין אותה צינא לבד ומיעוט קורא אותה טשארנא לבד רק שם העריסה הוי מן הסתם בשניהם יחד וכו'. הנה אני משיב לכם בקיצור יעיינו בכתובה אם שם נכתב שני השמות יחד ודאי כשר הגט כמ"ש בתשובה מכבר כמה פעמים דבכתובה הנעשה למען יעמדו ימים רבים ואסור לדור עמה בלי כתובה ודאי כיון דעל סמך כתובה זו הוא דר עמה לא נחשב נשתקע ואף אם לא נכתב כן בכתובה נראה להכשיר בזה במקום עגון כי הנה בשינוי השמות יש ב' פסולין יש שם בשינוי דפסול מן התורה דהזכרת שמם בגיטן הוי מן התורה כמו שהוכיחו הראשונים מן הש"ס דגיטן ויש שינוי דאינו פסול מן התורה רק מדרבנן כי יאמרו אין זה המגרש והמתגרשת. והנה אם נכתב שם שנשתקע נראה דודאי אינו פסול מן התורה דהרי חזינן במומר כותבין שם ישראל אף דנשתקע ואם הוי פסול מן התורה מה מהני מה שאין כותבין שם גיות בגט סוף סוף הוי שינוי השם וכן ראיתי במכתבם דגם הנו"ב מה"ת כתב ראי' זו וכוונתי לדעתו בזה כי לי אין פנאי לעיין בחבורי אחרונים ובע"כ מוכח דנשתקע הוי רק דרבנן ובמקום דלא אפשר לא גזרו וא"כ

כיון דהוי רק דרבנן בע"כ הוי הטעם שיאמרו אין זה המגרש וא"כ תינח אם בשם אחד לא נקרא כלל עתה אבל אם באמת לפעמים נקרא בזה ופעמים בזה א"כ נהי דמדינא צריך לכתוב ביניהם דמתקרי היינו מדינא דבלא"ה הוי שינוי השם כיון דלא נקרא ביחד אך בעיני העולם לא משמע להו לחלק בין מתקרי או לא מתקרי רק כיון דיש לו ב' שמות יתכן לכתוב שניהם וכן דרך האדם בחתימתו אף דנקרא פעם בזה ופעם בזה מ"מ חותם בשניהם בלי מתקרי א"כ בשביל חסרון דמתקריא לא יאמרו דאחרת היא רק אם לא היתה נקראת מעריסה כן רק הי' ידוע דנתחדש אח"כ שם אחד מהם וכיון דגם לא נקראת בשניהם יחד הוי שינוי השם ופסול מדין תורה אם כתבי בלי מתקרי אבל כיון דנקרא כן בעת הלידה בשניהם יחד א"כ שינוי השם ממש לא הוי כיון דבעת הלידה נקראת ביחד ואף דאח"כ נשתקע זה רק פסול דרבנן שיאמרו אין זו המתגרשת ובחשש זה לא שייך לומר דאחרת היא בשביל חסרון תיבת דמתקרי ואף דאין ידוע אם נקראת כן בעת הלידה מ"מ מן הסתם הוי כן דלהתחדש אחרי כן הוי מלתא דלא שכיחא וגם אם נתחדש מן הסתם היתה יודעת כן או אף בקטנותה היתה שומעת מאבי' ואמה כן ומדלא ידעה שום דבר ודאי הוי כן מלידתה ואף אם נאמר דאינה נאמנת על כך מ"מ נראה לומר דבכה"ג נאמנת כמו דאמרינן בכל דוכתא חזקה דכנכ"ה כן י"ל נמי בשמות כן דחזקה דבשם זה שנקראת עתה כן הוי מעולם ואין לתלות בהשינוי וכיון דהוי חזקה זו נגד חזקת א"א סלק זה כנגד זה והוי כליכא חזקה ואז עד נאמן וגם הבע"ד עצמו כמו שנלמוד מוספרה לה לכך נאמנת לומר שאינה יודעת משום שינוי השם והוי מן הסתם בעת לידתה לכך כשר הגט וינתן לה ובנדון קיום החתימות כבר כתבנו כמה תשובות בעזה"י ונדפס בחבורי שירי טהרה בקונטרס תיקון עולם דדי בקיום ב"ד על ההרשאה אף דאינו אומר בפ"נ ואף דאין ח"י הב"ד נכרין וכבר נעשו מעשים רבים כן ובהסכמת כמה גדולים נוחי נפש שהסכימו על דברינו בזה ויותר אין להאריך לק"ק פליסקאייב להרב מו"ה אברהם מ"ץ דשם:

## שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן ז

זיי"ן הנה ע"ד הגט באשה ששמה גיטיא וכתבו גיטא בלי יוד אחר הטי"ת הנה לדעתי הגט פסול אף בדיעבד ובמקום עגון כי הוי שינוי השם ממש ואני מחזיק תמיד בדעת הגאון מוהר"ז מרגליות ז"ל ודבריו נכונין מאוד דבגט הכל תלוי העיקר בקריאת העולם וזה עיקר וכלל גדול בשמות גיטן וכיון דנקראת באופן שהיוד נרגשת במבטא וכתבו בלי יו"ד הוי שינוי השם ממש ופסול הגט ואין בידי להכשירו בשום אופן וכך אני מורה

תמיד מעודי עד היום הזה ויותר אין להאריך דברי ידידו הטרוד וכו' אעתיק מ"ש להרב מ"ו יחיאל מיכל במו"ה שלמה הכהן הרב מבערזוווקע סמוך לק"ק אדעס:

## שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן ט

טי"ת הנה מכתבם קבלתי יום אתמול ג' עקב ואם כי איני משיב בימים הללו לשום אדם כי אני מוטרד לנסוע על נשואי בני שיחי' אך בזה כי תלוי בי בוקי סריקי שאני השבתי לאסור בנדון הגט שכתבו בו שם האשה נחמה דמתקריא נחמה גיטל הנה שקר ענו בי כי אמת שאני מוטרד אבל כפי מה שעולה על רעיוני לא השבתי לו מאומה ושאשכח מה שהשבתי זה לא שכיח כלל ולזה כל זמן שלא יהי' מוסר לכם מכתבי או עכ"פ חתם ידי אל תאמינו לו כי בודאי משקר ואם ע"ד המיעוט יהי' נמצא שהשבתי לו ודאי הי' השאלה באופן אחר כי לפי מכתב שלכם ודאי הגט כשר ולא נחשב נשתקע כיון דנכתב כן בכמה שטרות וגם חותמת עצמה ואף דכתב הט"ז דעל החתימה אין לכתוב דמתקרייא מלבד דכבר כתבתי בכמה תשובות דאין דבריו מוכרחין די"ל דכתיבה הוי כקריאה ממש וגם מי שבא לידו השטר או האגרת או אם בא לפני ב"ד הם קורין החתימה ואף לפי דברי הט"ז י"ל היינו רק לכתחלה ולא לדיעבד ובפרט דיש סברא גדולה לומר דהט"ז לא קאמר רק אם לא נקרא מעולם בשם זה רק חותם לכך י"ל חתימה לא שייך דמתקרי אבל אם מתחלה הי' נקרא כן בפי כל רק דאח"כ נשתקע וא"כ כיון דחותמת גם עתה כן יוצא מידי נשתקע ואהדרי' לשם הראשון ומתחלה הי' הכל קורין כן ושייך בזה לשון דמתקרייא מיהו מצד אחר יש לפקפק בזה דשם נחמה גיטל ביחד אפשר שלא היתה נקראת מעולם דמי שקראה נחמה לא קראה גיטל ומי שקראה גיטל לא קראה נחמה והוי שינוי השם ממש מיהו כיון דאין ידוע זה והוי רק ספק הוי רק ספק דרבנן דכל הני שינויים אינו רק פסול דרבנן שיאמרו אין זו המתגרשת דמן התורה כיון דנכתב שמה מה בכך אם נכתב כל חד בפ"ע או תרוייהו יחד מן התורה קיי"ל בכל דוכתא דמשמע שניהם ומשמע אחד מהם עיין ביו"ד סימן רכ"ח רק כל הפסולין בזה הוי רק מדרבנן שיאמרו אין זה המגרש דבלשון ב"א אין דרך לקרוא שני שמות יחד רק אם נקרא כן באמת ולכך כיון דהוי רק דרבנן הוי ספק דרבנן ואף דהוי חזקת אשת איש כיון דמן התורה מגורשת ויצאה מן החזקה גם מדרבנן לא אזלינן בתר חזקה כמ"ש האחרונים בשם הר"ש ומה גם דיצא הדבר בהיתר ונעשית בחזקת מגורשת איתרע החזקה כמ"ש הר"ן בתשובה גבי גט וכעין זה מבואר בה' שחיטה סי' ח"י לענין חזקת אינה זביחה לכך הגט כשר לפענ"ד מיהו אם הבעל רוצה לגרשה שנית מה טוב אבל אם אין רצונה לקבל ודאי מותר הבעל לדור עם

אשתו כדרך כל הארץ אך לא ידעתי למה אין נותנין לו ענה לגרשה בע"כ הרי מבואר בסימן קי"ט בהגהה באם נמצא הגט פסול יכול אח"כ לגרשה בע"כ ונהי דהרמ"א דייק פסול דהיינו מדרבנן ולא אם בטל מן התורה מ"מ כאן נמי אף לפי דברי המערער הוי רק פסול דרבנן כמ"ש לעיל וא"כ יכול הוא לגרשה בע"כ ויתן לו עצה לגרשה בע"כ ויצאנו מידי כל החששות ויותר אין פנאי להאריך:

ונדון שאלה השני' ששלח לאשה גט ע"י שליח ואח"כ בא בעצמו למקום האשה ובקשו ממנו לעשות שלום עם אשתו ונשבע לבא ליום פלוני לעשות שלום ואח"כ לא בא אם מותר ליתן הגט לאשה הנה ודאי דמותר ליתן לה הגט דאין זה ביטול הגט והוי רק גלוי דעתא בגיטא ועדיף מכל גלוי דעת המבואר בש"ס וש"ע סימן קמ"א סעיף ס"ב דבכל אלו המבוארין שם הוי כגלוי דעת שכבר חפץ בה וכאן אמר רק שיבוא לעשות שלום אבל משמע דעתה אין שלום בינה לבינו ודאי אין בזה ביטול הגט ולא ביטול השליח ומ"ש רו"מ דאולי אין שלד"ע אתמהא מה ענין שלד"ע לכאן הוא נשבע שיבוא והוא עבר על השבועה שלא בא אבל לא נשבע שלא לגרש אין ענין זה לשלד"ע וע"ד המעשה בגט שלא הי' מעות להמגרש ליתן לשליח ואמר השליח אם לא יתן לו המעות לא יתן הגט בשום אופן הנה אין זה שינוי בשליחות לא מבעיא אם נתן המגרש לו מעות ודאי לא הוי חזרה כיון דאמר רק על תנאי אם לא יתן לו מעות רק אף גם אם לא נתן לו המעות ופייסו כך אין זה חזרה משליחות כל דלא אמר בפירוש שחוזר מן השליחות יתכן שמסכים להיות שליח רק שיעכבנו אצלו על זמן מה עד שיתן לו המעות ויותר אין להאריך אעתיק מ"ש בקצרה בעזה"י לק"ק קאמיניץ פאדאלסקי להמופלג מ"ו מנחם מנעדל שארף בערג:

## שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן י

יו"ד הנה ע"ד הגט של מוהר"ר נחום מפולנאה שגירש לאשתו ששמה גוטיא וכתבו בהגט גוטא בלי יו"ד אחר הטי"ת הנה היטב אשר דברו הפוסלין וכמ"ש בתשובותנו בכמה דוכתא וחילוק רו"מ אין נראה כלל כי זה הכלל בגיטין שצריך להיות כפי אשר נקרא בפי העולם ואם אינו נכתב כפי אשר נקרא הוי שינוי השם ולו יהא דהוי מכח שינוי המקומות נמי הוי כשינוי השם כמו מי שיש לו שם בשני מקומות צריך לכתוב שם מקום הנתינה והכתיבה ואף דהאשה אין רצונה לקבל גט שנית אי אפשר לומר דהגט כשר מכח זה מיהו זה יש לו עצה דעתה יכול לגרשה בע"כ דזה אני מודה דהוי רק פסול דרבנן דמן התורה ודאי לא נחשב שינוי השם בחסרון היו"ד ובפרט כיון דנכתב שם אבי' רק מדרבנן פסול שיאמרו אין זו המתגרשת וכיון דהוי רק פסול דרבנן מפורש

בסימן קי"ט שיכול אח"כ לגרשה בע"כ לכך זה אני מתיר לו לגרשה אח"כ בע"כ אם אפשר לו בעצמו או ע"י שליח כיון שמותר לו לעשות כן יכול להיות ג"כ ע"י שליח זה עצה היעוצה לו ויותר אין להאריך דברי ידידו וכו'. מ"ש לק"ק דינאוויץ להרבני מו"ה שמואל נ"י:

## שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן יא

י"א ע"ד שאלתו באשה גלמודה מבעלה יו"ד שנים ויותר אשר נלקח בעלה לבעל מלחמה ולא שמעה ממנו עד ר"ח כסליו העבר בא מכתב ממנו ממרחקים ערך מאה פרסאות ונסעה לשם ונתן לה ג"פ והרב דשם שאל אותה אם אבי' כהן ואמרה הן וכתב כך בגט וכהיום באה לביתה ואבי' לא הי' כה הנה ידידי זה כמה שנים כתבתי בתשובה להתיר בזה במקום עגון באריכות וכעת בשם אבי האשה ודאי דיש להכשיר בשינוי בשם אבי' דכן כתבתי בתשובה שלי מכבר בשנת תקצ"ב בהסכמת הרב הגאון אב"ד מלבוב ז"ל והרב הגאון מו"ה ליבוש אבדק"ק סטאניסלאב ז"ל דכל דאינו שינוי גמור מודים הכל לדעת עה"ג דבשינוי שם אביהם כשר וא"כ ה"נ באם הוא כהן או לא זה אינו רגיל להיות נקרא בו בשם כהן אינו שינוי גמור וכשר בשינה בשם אבי' ולכך נלפענ"ד להקל בזה בעת הדחק והיות כי בכל זה הארכתי בתשובתנו מכבר קצרתי כאן וכתבתי רק הדין למעשה ויותר אין פנאי להאריך דברי ידידו וכו' אעתיק פה מ"ש להרב וכו' מוהרר סענדר מענדל פיק מפק"ק בראד:

## שם - קונטרס מוסבות שם השמטות סימן יב

י"ב הנה ע"ד השאלה הנשלח אליו מק"ק ביאליסטאק לשאול את פי בדבר הגט אשר המגרש כתב על שם אביו שרגא ואח"כ הגידו לו משפחתו ואחיו שאביו בחתימתו ובשטרות ובעלי לתורה הי' בשם אורי שרגא אם הגט כשר או לא. הנה לדעתי הגט כשר בפשיטות דהנה אף אם הי' בשם המגרש הי' כשר לרוב הפוסקים כיון דהוי חניכה שהכל קורין בו ועוד שנית דעת הראנ"ח הובא בטיב גיטן שכתב דבנקרא בב' שמות וכתבו אחד מהם הוי כקיצור השם ייע"ש ואם כי יש בזה לדבר אך כאן כיון דהוי בשם אביו והנה דעת עה"ג להכשיר אף בשינה שם אביהם אך הצמח צדק חולק עליו והאחרונים נמשכו אחריו אך זה בשינה אבל בחסרון ודאי כשר ובזה כיון דנקרא בפי כל שרגא רק דבחתימה ועלי' לתורה עלה בשניהם בלשון אורי שרגא א"כ בזה לא הוי כשינה רק כחסר השם ובחסר השם אביהם כשר לכ"ע ומה גם בהצטרף עוד דעת המכשירין גם

במגרש בחניכה שהכל קורין בו וגם בצירוף דעת הראנ"ח דהוי כקיצור השם ולכך הגט כשר בפשיטות וחלילה להוציא לעז על הגט ויותר אין להאריך בזה דברי ידידו וכו'. בעזרתו ית' עלה מנין זה החבור עם השמטות סך רי"ח תשובות יהא רעוא שיהי' סימנא מלתא להיות רי"ח ניחוח אשה ליי:

א:

עוד גרגיר אחד בסוף הספר. לק"ק פורהיץ להרב מו"ה טודרס כהנא נ"י: הנה ע"ד שאלתו וזה"ל מעשה הי' פה בעירנו באיש אחד שהי' דר פה ק"ק כמה שנים יהי' שמו חיים יצחק בן אהרן וכן עלה לתורה וכן חתם עצמו ואח"כ עקר דירתו מפה לטיסמיניץ ושם נשתקע ממנו שם חיים וקורין לו רק בשם איציק לבד ופה ק"ק אין מי שיודע מזה הן עתה בא הוא לפה ק"ק לגרש בנו שנשא אשה מפה וסידר המסדר הגט לבנו וכתב בגט שם המגרש משה בן חיים יצחק דמתקרי יצחק ורו"מ ערער ע"ז דמה דכתב דמתקרי יצחק הוא למותר וכו':

הנה לכתחלה ודאי הדין עם רו"מ דאף לדעת הסוברים דאף דכתיבה ונתינה במקום אחד צריך לכתוב שמו של שאר מקומות מ"מ היינו רק בשם המגרש עצמו כיון דאם חיסר שמו פסול לכך צריך לפרש הכל לכתחלה גזרה אטו אם יחסר כל שמו לכך גזרינן הא אטו הא אבל בשם אביהם כיון דחסר כשר נהי דלכתחלה יש לפרש גם שם אביו מ"מ די בזה לבד מה דהוי שמו במקום כתיבה ונתינה וא"צ לפרש כל השמות שיש לו במקום אחר כיון דלא שייך בזה גזרה אטו אם יחסר כל שם אביהם כיון דאם יחסר נמי כשר ודי בזה לכ"ע וי"ל בזה כ"ע מודים עכ"פ להרא"ש בגיטן דא"צ לכתוב שם של שאר מקומות ולמעט בפלוגתא עדיף:

והנה באמת לדינא אם כי איני כדי להכריע ודאי מן הש"ס נראה דלא כהרא"ש ממ"ש בגיטן דף ל"ד בני אדם הבאין משם לכאן יוסף וקורין לו יוחנן יוחנן וקורין לו יוסף האיך מגרשין נשותיהן ולמה שאל סתם האיך מגרשין נשותיהן הו"ל לפרש האיך מגרשין אם הם שם ונשותיהם בכאן או להיפוך ומדקאמר שם האיך מגרשין נשותיהן מוכח דאף דהכתיבה ונתינה במקום אחד צריך לפרש כל השמות ועוד יותר ממה דפריך שם הש"ס יצא למקום אחר וגירש שם מגורשת והאמרת שם דגליל עמו ש"מ כאן אתחזק כאן דלא אתחזק ומנ"ל כן דלמא רישא מיירי שהי' הכתיבה במקום אחד והנתינה במקום אחר וסיפא מיירי דהכתיבה ונתינה הוי במקום אחד לכך די בשם אחד מזה מוכח דלא כהרא"ש מיהו בשם אביהם ודאי די בזה אם הכתיבה ונתינה במקום אחד ובזה מסתברין טעמי' דהרא"ש וכ"ע מודים בזה:

ועוד יותר כיון דשם של ק"ק טיסמיניץ הוי אחד משמות שבקהלתכם ודאי לא הוי צריך לכתוב דמתקרי יצחק וכמ"ש רו"מ כן גם בשם הט"ג והמערער בזה הוא דברי בורית והכי משמע בש"ס דגרסינן שם בני אדם הבאין משם לכאן יוסף וקורין לו יוחנן יוחנן וקורין לו יוסף האיך מגרשין נשותיהן ולמה האריך לפרש שמותם הרי בשמות יש הרבה אין די במספר והו"ל לומר בקיצור ויש לו כאן שם אחר יהי' מה שיהי' ובע"כ דקמ"ל דוקא בשינוי אחר דקורין לו רק יוחנן בזה תיקן ר"ג אבל אם הי' קורין לו בשני שמות יוסף יוחנן הוי די בשם של מקום הגירושין ואם הוי קאמר ויש לו שם אחר הוי אפשר לפרש דגם בקורין לו בשניהם יוסף יוחנן הוי נמי שם אחר לכך פירוש דקורין לו רק יוחנן אבל אם הי' נקרא גם יוסף הי' די השם של מקום כתיבה ונתינה ודי בזה ומכ"ש לדעת מהראנ"ח בתשובה שהביא בט"ג דבמגרש עצמו אם הי' לו ב' שמות וכתבו רק אחד דהוי כקיצור השם וכשר א"כ מכ"ש בזה דדי בכתבו ב' השמות ואף דנקרא בעיר אחרת רק באחד הוי כקיצור השם לבד לכך ודאי הוי טעות לכתוב דמתקרי יצחק:

והנה עוד טעה המסדר בדבר אחד דהן אמת דלשון איציק הוי קיצור השם מיצחק ואין צריך לכתבו אך זה אם לא כתב בלשון דמתקרי די בלשון יצחק לבד אבל אם כותב בלשון דמתקרי צריך לכתוב כמו שנקרא והי' לו לכתוב דמתקרי איציק לכך לכתחלה ודאי לא יפה עשה מיהו מה שדעת רו"מ להצטרך גט אחר זה אינו נראה כיון דדעת תשובת עה"ג דאפילו בשינוי שם אביהם ממש הגט כשר ואינו חושש על שיאמרו דאין זה המגרש ואף הצמח צדק שחולק היינו בשינוי ממש אבל כל כה"ג בלשון דמתקרי מסקי אדעתייהו כיון דמתקרי קורין גם על מה שהמיעוט קורין כן א"כ אסקי אדעתייהו דאולי יש מיעוט שקורין לו יצחק לבד או אולי במקום אחר יש שקורין לו יצחק ובשביל זה לא יבואו לומר דאין זה המגרש ולמעט בפלוגתא עדיף וזה דבר המסתבר לכך אין להצריך ליתן גט אחר מיהו לכתחלה ודאי הדין עם רו"מ ושלא כדת עשה המסדר ויותר אין להאריך דברי הטרוד וכו':